Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
33 G
1

RERVM HISPANIAE MEMORABILIVM ANNALES,

A IOANNE VASAEO BRVGENSI, ET FRANCISCO TARAPHA BARCINONENSI, NON MINVS DOCTE QVAM breuiter, adhæc vſq; tempora deducti.

Quibus acceſsit ſuccincta rerum à Philippo Secũdo Catholico rege geſtarum deſcriptio: omniumq; Regum Hiſpaniæ genealogia, recens ex Italico tranſlata.

Omnia partim noua, partim ad primam æditionem accuratè recuſa: cum Indice locupletiſsimo.

COLONIAE,
Apud Ludouicum Alectorium, & hæredes Iacobi Soteris.
Anno M. [illegible]

Vittorio Emanuele Biblioteca Roma

FRANCISCI SANCTII BRO- censis ad Lectorem carmen.

PHoebus vt æquoreis purus cum ſurgit ab vndis,
Fulgore obſcurat ſidera clara nouo:
Fertilis Europe Lybiamque Aſiamque nitentẽ
Sic ſuperat cœlo, gente, decore, ſolo.
Quam ſuper elucet felix Hiſpania, quantum
Inter opes alias aurea lamna micat.
Nam ſplendore ſuo gentes allexit Eoas,
Cum Tyrijs Græcos, Africa regna, Getas.
Qui totidem Hiſpaniæ populis decora alta dedere,
Quot gaudent Anæ prata per ampla boues.
Præbuit hic profugo ſedem Salmantica Teucro,
Quæ Salaminiaco nomine gaudet adhuc.
Prouidus his terris ſedem ſibi fixit Vlyſſes,
Quà miſcentur aquis hinc Tagus, inde mare.
Prætereo multos, proprio qui nomine nomen
Aeternum Hiſpanis impoſuere locis.
Nil fuit, vt perhibent docti, quod tempore priſco
Hiſpanus poſſet ſe æqui parare iugis.
Non alibi Elyſios mirata eſt Græcia campos.
Hic Zephyris grauidas flamine dixit aquas.
Hic Tagus auratas placido cum flumine arenas
In pontum excelſo ponte ſuperbus agit.
Hic auri crepuit pondus ſub vomere ſæpe,
Dum pinguem exercet curuus arator humum.
Sed nunc ſi antiquis ſtarent monumenta decoris
Integra, ſi poſſes cernere facta ducum:
Quod mare, quæ tellus te vel per inhoſpita teſqua
Tardaret Lector, quem noua fama trahit:
Quin legeres portus, quos terra admittit Ibera;
Inſpiceresque vrbes, flumina, ſtagna, lacus?

Geryo-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Geryone unde boues extincto abſtraxerit ille:
Aut ubi Letheas vidit Homerus *aquas.*
Quo ſteterit campo quondam ærumnoſa Saguntus*:*
Aut ubi ius dixit dire agitatus Habis.
Quoue loco aſpexit Tarteſſos *bella* Gigantum,
Auſi qui in ſuperos tela mouere deos.
Hæc ſi noſſe cupis, ſi plura & mira: quieſce,
Non opus eſt cupido curua carina tibi.
Non equus aut currus, qui te per ſaxea laſſum,
Dum peregrinus eris, ducat agatque loca.
Perlege, quæ doctus ſcripſit Vaſæus, *abunde*
Plura requiſitis. ſi legis, inde feres.
Hic tibi præclare, lepido ſermone, locorum
Oſtendet mores, horrida bella, ſitus.
Hic facit, ut niteant priſci monumenta decoris,
Quicquid in Hiſpano *floruit orbe prius:*
Denique quod longum tempus conſumpſit & ætas
Vaſæi docti reſtituit calamus.

ELENCHVS EORVM, QVAE COMPREhenduntur hoc opere.

Epiſtola nuncupatoria ad Cardinalem Infantem Portugalliæ D.Henricum.

CAP. I. *Quo conſilio hæc ſcripſerim.*

II. *Quanta fuerit huius tractandæ materiæ neceſſitas propter externos, & etiam propter ipſos* Hiſpanos.

III. *Nihil mirandum, quod homo externus de rebus* Hiſpaniæ *ſcripſerim, quodque non ſine exemplo faciam.*

IIII. *Qui auctores de rebus* Hiſpaniæ *ſcripſerunt latine atque* Hiſpanice, *& quatenus eos ſequar.*

V. *Catalogus eorum autorum, quibus in hoc opere ſum uſus.*

VI. *Quorum in his* Chronicis *opera ſum adiutus, quique mihi libros ſuppeditauerunt.*

V II. *Obteſtatio ad Lectorem.*
VIII. *Breuis deſcriptio ac diuiſio Hiſpaniæ.*
IX. *De laudibus Hiſpaniæ.*
X. *Qui Reges ac populi imperauerint Hiſpaniæ à Tubal vſque ad Carthaginenſes.*
X I. *De Carthaginenſium in Hiſpania rebus, vſque ad tēpora Romanorum.*
X II. *De ſecundo bello Punico, & Romanorum in Hiſpania rebus geſtis, vſque ad Auguſtum, cū catalogo Conſulum, Proconſulum & Prætorum Hiſpaniæ, quatenus inueniri potuerunt.*
X III. *Quomodo adminiſtrata ſit Hiſpania, à natiuitate* CHRISTI *vſque ad Gothos, & catalogus Imperatorum, qui imperauerunt Hiſpaniæ, donec à Gothis occupata eſt.*
X IV. *De Vandalis, Alanis ac Sueuis.*
X V. *De Gothorum ac Sueuorum Regibus.*
X VI. *Catalogus Regum Legionenſium & Caſtellæ, à Pelagio vſque ad tempora noſtra.*
X VII. *Catalogus Regum Nauarræ.*
XVIII. *Catalogus Regum Aragoniæ.*
XIX. *Catalogus Regum Portugalliæ.*
X X. *Catalogus epiſcopatuum Hiſpaniæ tempore Romanorum & Gothorum.*
X XI. *De recentioribus epiſcopatibus & primatu Hiſpaniæ.*
X XII. *De æra, & quantum differat ab anno natiuitatis* CHRISTI.
Chronicon rerum memorabilium Hiſpaniæ, à natiuitate CHRISTI, *vſque ad annum milleſimum vigeſimum, hoc eſt, vſque ad Ferdinandum primum.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

REVERENDIS ET SERENISS. PRINCIPI AC DOMINO D. HENRICO. S. R. E. TT. SANCTORVM QVATVOR CORONATORVM CARdinali, Infanti Portugalliæ, Archiepiſcopo Eborenſi, Alcobacienſis monaſterij Commendatario, & in regnis Portugalliæ ſummo de fide Catholica cognitori, Domino ſuo obſeruandiſſ.

Ioannes Vaſæus,

S. D. P.

CAtonem illum Cenſorium magnifice & præclare teſtatur Cicero præcepiſſe, Princeps ampliſſime, ita comparandam eſſe vitam noſtram, vt non minus ocij, quam negocij ratio nõbis cõſtare videatur. Voluit, opinor, vir grauiſſimus, tantam nos rationem ducere temporis, vt ne in ocio quidem ocioſi eſſemus, ſed in eo vel de priuatis, vel de reip. commodis ſemper aliquid animo tractaremus. Atque idem laudat P. Scipionem eum, qui primus Africanus eſt appellatus, quod dicere ſolitus eſſet, nunquam ſe minus eſſe ocioſum, quàm quum eſſet ocioſus: videlicet quia in ipſo ocio de negocijs cogitabat, adeoq; nunquam ceſſabat, vt quæ res alijs languorem afferre ſolet, ipſum acueret. Horum ego virorum tam ſingularem ingenij præſtantiam, ſic-

ſicut affirmare me imitatione cõſequutum eſſe, ſtultum ac temerarium iudico: ita non diſſimulo, me laboraſſe ſemper, vt voluntate proxime accederem. Et negocij quidem mei rationem probe mihi conſtare arbitror, tum apud Celſitudinem tuam, tum apud alios, quibus cum hactenus vixi. Sed ocij quanam ratio à me dari poterit, quod adeo exiguum mihi ſuppetit, vt nullum verius quam modicum dici poſſit? Quid enim ocij ſupereſſe poteſt homini totos dies in docenda iuuentute occupato? a qua functione ſi quid forte temporis ſupereſſe contingat, id totum curæ domeſticæ, diſcipulorũ priuatæ interpellationes, corporis ac ſalutis neceſſaria cura cõſumat? Quorum vt nihil impediat, tamen ita nonnunquam animum a prælectione publica defatigatum, adeo nauſeabundum reporto, vt cum libris ac priuatis ſtudijs rationem aliquã habere, ſi maxime liceat, ne libeat quidẽ. Nihilominus ſi quid vnquam vacui temporis mihi forte dies feſti ac feriati fecerũt, id ne ocioſum effluxiſſe videri poſſet, maximopere à me eſt elaboratum. Cuius rei fidem vt Amplitudini tuæ facerem, & quod dico, reipſa comprobarem, præter alia, quæ aliquando in lucem dabo, ſi lucis vſuram Deus Opt. Max. conceſſerit: hoc quoq; conſcripſi Chronicon rerum Hiſpanicarum, opus, vt mihi quidem videtur, nõ minus neceſſarium, quàm laborioſum. Quod quibus de cauſis ſuſceperim, poſterius latius explicabo. Volui quidem, vt Hiſpanorum res geſtæ, poſt hàc nõ

Hiſpanè tantū, ſed etiā Latine legerentur. Nā Latina legūtur in omnib. ferè gentibus: Hiſpana ſuis finibus, quanquā non exiguis, ſane cōtinentur. Et cōſentaneū omnino videtur, vt res hæ, quas Hiſpani geſſerūt, quemadmodū orbu terræ regionib. definiūtur, ſic omnib. gētibus innoteſcāt: & quo manuū Hiſpanarū tela peruenerint, eodē gloria famaq́; penetret. Quarū rerum maieſtatē ſi dignitate orationis exæquare non potui, danda bonæ volūtati venia eſt, quæ in reb. magnis & arduis nō ſolū laudatur, ſed etiā pro facto ſæpe cēſetur, præſertim quū ea ſcribātur, in quibus nō t.ā ſtili venuſtas deſideretur, quā fides hiſtoriæ quæratur. Hāc verò lucubrationē multis nominib. ſacratiſſimo tuo nomini Sereniſſime Princeps dedicare cōſtitui. Primū enim, quū ante annos tredecim, relicta Salmaticēſi Academia præclariſſima, repudiatis aliis cōditionib. nō pœnitēdis, me in fidē & clientelā tuā tradidiſſe: quid minus alienū, quā cui vitā, cui fortunas meas crediderā, eidē etiā vigilias & labores meos literarios cōmendare? & cui vitæ ſubſidia deberē, eidē & lucubrationis huius patrociniū acceptū ferre? Quid? quòd futurū cōfidebā, vt quū me tantillo ocio, quod ſucciſiuis horis corradere potui, nō omnino cognouiſſes vſum ocioſe, quæ tua eſt erga ſtudioſos humanitas, vberiorem ocii copiā mihi eſſes aliquādo facturus. Sed poſtquā res meæ ita tulerūt, vt Salmāticā ab Academiæ Senatu honeſta cōditione vocatus redirē, multo magis viſum eſt mihi officiū meū, vt opus tuis auſpiciis atq; in familia tua lucu-

bratū, Amplitudini tuæ nuncuparē, quòd tū demum nouis me beneficijs cumulaſti. Nā quāuis operā meā vtilē eſſe iuuentuti Luſitanæ iudicares, ac proinde diſceſſus meus tibi ſubmoleſtus eſſe videretur, tamen cū ita rationibus meis cōducere tibi ſignificarē, non modo ſolita atq; vſitata beneuolētiæ ſignificatione, ſed etiā munere donatū me dimiſiſti, & ne me crederetis a familia tua penitus alienauiſſe, filiū etiā meū natu maximū in fidē & clientelā tuā adoptaſti. Cuius ego beneficij magnitudinē, niſi etiā abſens grata memoria proſequerer, vt mortaliū ingratiſſimus omniū, merito indignus omni beneficio iudicarer. Præterea, quū ſoleas Theologicis ſtudijs hiſtoriæ lectionē admiſcere, ne vlla te faſtidia poſſint ab aſſiduo ſtudio diuellere, nō ingratum me Celſitudini tuæ facturū arbitratus ſum, ſi ab ipſis primordijs cōpēdio tibi proponerem Hiſpaniæ tuæ res geſtas & inclyta facta, quā tu inter alios Principes peculiariter nobilitate, dignitate, virtutibus, exornas, amplificas, illuſtras. Poſtremo aut ego vehementer erro, aut nulli omnino Principum Hiſpaniæ poterat hoc opus cōuenientius nūcupari, quàm tibi Princeps ſacratiſſime. Quid enim magis decebat, quam eam Chronici Hiſpaniæ partē, quæ de hæreſeon diuerſarū tractat extirpatiōib. & fidei Catholicæ ſtabilimētis: ſummo de fide Catholica in iſtis Portugalliæ regnis ac ditionib. iudici dedicare? de ſanctis illis epiſcopis & verè paſtoribus: antiſti ſanctiſsimo, & veterib. illis, abſit adulatiōis ſuſpitio, iure cōparādo? de antiquis Cōcilijs & ec

cleſiaſticis ſtatutis: ei præſuli, cuius in hoc omnes vigiliæ, omnes curæ & ſolicitudines incũbunt, vt grex ei commiſſus quam maxime ad veram illam primitiuæ eccleſiæ pietatem componatur? de principibus religioſiſſimis: Principi veræ religionis obſeruantiſſimo? Adde quod hic reperies ampliſſime Domine, nõ tam quod imitere, quam quod imitatum abs te merito gaudeas. Nam quod initio Pontificatus tui ſynodum Bracaræ omnium illius diœceſis ſacerdotum conuocaſti, & eccleſiaſticam diſciplinam, aliorũ vel negligentia vel conniuẽtia labaſcentem, in integrũ, quoad eius fieri potuit, reſtituiſti: hoc habes Lucretij, S. Martini, & aliorum eiuſdem ſedis ſanctiſſimorum præſulũ, vt de reliquis taceam. Quod Iudaicã perfidiam tam cõſtanter oppugnas: hoc Siſebuti Regis Chriſtianiſſ. Quod cuiuis hæreticæ prauitati tam capitale bellum indixiſti: hoc S. Leandri, S. Iſidori, S. Alfonſi, hoc aliorum põtificum, quorum Hiſpania tum ſanctitate gloriatur, tum meritis adiuuatur. Quod Bracaræ collegiũ inſtituiſti, in quo pueri gratuito bonis literis & probis moribus imbuerentur à teneris, atq; idẽ iam Eboræ tanto ſtudio ac diligentia moliris maximo reip. bono, neq; minore aliorum epiſcoporum exemplo: hoc quoq; habes S. Iſidori, ne recẽſendis alijs prolixus ſim. Quod tãta cura & ſolicitudine ſemper adnixus es, vt qui te duce Deo militant ſacerdotes, eam ſeruent vitæ caſtitatẽ, quam in ſuſcipiendo tãto ſacramento profeſſi ſunt: hoc ſancti

cti

ſti & venerabilis epiſcopi B. Montani Toletani præſulis, cuius in ea re diligentia miraculo diuinitus cõprobata eſt. Quod diœceſin tuã ipſe perluſtras, quũ in familia tua multos habeas integritate & eruditione præſtanteis viros, quorũ in ea re vicaria vti opera poſſis: hoc poſt alios S. Giraldi, qui in eo munere vita quoq; perfunctus, a viſitatis ouib. ad viſendos angelicos choros feliciſſime demigrauit. Quod quoties a negotiorũ ſtrepitu ſeceſſũ quæris, omnis animi tui voluptas ſit inter monachos religioſiſſimos verſari: hoc Helladij epiſcopi, cuius ſanctitatẽ Toletana veneratur & colit eccleſia. Quòd viduas, pupillos, omneis ex æquo pauperes tã prolixa benignitate proſequeris: hoc præter venerabiles epiſcopos, etiã Ricaredi, Siſebuti, & aliorũ piẽtiſſimorũ Regũ. Quod ad ea quoq; deſcẽdis, vt in eccleſiis tibi ſubiectis altaria niteãt, ſacraria ſint mũda, vaſa lucuIẽta, liturgia & officia eccleſiaſtica quã decentiſſime & quã deuotiſſime peragãtur, quodq; tibi ſit in omneis ceremonias pia ſolicitudo diſpoſita: quã laudẽ in ſacerdote Chriſti ipſe quoq; D. Hieronymus magni æſtimat: hoc habes venerabilis Cõnãtij epiſcopi, quo præceptore D. Fructuoſus ad tantã profecit ſanctitatẽ, hoc B. Eugenij, vt de cæteris ſileam. Deniq; hic tu Princeps vere catholicus, plurima leges de Regib. Chriſtianiſſimis nõ iniucũda: hic pontifex Chriſti vigilantiſſimus, de ſanctiſſimis Hiſpaniæ epiſcopis permulta reperies, quæ non dubito, quin tãto tibi graticrẽ huius operis

le-

lectionẽ efficient, quãto ſingularib. virtutũ exemplis impenſius delectaris. Cæterum, vt nulla eſt in reb. humanis ſyncera voluptas, ita hic quoq; rerũ viciſſitudines erunt, & nonnulla interuenient parũ fauſta de Regibus quibuſdã partim hæreticis, partim impijs & omni ſcelerũ inquinamento pollutis, de paucis epiſcopis, de paſtorib. verius quã paſtoribus, de luctuoſa illa Hiſpaniæ clade, quæ lectionis quidẽ voluptatẽ imminuẽt, ſed ſalutari doctrina, & vtili in poſterũ, ſi ſaperemus, exemplo aocebunt, quod non minus vere quã elegãter D. ſcripſit Hieronymus, peccatis noſtris barbaros fortes eſſe. Accipe igitur Sereniſſ. Princeps, à cliente tibi deuotiſſimo munuſculũ, non autoris nomine, ſed eorũ, qui in illo deſcribuntur, cõmendabile. Quod quũ alijs multis de cauſis ſereniſſimo tuo nomini dedicandũ cenſui, tũ hac præcipue, vt te tibi tanquã penicillo depingerẽ, nõ quin ſciã, quanto pere ſingularis tua modeſtia ab iſtiuſmodi præcõnijs abhorreat, ſed quòd omniũ intereſſe cenſeã, vt talẽ te eſſe cognoſcãt. Siquidẽ virtus acriorib. ad imitationẽ ſui ſtimulis nos excitat, quoties in illuſtri poſita faſtigio refulget. Dominus Deus, qui te tot ſanctiſſimorũ Pontificũ illuſtrauit exẽplis, curriculo præſentis vitæ feliciter exacto, cũ eiſdem immarceſſibili beatitudinis laurea coronet, atq; interim Sereniſſimã Amplitudinẽ tuã, ad cõmmunẽ Chriſtianæ reip. vtilitatẽ, & ſacroſanctæ fidei Amplificationẽ, quam diutiſſime ſeruet incolumẽ. Salmanticæ. xij. Calend. Ianuar. Anno 1551.

IOANNES VASAEVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

CVM Primum hoc opus excudi cœptum eſt, non ignarus, quàm fallax & labilis ſit humana memoria, quàm multa ſoleant etiam intentiſsimos oculos & maximam hominis diligentiam ſugere, præter alios amicos, etiam oraui virum grauiſsimũ atque eruditiſsimum Didacum Neilam, canonicum Salmanticenſem, vt totam hanc lucubrationem accuratius pluſtraret, & depoſita pauliſper amici perſona, Cenſoriam virgulam ſumeret, ac ſi quid erratum vel à me vel à Typographis, ſi quid obſcurè vel ambiguè dictum, ſi quid denique, quod ſcrupulum Lectori quocunque modo facere queat, reperiret, id obeliſco vel iugularet, vel ſaltem notaret. Dedit vir humaniſsimus hanc operam amico non ſolum libenter, ſed etiam bona fide atq; accurato iudicio, & paucula quædã deprehẽdit, quæ te Lector amice, ſi non offendere, certe remorari poſſe videbantur. Ea in gratiam tuam ſubiectis annotatiunculis partim explicare, partim elimare volui, ne non tibi per omnia videar ſatisfeciſſe. Vale & hanc quoque diligentiam meam boni conſule.

Pag. 10, lin. 21. Galliæ Togatę erat, non Italiæ) Non ignoro Patauium Plinio in decima Italiæ regione poni, & Italiam eidem à Varo fluuio incipere: ſed veterum opinionem ſequor, quibus Gallia Ciſalpina prouincia erat extra Italiam, & Rubicon fluuius Galliæ Ciſalpinæ ſiue Togatæ atque Italiæ terminus. Quod ex autoribus antiquis clarius eſt, quàm vt probandũ ſitne ipſo quidẽ Plinio refragante, Rubiconẽ quondã fuiſſe Italiæ finẽ. Si cui tamen hoc nõ placebit, pro Italiæ, legat, Latij.

pag.

Pag.51.li.9. Ptolomæo per inaduertentiã,pro,Ptolemæo ſcripſimus,ſic alibi ſæpe. Satis ſit ſemel monuiſſe.

Pag.57.lin.8. Catonem Cenſorinum poſuimus,pro Cenſorium. Sic alibi opinor bis. pag. 61.lin.11.& pag. 109.lin.23.

Pag.81.lin.6. Calpen & Abylam) Pomponius Mela ipſos montes columnas Herculis appellat, idque bis, nempe lib.1.ca.5.& lib.2.ca.6. Sed ego Diodorum Siculum ſequutus ſum,qui libro quinto ſcribit; Herculem peragrata maiori parte Africæ,ad Oceanum, qui eſt ad Gades,perueniſſe,ibique poſitis ab vtraque cõtinentis parte columnis, cum exercitu in Hiſpaniam tranſiiſſe. In qua opinione eſt & Pindari interpres Græcus,quamuis poſt veſtigatos ibi Geryonis boues poſitas dicat,vt etiã annotauit in Chiliadibus Eraſmus Seruius quoque ſcribens in vndecimum librum Aeneidos,columnas Herculis legi dicit in Ponto & in Hiſpania. Apud Strabonem longa de hac re diſputatio eſt: ſed tandem Diodori ſententiæ magis accedit. Ptolemæus ambiguè loquitur ad hunc modum,Calpe mons & columna. Quod tamen de veris columnis quoſdam intellexiſſe,teſtis eſt prima Africæ tabula,in qua ex vtraque freti Herculei parte columnæ appictæ ſunt. Plinius ad Pomponij Melæ ſententiam magis inclinare videtur.

Pag.85.lin. 14. Palantiæ ac Palentiæ) Palantiam ad Turiæ ripam non procul Valentia, & eius ruinas adhuc extare ſcribit Petrus Antonius Beuter. Sed & Ptolemæus,illic,nempè in Edetanis,Palantiam fluuiũ ponit,ſed oppidi non meminit. Alioqui Palantia cenſetur eruditis,quæ nunc Palentia.

Pag.186.lin.20. Huic annotationi videtur addendũ Antonium Sabellicum locum dediſſe illi errori. Nã ſubinde D.Dominicum Calagurritanum appellat.

Pag.189. lin.1. Dertoſanus) Dertoſam, Ilerdam

Tar'

Tarraconem in Aragonia poſui, non quin fatear eſſe in Cataloniæ principatu, quem ab Aragoniæ regno Cinga fluuius, Lucano cognominatus rapax, ad Fragę oppidi pontem diſterminat: ſed cum videam eum etiam principatum ab autoribus neotericis Aragoniæ vocabulo cenſeri, ſequendos eos duxi, adductus præcipue autoritate Gerundenſis Epiſcopi, ſcriptoris non omnino pœnitendi, qui ait ad hunc modum, Cathedrales Aragoniæ Helna ſiue Helena, Gerundenſis, Segobricenſis, Maioricenſis, Dertoſenſis, Vrgellenſis Ilerdenſis, &c.

Pag.307.lin.25.Pompelonenſis) Non diffiteor hanc ciuitatem eſſe Hiſpaniæ, non Galliæ, quippe quæ metropolis eſt regni Nauarræ. Sed quia D. Hieronymus aperte Gallum affirmat, neque obſcurè Pompelone natum declarat, nihil mutare libuit. Niſi forte aliam Pompeius in Gallia vrbem condidit, cuius rei nulla extat mentio.

Pag.343.lin.2.Tyrrheni) ita Iornandes, qui non dubium, quin Tyrrhenum oſtium, quanquam improprie & nimis large ſumpto vocabulo, appellat fretũ Herculeum, ſcilicet vbi Tyrrhenum mare exonerarur in Oceanum.

Pag.399.lin.7.Hoc anno Mahometem) Ita de Mahomete memoriæ prodiderunt Hiſpanicarum rerum ſcriptores, inter quos Tudenſis & Reſendius in vita S. Iſidori, quam in Eborenſi breuiario poſuit. Ex alijs verò ſcriptoribus nõ modo in Hiſpaniam, ſed ne in Africam quidem veniſſe videtur, quam aliquantò poſt ab eius ſucceſſoribus occupatam aiunt. Cæterum quum hi tantum ea de Mahomete ſcribant; quæ potentiam nactus & opes geſsit, fieri poteſt, vt priuatus adhuc in Hiſpaniam ad tentandam fortunæ aleam venerit, præſertim quum quos ſequutus ſum autores, initio prædicationis ſuæ hoc factum affirment, Ego iudiciũ

huius

huius rei in medio relinquo. Præterea Sabellicus & alij autores, Calipham Mahometis ſucceſſorem appellant.

Pag. 498. lin. 5. Cum patruis ſuis: Lege, cum reliquis hoſtibus. Alioqui ſi Chronica Regis Alfonſi ſequimur, hiſtoria ſibi ipſi repugnat, vt ex anno ſeptingenteſimo nonageſimo nono patet. Atque hæc hactenus.

Beneuole Lector, Errata Typographica, quæ irrepſere, ſic ante omnia corrige.

Pag. 3. *lin.* 19. *lege, filius. p.* 23. *v.* 11. *leg. beneficio. pa.* 26. *v.* 5. *proſtant. pa.* 35. *v.* 19. Vitenſis. *Nam ſic author ſcribit, quamuis vulgo* Victor *Vticenſis adpelletur. p.* 53. *v.* 20. *partem. p.* 58. *v.* 21. *Callaroga. p.* 63. *v.* 20. *vndecim. p.* 70. *v.* 4 *ſecundum. p.* 81. *v.* 6. *Calpem. p.* 107. *v.* 2. Indibilem. *p.* 108. *v.* 12. *liber. v.* 26. *ſimul. p.* 114. *v.* 9. Aemilius. *p.* 117. *v.* 8. *exercitum p.* 121. *v.* 9. *forti. p.* 127. *v.* 28. *ſcribit. p.* 128. *v* 25. Virtato. *p.* 132. *v.* 26 *pro demiſerant, forte rectius, dimiſerant, licet* Hiſpanienſe *exemplar refragetur. p.* 134. *v.* 10. *lege forte rectius, cruciarent. v.* 18. Romanorum. *p.* 147. *v.* 4. *qui. p.* 183. *v.* 6. Priſcillianiſtas Synodum. *p.* 204. *v.* 7. *Suſicula p.* 206. *v.* 8. *qua. p.* 214 *v.* 20. *manifeſtum. pa.* 224. *v.* 17. *etiam, ſemel redundat. p* 752 *v.* 11. *fugatusq́;. pa.* 755. *v.* 5. *deinceps. pag.* 745. *verſ. vlt. verba hæc*(Regum Hiſpaniæ Franciſci *Taraphæ*, Finis) *in paucis quibuſdam exemplaribus deſunt.*

CHRONICON RERVM HISPANICARVM IOANNIS VASAEI BRVGENSIS.

ANTEQVAM Chronicon ipſum aggrediar, operæprecium mihi facturus videor, ſi prius conſilij mei rationem aperiã, de laudibus Hiſpaniæ, atque antiqua adminiſtratione illius pauca quædam velut delibem, quæque natalem CHRISTI præceſſerũt, ſummatim & compendio perſtringam. Nam hæc, præterquam quod erunt lectu non iniucunda, etiam non minimum habebunt momenti, tum ad cognitionem ipſius Chronici, tũ ad alia multa, quæ malo in lectoris opinione ac iudicio relinquere, quàm in oratione mea ponere. Faciam vero, quoad eius fieri poterit, breuiſsimè: propterea quòd Florianus à Campo, & Petrus Antonius Beuter, hanc partem prolixiſsimè ſimul & diligentiſsimè, quamuis ſermone vernaculo, ſunt proſequuti: & tamen ita faciam, niſi me fal-

lit mea de me opinio, vt non fruſtra videar poſt illos hunc laborem ſuſcepiſſe. Laborauit in eodem argumento latinè Ioannes Gerundenſis Epiſcopus, & ita laborauit, vt minus neceſſaria futura fuerit hæc mea induſtria, ſi quàm ille diligenter & eruditè pleraque ſcripſit, tam emendatè fuiſſet opus impreſſum. Sed ad ea quoque, quæ ille pulchrè ac doctè collegit, plurima addemus, quæ ipſum vel ſeculi vitio, vel librorum penuria fefellerunt, aut quæ alia quauis de cauſa ponēda non putauit. Sed ad rem.

QVO CONSILIO HAEC SCRIPSERIM. *Caput primum.*

ATQVE alios quidem vel delectationis ratio, vel vtilitatis illecebra, vel honoris cupiditas, vel virtutis amor impellit, vt animum ad alia atque alia ſtudia adiungant: me verò nihil horum, vti me ad hiſtoriæ cognitionē darem, commouit, ſed neceſsitas quædam pertraxit. Nam quum in patria mea penè puer, videlicet nondum exacto decimo octauo ætatis anno, ab amicis & propinquis docendæ iuuentuti deſtinatus eſſem, tanti laboris impatiens, frequenter mecum rationem inibam, qua tā graue iugum commodè poſſem abijcere. Tandem Louaniū profectus, atq; à Rutgero Reſcio profeſſore Græco, ſed

ijs

ijs moribus,ea vitæ integritate, ea eruditiōe, vt merito ſtudioſis ac bonis omnibus mors tanti viri lugēda ſit, ab eo,inquam, benignè ac liberaliter hoſpitio ſuſceptus, per ſpeciem quidem literis Hebraicis operam dabam, nā hoc prætextu miſsionē conſequutus eram, re vera tamen iuris prudentiæ totus vacabā, neque omnino infęliciter, vt mihi quidem videbar. Sed inſtitutum illud interrupit Hiſpanica profectio, quam Nicolaɋ Clenardo incitatore ac ſocio, D. Ferdinandi Colonis auſpicijs ſuſcepi. Vbi tribus annis partim in aula Iſabellæ Auguſtæ, tractandis Proregis Indiarum Occidentalium negocijs, partim Hiſpali innumeroſiſsima Bibliotheca Colonica conſumptis,tandem Salmanticā profectus,ad intermiſſa legum ſtudia,velut poſtliminio reuerſus ſum, inuitatus illuc honeſta conditione à clariſsimo viro Frāciſco à Valle Prætore Antuuerpienſi, cuius tum filius Salmaticenſis Eccleſiæ Prioratum, ſic enim appellant,tenebat,adoleſcens longiore vita dignus. Sed rurſus tam opportuni patroni mors importuna ſic vitæ meæ rationes conturbauit,vt neceſſario mihi fuerit, interrupto ſtudiorū curſu,publicæ profeſsionis munus capeſſendū. Nondū tamē leges deſideratas ita abdicauerā,quin ad eas aliquādo mihi redeundum ſperarem, vſque dum Sereniſsimus Princeps, & Reuerendiſsimus Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Henri-

cus, Portugalliæ Infans, miſſo Salmanticam ad id Nicolao Clenardo, me ad ſuſcipiendã Bracarenſis iuuentutis erudiendæ prouinciam vocauit. Ibi tum ea mihi res in religionẽ verſa eſt. Itaque iam omne ſequendarum legum conſilium depoſui, ratus in fatis meis eſſe, vel potius Deo, cuius admirabili prouidentia gubernantur omnia, ita viſum, vt in eo munere, cui penè puer deſtinatus fueram, conſeneſcerem. Proinde ab omnibus alijs rebus cogitationes meas, curas, conſilia, ſtudia ad hoc obeundum munus contuli, id vnum ſpectans, vt quam Spartam nactus eſſem, pro mea virili exornarem. Quod quãto cum fructu factum ſit hactenus à me, penes alios eſto iudicium. Porrò quum in hoc officij genere tantum ſit tœdij ac moleſtiæ, quantum, niſi qui expertus fuerit, non facile queat æſtimare: ratio aliqua quærenda fuit, quæ mihi non voluptatem ac delectationem ſuppeditaret, ſed tœdia propulſaret, & alleuamentum aliquod ſuccreſcentibus laboribus præberet. Ad eam rem hiſtoria mihi accommodatiſsima viſa eſt, quæ præter innumeras vtilitates, quibus lectorem cumulat, animum quoque mirifica dulcedine demulcet. Hoc igitur vnicum laſsi & cura confecti animi perfugium ac remedium cepi, & Græcis Latinisq; hiſtorijs Hiſpanas etiam admiſcui, ſcilicet ne penitus eſſem ignarus rerum illius regionis, in qua mihi viuendum erat,
néve

néue in aliena patria bis peregrinus eſſem. Quarum lectio magnitudine rerum geſtarũ ita me recreauit, vt quas obiter prius ac perfunctoriè perluſtraueram, ſerio mox & bona fide perlegerem, neque perlegerem ſolũ, ſed etiam pręcipua quęque decerperem. Dij boni, quam diuitem Hiſpaniam belli pacisque artibus reperi? quantas rerum ac fortunæ viciſsitudines? quot bella prudentiſsimè ſuſcepta, ſcientiſsimè geſta, fœliciſsimè confecta? quàm indefatigabilem vindicandæ religionis Chriſtianæ feruorem? quot omniũ virtutum documenta? quot omniũ rerũ memorabilium exempla? Denique nõ animus modo iucundiſsimæ lectionis voluptate mihi expletus eſt, ſed commentarius etiam iuſtus excreuit earum rerum, quas inter legendũ memoria dignas enotauerã. Aegrè ferebã eas in tanto ſilentio iacere, nullam tantarum rerum memoriã apud exteras nationes extare: nullum hactenus in tam præclaro argumento ingenij vires explicuiſſe, ſaltem vt res poſteritatis memoria digniſsimas, ab obliuione hominum atque à ſilentio vindicaret. Subijt paulatim huius tentandæ rei deſiderium, ſed quum mente repeterem, quàm multa opús eſſent, ad tantam rem cum dignitate conficiendam, quibuſ ego carerem, præſertim autores illi antiqui, qui de rebus Hiſpanorum, quamuis parcè admodum & conciſè ſcripſerunt, non ſum auſus conſili-

um meum cuiquam aperire: ne, ſi euẽtus nõ reſponderet, riſum pro gloria reportarem. Atque his cogitationum æſtibus iactatus, dubius inter ſpem & metum fluctuaui, tantiſper dum Georgius Cœlius, vir omnibus bonarum artium ſtudijs ornatiſsimus, mihi dixit in Alcobacienſis ſe monaſterij Bibliotheca reperiſſe codicem manu ſcriptum, in quo eſſent Sanctus Iſidorus & Sanctus Alfonſus de viris illuſtribus, & alia quędam S. Iſidori monumẽta de rebus Hiſpaniæ. Quid ego nunc tibi referã candide lector, quãtopere me bearit nuncius adeo exoptatus? Nõ cõquieui animo, donec tã deſiderato theſauro potitus ſum, interpoſita autoritate Reuerẽdiſsimi ac Sereniſsimi Cardinalis & Principis D. Hẽrici, cuius fide ac tutela monaſterium illud regitur. Compos tandem factus, quum librum adeo expectatum oculis & animo deuoraſſem, reperi omnia longè maiora quã pro expectatione mea, denique talia, quæ animum nutantem & ambiguum in certam ſententiam proſequendi inſtituti propellerent. Mox amicos quoſdam certiores feci, in quorum fide ac diligentia ſpem aliquã auxilij ponebam. Quorum adiutus ope ac induſtria, Chronicon hoc conſcripſi: cuius nunc priorem tomum in lucem ædere conſtitui, propediem daturus & alterum, ſi laborem hunc meum non ingratum fuiſſe cognouero. Quem eo libentius ſuſcepi, tum ne

tam

tam numeroſus ſanctorum martyrum catalogus, tot Præſules ſanctiſsimi, viri eruditiſsimi & in omni ſcientiarum genere percelebres, tot res domi foriſque præclarè geſtæ, diutius in obſcuro eſſent: tum verò, vt vicẽ aliquam Hiſpaniæ pro tam benigno hoſpitio redderem, cui non ſecus ac natali ſolo iam pridem affectus ſum, vt in qua todidem propemodum annos atque in patria vixerim. Adeo alienæ patriæ longo vſu ita conſueſcimus, vt etiam propriæ anteponamus.

QVANTA FVERIT HVIVS TRActandæ materiæ neceßitas propter externos, & etiam propter ipſos Hiſpanos. Caput II.

VERVM NE quis operam in re parum neceſſaria poſuiſſe me cauſetur, paucis declarãdum duxi, quanta mihi neceſsitas huius tractandæ materiæ viſa ſit, præcipuè propter exteras nationes, quibus res in Hiſpania geſtæ, ſcriptorum inopia hactenus ſunt incognitæ. Primum enim Idacius, Ioannes Abbas, S. Iſidorus, Lucas Tudenſis hactenus in tenebris latent. Rodericus Archiepiſcopus

Toletanus, Ioannes epiſcopus Gerundẽſis, Alfonſus Burgenſis, nuper quidem Xanthi Nebriſſenſis opera, typis excuſi prodierunt, ſed ita mendoſi, vt plurimis in locis intelligi non poſsint. Quanquam non minima gratia debetur Xantho Nebriſſenſi, qui eos qualeſcunque nobis dedit, addita præſertim Antonij Nebriſſenſis patris ſui, viri vndecunque doctiſsimi, de rebus geſtis Catholicorũ Regum Ferdinandi & Eliſabes hiſtoria per quã erudita. Qui autores, quamuis vel omnes impreſsi eſſent, vel qui æditi ſunt, ita eſſent à mendis repurgati, vt ſine offenſione legi poſſent, plurima tamen ſilentio præterierũt, quę mihi ſcitu non tantum vtilia & iucunda, ſed propemodum etiã neceſſaria videntur. Prçterea Rodericus Toletanus, & quicunque illũ ſequuti ſunt, vel ſęculi vitio, vel quia fortaſſe deprauatis exemplaribus vſi ſunt, non ita vbique fidem hiſtoriæ ſeruauerunt, vt nõ aliquando lima indigeant. Florianus à Campo, Canonicus, vt audio, Zamorenſis, & Petrus Antonius Beuter Theologus Valentinus, diligentius & eruditius de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt: ſed quia vulgari ſermone vſi ſunt, Hiſpanis tantum conſulere voluiſſe videtur. Quaſi vero eæ ſint Hiſpanorum res geſtæ, quæ patriæ ſuæ regionibus circunſcribi debeant, ac non potius, quemadmodum fama ſua cunctum orbem complexæ ſunt, ſic ab omnibus legi mereantur? Iam vero ex-

tra

tra Hiſpaniam pauci admodum ſcriptores res Hiſpanas attigerunt,idq; ita dubia fide,vt plerunque tota errent via. Quarum rerum ignoratio,quantas tenebras quibuſdam ſcriptoribus offuderit,quàm multos autores grauis non paucis in locis vitiauerit, ijs demũ fuerit manifeſtum, qui diligenter in hoc noſtro Chronico animaduerterit,quàm varios diuerſorum autorum locos miſerè deprauatos,ac proinde obſcuros non omnino, opinor,infeliciter reſtituimus, vt quamuis nullũ aliud operæpreciũ hac noſtra lucubratiõe feciſſemus, non omnino male collocata opera cenſeri debeat. Accedit his, quòd de ſanctis Hiſpaniæ, de ſcriptoribus primarijs, de alijs multis memoratu dignis, nemo ſatis hactenus pro dignitate tractauit. Nam Florianus à Campo primam tantum Chronicorũ ſuorum partem euulgauit, quòd ego quidẽ ſciã.Petrus Antonius Beuter, dũ illuſtrandæ patriæ ſuæ præcipuè ſtudet, hæc atq; alia huiuſcemodi vel tacitus prȩterit,vel paucis admodũ perſtringit. Proinde neceſſariũ mihi viſum eſt,excuſsis diligẽter omne genus ſcriptoribus,Chronicõ aliquod ȩdere,in quo nihil eorũ,quæ reperire potuiſſem,prȩtermitterẽ. Quod ſi tantũ apud alios inuenerit gratiȩ, quantum mihi præbuit laboris & moleſtiæ, non erit, cur me vigiliarum mearum pœniteat.

NIHIL MIRANDVM, QVOD HOmo externus de rebus Hiſpaniæ ſcripſerim, quodque non ſine exemplo faciam. Caput III.

NEQVE quiſquam miretur, aut vitio dandum arbitretur, vel temeritati adſcribat, quod homo peregrinus, & velut in alio natus orbe, de rebus Hiſpaniæ ſim auſus aliquid commentari. Primum enim neque noui quicquam facio, neque ſine exemplo. Nam ſi conſiderare volumus, eos, qui res Romanas ſcriptis ſuis memoriæ prodiderunt, inueniemus pleroſque eorum Græcos, in quibus Polybium, Dionyſium Halicarnaſſeum, Plutarchum, ne reliquis recenſendis prolixus ſim. Quin & Titus Liuius celeberrimus Romanæ conditor hiſtoriæ, non Romanus erat, ſed Patauinus, quæ ciuitas Galliæ Ciſalpinæ ſiue Togatę erat, non Italiæ. Sed ne antiqua repetam, Paulus Aemilius Francorum hiſtoriam non Gallus, ſed Italus conſcripſit, & Lucius Marinæus, Siculus, nõ Hiſpanus, de rebus ſcripſit Hiſpanorum, atque vtinam parem cum Paulo Aemilio tuliſſet eloquentiæ palmam. Nec ego fęlicius Marinæum Hiſpaniæ natum quàm Vaſæum credo, creſcitq; mihi ex eo fiducia, quod illũ videam, quo-

quomodocunque ſcripſerit, non id modo ſine reprehenſione, ſed etiam cum laude feciſſe. Quid? quod ne peregrinus quidem cenſeri debeam? Nam ſi Athenienſes prudentiſsima ciuitas, in ciuium numerum referebant, quicunque apud eos eſſent ſeptem annos verſati: ſi Romani multis, qui Romam nunquam viderant, ob beneficium aliquod Imperatoribus benignè præſtitum, aut operam in bello ſtrenuè nauatam, ciuitatem ſuam dabant: non immerito me Hiſpani inter ſuos numerabunt, apud quos viginti iam annos vixi, vxorem non obſcuro loco natam duxi, liberos procreaui. Adde quòd eorum commodis & ſtudijs iuuandis per multos annos ita deſudaui, vt pauca admodum credam eſſe municipia Hiſpaniæ, quæ non aliquem habeant Vaſæi diſcipulũ. Non hic referam, quod communem Flandri cum Hiſpanis dominum agnoſcimus, nõ quod tam aſsiduis vltro citroque commeationibus, tanta ſit vtriuſque gentis coniunctio & communicatio, vt propè pro ijſdem haberi poſsint. Illud fortaſſe non abſurdè dixero, cum Hiſpani Brugis in ſolo meo natali, pro ciuibus & pluſquam ciuibus habeantur, & ijſdem atque adeo potioribus prærogatiuis vtantur, me non iniquum poſtulare, ſi apud eos eodem cenſeri numero velim. Et certè Hiſpani me hactenus non tanquam

quam peregrinum, quanquam ſunt alioqui in peregrinos clemẽtiſsimi, ſed tanquã ciuẽ, & ciuem benemeritum tractauerunt. Primũ enim, in curiam Iſabellæ Auguſtæ vt veni, quot ibi amicos reperi? Deinde Hiſpali quã benignè acceptus fui à viris præclaris & admodum eruditis? Salmanticæ verò, quum primum publicè profiteri cœpi, quanta contentione ſcholaſtici, quo ſtudio apud Academiæ Rectorem egerunt, vt mihi ſtipendium honorarium ab Academiæ Senatu decerneretur? Neque Senatus grauiſsimi beneuolentia ceſsit ſcholaſticorum ſtudio. Tres enim duntaxat inuenti ſunt in toto Senatu, qui mihi aduerſarentur, ſed ita aduerſarentur, vt non potuerint ornare magis. Quorum ego iniuriam, ſi tamen iniuria erat, libenter ſilentio prætereo, tũ quod partim iã fato cõceſſerũt, vt cũ laruis luctandũ non ſit: tũ quod iſtiuſmodi res obliuiſci malo, quàm commemorare. Porrò autem, vt in Luſitaniã à Cardinali Patrono meo honeſta conditione, atque ampliori propoſita ſpe vocatus conceſſi, quantam eius gentis humanitatem atque beneuolentiam ſum expertus, primum Bracaræ, deinde etiam Eboræ, neque paucis explicare poſſum, neque ſi poſsim, piè me facere arbitrarer, ſi pro iucũdiſsimo tot annorum hoſpitio, & ampliſsimis beneficijs, tam breui, tamq; vili defungerer orationis munere. Neque referre nunc paucis queam, quan-

ta cum

cum beneuolentiæ ſignificatione, Senatus cademiæ Salmanticenſis, me, poſt annos uodecim, reuocandum curauit, tradita pu-icè prouincia D. Ioanni Quignonio Can-ellario, viro non ſolum antiquiſsimo clariſ-moq; maiorum ſtemmate illuſtri, ſed omni uoque virtutũ genere exornatiſsimo: præ-erea literis politioribus, tum Grȩcis, tum La nis ita exculto, vt eius exemplo mihi videa-ur acceptũ ferri debere, quod exploſa pau-atim barbarie, literæ humaniores Salmanti æ caput attollere incipiant. Huius certè in-egritati & inculpatiſsimæ vitæ debetur, qđ ex quo tempore ipſe præfectus eſt huic Aca-demiæ, iuuentus omnis ad tantam vitæ fru-galitatem & modeſtiam conuerſa ſit, vt Cen-ſorem egiſſe perpetuò, non Cancellarium vi deatur. Adeo virtus in illuſtri poſita monu-mento, ſtimulos habet acriores alijs ad imi-tationem ſui excitandis. Vnde non immeri-to S. C. C. M. Caroli Imperatoris, ante an-nos aliquot, prouinciã illi reformandȩ Com plutenſis Academiæ delegauit. Cæterùm de huius viri laudibus optimè ſemper meriti de me, ſpacioſior alias aperietur dicendi cam-pus. Vt igitur, vnde digreſſa eſt, tãdem reuer tatur oratio, neque nouo exemplo, homo in Flandria natus, alterius gentis res geſtas de-ſcribere aggreſſus ſum, neque me peregrinũ Hiſpanis iudico: & vt maximè peregrinus eſ-ſem, tamen ea de rebus ipſorum legi, cum ijs

viris contuli, talium opera ſum adiutus, vt neque vereri debeam inſtitutum proſequi, neque quiſquam ſcriptis meis poſsit merito fidem derogare.

QVI AVTORES DE REBVS HISpaniæ ſcripſerunt Latinè, atque etiam Hiſpanè, & quatenus eos ſequor.

Caput IIII.

NON abs re mihi videtur hoc loco catalogũ eorum autorũ pertexere, qui de rebus Hiſpaniæ ex profeſſo cõmentarios ędiderũt. Ac primꝰ quidẽ occurrit

1 Idacius Gallecię Epiſcopus,de quo latius in Chronico noſtro, anno quadringenteſimo vigeſimo. Is ſcripſit à primo Theodoſij conſulatu, vſque ad annum domini quadringẽteſimum nonageſimum.

2 Ioannes Abbas Biclarienſis monaſterij, & ex Abbate Epiſcopus Gerũdenſis, ſcripſit ab anno Iuſtini Iunioris Imperatoris primo, vſq; ad octauũ annũ Mauritij Auguſti, hoc eſt,ab anno domini quingẽteſimo ſexageſimoquarto, vſq; ad annũ quingenteſimũ octogeſimũ nonũ, de quo in hoc Chronico plura reperies,anno 589.

3 Maximus Cæſaranguſtanus Epiſcopus, ſcripſit hiſtoriam de ijs rebus, quæ temporibus Gothorũ in Hiſpanijs cõtigerũt: ſed eã intercidiſſe credo.

San-

Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis archiepiſco 4
us, hiſtoriam Gothorũ, Vandalorũ & Sue-
orum, vſq; ad ſua tempora paucis comple-
us eſt, ſcripſit præterea de viris illuſtribus.
Nam in Chronicis ſuis pauca admodum de
ebus attigit Hiſpaniæ.

S. Alfonſum, ſiue, vt alij appellant, Ilde- 5
phonſum aiunt, ab anno quinto Suinthila-
nis regis, vbi finem fecit S. Iſidorus, Gotho-
rum hiſtoriam fuiſſe proſequutum: ſed neq;
Iulianus archiepiſcopus huius operis memi
nit, neque etiam Florianus à Campo, dili-
gens harum rerum perueſtigator, neque ego
in Alcobacienſi codice reperi, neque in alio
manu ſcripto, cuius mihi pro candore ſuo
copiam fecit Reſendius noſter. Tamẽ in Lu
ca Tudenſi, in fine Receſiũthi regis, reperi
hæc verba. Hucuſque Ildephonſus. Vnde ar
bitror, quæcunque ille à D. Iſidori tempore
poſuit, S. Alfonſi eſſe. Nã in præcedẽtibus ip
ſiſsima Diui Iſidori verba retulit. Eiuſdem
ſancti Alfonſi libellum de viris illuſtribus le-
gi.

Horum autorum, Idacij, dico, Ioãnis Ab-
bæ, S. Iſidori & S. Alfonſi quæcunque de re-
bus Hiſpaniæ reperire potui, ſimul cũ Victo-
re Tũnunẽſi Africæ epiſcopo, ꝓpediẽ Deo
bene iuuãte, à mẽdis, quib. ſcatẽt, quo ad eiꝰ
fieri potuit, repurgata, & ſcholijs noſtris illu-
ſtrata in lucẽ dabimus. Indignũ. n. vehemen
ter exiſtimo, autores tã bene de Rep. Hiſpana
&

&religione Chriſtiana meritos,diutius in tenebris iacere,& blattas ac tineas paſcere.

6 Iulianus,Toletanus Archiepiſcopus à ſancto Alfonſo tertius, ſcripſit hiſtoriam de rebus Bambæ Regis tempore geſtis : quam hiſtoriam vidi Salmanticæ in bibliotheca Eccleſiæ Cathedralis.Idem ſcripſit de B. Alfon ſo. De quo Iuliano, quid ſentiam, latius in Chronico ſcripſi, Anno.681.

7 Iulianus Lucas natione Grȩcus,diaconus Toletanus, ſcripſit hiſtoriam Hiſpanam tem pore Pelagij Regis, vt ait Florianus à Cãpo, ſed eam hactenus ego nõ vidi. Neſcio an huius ſint,quæ adduntur viris illuſtribus de Iuliano Archiepiſcopo.

8 Idem Florianus à Campo dicit, Sebaſtianum quendam electum Salmanticenſem, res Hiſpanas memoriæ prodijſſe, à tempore Pelagij regis vſque ad Alfonſum Caſtum:Saphyrium Aſturicẽſem Epiſcopum, ab Alfonſo Caſto vſque Bermudum ſiue Veremundum Podagricum:Pelagium Epiſcopum Ouetenſem,ab hoc Bermudo vſque ad finem Alfonſi octaui. Sed hos ego autores, quanquam diligenter quæſitos ; inuenire nondũ potui.Tamen Sebaſtianum Salmanticẽſem allegat Petrus Antonius Beuter. Pelagij Ouetenſis meminit F.Alfonſus Venerus in Enchiridio temporum.

9 Iſidorus Pacenſis Epiſcopus etiam ſcripſit Chronicon Hiſpaniȩ,cuius ſi eſt Chronicon illud

illud,quod illius titulo prænotatum vidi,portentum potius dixerim, quàm Chronicon, adeo prodigiosè ſcribit, & Gothicè potius quam Latine. Certè mihi tanquam in nouo quodam & inaudito idiomate deſudandum fuit, vt intelligerem. Inueni & aliud Chronicon titulo Iſidori Iunioris tanquam illius,ab initio mundi,vſque ad quintum annum Suinthilanis Gothorum Regis, qui fuit annus domini ſexcenteſimus vigeſimus ſextus. Sed hoc ego Chronicon S. Iſidori Hiſpalenſis archiepiſcopi,non Iſidori Pacenſis eſſe certo mihi perſuadeo, præſertim quũ ipſe etiam S. Iſidorus in Etymologijs ſuis,ſe ad eum vſque annũ Chronicon ſuum perduxiſſe teſtetur. Vidi quidem in eodem codice aliud Chronicon, Iſidoro Hiſpalenſi Epiſcopo inſcriptum, ſed quum in vltimo Traſamundi Vandalorum in Africa Regis anno deſinat:alterius potius atque eius Africani, quàm S. Iſidori Hiſpalenſis eſſe arbitror,præcipuè cum rationem potius cum regibus Vandalorum in Africa, quàm Gothorum in Hiſpania habeat. Neque obeſt Iunioris cognomentum,quod D.Iſidoro Hiſpalẽſi conuenit, non huic Pacenſi. Dicitur verò D.Iſidorus Iunior,propter Iſidorum Cordubenſem epiſcopum, qui Pauli Oroſij tempore floruit. Quod ita eſſe, Etymologiarum S. Iſidori titulus indicat,in cuius libri frontiſpicio ad hunc legitur modum: Incipit epiſtola

B Iſido-

Iſidori Iunioris Hiſpalēſis epiſcopi, ad Braulionē Cæſarauguſtanum (ita enim legendū) epiſcopum. Hæc ego pluribus excuſsi, propter contrarias opiniones, & ſententiam meam dixi, facile ceſſurus, ſi quis compertiora in medium adducat.

9 Vidi Salmanticę, in bibliotheca collegij S. Saluatoris, quod magno Reipublicæ bono inſtituit D. Didacus Muros Ouetenſis epiſcopus, & Catholicis Regibus à ſecretis, doctiſſimorum atque integerrimorum fertilitate virorum celeberrimum, hiſtoriam Compoſtellanam in duos libros digeſtam, iuſſu D. Didaci primi Archiepiſcopi Compoſtellani, in quibus primordia, ſucceſſus, incrementa Eccleſiæ Compoſtellanæ latè deſcribuntur. In ijs libris plurima ſcitu digna reperi, quæ ſuis locis ponentur. Prioris libri autores fuiſſe dicuntur Munio Mindonienſis & Hugo Portugalenſis epiſcopi: poſterioris, Giraldus quidam presbyter, vt colligitur, & eiuſdem Archiepiſcopi familiaris.

10 Lucas Tudenſis Chronicon ſcripſit Hiſpaniæ, pro illo ſeculo non pœnitēdum, ſed vel temporum vel ſcriptorum vitio ita deprauatum, vt non facile queat à quouis intelligi. Hunc epiſcopum fuiſſe affirmant, ſed ipſe ſe in opere ſuo indignum diaconum appellat. An poſtea epiſcopus fuerit, neſcio. Scripſit autem Chronicon ſuum iuſſu Berengariæ Regi-

Reginæ, quæ mater fuit Regis Ferdinãdi ter tij, ferè eodem tempore, quo ſcripſit Roderi cus Archiepiſcopus Toletanus.

Rodericus Ximenez Nauarrus, archiepiſcopus Toletanus, res in Hiſpania geſtas nouem libris complexus eſt. Quibus ſubiunxit Oſtrogothorum, Sueuorum & Alanorum ac Vandalorum compendioſam hiſtoriam. Quod opus Xanthus Nebriſſenſis, vir, vt apparet, eruditiſsimus, & patris doctiſsimi ſtudium in iuuandis ſtudijs referens, in lucem ædidit, ſed vel exemplarium penuria, vel tẽporum iniuria mirè vitiatum, & tamen qualecunque dedit, non minimam meretur induſtriæ laudem, qui quod potuit, in publicã vtilitatem deprompſit. Eos libros ſi quis exemplarium collatione mendis expurgatos atque emaculatos euulgaret, non adeo aſpernandum haberet Hiſpania rerum ſuarũ monumentum, tantiſper dum alius delicatiore Minerua prouinciam eam aggrediatur. Scripſit præterea Rodericus iſte hiſtoriam Arabũ, ab exordio & origine Mahometis, quam ex Bibliotheca Reuerẽdiſsimi Cardinalis & Sereniſsimi Principis ac Domini mei D. Henrici ſum conſequutus. 11

Alfonſus à Palentia res Hiſpanas Latino ſermone deſcripſit, vt ſcribitur in catalogo virorum illuſtrium, qui additus eſt hiſtoriæ Ioãnis Regis Caſtellæ eius nominis ſecũdi: ſed eũ ego autorẽ neq; hactenus vidi, neque 12

alibi citatum legi. Vidi quidem Hiſpali in Bibliotheca Colonica, dum illius curam agerem, prægrande volumen de rebus Hiſpaniæ, & ni fallor, Romæ, certè in Italia impreſſum: ſed Roderici Palentini epiſcopi, quem etiam Raphael Volaterranus citat, quod poſtea quoque Valliſoleti in bibliotheca Collegij Cardinalis Petri Gonſalis Mendocij vidi.

13 Ioannes Epiſcopus Gerundenſis compoſuit Paralipomenon, id eſt, rerum Hiſpaniæ ab alijs relictarum, libros decem, in quibus Hiſpaniæ primordia, progreſſus & incrementa, ac varias rerum viciſsitudines ſtudioſè, nec vſquequaque infœliciter proſequutus eſt, vſque ad tempora Honorij & Arcadij Auguſtorum. Hic quoque typis excuſus, ſed non ſatis emendatus. Ioannem illum appello, quamuis anonymos prodijt: quia ex hiſtoria regum Ferdinandi & Iſabellæ, ab Antonio Nebriſſenſi ædita, conſtat, tempore belli Granatenſis, quo tempore hanc hiſtoriam conſcripſit, vt ex procemio patet, Ioannem Epiſcopum Gerundenſem fuiſſe.

Decad. 2. lib. 10.

14 Alfonſus à Carthagena Epiſcopus Burgēſis, Pauli Burgenſis epiſcopi ex legitimo matrimonio filius & in epiſcopatu ſucceſſor, præter alia opera ſcripſit anacephalæoſin regum Hiſpaniæ, cum Roderico Toletano nuber impreſſam.

Micha-

Michael Ritius Neapolitanus ſcripſit de regibus Hiſpaniæ libellos tres, eleganti ſtilo, ſed admodum ſuccincto, à Gargori rege, qui fuit ex gente Curetum, vſque ad Philippum regem Caroli Quinti ſemper Auguſti patrem. Hunc autorem mihi communicauit pro candore ſuo perquam Reuerendus D. Emanuel Sanctus, Epiſcopus Targenſis, ſumma vitæ integritate, nec minore ſacræ Theologiæ peritia probatiſsimus, cui ego ſum multis nominibus admodum deuinctus. 15

Extat & Marij Aretij Patritij Syracuſani dialogus, nomine Calipho, qui non pœnitendam continet Hiſpaniæ deſcriptionem. 16

Ioannes Annius Viterbienſis, præter ea, quæ in Beroſum Chaldæum commentatus eſt, libellum ſcripſit perexiguum, de primis temporibus, & viginti quatuor regibus Hiſpaniæ, Beroſum ſequutus. Sed huic autori nõ ſatis fidei tribuunt eruditi, quemadmodũ neq; Beroſo, cuius tamẽ locũ vnũ ad verbũ in Ioſephi antiquitatibus reperi. Nã quę pręterea illius citat Ioſephus, non fuit mihi quęrendi ocium. 17

L. Marinæus Siculus de rebus Hiſpaniæ ſcripſit opus variũ nec inelegans, ſed in quo multis locis diligentiam, pluribus etiam fidẽ deſidero. Idem ſcripſit de genealogia regum Aragoniæ libros quinque. 18

Petrus Martyr Mediolanenſis, puerorum 19

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO E

nobilium Catholicorum regum præceptor, ſcripſit de orbe nouo,auſpicijs Chriſtophori Colonis reperto,in IndijsOccidentalibus, Decadas aliquot. Non enim, quum hæc ſcriberem,librum ad manũ habebam, ſed in ijs à quibuſdam tanquam ſuſpectæ fidei reprehenditur in nonnullis.

20 Aelius Antonius Nebriſſenſis, cuius memoria totu Hiſpaniæ merito venerabilis eſt,literis prodidit rerum à Ferdinando & Eliſabe (ita enim declinat) fœlicisſimis Hiſpaniarum regibus geſtarum Decades duas, & belli Nauarienſis libros duos, opus & argumentum tali viro dignum,ſed plæriſque locis plagiariorum vitio mutilum.

21 Damianus à Goes Luſitanus, mihi penè adhuc puero in Flandria olim cognitus, ac bene de me meritus, ſcripſit de vbertate ac potentia Hiſpaniæ commentarium,non magnum illum quidem, ſed accuratè ſcriptum & rerum varietate iucundum. Idem Dienſis Cambaię vrbis oppugnationem priorẽ ſcripſit,Petri Bembi Cardinalis &aliorũ clarisſimorum virorum præconijs magnopere celebratam. *Quin & hanc poſteriorem tribus libris ſtudioſè complexus eſt.

22 Iacobus Teuius, Regij apud Conimbricã collegij profeſſor egregius, nuper Commentarium de rebus apud Dium geſtis anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſexto ædidit,ea ſtili venuſtate conſcriptum,vt ſi de

tota

tota hiſtoria Luſitana, quod pollicetur, ad rẽ cõtulerit, dubio procul effecturus ſit, vti quẽadmodum Luſitania rerum geſtarum gloria nulli prouinciæ concedit, ſic nec hiſtoriæ ve nuſtate cedere cuiquam merito debeat.

Exciderat Raphael Volaterranus, qui in 23
opere illo prægrandi, claſſem ſuam Hiſpanorum Regibus & rebus geſtis aſsignauit, in qua tametſi nonunquam à veritate declinet hiſtoriæ, nihil mirandum: quin potius in gratia ac beneficio ponendum, quòd quæ reperire potuit, ſilentio prætereunda non putauit.

Atque hos hactenus reperire potui, qui de rebus Hiſpanorum Latinè ſcripſerũt ex profeſſo: nunc qui idem patrio ſermone tractauerunt argumentum, paucis dicamus.

Alfonſus Rex, eius nominis Decimus, co 24
gnomento Sapiens, cuius ſunt tabulæ, quæ dicuntur Alfonſinæ, ex autoribus probatis hiſtoriam Hiſpanã iuſsit in quatuor partes redigi, opus copioſum, & antiquo illius tẽpo ris idiomate venerabile, ſed mirè vitioſum, ita tamen, vt adhibito labore & collatiõe autorum, ex quibus collectum eſt, facile poſsit in priſtinum nitorem reſtitui, non quin alicubi totą erret via, ſed in paucis, in quibus Rodericum Toletanũ, tanquã autorẽ irrefragabilẽ ſequitur, vt ſuis locis annotabimus.

Alfonſus Vndecim⁹, pater Regis Petri Cru 25
delis, ſecũdo iuſsit colligi atq; ordinati⁹ digeri

 Hiſ-

Hiſpanorum hiſtorías.eius exemplar eſſe puto,quod mihi commodato dedit Eboræ vir ornatus ac probus FerdinādusNonius Leo, iuris Cæſarei Licenciatus.in quo libro eſt hiſtoria Regum Caſtellæ, à Ferdinando Magno,vſque ad finem Ferdinandi Quarti, eius qui in ciuitate Giennenſi mortuus eſt,die ſibi dicto ab ijs, quos iniuſtè iuſſerat de rupe pręcipitari: qui Ferdinandus fuit pater huius Alfonſi Vndecimi, de quo nunc loquimur.

26 Salmanticæ, in Bibliotheca Franciſcana, repoſitæ ſunt antiquorum Hiſpaniæ regum hiſtoriæ manu ſcriptæ. In eadem eſt hiſtoria antiqua Roderici Diaz celeberrimi Ducis, quem Sarraceni Cidum, id eſt, Dominum confeſsione virtutis ipſius appellauerunt, ſed longè diuerſa ab ea, quæ vulgo circunfertur.Ex cuius Bibliothecæ hiſtorijs, quæcunque inſtituto meo ſeruiebant, ſedulo mihi annotauit Reuerendus Pater F.Iacobus Hallenſis Hannonius, cui non minima huius Chronici pars propter hāc diligentiam accepta ferenda eſt,vt ſuo loco dicam.

27 Dieghus à Valera hiſtoriam Hiſpaniæ generalem,iuſſu Iſabellæ Reginæ, in compendium contraxit.

28 Ferdinandus Perez à Guzman librum ædidit in modum Valerij Maximi, qui inſcribitur Valerius Scholaſticus.In eo titulos quidem ponit Valerij Maximi, exempla vero

ex

ex ſacris Biblijs & hiſtoria Hiſpana, opus, meo iudicio, tum diligẽtia, tum varietate laudabile.

Hiſtoriam Aragonum ſcripſit F. Galbertus, monachus ordinis D. Bernardi opere iuſto, ſed quod, ſi laudes immodicas & non neceſſarias detrahas, in exiguum redigatur opuſculum. 29

Nauarræ hiſtoriam cõpoſuit Carolus infans illius regni, ſed nõdum euulgata eſt. 30

Extant & omnium Portugalliæ regum hiſtoriæ diligenter conſcriptæ, pleræque oẽs à Roderico à Pina, ſed nullæ hactenus typis excuſæ, præter hiſtoriam regis Ioannis eius nominis Secundi, quam Garſias Reſendius poſteritati reliquit. 31

Leguntur & Luſitanorum in India res geſtæ, ſed ne illæ quidem impreſſæ, quanquam alioqui dignißimæ, quæ manibus omnium tererentur. Pridiè quàm hæc typis mandarẽtur, vidi librum vnum de luſtratis ac debellatis Indis per Luſitanos, lingua Luſitana compoſitum à Ferdinando Lopes, & excuſum Conimbricæ hoc anno. 32

Extat præterea Comitis Nonij Aluari Pereira, Brigantiæ domus autoris hiſtoria impreſſa, quem Comitem Luſitaniæ Camillũ rectè dixeris. Eam, vt audio, Latinè vertit Ioannes Ferdinandus, quem illuſtrißimus Brigantiæ dux Theodoſius filio ſuo vnico Ioanni, in ſucceßionem amplißimæ ditionis 33

nato,prę ceptorem prudenti conſilio delegit, cuius eruditio varia Compluti, Salmãticæ, Conimbricæ celebrior eſt, quàm vt alienæ prædicationis indigeat.

34 Proſtant & quorundã aliórum Hiſpaniæ regum hiſtoriæ diuerſis autoribus, typis excuſæ, nempe Roderici vltimi Gothorum regis, ſed quæ fabulæ quam hiſtoriæ mihi propior videtur, Petri Crudelis, Henrici Secũdi, Ioannis Primi, Ioannis Secundi.

35 Dieghus Henricus à Caſtello, Henrici regis eius nominis Quarti hiſtoriam conſcripſit, quæ nondum euulgata eſt.

36 Ferdinandus à Pulgar, vir, vt aiunt, in ſermone vernaculo facundus & elegans, res geſtas Catholicorum Regum Ferdinandi & Iſabellæ quatuor tomis complexus eſt: ſed ij quoque latent.

37 Gundiſaluus Ferdinãdus Ouetenſis, Hiſpanorũ in Indijs Occidentalibus bella & inſignes victorias, atque oẽs earum gentium ritus ac mores, ipſarum etiam regionum qualitates, & quæcunque reperit notatu digna, viginti libris perſequutus eſt.

38 F. Ioannes Aegidius Zamorenſis de rebus quoque ſcripſit Hiſpanorum, cuius Archiuũ frequenter citatur in Fortalitio fidei. Sed ego hactenus non vidi.

39 F. Alfonſus Venerus ordinis D. Dominici, Enchiridiõ tẽporũ ædidit ſermone Hiſpano, in quo multa præclara de reb9 Hiſpaniç, quæ

quæ hactenus in obſcuro erãt,in lucẽ ꝓtulit.

Laurentius à Padilla archidiaconus Rondenſis in Eccleſia Malacitana, librum de ſanctis emiſit Hiſpaniæ. 40

Florianus à Campo,vir,vt apparet,multæ lectionis,& indefatigabilis hac in parte diligentiæ, omneis Hiſpaniæ res memorabiles quatuor tomis deſcribendas ſuſcepit,quorũ primum tantum hactenus,quod ſciam,ædidit,in quo quæcunque de primordijs Hiſpaniæ potuerunt inueniri, ſtudioſè ac diffuſè collegit. Reliquos ſi ædidiſſet, plurimum inſtituto meo momenti attuliſſet. 41

Petrus Antonius Beuter,Theologus Valẽtinus,idẽ argumentũ tribus tomis complexũ ſe profitetur, tametſi præcipuus eius ſcopus videatur, patriam ſuam Valẽtiam illuſtrare. Primũ tantum hactenus vidi,eruditè & cum iudicio ſcriptum. Cuius cæteras lucubrationes ſpero mihi non paruo vſui fore,ad res illius regni, & etiam Aragonum compendio perſtringendas,ſi contingat earum compotẽ fieri,antequã Chronici mei poſterior tomus typis mandetur. 42

Nuper in lucem prodijt opus iuſtum de dignitate & rebus præclaris Hiſpaniæ M. Petri à Medina,viri eruditi, & mihi olim Hiſpali amicitia iuncti,magno,vt apparet,ſtudio elaboratum,& iucunda rerum varietate cõmendabile. 43

Atque hi ſunt Hiſpanicarũ rerũ ſcriptores 44
quos

quos hactenus inueſtigare potui. Eos ego in hoc Chronico ſequutus ſum, non tamen, quod ita in illorum verba iurauerim, vt ab ijs diſcrepare mihi religio ſit, ſi quãdo res poſtulet. Amici quidẽ illi, per quos in hac lucubratione adiutus ſum: ſed magis amica veritas, cuius in hiſtoria præcipua & prope vnica ratio eſſe debet. Præclarè enim ſcripſit Polybius: Quemadmodũ ſi quis oculos animãti effodiat, reliquum corpus inutile fit: ita dempta ex hiſtoria veritate, narratio omnis inutilis eſt.

CATALOGVS EORVM AVTORVM, *quibus in hoc opere ſum vſus.*

Cap. V.

NVNC paucis autores eos perſtringam, quibus in hac lucubratione vſus ſum, tum vt autoritatẽ dictis meis aſtruam, tũ quod ingenui animi eſſe iudicem, fateri per quos profeceris. Sequar vero in recenſendis eis ordinem alphabeticum.

AElius Spartianus.
Alfonſi Regis hiſtoria.
Alfonſus Burgenſis epiſcopus.
Alfonſus Sanctus.
Alfonſus Venerus monachus.
Andreas Alciatus.

Andre-

Andreas Reſendius Luſitanus.
Angelus Politianus.
Annotationes marginales Alcobacienſis codicis, quo multum vſus ſum, quas conſtat monachi fuiſse non parum eruditi, & multæ lectionis, quique antiquioribus vſus ſit Hiſpanicarum rerum monumentis, quã quæ hodie reperiuntur.
Antonius Nebriſſenſis.
Antoninus pius.
Antonius Sanctus, Florentinus archiepiſcopus.
Antonius Sabellicus.
Ariſtoteles.
Arrianus de rebus geſtis Alexandri Magni.
Aſconius Pedianus.
Auguſtinus Sanctus.
Auguſtinus Steuchus Eugubinus.
Aurelius Caſsiodorus.
Auſonius Poeta.
Autor Floris ſanctorum Hiſpanici.
Autor vitæ Senecæ.

B*Eatus Rhenanus.*
Bedæ venerabilis Chronicon, quod mihi manu ſcriptũ benignè cõmunicauit Reſendius noſter multo caſtigatius, quam quod vulgo extat impreſſum.
Beroſus Chaldæus.
Breuiarium Bracarenſe.
Breuiarium Eborenſe, quod nuper L. Andreas Re-

ſendius, Reuerendiſsimi S.R.E. Cardinalis, & sereniſsimi Principis Infantis Portugalliæ, Hērici Eborenſis archiepiſcopi auſpicijs ita nitori ſuo reſtituit, vt non arbitrer aliud reperiri exactiori iudicio concinnatum. Certè Sanctorum hiſtorias Hiſpanorum non alibi meliori fidè deſcriptas reperias, quas ille ante annos multos, perluſtrata ferè tota Hiſpania, tanquam, quod futurum erat, præſagiens, & ſummo ſtudio perquiſiuit, & ex eccleſiarum Cathedraliū libris, vbi quàm emendatiſsima reperiri poterant, accuratiſſime deſcripſit. De hoc intelligi volo, quotieſcunque

Breuiarium Eborenſe cito.

Breuiarium Hiſpalenſe.

Breuiarium Pompelonenſe.

CAroli Nauarræ Principis Chronica.

Columella Hiſpanus.

Compoſtellana hiſtoria.

Concilia antiqua.

Cornelius Tacitus.

Cyprianus Sanctus.

DAmianus à Guoes Luſitanus.

Decretales.

Decretum.

ERaſmus Roterodamus.

Euſebius Cæſarienſis, cuius Chronicon multis mendis, quibus ſcatebat, repurgatum, & lectioni ſyncera reſtitutū, ex veterū codicū et praci-

pue Alcobacię̄ſis collatiōe,propediē in lucē dabimus,Chriſto Opt.Max.conatus meos adiuuāte, ſimul cū Chronico D.Hier.& Proſperi Aquitanici.

Eutropius.

Ferdinandus Perez á Guzman.

Ferdinandus Nonius Pincianus.

Flauius Vopiſcus.

Florianus á Campo.

Francorum Annales.

Galbertus monachus Aragonenſis.

Gennadius.

Gregorius Gyraldus Ferrariēſis,qui hiſtoriā ſcripſit Poetarum.

Gregorius Holoander.

Gregorius Sanctus Papa.

Gregorius Sanctus Turonenſis epiſcopus.

Henricus Glareanus.

Hermannus Buſchius.

Hermānus Cōtractus,cuius prior pars Chronici,vſque ad finē Domitiani,quo loco iterū ab anno Augusti quadrageſimo ſecundo, per annorū ſeriem Chronicō ducere incipit,tota propemodū ad verbū ex Bedæ Venerabilis Chronico trāſcripta eſt.

Hieronimus Sanctus.

Hiſtoria Tripartita.

Iacobus Faber Stapulenſis.

Iacobus Meyerus, qui Chronnicon Flandricarum rerum ſcripſit. is pauca admodum de re-

attigit Hiſpanorũ, ſed ita exactè ſeruata tẽporis ratione, vt hominis diligẽtiã facile agnoſcas.

Idacius Gallecię epiſcopus.

Ioachimus Vadianus.

Ioannes Abbas patria Scalabitanus, & Biclarienſis monaſterij fundator, quod Valclaram nunc vulgo dici teſtatur Florianus á Campo.

Ioannes Annius Viterbienſis.

Ioannes Carion.

Ioannes Chryſoſtomus.

Ioannes Geneſius Sepulueda.

Ioannes Laziardus Cœleſtinus.

Ioannes Maldonadus Hiſpanus, qui de ijs ſanctis ſcripſit, quos Burgenſis celebrat Eccleſia.

Ioannes Trittemius, alias Trittenhemius Abbas.

Iornandes.

Ioſephus.

Iſidorus, qui dicitur Iunior, Pacenſis epiſcopus. Hunc ego ſemper appellabo Iſidorum Pacenſem, quia non recte Iunior cognominatur, vt pręcedenti capite declaraui.

Iſidorus Sanctus, Hiſpalenſis archiepiſcopus.

Iulius Cęſar.

Iulius Capitolinus.

Iulius Obſequens.

Iulius Solinus.

Iuſtinianus Imperator.

Iuſtinus Hiſtoricus.

Lauren

LAurentius á Padilla.
Lucas Tudenſis.
Lucius Florus.
MAnethon Aegyptius.
Marcus Tullius Cicero.
Marius Aretius Patritius Syracuſanus.
Martialis.
Matthæus Palmerius.
Metaſthenes Perſa.
Michael Ritius Neapolitanus.
NIcephorus,qui hiſtoriã ſcripſit Eccleſiaſticã.
Nicolaus Clenardus,cuius ſchedis aliquot vſus ſum,quas poſt obitum ipſius magno ſtudio conſequutus,aliquando, deo auſpice, æditurus ſum, vbi typographi dabitur oportunitas.
PAulus Aemylius Veronẽſis,Frãcorum ſcriptor hiſtoriæ.
Paulus Burgenſis epiſcopus,is qui Scrutiniũ ſcripſit ſcripturarum,& alia nonnulla Theologica.
Paulus Oroſius Hiſpanus.
Petrus á Medina.
Petrus Antonius Beuter,Theologus Valentinus.
Petrus Crinitus.
Petrus de Natalibus epiſcopus, quẽ ego in aliquibus cum iudicio legendum cenſeo.
Petrus Mexias Hiſpalenſis.
Philippus Beroaldus.
Plinius Secundus Iunior,cuius ſunt epiſtolæ.

Plinius Secundus, Naturalis ſcriptor hiſtoriæ.
Plutarchus.
Polybius.
Pomponius Mela Hiſpanus.
Procopius.
Proſper Aquitanicus.
Prudentius Poeta Hiſpanus.
Ptolomæus.
RAphael Volaterranus.
Raſes hiſtoriographus Miramamolini, Marrochiorum & Cordubæ Regis.
Rhoſuitha virgo Saxonica ex genere Caroli Magni, quæ vitas aliquot Sanctorũ carmine heroico deſcripſit, & inter eas Sancti Pelagij Martyris, Cordubæ pro Chriſto ſub Abderamene paſſi.
Robertus abbas Montis.
Robertus Gaguinus.
Rodericus archiepiſcopus Toletanus.
Rodolphus Agricola.
Ruffinus de hiſtoria Eccleſiaſtica
SAluſtius.
Seneca Philoſophus.
Seuerus Sulpitius, qui Chronicon ſcripſit vſque ad Aeram quingenteſimam quadrageſimam ſeptimam, & vitam Diui Martini.
Sextus Aurelius Victor.
Sidonius Apollinaris.
Sigebertus Abbas Gemblacenſis.

Stephanus

Stephanus de vrbibus.
Strabo.
Suetonius Tranquillus.
TAbulæ virorum triumphalium, quas Romæ nuper inuentas in columnis marmoreis, & ad Regem Portugalliæ Ioannẽ miſsas, L. Andreas Reſendius mihi benignè, vt alia multa, communicauit, viſendæ monumentũ antiquitatis. Eas poſtea Gaſpar Barrerius Canonicus Eborenſis, vir ornatus atque humanioribus literis probè excultus, typis excuſas cum catalogo Cõſulũ & Cenſorũ, Romæ, vbi Henrici Cardinalis & Infantis negocia geſserat, reuerſus attulit.
Theodoritus de hiſtoria Eccleſiaſtica.
Thomas Aquinas Sanctus.
Titus Liuius.
Trebellius Pollio.
VAlerius Maximus.
Victor Sanctus epiſcopus Vticenſis, de perſecutione Vandalorum.
Victor Tũnunenſis epiſcopus, pro quo perperam legitur in Etymologijs ſancti Iſidori, Turonenſis.
Vincentij ſpeculum hiſtoriale.

His ego autoribus in hoc priore Chronico hactenus vſus ſum, ſi qui præterea offerãtur, eorũ ego catalogum poſteriori tomo præponam, Deo adiuuante, neque quenquã quantumuis obſcurum ſua gloriæ portione fraudabo. Illud quoq; admonẽdũ arbitror, nihil

me hoc priore tomo dixiſſe, cui non continuò nomen autoris adiungerem, neque id inconſulto feciſſe, ne quis tanquã re parum neceſſaria offendatur. Cũ enim multa eſſent ponenda, quæ alij omiſerunt, multa etiam aliter quàm alij hactenus dixiſſent, referenda: neceſſario ita faciẽdum putaui, vt omni ſublato ſcrupulo, certior eſſet dictis meis fides. id quod vſque ad excidium Gothorũ perpetuo tenore ſeruaui, poſterius non idem facturus, niſi ſicubi res ipſa requirat.

QVORVM IN HIS CHRONICIS opera ſum adiutus, quiq; mihi libros ſuppeditarunt. Cap. VI.

PORRO quum tam multis emendis libris fortunæ meæ vix mediocres haudquaquam ſufficerent, præſertim continua multorũ annorum caritate ſic attenuatæ, vt vix alendæ familiæ pares eſſe poſſent: pręterea multi libri nulla pecunia comparabiles eſſent, quippe manu ſcripti, atq; in Bibliothecis antiquis religiosè adſeruati: multa denique, quæ ad rẽ meam facerent, nõdum etiam in libros digeſta eſſent, ſed in ſchedas & quædã velut aduerſaria paſsim relata deliteſcerent: neceſſario mihi fuit ad eos confugiendum, qui poſſent opem rebus meis adferre. Qui quandoqui-

quidem officium benignè præſtiterunt, ſuis laudibus fraudandi non ſunt, ſimul vt & ipſi benignitatis atque candoris ſui præmium ab æquo Lectore percipiant, & alij admoneantur, ne malignè occultantes, blattas ac tineas paſcant ijs, quæ prolata in medium, & patriæ lucem, & ipſis decus, & lectori voluptatem pariter atque vtilitatem præbere poſſent. Proinde catalogum hic paucis attexam cum aliqua grati animi teſtificatione, tũ eorum, qui mihi libros ſuppeditauerunt: tũ eorum, quorum opera ſum adiutus.

Quorum primus eſt, nũquam ſine aliqua honoris præfatione mihi nominandus, Sereniſsimus Princeps ac Dominus meus D. Henricus, Cardinalis & Infans Portugalliæ, qui pro regia ſua magnificentia, & in tanto dignitatis ac regij ſtemmatis faſtigio incredibili humanitate, non ſolum Alcobacienſem codicem ex monaſterio illo ſuo bis mihi iuſſit adferri, ſine quo libro irritus in hoc negocio conatus meus futurus erat, ſed etiam ex Bibliotheca ſua varia & copioſa multos libros ſuppeditauit: præcipuè verò Rodericũ Toletanum Archiepiſcopum manu ſcriptum, eumque tanto emendatiorem impreſſo, vt ex illo innumeros locos in codice meo reſtituerim, ac propemodum mihi videar ipſum integritati ſuæ reddidiſſe. Erat in eodem libro eiuſdem Roderici hiſtoria Arabum, quemadmodum ſuperius dixi, nunquam ha- 1

ctenus impreſſa. Sed non contentus benigniſsimus Princeps hoc beneficio, ſi quid etiam in legēdis autoribus (vt omne tempus, quod ab oratione & publicis negocijs vacat, ſacrorum autorum lectione tranſigit) obſeruaret, quod inſtituto meo cōduceret, humaniſsime mihi communicauit. Huius enim eſt præter alia, quod ex D. Thomæ commentarijs in epiſtolam Pauli ad Galatas, probauimus, D. Paulum Hiſpanis prædicaſſe verbum ſalutis. Huic igitur, amice Lector, optimo Principi & ſanctiſsimo Præſuli, gratiam mecum habeas pro tanto beneficio, ac ſalutem ipſius Deo Opt. Max. deuotis precibus commendes.

2 Neque monaſterium Alcobacienſe ſilentio prætereundū, cenſu locuples, ditione amplum, antiquitate venerandum, & in quo facile tum Diui Bernardi autoritatem ac ſanctitatem, tum Alfonſi Henrici primi Portugalliæ regis magnificētiam agnoſcas, de qua re ſuo loco dicemus. Huius igitur monaſterij patribus gratiam libenter habeo, quod & codicem illum ſuum, quanquam iuſſu & autoritate prædicti Principis, tamen non inuiti commodauerunt, & alia nonnulla de monaſterij ſui primordijs & inſtitutione vltrò ipſi præbuerunt.

3 Sed Eccleſiæ Bracarenſis perquam reuerendo collegio multo maximas gratias debeo, quod Ferdinando Gundiſaluo ſacerdoti, viro

ti, viro probo & honeſto, mihiq́ iam inde à multis annis amico permiſit, vt quicquid in archiuis illius ſanctæ Eccleſiæ reperiret antiquitatis, id omne diligenter excuteret, & ſi quid reperiret, quod ad rem meam pertineret, eius me compotem faceret. Quorum beneficio ſimul ac diligentia dicti ſacerdotis, plurima ſum conſequutus venerandæ antiquitatis monumenta, quæ ſuis locis proferentur. Fuere vero huius beneficij autores viri nobilitate conſpicui, Dominus Petrus à Souſa, Bracarenſis Eccleſiæ Cantor, vt ipſorum more loquar, & Balthaſar Carnerius Scholaſter. Atque alij permulti, quos enumerare longum ſit, ſed eorum memoriã grato ſemper animo colam.

Dominus Iulianus ab Alba nõ poſtremũ hic locũ meretur, quẽ inclytus Portugalliæ 4
Rex Ioãnes Tertius, ob inſignem ipſius integritatẽ & inculpatos mores, ſorori ſuę Dominæ Mariæ, heroidi omnibus animi corporiſque dotibus incõparabili, & inter rara exempla numerandæ, primũ pædagogũ elegit: deinde poſt multa & lõga virtutũ ipſius experimẽta, idẽ Rex & mariti iudiciũ ſequuta Regina, Dominæ Mariæ, filiæ ſuæ vnicæ, in ſpẽ ac ſucceſsionẽ tot tantorumq́ Regnorũ enuptæ, (quam Caſtella Principem ſuã magno cum gaudio vidit, ſed maiore cũ dolore intempeſtiua morte velut in herba ſibi prære-

ptam luxit, atque etiã num luget:) à ſecretis eſſe voluerunt, & nunc tandem, ob tam multa ipſius & tam præclara merita, epiſcopum Portalegrenſem creauerunt. Hic, inquã, Præſul reuerẽdiſsimus, quum alias optimè ſemper meritus de me, tum verò ad hanc obeundam prouinciam, quicquid habebat librorũ, quicquid monumentorũ Hiſpaniæ, quorũ ſemper curioſus inueſtigator fuit, non ſolũ prolixè communicauit, ſed etiam nonnullos ære proprio mercatus eſt codices, quos mihi ſciebat deeſſe. Quod beneficium niſi agnoſcam & colam, merito ingratiſsimus omnium cenſear mortalium.

5 Sequitur Georgius Cœlius, Sereniſsimi Principis ac Domini mei ſecretarius, & celeberrimi monaſterij Sancti Georgij prope Conimbricam dignißimus Antiſtes, de cuius viri laudibus & eruditione, quid opus eſt dicere, quũ ipſum ſua celebrent ingenij monumenta? Tamen temperare mihi nõ poſſum, quin hoc loco ponam elogium de ipſo Nicolai Clenardi, viri ab omni adulationis ſuſpicione tam alieni, quàm fuit ab omnibus alijs vitijs remotiſsimus, quod elogium reperi in ſchedis quibuſdam ipſius autographis. Id vero tale eſt. Georgius Cœlius non carmine tantum Reſendio riualis, ſed & oratorijs laudibus adeo bene percultus, vt paucos credam tam prope ad puritatem accedere Ciceronis. Certè Iſocraticam iucunditatẽ

leni-

le nitatemq; ſic refert, vt parem non viderim. Hactenus Clenardus, non inelegans ingeniorum ſpectator. Hic, inquam, Georgius Cœlius non ſolum Alcobacienſis codicis, (qui mihi fuit huius inſtituti prora & puppis) primus index fuit, ſed etiam ex Bibliotheca ſua Græcis Latinisq; libris inſtructiſsima plurimos libros benignè ſuppeditauit, qui rebus meis non mediocriter commodauerunt.

Martinus ab Azpilcueta Decretorum 6
Doctor Nauarrus, ex Salmaticenſi Academia, vbi erat Iuris Canonici profeſſor primarius, ab Ioanne Portugalliæ & Algarbiorum Rege, annuo millè ducatorum ſtipendio, eoque perpetuo, ad eandem functionem Conimbricam vocatus, atque à Domina Catharina Regina Sereniſsima, ob egregia vitæ merita, Conimbricenſis Eccleſiæ cathedralis Cantoria, vt ita loquar, dignitate donatus, vir multis mihi nominibus ſuſpiciendus, cuius inſignis vtriuſque iuris, Philoſophiæ, Theologiæ peritia, Cathurci, Toloſæ, Salmanticæ, Conimbricæ, quibus in Academijs maximo applauſu & frequentiſsimo ſemper auditorio docuit, eſt admirabilis, ſanctitas vitæ vix credibilis, & integritas morum omnibus amabilis. Hic non ſolum libris, conſilio, iudicio ſuo limatiſsimo me iuuit, verum ex ipſa vſque Nauarra ſchedas nonnullas mihi curauit adferri, quæ conatibus meis non minimum

mum attulerunt adiumenti.

7 Atque hic mihi lachrymæ iuſto dolore proſiliunt, Lector amice, quod venerabilem, & mihi perpetua recordatione colendū Fratrem Franciſcum à Victoria, ſacræ Theologiæ, dum in viuis ageret, Salmanticę profeſſorem primarium, in hoc catalogo ponere non liceat. Antequam enim ipſum inſtituti mei certiorem facerem, ipſum, inquā, cuius arbitrio regebar, conſilio nitebar, in cuius beneuolentia acquieſcebam: præſentis vitæ calamitatibus perfunctus, in Sanctorum contubernium, vt ego quidem perſuaſum habeo, translatus fuit. Qui ſi vixiſſet, dictu mirum, quantum ſubſidij conatibus meis attuliſſet. Erat enim eruditione incredibili, lectione penè infinita, iudicio exactiſsimo, memoria exprompta, vt quoddam naturæ miraculum merito videretur. Gratuletur ſibi Sancti Dominici illuſtris ac religioſa familia, quod talem nacta ſit virum, quo neſcio equidem, an à multis annis alium habuerit ſacræ Theologiæ peritiorem. quod ipſe quoque teſtatum feciſſet, ſi tam fuiſſet ſcribendi cupidus, quàm erat egregiè peritus. Illud certè ſine ſcrupulo mihi videor affirmare poſſe, neminem fuiſſe multis annis tota Hiſpania, omnium bonarum artium ac totius humanitatis doctiorem, vt non immerito Nicolaus Clenardus dicere ſolitus ſit, neminem ſe noſſe, ne ex ijs quidem,

quidem, qui omnem ætatem in Latinis literis triuiſſent, cuius ipſi tam placerent epiſtolæ, quam Victoriæ, qui ſi animum aliquando ad ſcribendum appelleret, orbem vniuerſum fama ſui nominis occuparet. Ignoſce mihi candide Lector, quod dolori meo indulgens, in eius viri laudes euagatus ſum, de quo pauca dicere religio eſt, multa non ſufficiunt, nihil dicere impium. Non potui de Victoria ſilere, cum Martini ab Azpilcueta meminiſſem, quod eos viros communi conſilio ſemper expertus ſim præ cæteris omnibus optimè de Vaſæo meritos.

M. Petrus Margallus Luſitanus, Philoſophiæ, iuris Pontificij, Theologiæ conſultiſſimus, & olim Salmanticenſis Academiæ profeſſor celeberrimus, nunc Canonicus Eborenſis, communicatis mihi libris multis, quorum habet innumeram ſuppellectilem, non minimam meretur benignitatis ſuæ laudem & gratiam, vt alia ipſius in me beneficia breuitatis ſtudio in prȩſentia ſilẽtio prȩtereã. 3

Clariſsimus D. Petrus à Villalon archidiaconus Turolenſis, in Cæſarauguſtana Eccleſia Metropolitana: & ornatiſsimus D. Michael Leerma, illius olim Pædagogus, quæ mihi de rebus Aragonum deerant, ſtudioſè quæſita, liberaliter ac benignè pro veteri amicitia mihi miſerunt, quorum tanto libentius memini, quòd olim mihi Salmanticæ domeſtica conſuetudine coniuncti, iucundam

diuturnamq́ ſui memoriam in animo meo reliquerunt.

10 Duo reſtant, qui bonam huius lucubrationis partem ſuo ſibi iure vendicare poſſunt, adeo mihi ſummam operam ſuam nauauerunt. Prior eſt L. Andreas Reſendius Luſitanus, Theologus, Orator, & Poeta inſignis, & Reuerendiſsimi ac Sereniſsimi Cardinalis & Principis D. Henrici à concionibus, vir antiqua mihi beneuolentia, eaq́ olim Louanij incepta coniũctus, & mei in Hiſpaniam aduẽtus quodãmodo autor, certè incitator. Is me in hoc opere libris antiquis manu ſcriptis, ſchedis ſuis, iudicio copioſè iuuit, neq́ quicquam habuit antiquitatis, cuius ipſe non ſolum eſt curioſiſsimus, ſed etiã ſciẽtiſsimus, quod mihi pro candore ſuo non benigniſsimè cõmunicauit. Præterea ſi quid mihi ſuboriretur ſcrupuli, ad illum tanquam aſylum quoddam ſemper cõfugi, cuius exactiſsimũ in re literaria iudicium non ego ſolũ ſemper maximi feci, ſed & Nicolaus Clenardus, cuius hoc quoque de Reſendio noſtro in ſchedis elogium reperi: Andreas Reſendius, Poeta inſignis, tanta carminis maieſtate, tam neruoſis inuentionibus donatus ab Apolline, vt ſi in ſtudio poetico perduraret, tam nobilem vatẽ haberet Ebora, quàm genuit olim Corduba. Alter eſt frater Iacobus Hallenſis, patria Hannonius, ſed apud Hiſpanos in prouincia Sancti Iacobi, regulam obſeruantiæ

D. Fran-

D. Franciſci per annos fere quadraginta religioſiſsimè profeſſus, vir inculpatæ vitæ, & ſingulari humanitate præditus, mihiq́; iã inde ab eo tempore, quum primũ in Hiſpaniã veni, arctiſsima neceſsitudine coniunctiſsimus, & pluſquam Pylades alter. qui poſtquã factus eſt huius inſtituti mei certior, non ſolũ quos habere potuit libros, mihi miſit, ſed excuſsis omnibus Bibliothecis, & præcipuè Franciſcana, hoc eſt, monaſterij ſui, (cui ego monaſterio, quum alijs multis, tũ hoc pręcipuè nomine ſum deuinctiſsimus, quod in eo nonnulla ſint inuenta monumenta hiſtoriæ Hiſpanæ antiquiſsima, quibus ego vehementer adiutus ſum) quicquid inuenire potuit, quod ad rem meam faceret, indefatigabili ſtudio propria manu mihi deſcripſit, tantumq́; ſuſcepit laborem amici cauſa, vt merito mecum communis huius operis autor cẽſeri debeat, certè ſine ipſius opera, non potuiſſem rectè meo fungi officio.

Hunc catalogum deſcribere libuit, tum vt talibus viris, tam benemeritis de me, gratiam aliquam reponerem, tum vt alios hac grati animi teſtificatione animarem, vt ſi quid habent abſtruſum aut reconditum de antiquitatibus Hiſpanię, in medium proferant, parẽ gratiam relaturi: tum denique, vt maior huic Chronico ſit fides apud eos, qui intelligent, qualium virorum fauore, opera, auxilio fuerim adiutus.

OBTE-

OBTESTATIO AD LECTOREM.

Caput Septimum.

POSTHAEC mihi orandus es humaniſsime Lector, vt hos labores meos, qui certè non fuere mediocres, boni cõſulas, & ſicubi lapſus fuero (quis enim tã Lynceus, vt nõ aliquando cæcutiat?) cãdidè me ac ſyncero animo admoneas. Paratũ enim ſemper experieris ad palinodiam eorũ, quę perperam ſcripſi, idq; non ſine honorifica eorum mentione, per quos iuſtè atq; amicè admonitus fuero. Neq; enim ego is ſum, qui nõ veritatis, quàm opinionis meæ, potiorẽ rationẽ ducã. Sin talis erit admonitio, cui merito cedere non debeã, tamen eo linguæ tẽperamento, quod ſcripſi, tuebor: vt & gratia bonæ volũtati habeatur, & veritas non deſtituatur defenſionis auxilio. Semper enim mihi arriſit in primis illa Senecæ notabilis ſentẽtia. Si merito obiurgauit aliquis, ſcito quia profuit: ſin immerito, ſcito quia prodeſſe voluit. Atq; vt, quod pollicitus ſum, re ipſa pręſtẽ, duos hoc loco nominabo, qui hoc munere doctè atq; amicè functi ſunt. Prior eſt Ioannes Geneſius Sepulueda, Theologus, Philoſophus, Orator inſignis. De cuius ſingulari eruditione quid opus eſt dicere, quum tot æditis libris teſtatiſsima

vulgo

vulgo ſit? Satis ſit ad laudem ipſius, quod illū, ex tanto doctiſsimorum virorum numero, Carolus Quintus Imperator ſemper Auguſtus, potiſsimum delegerit, à quo res ipſius terra marique præclariſsimè geſtæ, perpetuæ memoriæ commēdarentur. Is igitur, quum ipſi à Maximiliano Boemiæ rege, tum regias vices in Hiſpania cum vxore Maria gerente, cenſura huius Chronici demandata eſſet, candidè atque eruditè quædam notauit, in quibus illi nō ſatisfeceram. Quod adeo non ægre tuli, vt etiam magni beneficij loco duxerim. Alter eſt Didacus Neila, iuris Pontificij Doctor, & Salmanticenſis Canonicus, præter incredibilem humanitatem, Græcè Latineque doctiſsimus. Id quod ſatis indicat Breuiarium trium lectionum, ab ipſo iuſſu Franciſci Quignonij Cardinalis, auſpicijs ſummi Pontificis ita venuſtè, ita eruditè concinnatum, vt nihil ſupra. Hic quoque, quum lucubrationem hanc perluſtraſſet, & quædam deprehendiſſet, quæ vel errata, vel ex autoribus deprauatis translata ipſum offenderent, eo me candore, ea humanitate ne de facie quidem notū admonuit, vt erroribus meis hoc quoq; debeā, quòd maximæ, & vt ſpero, perpetuæ inter nos amicitiæ feneſtrā patefecerint. Sed nō eſt ſilentio prætereundus Gaſpar à Caſtro, ſingularis ipſius amicus, & in compoſitione Breuiarij ſocius, vir non ſolum vtriuſque linguæ peritia,

ſed

ſed etiã eximia pietate pręſtãs, qui tametſi vel nulla, vel pauca notauit, tamẽ multa antiquitatis monumẽta, quæ plurima ſummo ſtudio per totã ferme Italiã atque Hiſpaniã perquiſita collegit, benignè communicauit, quibus ego ſaltem, quæ ambiguè & cum quodã ſcrupulo dixeram, confirmare poſſem. Cæterum his ita pręmiſsis, ad ea, quæ de Hiſpania dicenda ſunt, vertatur oratio.

BREVIS DESCRIPTIO AC DIVISIO HISPANIAE.

Caput Octauum.

Lib.3. HISPANIA Straboni Corio bubulo humi protenſo cõparatur. Ea pelago vndiq; cingitur, niſi qua parte Pyrenęi mõtis obiectu à Gallijs diuiditur. Habet Hiſpania ab ortu montem Pyrenæum, qui à Veneris templo ſiue promontorio exortus, prope Illiberos (Colibre hodie appellant) in Oceanum procurrit Britannicum, atque hac parte maximè anguſta eſt, adeo vt ego, dum per Cantabriam iter facerẽ, in monte Diui Adriani, D.Fer-

D.Ferdinando Colone harum rerum peri-
tiſsimo commonſtrãte, niſi fefellit aſpectus,
vtrunque mare me vidiſſe meminerim,Oce
anum videlicet,cui eramus proximi:atq; emi
nus, quantũ oculorũ proſpectus ferre pote-
rat,Mediterranei maris albicantes fluctus. A
Septentrione autem clauditur Oceano Can
tabrico, ab occaſu mari occiduo, à Meridie
freto Herculeo & mari Balearico.

Diuiditur vero Hiſpania in tres prouinci- 2
as,Beticam,Luſitaniam &Tarraconenſem.
Betica à Septentrione clauditur Ana fluuio,
ab Occaſu habet eam Atlantici Oceani par-
tem,quæ eſt inter oſtium Anæ & fretũ Her-
culeum, à meridie mare Balearicum, quod
eſt inter fretum Herculeũ & Charidami pro-
montorium, quod vulgo appellari dicunt
Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea
ducta ab hoc promõtorio, per Caſtulonem,
ad Anam fluuium. Dicta eſt Betica, à Beti flu
uio memorabili, qui prouinciam totam in-
terſecat,qui ortus in ſaltu Tygenſi, decurrit
in Oceanum Atlanticũ, atque hodie appel-
latur vocabulo Arabico Guadalquibir,quod
ſonat fluuium magnum. Hæc prouincia po
ſterius à Vandalis habitatoribus Vandalitia
dicta,hodie quoque corrupto vocabulo, An
daluſia dicitur.

Luſitania à Septentrione habet Durium 3
fluuiũ ab oſtio ipſius, vſque ad põtẽ, qui eſt
contra Septimancas:ab Occaſu eam Oceani

Atlantici partem, quæ eſt inter oſtia Anæ & Durij: à Meridie Beticam: ab Oriente terminatur à Tarraconenſi, linea ducta ab Oretania veteri, vſque ad pontem, qui habet è regione Septimancas.

Luſitania nomẽ accepit à Luſo Liberi patris filio, & Lyſa eiuſdem Liberi ſocio cum Luſo bacchante, vnde nunc à Luſo Luſitania, nũc à Lyſa Lyſitania dicitur, vt etiã annotauit L. Andreas Reſendius.

4 Luſitania, vt dixim⁹, duobus clauditur fluminibus, Ana & Durio, interſecatur Tago, omnibus his memorabilibus. Quorum Anas in Laminitano agro exoritur, è mõtibus Carthagini & Murciæ vicinis. Vndetriginta M. P. decurrens, obtuſis totum ſe propere condit cuniculis, rurſusque ſtadiorum ſexaginta quatuor ſubterraneo peracto curſu, totus renaſci videtur, quemadmodũ ait Marius Aretius Patritius Syracuſanus, atq; ita modo ſe in ſtagna fundens, vt inquit Plinius, modo in anguſtias reſorbens, aut in totum cuniculis condens, & ſæpius naſci gaudens, prope Myrtilim (Mertolam hodie vocãt) in Atlanticũ Oceanũ èffunditur.

In dialogo Calipho. lib. 3. c. 1.

5 Tagus in Celtiberia oritur Tarraconenſis prouinciæ regione, ac primum Celtiberiam, mox Carpetaniam, deinde Luſitaniã ſecãs, prope Oliſiponẽ in Oceanũ quoq; exoneratur Atlãticũ. Fluuius hic antiquis celebratus eſt arenis aureis, quas hodie quoque reperiri

affir-

affirmant, & eſſe, qui ex ea re quæſtum non mediocrem faciant.

Durius in Pelendonibus prouinciæ Tarraconenſis oritur, fluitq́ in Meridiẽ vſq; ad Numantiam, quæ prope Soriam olim fuit, inde per mediam fluens Caſtellã, mox in Portugalliam tranſit, Luſitanicam ab Interamni & Tranſmontana diuidens, prope ciuitatem Portugallenſem in Oceanũ deuoluitur Occidentalẽ, plurimis abſorptis fluminibus, quorum non infimi nominis eſt Thormis, quẽ Salmantica nobiliſsima diſciplinarum omnium magiſtra, vicinitate ſua nobilitat.

Interamnem appello Portugalliam, quæ eſt inter Durium & Minium regio non minus amœna quàm fertilis, quã & ipſam nõnulla irrigãt flumina, quorũ pręcipui, Auus, cuius in ripa tota nullam cernas arborem ſpiniferam, hoc eſt, ex earum genere, quæ mala Medica ſiue aurea, citrea, aut alia id genus producunt, quod huic fluuio cũ Aleſte Bracarẽſi fluuio cõmune eſſe aiunt, quũ tamen tota illa prouincia ſit horũ fructuũ, ſi qua alia, multo feraciſsima, & Nebis, quẽ Neue, ſeruato nomine, hodie appellant, & Limia celebratus antiquis fluuius, quẽ Lethen Græci, Obliuionem Latini nuncupauerunt. hunc falſo Gerundenſis Epiſcopus cum Minio confundit.

Habet & alios Luſitania nõ pœnitẽdos amnes, quorũ nõ poſtremus eſt Mũda Conim-

bricenſis Academiæ propinquitate celebris, Mondegum hodie nuncupant,qui & ipſe au reis arenis & ramentis celebratur. Perperam idem Gerundenſis Conimbricam Mundã fuiſſe affirmat,& eam,in qua filij Pompei fu ere victi,refragantibus apertè Cæſaris commentarijs. nimirum Mnnda oppidum erat non in Luſitania,ſed Betica. Nec minus ineptè in Ptolomæo & Pomponio Mela, quidã Lacobrigam Conimbricam eſſe aſſerunt, quum vel ipſe Pomponius Mela Lacobrigã in ſacro Promontorio ponat, de qna plura dicemus ſuo loco. Non longe à Munda eſt Vaca fluuius,hodie Vogam appellant,quem amnem nõ poſuiſſem, niſi Plinius eius meminiſſet.

8 In eodem tractu,nimirũ octo leucis à Conimbrica, viſitur etiam hodie fons ille admirabilis,quem Plinius in Catinẽſi (ita enim in Plinio legendum) Hiſpaniç agro ponit, qui quicquid admotum fuerit, abſorbet. Cuius rei ſe præſente factum periculum mihi affirmauit perpetuo mihi venerandus dominus meus Henricus Cardinalis & Princeps, coram rege Ioanne & cæteris fratribus regijs, quum in arborum truncis, & ramis, tum in iumento,quod fonti admotum pede, paulatim abſorberi cœptum,ægrè tandem à famulis extractum eſt. Affirmat Plinius alterum iuxta fluere, qui omnia reſpuat. Is hodie, ſi extat,ſaltem ignoratur. Fons ille nunc appel

latur

latur Feruentia,& ager,in quo viſitur, Cadi-
ma,non procul à Tentugalenſi municipio.

Habet altiſsimos Luſitania montes, quo- 9
rum vel præcipuus, qui à ſtella cognomen
habet, in cuius cacumine frequenter in lacu
quodã fragmenta nauium reperiuntur, quũ
tamẽ à mari pluſquã duodecim leucis diſtet.
Quin & exæſtuare,& tempeſtatem ibi audiri
affirmant accolæ, quoties intumeſcit mare.
Similia fere leguntur de mõte quodam pro-
pe aquas Flauias,vulgo Chaues,in tranſmõ-
tana Portugallia.

Portùgalliam impropriè Luſitaniam ap- 10
pellant, cum alioqui nec tota Portugallia Lu
ſitaniæ finibus circunſcripta ſit, nec totam
Luſitaniam complectatur: illud tamen nega
ri non poteſt, potiorem Luſitaniæ partem
Portugalliæ regi parere. Diuiditur verò Por-
tugallia in Tranſtaganam, Ciſtaganam, &
Interamnem. Trãſtagana Beticæ parte car
pit, eam ſcilicet, quæ ab Ana vſque ad regni
limites porrigitur. Interamnis tota extra Lu-
ſitaniam eſt, niſi repudiata deſcriptione poſi-
ta, Straboni magis accedamus, qui ait maxi-
mam Luſitanornm partem Callaicos appel *lib.3.*
latos. Huius regionis longitudo eſt octode-
cim leucæ: latitudo, qua maxima eſt, duode-
cim, alibi tantũ ſex, aut etiã quatuor. Atque
in hoc tã exiguo terræ interuallo, præter Ec-
cleſiã Bracarenſem metropolitanã, & Portu
gallenſem cathedralẽ, ac alias quinque colle

giatas, reperias pluſquã centũ triginta monaſteria, quorũ pleraq; reditus habent ampliſsimos, præterea plus minus mille quadringẽtas ſexaginta parochiales cũ ſuis baptiſterijs, vt ſcribit quidã. certè in ea parte, quæ Bracarẽſem agnoſcit Eccleſiã, octingentæ recẽſentur. Ex qua re fertilitatem & antiquã religionẽ gentis facilè agnoſcas. De amœnitate vero quid opus eſt dicere, quum in ea numerata ſint vltra viginti quinque millia fontium perennium, pontes quadrato lapide elegantiſsimè conſtructi, prope ducẽti, portus marini ſex. Quod propterea tacendum minimè duxi, quia bonitas & dignitas huius prouinciæ ferè ignoratur.

11 Huic prouinciæ adhæret ea, quam Tranſmontanam appellant, regio optimi tritici, generoſiq; vini ferax, in qua eſt Brigãtia, caput ampliſsimi ducatꝰ, cui hodie prȩeſt, multisq; annis præſit, nõ regio tantũ ſtẽmate inclytus, ſed omnibus etiã corporis animiq; dotibus præſtantiſsimus heros D. Theodoſius, omnium eruditorum præconijs celebrandus.

Ex huius regionis montibus, affirmauit mihi ampliſsimus Princeps & dominus meus Henricus Cardinalis, regi Ioãni fratri ſuo ſe præſente allatum lapidem, aureis ramentis ac bracteolis plenum. Sed hactenus de Luſitania.

12 Reliqua Hiſpaniæ pars ad Tarraconẽſem pertinet prouinciam, quæ habet à Septentrione

trione Oceanum Britannicum, ab Oeaſone (ſic appellant promontorium propè fontem Rabidum ſiue Fontarabiam) ad Nerium promontorium, quod hodie dicitur Finis terræ: ab Occaſu Oceanum Atlanticum, à dicto promontorio vſque ad oſtium Durij: à Meridie Luſitaniam & Balearici maris orã: ab Oriente Pyrenæos montes, quibus à Gallia ſeparatur Hiſpania.

Tarraconenſis à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ metropoli, ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata, & in qua *lib.3.*
Imperatores iuriſdictionem agitabant.

Complectitur hæc prouincia Murciæ regnum, & Valentiæ & Aragonum, cum Cathalonia, Caſtellam veterem, Nauarræ regnum, Portugalliam Interamnem, Galleciæ regnum, Aſturias, totam Cantabriam.

Habet præter Durium, qui in ea naſcitur, & alios fluuios, Cæſari, Lucano, Silio Italico, Martiali celebratos, Iberum fluuium tantum, vt toti Hiſpaniæ nomen Iberiæ dederit, qui ſolus omnium (de quinque præcipuis loquor) reliquis in occaſum vergentibus, in Auſtrum defluit, & in mare Balearicum exoneratur. cuius rei cauſam qui noſſe volet, ex principijs Hiſtoriæ Antonij Nebriſſenſis viri vndecunque doctiſsimi petat, quẽ hic in multis ſequuti ſumus.

13 Hiſpania primum vnica fuit prouincia proconſularis, vel potius conſularis. ſiquidē P.Cornelius Scipio Africani maioris pater, Conſul ad eam miſſus eſt contra Annibalē, tametſi poſtea Proconſul adminiſtrauit, vt ex T.Liuio patet, idque anno vrbis conditæ quingenteſimo trigeſimo quarto, fuitque ad eum modum prouincia proconſularis per viginti tres annos (per quos adminiſtrata, poſterius dicemus) donec anno vrbis conditæ quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Cn. Cornelio Cethego, & Q. Minutio Rufo Coſſ. diuiſa eſt in duas prouincias Pręrias ſiue Proconſolares. nam eoſdem ſubinde T.Liuius nunc Prætores, nunc Proconſules appellat. Sed hoc intereſſe cēſeo, quod prius erat Proconſularis imperio Conſulari, ſcilicet quia tanta eſſet in Hiſpania belli moles, non ſolum aduerſus ipſos Hiſpanos, verum etiam aduerſus tres clariſsimos Carthaginenſium duces, ac totidem exercitus, vt conſulari opus eſſet imperatore & exercitu. Annibal vero ita grauis hoſtis immineret Italiæ, vt vterque Conſul ad eam tutandam neceſſarius eſſet: quod proximum erat, Proconſul miſſus eſt imperio & poteſtate Conſulari, donec, vt dixi, in duas diuiſa eſt prouincias Prætorias ſiue Proconſulares, & per Prętores ſiue Proconſules adminiſtrata eſt imperio & dignitate Prætoria ſiue Proconſulari. Tametſi non ignoro, Prætorem Aſconio Pædia-

li.1. & 2. de 2. bello Punico.

li.9. de bel. macedo. & alibi ſæpe.

Pædiano dici omnem magiſtratum, cui pareret exercitus. Ita tamen in duas prouincias diſpertita eſt Prætorias, vt pro ratione bellorum ingruentium, ſi quando res ita poſceret, nunc hæc, nunc illa, nonnunquam etiam vtraq; ſimul fieret Conſularis. Nã Catone Cõſule per Conſulem vnum, ipſum nempe Catonem Cenſorinum, & duos Prætores res geſtæ ſunt in Hiſpania. Tempore Numãtini belli, & contra Sertorium, duo cõſulares duces & exercitus, & nonnunquam tres miſsi ſunt, vt ſuo loco dicemus.

Hæ duæ prouinciæ dicebantur citerior & vlterior. Quæ pro diuerſa ratione temporũ, diuerſos habuere limites. Primũ enim citerior Hiſpania dicta eſt, quicquid in ea Romani à montibus Pyrenæis cis Iberũ obtinebãt; vlterior, quicquid vltra. Poſtea prorogatis imperij finibus, vetus forma prouinciarum mutata eſt, vt ipſe quoq; Plinius teſtatur, & citerioris Hiſpaniæ limites Iberũ tranſierunt, bonamq; Tarraconenſis prouinciæ partem occupauerunt: & ab Aſturibus per Vaccæos & Oretanos vſque ad Carthaginẽ nouã porrigebatur, vt ex Paulo Oroſio conſtat. Quo tẽpore vlterior à Gallecia ſumebat exordium, vt patet ex L. Floro, qui ſcribit ad hunc modum: D. Iunius Brutus in vlteriore Hiſpania fœliciter aduerſus Gallecios pugnauit. &c. Poſtremò, cedente iã in iura Romanorũ tota Hiſpania, rurſus prouinciarũ termini mu-

lib. 3. ca. 3.

li. 1. ca. 2.

lib. 56.

P. 3. tati ſunt ad eũ modum, quẽ ſcribit Plinius, vt tota Tarraconenſis prouincia citerior eſſet Hiſpania, Betica & Luſitania vlteriorem facerent.

Habebant hæ prouinciæ ſuos conuentus, vnde finitimi populi iura petebãt. Betica, quatuor: Gaditanum, Cordubenſem, Aſtigitanũ, Hiſpalẽſem. Luſitania tres: Emeritẽſem, Pacenſem & Scallabitanũ. Scallabis hodie ſanctaren à ſancta Irene nomẽ habet. Tarraconenſis prouincia ſiue citerior Hiſpania ſeptem: Carthaginenſem, Tarraconenſem, lib. 3. ca. 3. Cæſarauguſtanũ, Clunienſem, Aſturum, Lucenſem Bracarenſem. Clunia Plinio in Areuacis eſt, atq; in fine Celtiberiæ, qua parte Celtiberia Carpetaniæ iungitur. Antonius Nebriſſenſis & Florianus à Campo affirmant Cluniã fuiſſe eã, quæ hodie vulgari ſermone Crunna dicitur: oppidum, quod ab Vxama ciuitate abeſt leucis ſex, à Durio amne tribus, à Callagora D. Dominici patria, duab⁹. Vnde & Nebriſſenſis Conitem illius oppidi dominum, Comitem Clunienſem appellat. Et rectè illi quidem non abludẽte vocabulo. Quã quã quę olim Clnnia erat, ab eo oppido quarta leucæ parte diſtat, neque quicquam nunc habet, præter antiquæ vrbis veſtigia, & Sacellum D. Virgini ſacrum, appellaturq́; Caſtro. extant etiam num amphitheatri & aliæ antiquitatis reliquiæ, ſed & ſigillum conuentus Clunienſis ibidem quinque ab hinc annis repertum,

pertum,ac penes Comitem Clunienſem aſſeruari mihi affirmatum eſt. Sunt non procul Clunia & fodinæ iaſpidis præſtantiſsimi. Perperam in Ptolomęis quibuſdam impreſſis Clunia dicitur eſſe,quæ appellatur ciuitas Regalis.

Hiſpania, vt ſcribit Gerundenſis Epiſcopus, cui antiqua ſuffragantur concilia, in quinque prouincias diuiſa eſt tempore Conſtantini Pij,Tarraconēſem,Carthaginēſem, Beticam,Luſitaniam,Galleciam. 15 lib.1. parali.

Hiſpania habuit tempore Maurorum plurimos regulos:poſterius, à ſex regibus poſſeſſa eſt,Legionenſi,Nauarrenſi,Caſtellano,Aragonenſi,Portugalliæ,Granatenſi, qui erat Maurus. Legionenſe deinde cum regno Caſtellæ coijt.Reliqua tempore Ferdinandi regis Catholici,ad vnius Caſtellæ regis arbitriū & imperium,fuſis pulſisq; Hiſpania Mauris redacta ſunt, excepta Portugallia, quæ proprium habet regem.

Qui plura de Hiſpania noſſe volet, quot habeat epiſcopos, quot Principes & primates viros,quibus denique rebus abūdet,pręter Marinæum Siculum, legat Damiani à Goes ea de re libellum curioſè ac diligenter ſcriptum.Nobis hæc delibaſſe ſufficit. 16

DE LAVDIBVS HISPANIAE.
Caput Nonum.

DE

DE laudibus Hiſpaniæ ſuperfluum videtur aliquid ſcribere poſt tot autores, qui eas pluribus verbis cõplexi ſunt. Tamen pauca quædã perſtringã, magis id adeo, ne nihil dixiſſe videar, quã quod neceſſariũ exiſtimẽ. Igitur illud meritò inter primas Hiſpaniæ laudes po

A ſalubrita- nendũ videtur, quod ipſe quoq; Cæſar in cõ
te.1. mentarijs ſuis affirmat: regionẽ eſſe ſaluber-
li.3. de bello rimã, quam illi laudẽ cũ Gallijs communica
ciuili. uit. Sed Iuſtinus Hiſpaniã cõtẽdit Gallia &
li.44. Africa, ſicut fertiliorẽ, ſic aeris temperamento ſalubriorem, vt quæ nec violento, ſicut Africa, ſole torreatur, nec aſsiduis, vt Gallia,
A fertilita- ventis fatigetur: adeo in omnia frugũ genera
te. 2. fœcunda, & frumenti, vini, olei, mellisq; copia redundans, vt non incolis tantũ abundè victum ſuppeditet, ſed etiam Italiæ, & Romę rerum dominæ frequenter duriſsimis temporibus peropportunam frumenti, armorũ, veſtimentorum, atque omne genus commeatuũ abundantiam ſubminiſtrauerit: quod
li.10. de 2. bel T. Liuius ſecundo bello Punico non ſemel
lo Pu. li. 3. 5. factum oſtendit. Hæc etiã Cæſari res in Gal-
6. de bel. Ga'. lia gerenti, materiam fabricandis nauibus, e-
lib. vltimo, quos, equites ſuggeſsit.
ca. vltimo.

Plinius primam totius orbis laudẽ Italiæ tribuit, proximam Hiſpaniæ: ſed neſcio equidẽ, an vlla parte laudis Hiſpania cedere de-

beat

beat Italiæ, de ijs loquor, quæ ad ſalubritatē ac fertilitatem pertinent vtriuſque regionis. Nam ſi quis veterum monumenta diligenter excutiat, primum illud reperiet, Hiſpanos frequenter Romanis vitæ ſubmiſiſſe ſubſidia, nunquam verò Romanos Hiſpanis: aut ſi miſerunt, militibus ſuis in prouincia bellū gerentibus miſerunt. Quin & ipſos Romanorum exercitus, vel in ſuam perniciem aliquoties aluit Hiſpania. vnde illud Catonis Cenſorini celebre dictum, Bellum ſe ipſum alet. Qui non ſolum exercitum conſularem cum prætorio, ſine vllis reipub. ſumptibus, in Hiſpania contra ipſos Hiſpanos pauit, ſed & grandem ex præda pecuniam militi diuiſit, & in triumpho tulit argenti infecti viginti quinque millia pondo, bigati centum viginti tria millia: Oſcenſis auri quingenta quadraginta pondo: & paucis poſt annis Q. Fuluius Flaccus Citerioris Hiſpaniæ Prętor, non exercitum tantum in Hiſpania aluit, ſed ſtipendium etiām impenſis Hiſpaniæ ſoluit, vt affirmat T. Liuius, & in triumpho centum viginti quatuor coronas aureas, cum magna auri & argenti vi tulit, præter pecuniam ingentem, quam exercitui dedit. Deinde auri, argenti, & reliquorum copia metallorum ſemper ſuperior fuit Hiſpania, quantumuis hoc diſsimulet Plinius, quæ his rebus adeo ſemper diues extitit, vt merito Poſsidonius apud Sttabonē dixerit, in ſub-terra-

Tit. Liui. li. 4 de bel. Mace.

li. 10. de bel. Mace.

Ab opulētia 3.

lib. 3.

terraneis Hiſpaniæ locis non infernum Plutonem,ſed Plutum ipſum diuitiarum & opulentiæ Deum habitare, ſcilicet quòd Hiſpania non diues tantum regio ſibi ſit, ſed alijs etiam diuitias ſufficiat ac ſuggerat. Cæterum hæc auri argentique copia, neſcio equidem maiori damno an gloriæ fuerit Hiſpanis. Namque diuerſas gentes in Hiſpaniã eius auri cupiditas exciuit,præcipuè Phœnicas,qui aurum vili rerum permutatione redemptum,in Græciam, Aſiamq́ʒ ac nationes cæteras deferẽtes,maximas ex eo commercio diuitias contraxerunt, atqʒ in Hiſpania tantam repererunt auri argentiq́ʒ copiam, vt cum onuſtis nauibus ſuperaret argẽtum,ancoras ipſas ex argento conflare ſint coacti, vt

lib.6. De mirabili. Auſcul. præter Diodorum Siculum affirmat Ariſtoteles. Et tamẽ adeo diuitias Hiſpanorũ exhaurire non potuerũt,quin Carthaginenſes,quũ in Hiſpaniam Duce Barca (hoc enim cognomentũ fuit Amilcaris) venerunt, Hiſpanos in Turditania,quæ Beticæ pars erat,argenteis præſepibus & dolijs vtentes inuenerint,vt

Vbi ſupra. affirmat Strabo. Quæ res & ipſos quoqʒ Carthaginẽſes in Hiſpaniã pellexit, atqʒ adeo au-

Vbi ſupra. xit illorũ vires,vt Diodoro Siculo teſte, neqʒ domeſtico neqʒ ſociorũ milite vſi Romanos, Siculos, ac Lybios, in magna adduxerint pericula,quòd omneis diuitijs ob auri argentique abundantiã ſuperarẽt. nam & ipſi noua in Hiſpania metalla inuenerunt,& puteos ef-

fode-

ſoderunt,ex quibus vnus, qui Bebelo ab inuentore appellabatur,& adhuc Plinij tẽpore durabat, trecenta argẽti pondo Annibali indies ſubminiſtrauit, hoc eſt,iuxta æſtimationẽ Budæi, terna millia coronatorũ aureorũ in dies ſingulos,à quibus occupata diſpoliataq́ Hiſpania,quũ per multos annos eorũ auaritiã ſatiaret,poſtea etiã tres Carthaginẽſium potentiſsimos exercitus,& maximas Romanorũ copias ſuſtineret, ne ſic quidem, vt quę nouis ſemper metallis ſcaturiret,euacuari potuit,ſed adeo ſemper ſibi conſtitit, vt intra annos paucos, nempe opinor triginta octo, ex Hiſpania Romam per varios Prætores in triumphis deportata ſint auri ſupra nouem millia nongenta nonaginta quinq́ pondo:coronæ aureæ trecentæ viginti quatuor, argenti infecti pondo ſexcenta triginta duo millia,trecẽta octoginta ſeptẽ: argẽti Oſcẽſis trecenta nonaginta octo millia, ſexcẽta vndecim: argenti bigati trecenta triginta octo millia, viginti tria:argẽti ſignati innumerabilis multitudo. Non hic refero pecuniã militi tot confectis prælijs diuiſam, cuius iniri numerũ poſſe vix arbitror: nõ L.Quintij Criſpini ex Luſitanis Celtiberiſq́ prædam,à quo ſcribit T.Liuius tantundem auri,quantũ argenti in triũpho translatũ, ſed quantũ trãſtulerit,prætermiſit: nõ M.Fuluij Nobilioris poſteriorẽ prędã,propterea quod T.Liuius forte memoria lapſus, mihi bis videatur eandem

li.33. c.4.

de Aſſe.li. 4.

li. 9. de bel. Mace.

li.6. de bel. macedo.

dem

dem rem poſuiſſe. Illud quoque prætereo: non dubium, quin plureis & ampliores prędas ex Hiſpanis Romani hoc annorum interuallo tulerint, ſed quarū memoria ſimul cum T. Liuij monumētis interciderit. Quin & argenti fodinas illas taceo Carthagini nouæ vicinas, quæ populo Rom. vicena quina drachmarum millia in dies ſingulos penſitabant, hoc eſt, ſecundum Budæi calculū, duo millia quingentos coronatos, quas Budæus non rectè ſuſpicatur, eaſdem eſſe cum puteo illo Annibalis, de quo loquuti ſumus. Nam puteus ille Aquitanis proximus erat, vt Plinius teſtatur, & Budæus etiam fatetur : ſed argenti fodinæ, de quibus nunc loquimur, viginti tantum ſtadia aberant à Carthagine noua, vt ait Strabo, quæ ab Aquitanis plurimū diſtat. Poſtremo illud etiā diſsimulo, quod præter ea, quæ dicta ſunt, Aſturia quoque, Gallecia, & Luſitania vicena millia pondo auri ſingulis annis præſtabant, q̀ ipſi quoque Plinio ſtuporem facit. Verum tot deprędationibus vſque adeo non ſunt attenuatæ vires Hiſpanorum, vt tum primum Romani cœperint experiri, non ſolum inexhauſtas eorum opes, verum etiam inſuperabile robur animi, & virtutem bellicam tātam, quātam ducentis annis expugnare uon potuerunt, quid dico ducentis annis? imò nunquā Romani tam pacatam habuere Hiſpaniam, vt non opus fuerit iuſto exercitu. Tunc demum

li. 4. de Aſſe. *li. 33. c. 6.* *lib. 3.* *li. 33. c. 4.* *A virtute bellica. 4.*

mum ſenſere Hiſpaniam nō ſolum diuitem, verum etiam, vt ait L. Florus, bellatricem, viris armiſq; nobilem, ſeminarium hoſtilis exercitus, eruditricem Annibalis, quæ propterea victa fuit à Romanis, quod ſola omnium prouinciarum non prius intellexerit vires ſuas, quàm victa eſt, prius obſeſſa quā ſeipſam cognoſceret. Nam ſi vel vniuerſa contra Romanos conſurgere, & vires ſuas conferre, atque vel imperare vel libertatem ſuam publicè tueri animum induxiſſet, non modo ſuperari, ſed ne adiri quidem ingenio ſitus, vt affirmat Lucius Florus, poterat, ita vndique mari Pyrenæoque vallata eſt. Et tamen hæc ipſa, quæ vires ſuas non cognouit, quæ nunquam communi totius prouinciæ conſilio bellum inijt, tam cruentas frequenter victorias Romanis dedit, vt ſæpe nihilo melior, quàm victi, conditio victoris fuerit: & ex victoria nihil præter inane triumphi nomen, & miſerandam ſuorum ſtragem tulerint. Longum eſſet hoc loco recenſere, quoties apud Hiſpanos res Romana in ſummum diſcrimen adducta ſit. Docet hoc bellum Viriaticum, Vaccæorum, Numantinum, Sertorianum. Satis ſit, nullam omnino prouinciam tanto labore & cruore Romanis conſtitiſſe, adeo vt neceſſe habuerint aliquoties, arma Hiſpanis adimere, ne poſſent ex bellis bella ferere. Quàm rem adeo ægrè paſsi ſunt, vt multi mortē ſibimet ipſis

li. 2. rer. ab vr. con.

lib.4. de bel. Mace. conſciſcerent,gens ferox,inquit Titus Liuius,nullam vitam rati ſine armis eſſe, quippe qui in acie gaudio exultare ſoleant, tãquam glorioſè ac fœliciter vita exceſſuri. quod de *lib.2.c.1.* Celtiberis affirmat Valerius Maximus. Propter quam bellicæ laudis prærogatiuam Hiſpania tanti ſemper habita eſt, vt quum Romani duces alius Africanum, alius Aſiaticum, alius Numidicum, alius alijs cognominibus ſe venditarent: Imperatores poſtea Auguſti,etiam Atticos & Francos ac Germanicos ſe appellarent: Hiſpanici cognomento tanquam ſancto, & inuiolabili omnes religioſiſsimè ſemper abſtinuerint. Solus Q. Cecilius Metellus Celtiberici nomen affectaſſe videtur,ſed non obtinuit. Scipio quoque, qui euerſa Carthagine,non niſi Africanus dici ſuſtinuit,diruta Numantia, non Hiſpanicum, non Celtibericum,ſed Numantinum ſe appellare cœpit,contentus eo titulo futurus,niſi illi hic honos negatus fuiſſet. Hæc eſt illa Hiſpania,pro qua duo potẽtiſsima orbis imperia per tot annos,tanquam pro Helena, cruentiſsimis prælijs decertarunt, ex qua cum Alexander Magnus legatos amicitiam petentes, ac gratulantes accepiſſet, tum demum & ſibi & ijs, qui cum eo erant,rerum dominus viſus eſt,ſi Arriano credimus: quã *li.7. de geſt. Alex. Magni.* pacauiſſe Iulius Cæſar inter præcipua militum ſuorum decora commemorat: cuius *li.3. de bel. ciuil.* defectionem cum Nero Auguſtus audiſſet,

ad

ad reliquas calamitates infractus & interritus, collapſus, animoque malefracto, diu & ſine voce & prope intermortuus iacuit, atque vt reſipuit, veſte diſciſſa, capite conuerberato, actum de ſe pronunciauit. Hæc illa Hiſpania, quę prima Romanis inita prouinciarum, quæ quidem continentis ſint, poſtrema omnium, ductu auſpicioque Augusti Cæſaris perdomita eſt, ſi tamen perdomitam fuiſſe T. Liuio concedamus. Cuius vnicam ciuitatem Numantiam, Cicero terrorem imperij Romani appellat: cuius metalla auri & argenti ſacra Machabæorum prædicat hiſtoria, Ioſepus clariſsimus Iudæorum ſcriptor concelebrat. Hæc illa Hiſpania, quam ſimul cum Gallia Trebellius Pollio neruos ac vires imperij Romani appellat: cuius auxilio Carthaginenſes imperium Romanum ad extremam pene deſperationem redegerunt: in qua vel tyrocinium fecerunt, vel bellicis artibus exercitati ſunt duces, per quos Romani Græciam, Aſiam, ac totum Orientem, poſtremo etiam Septentrionem ſibi ſubiecerunt, cui nunc Roma ipſa, totius orbis quondam domitrix, faſces ſuos ſubmiſit, quæ Barbarico iugo diu grauiter preſſa, ſed nunquam tota oppreſſa, adeò ſe antiquo nitori ac dignitati in integrum reſtituit, vt pulſis profligatiſque Barbaris, imperio ſuo totum fere orbem complexa ſit, India Occidentali, & altero fere orbe

Sueton. in Nerone. cap. 42.

li. 8. de 2. bel. Pu.

Pro L. Murena.

1. Mach. 8.

li. 2. de bel. Iudai.

In D. Claudio.

Antipodũ veteribus incognito Caſtellæ Regibus parente: Rege Portugalliæ Orietali Indiæ, & magnæ Arabũ Perſarumq́ parti, neq́ pœnitendæ Africæ portioni iura dante, vt totam ferme Africæ oram maritimam, vt plurimas inſulas ſilentio prætercam, quæ Luſitanorum imperium agnoſcũt. Atque Hiſpania ſicut opulẽtia, bellica virtute, imperij amplitudine reliquas omnes prouincias vel ſuperat, vel certè æquat: ita religionis antiquitate, & veræ fidei cultu nulli omnino priores parteis concedit. Scilicet hæc duos habuit Apoſtolos diuini verbi annunciatores, at quos apoſtolos? Iacobum Zebedæi filium, qui cũ duobus alijs intimus fuit Ieſu Chriſti, Domini & ſeruatoris noſtri, conſilijs, & Paulum vas electionis, præter hos beatum Mancium Ieſu Chriſti diſcipulum, qui omnibus ſacratiſsimæ paſsionis Dominicę myſterijs interfuit, & multos aliorum Apoſtolorum diſcipulos, à quibus ſacroſanctæ fidei rudimentis imbuta, & plurimorum martyrũ ſanguine reſperſa, præcipuè vero Beati Iacobi Apoſtoli ſepulchro ſanctificata, tam venerabilis toti orbi fuit, vt primo poſt Romã Eccleſiæ principem numero eſſet, ſicut ex epiſtolis & actis Sardicenſis Concilij patet: vt ipſe etiam Conſtantinus Magnus, quum in celebrando feſto Paſchali, conſuetudinem Hiſpaniæ, Galliæ, & aliarum regionum, Orientalibus epiſcopis imitandam proponeret, Hiſpaniam reli-

A religionis antiquitate. 5.

Hiſt. Tripar. li. 4. ca. 24.

reliquis prouincijs præpoſuerit. Eandem quoque venerationem etiam apud poſteros habuit. ſiquidem in Concilio Remẽſi, quod in Gallia tempore Eugenij ſecundi celebratum eſt, communi patrum decreto ſtatutum fuit, incendiario hæc pœnitentia vti daretur, vt Hieroſolymis aut in Hiſpania in ſeruitio Dei per annum vnum pœniteret. Quin & hodie votum Compoſtellanum inter ſacroſancta & inuiolabilia cenſetur. Neque ſanè immerito hic honos habitus eſt Hiſpaniæ, quippe quæ Chriſtianæ religionis, ſi qua alia, ſemper obſeruantiſsima fuit, & fidem Catholicam, qua ſemel imbuta, ſinceriſsimè vſque coluit, hæreticis infeſtiſsima, contra quos, ſi remedium domi deeſſet, foris quærebat, vt videre eſt in epiſtolis Diui Cypriani. Nullam enim hæreſin diu conſenſit Hiſpania, & qui eam impijs erroribus fœdare conati ſunt, aliunde plerique omnes venerunt. quod de Marco Aegyptio ipſe quoque D. teſtatur Hieronymus. Priſcilianum quidem Hiſpania genuit, ſi tamen genuit, ſed hæreticum iam velut impium filium pia mater abdicauit pariter & ablegauit. Ariana hæreſis alibi nata, alibi oppugnata, ſed in Hiſpaniam à Gothis inducta, ibidem vno die penitus extincta eſt. Quin & illo ipſo tempore, quo perfidiam Arianam Gothorum Reges fouere conati ſunt, quàm multi fuerint per totam Hiſpaniam omnis generis Catholici, qui

In priori tomo Conciliorum.

cap. 9.

in. 17. Eſa.

nullis perſecutionum procellis ab orthodoxæ fidei confeſsione potuerunt auelli, tum numeroſus martyrum chorus, tum concilia docent, Toletanum ſecundnm, Tarraconenſe, Ilerdenſe, Gerundenſe, Cæſarauguſtanum, quæ per ea tempora maximo Reipub. Chriſtianæ bono celebrata ſunt. Quam pietatis laudem ad noſtrã vſque tempora religioſiſsimè ſeruauit Hiſpania. Nam vt primum à Barbaricis bellis tota reſpirauit, nihil antiquius duxere pientiſsimi Reges, quàm vt Iudæos omnes ac Sarracenos, aut ad profeſsionem Catholicæ fidei perducerent, aut pertinaces regni ſui finibus exterminarent. Quæ laus præcipuè debetur Chriſtianiſsimis Ferdinando & Iſabellæ Caſtellæ & aliorum regnorum: Emanueli Luſitaniæ & Algarbiorum Regibus, cuius filius Cardinalis & Infans Henricus, talibus auis, tali patre digniſsimus, auitum ac paternum fidei zelum pulchrè referens, ſanctæ inquiſitionis munus pro Chriſti amore non dedignatus, non minori ſtudio, quàm pater ditionibus ſuis gentes eas eiecerat, ab omni vel perfidiæ Iudaicæ, vel inſaniæ Mahometicæ, vel cuiuſuis hæreſeos labe, ab omnibus quoque ritibus Chriſtiana profeſsione indignis vindicare Portugalliam nõ deſinit, idq́ue tanta prudentia, vt omnes impiorum hominum verſutiſsimos conatus eludat: tanta integritate, vt nemo, quod cauilletur, habeat:

beat:tanta ſeueritate,vt malos exterreat:tanta rurſus clementia ac manſuetudine, vt nõ paucos ad reſipiſcẽtiam pelliciat. Atque hos quidem quãta beneuolentia complectatur, quibus beneficijs proſequatur, & alijs arbitror nõ obſcurũ eſſe,&ego alias,Deo adiuuãte,fuſius perſequar. Illud in præſentia tacere non poſſum,quod ante annos,opinor, ſeptẽ, cum duo Mauri iam adulta ætate ad fidẽ noſtram conuerſi, baptiſmi beneficium poſtularent, non ſolum eos obuijs vlnis recepit, ſed ipſe pontificalibus ornatus infulis, die feſto Pentecoſtes, Eboræ in Eccleſia ſua cathedrali, ſalutaris aqua lauacri tinxit tanta celebritate, vt ſi filij fuiſſent fratris ſui Regis,fieri non potuerit honorificentius. Præterea alterum in familiam ſuam honeſta conditione adoptauit, alterum Regi in clientelã dedit. Quæ res mihi tam præclara viſa eſt,vt nihil ſupra. In reliqua quoque Hiſpania quotquot ſunt de rebus fidei cognitores, ea fide religionem officij ſeruant, ea integritate ac vigilantia,vt nemo quiſquam hiſcere contra ſacroſancta Eccleſiæ ſtatuta quicquã audeat. Alibi forſan impiè facere nõ licebit: in Hiſpania ne loqui quidem,niſi piè,conceditur. Alibi errores forte iam nati extirpantur:in Hiſpania ipſa etiam errorum ſeminaria,antequã pullulẽt,opprimũtur. Noui ego, qui prauis alibi opinionibus imbuti, in Hiſpania ex animo reſipuerint, & quæcun-

que eſſent Eccleſiaſticis ritibus contraria, ve ro vultu deteſtati ſint. Plurima, ne prolixus ſim, de Hiſpanorum antiqua religione ac perpetua pietate prætereo, quæ in ipſo Chronico ſuis locis interſerentur. Illud nunc dicendum, quòd qua fide Hiſpani erga Deum, eadem & erga Reges ſuos ſemper fuerunt, atq; eos etiã, quos pro Regibus coluerunt. Quæ res in cauſa fuit, vt etiam exteri Reges ac Principes maximum in Hiſpanorum fide atque auxilio momentum ſibi ducerẽt. Hinc eſt quod Annibal in Italia, ad difficillima quæque Hiſpanorum opera maximè vtebatur, & ijs plurimum fidebat, vt ex Polybio ac Tito Liuio cõſtat. Hinc, quod Aquitani, ad oppugnandos Romanos, auxilia & duces ex Hiſpania citeriore accerſiuerunt. Hinc, quod Cn. Pompeius bello ciuili in cohortibus Hiſpanorum maximum ſui exercitus robur credebat, quorum ope vincere poterat, ſi conſultò rem geſsiſſet. Quin & Iuba Numidiæ Rex, homo barbarus, Hiſpanos equites, cuſtodiæ ſuæ cauſa, circum ſe habere conſueuerat. Plutarchus ſcriptor grauiſsimus autor eſt, hũc Iberis fuiſſe morem, vt qui Duci alicui ſe deuouerent, vna cum illo morerentur. Sertorium verò ducem, licet exulem & profugum, cum multa Hiſpanorum millia deuota ſequerentur, atque hoſtes prope vrbem quandam prælio victores extitiſſent: Hiſpanos ſui oblitos tanto ſtudio Serto-

A fidelitate & pietate erga Reges ſuos 6.

lib. 3.
3. Decade multis locis.
Iul. Cæſar li. 3. de bello ciuili.
Ibidem.

In Sertorio.

Sertorium protexiſſe, vt nõ prius de propria ſalute cogitauerint, quàm ducem ſuum humeris aſportatum in tuto poſuiſſent. Igitur Sertorium Hiſpanorum fidelis opera terribilem Romanis fecit, & ipſi etiam Mithridati admirabilem: ſuorum ſcelus & inſidiæ extinxerunt. Ipſe quoque Octauius Auguſtus Calaguritanorum manum, ad corporis ſui cuſtodiam, vſque ad deuictum Antoniũ habuit. Nunquam finiam, ſi commemorare velim, quotquot extant huius rei exempla. Sed ſuperfluum ſit in ea re diutius commorari, cuius hodie quoque non obſcura veſtigia, ſed expreſſa clariſsimaq; extant documẽta. Quænã gens toto reperitur orbe Regibus ſuis obſequentior, quàm ſint Hiſpani? quos quum Reges ſui in remotiſsimas quotidie regiones, & alio, vt ille inquit, ſole calentes, ad oppugnandos Barbaros mittant, ea accingũtur alacritate, quaſi ſine puluere & ſanguine rem domi ſuæ geſturi. Cuius rei meo quidem iudicio merito palmariam ſibi laudem vendicant Luſitani, adeo Regi ſuo dediti, quaſi ex vnius vita penderet omnium. Studia vero literarum ac liberaliũ artium, quàm in Hiſpania ſemper floruerint, quid attinet dicere? quum ſatis id ex Strabone cõſtet, qui affirmat & inter reliquos Hiſpanos, Turditanos Beticæ populos ſapientia excelſiſſe, & literarum ſtudijs vſos, memorandę vetuſtatis volumina habuiſſe, & poemata ac leges à

Suetonius in Octauio cap. 49.

A ſtudijs literarum. 7.

lib. 3.

ſex annorum millibus verſibus conſcriptas. Quanquam quid Strabonis teſtimonio opus erat? Senecæ, Silius Italicus, Pomponius Mela, Columella, Martialis, Lucanus, & alij quam plurimi ſatis loquuntur, quanta fuerit eo tempore literarũ gloria apud Hiſpanos, quantumque in omni ſcientiarum genere ſemper præſtiterint.
li.3. epiſt. Sed quanti bonas artes Hiſpania fecerit, manifeſtius ex eo eſt, quod affirmat in Epiſtolis Plinius, inuentum in Hiſpania Lartium Licinium hominem priuatum, qui Plinij Secundi commentarios, quum ille procuraret in Hiſpania, quadringentis millibus nummum licitari non dubitauerit, hoc eſt, decem millibus aureorum, vt eruditè calculum ducit Budæus. Denique nulla vnquam fuit ætas, qua non multos in omni ſcientiarum genere viros, pro ſæculo ſuo non pœnitendos ædiderit Hiſpania, quos quia ſuis temporibus, auſpice Deo, ſum poſiturus, conſultò miſſos in præſentia facere decreui.

Neque viros ſolum eruditionis gloria præſtantes oſtentare poteſt Hiſpania, ſed fœminas quoque, quibus etiam erudititiſſima illa ſæcula meritò inuideant. Iactent aliæ nationes puellas aliquot & mulieres Latini ſermonis non ignaras. Pro ijs omnibus, vt alias multas Latinis literis tinctas ſilẽtio prætereãm, dabit Hiſpania Aloiſiam Sygæam, virginem Toletanam, ſed in aula Luſitana

per

per multos iam annos educatam, quinque linguarum adeo peritam, vt non immeritò Paulus Tertius Pontifex Maximus, literas illius ad ſe ſcriptas Latinè, Græcè, Hebraicè, Syriacè, atque Arabicè, laudibus pariter ac fauſtis comprecationibus ſit proſequutus, admiratus tam multiplicem ingenij fructum, & donum multiplicis linguarum ſcientiæ in viris quoque rarum, nedum in fœminis, ſic enim ſonãt verba diplomatis. Debetur hæc laus optimo patri & viro doctiſsimo Didaco Sygæo, qui non contentus filios optimis quibuſque diſciplinis inſtituiſſe, tantam in filia tot linguis imbuenda diligentiam adhibuit: nec in ea ſolum hanc operam poſuit, ſed alteram quoque filiam Angelam Gręcè Latinèq; pro ætate & ſexu non mediocriter eruditam, tam exacta Muſices ſcientia curauit perdocendam, vt cum præſtantiſsimis illius artis profeſſoribus contendere poſſe putem. Multum debet huic viro Luſitania, quippe qui vel primus, vel certè ex primis literas humaniores Luſitaniæ inuexit, poſtea illuſtriſsimi Brigantiæ ducis & fratrum ipſius præceptor, nunc tandem in Regiam familiam cooptatus eſt, & à Rege ſtudiorum amantiſsimo docẽdis aulæ Regiæ pueris nobilibus præfectus. Filia vero Aloiſia Sygæa in familia eſt Sereniſsimę D. Marię principis primariæ, quæ & ipſa inter eruditas huius æui recẽſeri merito poterat, niſi calamus tanto ſuccumberet oneri, atque adeo ad tan

tarum laudum molem ſubeundam inhorreſceret. Proinde finem faciã, de laudibus Hiſpaniæ non plura dicturus, quàm quod eam merito Paulinus poeta & elegans & pius, apud Auſoninm, fœlicem ac diuitem appellauit.

QVI REGES AC POPVLI IMperitauerint Hiſpaniæ, à Thubal vſque ad Carthaginenſes.
Caput X.

NVNC paucis perſtringã, qui reges ac populi rerum in Hiſpania potiti ſunt, vſque dum Carthaginenſes imperium illius occupauerunt. Qua in re profiteor me Beroſum Chaldæum, Manethonem, Annium Viterbienſem, Florianum à Campo, Petrum Antonium Beuterum ſequi, atque ea ponere, non quæ pro compertis habeam, ſed quæ apud illos reperio: quorum dictis quando antiquiorum ac grauiorum autorum calculus acceſſerit, addita eorum nomenclatura indicabo. Porrò in temporum ratione ſubducenda, annorũ ſeriem poſt diluuium, vſque ad vrbis Romanæ principia ſequar, deinde annos ab vrbe condita more ſcriptorum Romanorum ponam,

nam,vſque ad Chriſti ſeruatoris noſtri natiuitatem,à qua communem Chriſtianorum numerandi modum imitabor.

Diluuium verò fuit anno ab orbe condito,nempè ab Adam,bis milleſimo, ducenteſimo,quadrageſimo ſecundo,ſecundum ſeptuaginta interpretes, at ſecundum Hebræos,anno milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo ſexto,quemadmodum aiũt Euſebius, S.Iſidorus,Beda.Sed Hebræorum ſupputationem ex ſacris literis confirmat & aſtruit Ioannes Driedon, ſcriptor accuratus,& Catholicus.Eam & nos ſequemur.

ANNI POST DILVVIVM.

143 THVBAL filius Iaphet,
nepos Noe,venit in Hiſpaniam,primuſque eam
habitauit poſt diluuium:
regnauit vero in ea 155.
annos. Huius temporibus, cũ Noe,
quem Ethnici Ianum appellauerunt,
258 in Hiſpaniam veniſſet,duas in ea ciui
tates condidiſſe dicitur, atq; eas à nomine ſuo appellaſſe, alteram Noelã in Gallecia:alteram Noegam in Aſturijs.

Hanc Beroſi opinionem cõfirmat Ioſephus, his verbis.Condidit autẽ Iobel (hic eſt,quem alij Thubal vocant)

cant) Iobelos, qui noſtris temporibus Iberes appellantur, qui & Hiſpani, à quibus poſtea Celtiberi nuncupati ſunt. Diuus quoque Hieronymus diuerſis locis in commentarijs in Eſaiã & Ezechielem, Thubal ſiue Thobel aut Italos, aut Hiſpanos interpretari affirmat.

299 Mortuo Thubal ſucceſsit ipſius filius Iberus, qui Fluuio Ibero nomen dediſſe dicitur. Iberus vero fluuius Hiſpaniæ nomen Iberiȩ dedit, vt poſt Plinium & alios autores, affirmat etiam D. Hieronimus. regnauit vero Iberus 37. annos.

In 66. cap. Eſaiæ, & 27. Ezech.

336 Poſt mortem Iberi, rerum in Hiſpania potitus eſt Idubeda filius, qui Idubedæ monti nomen dedit, regnauitque annos 64. alij Iubaldam ſeu Iuballam vocant.

400 Idubedæ patri ſubrogatus Brigus, imperauit 52. annos. Ab hoc autẽ ortum affirmãt vocabulum Briga, ſiue Brica, quod perinde ſonat Hiſpanis, atque Gallis Dunũ, Germanis Burgum. Nam ſicut Galli dicunt Lugdunum, Nouiodunum: Germani Friburgum: ſic Hiſpani appellant Medobrigam, Mirobrigam &c. Quod etiã Stephanus de vrbibus annotauit, tametſi ille Bria ponat ꝓ Brica. Erat vero Medobriga, vt hoc quoq; breuiter anno-

An. dilu annotē, oppidum in Luſitania prope Portalegrā vrbē, nunc à Rege Ioāne Tertio, titulo ciuitatis & Epiſcopali ſede donatam, ad mōtem Herminiū poſita, qui mons hodie quoqꝫ vulgo dicitur Monte Arminno, à quo monte ipſa quoqꝫ Medobriga hodie Armēna appellatur. Quod mihi ꝓ ſuo cādore cōmunicauit Reſendius noſter. Vtriuſqꝫ tā Medobrigæ, quā Herminij mōtis mētio fit in cōmentarijs Cæſaris, ſeu potius Hirtij aut Opij, vt titulus præſefert. Mirobricā mihi olim dixit Reuerēdus pater F. Frāciſcus à Valliſoleto, tūc Præfectus monaſterij SanctiBenedicti apud Zamorā, poſtea Abbas S. Facundi, arbitrari ſe eſſe eā, quæ hodie Ciuitas Roderici nūcupatur, eamqꝫ ſe opinionē cōcepiſſe ex ſaxo quodā, quod extat apud Bletiſam oppidū, quæ nūc Ledeſma dicitur, in quo præter cætera legitur ad hūc modū. TERMINVS. AVGVSTAL. INTER BLETISAM. ET. MIROBR. ET. SALM. Cuiuſmodi aliud quoque ſaxum, cū eadē fere inſcriptione, apud ipſos Ciuitatē ſes ad D. Ioannis in baptiſterio reperitur. Quā ciuitatē ſunt qui cōtēdāt olim appellatā fuiſſe Auguſtobricā: & Mirobricā fuiſſe, qui nūc pagus Guadramiro dicitur. Sed id quàm recte, ipſi viderint. Nos ad rē redeamꝰ.

452 Poſt Brigũ, regnauit filius Tagus, annos triginta, qui Tago flumini celebre apud poſteros nomen dedit.

482 Betus regnum paternum hæreditario iure ſuſceptũ adminiſtrauit annos vnum & triginta, atque Turditaniam literarum ſtudijs illuſtrauit. Huic Betis fluuius memoratiſsimus nomen ſuum acceptum refert, à quo fluuio, vt diximus, Betica prouincia appellata eſt.

514 Beto rebus humanis ſublato, Hiſpaniæ regnum occupauit Geryon alienigena, nempe ex Lybia, tenuitq; annis viginti quinque, dictus alio nomine Deabus. Huius tempore ferunt Oſirin, qui & Dionyſius dictus eſt, ex Aegypto veniſſe in Hiſpaniã, oppreſſaque tyrannide Geryonis, Regnum diuiſiſſe tribus illius filijs, ſed prius admonitis, vt abſtinerent à crudelitate paterna. Hic Oſiris primus idololatriã induxiſſe dicitur Hiſpaniæ. Sunt qui triginta quatuor annos regnaſſe dicant.

539 Tres Geryones, tergemini, vt aiũt, fratres regnauerunt tanta concordia, vt poeticis fabulis locum dederint, qui Geryonem tricorporem finxerunt. Iuſtinus hos in parte Hiſpaniæ regnaſſe prodit, alijs alia parte regnantibus. Hos Hercules Aegyptius, in vin

dictam

dictam patris Oſiris, cuius occiſi non minima ad eos pertinebat culpa, cum magnis copijs profectus, primum in conflictu vicit, deinde ſingulari certamine ſingulos occidit. Huius Herculis operum monumẽtum ſunt columnæ, inter Calpem & Abylam montes. Huius quoque dicuntur Hiſpali columnæ, quæ vocantur Herculis. Ab huius comite Zacyntho, Zacynthus appellata, quæ poſtea Saguntus dicta eſt: cuius vrbis originem D. Hieronymus Gręcis tribuit. Ab eiuſdem Herculis comite Baleone, Baleares inſulas appellatas, indicat etiam L. Florus. *Anno dilu.* *In proœmio.2. lib. Cõmenta. in epiſto. Pau li ad Galatas* *lib.60.*

Huic Herculi poſtea Tyrios templum condidiſſe ſcribit Pomponius Mela, conditoribus, religione, vetuſtate, opibus illuſtre. De armentis Geryonis, quæ Iuſtinus prodit, Strabo fabulam cõfictam affirmat: idem indicare videtur Plinius. Arrianus autor Græcus non ſolum eſt in eadem opinione, ſed etiam aſtruit nullum in Hiſpania Regem Geryonem natum fuiſſe. *lib.3.c.6.* *lib.44.* *lib.3.* *lib.4 c.22.* *lib.2. de geſt. Alex. Mag.*

Epiſcopus Gerundenſis affirmat, Herculem, qui in Hiſpaniam venit, non Aegyptium fuiſſe, ſed Græcum, Alcumenæ ex Iouis adulterio filium. in qua opinione videtur eſſe & Antonius Nebriſſenſis, dum ait Herculem poſt Liberum Patrem veniſſe in Hiſpaniam.

Ariſtoteles autor eſt, Herculem Hiſpaniæ *De mirab. Auſculta.*

Anno dilu. bellum intuliſſe, incolarum diuitijs inuitatum. Hinc ortam receptamq; apud Hiſpanos fuiſſe legem, vt argentum poſsidere non liceret, eamq; legem adhuc Carthaginenſium temporibus duraſſe.

590 Hercules, compoſitis in Hiſpania rebus, profectionem in Italiam parans, Hiſpalem filium Regem Hiſpanis reliquit, à quo Hiſpalim conditam ferunt, quam poſtea Iulius Cæ-

lib.3. ſar inſtaurauit, atque illuſtrauit. Eam Strabo ſuo tempore emporium fuiſſe affirmat. Regnauit Hiſpal annos 17.

lib.1.c.21. Lactantius Firmianus ſcribit, Herculē ex Hiſpania reuerſum in Italiam, ritum immolandorum hominum ſuſtuliſſe.

607 Hiſpalis ſucceſſor & hæres regni filius Hiſpan ſiue Hiſpanus, rexit Hiſpanos annos 32. quæ ab ipſo nomen hoc ſortita dicitur. Huic falſo aſcribitur aquæductus Segouiēſis Traiani opus, & Pharus Galleciæ, quæ turris, vt ex antiqua inſcriptione patet, Auguſti tempore dedicata eſt.

639 Hercules audita morte Hiſpanis nepotis ſui, ex Italia in Hiſpaniam metu nouarū rerū properauit, vbi poſt aliquot annos ſenio confectus diem clauſit extremum, ſepultus Gadibus, vbi poſterius templum illi conſtructū,

lib.3.c.6. ſicuti diximus, in quo ait Pomponius Mela oſſa eius ſita fuiſſe.

658 Poſt Herculem, Hiſpaniæ gubernacula ſuſcepit Heſperus, vnus ex ducib⁹ ipſius, à quo

Hiſpa-

Hiſpania dicta Heſperia, ſicut Italia: ſed Poetæ differentiæ cauſa Italiam Heſperiam magnã appellant. *Anno dilu.*

Pulſo Heſpero, regnum Hiſpaniæ inuaſit Atlas Italus frater ipſius, ac tenuit per annos vndecim. Cæterum quum Heſpero in Italia res ad votum fluerent, timeretque Atlas, ne proſperitas fratris in ſuam perniciem verteret: relicto in Hiſpania Oro filio, cum magnis copijs in Italiam ad opprimendum fratrem profectus eſt. 669

Orus ſiue Sicorus dominatus eſt Hiſpaniæ quinque & quadraginta annis, à quo Sicorim fluuium vocatum aſſerunt, eum qui Ilerdam alluit, poſtea Ibero miſcetur. 682

Sicorum in regno Hiſpaniæ ſequutus eſt Sicanus filius, qui præfuit annis triginta vno. Ab hoc Anam fluuium nomen accepiſſe ferunt. Anum enim proprium fuiſſe nomẽ regis, ſicut & Orum & Eleum: Sic verò, prænomen ſiue titulum principatus. 727

Sicano defuncto, Siceleus paterno regno inauguratus eſt, manſitque in eo annis quadraginta quatuor, cuius tempore affirmant fuiſſe diluuium Theſſaliæ ſub Deucalione & Pyrrha, & plagas per Moyſen irrogatas Pharaoni iuſſu Dei. 758

Poſt obitum patris rex Hiſpaniæ creatur Luſus, obtinetq; regnum triginta annos. 802

Anno dilu. Deinde dominium capeſsit Hiſpaniæ
832 Vlus alius Sic Vlus, potiturque eo annis plus minus ſexaginta. Fuit hic, ſecundum aliquos, filius Luſi: ſecundum alios, Atlantis.

893 Poſt hunc Teſta principatum ſibi vendicat Hiſpanię per annos ſeptuaginta quatuor. erat hic è Lybia.

967 Teſta vita defuncto, paternum regnum init Romus, poſsidetque annis tribus ſupra triginta. Huic regi Valentini vrbis ſuę primordia ferunt accepta, quam ab eo Romam appellatam, Romani multo poſterius amplificatam ac nobilitatam Valentiam appellauerunt.

Huius tempore regis, Phœnices primum in Hiſpaniam veniſſe dicuntur.

Eodem fere tempore Bacchus, alias Iacchus, Liber Pater cognominatus, agmine magno comitatus in Hiſpaniam venit, non tam dominationis cupiditate, vt inquit Antonius Nebriſſenſis, quam vt parem gloriam reportaret ei, quam ex domita India conſequutus erat. Demum victor nullum aliud Hiſpanis aduentus ſui monumentum reliquit, quàm quòd Nebriſſam in Betica condidit, celebrem hodie vrbem, non quia Bacchum habuerit conditorem, Deum ebrioſum ac male ſanum, ſed quòd ciuem ædiderit Antonium Nebriſſenſem, *in præfat. hiſtoriæ.*

magnum

magnum decus & ornamentum Hiſpaniæ. *Anno dilu.*
Hæc vrbs olim inter æſtuaria erat Betis fluuij, nunc ab eo octo millibus paſſuum diſtat, oblimato videlicet altero illius oſtio, quod erat meridionalius, ſimul cum alueo ſuo, vt annotauit ipſe Antonius Nebriſſenſis. *Ibidem,*

A Luſo Liberi patris filio Luſitania nomen accepit, quæ eadem à Lyſa Bacchi comite dicta eſt Lyſitania: ſicut ſuperius annotauimus, atque hæc ducentis annis ante excidium Troię facta ſcribit idem Nebriſſenſis. *Ibidem.*

Palatuus deinde ſucceſsit, Palentiæ conditor ac Palantiæ, contra quem res nouas molitus Cacus, regni partem occupauit, sed mox ſuperatus, ſecundum aliquos, in monte quodam proditionis pœnas dedit, qui ab illo mons Caci dictus, hodie Moncaio vulgariter appellatur: ſecundum alios, in Italiam ſe recepit. Regnauit Palatuus ſeptuaginta annis. 1001

Mortuo Palatuo, regnum Erythro ceſsit, qui regnauit ſexaginta octo annis. Ab hoc Erythream inſulam dictam aſſirmant ſiue Erythiam, vt appellant Pomponius Mela & Plinius, quam alij contra Gadeis, alij contra Luſitaniam, alij vtrobique ponunt, vnde Hercules Geryonum armenta abduxerit. Sed Plinius ita illam Tyrios inco- 1071 *li.3.ca 6.* *li.4.c.22.* *Ibidem.*

Anno dilu. las ab Erythreo mari dixiſſe putat, Arrianus eiuſmodi inſulam in Oceano ſitam negare videtur.

1139 Gargoris in patris locum ſuccesſit, qui Mellicola cognominatus eſt, quia mellis colligendi vſum primus inuenit, vt inquit Iuſtinus, qui huius meminit, & Curetum in ſaltibus Tartheſsiorum regem fuiſſe ſcribit antiquiſsimum, ſed quo tempore geſſerit principatum, non ponit. Aiunt reghaſſe ſeptuaginta ſeptem annos.

lib. 44.

Eodem tempore Troia euerſa, multi Grecorum, qui certis de cauſis in patriam redire vel non potuerunt, vel noluerunt, poſt varios errores in Hiſpaniam venerunt, diuerſiſque in ea ſedibus conſederunt. Ex quibus Teucer Telamonis filius, primum Hiſpaniæ litoribus appulſus, ea loca, vbi poſtea fuit Carthago noua, occupauit, inde in Galleciam tranſijt, poſitiſque ibi ſedibus genti nomen dedit, vt copioſius ait Iuſtinus. Ad hunc autorem Salmanticæ ciuitatis originem referunt, tanquam in memoriam antiquæ patriæ ipſius Salaminis ſic dictam. Quam tamen Stephanus Græcè Elmanticen appellat, neque huius originis meminit. Diomedes quoque in honorem patris Tydei, Tyden ciuitatem in ripa Mynij fluminis condidit, quæ hodie quoque ſeruato nomine Tude dicitur.

vbi ſupra.

Aſtur

Aſtur quoque Mennonis auriga, Aſturicę à ſe conditæ & Aſturibus populis nomen impoſuit. *Anno dilu.*

Amphilochus Teucri ſocius, in Gallecia ſui nominis vrbem condidit, atque in ea obijt: ſocij in mediterranea Hiſpanię loca erra bundi abiere.

Vlyſſes Oliſiponi ciuitati fundamentum & nomen dedit, ibiq; templum Palladi, quã peculiariter colebat, dedicauit. Strabo vlyſſe- *lib. 3.* am vrbem appellat.

Mneſtheus Athenienſis prope Gades appulit, vbi Mneſthei portum ponit Stra- *Ibidem.* bo, deinde Gadibus templo & oraculis çelebratus eſt.

Lacones Cantabriæ partem tenuerunt.

Hæc partim ex autoribus in capitis huius principio nominatis, partim ex Strabone, Iuſtino, & Antonio Nebriſſenſi.

Ilerdam quoq; Stephanus de vrbibus ad Troianos autores referre videtur, quod Illeus Troianis Apollo dicatur.

Mortuo Gargore, Habis ipſius ex filiæ ſtu- 1216 pro nepos, per admirabiles caſus & ſtupenda pericula ſingulari fortuna ſeruatus, ſucceſſor regni ab auo adhuc viuo deſtinatus, vt primum regnum accepit, tantæ fuit magnitudinis, vt non fruſtra deorum maieſtate tot periculis ereptus videretur. Quippe barbarum populum legibus iunxit, boues primo

Anno dilu. aratro domari, frumentaque ſulco ſerere docuit, & ex agreſti cibo melioribus veſci, odio eorum, quæ ipſe paſſus fuerat, homines coegit. Ab hoc & miniſteria ſeruilia populo interdicta, & plebs in ſeptem

lib.44. vrbes diuiſa. Hactenus ex Iuſtino, quem conſulas, ſi noſſe voles, ex quàm mirandis caſibus ac periculis Habis fatorum benignitate ſeu diuina potius prouidētia ad regni ſucceſsionem ſeruatus eſt.

Ibidem. Iuſtinus ait, mortuo Habide, regnum per multa ſæcula à ſucceſſoribus eius retentum fuiſſe. Ex quo conſtat, non vnius ſolum imperio totam Hiſpaniam paruiſſe, & plures habuiſſe reges, quàm quorum memoria literarum rudimentis prodita reperiatur.

1250 Circa hunc annum ponunt admirabilem illam ſiccitatem, qua negant Hiſpaniam, per viginti ſex annos vllis omnino pluuijs cœlitus irrigatam, omnes fluuios præter Iberum & Betin exaruiſſe, Hiſpaniam fere omnem incolis exinanitam: quod mihi quidem non fit veriſimile: quia nulla eius rei memoria in veterum libris reperitur, qui rem tam ſtupendam ac raram procul dubio non tacuiſſent, quum alia minus miranda non ſint paſsi ſilentio perire.

Eodem ferè tempore veniſſe aiunt in Hiſpaniam, neſcio quos Almonides: ſed hoc

hoc quoque Antonio Nebriſſenſi ab aliquo fabularum concinnatore confictum videtur. *Anno dilu.*

Circa hunc annum Homerus nondũ cœcus, & Meleſigenes appellatus, quod illi proprium nomen fuit, in Hiſpania atque Italia peregrinatus eſt. Floruit autẽ Homerus, poſt bellum Troianum, annis centum ſexaginta octo. Autor Herodotus. Quod & Strabo ſatis indicat. 1307 *In vita ipſius. lib.3.*

Hoc tempore Celtas Galliæ populos in Hiſpaniam veniſſe aiunt, quibus cum Iberi pro agris bello certantes, pace demum conſtituta, communicataq́; inuicem patria, mutua connubia permittentes, hac rerum communione nomen quoque commune ſortiti ſunt, & Celtiberi nuncupati, quaſi Gallohiſpanos dicas, vt ait D. Hieronymus. Ex Diodoro. Siculo. Huius rei meminit & Lucanus, 1350 *In lib.66.ca. Eſaie. lib.6.*

-Profugiq́; à gente vetuſta
Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.

Rhodienſes quoque in Hiſpaniam venere, & ſub iugis Pyrenæi montis in ora maritima Rhodam vrbem condidere, ad quam Cato bellum in Hiſpania facturus primum appulit, vt ait Titus Liuius. Fuit hæc ciuitas Epiſcopalis adhuc tempore Gothorum, nunc nihil habet, præter ruinas & ve- 1370 *lib.4. de bel. Mace.*

Anno dilu. *lib. 1.* ſtigia antiquæ vrbis, ac monaſterium D. Petro ſacrum, vt annotauit epiſcopus Gerundenſis.

1380 Hoc tempore, aut circiter, memorabile illud incendium Pyrenæi montis contigiſſe *lib. 6.* volunt, quod Diodorus Siculus factum fuiſſe dicit igne à paſtoribus iniecto, atque hinc Pyrenæos appellatos montes. Ardente verò continuis diebus incendio, plures ex eo argenti puri riuuli, flammarum vi effluxere. *lib. 3.* Poſsidonius apud Strabonem fabulam putat. Quæ verò de Pyrene nympha & Hercule *lib. 3.* etiam ex Silio Italico feruntur, Plinius non *li. 3. c. 1.* immerito fabulã putat. Ariſtoteles huius in- *De mirab.* cendij meminit.

Auſculta. Phœnices auri & argenti cupiditate illecti,
1500 iterum in Hiſpaniam venere, opeſque Hiſpanis tum rudibus adhuc incognitas, vel ſaltem parui habitas, vili rerum permutatione redemptas, ſicut ſuperius diximus; in Græciam Aſiamque & nationes cæteras, magno ſuo commodo auexerunt. Hinc Phœnicum coloniæ in Iberia, hoc eſt, Hiſpania, *lib. 6.* & propinquis inſulis. Hæc Diodorus Siculus, ſed tempus non notat. Cæterum quod ait de commutatione argenti, confir- *De mirab.* mat Ariſtoteles his verbis: Primos Phœ- *Auſculta.* nices ferunt, quum Tarteſſum nauigaſſent, tantam argenti vim oleo alijſque nauticis ſordibus commutaſſe, vt nec capere na-

ues

nec ferre poſſent: quocirca coactos ſub *Anno dilu.*
eſſum, cum cætera, quibus vtebantur, tū
horas etiam ex argento conflare. Hoc
que tempore Gades ab ijſdem conditas
rmant, ſed Strabo tertio eorum in Hiſpa- *lib. 3.*
m aduentu conditas teſtatur. Vt vt eſt, Ty
rum certè Gades Colonia, ipſo etiam Plu
cho teſte. *In Scipio.*
Phœnicibus Strabo Malacam quoque &
oderam attribuit.

Celtiberi iam patriæ multitudine ſua gra- 1554
s, in Luſitaniam tranſierunt, in qua multas
ndiderunt ciuitates, quibus nomina ab op
dis patriæ ſuæ impoſuerunt, in quibus Se-
uiam ſiue Segobiam, quæ à Segobricenſi-
us ædificata & ſic appellata creditur, ciui-
s aquæ ductu memorabili & lanificio no-
ilis, cui hoc nomine deuinctus ſum, quod
xorem mihi non ignobilem dederit, iu-
undam vitæ ſociam. Erat alia olim Sego-
ia prope Cordubam, cuius Cæſar in com-
nentarijs meminit. (Nam & Celtæ rurſus
ex Luſitania in Beticam tranſierunt, ibique
multa oppida condiderunt) ea hodie quoque
nomen retinere dicitur, ſed diminutiuum.
Segouiæ vero, quam à Celtiberis dictam &
conditam volunt, mentio fit apud L. Florū *lib. 3. rer. ab*
in bello Sertoriano. Ex hac Celtiberorum in *vrb. com.*
Luſitaniā migratione, ipſi quoque Luſitani
Celtiberi appellati ſunt. Vnde ait Diodorus
Sicu-

Anno dilu. lib. 6. Siculus. Celtiberorum Luſitani fortiſsimi ſunt.

1562 Secundum ſupputationem annorũ, quã hactenus ſequuti ſumus, hoc anno Roma cõdita eſt, proinde ab hoc loco annos ab vrbe condita nuberabimus.

ANNI AB VRBE CONDITA.

13 GRAECI ex Sicilia in Hiſpaniam veniſſe dicuntur, & aliquam eius partem occupaſſe, forte pellecti illecebra diuitiarum, quas Phœnices ex Hiſpania in omnes orbis parteis aſportauerant. D. Hieronymus in Hiſpaniam veniſſe affirmat, ſed quo tempore, non addidit. Eius in proœmio ſecundi libri commentariorum in epiſtolam Diui Pauli ad Galatas hęc ſunt verba. Ad Hiſpanias tranſgredior. Nonne Saguntum Græci ex inſula Zacyntho profecti condiderunt? & oppidum Tarteſſum, quod nunc vocatur Carteia, Iones Græci homines locaſſe referuntur? Montes quoque Hiſpaniarum Calpe, Idrus, Pyræne, item inſulæ Aphrodiſiades, & Gymneſiæ, quæ vocantur Baleares, nonne Græ-

monis indicia demonſtrant? Hactenus *Ab vrb.con.*

rthaginenſes occupaſſe dicuntur inſu- 88
aris Mediterranei, nempe Baleares, E-
m, quæ eſt inſula contra Valentiam,
m hodie quoque generans animal no-
, ſed neque aliunde allatum ſuſtinens,
continuò interimat. Præterea Colu-
am, ita dictã, quod ſcateat multo & ma-
genere ſerpentum, vt inquit Pompo-
Mela. *lib.2.c.7.*
c tempore Arganthonius Tarteſsiorũ 129
Gadibus regnaſſe dicitur, idque tam
quantum etiam ad ſatietatem vixiſſe,
de foret. Octoginta enim annis patri-
iam rexit, cum ad imperium ſexaginta
s natus acceſsiſſet, vt ex autorib9 certis
it Valerius Maximus. Vixit itaque an- *li.8. c.14.*
entum quadraginta, licet Aſinius Pollio
eundem tantum centum triginta illi
at, Cicero etiam pauciores, nempe cen- *De ſenect.*
viginti. Diuus tamen Baſilius hunc *in epiſto. ad*
viuaces numerat. Quanquam quid *Nepot.*
nirum, quòd homo centeſimum vige-
m ætatis expleuerit annum? Tales re-
ſunt non pauci in Portugallia Interam-
iam noſtris temporibus. Noui ego
Eboræ anum, quandam, quæ iam de-
ſupra centum annos computabat, quũ
ſcriberem, cuius mater ad centeſimum
vige-

Ab vrb.con. vigeſimum vſque peruenit. Magis mirandũ, quod Luſitani apud Indos hominem repererunt, qui iam trecenteſimum annum exceſſerat. Qui vidit, retulit mihi.

204 Phocenſes & ipſi Græci, ex Ionia in Hiſpaniam venerunt, vt etiam affirmat Strabo, & præter alias vrbes, etiam Emporias condiderunt, vt ait T. Liuius. Hos & Maſsilia Galliæ vrbs autores ſuos agnoſcit.

lib. 4.

Deca. 4.

DE CARTHAGINENSIVM in Hiſpania rebus. Caput II.

ATQVE hic Hiſpaniæ ſtatus fuit vſque ad Carthaginenſium aduentum, quem ex nominatis autoribus deſcripſimus. quę omnia, ſicut pro indubitatis haberi nolim, niſi vbi claſsicorum autorum teſtimonium accedat, ita illud affirmare ex Strabone, Pomponio Mela, Plinio, Iuſtino, Diuo Hieronymo liquidò poſſum, Iberos, Perſas, Græcos, Phœnicas, Phocenſes, Celtas, & Pœnos in vniuerſam Hiſpaniam perueniſſe. Sed quo tempore, incertum eſt.

235 Cum Gaditani à Tyro, vnde & Carthaginenſium origo erat, ſacra Herculis per quie-

etem iuſsi in Hiſpaniam tranſtuliſſent, *Ab vrb. con.*
oemque ibi condidiſſent,inuidentibus in-
mento nouæ vrbis finitimis Hiſpaniæ po-
is,ac propterea Gaditanos bello laceſſen-
us,auxilium conſanguineis Carthaginen-
miſerunt. Ibi fœlici expeditione & Ga
nos ab iniuria vindicauerunt, & maio-
n partem prouinciæ imperio ſuo adiece-
it.Hæc ad verbum ex Iuſtino. Quod ego *lib. 44.*
quanto poſt tempore factum crediderim.
certè Antonius Nebriſſenſis circiter trecẽ-
annos ante ſalutarem Chriſti natalem po
,paucis videlicet annis ante primum bel-
n Punicum.

Circa hunc annum,vt ex T. Liuio &Pau- 435
Oroſio colligitur , miſsi ſunt à Celtis &
ſpanis legati ad Alexandrum Magnum a-
citiam petentes,congratulanteſque: quo-
n nomina & cultus tum primum cogno-
e Macedones:ex ijs etiam quidam vene-
nt, vt de controuerſijs ſuis arbitrium illi
errent. quæ res tam honorifica & ipſi Ale
ndro,& ijs qui circa ipſum erant, viſa eſt,
um maximè & ſibi & ſuis rerum domi-
s viſus ſit.Ex Arriano.Paulus Oroſius Hiſ- *lib.7. de geſt.*
niæ legationis Maurinum vel principem *Alex. Magni.*
l ſocium nominat. *lib.3.c.20.*

Galli Celtici,qui,vt diximus,ex Celtiberia 455
Luſitaniam, & inde Beticam effluxerant,
iecto Durio amne, primum Interamnem
Portu-

Ab vrb. con. Portugalliam, deinde Galleciam occupauerunt,& Portugallenſem ciuitatem, quaſi Gallorum portum, deinde Bracaram tanquam à Gallis bracatis ſic appellatam, condiderunt, vt aiunt. Sed ſunt qui Bracaræ originem ad Carthaginenſes autores referant,& à Bragadis Bragadæ (alij tamen Bagradam appellant) fluuij accolis conditam & appellatam affirment: cuius rei iudicium, quia neutrius opinionis autores antiquos habeo, in medio relinquo. Illud tamen non diſsimulo, Bracaram, quacunque cenſeatur origine, perantiquam ciuitatem tanti Romanis fuiſſe, vt Auguſtæ titulo ornaretur, & ab ea, quicunque habitabant inter Durium & Limiam populi, Bracari dicerentur, in quibus debellandis, quot annos ſudauerint Romani, ſuo loco dicemus.

489 Carthaginenſes Hiſpaniæ theſauris, & etiam Hiſpano milite freti, Siciliam inuadũt, atque à Romanis ea prouincia cedere iuſsi, non ſolum non parent imperio Romanorum, verum etiam bello eos terra marique per viginti quatuor annos vario Marte laceſſunt, vſque dum Sicilia in totum pulſi, ad extremum maris imperio excluſi, funeſtoque naufragio victi, à C. Luctatio conditiones accipere pacis coacti ſunt. Ex Polybio & L. Floro.

Quod verò principium primi belli Punici in

annum ab vrbe condita quadringenteſi- *Ab vrb. con.*
ũ octogeſimũ nonum inciderit, conſtat ex
olybio, Solino (in quo tamẽ in impreſsio- *lib. 3.*
e Aldina perperã trecẽteſimo ꝓ quadringẽ- *li. 1. c. 2.*
ſimo legitur) A. Gellio, quãquã Plini9 vno *lib. 17. ca. 21.*
nno poſterius ponat. Neque obſtat, quod *lib. 33. c. 3.*
'itus Liuius in præfatione quartę Decadis,
uadringentos ſeptuaginta octo annos po-
at: quia locum eſſe mendoſum clarius eſt,
uàm vt probandum ſit, & legendum, octo-
inta ſeptem, vel potius octoginta octo, ſic e-
it vnius tantum atque alterius anni differen
ia. Conſimili modo circa principium
quartæ Decadis, Anno quingenteſimo quin
quageſimo legendum arbitrór, & libro quar
to eiuſdem Decadis, vbi agit de ludis Ro-
manis, quos primum Senatus à populo ſecre
tus ſpectauit, perperam legi, Ad quingenteſi-
mũ octauũ annũ, pro, quingenteſimũ quin-
quageſimũ, octauũ annũ, nemo, opinor, mi-
hi refragabitur, niſi qui tam ignarũ fuiſſe Ro
manæ hiſtoriæ T. Liuium contendere volet,
vt tot annorum numero ab alijs omnibus
autoribus diſcreparet, quos ne deprauatos
eſſe credam, facit tabula 3. virorum trium-
phalium, in qua inſcriptiones multas repe-
rio, in quibus numerus annorum cum ſup-
putatione noſtra ad amuſsim reſpondet. ſed
ne prolixus ſim, quatuor tantum ponam, nõ
enim antiquitates oſtentare volo, ſed fidem

G dictis

Ab vrb. con. dictis meis aſtruere. Prima igitur hæc eſt.

M. VALERIVS. M.F.M.N.MAXIM. AN. CDXC.MESSALLA. COS. DE POENIS ET REGE SICVLOR. HIERONE. XVI. K. APRIL.

Conſtat ſane ex Polybio & Caſsiodoro, hunc M. Valerium cum C. Octacilio, ſecundo anno belli Punici, fuiſſe Coſſ. ſcilicet anno quadringenteſimo nonageſimo, vt inſcriptio habet.

Secunda vero talis eſt.

C. DVILIVS. M.F.M.N. COS. PRIMVS. AN. CDXCIII. NAVALEM. DE. SICVL. ET. CLASSE. POENICA. EGIT K. INTERKAL.

Illud quoque iiſdem atteſtantibus extra controuerſiam eſt, C. Cornelium & C. Duilium, quinto anno eiuſdem belli, fuiſſe Coſſ. hoc eſt, anno ab vrbe condita quadringenteſimo nonageſimo tertio. Illud tantum intereſt, quod Cornelium Polybius, C. Caſsiodorus, CN. prænominat. Præterea in Polybio Duellium, pro, Duilium, non dubium quin mendosè legitur.

Tertia porrò habet ad hunc modum.

C. AVRELIVS. L.F.C. N. COTTA. COS. AN. DI. DE POENEIS. ET. SICVLEIS. IDIBVS APRIL.

Hunc quoque anno duodecimo belli primi Punici Conſulem fuiſſe ex Caſsiodoro liquidò

quidò conſtat.eſt ibidem & alia inſcriptio de triumpho L.Cœcilij, qui ſequenti anno triumphauit, ſed eam miſſam facio: quartam tantum addam de triumpho C.Luctatij, qui huic bello finem impoſuit.ea eſt ad hunc modum. Ab vrb.con.

C. LVTATIVS, C. F. C. N. CATVLVS. PRO. A. DXII. COS. DE POENEIS EX SICIL. . . E . . .
EGIT. IIII. NONAS OCTOBR.

Hæc eo adiunxi, vt lector prudens intelligat, non fruſtra me affirmaſſe, T. Liuium illis locis eſſe deprauatum, atque ad eum modum reſtituiſſe, tametſi ne ſic quidem probè reſpondet calculus, ſed in tanta rerum antiquitate, non miranda eſt duorum aut trium annorum differentia: præterea ne quis ignoret, quibus rationibus & cauſis adductus hunc annorum numerum ſequar.

Nec verò exiſtimet aliquis aduerſari opinioni noſtræ, quod Paulus Oroſius ponat initium primi belli Punici, anno vrbis conditæ 483, quia numerum in Oroſio deprauatum eſſe, vel ex eo liquet, quod ſibi non conſtat.

Carthaginenſibus tam longo bello fractis, aliud repente exarſit, minus quidem diuturnum. ſed infeſtius multo ac pericu- 514
loſius, & quo res Carthaginenſium in extre-

Ab vrb. con. mũ pene diſcrimẽ adducta eſt.id Africanũ ap
pellant, quod præter exercitũ ex varia col-
luuie diuerſiſsimarum gentium collectitiũ,
cui reſp. ſoluendo non erat, tota fere aduer-
ſus Carthaginenſes Africa cõſurrexerat. Du
rauit hoc bellum tribus annis & quatuor mẽ
lib.1. ſibus. Ex Polybio.

616 Compoſitis in Africa rebus, Carthaginen
ſes hortantibus primæ expeditionis auſpici-
is, Amilcarem, cui Barca cognomẽtum erat,
cum iuſto excercitu in Hiſpaniam mittunt
Annibale filio comite, qui tum fere nonum,
ætatis annum agebat. Hic ſuperatis colum-
nis Herculis, magnam Hiſpaniæ partem Car
thaginenſibus recuperauit. In ijs locis annos
circiter nouem commoratus, multis Hiſpa-
niæ ciuitatibus bello ſubactis, pleriſque eti-
am, pacta ſalute atque impunitate bonorum,
in fidem Carthaginenſium receptis, dignam
tandem rebus à ſe geſtis mortem obijt. ſiqui-
dem aduerſus atrociſsimos viros & poten-
tiſsimos populos bellum gerens, & maximis
quibuſque periculis intrepidè ſeſe, ac cum
magna omnium admiratione ſubijciens, ex-
lib.2. tremum vitæ diem morte confecit. Hæc Po-
lib.44. lybius. Iuſtinus ait, illum, dum fortunam in-
conſultius ſequitur, in inſidias deductum, at-
que ita occiſum fuiſſe. Huic Barcinonis ciui-
tatis originem tribuunt.

Amilcari mortuo ſucceſsit Aſdrubal, æta-
524 tis

tis flore primo Amilcari conciliatus, gener inde ob altam indolem profectu animi adſcitus. Qui potitus imperio, plura cōſilio quàm vi gerens, auſpicijs regulorum magis, conciliandiſque per amicitiam principum nouis gentibus, quàm bello & armis rem Carthaginenſem auxit. Idem Carthaginem Nouā, ob loci opportunitatem, non ſolum ad res Hiſpaniæ, verum etiam Africæ commodiſſimam condidit. Cum hoc Romani, inuidentes Carthaginenſium in Hiſpania ſucceſsibus, quia metu Gallorum bellum mouere non audebant, miſsis legatis in Hiſpaniam, fœdus percuſſerunt, quo fœdere inter cætera cautum eſt, vt finis vtriuſque imperij Iberus amnis eſſet, quem Carthaginenſes cum armis ne tranſirent. Saguntinis medijs inter imperia duorum populorum libertas ſeruaretur. Hunc virum non modo bellicis artibus, ſed eloquentia quoque ad mouendos hominum animos pollentem, quum iam octo ferme annos obtinuiſſet imperium, barbarus quidam ſeruus, ob iram interfecti ab eo domini obtruncauit, comprehenſuſque à circunſtantibus, haud alio, quàm ſi euaſiſſet, vultu, tormentis quoque cum laceraretur, eo fuit habitu oris, vt ſuperante lętitia dolores, ridētis etiam ſpeciem præbuerit. Ex T. Liuio & Polybio, qui illum à Gallo occiſum affirmat.

Ab vrb. con.

In præfat 3. decad.

In lib 2.

Ab vrb. con.

532 In Aſdrubalis locum extemplo iuuenis Annibal prærogatiua militari in prætorium delatus eſt, ingentique omnium clamore atque aſſenſu, fauore etiam plebis ſequuto, Imperator conſalutatus. Hic odium Romanorum pene cum lacte matris imbibit. Nam dum pater Amilcar exercitum in Hiſpaniam traiecturus ſacrificaret, altaribus admotus, tactis ſacris, iureiurando adactus eſt, ſe quum primum per ætatem poſſet, hoſtem fore Po. Ro. Hic vigeſimo ſexto ætatis anno Imperator factus, vxorem duxit Hiſpanam nomine Imilcen, ex Caſtulone oppido non ignobili, & patris ac ſororij res geſtas ſupergreſſus, biennio vniuerſam prope Hiſpaniam domuit. Ex Polybio, Liuio, Iuſtino, & Plutarcho.

534 Quas fodinas Annibal in Hiſpania inchoauerit, & quantum ex eis puteus vnus ſingulis diebus reddiderit, ſuperius diximus. Quibus opibus fretus, neque Hiſpano contentus imperio, Romanos quoque atque Italiam inuadere geſtit. cui rei dum occaſionem quærit, Saguntum peropportunum viſum eſt, vrbs Po. Ro. ſocia. Eam omnibus viribus oppugnat, & dum Saguntini auxilia Romanorum fruſtra expectant, ac Romani conſultationibus ac mittendis legationibus tempus terunt, crudeliter expugnat. Cui quàm obſtinatis animis Saguntini ad extremum

vſque

vſque reſtituerint, quantaque conſtantia Ab vrb.con.
& fide Po.Rom.amicitiam conſeruauerint,
qui ſcire volet, T.Liuium conſulat. Habebat lib.1.Dec.3.
id temporis Annibal in armis centum quinquaginta millia hominum. Ex Polybio & T. Liuio.

DE SECVNDO BELLO PVNICO, ET *Romanorum in Hiſpania rebus geſtis vſque ad Auguſtum, cum catalogo Conſulum, Proconſulum, & Prætorum Hiſpaniæ. Cap. 12.*

EA res tam indigna Romanis viſa eſt, vt bellum Carthaginenſibus indixerint, 535
Conſulemq́ & Conſularem exercitum in Hiſpaniam mittendū decreuerint. Cuius rei adeò non pœnituit Annibalem, vt nihil prius duxerit, quàm omnem belli molem primo quoque tempore in Italiam transferre. Igitur P. Cornelius Scipio, Africani Maioris pater, Coſ. primus Hiſpaniam ſortitus prouinciam, atque ad eam cum exercitu profectus, vt Annibali ex Alpibus deſcendenti occurreret, reuerſus in Italiam, Cn. Scipioni fratri prouinciam tradidit, qui primo anno Hannonē

 cum

Ab vrb. con. cum exercitu fudit ac cœpit,& contra Aſdrubalem terra marique fœlici ſucceſſu prælia-tus, præter Balcares inſulas, centum viginti populos Hiſpanorũ Romano Imperio ſubiecit,anno ſecundo,quo P. Scipio prorogato poſt Conſulatum imperio, in prouinciam redijt.Exinde duo fratres communi conſilio rem geſſerunt.Ex T. Liuio.

Carthaginenſes ante Romanorum aduentum viginti tribus annis in Hiſpania dominati ſunt, quo tamen tempore Romani ſocietates in ea habebant.

Poſsidebant Hiſpaniam varij reguli, quales T. Liuius nominat Mandonium Ilergetum regulum: Amuſitum Lacetanorum, & alios: Polybius etiam Andubalem. Hi reguli partim eo tempore Romanos, partim Carthaginenſes agnoſcebant. Prius tamen ſumma imperij penes Carthaginenſes erat.

lib.2. Hic obiter annotandus lapſus L. Flori, qui ait inter finem primi belli Punici & principium ſecundi,vix quadriennem fuiſſe requiem,quũ viginti tres anni, vt minimũ, interceſſerint,niſi vel deprauatus ſit Florus,vel lib.6.c.6. ad alia bella reſpiciat: & Valerij Maximi,qui Saguntí calamitatẽ poſt Scipionum in Hiſpania miſerabilem ſtragem ponit,quum decem fere annis anteceſſerit.

Cum Cn. Scipio ſucceſſorem à Senatu peteret,quòd filiam haberet nubilem,cui ſine ipſo

pſo dos expediri nō poſſet: Senatus ne Reſ- *Ab vrb.con.*
pub. bono duce careret, patris ſibi partes
ſumpſit,& dote cōſilio vxoris & propinquorum Scipionis ex ærario conſtituta, puellam
nuptui dedit. Valerius Maximus. *Lib.4.c.4.*

Cn.& P. Scipio, cum per octo annos multas res proſperè geſsiſſent in Hiſpania, 542
multaſque hoſtium ſtrages ædidiſſent, miſerabili clade cum exercitu cæſi ſunt, vndetrigeſimo die alter poſt alterum, vt autor eſt T. Liuius. *li.5. De.3.* Quorum monumentum etiam hodie prope Tarraconem extare affirmant ex marmore affabrè laborato.

Mox L. Martius impiger & magni animi iuuenis, à Scipione militarem artē edoctus, collectis ex fuga militibus, rem perditam admirabili induſtria reſtituit. Ex eodem. *Ibidem.*

Ex huius L. Martij capite concionantis *lib.1.c.6.* flammam eluxiſſe, ait Valerius Maximus, qui addit illum octo & triginta hoſtium millia concidiſſe, & magno numero in poteſtatem redacto, bina caſtra cepiſſe. T. Liuius addit, in præda captum clypeum argenteum pondo centum triginta octo, cum imagine Barchini Aſdrubalis. Erat autem L. Martius primipili Centurio, vt ait Cicero, qui teſtatur *Pro Cor. Balbo.* illum primum cum Gaditanis fœdus iciſſe, quod ſcilicet illi tam duro Reip. tempore fidelem operam Romanis nauauerint. 543

Claudius Nero cum exercitu Proprætor

Ab vrb.con. in Hiſpaniã miſſus, qui L. Martio & T. Fonteio Cn. Scipionis Legato ſuccederet. T. Liuius.

544 Comitijs Romæ habitis, cæteris omnibus metu recentis cladis à petitione Hiſpaniæ prouinciç deterritis, P. Cor. Scipio, Scipionis occiſi filius, annos natus viginti quatuor ſe obtulit, qui ſummo omnium conſenſu creatus Proconſul Hiſpaniæ, & cum iuſto exercitu in prouinciam profectus, primum Carthaginẽ, magnũ illius belli momentum cepit: deinde poſt multas res præclaro imperatore dignas, tandem Pœnos varijs prælijs fuſos fugatosq́ quinto, poſtquam Proconſul in Hiſpaniam venerat, anno, & poſt bellum cũ illis in Hiſpanijs initũ decimo quarto, penitus expulit Hiſpania, atq; in Africã cũ omni exercitu inglorios redire coegit. Ex eodẽ.

549 Scipio pulſis Hiſpania Carthaginenſibus, compoſitiſque prouinciæ rebus, eam L. Lentulo & L. Manlio Acidino tradidit, ipſe vero Romam redijt, vrbemque ingreſſus, prædam ex Hiſpania præ ſe tulit in ærarium, argenti quatuordecim millia pondo trecenta quadraginta duo, & ſignati argenti magnum numerum. Non tamen triumphauit, quia ſine magiſtratu res geſſerat. Ex eodem.

L. Lentulus & L. Manlius Acidinus Ilergetes Hiſpaniæ populos, in quibus Oſca & Ilerda,

Ilerda, noua molitos, magno prẹlio fuderũt, *Ab vrb. con.*
& caſtris exuerunt, atque indibilem regulum
ipſorum rebellionis autorem occiderunt. Ex eodem.

Cn. Seruilio Cepione & Cn. Seruilio Gemino Coſſ. Anno ſecundi belli Punici 16. ex 551
Hiſpania, veſtimenta, frumentum, arma & omne genus cõmeatus Romã portata ſunt,
vt ait T. Liuius, qui affirmat & ſequenti an- *li. 10. De. 5.*
no magnam vim frumenti ex Hiſpania miſſam, adeo vt vilitatẽ annonæ Romæ fecerit.

L. Lentulus ex Hiſpania reuerſus, Ser. Sul 554
pitio Galba & C. Aurelio Coſſ. ex S. C. ouans vrbem ingreſſus eſt, tulitque ex præda argenti pondo xliiij. millia, auri duo millia quadringenta quinquagintà, præter pecuniam militibus diuiſam. Lentulo ſucceſsit C. Cornelius Cethegus, qui & ipſe magnum hoſtium numerum in agro Sedetano fudit. Ex *De. 4. lib. 1.*
eodem.

L. Cornelio Lentulo & P. Iulio Appulo 555
Coſſ. C. Cornelius Cethegus Proconſul Hiſpaniæ, abſens Romæ Aedilis Curulis creatus eſt, atque ad magiſtratum gerendum venire iuſſus. Loco eius & Lucij Manlij Acidini, qui & ipſe Romam redire iuſſus eſt: creati Proconſules Hiſpaniæ Cornelius Lentulus & L. Stertinius. Ibidem.

L. Manlius Acidinus priuatus vrbem ingreſſus, ex Hiſpania mille ducenta pondo argenti,

Ab vrb. con. genti,triginta pondo ferme auri in ærarium
Decad.4. lib.2. tulit.Idem.

557 Cn.Cornelio Cethego & Q. Minutio Rufo Coſſ. Hiſpania hactenus vna proconſularis,tametſi per duos pari imperio adminiſtrata,diuiſa eſt in duas prouincias Prætorias, citeriorem & vlteriorem.Citerior Cn.Sempronio Tuditano:vlterior M.Aelio contigit. Hi terminare iuſsi, qua vlterior citeriorue Hiſpania terminaretur. De qua re ſuperius latius ſum loquutus.

Decad.4. lib.3. M.Aelium T. Liuius appellat paulo poſt M.Heluium, niſi mendoſus eſt liber.

Ingens eo anno in Hiſpania vlteriore bellum coortum, Culcane & Luſcinone regulis arma mouentibus. In citeriore quoque C. Sempronius prælio victus, exercitus eius fuſus fugatuſque, & illuſtres viri in acie cæſi. Sempronius cum graui vulnere latus ex prælio,haud ita multo poſt expirauit.Ibidem.

558 L.Furio Purpurione & M. Claudio Marcello Coſſ. Q. Fabius Buteo Hiſpaniam vlteriorem, Q. Minutius Thermus citeriorem Prætores ſortiti ſunt. Hoc anno iterum in Hiſpania bellum cœptum,ſcilicet quinto anno poſtquam ſimul cum punico bello finitum erat. Quia tum primum Hiſpani ſuo nomine,nullo Punico exercitu aut duce, ad arma ierant.

Ho-

Hoc quoque anno Cornelius Lentulus, qui biennio ante citeriorem Hiſpaniam obtinuerat, vrbem ingreſſus, tulit præ ſe auri mille quingenta pondo quindecim: argenti viginti millia, ſignati denarios triginta quatuor millia & quingentos quinquaginta. Ab vrb.con.

L. Stertinius ex vlteriore Hiſpania, quinquaginta millia pondo argenti in ærarium tulit, & de manubijs duos fornices in foro Boario ante Fortunæ ædem & matris Matutæ, vnum in Circo maximo poſuit, & his fornicibus ſigna aurata impoſuit.

Q. Minutius Thermus aduerſus Budarē & Beſaſidem imperatores proſperè pugnauit, duodecim hoſtium millia cecidit, Budarem cœpit, cæteros fudit fugauitque. Ibidem.

Gliſcente tantum in Hiſpania bello, vt cōſulari & duce & exercitu opus eſſet, placuit patribus, vt citerior Hiſpania cōſularis eſſet, ad quam miſſus M. Portius Cato, qui poſteà à cenſura Cenſorinus dictus eſt, huic P. Mālius Prætor adiutor datus. Ap. Claudius Nero Hiſpaniam vlteriorem ſortitus eſt. Ita ferme Titus Liuius, & Plutarchus. Sed ego ex ijſdem colligo, & affirmare mihi poſſe videor, Prætoribus Paulo Manlio in citeriori: Ap. Claudio Neroni in vlteriore: M. Catoni Conſuli in tota Hiſpania imperium fuiſſe. 559 In Catone Cenſo.

Nam

Ab vrb. con. Nā Catonē in vlteriori quoq; Hiſpania res geſsiſſe ex Plutarcho cōſtat, qui ait ex Polybio, à Catone omniū vrbiū muros, quæ intra Betim amnē ſunt, vno die ſolo æquatos eſſe. Quod ſi quis admiratur, magis admiretur eum tribus ſeruis comitatū Hiſpaniā rexiſſe, & in ea intra annū quadraginta oppida cepiſſe, quorum alterū Valerius Maximus, alterum Plutarchus literis prodidere, ex quo & T. Liuio petat, qui de Catonis in Hiſpania rebus geſtis plura noſſe deſiderat.

Li. 4. ca. 3.

Eodem anno M. Heluius ouās vrbem ingreſſus, tulit in ærarium argenti infecti quatuordecim millia pondo, ſeptingenta triginta duo, & ſignati bigatorum xvij. millia viginti tria: & Oſcenſis argenti centum viginti millia, quadringenta triginta octo, ex vlteriori Hiſpania.

Q. Minutius de citeriori Hiſpania triumphauit, & tulit argenti pondo triginta quatuor millia, o[illegible]ngenta, bigatorum ſeptuaginta octo millia, & Oſcenſis argenti ducenta ſeptuaginta octo millia. Atque hic eſt primus triumphus, quem Romanos egiſſe de Hiſpanis reperio.

Rurſus T. Liuius M. Heluium appellat, quem ſuperius M. Aelium dixit, forte quòd vtroque appellaretur nomine: ſed in eo lapſus memoria eſt, quòd ait Q. Minutium M. Heluio ſucceſsiſſe. Namque Heluius vlteriorem,

riorem, Quintus Minutius citeriorem, vt di- *Ab vrb.con.*
ximus, rexit Hiſpaniam: deinde quod ait M.
Heluium in aliena prouincia pugnaſſe. Si-
quidem Iliturgis, circa quam poſtrema eius
victoria fuit, Plinio & Ptolomæo in Betica
ponitur, quam aliqui Giénenſem eſſe ciuita-
tem ſuſpicantur. Antonius quoque Nebriſ-
ſenſis in Betica ponit, quanquam in Vocabu
lario ipſius Gæographico, mendoſè oppidũ
Bœoticæ pro Beticæ impreſſum eſt.

P. Cornelio Scipione Africano iterum, & 560
T. Sempronio Longo Coſſ. Prætores P. Cor
nelius Scipio Cn. filius, hoc eſt, Scipionis A-
fricani patruelis, vlteriorem: Sex. Digitius ci
teriorem Hiſpaniam rexerunt, rurſus in pro-
uincias Prætorias rebus compoſitis redactã.
Horum impar fortuna fuit. Nam P. Scipio
proſperè omnia geſsit, & Proprætor Luſita-
nos fudit: alter crebra magis quàm digna di-
ctu prælia fecit, & adeo pleraque aduerſa, vt
vix dimidium militum, quod acceperat, ſuc-
ceſſori tradiderit.

Eodem anno M. Portius Cato ex Hiſpa-
nia triumphauit, tulitque argenti infecti vi-
ginti quinque millia pondo, bigati centum
viginti tria millia, Oſcenſis auri quingenta
quadraginta pondo, præter pecuniam militi
diuiſam. Nam Plutarchus teſtatur ſingulas ar *In Catone*
gẽti libras viritim militibus diſtribuiſſe, illud *Cenſori.*
adijciẽtẽ, melius eſſe multos ex Romanis ar-

gentum

Ab vrb.con. gentum, quam paucos aurum habentes in vrbem reuerti. T. Liuius addit, Catonem ex ferrarijs argentarijſque magna vectigalia inſtituiſſe, quibus inſtitutis locupletior inde prouincia fuit.

Plutarchus indicat Sci. Maiorem Catoni in Hiſpania ſucceſsiſſe, ſed falſus eſt ſimilitudine nominis, niſi forte lapſus eſt interpres. nã codicis Græci non fuit mihi copia.

561 L. Cornelio Merula & Q. Minutio Thermo Coſſ. C. Flaminio Hiſpania citerior, M. Fuluio Nobiliori vlterior ſorte obtigit. Quorum hic apud Toletum Vaccæos, Vectones, & Celtiberos fudit fugauitque, & Hilermum regem viuum cepit. T. Liuius.

562 L. Quinto & Cn. Domitio Aenobarbo Coſſ. Prætores Hiſpaniam ſortiti ſunt, M. Bebius Pamphilus citeriorem: A. Attilius Serranus vlteriorem, ſed primum S.C. deinde plebiſcito permutatis eorum prouincijs, Flaminio Fuluioque prorogatum imperium eſt. Hoc anno Fuluius Toletum cœpit operibus. Ibidem.

563 P. Cornelio Cn. Filio Scipione & M. Attilio Glabrione Coſſ. L. Aemilio Paulo euenit Hiſpania vlterior: C. Flaminio in citeriori prorogatum imperium. Ibidem.

Aemilius ad ſopiendos in Hiſpania magnos bellorum motus exortos, miſſus eſt, non cum ſex, vt cæteri Prætores, ſed cum duodecim

decim ſecuribus, ita vt dignitas conſularis im- *Ab vrb. con.*
perio eius ineſſet. Bis collatis ſignis hoſtes ſuperauit, interfecitq́ circiter triginta hominũ millia, manifeſteq́ apparuit, victoriam ex induſtria eius partam fuiſſe. Vrbes verò ducentas quinquaginta in deditionem recepit, pacatamq́ prouinciam relinquens, ne vna quidem drachma ditior quàm profectus fuerat, reuerſus eſt. Plutarchus. *In vita eius.*

Eodem anno M. Fuluius Nobilior ex Hiſpania vlteriore ouans vrbem ingreſſus eſt, tulitque præ ſe argenti bigati centum triginta millia, præterea duodecim millia pondo argenti, auri pondo centum viginti ſeptem, quã prædam T. Liuius lapſu forte memoriæ bis *Deca. 4. li. 6.*
ponit.

L. Cornelio Scipione & Cn. Cælio Coſſ. 564
L. Aemilio & C. Flaminio in Hiſpania prorogatum imperium. Quo anno Romani magnam in Hiſpania cladẽ acceperunt, ſex millibus de exercitu ſuo cæſis, cæteris in fugam verſis, idque in Vaſcetanis, vbi apud oppidũ Lyconem cum Luſitanis pugnabat. Ibidem. Ego ſuſpicor in T. Liuio mendoſè legi Vaſcetanis pro Baſtetanis, qui ſunt in Hiſpania vlteriori, quanquam in citeriori quoque Vaſcetanos nuſquam inuenio.

M. Fuluio Nobiliore & Cn. Manlio Volſone Coſſ. L. Plautius Hipſeus Prætor fuit 565
Hiſpaniæ citerioris: L. Bebius Diues vlterioris. Sed L. Bebius in prouinciam Hiſpaniam

H profi-

Ab vrb. con. proficiens à Liguribus circumuentus, magna parte comitum cæſa, vulneratus ipſe cum paucis ſine lictoribus, Maſſiliam profugit, & intra triduum expirauit. Qua re audita Senatus decreuit, vti P. Iunius Brutus Proprætor Hetruriæ, tradita, cui videretur ex legatis, prouincia & exercitu, ipſe in vlteriorem Hiſpaniam proficiſceretur, eáq; prouincia ei eſſet. Paulo ante ſucceſſoris aduentum, L. Aemelius Paulus tumultuario exercitu collecto, ſignis collatis cum Luſitanis pugnauit, fuſi fugatique ſunt hoſtes, cæſa decem & octo milia armatorum, tria milia trecenti capti, & caſtra expugnata. Cuius victoriæ fama tranquilliores in Hiſpania res fecit, & ſupplicationes Romæ ex S.C. factæ ſunt. Ibidem.

566 M. Valerio Meſſala & C. Liuio Salinatore Coſſ. Prætores L. Manlius Hiſpaniam citeriorem: C. Catinius vlteriorem ſortiti ſunt. Ibidem.

567 M. Aemilio Lepido & C. Flaminio Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium, quorum literis Romæ ſignificatum eſt, Celtiberos Luſitanosque in armis eſſe, vbi in T. Liuio mendosè legitur, C. Attinij, pro C. Catinij, non procul à principio libri noni.

568 SP. Poſthumio Albino & Q. Martio Philippo Coſſ. Prætores Hiſpaniæ creati ſunt, L. Quintius Criſpinus, citerioris: C. Calpurnius Piſo, vlterioris.

Hoc anno C. Catinius cum Luſitanis in agro

gro Aſtenſi collatis ſignis pugnauit, ſex hoſti- uni milia cæcidit, cæteros fuſos fugatoſque caſtris exuit, Aſtam oppidum cœpit,ſed dum incautius ſubit muros, ictus ex vulnere poſt dies paucos moritur. Hac de cauſa Calpurnio nunciatum, vt in prouinciam properaret,ne ſine imperio eſſet. Aſta non procul Gadibus erat. Ab vrb.con.

In citeriore Hiſpania L.Manlius Acidinus cum Celtiberis acie conflixit incerta victoria,niſi quod Celtiberi proxima nocte caſtra mouerunt.Pòſt eoſdem ad Calagurium oppidum prælio ſuperauit, & caſtris eorum potitus eſt, in prælio ad duodecim hoſtium milia cæſa,plus duo capta,& niſi ſucceſſor aduentu ſuo inhibuiſſet impetum victoris,ſub acti Celtiberi forent,ſi Liuio credimus. Deca.4.li.9.

A.Claudio Pulchro & M.Sempronio Tuditano Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium. 569

L.Manlius ex Hiſpania citeriore ouans vrbem ingreſſus,tulit coronas aureas quinquaginta duas,auri pondo centum triginta duo, argenti ſexdecim millia trecenta, & pronunciauit in Senatu, decem millia pondo argenti,& octoginta auri Q. Fabium Quæſtorem aduehere,id quoque ſe in ærarium relaturū.

Prætores Hiſpaniæ Calpurnius,& Quintius,communi animo & conſilio rem gerentes,non procul Toleto cum vtroque exercitu fuſi, & in caſtra cōpulſi ſunt,ac ſpolijs ſuis

 hoſtes

Ab vrb.con. hoſtes ditarunt, quinque ſuorum millibus amiſsis. Quam ignominiam poſtea contractis Hiſpanorum ſociorum auxilijs, & recreato à terrore aduerſæ pugnæ exercitu, deleuerunt ad ripam Tagi, ædita in hoſtes magna ſtrage, quam eleganter in quarta decade ſcribit T. Liuius. *lib.9.*

570 P. Claudio Pulchro & L. Portio Licinio Coſſ. Præturam ſortiti ſunt Hiſpaniæ: A. Terentius Varro, citerioris: P. Sempronius, vlterioris.

Eodem anno, C. Calpurnius Piſo, & L. Quintius ex Hiſpania reuerſi, de Luſitanis & Celtiberis triumpharunt. Calpurnius coronas aureas tulit octoginta tres, & duodecim pondo argenti. Quintius tantundẽ auri, quãtum argenti tranſtulit. Sed numerũ aut ſummam prædæ T. Liuius non poſuit.

571 M. Claudio Marcello & Q. Fabio Labeone Coſſ. prætoribus Hiſpaniæ prorogatũ imperium. A. Terentius Varro in agro Auſetano aliquot ſecunda prælia cum Celtiberis fecit, & vrbes nonnullas cepit. Auſetani in Catalo niæ principatu erant. Vlterior in pace fuit, & Luſitani peropportunè quieuerunt: quia P. Sempronius diutino morbo implicitus fuit, & tandem ibi mortuus eſt. Ibidem. *lib.9.& 10.*

572 Cn. Bebio Pamphilo & L. Aemilio Paulo Coſſ. Prætores habuit Hiſpania, citerior Q. Fuluium Flaccum, vlterior, P. Manlium, qui eandem prouinciam priore prætura habuerat,

rat, vt ait T. Liuius, qui in hoc videtur non cō- *Ab vrb. con.*
ſtare ſibi, quia ſuperius dixit P. Manilium prę-
torem M. Catoni conſuli in citeriore Hiſpa-
nia adiutorem datum, vt annotauimus anno
vrbis conditæ 559. Fuluius Flaccus Vrbicu-
am vrbem (quam hodie Arbeca appellari di-
cit Pet. Anto. Beuter) non ſine detrimento mi
litum ſuorum cœpit, ac diripuit. P. Manilius
ercitum diſsipatum in vnum coēgit. Ibi-
dem.

A. Terentius Varro ex Hiſpania citeriore ouans vrbem ingreſſus, tulit in ærarium argenti pondo millia cccxx. auri lxxxij. pondo, coronas aureas lxvij.

P. Cornelio Lentulo & M. Bebio Pamphi- 573
lo Coſſ. Prætoribus ſuperioris anni in Hiſpa-
nia prorogatum imperium.

In citeriore Hiſpania bellum ea æſtate cortum, quantum nunquam ferme antea, idq́ à Celtiberis, aduerſus quos Fuluius Flaccus magna quidem victoria, ſed non incruenta, potitus eſt. de qua re latius T. Liuius.

A. Poſthumio Albino Luſco & C. Calpur- 574
nio Piſone Coſſ. Prætores Hiſpaniam ſortiti
ſunt, L. Poſthumius vlteriorem: T. Sēproni-
us Gracchus citeriorem.

Huius anni principio, à Q. Fuluio Flacco miſsi ſunt ad Senatum ex Hiſpania T. Minutius legatus, & duo tribuni militum T. Menius, & L. Terentius Maſſaliota, qui duo ſecunda prælia, deditionem Celtiberiæ, confectam

Ab vrb.con. prouinciam nunciarent, nec ſtipendio, quod mitti ſoleret, nec frumento portato in eum annum opus eſſe, & alia, quę latius proſequitur T. Liuius.

Fuluius Flaccus Proprætor ſiue Proconſul, vlteriori Celtiberiæ agro, vnde in deditionem non venerant, vaſtato, magis irritauit quàm conterruit Celtiberos, qui obſeſſo ſaltu Manliano, Fuluium Tarraconem cum exercitu ad occurſum ſucceſſoris properantē, nec opinato adorti, victoriam quidē illi, ſed cum magna militum iactura dedere. Ibidem.

575 Q. Fuluius ex Hiſpania cum magna fama rerum geſtarum reuerſus, quum extra vrbem triumphi cauſa eſſet, Conſul factus cū L. Manlio Acidino, qui & ipſe aliquot ante annis citeriorem Hiſpaniam rexerat, triumphans vrbem ingreſſus, cum militibus, quos ſecum duxerat, tulit in triumpho coronas aureas centū viginti quatuor, auri pōdo XXXI. præter argentum Oſcenſe ſignatum, & pecuniam militibus diuiſam, & duplex ſtipendiū ſolutum. Ibidem.

Hoc anno Prætoribus Hiſpaniæ cum ſuis exercitibus prorogatum imperium.

Sempronius Gracchus, multis rebus in Celtiberia proſperè geſtis, centum tria oppida intra paucos dies in deditionem accepit, & Thurrium regulum in belli ſocietatem ex hoſte accepit.

L. Poſthumius eadem æſtate in Hiſpania vlte-

vlteriore,bis aduerſus Bracaros pugnauit egregiè,& ad XXXV. millia hoſtium occidit. vnde colligas, quanta fuerit etiam tunc frequentia illius gentis. Bracari verò dicuntur populi Interamnis Portugalliæ,qui ſunt inter Durium & Limiam fluuios. Quædã impreſſiones hoc loco,nempe circa finem decimi libri de bello Macedonico,male habent, cum Vaccæis,pro, cum Bracaris. quem errorem ego ex L.Flori libro 41.natum crederim, vbi legitur ad hunc modum: & à Poſthumio Albino Vaccæi ac Luſitani ſubacti ſunt &c. Sed ea lectio quàm falſa ſit, ex eiuſdem L. Flori 56.libro conſtat,vbi apertè Vaccæos in citeriore Hiſpania ponit,& oſtendit Bracaros tum in vlteriore fuiſſe Hiſpania, in qua etiam Gallecios ponit,qui ſunt vltra Bracaros. Præterea Sex.Iulius Frontinus affirmat, Vaccæos à Sempronio Graccho oppugnatos.vnde conſtat,tam in T.Liuio, cum Bracaris,non cum Vaccæis,quã in L.Floro,Bracari,nõ Vaccęi, legendum.& ita in T. Liuio habet impreſsio Badiana, ita legit Henricus Glareanus,vir vndecunque doctiſsimus,ita L. Andreas Reſendius in T. Liuio manu ſcripto legiſſe ſe mihi affirmauit. Ab vrb.con.

¶M.Iunio Bruto & A. Mãlio Volſone Coſ. 576
Prætores, in Hiſpania citeriore M. Titinius: in vlteriore,T.Fonteius Capito.

Hoc anno Sempronius Gracchus de Celtiberis & ſocijs eorum,poſtero die L. Poſthu

Ab vrb.con. mius de Luſitanis alijſque eiuſdem regionis Hiſpanis triumphauit, T. Gracchus XL. millia pondo argenti tranſtulit, Albinus XX. millia. T. Liuius. lib.1. Dec.5.

577 C. Claudio Pulchro & T. Sẽpronio Graccho Coſſ. Prætoribus Hiſpaniæ prorogatum imperium, ſed vtraque prouincia pacata fuit. Ibidem.

578 Cn. Cornelio Scipione Hiſpalo & Q. Petilio Spurino Coſſ. Prætoribus M. Cornelio Scipioni Maluginenſi Hiſpania vlterior: P. Licinio Craſſo citerior obtigit. Sed quum ſacrificijs impediri ſe ſolennibus excuſarent, ne in prouinciam irent: iuſsi ſunt aut ire aut iurare pro concione, ſolenni ſacrificio ſe prohiberi. cum autem ambo in eadẽ verba iuraſſent, M. Titinius & Titus Fonteius Proconſules manere cum eodem imperij iure in Hiſpania iuſsi ſunt. Ibidem.

Huius Hiſpali Conſulis filio Cn. Cornelio Scipioni, quum Hiſpania prouincia aliquando ſorte obtigiſſet, decretum eſt, ne iret, adiecta cauſa, quòd rectè facere neſciret. Valerius Maximus. li.6. ca.3.

579 M. Lepido & Q. Mutio Coſſ. Ap. Claudius Cento, citerioris Hiſpaniæ Prætor: vlterioris verò quis fuerit, quia T. Liuius hoc loco mutilus eſt, non inuenio.

580 Sp. Poſthumio & Q. Mutio Coſſ. Prætoribus Cn. Seruilio Cepioni Hiſpania vlterior: P. Furio Philo citerior contigit.

Hoc

Hoc anno Ap. Claudius Cento Celtiberos, *Ab vrb. con.*
qui ſub aduentum eius rebellauerant, magna clade affectos, imperio parere coegit. quã obrem Romæ per diem vnum ſupplicatio fuit, & XX. maioribus hoſtijs ſacrificatum. Ibidem.

L. Poſthumio Albino & M. Popilio Lenate 581
Coſſ. Prætores Cn. Fabius Buteo Hiſpaniam citeriorẽ: M. Matienus vlteriorẽ ſortiti ſunt. Idem.

Perfectis comitijs, Ap. Claudius Cento ex Celtiberis ouãs cum in vrbem iniret, decem millia pondo argenti, quinque millia auri in ærarium tulit. Idem.

Cn. Fabius, quum in prouinciam iret, Maſſiliæ moritur. Senatus decreuit, vt P. Furius & Cn. Seruilius, inter ſe ſortirentur, vter prorogato imperio citeriorem Hiſpaniam obtineret. Sors opportuna fuit, vt P. Furius idem, cuius ea prouincia fuerat, remaneret. Ibidem.

Cn. Popilio Lenate & P. Aelio Ligure Coſ. 582
Prætoribus M. Iunio Pœno citerior Hiſpania: Sp. Lucretio vlterior ſorte cecidit.

P. Licinio Craſſo & C. Caſsio Lõgino Coſ. 583
à Senatu decretum eſt, vt vnico tantum Hiſpania Prætore regeretur, vnaque tãtum prouincia eſſet, forte quia iam pacata erant omnia. Sortitus eſt autem Hiſpaniam L. Canuleius Prætor.

Hoc anno Hiſpaniæ vtriuſque legati Ro-

Ab vrb.con. mam miſsi, in Senatu conqueſti ſunt de magiſtratuum Romanorum auaritia & ſuperbia, quibus ex ordine Senatorio patroni dati ſunt. & P. quidem Furius ac M. Matienus ſolum verterunt: pluresque accuſaſſent, niſi, vt fama eſt, à patronis fuiſſent prohibiti. Ita prę teritis ſilentio obliteratis, in futurum conſultum à Senatu Hiſpanis, quòd impetrarunt, ne frumenti æſtimationem magiſtratus Romanus haberet, néue cogeret viceſimas (tributi hoc genus erat) vendere Hiſpanos, quanti ipſe vellet, & ne præfecti in oppida ſua ad cogendas pecunias imponerentur.

Sed & alia noui generis hominum ex Hiſpania legatio venit, ex militibus Romanis & Hiſpanis mulieribus, cum quibus connubium non eſſet, natos ſe memorantes, ſupra quatuor hominum millia, orabant, vt ſibi oppidum, in quo habitarent, daretur. Senatus decreuit, vti nomina ſua apud L. Canuleium profiterentur, eorumque ſi quos manumiſiſſet, eos Carteiam ad Oceanum deduci placere. Qui Carteienſium domi manere vellent, poteſtatem fore, vti numero colonorum eſſent, agro aſsignato. Latinam eam Coloniam fuiſſe, libertinorumque appellari. T. Liuius.

Dec. 5. lib. 1.

584 A. Hoſtilio Mãcino & C. Attilio Coſſ. quis fuerit Hiſpanię Prætor, nondum inuenire potui.

585 Q. Martio Philippo II. & Q. Seruilio Cepione

one Coſſ.Claudius Marcellus Prætor Hiſpa- *Ab vrb.con.*
niam obtinuit.

L.Aemilio Paulo II. & C. Licinio Craſſo 586
Coſſ.P.Fonteius Prætor adminiſtrauit Hiſpaniam.

Q.Aelio & M.Iunio Coſſ.Hiſpania rurſus 587
in duas prouincias pretorias diuiſa eſt,& Cn.
Fuluij citerior,C.Licinij Neruę vlterior ſors
fuit,Ibidem. *lib.5.*

Hactenus ex T.Liuio:quæ ſequũtur, ex L.
Floro, Paulo Oroſio & alijs mutuati ſumus.

L.Opimio & Q.Poſthumio Coſſ.à Luſita- 600
nis Romani per arma grauiter vexati ſunt.Iulius Obſequens. *De prodigijs.* Forte tunc accidit,quod ponit Paulus Oroſius hoc anno, quanquã alijs *Lib.4.*
Coſſ.de Sergio Galba Prætore, qui à Luſitanis magno prælio victus, vniuerſo exercitu
amiſſo,ipſe cum paucis vix elapſus euaſit.Ipſe quoque L.Florus ait,his temporibus à cõpluribus in Hiſpania res parũ proſperè geſtas. *lib.47.*

Q.Fuluius & T.Annius Coſſ.primi Calen 601
dis Ianuarijs magiſtratum inierunt, propter *In Chronico*
ſubitum Celtiberiæ bellum, vt ait Caſsiodo- *Conſulum.*
dorus,ex quo videtur Hiſpania hoc anno ꝓuincia fuiſſe Conſularis. Etiam L. Florus di- *Ibidem.*
cit comitia mutata, quod Hiſpani rebellarẽt,
ſed Coſſ.nõ ponit,& dicit quod anno DXCVIII. Nos aliam rationem ſequimur, propter cauſas ſuperius commemoratas.

M.Marcello & L.Valerio Coſſ. in Luſita- 602
nia variè pugnatum.Iulius Obſequens.

L.Lu-

Ab vrb.con. 603 L. Lucullo & A. Poſthumio Coſſ. Hiſpanienſe bellum aliquoties parum proſperè geſtum, cum ciuitatem Romanam confudiſſet, tantuſque Celtiberorum metus Romanos omnes inuaſiſſet, vt nemo inueniretur, qui vel tribunus vel legatus ire in eam prouinciã vellet, P. Scipio Aemilianus, ad quodcunque militiæ genus, quod ſibi imperatum foret, vltro ſe offerens, non mediocriter omnium animos ad militandi ſtũdiũ accendit.

lib. 47. Quod L. Florus addit Vaccæos & Cantabros cum alijs populis à Lucullo ſubactos, non intelligo, quum certum ſit, Cantabros vſque ad Auguſti tempora fuiſſe indomitos, quemadmodum nec illud, quod ait Marcellum Lucullo ſucceſsiſſe, quum contra manifeſtum ſit, tam ex Caſsiodoro quám ex alijs, Lucullum Marcello ſucceſsiſſe.

lib. 4. c. 21. His Coſſ. fuiſſe Sergij Galbæ calamitatem illam, quam ſuperius poſuimus, ſcribit Paulus Oroſius, atque addit eundem Galbam, cum Luſitanos circa Tagum habitantes voluntarios in deditionem accepiſſet, per ſcelus circumpoſitis militibus inermes, incautoſque proſtrauiſſe. Quæ res vniuerſæ Hiſpaniæ, propter Romanorũ perfidiam, maximi tumultus cauſa fuit.

608 Cn. Cornelio Lentulo & L. Mummio Coſſ. Viriatus in Hiſpania genere Luſitanus, vir calliditatis acerrimę, ex venatore, vt ait L.
li. 5. c. 2. Florus, vel paſtore, vt Paulus Oroſius, latro,

ex

ex latrone ſubito dux atque imperator, & ſi *Ab vrb.con.*
fortuna ceſsiſſet, Hiſpaniæ Romulus, nõ con
tentus ſuorum libertatem defendere, magnã
in Romanos ſtragẽ ędidit per XIIII. annos,
& omnia citra vltraque Iberum & Tagum i-
gni ferroque populatus, & caſtra Prætorum
& Conſulum aggredi auſus, neque id irrito
ſucceſſu, maximo terrori Romanis fuit.

Huic primo C. Vetilius Prætor occurrit,
ſed cæſo vſque ad internecionem pene om-
ni exercitu, vix ipſe cum paucis fuga elapſus *li.2.rer. ab*
euaſit. Ex L. Floro & Paulo Oroſio. *vrb.con.*

Q. Fabio Maximo & L. Hoſtilio Coſſ. Viri- *li.5.c.4.*
atus C. Plautium Prætorem multis prælijs fra 609
ctum fugauit. Paulus Oroſius. *ibidem.*

Ser. Galba & L. Aurelio Coſſ. Claudius V- 610
nimanus, cum magno apparatu belli contra
Viriatum, quaſi pro abolenda ſuperiore ma-
cula, miſſus, amiſsis copijs vniuerſis, infami-
am præteritam cumulauit. Viriatus trabeas,
faſceis, cæteraq; inſignia Romana in monti-
bus ſuis trophæa præfixit.

Eodem tempore trecẽti Luſitani cum mil-
le Romanis acri prælio conflixere, cecidere
ſeptuaginta Luſitani, trecenti viginti Roma-
ni. Luſitanis hac victoria ſecuris ac ſparſis,
vnus eorum à circunfuſis equitibus Roma-
nis pedes ipſe deprehenſus, equo vnius e-
quitis lancea perfoſſo, & capite ipſius ad v-
num gladij ictum defecto, ita omnes metu
perculit, vt proſpectantibus cunctis equiti-
bus

Ab vrb. con. bus Romanis, ipſe contemptim atque ocio-
Ibidem. ſus abſceſſerit. Idem Oroſius.

611 Ap. Claudio & Q. Cæcilio Metello Coſſ. Hoc, opinor, anno Viriatus C. Nigidium oppreſsit, Prætorem, vt arbitror, Romanum. *De viris illuſ.* quod annotauit Plinius.

Viriatus hoc rerum ſucceſſu tãtum terrorem Romanis intulit, vt aduerſus eum Conſulari & duce & exercitu opus eſſet. Itaque rurſus Hiſpania cõſularis prouincia facta eſt, & citerior Quinto Metello Proconſuli decreta. quod ex eo conſtat, quòd L. Florus affirmat, illum Procõſulem in Celtiberia res geſſiſſe, ſicut mox dicemus.

612 L. Metello & Q. Fabio Maximo Coſſ. Q. Cæcilius Metellus quanta ſeueritate militarẽ *lib. 2. c. 2.* diſciplinam ſeruauerit, Valerius Maximus docere poterit. Sed illud in eo mihi laudabilius videtur, quod idem refert Metellum, *li. 5. c. 1.* dum Centobricam obſidione premeret, & Centobricenſes Rethogenis filios, qui ad eum tranſierat, machinæ ictibus obieciſſent: humanitatem propinquæ victoriæ prætuliſſe, atque obſidione abſtinuiſſe. qua clementia omnium Celtiberorum animos cepit. Eodem tempore, Fabius Conſul contra Luſitanos & Viriatum dimicans, Bacciam oppidũ obſidione depulſis hoſtibus liberauit, & in deditionem cum plurimis caſtellis recepit. *li. 5. ca. 1.* Paulus Oroſius.

Bacciam aliqui volunt eſſe, quæ hodie Ba-

ça

ça dicitur, in regno Murciæ. cui opinioni non refragarer, præſertim alludēte vocabulo vernaculo, niſi tam procul abeſſet à Luſitanis. *Ab vrb. cond.*

IuliusObſequēs ait, hoc anno dubiè aduerſus Viriatum ab exercitu Romano dimicatū.

Cn. Cepione & Q. Pompeio Coſſ. Q. Fabius Procōſul maximam Luſitaniæ partem, expugnatis multis vrbibus, recepit. Sed quantum Metellus clementiæ ſuę decus ſibi peperit, tantam contraxit Fabius crudelitatis labē. Quingentis enim principibus eorum, quos ſocietate inuitatos deditionis iure ſuſceperat, manus præcidit, facinus etiam vltimis barbaris Scythiæ execrabile, vt ait Paulus Oroſius. Valerius Maximus excuſare Fabium velle videtur, quod trāsfugæ fuerint, quibus ea pœna ſit irrogata perfidiæ ſuæ merito. 613. *Ibidem.*

Pompeius Coſſ. Numantinorum fines ingreſſus, cū maxima clade diſceſsit, omni pœne exercitu profligato & plurima nobilitate interempta. Paulus Oroſius. *Ibidem.*

Idem Termeſtinos ſubegit, & cum eiſdem ac Numantinis pacem fecit. Lucius Florus. *lib. 54.*

Q. Cepione & C. Lælio Coſſ. Q. Fabius Proconſul, rebus in Hiſpania proſperè geſtis, labem impoſuit, pace cum Viriato æquis conditiōnibus facta. L. Florus. Sed idem ait Viriatum à Fabio oppreſſum. Plinius ſcribit hāc pacē cū Pompilio factam, in qua, quū alia dediſſet, arma verò retinuiſſet, bellū renouaſſe. Vtcūque eſt, Seruilius Cepio eius belli 614 *lib. 55.*

con-

Ab vrb. con. confecti gloriam captans, quum aliter vincere non poſſet, duos ſatellites pecunia corrupit, qui Viriatum humi depoſitum perimerẽt, atque hanc hoſti gloriam dedit, vt videretur aliter vinci non potuiſſe. Quæ victoria quia empta erat, à Senatu improbata, & percuſſores indigni præmio iudicati. Ita Viriatus, qui per XIIII. annos Romanos duces atque exercitus protiuerat, inſidijs ſuorum interfectus eſt. Ex L. Floro, Plinio & Oroſio.

li. 2. rer. ab vrb. con. De viris illuſtribus. li. 2. offic.

Cicero ſcribit C. Lælium, qui Sapiens dicebatur, hunc ſcilicet, qui hoc anno Conſul fuit, Viriatum, dum Prætor eſſet, fregiſſe & comminuiſſe, ferocitatemque eius ita repreſſiſſe, vt facilè bellum reliquis traderet.

615 Cn. Piſone, & M. Pompilio Coſſ. M. Pompilio citerior Hiſpania prouincia fuit, vt ex L. Floro conſtat.

lib. 55.

616 P. Cornelio Scipione Naſicà & D. Iunio Bruto Coſſ. C. Matienus accuſatus eſt apud Tribunos plebis, quòd exercitum in Hiſpania deſeruiſſet, dãnatusq; ſub furca diu virgis cæſus eſt, & ſeſtertio numo vænijt. L. Florus.

Ibidem.

Iunius Brutus Conſul in Hiſpania ijs, qui ſub viriato militauerant, agros oppidumque dedit, quæ Valentia vocata eſt.

M. Pompilius Proconſul à Numantinis, cũ quibus pacem factam Senatus irritam cẽſuerat, cum exercitu fuſus fugatusq;. Ibidem. * Hunc Pompeium alij vocant.

Belli Numãtini cauſam L. Florus ita iniuſtam

ſtam fuiſſe affirmat, vt non temere vllius fue rit iniuſtior. Segedenſes enim ſocios & conſanguineos ſuos, Romanorum manibus elapſos Numantini exceperant. Habita pro eis deprecatio nihil valuit. Porro, cum ſe ab omni armorum contagione remouerent, in legitimi fœderis precium iuſsi ſunt arma deponere. Hoc ſic à Numantinis acceptum, quaſi manus abſcinderentur. Itaque ſtatim Megaraviro fortiſsimo duce ad arma cõuerſi ſunt. Hactenus Florus *Ab vrb. con.* *li. 2. rer. ab vrb. con.*

M.. Aemilio & C. Hoſtilio Mancino Coſſ. 917
C. Hoſtilio Mancino Hiſpania citerior aduerſus Numantiam prouincia fuit, cui præter auſpicia contraria & alia prodigia, illud quoque accidit, vt ab Herculis portu in prouinciam ſoluenti talis vox ſine vllo autore ad aures perueniret, Mane mane Mancine. Poſtea victus à Numantinis, & caſtris exutus, cum ſpes nullà ſeruandi exercitus eſſet, pacẽ cum ijs fecit ignominioſam, quam ratam eſſe Senatus vetuit. Triginta milliaRomanorum à quatuor Numantinorum millibus victa erant, vt ait L. Florus. Ac ne illam quidem à Numantinis obtinuiſſet, ſed ad vnum omnes circumuenti perijſſent, niſi interpoſuiſſet fidem ſuã Tiberius Gracchus Quæſtor ipſius, cuius apud Numantinos gratia magna erat, propter memoriam patris Gracchi, qui iam bellum aduerſus Iberos gerens, pacem cum Numantinis firmauerat, eamque ſemper apud popu- *lib. 55.*

Ab vrb.con. lum recte iuſteque defenderat. Sed hic operæprecium eſt animaduertere Numantinorum fidem & integritatem etiam aduerſus hoſtes. Cum enim inter cæteram prædam, tabulas quoque abſtuliſſent, in quibus quæſturæ ſuæ rationes Gracchus cõſcripſerat, eaq; res ſolicitum eum haberet, cum quatuor familiaribus ad Numãtinos profectus, rogauit eos, vt ſibi tabulas reddi iuberent, ne inimicorum calumnijs ob 1oxius fieret, ſi rationem adminiſtrationis ſuæ reddere non poſſet. intra vrbem humaniter inuitatus & conuiuio liberaliter exceptus, non ſolum tabulas ſuas recepit, ſed poteſtatem etiam, vt ex præda q...cquid vellet, ſecum deportaret. Autor Plutarchus. *In vita Graccho.*

Eodem anno D. Iunius Proconſul Luſitaniam vrbium expugnationibus vſque ad Oceanum perdomuit, & quum fluuium Obliuionem tranſire milites Romani nollent, male de nomine fluuij ominantes, raptum à ſignifero ſignum ipſe tranſtulit, & ſic, vt tranſgrederẽtur, perſuaſit. Hæc fere L. Florus, vbi illud notandum, quod Romani in expugnãdis Bracaris quadraginta annos deſudarunt. *lib.55.* Tot enim numerantur ab eo anno, quo primum L. Poſthumius aduerſus eos pugnaſſe legitur. Abeſt vero Obliuio ſiue Limia fluuius, Lethen Græci appellant, ab Auguſta Bracarorum metropoli leucis quinq;, vt vulgari more loquar.

Illud

Illud quoque non prætermittendũ, quod cum tota pene Luſitania ſe Bruto dedidiſſet, ſola Cinania pertinaciter arma retinens, tentata redemptione, propemodum vno ore legatis reſpondit, ferrum ſibi à maioribus, quo vrbem tuerentur: non aurum, quo libertatẽ ab imperatore auaro emerent, relictum. Melius ſine dubio, inquit Valerius Maximus, homines noſtri ſanguinis hæc dixiſſent, quàm audiſſent. *Ab vrb. con* *li.6.c.4.*

P. Furio & Sex. Attilio Serrano Coſſ. P. Furius prouinciam Hiſpaniam ſortitus, Q. Metellum, & Qu. Pompeium conſulares viros, & ipſi vehementer inimicos, legatos ſecum ire coegit, fiduciam non ſolum fortem, ſed pœne etiam temerariam exhibens, quę duobus acerrimis odijs latera ſua cingere auſa eſt, vſumque miniſterij vix tutum in amicis, è ſinu inimicorum petere ſuſtinuit. Valerius Maximus. 618 *li.3.c.7.*

Decius Iunius Brutus fœliciter aduerſus Gallecios pugnauit. Nã ſexaginta millia eorũ, qui Luſitanis auxilio venerant, aſperrimo bello & difficili, quum incautos circumueniſſet, oppreſsit.

M. Aemilius Lepidus proconſul, Vaccæos innoxiam gentem & ſupplicem, etiam prohibente Senatu, pertinaciter expugnare tentauit. Sed accepta clade nõ minus turpi quã Numãtina, grauiſsimas imꝑbę pertinacię pœnas dedit, ſex millibus Romanorũ iuſtiſsimè

Ab vrb. con. lib. 56. *lib. 5. ca. 4.* cæſis:reliqui caſtris exuti, armis etiam perditis vix euaſerunt. Ex L. Floro & Paulo Oroſio. qui addit, his prælijs aduerſis militem Romanum ita hebetatum, vt conſpecto Hiſpano, hoſtem diffugiens, vinci ſe prius crederet, quàm videri. Idem affirmat L. Florus, ne oculos quidem aut vocem Numantini viri quenquam ſuſtinere potuiſſe.

Hoc anno, ad ſoluendum Numantini fœderis religione populum Romanum, Mancinus turpiſsimi fœderis autor deditus eſt Numantinis, & nudato corpore, manibus à tergo reuinctis, ad portas Numantinorum eſt expoſitus, ibique vſque ad noctem manens, à ſuis deſertus, ab hoſte autem non ſuſceptus, lachrymabile vtriſque ſpectaculũ præbuit. Quod à Romanis iniuſtè factum, & eos à Numantinis non tantum fortitudine, ſed etiam iuſtitia, fide, miſericordia victos, non minus eruditè, quàm verè diſputat Paulus Oroſius. Atque ita ſanè eſt, quantumuis excuſare Romanos Cicero nitatur. *l. 5. c. 4. & 5.* *l. 3. offic.*

Numantini Mancini deditionem non recipientes, aut inuiolatam pacem ſolam, aut omnes, quos pignore pacis accepto, viuos demiſerant, repoſcebant. Idem.

Hoc tempore tribus exercitibus Conſularibus res in Hiſpania geſtæ, nimirum à Furio Coſſ. & duobus Proconſulibus. tanta erat moles belli.

Ser.

Ser. Fuluio & Q. Calphurnio Coſſ. vtri Ab vrb.con.
Conſulum Hiſpania prouincia fuerit, an M. 619
Aemilio prorogatum imperium, quod ex accepta clade non eſt veriſimile, quia ſcriptum non inuenio, affirmare non poſſum. Illud tantum Iulius Obſequẽs memoræ prodidit, apud Numantiam res male geſtas, exercitum Romanum oppreſſum.

Cum vitio ducum bellum Numantinum 620
non ſine publico pudore duraret, delatus eſt vltrò Scipioni Africano à Senatu populoque Romano Conſulatus, cum Candidatus non eſſet, eique ſine ſorte bellum contra Numantinos decretum. Igitur Conſul ſimul cum C. Fuluio Flacco factus, atque in Hiſpaniam profectus, primo militarem diſciplinam reſtituit, & quæcunque voluptatis cauſa comparata erant, ſummouit, exercitumq; ad quoſuis ſubeundos labores exercuit, deinde commiſſo prælio, primo Numantinos Romani fugere, deinde increpatione & minis Conſulis incitati, eoſdem, quod nunquam quiſquam ſperare auſus eſſet, videre fugientes. Scipio vltra bellum cum eis audendum non eſſe profeſſus, obſidione Numantiam cõcluſit, & foſſa circundedit. Ex Valerio Maximo,
L. Floro, & Paulo Oroſio. li.5.ca.5.

Quid ſibi velit L. Florus, quum ait Scipionem Conſulem factum, ſolutum ea lege, quę vetabat quenquam intra decem annos iterum Conſulem fieri, non intelligo: quia in-

Ab vrb. con. ter primum Scipionis Conſulatum,quo Carthaginem deleuit,& ſecundum, quatuordecim interceſſerunt anni.

Vaccæi obſeſsi, liberis & coniugibus trucidatis,ipſi ſe interemerunt, vt ait L. Florus, ſed à quibus fuerint obſeſsi,non addit. Nam Scipioni ſatis aduerſus Numantinos negotij fuit.

621 C.Mutio & L. Calphurnio Coſſ. Numantini diu concluſi & fame trucidati, [illegible]tionē ſui obtulerunt,ſi tolerabilia iuberentur : ſed cum Scipio verã & ſine exceptione victoriã vellet,neque iuſtæ pugnæ facultatē daret, vt tanquam viris mori liceret,tandē repleti carne ſemicruda & celia,ea erat ex frumento potio à calefaciendo ſic dicta,duabus portis erũperũt, & atrox certamē atq; vſq; ad periculũ Romanoũr ædiderũt. Ex eo prælio compoſitis ordinibus, nec ſicut fugientes, in vrbem reuerſi, poſtremò deſtinata morte, clauſam vrbē ipſi introrſum ſuccenderunt, cunctiq; pariter ferro, veneno atque igne conſumpti ſunt. Ita Numantia, quæ per annos quatuordecim,ſola quatuor millibus Celtiberorum, quadraginta Romanorũ millia non ſolũ ſuſtinuit,ſed etiam vicit,pudendisq; fœderibus affecit,oppreſſa nullũ de ſe gaudiũ hoſti reliquit. Vnus enim vir Numantinus non fuit, qui in catenis duceretur,neq; vnde triumphũ dederit,Roma vidit. Præda,vt de pauperibus nulla:arma & veſtes ignis abſumpſit: triumphus

phus tantum fuit de nomine, imo Romani ſe magis euaſiſſe, quàm viciſſe Numãtinos dixerunt. Ex L. Floro, & Paulo Oroſio. *Ab vrb. con. li. 2. rer. ab vrb. con.*

Erat Numantia vrbs in modico colle ſita, nõ procul ab amne Durio, ſine muro ac turribus, vt ait L. Florus, quamuis Paulus Oroſius muros habuiſſe dicat. Erat prope vrbem, quæ nunc appellatur Soria. Multi affirmant fuiſſe Zamoram, quod quàm falſum ſit, Plinius oſtẽdit, qui ortum Durij fluuij circa Numantiam ponit. Illud quoque non abs re videtur admonere, nonnullos etiam celebres eruditione viros, loco Pomponij Melæ male diſtincto, ſed peius intellecto falſos, Numantiam dixiſſe, & in prælectionibus ſuis expoſuiſſe Cæſarauguſtam. Locus Pomponij Melæ ſic habet. In Tarraconenſi clariſsimæ fuerũt Pallantia & Numantia, nunc eſt Cæſarauguſta. Dicit Pomponius, Cęſarauguſtam ſuo tẽpore clariſsimã fuiſſe Tarraconẽſis mediterraneæ vrbem, quemadmodũ olim Numantia fuerat, non quòd quæ olim Numantia dicta eſſet, tunc diceretur Cæſarauguſta. *li. 5. c. 6. li. 4. c. 20. li. 2. ca. 6.*

P. Popilio & P. Sulpitio Coſſ. Scipio, cum deleta Numantia per cæteras Hiſpaniæ gentes pacem componeret, Tireſum quendam Celticum principem conſuluit, qua ope Numantia aut prius inuicta duraſſet, aut poſt fuiſſet euerſa. Tireſus reſpondit, Cõcordia inuicta, diſcordia exitio fuit. Paulus Oroſius. 622 *li. 5. ca. 8.*

Q. Cæcilio Metello & T. Quintio Coſſ. 631

Ab vrb.con. Q. Metellus Coſſ. Baleares inſulas, quas Græci Gymneſias, hodie Hiſpani Maioricam, & Minoricam appellant, bello peruagatus edomuit, & pyraticam infeſtationem, quæ ab ijſdem tunc exoriebatur, plurima
li.5.c.13. incolarum cæde compreſsit. Paulus Oroſius.

640 Hoc anno aut circiter, quantum ex Plutar-
In vita Marij. cho colligere licet, C. Marius, is qui poſtea ſepties Conſul fuit, Prætor vlterioris Hiſpaniæ, prouinciam latrocinijs repurgauit, atque effecit, vt prædari non amplius honeſtum putarent.

649 P. Attilio, vel (ſecundum Caſsiodorum) Rutilio & C. Manilio Coſſ. exercitus Romanus à Luſitanis cæſus. Iulius Obſequens.

651 C. Mario III. & C. Fl. Fimbria Coſſ. Cimbri vaſtatis omnibus, quæ circa Rhodanum & Pyrenæum ſunt, per ſaltum in Hiſpaniam tranſgreſsi, ibique multa loca populati, à Celtiberis fugati ſunt, reuerſiq; in Galliam, belli-
lib.67. coſis Theutonis ſe iunxerunt. L. Florus.

652 C. Mario, IIII. & Q. Luctatio Coſſ. Luſitanis deuictis, Hiſpania vlterior pacata fuit. Iulius Obſequens.

655 M. Antonio & A. Poſthumio Coſſ. Luſitani rebellantes ſubacti. Iulius Obſequens. Idē ait, eodem anno parum proſperè in Luſitania à Romanis pugnatum.

Eodem anno L. Cornelius Dolobella, Proconſul triumphauit ex Hiſpania vlteriore, de Luſi-

Luſitanis. V. Kal. Februarias, vt patet ex quinta tabula virorum triumphalium. Porro hunc in catalogo Conſulum non inuenio: proinde aut Prætorem aut Proconſulari imperio miſſum arbitror. Nam ſuperius admonuimus T. Liuium ſine diſcrimine eoſdem nunc Prætores, nunc Proconſules appellare. *Ab vrb. con.*

Q. Metello & T. Didio Coſſ. Hiſpani varijs prælijs deuicti. Iulius Obſequens. 656

Cn. Cornelio Lentulo, & P. Licinio Craſſo Coſſ. Celtiberi ſubacti. Idem. 657

T. Didius Proconſul ex Hiſpania triumphauit de Celtiberis, 4. Idus Iunias. 660

P. Licinius Craſſus Procõſul, triumphum egit de Luſitanis, pridie Idus Iunias. Ex quinta tabula virorum triumphaliũ. Huius Craſsi meminit & Aſconius Pedianus. Ex his apparet, hoc quoque tempore in Hiſpania duos fuiſſe exercitus Conſulares, & T. Didio per quatuor annos, P. Craſſo per tres fuiſſe prorogatum imperium.

Sub hoc T. Didio tribunus militum fuit Sertorius, vt ait Plutarchus. *In vita eius.*

Eodem anno Hiſpaniæ principes, qui rebellabant, per Naſicam ſupplicio cõſumpti, dirutis vrbibus. Iulius Obſequens.

L. Cinna II. & C. Mario VII. Coſſ. M. Craſſus, quum videret patrem & fratrem à Cinna & Mario occiſos, idẽ periculum metuens, tribus tantum comitibus & decem ſeruis aſſumptis, quanta maxima potuit celeri- 686

Ab vrb.con. tate, in Hiſpaniam contendit, vbi olim ſub patre Imperatore militans, permultos amicos ſibi comparauerat, atque in agro quodam maritimo, in ſpelunca quadam latitauit, vbi quanta fide ac benignitate habitus à Vibio Paciaco, cuius ager ille erat, qui ſcire volet, Plutarchum in vita eius conſulat. Latuit ibi menſes octo, donec de morte Cinnæ nuncium accepit.

673 Q. Sertorius, vir ſummæ quidem, ſed calamitoſæ virtutis, vt inquit L. Florus, quũ Marianarum eſſet partium, Syllam fugiens in Hiſpaniam ſe contulit. inde cum in Africam & Baleares inſulas, atque ipſas etiam Fortunatas penetraſſet, reuerſus in Hiſpaniam, delatum à Luſitanis accepit imperium, atque Hiſpaniam totam armauit, & varios Romanorum duces atque exercitus, partim per ſe, partim per duces ſuos & præcipuè Herculeum Quæſtorem vicit ac fudit, ipſum quoque Metellum Pium Proconſulem, virum ætatis ſuæ ampliſsimum, in eas anguſtias redegit, vt L. Lollius ex Narbonenſi prouincia auxilio venire cogeretur, Pompeius Magnus Procõſulari imperio cum ſumma feſtinatione adiutor Metello mitteretur. Ex L. Floro, Plutarcho & Oroſio.

677 Hoc anno Pompeius miſſus in Hiſpaniã, vt colligitur ex Plutarcho, & epiſtola ipſius Pompeij ad Senatum, quæ addita eſt Salluſtio. *In vita Luculli.*

Eodem

Eodem anno, nempe M. Aemilio, & D. Bruto Coſſ. Didius Lelius Legatus Pompeij aduerſus Sertorium, occiſus inter pabulatores. Iulius Obſequens. *Ab vrb. con.*

Cn. Octauio & C. Scribonio Coſſ. exercitus Romani à Sertorio in Hiſpania cæſi. Idem. 678

Sertorius hoſtis Metello & Pompeio ita par, vt ſæpius victor, adeo grauis Romanis exercitibus imminebat, vt Metellus præmia publicè, nec ea mediocria ſtatueret, ſi quis Sertoriũ occideret, conatus proditione conſequi, quod bello non poterat. Ita Sertorius anno ducatus ſui decimo domeſtica fraude oppreſſus, à M. Perpenna & alijs coniuratis occiſus in cõuiuio, bello finem fecit, & Romanis victoriã ſine gloria dedit. Omnes Sertorianæ necis conſcij partim à Pompeio, partim à Maurusijs interfecti ſunt, neq; quiſquã euaſit, præter vnũ Aufidium, qui in quadam villa barbara inops inuiſusq; cõſenuit. Ex L. Floro, Plutarcho & Paulo Oroſio. 683 *li. 96. & 3. rer. ab vrb. cond. In Serto. lib. 5. c. 23.*

Hic mihi temperare non poſſum, quin adſcribam Pauli Oroſij verba, quæ in ſingularem Hiſpaniæ laudem habent ad hunc modum. Fortis fide ac viribus ſemper Hiſpania, cum optimos inuictiſsimoſque Reges ſuos ad deditionem Reipub. dederit, nullum vnquam tyrannorum ab initio vſque in hodiernum diẽ, vel de ſe æditum miſit, vel in ſe extrinſecus incurrentem viuum potẽtẽmue dimi-

Ab vrb.con. dimiſit.Hactenus ille.

Ibidem. Hic Sertorius Gymnaſium in Oſca vrbe inſtituit,in quo nobilium filios traditis præceptoribus Græcis ac Latinis literis erudiri curauit.Plutarchus. *In vita eius.*

Huic Sertorio Eborenſes ciuitatis ſuæ primordia accepta ferunt,& aquæ ductum inſignem aquæ Argenteæ,vt patet ex inſcriptione marmoris antiqui,quod ſe vidiſſe ac optima fide tranſcripſiſſe affirmat Reſendius noſter, mihique pro ſuo ſingulari candore in hanc formam tranſcriptum dedit.

(∴)

Q. SER-

Ab vrb.con.

Q. SERTOR . . . .
HONOREM NOMINIS SVI. ET COH. FORT. . .
EBORENSVM MVNIC. VET. EMER. VIRTVTIS ERGO . .
DON.DON. BELLO CELTIBERICO. DEQVE MANVBIIS . .
IN PVBLIC. MVNIC. EIVS VTILITATEM. VRB . . .
MOENIVIT. EOQVE AQVAM DIVERSEIS IN DVCT . .
VNVM CONLECTEIS FONTIB. PERDVCENDAM CVRAV . .

Ab vrb.con. Erat in arcu Eboræ, ad portam nouam.

Ex qua inſcriptione videtur Ebora Sertorio antiquiorē eſſe.

684 Sertorio occiſo, ciuitates omnes Hiſpaniæ vltro ac ſine mora in deditionē venerūt, duæ tantum reſtiterunt, Vxama & Calagurris, quarum Vxamam (hodie Oſma) Pompeius euertit, Calagurrim Afranius iugi obſidione confectam, atque ad infameis eſcas miſeranda inopia coactam, vltima cæde incendioq; deleuit. Ex Paulo Oroſio. De qua re vide Valerium Maximum, qui Calagurrim à Pompeio obſeſsam ſcribit. *Ibidem. li.7.c.6.*

Cn. Pompeius edomita Hiſpania & ad triumphum redire feſtinās, Pompelonem ſiue Pompeiopolin de nomine ſuo condidit, vt ex D. Hieronymo patet. *contra Vigilantium.*

685 Q. Metello Cretico & Q. Hortēſio Coſſ. P. Piſo Proconſul de Hiſpania triumphauit. Aſconius Pedianus. *In oratio. cont. Piſo.*

690 L. Cæſare & C. Martio Figulo Coſſ. Cn. Piſo adoleſcens perditus, quia cum Catilina creditus eſt coniuraſſe, ad cædem Senatus faciendam, in Hiſpaniam à Senatu per honorē legationis ablegatus, dum iniurias facit prouincialibus, occiſus eſt, vt quidam credebāt, à Cn. Pompeij clientibus, Pompeio non inuito. Idem. Eius rei meminit Suetonius Tranquillus in Cæſare, qui ait etiam C. Iul. Cæſarem cum Piſone conſpiraſſe, & Piſoni Hiſpaniam prouinciam ob ſuſpicionem vrbanæ con- *In oratio. cō. Anto. & Catili. ca.9.*

coniurationis vltro extra ordinem datã. Huius rei meminit & Saluſtius. *Ab vrb. con. In Catili.*

Q. Calidius M. Calidij oratoris pater, circa hæc tempora Præturam geſsit Hiſpaniæ. Aſconius Pedianus. 692 *In 2. Act. in Verrem.*

Eodem ferè tempore, Tubero quidã Prætor fuit vlterioris Hiſpaniȩ, cuius C. Iulius Cȩſar Quæſtor in ea prouincia fuit, vt autor eſt Plutarchus. Quo tempore Cæſar Gadibus animaduerſa apud Herculis templũ Magni Alexandri imagine, ingemuit, quaſi pertæſus ignauiã ſuã, quòd nihil dũ à ſe memorabile actum eſſet in ea ætate, qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet. Suetonius. 693 *In Cæſare. Ibidem, cap. 7.*

Q. Metello & L. Afranio Coſſ. C. Iulius Cȩſar Prætor vlteriorem ſortitus eſt Hiſpaniam: & Tuberonis filium Quæſtorem ſuum creauit. Quo anno Gallecos & Luſitanos Romano ſubiecit imperio, & bellicis rebus optimè conſtitutis, togatas nihilo deterius in pace diſpoſuit, præcipuè vero finiendis debitorum creditorumque diſceptationibus intentus, iuſsit, vt ex debitorum prouentibus, duas quidem creditor parteis ſingulis annis deſumeret, reliqua dominus, quod ad ȩri aleno ſatisfeciſſet, frueretur. Quibus rebus magna ſibi parta gloria, quum Romam Comitijs Conſularibus redijſſet, neque, vt per amicos abſenti ſibi Conſulatum petere liceret, impetrare potuiſſet, Catone præſertim aduerſante, omiſſo triũpho, cuius gratia extra vrbem aliquandiu moratus de more fuerat, ad 694

Ab vrb.con. Conſulatum ingreſſus animum adiecit, neque id irrito conatu. Suetonius & Plutarchus.

Iulius Obſequens ait, hoc anno Luſitanos & Gallecos fuiſſe deuictos.

695 C. Iulio Cæſare & M. Calpurnio Bibulo Coſſ. triumuiratus ille & ſocietas inter Pompeium, Cæſarem & Craſſum coijt, & Cæſar Galliam, Craſſus Aſiam, Pompeius inuaſit *In Cæſare & Cato.* Hiſpaniam, quam poſtea per legatos adminiſtrauit, vt ait Plutarchus. Ex L. Floro. *li.4. rer. ab vrb. con.*

L. Piſone & A. Gabinio Coſſ. Hoc anno,

696 nempe quo exulauit Cicero, P. Lentulus Citeriorem Hiſpaniam cum imperio obtinuit Prætor, vt ego opinor. Nam ſequenti anno *li 1. epiſt. 9.* Conſul fuit. Ex epiſtolis Ciceronis.

698 Cn. Lentulo & L. Philippo Coſſ. Q. Metellus Nepos Proconſul fuit Hiſpaniæ, vt ex *In Cæſare.* Plutarcho colligitur.

Eodem anno Aquitani aduerſus Romanos pugnaturi, miſsis legatis auxilia & duces ex Hiſpania accerſiuerunt: & eos præcipuè duces bello præfecerunt, qui vna cum Ser- *li.3. de bello Gallico. li.6.c.8.* torio militauerant. Ex Commentarijs Cæſaris & Paulo Oroſio.

L. Lentulo & M. Marcello Coſſ. Pompeius

705 vtramque obtinebat Hiſpaniam, quas per legatos adminiſtrabat. ij fuere L. Afranius, M. Petreius, & Marcus Varro, qui vlteriorem regebat Hiſpaniam, contra quos Iulius Cæſar exardeſcente iam ciuili bello profectus, multis prælijs Petreium Afraniumque ſupera-

peratos compoſita fœderis pactione dimiſit, *Ab vrb.con.* duas legiones à Marco Varrone recepit, totã- *lib. 1. & 2.* que Hiſpaniam ſibi pacificauit, idq; quadra- *bel.ciui.* ginta diebus, poſtquam in Hiſpaniam & ho- *In Cæſare.* ſtium conſpectum venerat. Ex Commenta- *li.6.c.15.* rijs Cæſaris, Plutarcho & Paulo Oroſio.

C. Iulio Cæſare Coſſ. & Dictatore, per an- 706 nos aliquot Hiſpanias ipſius auſpicijs rexere: M. Lepidus Proconſul citeriorem: Q. Caſsi- *li.4. de bel.* us vlteriorem. Ex commentarijs Cæſaris. *Alex.*

Q. Furio & P. Vaticano Coſſ. quo anno in 708 pugna Pharſalica victus fuit Pomponius, Q. Caſsio, qui ob inſignem auaritiam exoſus e- rat prouinciæ, ſuccedit C. Trebonius, Procõ- ſul factus vlterioris Hiſpaniæ. Ex ijſdem. *Ibidem.*

C. Iulio Cæſare IIII. & Fabio Maximo 710 Coſs. Q. Fabius Coſ. triũphauit ex Hiſpania, III. Idus Octobris, vt patet ex ſexta tabula virorum triumphalium. Huius fit mentio in commentarijs Cæſaris.

Eodem anno Cęſar in Hiſpaniam cõtra fi- lios Pompeij, qui bellum ibi inſtaurauerunt, proficiſcitur, eoſque apud Mundam Beticæ vrbem vicit, tam ancipiti prælio, vt Cęſar pu- blicè teſtatus ſit, ſæpe alias ſe pro victoria, ſed tunc pro vita dimicaſſe. Hæc victoria eodem die parta eſt, quo Pompeius pater ante annos quatuor bellum geſturus ab vrbe aufugerat. Ex Plutarcho & Paulo Oroſio. *In Cæſare.*

Q. Pedius M. F. Proconſul hoc anno vel *li.6.c.16.* ſequẽti, triumphauit ex Hiſpania, Idibus De- 712

Ab vrb.con. cembris,vt patet ex tabula ſexta virorum triumphalium.

713 M.Lepido & L.Plãco Coſſ.M.Aemilius Lepidus II.III.vir.R.P. triũphauit ex Hiſpania. Ibidem.

717 Cn. Domitius Caluinus Procõſul,ex Hiſpania triumphauit,XVI.K.Sextiles. Ibidem. Videtur proroga um illi fuiſſe imperium. Nam triennio ante Conſul fuerat.

719 C.Norbanus Flaccus Procõſul ex Hiſpania triumphauit,IIII.Idus Octobris.Ex eadem tabula.Hic quoque triennio ante Cõſul fuerat.

721 Hoc anno C.Aſinius Pollio imperium videtur habuiſſe vlterioris Hiſpaniæ, vt patet ex epiſt. Cicer. vbi ſunt tres ipſius epiſtolæ Cordubæ ſcriptæ.

li.10.epi.famil.

726 Auguſto VI.& M.Agrippa II.Coſſ. Imperator Auguſtus parũ in Hiſpania per ducẽtos annos actum intelligens,ſi Cantabros atque Aſtures,fortiſsimas Hiſpaniæ gentes,ſuis vti legibus ſineret,aperuit Iani portas,&in Hiſpanias ipſe cum exercitu profectus,eos intra quatuor annos,vel per ſe,vt Paulus Oroſius, vel per legatos ſuos Antiſtiũ,Firmiũ & Agrippã,quũ ipſe in Tarraconis maritimis hybernaret,vt ait L.Florus, domuit, & legibus ad cultiorem vitæ vſum traductos,in prouinciç formã redegit,vt autor eſt Iuſtinus.

li.6.c.21.

li.4.rer.ab vrb.con.

lib.44.

Tunc Auguſtũ apud Tarraconẽ legati Indorũ & Scytharũ cũ muneribus adierũt,quẽadmodũ olim Alexãdrũ Magnũ Hiſpanorũ Gal-

Gallorũq; legati apud Babylonẽ contemplatione pacis adierãt. Ex Oroſio & L. Floro. *Ab vrb. con. Ibidem.*

Auguſtus pacata Hiſpania in Italiam rediturus, milites, qui ætatem militarem excedebant, & emeriti erãt, in ea prouincia reliquit, conceſsitque eis, vt in Luſitania vrbem conderent, quæ à militibus emeritis Emerita dicta eſt, ab Auguſto Auguſta cognominata, hodie ſeruato vocabulo Merida dicitur. S. Iſidorus & Calepinus ex Diomede.

Tunc quoque Cæſarauguſta, quæ Salduba prius dicebatur, ab eodem Auguſto amplificata nomen accepit, vt annotauit epiſcopus Gerundenſis, & ex Pomponio Mela facile colligitur.

C. Auguſto Cæſare VI. & M. Agrippa Coſſ. Sex. Appuleius Proconſul ex Hiſpania triumphauit, VII. K. Februarias, vt patet ex ſeptima tabula virorum triumphalium. 727

Hoc anno, qui fuit Auguſti Cæſaris trigeſimus quintus, C. Iulius Hyginus cognomento Polyhiſtor, Grammaticus inſignis claruit, quem Suetonius Hiſpanum fuiſſe affirmat, licet aliqui Alexandrinum fuiſſe velint. 745

Hæc hactenus de Hiſpanorum & Romanorum in Hiſpania rebus geſtis, vſque ad Ieſu Chriſti ſeruatoris noſtri natiuitatem, inuenire magno labore potui, quæ te precor Candide lector, vt boni conſulas.

An.Domini.

QVOMODO ADMINISTRATA SIT Hiſpania à Natiuitate Chriſti,vſque ad Gothos: & Catalogus Imperatorum, qui imperauerunt Hiſpaniæ,donec à Gothis occupata eſt. Cap. 13.

ATQVE adhunc quidem modū per Conſules,Procōſules,& Prętores adminiſtrata eſt Hiſpania, vſque ad natalem Chriſti ſalutiferum.Poſtea quoque eãdem fere adminiſtratæ Hiſpaniæ rationem inuenio, prope vſque ad tempora Maximiniani & Diocletiani Imperatorum. Nam & ſub Tiberio Cæſare, L. Piſonem citerioris Hiſpaniæ Prætorem lego apud Cornelium Tacitum,& in ff.tit.de abigeis,Diui Adriani Auguſti reſcriptū ad Conſulem Beticæ,atque ad l.Corneliam de Sicarijs, eundem Imperatorem Ignatij Taurini Proconſulis Beticæ factum reperio comprobaſſe.Inuenio & Præſidem Hiſpaniæ Meniū Probum,ff.de interdictis & relegatis:ſed hoc nomen generale erat, & ad omnes, qui prouincias regebant, quocunque ordine aut titulo cenſerentur,pertinebat,ſicut docetur in titulo de officio præſidis.Strabo autor eſt, ſuo tempore (vixit verò temporibus Auguſti & Tyberij)Beticam plæbi attributam fuiſſe, ad quam mitteretur Prætor, qui legatum haberet

ret & Quæſtorē. reliquā Hiſpaniā Cæſaris fuiſſe,ad quā duos Legatos mitti ſolitos, Pretoriū,& Conſularē:Pretoriū,qui alterū ſecū legatū habebat, Luſitanis Beticæ vicinis ad Duriū vſq; ius dixiſſe: quod reliquū eſſet Hiſpaniæ, Prætori ſiue Legato Conſulari ſubditū fuiſſe,haud indignum habenti exercitum,tribus ordinibus ac tribus Legatis inſtructum, quorum vnus cum duobus ordinibus trans Durium Callaicos, Aſtures, & Cantabros:alius alteram Hiſpaniæ citerioris maritimam partem, tertius interiorem prouinciam ſeruabat,& in pace atque Italica viuendi forma continebat,adeo vt etiam togata ſubinde veſte vterentur. Imperatorem in oris maritimis,maximè ad Carthaginem & Tarraconē iuriſdictionem agitare ſolitum, idque præcipuè tempore hyberno. Nam æſtiuo aliquam prouinciæ partem obire conſueſſe, intuentem,quæ emendationis indigerent. Et hæc quidem tempore Strabonis. Sed poſterius, Imperatoribus omnia ſibi vendicātibus,prouinciæ quoque ipſorum arbitrio ac nutu adminiſtratæ ſunt, neque ſemper eodē modo. Namque Hiſpania, primis illis Imperatoribus regnantibus, in duas etiam tum diuiſa prouincias, poſtea vna tantum prouincia facta,& per vnum recta,ſed qui varios haberet legatos & tribunos. Circa tempora Maximiani & Diocletiani,per Comites cœpta eſt regi, quos ſi abeſſe prouincia quacunque de

An.Domini.

An. Domini. cauſa contingeret, per vicarios regebatur. vt ex varijs titulis Codicis Iuſtiniani conſtat, vbi reperimus Seuerū Comitem Hiſpanię, tit. de fide inſtrumentorū, l. 14. & tit. de Seruis fugitiuis, Lex eſt, nempe ſexta, Imperatoris Conſtantini ad Tiberium Comitē Hiſpaniæ. Qui Tiberius videtur ex vicario factus Comes Hiſpaniæ. Nam in eodem Codice de Donationibus ante nuptias, lex eſt eiuſdem imperatoris ad Tyberium vicariū Hiſpanię. Sed & in titu. de acquirenda & retinenda poſſeſsione, lex eſt A A. Arcadij & Honorij, ad Petroniū vicarium Hiſpaniæ. Poſtremò verò tempore Gothorū, quæ portio Hiſpaniæ Romanis obtemperabat, per Duces & Prętectos adminiſtrata eſt. Quanquam ea ſanè perexigua pars erat, nimirū maritima Carthaginēſis prouinciæ, & Cantabriæ, atq; Aſturiarū pars, vt ex ipſo Chronico conſtabit. Nunc verò ponamus catalogum eorū Imperatorū, qui totius Hiſpaniæ imperiū habuerūt. Quorū merito primus numeratur Auguſtus, quippe qui primus, deuictis Cantabris & Aſturibus, imperiū totius Hiſpaniæ Romanis dedit, à quo tempore, catalogi noſtri initium faciemus.

1 *Octauius Auguſtus an. 56. nempe à domitis Cantabris & Aſturibus.*
2 *Tiberius an. 23.*
3 *Caius Caligula an. 3. men. 10. dies octo, vt ait Suetonius.*

Claudi-

An. Domini.

4 *Claudius* an.13.men.8.dies 2c.

5 *Nero* an.13.men.8.dies.14.

6 *Galba* men.7.

7 *Otho* men.3.

8 *Vitellius* men.8.

9 *Veſpaſianus* an.10.dies.10.

10 *Titus* an.2.men.2.dies.20.

11 *Domitianus* an.15.men.5.

12 *Nerua* an.1.men.4.

13 *Traian⁹* an.19.mẽ.6.*Secũdũ aliquos*,an.20.

14 *Adrianus* an. 21.*Alij tribuũt illi annos* 20.

15 *T.Antonius Pius* an.23. *Beda & S.Iſido-ro*,an.22.

16 *M.Antonius* an.19.men.1.

17 *Commodus* an.13.

18 *Helius Pertinax* men.6.*Alijs tãtũ* 85.dies.

19 *Seuerus* an.18.

20 *Antonius Caracalla* an.6.*Bedæ & Iſidoro*.7.

21 *Macrinus* an.1.*Aliqui addunt men*.2.

22 *M.Aurelius Antoninus* an.4.

23 *Alexander* an.13.

24 *Maximinus* an.3.

25 *Gordianus* an.6.

26 *Philippus* an.7.*Sulpitio & Iſidoro tantũ* 6.

27 *Decius* an.1.men.3.

28 *Gallus & Voluſianus* an.2.men.4.

29 *Valerianus & Gallienus* an.15.

30 *Claudius* an.1.men.9.

Aure-

An. Domini.

31 *Aurelianus an.5,men.6.*
32 *Tacitus men.6.*
33 *Probus an.6.men.4.*
34 *Carus cum filijs an.2.*
35 *Diocletianus & Maximinianus an.20.*
36 *Galerius an.2.*
37 *Conſtantinus an.30.men.10.*
38 *Conſtantinus, Conſtantius & Conſtans, an. 24.men.5.dies.12.*
39 *Iulianus an.2.men.8. Iſidoro & alijs, an.1. men. 8.*
40 *Iouinianus men.8.*
41 *Valentinianus & Valens an.13. men. 5. Alijs an.14.*
42 *Gratianus cum Valentiniano fratre an. 6.*
43 *Valentinianus cum Theodoſio an.7.*
44 *Theodoſius cum filijs an.3.*
45 *Arcadius cum Honorio an.13.*
46 *Honorius cum Theodoſio fratris filio, an.16. alijs.15.*

Horum anno primo Vandali, Alani, Sueui, tribus annis in Gallia exactis, Hiſpaniam inuadũt, Romanosq́; eius poſſeſſione exuunt.

DE VANDALIS, ALANIS ET *Sueuis. Cap. 14.*

VAndali, Sueui, Alani Scythicæ originis populi, atq; à Gothis pulſi ſuis ſedibus, è patria

patria in Pannoniam, quam à Conſtantino An. Domini.
acceperunt, inde euocati à Stilicone in Galliã tranſierunt. E Gallia metu Gothorum in Hiſpaniam ſe receperunt, qua, poſt miſerandam duorũ annorum ſtragem, tripartito inter ſe diuiſa, Vandali & Sueui Gallœciam poſſederũt: Vandali Silingi Beticam, Alani Luſitaniam & Celtiberiam, quæ ſola in Romanorũ permanſerat fide, & Reges habuerunt, eos qui ſequuntur: Sueui Hermericum, Alani Athacem, Vandali Silingi Gundericum.

Alani cum Rege ſuo Athace à Romanis, auxiliante Vualia Gothorum Rege, ad internecionem pene cæſi, in Gunderici Regis fidẽ recepti, Sueuis ſe iunxerunt, neq; poſtea Regem aut regionem propriã habuerunt.

Vandali relicta Hiſpania metu Gothorũ, decimo nono anno quàm in eam venerant, in Africam conceſſerunt. Ex quo tẽpore duo in Hiſpania regna fuere, Gothorũ & Sueuorũ. Pars tamẽ aliqua, nẽpe Celtiberia, Romanis parebat, quam Gothi paulatim carpẽtes, tandem imperio ſuo totam adiunxerunt.

DE GOTHORVM ET SVEuorum Regibus. Cap. v.

GOthorum hiſtoriam vſque ad captam ab Alarico vrbem Romam, elegantiſsimè pariter atque eruditiſsimè redegit in compendium Ioannes Ludouicus Viues, & doctiſsimis

An. Domini. miſ ſuis in libros D. Auguſtini de ciuitate Dei commentarijs præpoſuit. Nos ea tantum hic ponemus, quæ ſunt inſtituto noſtro neceſſaria. Gothos Scythiæ populos eſſe, & eos, qui olim Getę appellati ſunt, apud quos Ouidius exulaſſe ſe ſcribit, multi volunt. In hac opinione ſunt D. Hieronymus in quæſtionibus ſuper Geneſin, Paulus Oroſius, D. Iſidorus. Ipſe etiam Claudianus, qui bellum, quod Stilico contra Alaricum Gothorum Regem geſſit, Geticũ appellat. Sidonius quoque Apollinaris paſsim Gothos Getas appellat. Sunt tamẽ, qui Gothos lõgiſsime à Getis diſtare cõtẽdũt, quippe Sarmatis interiectis & mari Sarmatico ſiue Gothico. Vt vt eſt, hi populi Romanis prouincijs ſæpe graues & infeſti, à multis Romanis Imperatoribus cruentis attriti fuere prælijs, ſed à Cõſtantino Magno tãta clade affecti, vt per multos annos cogerẽtur agere quietem. Poſtea tempore Valentis Imperatoris, Gothi ab Hũnis, qui & ipſi Scythiæ populi erãt, ſed immaniores, ſedibus ſuis pulſi, ſupplices ab Imperatore petierunt, vt liceret ſibi ſtipendiarijs Po. Ro. Myſiã citra Danubiũ flumen incolere, fidẽ & auxiliũ ſuũ aduerſus reliquorũ Scytharũ incurſus Po. Ro. polliciti. Quare impetrata, quũ à Lupicino & Maximo, qui Duumuiri diuidũdis agris miſsi erãt, auarè, crudeliterq; tractarẽtur, impatiẽtes atq; efferati tantã indignitate: cęſis Romanis ducibus & præſidio, Myſiam totã inuadunt, atque in

li.1.ca.16.

in Thraciã proximã tranſeunt, omnia ferro An. Domini.
ac flãmis latè populantes. Quibus Valens Im
perator cum iuſto exercitu profectus obuiã,
Romanis fuſis fugatisq; ipſe ſaucius, dũ fuga
ſibi ſalutem quærit, in villula quadã, viuus à
Gothis iuſto Dei iudicio crematur, vt ſuo lo-
co dicemus. Impetus vero Gothorum, qui iã
Byzãtium obſidione premebant, Valẽtinia-
ni Augu[illegible] virtute paulisper retardatus eſt, vſ
que dum Theodoſius ex Hiſpania accitus, &
conſors factus imperij, ita eos multis prælijs
fregit, vt ſupplices pacem petere coegerit. Tã-
dem poſt mortem Theodoſij, à Rufino & Sti
licone, qui tutores Arcadio & Honorio reli-
cti, alter ſibi, alter filio imperium quærebãt,
& ita demum ſe voti compotes fieri poſſe cre
debant, ſi reip. ſtatum quàm maximè turba-
rent: ab ijs, inquam, Gothi in Italiam contra
Romanos acciti, magnum vbique terrorem
fecerunt, ſed ea quoque re infœliciter ceden-
te: tandem fraude Stiliconis Imperatori dete
cta, & pactis inducijs, Gallias Hiſpaniasque
ad habitandum obtinuerunt, quas Impera-
tor infeſtãtibus barbaris alijs, ſe retinere poſ-
ſe deſperabat. Quæ præterea de Gothis dicẽ-
da erant, ſuis locis referentur. Illud tamen in
præſentia omittendum non eſt, quod Gothi
morte Regis ſui Hermanarici, qui illis im-
perauit tempore Conſtantini Magni, in O-
ſtrogothos & Veſogothos diuiſi ſunt, hoc eſt,
Orientales & Occidentales Gothos. Veſo-
gothos

An. Domini. gothos Nicephorus Hypogothos appellat. Fuere præterea inter eos duæ illuſtriſsimæ regiæq́ familiæ : inter Veſogothos Balthi, à moribus ſic vocati, ita enim apud eos appellantur audaces: inter Oſtrogothos verò Amali, ab Amalo ſummo duce & Rege ſic nuncupati. Veſogothi per Italiã in Galliã, inde in Hiſpaniã venere: atq; in ea regnũ per annos plus minus trecentos octoginta ſex poſſederunt, donec à Mauris penè vſque ad vnũ oẽs deleti ſunt. Oſtrogothi vero Zenonis Imperatoris tẽpore in Italia regnare cœperunt. Sed quoniã Sueui per multos annos in Hiſpania diuiſum à Gothis regnum Galleciæ poſſederunt, catalogum Regum vtriuſque gentis ſimul ponemus, initio facto ab Athanarico Gothorũ Rege, ſicut ſcriptores oẽs Hiſpani faciũt, tametſi primus in Hiſpaniam venerit Athaulphus.

Reges Gothorum in Hiſpania.

369 *Athanaricus an.* 13.
382 *Alaricus an.* 28.
411 *Athaulphus an.* 6.
416 *Sigericus an.* 1.
417 *Vuallia an.* 22.
439 *Theodoredus an.* 14.
453 *Thuriſmundus an.* 1.
454 *Theodoricus an.* 13.
467 *Euricus an.* 17.

Ala-

Alaricus an.23.	484
Geſalaricus an.4.	507
Theodoricus Italiæ rex, pro nepote regnat in Hiſpania. an.15.	511
Amalaricus an.5.	526
Theudius an.17. men.5.	531
Theudiſclus an.1.	548
Aguila an.5.	549
Athanagildus an.14.	554
Interregnum quinque menſium.	
Luiba ſiue Loyba an.1.	568
Leouigildus an.18. Nam duo anni Luibæ Regis illi annumerantur. Hunc Beda Leuuigildum appellat more Gothorum, qui pro eo ponunt eu, Theudoſius pro Theodoſius, quod hodie quoque Luſitanis familiare eſt.	569

Reges Sueuorum in Gallecia.

Hermericus an.32.	408
Rechila an.7.	440
Recciarius an.9.	448
Maldra an.3.	457
Frumarius an.4.	460
Remiſmundus, qui cum tota gẽte Ariana hæreſi infectus fuit, in quo errore gens illa per annos fere centum perſeuerauit, cuius temporis Reges non reperiuntur, quippe indigni, quorum nomina in animis hominum vigerent.	464
Theodimirus Catholicus an.6.	563

Miro

569 *Miro an.13.*
582 *Eboricus an.2.*
584 *Andeca tyrannus.*
585 *Sueuorũ regnũ deletum eſt tempore Leonigildi Gothorũ Regis, poſtquã regnauerũt in Hiſpania annis cẽtũ ſeptuaginta ſeptẽ, vt autor eſt D. Iſidor⁹.*

Reges Gothorum & Sueuorum

586 *Recaredus primus Gothorum Regum Catholicus, an.15.*
601 *Loiba an.2.*
603 *Victericus, an.7.*
610 *Gundemirus ſiue Gundemarus, an.7.*
612 *Siſebutus Rex Chriſtianiſsimus, an.8. men. ſex.*
620 *Recaredus, ſecundum alios men. 3. ſecundum alios.7. Conſtãtinus Phrygio dicit, quod anno vno, menſibus quinque.*
621 *Cintila, qui primus Hiſpaniæ monarchiam habuit, Romanis in totum pulſis, 10.*
631 *Siſnandus, an.5.*
636 *Cintila, an.6.*
642 *Tulcas, an.2.*
644 *Cindaſiunthus, an.6.*
650 *Recceſiunthus, an.24.*
672 *Bamba, aliјs dictus Vuamba. an.8. Aliјs an.9. men.1.*
682 *Eringius, alias Eruigius. an.7.*
689 *Egica, alias Egipſa. an.15*

Vitiza,

Vitiza. an.9. 704

Rodericus regnauit an.3. ſed duos ſimul cum Vitiza, vnum tantum per ſe. Hoc Rege antiquiſſima Gothorum nobilitas ab impuris Mauris extincta eſt. 713

CATALOGVS RERVM LEGIONENſium & Caſtellæ, à Pelagio vſque ad tempora noſtra. Cap. 16.

ACcepta tã inſigni calamitate, quæ in montes Aſturiæ confugerant Chriſtianorum reliquiæ, Pelagium ex Regio Gothorum ſanguine, recuperandæ Hiſpaniæ diuina clementia ſeruatum, regem cõſalutarunt, anno quinto poſt excidium Hiſpaniæ, vt in duobus antiquiſsimis libris inueni, ſed qui cladẽ illã Hiſpanicam anno domini ſeptingenteſimo duodecimo ponunt, ſecundum Iſidorum Pacẽſem. Igitur regnũ Pelagij ab anno ſeptingẽteſimo decimo ſexto auſpicabimur. Regnauit igitur

1 *Pelagius an.19. Secundum aliquos, 20.* 716

2 *Faſila filius eius an.2. men.6.* 735

3 *Alfonſus Catholicus an.19. men.1. die.1.* 737

4 *Froila an.11. men.5. dies.20. Secundum alios an.13.* 756

5 *Aurelius, Alfonſi Catholici filius, an. ſex. mẽ. ſex.* 767

6 *Silo an.9. men.1. die.1.* 774

7 *Mauregatus an.5. men.6.* 783

Vere-

789 *Veremundus an.3.Secundum alios,2.* 8

791 *Alfonſus II.cognomento Caſtus, an.41.Sed anni Mauregati,& Veremundi Alfonſo Caſto adſcribuntur.* 9

824 *Ramirus vel Ranimirus, an.6.men.9.* 10

831 *Ordonius an.10.* 11

841 *Alfonſus III.cognomento Magnus, an.46.* 12

887 *Garſias an.3.* 13

290 *Ordonius II. an.8.men.6.* 14

Hoc tempore Caſtella per Comites regebatur, quos hic Ordonius interpoſita fide publica euocatos ad ſe,necari iuſsit. Quã perfidiã Caſtellani iniquè ferentes, è gente ſua iudices duos elegerunt,quorum alter iuri dicundo, alter bellicis rebus præeſſet. Fuerunt ij,

Nunius Raſura,auus Ferdinandi Gundiſalui Comitis.

Lainus Caluus , abauus Roderici à Biuar, qui Cidus dictus eſt. Alij Flauiũ Caluũ appellãt.

898 *Froila II. an.1.men.2.* 15

899 *Alfonſus IIII. an.5.men.7.* 16

905 *Ramirus ſiue Ranimirus II. an.19.men.2.* 17

Hoc tempore Ferdinandus Gundiſaluus rerũ potitus eſt in Caſtella,& primus Comes fuit.

924 *Ordonius III. an.5.men.6.* 18

Ordonius IIII.cognomento Malus. Huic nulli dantur anni. 19

929 *Sanctius Craſſus an.12.* 20

Ramirus

21 *Ramirus ſiue Ranimirus III. an. 25.* 941
Huius anno primo mortuus Ferdinãdus Gũdiſaluus, Caſtellæ Comes, cui ſucceſſit Garſias Ferdinandus filius.
22 *Veremundus II. an. 17.* 966
23 *Alfonſus V. an. 27.* 983
Huius tempore Regis mortuus eſt Garſias Ferdinandus, ſecũdus Caſtellæ Comes, cui ſucceſſit Sanctius Comes.
24 *Veremundus III. an. 10.* 1010
25 *Hoc Rege Legionenſibus imperante, per mortem Sanctij Comitis, dominiũ Caſtellæ hereditario iure ad Sanctium Maiorẽ Nauarræ Regẽ, qui Sanctij Comitis filiam vxorẽ duxerat, trãſlatũ eſt. Is ſe non Comitẽ, ſed Regẽ Caſtellæ ſcripſit. Atq; ab eo tẽpore Caſtella regio titulo ſemper & merito decorata eſt. Huic regi, quia filius eius Ferdinandus, ipſo adhuc ſuperſtite, regnauit in Caſtella, per annos duodecim, nulli hic aſsignantur anni. Qui cum quatuor haberet filios, Ferdinandum reliquit Caſtellæ Regem.*
26 *Occiſo Veremundo, Ferdinãdus Magnus Caſtellæ Rex, Legionenſe quoque regnũ, propter vxorẽ ſuã Veremundi ſororem (nã ille ſine liberis deceſſit) conſequutus eſt, & regnauit an. 40. Quanquam inueni in Chronicis quibuſdã perantiquis, quòd annis 46. & menſibus ſex.* 1020
Hic ſub mortem tribus filijs regna ſua diuiſit,

An, Domini. deditq́; Sanctio natu maximo regnum Caſtellæ,
Alfonſo regnum Legionis & Aſturiarum, Gar
ſiæ regnum Gallecię cum Portugallia.

1060 Sanctius II. huius impatiens regnorum diui- 27
ſionis, altero fratre pulſo, altero in vincula con
iecto, regna ipſorũ occupauit: regnauit ſex an-
nos, occiſus per fraudem à Vellido proditore.

1066 Alfonſus VI. frater Sanctij, an. 43. Hic To- 28
letum Chriſtianis reſtituit.

Vrraca filia Regis Alfonſi, cum marito Al- 29
fonſo Rege Aragonum, an. 4. Sed ij Alfonſo Se-
ptimo attribuuntur.

1108 Alfonſus VII. dictus Imperator Hiſpaniæ, ne- 30
pos ex filia Alfonſi VI. an. 51.

Huius morte rurſum ſeparatum eſt regnũ
Legionis à regno Caſtellæ. Nam duos reliquit
filios, Sanctium & Ferdinandum. Quorum

1159 Sanctius III. cognomento Deſideratus, fuit 31
Rex Caſtellæ anno vno.

1159 Ferdinandus II. Legionis, an. 31. 32

1160 Alfonſus VIII. Sanctij III. filius, regnauit in 33
Caſtella an. 53.

1190 Alfonſus IX. Ferdinandi Secundi filius, Rex 34
Legionis an. 8.

1214 Hẽricus Alfonſi VIII. filius, tegulæ caſu occi- 35
ſus apud Palentiã, regnauit in Caſtella an. 2.

1216 Ferdinandus III. Alfonſi IX. filius, vtroq; re- 36
gno Caſtellæ & Legionis potitus eſt an. 35. Hic
Cor-

Cordubam & Hiſpalim Chriſtianis reddidit, An. domini.
& Sanctus habetur, ac multis miraculis clarus.

Ab hoc tempore regnum Caſtellæ & regnũ
Legionis perpetuò vnita fuerunt.

37 Alfonſus X. an. 32. Hic fuit electus Impera- 1252
tor Romanorum.

38 Sanctius IIII. an. 11. 1284

39 Ferdinandus IIII. an. 15. Hic dicitur mortu- 1295
us dicto ſibi die à duobus, quos iniuſtè iuſſerat,
tanquã homicidij reos, occidi. Alij morte fatali
defunctum aſſerunt.

40 Alfonſus XI. an. 40. Hic potitus eſt celeberri 1310
ma illa victoria, auxilio Alfonſi Portugalliæ
Regis ſoceri ſui, ad flumen Salatum, contra in-
finitas Barbarorum copias.

41 Petrus cognomento Crudelis, an. 19. Hic à 1350
fratre Henrico occiſus eſt.

42 Henricus II. an. 10. 1369

43 Ioannes an. 11. Hic dum inconſultè rem ge- 1379
rit, & prudentiorũ conſilio parere recuſat, me-
morabili victoria fuſus eſt à Luſitanis. tandem
Compluti caſu equi oppreſſus fato conceſſit.

44 Hẽricus III. an. 16. Dictꝰ eſt Valetudinariꝰ. 1390

45 Ioannes II. an. 47. 1407

46 Henricus IIII. an. 20. men. 4. dies. 22. 1454

47 Iſabella & Ferdinãdꝰ V. an. 30. Hi reges verè Ca 1474
tholici, expugnato regno Granatẽſi, Sarracenos
Hiſpania penitus exterminarũt: Iudæos vel Chri

nis Quintus,ſemper Auguſtus, regnis Caſtellæ, An. domini.
Legionis, Aragoniæ,Nauarræ,Valētiæ,Granatæ,& reliquis inauguratus, regnat iam in Hiſpania trigeſimū quintū annū. Quem dominus Deus,ad cōmune Hiſpaniæ &totius Chriſtianæ Reip.cōmodū,per multos annos ſeruare dignetur incolumē,ſimul cū Principe Philippo filio,regnorū ac ditionū omnium ſucceſſore deſignato.

Nouem ſupra quadraginta numerauimus Legionis & Caſtellæ reges,quorū viginti tres ſolium fuerunt reges Legionis & Aſturiarum: quatuor in Caſtella ſola regnauerunt : reliqui vtroque regno potiti ſunt.

CATALOGVS REGVM NAVARRAE. *Caput* 17.

SIcut Chriſtiani,qui à clade illa Hiſpaniç miſerāda reliqui, in mōtes Aſturiarū ſe cōtulerāt, Pelagium regem ſalutauerāt: ſic qui ad iuga montis Pyrenæi ſalutis ergò ſe receperāt, Garſiā Ximeniū,Gothici generis nobilem virum,communi conſilio regem dixerunt. A quo reges Nauarræ & Aragoniæ deſcendunt.

1 *Garſias Ximenius, qui dictus eſt Rex Suprarborum (vulgo Sobrarbre.) Hic cum ſexcentis equitibus , non enim plures habebat, multas magnasque in Saracenos ſtrages edidit, magnamq; Nauarræ partem Chriſtianæ religioni* 716

An. Domini. *reſtituit. regnauit an. 42.*

758 *Garſias Ennicus, & ipſe multis aduerſus Mauros fœlicibus prælijs inſignis, an. 44. Hic ſe appellauit regem Pompelonenſem, à Pompelone ciuitate, quam Mauris ademit.* 2

802 *Fortunius Garſias an. 13. Hic ducta vxore Galindi, Aragoniæ Comitis filia, Comitatus Aragoniæ titulum accepit.* 3

815 *Sanctius Garſias an. 20. Hic à Mauris in prælio occiſus ſine hærede deceſsit.* 4

Hic oritur magnus ſcrupulus ex varietate eorũ, qui de rebus ſcripſerunt Nauarræ, dũ Marinæus Siculus affirmat, Nauarrã iterũ à Mauris occupatã, in illorũ fuiſſe poteſtate, vſq; ad tẽpora Caroli Magni, hoc eſt, annũ Domini 912. ſed Gallorũ annales mortẽ Caroli Magni ponũt an. 814. vt Marinæi ſentẽtia penitus videatur explodẽda. Frater Galbertus Fabritius, qui vitas ſcripſit regũ Aragoniæ, ait inter Sanctium Garſiã & Ennicũ Ariſtã, nullũ interceſsiſſe tẽpus. ſed hic rurſus ſibi non cõſtat, dũ Fortunio Garſiæ alibi tribuit an. 20. alibi tredecim. D. Martinus ab Azpilcueta doctor Nauarrus, & iuris Põtificij in Academia Conimbricenſi profeſſor primarius, vir multis nominibus mihi obſeruãdus, miſit ad me catalogũ Regũ Nauarræ, miſſum ſibi à D. Frãciſco à Lodoſa Nauarro, viro antiquæ nobilitatis & harũ rerũ peritiſſimo, qui in oppido quodã (Pontem Reginæ appellãt)

Reges oẽs Nauarræ cum ſuis inſignibus in atrio An. Domini.
ædium ſuarũ, quas illic extruxit ſuperbiſſimas, eleganter habet depictos. Is vero in eo Catalogo affirmat, mortuo Sanctio Garſia interregnum fuiſſe quatuor annorũ, dũ mitterent, qui decretum adferrent ſummi Pontificis, & leges, quib. vterẽtur Nauarri, regnũ interim adminiſtratũ per XII. viros Regia poteſtate & autoritate.

5 *Ennicus Ariſta vnctus & coronatus Rex, pri-* 839
mus appellatus eſt Rex Nauarræ, & ab eo reliqui oẽs. Regnauit annos 31. aliqui tantum dãt illi 20. annos.

6 *Garſias Eniegus an. 30. ſecundum aliquos.* 870
Alij nouem annos detrahunt, & vnũ ac viginti regnaſſe ſcribunt, quos ego ſequendos arbitror. Hic à Mauris in prælio occiſus fuit.

Rurſus aiunt fuiſſe interregnũ octodecim annorũ, dũ educaretur Sanctius Auarca, qui exẽpt⁹ vtero matris à Mauris lãcea perfoſſæ, à nobili quodã fuit educatus. Sed nos nullũ annorũ interuallũ ponimus. Nã anni huius interregni Sãcto adſcribẽdi ſunt, vt cõſtet annorũ numerus.

7 *Sanctius Garceſius Auarca, an. 36. Hic à pe-* 891
ronibus, calceamẽti genere, quo puer vtebatur, Hiſpani Auarcas appellãt, ita cognominatus eſt.

8 *Garſias Tremulus, an. 35.* 927

9 *Sanctius Maior, an. 54.* 962

10 *Garſias Sanctij Maioris filius, an. 51.* 1018

1069 *Sanctius Garſias, an. 7. ſecundum opinionem quorundam.* 11

1076 *Sanctius Ranimirus, an. 18. Fuit hic ſecundus Rex Aragonum,* 12

1094 *Petrus, an. 14. Hic fuit tertius Rex Aragonũ.* 13

1108 *Alfonſus, an. 18. Fuit hic quart⁹ Rex Aragonũ.* 14

1126 *Garſias Ramirus, ſiue Ranimirus, an. 25. Mortuus ex caſu equi.* 15

1151 *Sanctius Sapiens, an. 44.* 16

1195 *Sanctius Fortis, an. 40.* 17

1235 *Tibaldus, an. 19.* 18

1254 *Tibaldus. II. gener S. Ludouici regis Franciæ, an. 17. Iacobus Meyerus Theobaldum appellat, & dicit apud Tunetē cum Iſabella, S. Ludouici filia, peſte extinctum eſſe.* 19

1271 *Henricus, an. 3.* 20

1274 *Philippus Pulcher, qui & Rex Galliæ, an. 36.* 21

1310 *Ludouicus Vtinus, Rex etiam Galliæ, an. 9. Nam, vt ait Robertus Gaguinus, viuo patre, per matris obitum coronatus eſt Pompelone, & appellatus Rex Nauarræ.* 22

1319 *Philippus Longus, & ipſe Rex Galliæ, excluſa filia Ludouici Vtini, ad quã iure hæreditario regnũ redibat: atq; ex eo tẽpore dicũt apud Gallos filias nõ eſſe hæredes regni: regnauit an. 6. vel ſecundũ annales Gallorum, quinque.* 23

1325 *Carolus Pulcher, Rex etiam Galliæ, an. 6. ſecundum annales Gallorum.* 24

Philip-

25 *Philippus III.nomine vxoris ſuæ Ioãnæ, quæ* 1331
*filia erat Ludouici Vtini,an.*15.

26 *Carolus II. an.* 37. *Sed hic anno demum* 1346
1350.*per mortem matris regnare cœpit,vt ex*
Chronicis Caroli Principis Nauarræ conſtat.

27 *Carolus III.an.*39. 1386

28 *Ioannes, Ferdinandi Aragonum Regis filius,* 1425
*& Ferdinandi regis Catholici pater,an.*40.*Cũ*
hoc regnauit Carolus filius poſt mortẽ matris,
rebellis patri.

29 *Gaſtonus Comes Phoxenſis, dies* 15. 1479

30 *Phœbus an.*2. *Forte vſque ad eum diem ſub* 1481
aliena tutela vixit.

31 *Ioannes Labritenſis coronatus eſt Põpelone.* 1494
Nã Catarina, cũ qua regnũ dotale accepit, ad
eum vſque diem ſub tutela matris fuerat, vt ex
Antonio Nebriſſenſi apparet.Cui regnum à Re-
ge Ferdinando legitimis de cauſis ademptum
eſt,anno 1512.

32 *Ferdinandus Rex Catholicus, auus mater-* 1512
*nus Caroli Imperatoris,an.*4.

33 *Carolus Imperator ſemper Auguſtus, cui* 1516
Deus Opt. Max. vitam incolumẽ quàm diutiſ-
ſimè prorogare dignetur.

Itaque tres & triginta fuerũt Nauarræ re-
ges,quanquã quatuor illi primi nõ ſint dicti re-
ges Nauarræ, ſed Suprarborũ & Ripagortiæ.
Nauarrã,ſiue,vt alij appellant,Nauariã(vt hoc

An. Domini. *quoque obiter annotemus) Antonius Nebriſſẽſis a cãporum planicie dictã putat. Nã cãporũ pla nas areas Hiſpani Nauas appellãt. Hos tempore Gothorum Ruccones appellatos affirmant.*

CATALOGVS REGVM ARAGONIAE.
Caput 18.

ARagonenſes à Tarraconẽſibus corrupto vocabulo dici, nõ inerudite opinatur doctiſſimus Antonius Nebriſsẽſis, neq; immerito ſomniũ cẽſet, quod nõnulli de Aragone fluuio, & ara Herculis ac ludis agonalibus ſpecioſe finxerũt. Nã ſi vocabulũ Aragoniæ tã antiquum eſſet, mirũ ni apud antiquos ſcriptores inueniretur.

31. q. 2. de Neptis. Inuenio quidẽ in concilijs & decretis Põtificũ epiſtolã Hormiſdę Papæ ad Sacratium Aragonum regem, ſed viri eruditi conſulti à me, reſponderunt nõ ſatis fidendũ titulis illius libri, alioqui verè aurei. Præterea in antiquis Hiſpanorũ ſcriptorũ monumentis aliqui pro Ruccones legũt Aragones, & pro Aregiã Aragoniã: ſed ne hoc quidẽ tanti eſt, vt fidẽ facere debeat. Proinde Antonio Nebriſſenſi hactenus accedo, ceſſurus, ſi quis melius aliquid afferat.

1018 *Aragonum primus Rex omnium calculis nu-* 1 *meratur Ranimirus, pietate ſingulari in nouercam celebris, Sanctij Maioris filius, qui quibus meri-*

meritis eo regno ſit potitus, ſuo loco dicemus. An. Domini
regnauit an.40.

2 *Sanctius an.36. Qui fuit etiã Rex Nauarræ.* 1058

3 *Petrus, qui fuit & Nauarræ, an.14. Hic impetrauit ab Vrbano Papa decimas, & ius patronatus, vt vocant, Eccleſiarum Nauarræ.* 1094

4 *Alſonſus, Petri frater & hæres, an.18.* 1108

5 *Ranimirus Alſonſi frater, ex monacho Rex, an.19. vt aiũt. Hic memorabile exemplũ edidit in regni ſui proceres, qui ipſum tanquam monachũ paruipẽdebãt. Sunt qui affirmẽt illũ filia ſua Raimundo Berẽgario Barcinonis Comiti deſpõſa, ad inſtitutũ monaſticũ rediiſſe, ac propterea fortaſſe numerus annorũ non reſpondet.* 1126

6 *Raimundus Berengarius decimus Comes Barcinonis, nomine Petronillæ coniugis ſuæ obtinuit regnum Aragoniæ, regnauit an.32. Per hunc Comitatus Barcinonenſis iunctus eſt regno Aragoniæ. Hic quamdiu vixit, Principem ſe appellauit Aragonum, non Regẽ: ita enim in conditionibus matrimonii conuenerat.* 1145

7 *Alſonſus II. Secũdus Raimũdi filius, an. 34.* 1169

8 *Petrus II. Alſonſi filius, an. 10. tametſi dicunt quod 17. ſed numerus annorum non reſpondet. Hic a Papa Innocentio tertio Romæ coronatus eſt, & priuilegium obtinuit, vt ſucceſſores ſui Cæſaraugustæ coronarentur ab Archiepiſcopo Tarraconenſi.* 1203

Iaco-

1213 *Iacobus an.62.mē.9.dies 9.Hic Baleares inſulas,& regnū Valētiæ ac Murtiæ à Mauris recepit. Cōſtantinus Phrygio ponit anno 1241. ſed fallitur.* 9

1276 *Petrus III.an.9.Hic per mortē Manfredi ſoceri,fuit primus regū Aragoniæ Rex Siciliæ.* 10

1286 *Alfonſus III.an.6.* 11

1292 *Iacobus II.an.35.* 12

1327 *Alfonſus IIII.cognomento Benignus, an.8.* 13

1335 *Petrus IIII.cognomento Ceremonioſus, an. 51.Hic obijt citatus ad tribunal Chriſti,à procuratorib.Eccleſiæ Tarraconēſis,cuius patrimoniū tyrānicè voluit vſurpare.Citatus eſt aūt in ſexageſimū diē,atq; ipſo vadimonij die obijt. de qua re ſuo loco copioſius deo annuēte dicemus.* 14

1387 *Ioannes, an.9.men.4.Hic in venatu ſubito delapſus equo, ſeu, vt alij, mula, mortuus eſt. Alij dicunt lapſu equi oppreſſum,confracta ceruice,repente expiraſſe.* 15

1396 *Martinus frater Ioannis, cognomento Humanus,an.14.* 16

1410 *Ferdinād⁹ cognomēto Honeſt⁹,frater Hērici Regis Caſtellæ,cognomēto Valetudinarij,an.5* 17

1416 *Alfonſus V.cognomento Magnanimus, Ferdinandi filius,primus Aragoniæ Regū Rex Neapolitanus,an.42.* 18

1458 *Ioannes Nauarræ Rex,frater Alfonſi,& pater Ferdinandi Regis Catholici,an.20.* 19

1516 *Ferdinandus V.Rex Catholicus, an.37.* 20

21 *Carolus V. Imperator ſemper Auguſtus, qui hodie fœliciter regnat, regnabitq́, quandiu diuinæ clementiæ placuerit.* 1516

Numerantur hactenus Reges Aragoniæ vnus & viginti.

CATALOGVS REGVM PORTVGALliæ. Cap. 19.

Portugalliam primũ dedit Ferdinandus Rex cognomento Magnus, cum titulo regio filio ſuo Garſiæ, ſimul cũ Gallecia: quem Garſiam, Sanctius frater diuiſionẽ regnorum ægrè ferens, bello captum in vincula coniecit, & dominium ipſius inuaſit. Sed, occiſo Sãctio, Alfonſus Rex eius nominis Sextus, is qui Toletũ à Sarracenorum fœdo dominatu aſſeruit, fratrum ſuorũ regnis omnibus potitus, aliquanto pòſt filiã ſuã Taraſiã Henrico Comiti deſpondit, eique prouinciã Portugalliȩ dotalẽ dedit, cũ titulo Comitatus. Erat hic Hẽricus, vt aiũt Luſitani, Hũgarus: vt Caſtellani, Conſtantinopolitanus. Sed Iacobus Meyerus, rerũ Flãdricarũ ſcriptor diligẽtiſsimus ſimul & eruditiſsimus, Lotharingum fuiſſe affirmat. Qui Cõſtãtinopolitanum aſſerũt, eo deceptos arbitror, quòd cũ Biſuntinus fuiſſe legatur, quæ ciuitas Burgũdiȩ Comitatus eſt metropolitana,

olim

An. Domini. olim Lotharingię attributa, Byzãtinũ intelligũt, & Cõſtãtinopolitanũ faciũt. Nã quę nũc Conſtãtinopolis dicitur, olim Byzantiũ appellata fuit. Quin & Sebaſtianus Mũſterus in Coſmographia ſua Lotharingũ facit. Hic Henricus fuit Alfonſo ſexto gratiſsimus, propter inſignẽ probitatẽ & rei militaris induſtriã, rerumq; in Portugallia potitus eſt vſq; ad annum Domini 1112.

1112 *Henrico Comiti ſucceßit Alfonſus, Henrici filius. Hic ducẽ Portugalliæ ſe appellauit, vſus hoc titulo per an. 27. vſque ad memorabilem illam pugnã in agro Orichienſi, cõtra Iſmarium, & alios quatuor Sarracenorum Reges. Quod prælium commißurus, Rex ab exercitu ſalutatus eſt: indignum enim videbatur, niſi Rex aduerſus tot reges bellum iniret. Regnauit poſtea an. 46. Hic totam fere Portugalliam, quanta nunc eſt, à Sarracenorum tyrannide liberauit. Reliqua ſuo loco.* 1

1185 *Sanctius Alfonſi filius, an. 26. Hic quoq; multis rebus aduerſus Mauros præclarè geſtis celebratur.* 2

1211 *Alfonſus II. an. 12. & hic multa præclara facinora in Mauros ædidit.* 3

1223 *Sanctius II. an. 26. Sed duobus poſtremis rexit pro illo Portugalliam Alfonſus Comes Bononiẽſis, frater ipſius, iuſſu Innocẽtij IIII. ſummi Pontificis, apud quem Sanctius delatus fuit,* 4

quòd

quòd animo eſſet nimis omiſſo in adminiſtrati- Anno domini
one regni.

5 *Alfonſus III. Comes Bononienſis, & ex ad-* 1247
miniſtratore Rex Portugalliæ, an. 32. Hic ducta vxore Beatrice, filia Alfonſi X. Regis Caſtellæ, regnum Algarbiorum in dotem accepit.

6 *Dionyſius, an. 46. Hic agricolas appellauit* 1279
neruos Reipub. & 44. oppida Portugalliæ partim inſtaurauit, partim à fundamẽtis extruxit.

7 *Alfonſus IIII. an. 31. Hic interfuit illi me-* 1325
morabili prælio cũ Alfonſo XI. Rege Caſtellæ, genero ſuo, quod geſtum eſt contra Allibohacen Regem Marrochiorum & de Benamarin, atque alios 4. Reges, in quo deſiderata ſunt quadringenta quinquaginta Sarracenorum millia, Chriſtiani milites tantum viginti.

8 *Petrus, an. 10. men. 7. dies 18. Hic procura-* 1357
tores & cauſidicos è regno ſuſtulit: acerrimus fuit ſcelerum vindex: dixit Regem, quo die nulli benefecerit, Regio nomine indignum.

9 *Ferdinandus, an. 16. men. 9.* 1367

10 *Ioannes filius Regis Petri, ſed illegitimus, ex* 1383
Magiſtro militiæ ordinis Ciſtertienſis de Auys, declaratus Rex Portugalliæ, auxilio Nonij Aluari Pereira, regnum Portugalliæ à Caſtellanis iã penè nobilium defectione poſſeſſum, recepit. Regnauit an. 50. & Septam Africæ ciuitatem Mauris ademptam, Luſitanis dedit.

Edu-

1433 *Eduardus, an. 5. Huius ex filia Leonora ne-* 11
pos extitit Maximilianus Auguſtus.

1438 *Alfonſus V. an. 43. Hic primus Africani ti-* 12
tulum meruit, multis magniſq; in Africa victo-
rijs potitus, & merito regum omnium dici ma-
ximus poterat, niſi inauſpicatū coniugiū feciſ-
ſet vltima regni ipſius minus proſpera.

1481 *Ioannes II. an. 14. menſes 2. Rex magnani-* 13
mus, ſed nobilitatem parum habuit propitiam.
Huius etiam hodie corpus integrum eſſe affir-
mant, qui viderunt, in monaſterio Victorienſi,
quod vulgo dicitur Batalha.

1495 *Emanuel, nepos Regis Eduardi ex filio Ferdi* 14
nādo, annos 26. Hic Iudæos & Sarracenos re-
gno ſuo exterminauit, niſi qui fidem Chriſtianā
amplectebātur, & alia plurima geſſit memora-
tu digniſſima, quæ ſuis locis declarabuntur.

1521 *Ioannes III. Hic hodie fæliciter regnat, quie-* 15
tis ac tranquillitatis regni ſui ſtudioſiſſimus, re-
ligionis monaſticæ inſtaurator vigilantiſſimus,
ſtudiorum ac bonarū artium fautor benigniſ-
ſimus. Eum cum Catharina coniuge ſereniſſi-
ma, & Ioanne filio Rege deſignato, quam
diutiſſimè regno ſuo Dominus De-
us ſeruare dignetur
incolumem.

(.·.)

CATA-

CATALOGVS EPISCOPATVVM HISpaniæ, tempore Romanorum & Gothorum. Caput 20.

An. Domini.

ENumeratis ad hunc modũ, quotquot hactenus tota Hiſpania regnaſſe legũtur, Regibus, operæpreciũ mihi facturus videor, ſi antiquos epiſcopatus Hiſpaniæ breuiter recenſeam, qui à temporibus Romanorũ & Gothorũ extiterũt: propterea quod hoc tũ gratum lectori, tum etiam vtile futurũ cenſeã reſtituendis multis locis, qui in antiquis cõcilijs harũ rerũ ignorãtia leguntur mirè deprauati. Laboraui in hac re ſupra quàm quiſquã facilè credat, neq; tamẽ mihi per omnia ſatisfeci, propterea quod volumen conciliorũ Hiſpaniæ & decretorũ, vt à diuo Iſidoro & eius ſucceſſoribus deſcriptũ fuit, ad manũ habere non potui. Nã in æditis conciliorũ voluminibus, ea tantũ ex concilijs Hiſpaniæ leguntur, quæ ad communẽ eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtitutionẽ faciebant, reſectis ijs, quæ ad Hiſpaniã peculiariter pertinebant. Hæc vero res adeo mihi cordi fuit, vt ſi vitæ meæ rationes paterentur, nõ inuitus totã Hiſpaniam peragraturus fuerim, ad excutiendas eccleſiarũ cathedralium & antiquorũ monaſteriorũ bibliothecas. Sed erunt alij fortaſſe, qui ampliore prædití ocio, prouinciam

M hanc

An. Domini hanc diligentius obibunt. Interim lector æquus & candidus, hunc meum conatũ boni conſulet: Epiſcopatus vero, vt ex antiquis concilijs decerpſi, ordine alphabetico ponendos cenſui. Et primus quidem

ABDERITANVS, pro quo mendosè in concilijs impreſsis Ablritanus legitur, Ciuitas eſt Beticæ maritima, non procul Charidami promontorio. Aliqui arbitrantur eſſe eã, quã hodie Almeriã appellant. Gerũdenſis ait eſſe eã, quæ hodie Vera dicitur. Sed priorem opinionem plures ſequũtur. Epiſcopatus antiquiſsimus, cuius primus Epiſcopus ſanctus Cteſipho, Beati Iacobi Apoſtoli diſcipulus, vt ſuo loco dicemus.

Accitanus. Acci ciuitas eſt regni Granatenſis, quã hodie appellãt Guadix. Huius ciuitatis epiſcopus fuit S. Torquatus, Beati Iacobi apoſtoli diſcipulus. Huius quoq; ciuitatis epiſcopus Camerinus, interfuit Cõcilio Eliberitano, quod tẽpore Cõſtantini Magni celebratũ eſt. Hic epiſcopus erat prouinciæ Carthaginẽſis.

Adenſis. Huius fit mentio in tertio concilio Toletano, vbi tamẽ in margine notatum eſt, alios codices habere Addianenſis. Adebam ponit Ptolomæus in Tarraconenſi prouincia non procul Dertoſa. Aliud hic non habeo, quod dicam, niſi forte mendoſum ſit pro Dianienſis.

Agabrenſis. in Betica eſt Agabra, vulgo Cabra. Nunc non habet epiſcopum.

Aga-

Agathenſis, Hic eſt prouinciæ Narbonenſis. Nã illius quoq; prouinciæ epiſcopi ad concilia Toletana conueniebant.. An. Domini.

Agragẽſis. Huius epiſcopi mentio fit in ſecũdo cõcilio Toletano, ſed qui fuerit, hactenus ignoro. Agrã D. Cyprianus in cõcilio Carthaginẽſi numerat inter epiſcopatus Africæ, Nã inde in Hiſpaniã ad cõcilia veniebãt, præcipuè ex prouincia Tingitana. Ego tamẽ ſuſpicor deprauatè Agragenſis, pro, Agabrenſis, vel potius Agathẽſis, legi. quod ex ſubſcriptionibus ſecũdi & tertij cõcilij Toletani poterat aſtrui, niſi tot anni interceſſiſſēt. Nã vtrobique Nibridius ſubſcribit, qui in altero Agarenſis, in altero Agathenſis dicitur.

Arcobricẽſis. Arcobricã aliqui in Betica ponunt, & aiunt eſſe eã, quæ hodie Arcos dicitur, caput ampli Ducatus. Sèd Arcobricẽſis epiſcopatus in Tarraconenſi prouincia erat, in qua etiam Plinius & Ptolomæus Arcobricã ponũt, non procul Bilbili. Et Antoninus Pius inter Segontiã ponit & Bilbilim. Vt hoc credã, adducor cõcilio Toletano nono, in quo Arcobricẽſis epiſcopi mẽtio fit: quod mihi cõciliũ, vt ſuo loco dicã, nõ generale totius Hiſpaniæ, ſed ꝓuinciale Carthaginẽſis ſiue Toletanæ ꝓuinciæ fuiſſe videtur. Præterea, qđ in neutro Hiſpalẽſi cõcilio Arcobricẽſis epiſcopi mẽtio fiat. Erat & Arcobricẽſis Africæ epiſcopus, vt ex cõcilijs Carthaginenſibus conſtat.

Aſindonẽſis. Hic in Betica Hiſpalẽſem agno-

An, Domini. ſcebat. Erat aũt Aſindũ, quæ hodie Medina Sidonia dicitur, caput ampliſsimi Ducatus. Burgẽſis tamen arbitratur eſſe, quod hodie Xeritiũ dicitur, quã Gerundẽſis Siſaponẽ dictã arbitratur. Hodie nõ eſt epiſcopus Aſindonenſis, ſicut nec Arcobricenſis. Forte epiſcopatus ille Gades trãſlatus. Nã epiſcopũ Gaditanum in antiquis commentarijs non reperimus.

Aſtigitanus. Hic quoque in Betica Hiſpali ſuberat, nunc eſt Archidiaconatus Hiſpalenſis eccleſiæ, niſi me fallit memoria. Aſtigi vrbs erat percelebris, & conuentus Po. Ro. hodie quoq; non ignobilis, vulgo dicitur Ecija.

Aſturicenſis. Vulgo, Aſtorga. Hodie quoq; dignitatem retinet epiſcopalem. Tunc Bracarenſem agnoſcebat.

Auelenſis, opinor legendũ, Abulenſis. Vulgo Auila, ciuitas & epiſcopatus celebrior, quã vt alicuius declarationis indigeat.

Auguſtæ. In Sardicenſi cõcilio ſic inuenio. Domitianus epiſcopus ciuitatis Auguſtę. Qui cõcilia ædidit, F. Petrus Crabbe Machlinienſis, de Hiſpania intelligit. Sed de qua vrbe intelligatur, non eſt interpretatu facile. Nam & Bracaram lego Auguſtam, & Aſturicã Auguſtam, & Plinius ait Setabienſes Auguſtanos appellatos. Ego tamen de Bracara intelligo. quæ peculiari quadam prærogatiua Auguſta appellata eſt, vt ex Plinio conſtat. Præſertim quum Florentinus epiſcopus Emeritæ, eidẽ concilio interfuerit.

Auri-

Auriensis siue Aurifinus, hodie Orensis in Gallecia, tunc Bracarensi parebat, nunc Cōpoſtellanum agnoſcit. *An. Domini.*

Auſonēſis, Gerūdēſi eſt in Cataloniæ principatu, epiſcopus Vicenſis ſiue Vicquenſis.

Auxitanus: Vt ego quidē arbitror, Auxitanus ſcribitur, pro, Aucitanus. Erat autē Auca ciuitas ſupra Burgos, circiter viginti millia paſſuum, in monte Iubeda, qui hodie dicitur Saltus Aucēſis, vt autor eſt Antonius Nebriſſenſis. Hic erat ſedes epiſcopalis, quæ tempore Alfonſi ſexti, eius qui Chriſtianis reſtituit Toletum, translata eſt in ciuitatē Burgēſem, anno domini milleſimo nonageſimo ſeptimo, autoritate Vrbani II. vt poſt Gerundenſem annotauit F. Alfonſus Venerus. Aucæ vrbis veſtigia cum nomine etiā hodie extant. Auxitanus epiſcopus præſedit, aut ſaltem primus ſubſcripſit in concilio Eliberitano.

Auzenſis Gerundenſi idem eſt, qui Auſonenſis, niſi forte ſcriptum ſit Auzenſis pro Aucenſis, ſic erit idem cum Auxitano.

BARCINONENSIS hodie quoque celebrior eſt, quàm vt aliqua annotatione illuſtrari poſsit, ciuitas, quæ titulos Regum & Imperatorum illuſtrat.

Baſsitanus. Baſſetania Plinio regio eſt Hiſpaniæ citerioris, in qua eſt Oſca. Huiuſcemodi epiſcopatus hodie non extat. Baſsitanus epiſcopus Eutycianus interfuit concilio Eliberitano.

M 3 Baſti-

An. Domini. Baſtitanus. Baſtetania Reſendio eſt, quæ vulgo dicitur Baça in regno Murciæ. Annotauit quoque Antonius Nebriſſenſis ſiue filius ſuus, in lexico ſuo Gæographico, Baſtetanorum mentionem fieri in monumento, quod eſt Carthagini Nouæ. Nunc epiſcopũ non habet.

Beterrenſis, Galliæ eſt Narbonenſis. Beterras enim non procul Narbona ponit Antoninus Pius.

Bigaſtrenſis. Huius ſit mentio in concilio Toletano vndecimo, in margine tamen annotatur alibi Biſtargenſis, alibi Bigerrenſis legi. Quiſquis eſt, videtur fuiſſe prouinciæ Carthaginenſis.

Bigerrenſis. Bigerra Petro Antonio Beutero ciuitas eſt Hiſpaniæ, quæ hodie dicitur Beiar, caput ampliſsimi Ducatus, cuius Dux Illuſtriſsimus D. Franciſcus à Stuniga ab hinc annis, opinor, quatuor, ex hac vita deceſsit, vir præter antiquiſsima nobilitatis ſtemmata, multis virtutibus & etiam literarum ſtudiis excultus. Cuius olim ſingularem erga me humanitatem Salmanticæ expertus, niſi grata recordatione colam, merito ingratus audiam.

Bracarenſis. Auſonius Poeta, qui circa tempora Diui Hieronymi ſcripſit, in catalogo vrbium illuſtrium Bracaram, Emeritam, Cordubam, Tarraconem, quatuor præcipuas Hiſpaniæ ciuitates ponit, vnde colligimus,

mus,vſque ad tempora Gothorũ, florentiſ- *An. Domini.*
ſimam fuiſſe Bracarã, non ſolum conuentu
Romanorum, ſed etiam ſede metropolitana
tantæ autoritatis,vt quum S. Turibus Aſturi-
cenſis epiſcopus,iuſſu B. Leonis Papæ, con-
tra Priſcillaniſtas Synodum totius conuo-
caſſet Hiſpaniæ,decreta concilij ad Baleoni-
um Bracarenſem miſerint epiſcopum, tan-
quam quæ cuperent ipſius autoritate confir-
mari. Hæc etiam hodie cum Toleto de pri-
matu cõtendit Hiſpaniæ,ob id, opinor,quod
cum Toletum in poteſtate eſſet Maurorum,
omnes Hiſpaniæ epiſcopi Bracarenſem ag-
noſcerent,quæ prima metropolitanarum ec-
cleſiarum à Mahometiſtarum tyrannide libe
rata fuit.Ego certè profeſsionem obedientiæ
Mindonienſis, Aſturicenſis,Tudenſis,Lame-
cenſis, Oliſiponenſis,Zamorenſis, Aurienſis
epiſcoporum, Bracarenſi Archiepiſcopo fa-
ctam vidi, etiam poſt Toletum Sarracenis
ademptum, & epiſtolam Alfonſi Hiſpaniæ
Imperatoris ad Ioannem Bracarenſem Ar-
chiepiſcopnm, ſuper confirmatione epiſcopi
Lucenſis, quum tamen neſcio, an Compo-
ſtella iam ſuum haberet Archiepiſcopũ. Bra-
carenſi ego me ciuitati,propter eximiam gen
tis humanitaté,qua me per trienniũ benigniſ
ſimè tractauit,& migrantem magno dolore,
multiſq; lachrymis proſequuta eſt,deuinctiſ-
ſimum eſſe,libenter profiteor.

Illud non prætereundum ſilentio,quod in

M 4 con-

An. Domini concilio tertio Toletano reperio duas ſubſcriptiones Bracarenſis epiſcopi, quarum altera ad hunc habet modum. Pantardus ec. ca. Bracarenſis metr. Galleciæ pro. epiſcopus, &c. altera vero ſic. Iulianus Bracarenſis ecc. epiſcopus ſubs. Similiter inuenio duos epiſcopos Emeritenſes, & nonnullarum item aliarũ eccleſiarũ. De qua re diu multumque cogitanti, hoc mihi venit in mentẽ, epiſcopos eccleſiarum catholicos à Leouigildo ſedibus ſuis deturbatos in exiliũ, vt ex ipſis Chronicis, & D. Gregorio conſtat, pro ijs alios Arianæ hæreſeos defenſores ſubſtitutos: poſtea verò catholicos, ex teſtamento & mandato Leouigildi, per Recaredum reuocatos, ac ſedibus ſuis reſtitutos: illos, qui intruſi fuerant, ſuſpicor, poſtquã cum Rege & Regina & tota Gothorum nobilitate Arianam hæreſin publicè in concilio Toletano abiurauerant, & Catholicæ fidei profeſsioni ſubſcripſerant, quemadmodum ex actis ipſius concilij multos feciſſe certum eſt, in gratiam & epiſcoporum Catholicorum communionem receptos, nomen retinuiſſe epiſcopi, & legitimis epiſcopis ſucceſſores deſignatos. Quod vt ita credam, quarti concilij Toletani autoritate ducor, in quo Iulianus, qui in tertio, titulo Bracarenſis epiſcopi ſubſcripſit, iam metropolitanum epiſcopũ Bracarenſem ſe appellat. Illud quoque manifeſtius, quod in tertio concilio Toletano, Beccila Lucenſis epiſcopus, qui inter abiura-

iuratores epiſcopos nomen ſuum profitetur, poſtea in eodem concilio inter Catholicos, actis & conſtitutionibus cõcilij ſubſcribit, quũ tamen prius Pantardus Bracarenſis Eccleſiæ metropolitanus epiſcopus, tam pro ſe quàm pro fratre ſuo Nitigiſio, ciuitatis Lucenſis epiſcopo, ſubſcribere ſe profiteatur. Idem de aliis intelligendum. Hæc mea eſt de hac re opinio, quæ ſi quibus non probabitur, per me nõ ſtabit, quo minus ſuo quiſq; fruatur iudicio. An. Domini.

Britoleenſis. Ciuitas erat in Portugallia Interamni, prope Vianam, quę dicitur de Camigna, quæ Bracarenſem agnoſcebat metropolitanum epiſcopum. Eius adhuc extare veſtigia mihi affirmauit Reſendius noſter. Illud certè ex Chronicis Regis Alfonſi cõſtat, quod epiſcopatus Britoleenſis fuerit Tudenſi conterminus.

Britonorum. Britoni Reſendio ijdem, qui Britoleenſes. Hæc ciuitas poſtea Maurorum tyrannide liberata epiſcopum habuit, qui cõſecrationi eccleſiæ B. Iacobi interfuit, vt patet ex Roderico Archiepiſcopo Toletano. Quãdo verò fuerit vaſtata, ignoratur.

CAERARAVGVSTANVS. Cæſaraugusta à Cæſare Auguſto amplificata, quum prius Salduba vocaretur, autore Plinio. Hæc tã copioſo ſanctiſsimorum martyrum ſanguine reſperſa, imo verò ſanctificata eſt, vt venerari magis quàm laudare libeat. Epiſcopatus antiquiſsimus, cuius epiſcopum Felicem à li. 5. c. 18.

M 5 ſancti-

An.Domini. li.1.c.5. ſanctitate & orthodoxa fide laudat D.Cyprianus. Huius ciuitatis epiſcopus Valerius interfuit concilio Eliberitano, & Coſtus Sardicenſi. Cæſarauguſta tempore Ioannis XXII. Papę, metropolitana dignitate meritò donata eſt.

Calagurritanus. Calagurris, hodie Calahorra dicitur, ciuitas celeberrima ciue M. Fabio Quintiliano. Nunc epiſcopum habet D. Ioannem Bernardum, virum ob inſignem vitæ integritatem & ſingularem eruditionem, æditis iam libris celebrem, ea dignitate multo digniſsimum, mihi olim in aula Iſabellæ Auguſtæ cognitum. Huic quoque ciuitati quidam falsò ciuem adſcribunt ſanctiſsimum, Chriſti confeſſorem B. Dominicum, Prædicatorij ordinis autorem, quum ille non Callaguri natus ſit, ſed Calarogæ oppido Oxomenſis diœceſis. Affinitas vocum videtur errori locum dediſſe. Pro Calarogæ, ſciolus quiſpiam in breuiario Romano trium lectionũ ſuppoſuiſſe videtur, Calaguræ.

Caliabrenſis, opinor ita mendosè legi, pro, Colibrienſis, hodie Colimbrienſis ſiue Conimbricenſis dicitur, non tantum eccleſia cathedrali, ſed etiam celeberrima Academia inſignis. Illud tamen annotandum, in octauo concilio Toletano vtrunque reperiri, videlicet Colibrienſem ſiue Caliabrenſem, & Conimbricenſem. ad hunc modũ: Celidonius Caliabrẽſis epiſcopus, & paulò poſt, Siſebertus

tus Conimbricẽſis epiſcopus. Quæ res adiuuat opinionẽ Reſendij noſtri, qui arbitratur Colibriã eſſe, quæ hodie Conimbrica dicitur, quã & D. Iſidorus Colibriã appellat: Conimbricã vero, quæ hodie Cõdexa vetus, nihil habẽs pręter antiquitatis veſtigia. De qua re ipſe Reſendius aliquando latius in antiquitatibus Luſitaniæ. An. Domini.

Carcaſſonẽſis, in prouincia eſt Narbonẽſi.

Carthaginenſis. Hæc vſque ad tempora Gothorum præcipua ſedes fuit Hiſpaniæ, vt ſuo loco latius dicemus. Hodie nomen & dignitatem retinet epiſcopalem.

Caſtulonenſis. Caſtulo ciuitas erat Hiſpaniæ primaria, cuius epiſcopus Annianus Sardicenſi interfuit concilio. Hodie oppidum ignobile, dicitur Caslona, & ſeruat antiquitatis ſuæ veſtigia, ſed epiſcopo caret.

Catraleucenſis. Huius ciuitatis epiſcopus Secundinus concilio interfuit Eliberitano. Catraleuci Ptolomæo ſunt in Luſitania Celtica. Quod præterea dicam, non habeo.

Cauritenſis. Hodie Coria in Luſitania.

Conimbricẽſis. De hac ciuitate quę dicẽda erãt, in ciuitate Caliabrenſi diximus. Conimbrica olim caput erat Regni Portugalliæ.

Complutenſis. Hodie Alcala de Henares, à fluuio Henari ſic dicta, nunc epiſcopũ nõ habet, ſed Academiã nobilẽ & Eccleſiã collegiatã, cuius omnes canonici ſunt Theologi. quod vtinam ſit in alijs Hiſpaniæ ciuitatibus,

An. Domini. bus,ſaltem quæ Academias habent. Debet hoc Complutum maximo illi F. Frãciſco Ximenio, ordinis D. Franciſci, Cardinali, Archiepiſcopo Toletano, & Hiſpaniæ gubernatori. Sed de Compluto alias deo adiuuante plura dicemus. Illud tantum non omittendum, errare eos, qui Complutum Guadalaiarenſes eſſe dicunt, quum Guadalaiarenſes prius dicti ſint Carraccenſes. D. Iſidorus Complutum dicit eſſe ſexageſimo miliario à Toleto.

Cordubenſis. Hic epiſcopatus antiquiſsimus eſt, & propter Oſium epiſcopum celebratiſsimus. Ei hodie præeſt D. Leopoldus, Maximiliani Auguſti filius. Corduba Colonia Patritia dicta, & Marcelli ædificiũ, vt inquit Strabo, ſed cuius Marcelli, hactenus incertum. Ego arbitror illius, qui tẽpore belli ciuilis inter Cæſarem & Pompeiũ, res in Hiſpania geſsit, de quo in Cõmentarijs Cæſaris. Vt hoc exiſtimem, ea præcipuè ratione adducor, quòd ante illud tẽpus nuſquam inueniamus Cordubæ mentionem, quod ego quidem meminerim, niſi apud Silium Italicum lib. 3. de ſecũdo bello punico, vbi ſic inquit. Ne decus auriferæ ceſſauit Corduba terræ.

Illud valde miror, T. Liuiũ in deſcriptione illius belli, cũ multã Beticarũ vrbiũ mentionẽ fecerit, tamen Cordubæ non meminiſſe.

Corſicanus. Hic ex Corſica inſula in Hiſpaniam venit ad concilium Eliberitanum, nomine Catonus.

DER-

DERTOSANVS. Nomen hodie retinet in Aragonia,ad Iberũ fluuiũ. Adrianus Sextus,ex Decano Louanienſi in epiſcopũ Dertoſanum,ex epiſcopo Dertoſano & Cardinali,in ſummum Pontificẽ aſſumptus. Huius ciuitatis primum epiſcopum S. Rufum,Simonis Cyrenæi filium fuiſſe aiunt, vt ſuo loco dicemus. *An. Domini.*

Dianienſis, nunc Denia, prouinciæ erat Carthaginenſis, nunc Marchionem habet, epiſcopum non habet.

Dumienſis monaſterij. Sunt qui hunc epiſcopatum fuiſſe arbitrentur eum, qui hodie Mindonienſis dicitur, ſed hi tota errant via. Dumienſe monaſterium prope Bracaram erat,cuius eccleſia etiam hodie extat, antiquitatem ſuam referens. Huius monaſterij conditor & primus epiſcopus fuit S. Martinus, quem Bracari adhuc cognominant Dumienſem, vt ex decimo concilio Toletano patet. Huius etiam mentio fit in 3. concilio Toletano. Hoc monaſterium adhuc tempore Gothorum vnitum fuit Bracarenſi Eccleſiæ. Nã in decimo ſexto concilio Toletano ſubſcripſit Fœlix, qui ſe Bracarenſem & Dumienſem epiſcopum appellauit,vt ex libro Canonum annotatum reperi,in Roderico Archiepiſcopo Toletano manu ſcripto, cuius mihi copiã fecit sereniſsimus dominus meus Cardinalis & Infans D.Henricus.

EGABRENSIS,Idem qui Agabrenſis. An

toni-

An. Domini. tonius Nebriſſenſis interdum Egabrenſis, interdum Aegabrenſis ſcribit. Tamen in concilio Toletano octauo, primum ponitur Selua Egabrenſis epiſcopus, deinde Baucada Agabrenſis epiſcopus, vbi ſuſpicor in altero loco ponendum Egarenſis, ſiue Egurenſis: niſi eiuſdem eccleſiæ duo ſimul epiſcopi fuerint, alter re vera, alter titulo tenus, & ſucceſſor deſignatus.

Egarēſis. ne Egarā quidem reperio, ſed Egurros populos in ea regiōe Hiſpaniæ, vbi eſt hodie Medina, quæ vulgo dicitur de rio ſeco.

Egitanus. ſcribendū erat Igæditanus, vt antiqua monumenta declarant. Igædita ciuitas erat Luſitaniæ, nunc vicus obſcurus Edania dictus. Epiſcopalis ſedes in Guardiam ciuitatem tranſlata eſt.

Egobinenſis. In concilio Toletano duodecimo reperio Memoriū Egobinenſem epiſcopū, ſed quis fuerit, penitus ignoro. Suſpicarer eſſe mendū, pro, Segobienſi vel Segobricēſi, niſi in eodem concilio vtriuſque ſubſcriptio ſequeretur. In margine annotatum eſt, alias legi Egoſenſis. Egoſam Ptolomeus in Catalonia ponit, non procul Gerunda.

Eborenſis. Elborenſem Romani appellant. Ebora ciuitas eſt Luſitaniæ celeberrima, & frequenti regum Portugalliæ domicilio nobiliſſima, cuius epiſcopatus ex eo videtur antiquiſsimus, quòd B. Mancium Ieſu Chriſti diſcipulum habuerit primum diuini verbi

annũciatorem,&,vt veriſimile eſt, epiſcopũ. An. Domini.
Huius etiam ciuitatis epiſcopus Quintianus, Eliberitano concilio interfuit. Anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo, Eborenſis eccleſia metropolitana facta eſt, autoritate Pauli III. primuſq; Archiepiſcopus, qui nunc præeſt, multiſque annis feliciter præſit, sereniſsimus Princeps, & Reuerendiſsimus S.R.E. Cardinalis, Dominus meus, D. Henricus Portugalliæ Infans.

Eliberitanus. Eliberis ciuitas erat populoſa & magna, duabus diſtans leucis à Granata, quin & Granatæ hodie quoque extat porta Eliberitana. Nam quæ leguntur in libris Hiſpanis, de neſcio qua filia Herculis & nomine Garnatæ, mera videntur nugamenta. In ditione Eliberitana caſtellum erat Granatæ, quæ dicebatur vrbs Iudæorum, quia à Iudæis condita, vt annotauit Raſes Sarracenus hiſtoriographus Miramolini, Marrochiorum & Cordubæ regis. Gregorij Eliberitani Beticę epiſcopi meminit D. Hieronymus. Plinius hanc Eliberim appellat, diſtinguens ab Illiberi, quæ eſt ad radices montis Pyrenæi, prope Veneris templum. Alij vtramq; eodem modo Illiberim appellant. Sedes Eliberitana Granatam translata eſt, quæ & ipſa nunc metropolis eſt. Quæ præterea dicenda reſtabant, dicemus in Illiberi.

Eliocrotenſis. Eliocrotam reperio in itinerario Antonini Pij, qui ponit eã viginti quinque

An. Domini. que millibus paſſuum à Carthagine Spartaria diſtantem, itinere quo à Carthagine itur Caſtulonem. Huius epiſcopus Succeſſus interfuit concilio Eliberitano. In alijs concilijs nullam Eliocrocenſis epiſcopi mentionē inuenio: forte quia tempore Gothorum deſijt eſſe epiſcopatus, & à Vandalis diruta eſt Eiiocrota, quo tempore Carthaginem euerterūt.

Elnenſis. Legendum erat, Helenenſis. Helena ciuitas eſt Galliæ Narbonenſis, iuncta Hiſpaniæ, quam dicitur Helena Conſtantini Magni mater, vel Conſtans in honorem auiæ condidiſſe, vbi Conſtans mortuus eſt, vt poſt D. Hieronymum ſcribunt Eutropius & Paulus Oroſius. Duabus plus minus leucis abeſt à Pyrenæis montibus. Hodie quoque nomen & dignitatem epiſcopalem retinet.

In Chroni. li. 7. c. 19.

Emeritanus. Emerita Auguſta à militibus Auguſti, vt diximus, emeritis ſic dicta, metropolis erat totius Luſitaniæ, nūc neque epiſcopum habet, neque quicquam memorabile, præter ruinas & antiquitatis ſuæ veſtigia. Dignitas metropolitana, à Calixto ſecundo Pontifice Romano, Compoſtellam translata eſt, de qua re ſuo loco fuſius agemus. Qui affirmant dignitatem hanc ex Emerita Ouetum, ex Oueto Compoſtellam fuiſſe translatam, falluntur. Nam neque diplomata Ioannis octaui Pontificis Romani, quibus autoritas metropolitana Ouetenſi eccleſiæ conceditur,

neque

neque Calixti ſecundi, quibus Compoſtellana eccleſia, archiepiſcopali ſede ſublimatur, vllam huius rei mentionem faciunt. *An. Domini.*

Eminienſis. Plinio teſte legendum erat Eumeniẽſis, tametſi apud Antoninũ Piũ & Ptolomæũ etiã legatur Eminiũ. Erat aũt Eminiũ ſiue Euminium, ciuitas & flumen eiuſdem nominis, inter Conimbricam & Portugallenſem ciuitatem, vt ex Plinio, & clarius ex Antonino Pio conſtat. Aliqui opinantur, neque ineptè, fuiſſe oppidum illud, quod nunc appellatur Agada, ſitum ad flumen eiuſdem nominis.

Ergauicenſis. Ergauica vrbs eſt Aragoniæ, quæ nunc appellatur Alcanniz, ſed epiſcopũ non habet.

GERVNDENSIS in Catalonia dignitatẽ antiquam retinet, ſed mutato paululum nomine vulgo Girona dicitur.

Gerabricenſis, in concilio Toletano octauo legitur, pro quo annotatũ eſt in margine, alias legi, Agirienſis, quam vocem nuſquam hactenus reperire potuit. Proinde ſi vera eſt lectio, ſcribendum erat, Ierabricenſis: quanquam etiam apud Antoninum Pium ſemel legitur Gerabrica, forte æquè mondosè: nam poſtea legitur Ierabrica, vt nos legendum dicimus. Erat autem, vt ex Antonino Pio conſtat, Ierabrica, inter Oliſiponem & Scalabin. Reſendio videtur fuiſſe, quam nunc Alãquerã vocãt: nec abludit Antonini Pij deſcriptio.

N HIS-

An. Domini. HISPALENSIS. Hiſpalis hodie Siuilia dicitur, maieſtatem ac dignitatem antiquam retinet Quæ de etymologia huius vocis Rodericus Toletanus ex S. Iſidori etymologijs refert, mihi non arrident. Ciuitatem eſſe per vetuſtam non nego, ſed à Iulio Cæſare amplificatam ac nobilitatam, & alij ſcriptores, inter quos etiam S. Iſidorus, teſtantur, & ego ex eo præcipuè arbitror, quod apud T. Liuiū nulla fiat eius mentio, quum tamen bella deſcribat in Betica geſta. Hiſpalenſis præſul tempore Hormiſdæ Papæ in Luſitania & Betica, hoc eſt, tota vlteriore Hiſpania, vires habebat Romani Pontificis, ſicut alibi annotauimus.

ILERDENSIS. Ilerda, hodie Lerida dicitur, in regno Aragoniæ ad Sicorim fluuium: ſedē retinet epiſcopalem, & Academiam non ignobilem.

Ilicenſis. Ilice ciuitas Hiſpaniæ Tarraconēſis, ad mare Balearicum ſita, in regno Valentiæ, vnde ſinus Ilicitanus, nunc alij vocari aiunt Alicante, alij Elche, quod magis alludit ad vocabulum antiquum. Epiſcopum iam non habet.

Ilicitanus idem cum Ilicenſi.

Ilipenſis. Ilipa in Betica erat, cuius epiſcopus Hiſpalenſem agnoſcebat Archiepiſcopū, vt ex primo concilio Hiſpalēſi apparet, & Hiſpalenſis quoque conuētus erat autore Plinio, ſed quæ fuerit, mihi nō conſtat. Tametſi nōnulla

nulla mihi ſuſpicio eſt, fuiſſe Ilipam, quæ hodie Niebla dicitur. Quam ſuſpicionem ex Archiepiſcopo Toletano concepi, apud quem inuenitur aliquoties Elepa, ita enim in codice manu ſcripto legitur, non Elepla, vt habent impreſsi codices, pro quo vocabulo in Chronicis Alfonſi Decimi ſemper eſt Niebra. Quod ſi doctis non probabitur, non magnopere contendam. An. Domini. li.3.c.23.

Illiberitanus. Illiberis ad radices montis Pyrenæi poſita, contra mare Balearicum, Ptolomæo Eliberis ſiue Eliberi dicta, nunc vulgo Colibre appellatur. Gerundenſis affirmat hic celebratum primum Hiſpaniæ concilium, quod Eliberitanum dicitur, ſub Conſtantino Magno. Quanquam alij celebratum contendant Eliberi, quam diximus fuiſſe prope Gratam. Ego tamen hactenus Gerundenſi magis accedo.

Immontinenſis. In concilio Conſtantinopolitano 150. epiſcoporum, quod ſub B. Damaſo ſummo Pontifice celebratum eſt, ita legitur. Prouinciæ Hiſpaniæ ſiue Spaniæ (ita enim ſcribunt Græci) Agrius Immontinenſis, & in margine, aliàs Laminitanus. Immontinenſis quis ſit, nuſquam legi, niſi forte legendum ſit Imomōtenſis, ſicut Imopyrenæus, de de quo mox dicemus. ſed hoc pro diuinatione, nō aſſertione haberi velim. Laminitanos ponit Plinius in Carthaginenſi prouincia & conuentu.

An.Domini. Imopyrenæus. In concilio Toletano octauo ſic legitur: Donus Imopyrenæus epiſcopus. Hic mihi videtur fuiſſe epiſcopus Rhodēſis. Erat enim Rhoda, de qua alibi diximus, in radice Pyrænei montis poſita, & epiſcopū olim habuit, vt annotauit epiſcopus Gerundēſis, cui hoc magis credo, quòd vir eruditus ea, quæ ad ſuam pertinerent diœceſin, accuratius eſſe perſcrutatus videatur.

Impuritanus. Non dubium, quin Emporitanus legendum ſit, ab Emporijs, de quibus iā diximus. nunc ad Gerundenſem pertinet diœceſin.

Iugaſtrenſis. in margine alias Iuncarienſis, vel Intercarienſis. De Iugaſtrenſi nihil dum inueni. Iuncaria prope Gerundam erat, nunc redacta ad parui momenti oppidum, vt annotauit Gerundenſis. Intercatia non procul Aſturica ponitur Antonino Pio.

Irienſis. Iria Flauia ciuitas Galleciæ maritima, quæ nunc appellatur Padron, ad quā appulit corpus B. Iacobi Apoſtoli. Huius ſedes tempore Alfonſi Caſti translata eſt Compoſtellam, ſub Theodomiro epiſcopo Irienſi viro ſancto, cui diuinitus reuelatum eſt, vbi occultaretur corpus Apoſtoli, vt poſt hiſtoriam Compoſtellanam, annotauit F. Alfonſus Venerus: qui ait, Iriam à tempore Mironis Regis Sueuorū, quo tempore ſedes illius epiſcopalis inſtituta eſt, vſque ad ſedis translationem, quindecim habuiſſe epiſcopos, quorum primus

mus fuerit Andreas vir ſanctus, cuius ſucceſ- *An. Domini.*
ſor Dominicus tertio Toletano interfuit con
cilio, in quo Ariana hæreſis abdicata eſt.

Italicenſis. Italica, Silij Italici, Traiani Au-
guſti, Adriani Auguſti patria, prope Hiſpalim
erat, vt ex Antonino Pio manifeſtum eſt: nūc
ignoratur.

LABRIONENSIS. Legendum opinor,
Lambrionenſis. Erat autem Flauia Lambria
prope Limiam, in Portugallia Interamni.

Lacobricenſis. Duas inuenio Lacobricas,
alteram in promontorio Sacro, quod vulgo
promontorium D. Vincentij appellatur, cu-
ius nunc ruinæ & antiquorum ædificiorum
veſtigia extant, prope Lagos Algarbiorum vr
bem, in vico qui Luſitanica lingua dicitur à
Lagoa: alteram ponit Plinius in Vaccæis, &
Antoninus Pius XLV. millibus paſſuum à
Palentia, in itinere, quo ab Aſturica itur Tar-
raconem. Sed vtrius harum fuerit dignitas
epiſcopalis, quis in tāta rei vetuſtate affirmet?

Lamecenſis. Lameca etiā hodie in Portu-
gallia ad Durium amnem ſedem retinet epi-
ſcopalem.

Legionenſis. Legio Gemina, ſiue, vt aliqui
volunt, Germanica, & regni titulo & dignita-
te cathedrali etiam hodie celebratur. Hæc ſin-
gulari priuilegio, iam inde à temporibus Go-
thorum, ſedi tātum Apoſtolicæ ſubiecta, me-
tropolitanum epiſcopum non agnoſcit.

Lotonenſis. Narbonēſis eſt prouinciæ, nūc

An. Domini Lodonẽſis dicitur. Pro eodẽ legitur fortè mẽdosè in concilio ſexto Toletano Lotenẽſis.

Lucenſis. Duos inuenio Lucenſes epiſcopos in tertio concilio Toletano, quorum alter in Galleciæ prouincia, hodie Lugo dicitur, & Sueuorum tempore metropolitanus erat, vt ex cõcilijs patet: de altero quid ſentiam, in Bracarenſi declaratum eſt. Chronica Regis Alfonſi Lucenſem in Tarraconenſi ponunt: ſed in Tudenſi, vnde ea ad verbum tranſlata ſunt, pro Luca legitur Auca.

MAGALONENSIS in Narbonenſi eſt prouincia. Huius ciuitatis epiſcopus ſecundo Bracarenſi concilio interfuit.

Malacitanus in Betica, hodie nomen retinet, Malaga.

Menteſanus. Menteſa in Betica Reſendio eſt, quæ nunc dicitur Montijo, neque abludẽte vocabulo, & Roderico Archiepiſcopo Toletano propemodum affirmante, dũ ait Menteſam fuiſſe prope Giennium. Menteſanus epiſcopus poſtea in Giennenſem trãſlatus eſt. Menteſanus epiſcopus Pardius Eliberitano concilio interfuit.

li.3.c.21.

NARBONENSIS in Gallijs notior, quã vt de eo quicquam dicendum ſit.

Nemauſenſis. In Narbonẽſi prouincia, hodie Nimes.

Nouienſis. Nouium Ptolomæo in Gallecia ponitur, & ſunt qui arbitrentur eſſe vrbem eam, quæ hodie Noya appellatur, ſed an de ea dica-

dicatur epiſcopus Nouienſis,penes eruditio- *An. Domini.*
res eſto iudicium.

OLISIPONENSIS. De Oliſipone tacere, quàm pauca dicere ſatius eſt.Ea inter celeberrimas non dico Hiſpaniæ, ſed totius Europæ ciuitates merito non poſtremum locum obtinet.Tempore Gothorum Emeritenſi ſuberat eccleſiæ,poſtea Bracarenſi.Errant, qui ſub Hiſpalenſi fuiſſe ſcribunt. Tempore Ioannis Portugalliæ Regis eius nominis primi, ex cathedrali eccleſia facta eſt metropolitana.

Orcelis. In concilio Arelatenſi ſecundo, quod tempore Conſtantini Magni celebratū eſt,in ſubſcriptionibus ita reperio. Ex Hiſpania ciuitate Orcelis,Naialis presbyter,Ceterius diaconus.Eā ciuitatem Ptolomæus in Baſtitanis ponit.Non deſunt qui pro Orcelis,Ocelis ſiue Oceli legendum putent,& de Ocelo Durij,quam Antonius Nebriſſenſis & nonnulli alij Zamoram eſſe ſuſpicantur.Ego iudicium huius rei in medio relinquo.

Oretanus.Oretani in confinio ſunt Tarraconenſis Beticæ & Luſitaniæ.Vulgo Calatraua.Nunc epiſcopum non habent,ſed conuētum equitum militiæ ordinis Ciſterciēſis, qui cognominatur à Calatraua.

Oſcenſis, nomen adhuc retinet & dignitatem in Aragonia. Præter hæc Academiam habet non ignobilem.

Oſſonobenſis. Oſſonoba ciuitas erat in regno Algarbiorum,prope ciuitatē,quæ dicitur

 Pharus,

An. Domini. Pharus. Mauris dicta eſt Exuba. In locum epiſcopi Oſſonobẽſis ſucceſsit Siluẽſis. Oſſonobenſis epiſcopus Vincentius interfuit concilio Eliberitano.

Oxomenſis, pro quo perperam aliquoties legitur in concilijs Oxouienſis, nomen & antiquam ſedẽ retinet. vulgo enim Oſma dicitur. Hæc ciuitas Plinio & Ptolomæo Vxama nominatur.

PACENSIS. Pacem Iuliam exiſtimãt quidam eſſe eam, quæ Badajoz hodie dicitur, & Pacenſis epiſcopatus nomen retinet, ſed vehementer hallucinantur, cum Pax Iulia propriè ſit in Luſitania, quæ Beia nunc appellatur, quod ex Antonini Pij itinerario clarius eſt, quàm vt negari poſsit. Præterea in Chronico quodam perantiquo, cuius mihi copiã fecit Reſendius noſter, reperi Begiam ciuitatem adhuc tempore Maurorum Paccam appellatam. Conuentus etiam erat Romanorũ celebris. Nunc quidem ciuitatis nomen retinet, ſed epiſcopalis ſedes ſimul cum titulo in Badaiocenſem ciuitatẽ translata eſt. Cui nũc ſedi merito præſidet illuſtriſsimus D. Franciſcus à Nauarra, non tantum inclyto regũ Nauarræ ſtemmate clariſsimus, ſed etiã ſanctitate vitæ, grauitate, eruditione multa & omnibus animi corporiſq; dotibus excultiſsimus.

Alij epiſcopum Pacenſem, ab ipſo ſtatim initio, dictũ affirmant à Pace Auguſta, vrbe & colonia Romanorum, Anæ fluuio appoſita.

Nam

Nam Pax Auguſta Maurorum corruptione in Baxaugus, deinde in Badaxos degenerauit. quæ vrbs quanquam ex parte Beticæ appoſita eſt Anæ fluuio, tamen quia Luſitanæ iuriſdictioni contributa erat à Romanis, idcirco ab eis inter Luſitanas cenſebatur. quæ ratio eadem eſt Metellinenſis coloniæ. Horum me admonuit Ioannes Geneſius Sepulueda: An. Domini.

Palentinenſis. Palentia nihil adhuc de nomine & priſtina dignitate mutauit, niſi quod olim Palantia dicta eſt.

Pampelonenſis ſeu potius Pompilonenſis. Ne Pampelona quidem quicquã ab autoritate & appellatione priſtina degenerauit, caput Regni Nauarræ, & epiſcopatus antiquiſsimus, vt ex ijs patebit, quæ ſuo loco de S. Saturnino dicemus.

Placentinus. Placentia quoq; hac ætate antiquo nomine & honore cenſetur.

Portugallenſis. Hæc ciuitas ad oſtium Durij ſita, & amplo portu nobilis ac populoſa, tantæ autoritatis, vt non epiſcopo ſolum, ſed etiam Regibus Portugalliæ titulum dederit. Ea Antonino Pio, ſi probè conſtat lectio, Cale dicitur.

SALMANTICENSIS. De Salmantica diximus alibi. Ea nunc eſt nõ ſolum epiſcopali dignitate venerabilis, ſed etiam plurima nobilitate illuſtris, & academia magnificentiſsima à Ferdinando Rege nominis eius tertio ac ſancto inſtituta, adeo celebris, vt alieni

N 5 præ-

An. Domini. præconij haud quaquam indigeat. Epiſcopũ habet D.Petrum à Caſtro, inclyto Luſitanorũ Regum ſtemmate clariſsimum, ſed quem ego non tam natalium ſplendore, quàm præſtanti ſacrarũ literarum peritia prædicandum cenſeo, cuius illum egregia documenta, cum in diſputationibus publicis, tum in ſacris ad populum cõcionibus præbentẽ non ſine magna voluptate animi frequenter audiui.

Segobienſis. De Segobia & eius origine alibi diximus. Ea nomẽ & decus antiquum obtinet, ciuitas laniſicio & aquæ ductu viſendo nobilis, in qua mihi inter cætera illud in primis adlibuit, quod illic neminem vidi ocioſum, neque mendicum, niſi qui per ætatem aut morbum opus facere non poſſet. Nulli deeſt, vnde victum quærat, aut in quo ſe exerceat: quod vtinam perinde fieret in alijs Hiſpaniæ ciuitatibus. Antonino Pio Secobia, Plinio Sagouia dicitur, niſi fallor. Ea quoque Præſulem habet D. Gaſparem à Cunniga primariæ nobilitatis virum, atque illuſtris Mirandæ Comitis filium, à Carolo Auguſto Salmãtica, quum nihil minus vel ambiret vel cogitaret, à publica Sacræ Theologiæ profeſsione ad obeundũ epiſcopi munus magno tum vitæ integerrimæ, tum præſtãtiſsimæ eruditionis merito vocatum.

Segobricenſis. Segobrica in Aragoniæ regno, nunc quoque epiſcopum habet, & nonnihil mutato nomine, Segorbia dicitur.

Segon-

Segontinus. Segontia prope in cõfinio Caſtellæ & Aragoniæ ſita, de nomine antiquo & epiſcopali ſede nihil mutauit. Hanc perperã aliqui Saguntum fuiſſe dicunt. Quanquam docti nonnullii arbitrantur eam à Sagũtinis, poſt euerſionem vrbis ſuæ, eò commigrantibus conditam. *An. Domini.*

Setabienſis. Setabis, ſiue, vt in antiquis epitaphijs ſcribitur Setabis, in regno Valentiæ, nunc Xatiua dicitur, ſed epiſcopũ nõ habet.

Sibarienſis. In cõcilio Eliberitano inter alios epiſcopos ſubſcripſit etiam Ianuarius Sibarienſis epiſcopus, in margine aliàs Salariẽſis. Sibarim in Hiſpania nuſquã inuenio, neq; adduci poſſum, vt ſuſpicer Sibarienſem, pro, Sarabrienſem ſcriptum. Nam Sarabrim alij Zamorã, alij Taurũ fuiſſe volũt, pro quo in Antonino neſcio an perperã legitur Sabaria, & veriſimile eſt, aliquẽ in ea regione fuiſſe epiſcopatum, cui ſucceſſerit Zamorenſis. Salarias duas in Hiſpania ponit Ptolomæus, alterã in Oretanis non procul Caſtulone, vt etiã ex Plinio colligitur, alteram in Baſtitanis, non lõge ab Abula. Reliqua in lectoris iudicio relinquo. Illud tamen addam, tẽpore concilij Eliberitani aliquot in Hiſpania fuiſſe epiſcopatus, quorum in cõcilijs tempore Gothorũ celebratis nulla reperitur mentio.

Sitalenſis, in duodecimo concilio Toletano, vbi in margine aliàs Sitianẽſis, alias Sitiẽſis. Sitia Plinio oppidũ eſt Beticæ Cordubẽſis con-

An. Domini conuentus. Nihil præterea de hac ciuitate legi.

Suffetulenſis. Suffetula ciuitas eſt Africæ, vt ex D. Cypriano. & S. Victore Vitenſi epiſcopo conſtat. Sed apud D. Cyprianum in libris impreſsis mendosè legitur in cōcilio Carthaginenſi, Priuatianus à Suſicula, pro, Suffetula. Antoninus Pius huius ciuitatis meminit, & dicit abeſſe à Carthagine M.P.CLXXII.

Tabetanus. Hunc quoque Africanum fuiſſe ſuſpicor ex eo, quod apud D. Cyprianum inter ſubſcriptiones reliquas inuenio. N. à Tabeis.

Tarraconenſis. Tarraco tam celebris fuit priſtinis temporibus, vt nomen ampliſsimæ prouinciæ dederit, & conuentum habuerit ampliſsimum, hactenus metropolitanam dignitatem retinet in regno Aragoniæ ciuitas maritima. Huius eccleſiæ antiquitas ex Prudentio conſtat, qui epiſcopum eius martyrē cũ duobus diaconis elegāti hymno celebrat.

Tiraſſonenſis, pro Turiaſſonenſis, vt ex Plinio & Ptolomæo legendum conſtat. Turiaſſo enim ciuitas eſt Aragoniæ, quæ nunc vulgo Taraçona dicitur, nō procul à finibus regni Nauarræ: hodie quoque epiſcopũ habet.

Toletanus. Toletanæ eccleſiæ antiquitatē, maieſtatē, opulentiam, elegantiã, ſi dicere velim, neſcio hercle an ſatis pro dignitate poſſim. De hac re multi multa ſcripſerunt, nos quoq; quædam ſuis locis delibauimus. Illud in

in præſentia ſatis ſit dixiſſe, Archiepiſcopum Toletanum in Hiſpania, poſt Reges ac Regiam prolem, nulli eſſe neque dignitate, neque fortunæ amplitudine ſecundum. An. Domini.

Tuccitanus. Tucca in Betica erat, non procul Caſtulone, vt ex epitaphijs cõſtat, quæ vidi apud Andreã Reſendiũ. Plinius ait fuiſſe cõuentus Aſtigitani. Nũc quæ fuerit, ignoratur, tantũ abeſt, vt epiſcopum habeat.

* Tudenſis. Tude ſiue Tyde in Gallecia ad Minium amnẽ ſita, nunc Tuy appellatur, & etiam nunc dignitate cathedrali gaudet.

Tullicenſis. Tullicam Ptolomæus in Hiſpania prope Cantabros ponit, in Autrigonibus, quorum caput Calagurris eſt, vt annotauit epiſcopus Gerundenſis. Quam tamen Ptolomæus in Vaſconibus ponit.

VALENTINVS. Valẽtia regni ampli metropolis, & ciuitas ipſa magnificentiſsima, notior eſt, quàm de qua dicendum aliquid ſit. Illud tantum animaduerſione dignum, quòd in concilio Toletano tertio tres inuenio Valentinos epiſcopos, Vuiligiſclum, Celſinum, Murilam. De duobus idem dicendum arbitror, quod de Bracarenſibus & Lucenſibus diximus, quia Vuiligiſclus inter epiſcopos abiurantes ſubſcribit. Tertius forte fuit ex Valentia Galliæ.

Valeriẽſis. Valeria olim dicebatur, quę nũc Cõcia, vulgo Cuẽca dicitur, & epiſcopus Cõcienſis dicitur, qui Valerienſis appellabatur.

Vellen-

An. Domini.

Vellenſis. Forte Velienſis, nam Veliam Ptolomæus in Autrigonibus ponit prope Bardulos. Bardulia vero dicebatur olim, quæ nunc Caſtella vetus.

Veſcienſis. Veſci oppidũ Plinio, ſed & Ptolomæo in regno Granatæ ponitur. In Decretalibus extat epiſtola Innocentij III. ad Archiepiſcopum Tarraconenſem, in quo fit mentio epiſcopi Vicẽſis. Sed eum eſſe opinor, qui nunc Vicquenſis dicitur. Nam ciuitas Veſcienſis tunc in poteſtate erat Maurorũ. Quæ vero fuerit, mihi nondum conſtat.

Viſenſis ſiue Viſeenſis. Viſeum ciuitas Portugalliæ non ignobilis, dignitatem antiquam & nomen retinet.

Vrcitanus, Vrci oppidum, quantum ex Plinio & Ptolomeo patet, non procul Murcia erat, forte quod nunc appellatur Almeria, & Pomponio Melæ dicitur Virgi. Alij dicunt eſſe oppidum Aragoniæ in cõfinibus regni Nauarræ, quod hodie Verga appellatur. Hoc ego potius Virgi appellatum crediderim.

Vrgellitanus, alias Vrgellenſis, in regno Aragoniæ hodie nomen & epiſcopalem ſedem retinet.

Has vſque ad Gothorum in Hiſpania excidiũ, ciuitates epiſcopali ſede inſignes reperire potui, ex quibus quædam in ignobiles vicos redactæ ſunt, & ruinas antiquæ ſuperbiæ tantum oſtentant, præclarum inconſtantiæ rerum humanarum documentum: quædam

fundi-

funditus interierunt, ſcilicet ne nobis caduci homunciones immortalitatem vana ſpe mẽtiamur, quum etiam præclariſsimæ vrbes ita intercidant, vt ne nomen quidem aut veſtigium vllum ſuperſit. An. Domini

DE RECENTIORIBVS HISPANIAE *epiſcopatibus.* Cap. 21.

POST vindicatam à Barbarorum tyrannide Hiſpaniam, partim antiquis ciuitatibus epiſcopalis dignitas reſtituta eſt, partim noui epiſcopatus inſtituti, nimirum qui ſequuntur.

Badaiocenſis, hodie quoque Pacenſis dicitur, mutata tamen ſede, quod alij negant. De qua re ſuperius in Pacenſi latius diximus.

Burgenſis, mutata ſede ex Auca ciuitate antiqua, de qua iam dictum eſt, in Burgenſem ciuitatem inſignem, & Caſtellæ veteris, hoc eſt, Barduliæ metropolin. Ea nunc epiſcopum habet reuerendiſsimum Cardinalẽ D. Franciſcum à Bobadilia, maiorum imaginibus clariſsimum, ſed integritate vitæ, & optimarum diſciplinarum ſtudijs, atque eruditione multa clariorem, cui velut bonarum artium patrono, vitam longiſsimam & omnia proſpera merito ſtudioſi omnes optare debenr.

Ciui-

An. Domini. Ciuitatenſis, in confinio Caſtellæ & Portugalliæ. Ciuitatenſium mẽtio fit in epiſtola decretali Hilarij Papæ, quę extat priori tomo cõciliorum. Sed ex ea non conſtat, quòd tum epiſcopum habuerint.

Compoſtellanus. Compoſtella primum villa, deinde municipium, poſtremo ciuitas epiſcopali ſede nobilis, vt ait Paſchalis Pontifex Ro. in diplomate, quo illam eccleſiam pallij honore donat. Compoſtellanus epiſcopus Irienſi mutata ſede, ſed retento nomine dictus eſt Irienſis, à tempore Alfonſi Caſti, quo tempore ſanctiſsimum beati Apoſtoli corpus Theodomiro Irienſi epiſcopo, ſanctiſsimæ vitæ viro, reuelatum eſt, vſque ad Alfonſum Sextum. Cuius tempore, Vrbanus Papa eius nominis ſecundus, anno pontificatus ſui octauo, hoc eſt, anno domini milleſimo nonageſimo quarto ſiue quinto, precibus Dalmachij ex Cluniacenſi monacho Irienſis epiſcopi, & ſedem & omnia, quæcunque Irienſis eccleſiæ fuerant, Compoſtellam tranſtulit, & Compoſtellanum deinceps appellari, non Irienſem epiſcopum iuſsit, præterea Compoſtellanam eccleſiã hac prærogatiua donauit, vt quæ ad illud vſque tempus Bracarenſem Archiepiſcopũ agnouerat, nulli in poſterum, præterquam Romano Pontifici, metropolitano ſubeſſet Epiſcopo. Quę omnia ſucceſſor ipſius Paſchalis, qui Cardinalis adhuc legatus in Hiſpania fuerat, paulo poſt cõfirmauit

uit,ſimul illud adiecit,vt Cardinales in eccle- *An.Domini.*
ſia Compoſtellana crearentur. Poſtea quoque anno domini ſupra milleſimum centeſimo quarto,Præſulem Compoſtellanum pallij honore cumulauit.Poſtremò Calixtus ſecundus,anno Pontificatus ſui ſecundo,& ſalutis noſtræ plus minus,milleſimo centeſimo vigeſimo ſecundo,Compoſtellanam eccleſiã metropolitana dignitate ſublimauit,& in eã omnia Emeritenſis eccleſiæ iura tranſtulit, omneſque illius ſuffraganeos Compoſtellano Archiepiſcopo parere iuſsit.Id quod fecit adductus tum ſingulari ſua in B.Iacobum & Compoſtellanam Eccleſiam pietate, præſertim quòd in ea frater ipſius Raimundus, Toloſæ Comes,Alfonſi VII.pater ſepultus eſſet, tum precibus ipſius Alfonſi Hiſpaniæ Imperatoris,cuius ipſe patruus erat,& olim puerũ in ea eccleſia ſacro baptiſmi lauacro tinxerat, atque in Regem vnxerat.Nec his contentus, Domi.Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo vices ſuas in Bracarenſi & Emeritenſi prouincia commiſit.Hæc eò accuratius ex hiſtoria Compoſtellana collegi,in qua & Apoſtolicæ de ijs rebus literæ deſcriptæ ſunt; quod quæ hactenus ſuper hac re vulgo prodita leguntur,non ſatis mihi videantur autoritatis habere.Habet nũc Cõpoſtella præſulẽ Reuerendiſsimũ Cardinalẽ,D.Ioãnẽ à Toleto,ex illuſtriſsima Toletana familia,virũ antiquo ſtemmate & multis animi dotibus præclarũ.

O Eunen-

An. Domini. Eunenſis. Eunenſem in Aragonẽſi prouincia ponit Marinæus Siculus, ſed eſſe Elnẽſem ſiue Helenenſem ſuſpicor, de quo ſuo loco dicemus. Alioqui ingenuè fateor, me de Eunenſi epiſcopo nuſquam alibi quicquam legiſſe, atque adeo ne audiſſe quidem.

Gaditanus, à Gadibus inſula celebri, quæ hodie dicitur Calis.

Giennenſis, ex Menteſano nomen & ſedem mutauit, vt diximus.

Granatenſis. De Granatæ origine in Eliberitano ſcripſi, quæ in Raſe Miramolini Marrochiorum & Cordubæ Regis hiſtoriographo reperi. Ea igitur ex caſtello non admodũ celebri eò amplitudinis creuit, vt metropolis ampli & opulenti regni fuerit, quod regibus Barbaris, vt ait Antonius Nebriſſenſis, ſingulis annis decies centena millia ducatorum aureorum pendebat. Eam Reges Catholici Barbarorum tyrannide liberatã, metropolitanã merito fecerunt, fortaſſe Eliberitana ſede illuc translata, ſed pallij iure amplificata. De qua re ſuo loco latius.

In princi. de bello Granaten.

Guadicenſis, olim Accitanus, nomen tantum mutauit.

Guardienſis, hodie quoque corrupto vocabulo Egitanenſis dicitur, mutata tamen ſede, vt in Egitano diximus. Hunc epiſcopatum Rex Portugalliæ Ioannes III. in duos diuiſit, Guardienſem & Portalegrenſem, nimirum quod amplior videretur, quam vt ab vno rectè

recte adminiſtrari poſſet. An. Domini

Lerienſis in Portugalia nō procul Conimbrica, epiſcopatus nuper inſtitutus autoritate Pauli III. ſummi Pontificis, præſulem habet perquam Reuerendum Patrem F. Blaſium, ordinis D. Hieronymi, virum integritate vitę omnibus valde commendatum, & ſeuerum monaſticæ obſeruantiæ inſtauratorem.

Mindonienſis, vulgo Mondōnedo in Gallecia. F. Antonius à Gueuara, ciuitatis huius epiſcopus, memoriæ prodidit in epiſtola quadam, ſedem epiſcopalem ex Ribadeo ciuitate Galleciæ trāslatam in Mindonienſem. Perperam nonnulli Mindonienſem cum Dumienſi confundunt, vt ſuo loco declaratum eſt. In hiſtoria Compoſtellana inuenio, epiſcopū Mindonienſem olim etiam Vallibrienſem appellatum.

Mirandenſis. Miranda hæc ciuitas eſt in Portugallia, quā appellauimus Tranſmontanā, non procul Brigantia, ad Durium amnem ſita. Eam ante annos, opinor, ſex, Ioānes Portugalliæ Rex epiſcopali ſede donauit, ex autoritate Pauli III. ſummi Pontificis. Primum in ea epiſcopum inſtituit D. Toribium Lupū, virum ob integritatem vitæ ac prudentiam ſingularem, & alias animi dotes, hoc honore digniſsimum.

Ouetenſis. Hanc eccleſiam Froilà, quartus ab Hiſpaniæ recuperatione Rex, ædificaſſe, & cathedralem cōſtituiſſe dicitur, quam poſtea

An. Domini. Leo Papa tertius rogatu Regis Alfonſi Caſti metropolitanã fecerit: ſed ex hiſtoria Roderici Archiepiſcopi Toletani conſtat,hoc non à Leone III.ſed Ioanne VIII.neque ſub Alfonſo Caſto,ſed Alfonſo Magno factum,vbi etiam ipſum exemplar Apoſtolicarum ſuper ea re literarum extat.Ouetenſis eccleſia ſempèr venerabilis extitit, multitudine ſanctiſsimarum reliquiarum,quæ tempore illo miſerabilis excidij,ex omni Hiſpania in Aſturias comportatæ, demum in ea eccleſia repoſitæ ſunt,vbi etiam hodie ſumma cum veneratione ſeruantur.De qua re ſuo loco plura dicemus.

Portalegrenſis. Hic epiſcopatus ab hinc biennio inſtitutus à Paulo III.rogatu Ioannis Portugalliæ & Algarbiorũ Regis, ex ea Guardienſis epiſcopatus parte,quæ trans Tagum longius aberat,quam vt ab vno ritè adminiſtrari poſſe videretur.Præſulem habet D.Iulianum ab Alba,multis magnisque animi dotibus ornatiſsimũ, ſed pluribus & maioribus vitæ meritis ſuſpiciendum, denique de cura ouium ſuarum & officio rectè faciendo ita ſolicitum,vt verum paſtorem facile agnoſcas.

Syluenſis. in regno Algarbiorũ mutata ſede, Oſſonobenſi ſuccefsit,vti iã dictum eſt.

Zamorenſis an alicui ſuccefserit, in tanta rei antiquitate,non eſt interpretatu facile. Sũt tamen qui affirmant,de nouo inſtitutũ epiſcopa-

copatum, petente Alfonſo Hiſpaniarum Imperatore, à Calixto.II. Romano Pontifice, circa annum Domini milleſimum centeſimum decimum nonum, Pontificatus Calixti anno primo, eaque de re extare inſtruméta Pontificia & Imperatoria in archiuis illius eccleſiæ. Primum vero Zamorenſem epiſcopum fuiſſe quédam Bernardum Toletanum Canonicum, qui obijt anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo nono. Succeſsiſſe huic Stephanum virum ſanctum. Aliqui Zamorenſem dixerunt fuiſſe Numantinum epiſcopum. Sed epiſcopus Numantinus nunquam fuit. Numantia enim multo ante ſalutarem Chriſti natalem diruta, nullo poſt tempore fuit inſtaurata. Atque hæc de epiſcopis Hiſpaniæ. An. Domini.

Poſtremò illud addendum videtur, de primatu Hiſpaniæ, penes quem fuerit, certo decerni non poſſe. Nam in cõcilijs primum Archiepiſcopi, deinde Epiſcopi ſecundum ordinationis ſuæ tempus ſedebant. quod patet tum ex ipſis conciliorum ſubſcriptionibus, tum ex primi concilij Bracarenſis capite 24. Sed quantum ex Hiſpanorum annalibus colligi poteſt, primatus Hiſpanię primum in Hiſpalenſi fuit eccleſia, deinde Toletana, vſque ad excidium illud Hiſpanię funeſtum. Poſtea vero quum Toletum adhuc eſſet in Barbarorum poteſtate, Bracarenſis Archiepiſcopus ea dignitate functus eſt, vt ex ijs conſtare po-

teſt,quæ ex eccleſiæ Bracarenſis archiuis diximus,dum de Bracarẽſi præſule loqueremur. Denique reſtituto Chriſtianis Toleto, dum Bracarenſis acquiſitam ſemel dignitatem ſibi vendicat, Toletanus amiſſam poſtliminij iure repetit, contentio inter eos orta eſt, vt ex primo libro Decretalium apparet,& ad huc ſub iudice lis eſt.

Illud quoque obiter dicendum, ne quem offendat, quod in ipſo Chronici curſu, frequenter Toletanum Epiſcopum, Hiſpalenſem Epiſcopum, nõ Archiepiſcopũ, dicimus. Nam rationẽ illius temporis ſequimur, quo tempore tam Epiſcopi quàm Archiepiſcopi, ex æquo vocabantur Epiſcopi, ſed Archiepiſcopi metropolitani cognomine diſtinguebantur. Solus Pontifex Romanus dicebatur Archiepiſcopus, quippe omnium epiſcoporum ſummus & verè princeps: quod ex antiquis concilijs manfeſtum eſt.

DE AERA, ET QVANTVM DIFferat ab anno natiuitatis Chriſti. Caput 22.

POSTREMO loco dicendũ videtur aliquid de æra, & quot annis prior ſit anno natiuitatis Chriſti. Inter alias deſignandi temporis rationes, Hiſpani præcipuè hac vſi ſunt, non ſo-

lum eccleſiaſticis in rebus, verum etiam in ſcripturis prophanis, vt annos per æras diſtinguerent, quod apud alias nationes non perinde vſitatum fuit. Vnde in concilijs antiquis rarò admodum æram inuenias, præterquam in ijs, quæ in Hiſpania celebrata ſunt. Quod opinionem Gerundenſis epiſcopi adiuuat, qui ait, hanc Auguſti conſtitutionem de orbe deſcribendo, atque ære in tributum dando in Hiſpania Tarracone factam eſſe, multis annis antequam promulgaretur. Quod vt affirmare non audeam, donec aliunde certius mihi conſtet, ita non temere factum arbitror, vt Hiſpani præ cæteris nationibus hoc notandi temporis modo peculiariter vterentur. Sed illud mirum, qua autoritate affirmauerit idem, æram anno Chriſti tantum viginti ſex annis priorem eſſe, & errare eos, qui plures addant, quum contrarium omnes, tam qui latino, quàm qui vernaculo ſermone de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt, ſentiant, atque omnes ex æquo annum natiuitatis Chriſti æra triginta octo annis poſteriorem ponant. Quod duorum grauiſsimorum autoritate ſcriptorum probandum duxi, tametſi res extra cõtrouerſiæ aleã eſſe videatur. In Euſebio Alcobaciẽſi manu ſcripto, in quarto Augu. Cęſaris anno, hæc verba in ipſo cõtextu reperi. Hoc tẽpore edicto Auguſti Cæſaris ęs in tributũ & cẽſus dari iubetur, ex quo ęra collecta eſt. Quę

An. Domini.

An. Domini. verba, in Euſebijs impreſsis, neſcio qua de cauſa omiſſa ſunt. Igitur quatuor annis ſi addas triginta octo, habebis quadrageſimum ſecundum Auguſti annum: quo anno natus eſt Ieſus Chriſtus mundi ſeruator. Si quis forte tergiuerſetur, & calumniari velit, hanc annotationem eſſe ſuppoſititiam, quòd in vulgatis exemplaribus non reperiatur: habeo diui Iſidori autoritatem, qui apertè dicit, anno ante æram conſtitutam duodecimo: pro accipiendo Reipub. imperio, Cn. Pompeium & C. Iul. Cæſarem arma ciuilia commouiſſe. Hoc vero factum eſt L. Paulo & C. Marcello Coſſ. à quibus vſque ad quartum Auguſti annum, Caſsiodorus duodecim annos numerat. Idẽ S. Iſidorus paulo poſt, primum Valeriani & Gallieni Imperatorum annum, æra ducenteſima nonageſima quarta fuiſſe dicit, cui numero ſi octo & triginta detrahas annos, habebis annum domini ducenteſimum quinquageſimum ſextum, quo anno Euſebius eos inauguratos imperio ſcribit. Vnde mihi ſuſpicari libet, Auguſtum Cæſarem iam tum, quũ inito Triumuiratu cum Lepido & Antonio imperium orbis, velut cenſum aut hæreditatem paternam, inter ſe partiti ſunt, hoc edictum conſcripſiſſe, quod multis poſt annis promulgauerit, ac forte in Hiſpania tum, quũ domitis Cantabris & Aſturibus, vniuerſa Hiſpania tranquilla ac pacata potitus eſt. Cuius edicti quum mentio fiat in Euangelio & etiam

In Chron. Gothorum.

Luc. 2.
li. 18. anti.

etiam Ioſepho, mirum eſt Romanos ſcripto- *An. Domini.*
res nihil omnino meminiſſe. Quod verò ab
illo edicto hæc deſignandi temporis ratio ex-
orta ſit, præter alios docet S. Iſidorus his ver- *Etymolog.*
bis. Aera ſingulorum annorum conſtituta eſt *li.5, c.36.*
à Cæſare Auguſto, quando primum cenſu
excogitato, Romanum orbem deſcripſit. Di-
cta autem æra, ex eo quod omnis orbis ęs red
dere profeſſus eſt Reipub. Hactenus ille. Di-
cta eſt quidem æra, non tamen inde natum
vocabulum, quod multo antiquius eſt. Nam
Lucilius Poeta eo vſus eſt ad hunc modum:
Aera numeri ſubducta improbè. Erat enim
Aera, numeri nota in moneta, deſignans
quantum valebat. quod poſt Nonium Mar-
cellum, etiam notauit Ambroſius Calepinus.
Hæc vero temporis per æras ſignificandi ra-
tio, in Aragonia ſublata eſt à rege Petro eius
nominis quarto, anno domini milleſimo tre-
centeſimo quinquageſimo octauo, in con-
uentibus Valentiæ celebratis, vt annotauit Pe
trus Antonius Beuter: In Caſtella verò, an-
no milleſimo trecenteſimo octogeſimo ter-
tio, ab Ioanne Rege eius nominis primo:
dum conuentum Regni ſui Segobiæ ageret.
Poſtremo etiam in Portugallia, ab Rege Ioan
ne primo, poſtquam Septam Africæ vrbem
munitiſsimam vi bellica Sarracenis ademit,
circiter annum domini milleſimum quadrin
genteſimum decimum quintum. Atque ita
communi omnium Hiſpanię regum decreto

O 5 cau-

An. Domini cautum eſt, vt in actis publicis anni à natiuitate Chriſti in poſterum perpetuò numcrarentur.

Poſtquam hæc ſcripſiſſem, admonitus ſum à Ioanne Geneſio Sepulueda, longè aliam eſſe Aeræ originem, quàm à S. Iſidoro & alijs ſcriptoribus prodita ſit. Cuius de hac re annotationem, quia non ſolum ingenioſa, verum etiam erudita mihi viſa eſt, ad verbum hic adſcribendam duxi. Ea habet ad hunc modum, In Auguſti Principis gratiam, Hiſpani non ſolum vrbem ad ripam Iberi amnis Cæſarauguſtam nominarunt, ſed etiam temporum rationem, vt Romani ab vrbe condita, ſic ipſi ab Auguſti Cæſaris principatu repetere conſtituerunt. Manſitque ea conſuetudo ad annum vſque Chriſti nati milleſimum trecenteſimum octogeſimum tertium. Tunc enim lege cautum eſt ab Ioanne primo Caſtellæ Rege, vt deinde anni & tempora, à Chriſti natali die, velut à capite deducerentur, omiſſa Aera Cæſaris. De cuius initio & nomine multa à multis tum veteribus, tum recentioribus falſo tradita ſunt, nec quiſquam, quem quidem vel legerim vel audierim, quæſtioni ſatisfecit. erroris autem origo fuit, quòd hæc temporum ratio Aera nuncupata, Chriſti natale triginta octo annis antecedit. at hoc incidiſſe conſtat in quadrageſimum ſecundum annum Auguſti principatus, cuius initi-

um ſcriptorum cōſuetudo idem quod Triū- *An. Domini.*
uiratus facit. Huius igitur quatuor annorum interualli conſideratio, multorum ex noſtris ingenia torſit, qui cum exitum non inuenirent, in varias & commentitias opiniones, atque adeo mera ſomnia diſceſſerunt, quæ refellere nec huius loci eſt, nec magni negocij, vt ipſi alias pluribus verbis explicuimus. Cæterum non fuerit alienum, quemadmodum mihi omnia diligenter perpendenti, & veterum de temporibus illis monumenta colluſtranti difficultas expediri poſſe viſa eſt, paucis explicare. Sic enim exiſtimo, vt res ipſa docet, veteres Hiſpanos ea ratione gratiam ab Auguſto Cęſare inire molientes, non ab ipſo ſtatim principio Triumuiratus initium huiuſmodi ſupputationis Aeræue conſtituiſſe, cū Auguſtus, Antonius & Lepidus communi conſilio & auctoritate rem Romanam adminiſtrare cœperunt: ſed ab eo tempore, cum orbe partito, Hiſpania & Gallia, & reliquæ citra Ionium mare regiones occiduæ, in vnius Auguſti imperiū cōceſſere, & reliquus orbis ad Orientē Antonio permiſſus eſt, Africa vero attributa Lepido. Quam partitionem factā fuiſſe poſt bellū Peruſinū, ſtatim poſt Lucij Antonij conſulatū, hoc eſt, quarto Triūuiratus anno: qui fuit Hircio & Panſa Conſs. & tertio poſt anno, cū Publio Seruilio Luciū Antoniū fuiſſe Conſulem, Aurelius Caſſiodorus eſt autor. Aera igitur, qua multos annos atque ſæcu-

An. Domini. ſæcula, præter aliarum gentium conſuetudinem, vſi ſunt Hiſpani, rectè, vt eſt, ſic Auguſti Cæſaris nominatur, initiumque ſumpſit ab anno, cum Hiſpaniarum Imperium ad ipſum ſolum delatum eſt, qui annus, vt expoſui conſtatque, triceſimus octauus ante natum Chriſtum numeratur. Huius verò vocis Aera, quam noſter Iſidorus, autor alioquin grauiſsimus, & fere poſteri, ad æream monetam & tributum ab Auguſto Cæſare in deſcriptione orbis imperatum referendam falsò putarunt, rationem paucis explicabo. Veteres enim initio (vt equidem pro comperto exploratumque habeo) ſcripturas claudentes, tempus ad hunc modum adſcribebant. Acta fuerunt hæc, exempli gratia, Cordubæ, pridie Cal. Maij. Annus erat Auguſti Cæſaris centeſimus quinquageſimus. Deinde breuitatis cauſa ſic verba ad annum pertinentia ſignabant. A.ER. A.CAES. CL. initia duntaxat verborum punctis diſtincta pro totis verbis notantes, vetuſtiſsimo properantium librariorum more. Et huiuſmodi multa in tabulis æneis & lapidibus olim ſcripta licet animaduertere. Poſtea librariorum tabellionumque temeritate & inſcitia punctis ablatis, ſcribi cœpit, AERA CAES. & ab alijs magis etiam properantibus AERA, duntaxat adhibito numero per notas. Quo errore latius ſerpente, quæuis annorũ ab aliquo velut capite deducta ratio, primum ab Hiſpanis, deinde à cæteris

teris aſtrologis Aerę cœpit nuncupari. Hacte- *An. Domini.*
nus ille. Poſtea verò rogaui virum doctiſsi-
mum Didacum Neilā Canonicum Salman-
ticenſem, vti per literas percontaretur Sepul-
uedam, an aliquam haberet opinionis ſuæ
autoritatem. Reſpondit ingenuè, vt candi-
dum virum decebat, nullam ſe habere præter
coniecturam veriſimilem. Mox Reſendium
conſului, ne quid inexploratum relinquerē.
Is mihi reſpondit ad hunc modum.

L. ANDR. RESENDIVS, IOANni Vaſæo viro doctiſſimo. S.

CIrciter Cal. Maias Vaſæe literas tuas adcepi, datas nonis Februarij Salmanticæ. Adcepi aūt Conimbricæ, quo me Regia auctoritas, ita enim blandiri mihi malo, quā vim adpellare, trāſtulerat, hoc eſt, ab honeſto & quieto otio, in negotium turbulentiſsimum, à muſæo in piſtrinū, vbi ſine vlla intermiſsione ad extremā defatigationem eſt molendum. Nec ſatis ſcio quid cōquerar, neq; quid nō conquerar, niſi quod hoc quidquid eſt, irato meo genio mihi cōtigiſſe certo ego ſcio. Non igitur vacauit, imo ne nunc quidem vacat, poſtulationi tuæ adcuratius paulo reſpondere, vti amico amicum

An. Domini. cum par erat, tamen ne nulla ex parte ſatisfaciã tibi, cui equidẽ ſemper ex omni, pro tua in me beneuolentia, ſtudui ſatisfacere, ſcito me de Aera nihilo plus cogniti, nihilo plus comperti habere nunc, quam habuerim tunc, quũ de ea re præſens mecũ egiſti. Neque ego de initio eius loquor. Nã ſatis manifeſtè adparet, incepiſſe ex eo tẽpore, quo ex partitione Triumuirali vtraq; Heſperia Octauio ceſsit, poſt annos quatuor quã eſt interfectus C. Cæſar. Loquor autem de origine tantũ vocabuli, vnde videlicet Aera nominetur, quęue nominis eius cauſa fuerit. Nam quod alij ab ære dando, id eſt, à cenſu, qui Auguſti indictione ſoluebatur, æram nominatã arbitrantur, nõ admodũ probo. Multo etiã minus, quod alij ab hero, id eſt, domino herã dici volunt, quaſi dominationẽ. Commentum aũt Geneſij Sepulue dæ, quo ex compendio ſcriptionis A. ER. A. Cæſ. id eſt, annus erat Auguſti Cęſaris, feciſſe imperitos æram Cæſaris, nobis nititur perſuadere, fateor, nõ ſine admiratione, propter hominis eruditionem, legi. Libẽter enim ab illo quærerẽ, nũ literarum illarum compẽdiũ exiſtimet ſcribis tantũ fuiſſe cognitũ, quaſi eſſet ſimile illi Hebræorũ elementorũ arcano, quod apud ipſos Cabala nominatur, aut hieroglyphicis notis, quib. vetus Aegyptiorũ obducta implicataq; erat ſapiẽtia, quarũ myſteria, quũ ſolis eſſent cognita ſacerdotibus, à patribus adcepta quaſi per manus poſteris proderentur

tur,an magis compendiariã iſtã formulã etiã in vulgus emanaſſe arbitretur.Huic parti ſi,vt doctum facere æquũ eſt, adſentiatur: reſpondeat,quonã tempore Hiſpanos autumet in tãtam animi, vt ita loquar,ſupinitatẽ deueniſſe, ſtantibus ne adhuc in Hiſpania Romanis rebus,ac vigente imperio, an poſtea quam con labi ad Gothorũ irruptionem cœpere?Florentibus rebus id fieri nequaquam potuit, quum Latina lingua multũ non Romani modo,qui in Hiſpania erant, ſed ipſi etiam Hiſpani vterẽtur. Ad hæc,quũ Hiſpania primũ in prouincias duas,hoc eſt,citeriorẽ & vlteriorẽ,deinde in treis,Tarraconenſem, Beticã & Luſitaniã eſſet diuiſa,tũ deinceps,propter magnitudinẽ diuiſa trifariã Tarraconenſi, Gallecia facta ſit quarta, Carthaginẽſis vero quinta, vt ſcribit ad Valentinianũ Sextus Rufus, nec ibi finis, ſed diuiſa quoq; Luſitania,ſexta numero cœperit eſſe Vettonia:atq; hæ oẽs prouinciæ ſiue cõſulibus,ſiue procoſſ. ſiue prætoribus, ſiue proprætoribus,ſiue præſidibus,ſiue legatis regerentur:præterea ſcribis,logiſtis, tabularijs, tabellionibus,hominibus vel Romanis, vel certè Romanæ linguæ peritis,plenæ eſſent,etiã vſq; ad tẽpora Maiorani Cæſaris, qui regnare cœpit circiter annum Seruatoris noſtri CCCCLXXII. cõſentaneũ ꝓfecto nõ eſt,ignoraſſe eos vim harũ literarũ A.ER.A.Si aũt, poſtquam in Hiſpanias Gothi inuaſerunt, id adcidiſſe dicat, rurſus quærerem, ſubitò ne

An. Domini.

tò ne

An. Domini tò ne id, an paulatim potius? Subito ac repēte extinctā fuiſſe notitiā illorū verborū, quibus tam frequenter in tabulis vterentur, perſuaderi ego non poſſum, niſi me doceat Geneſius, lethargo fuiſſe tum ſimul correptos Hiſpanos omneis. Paulatim euenit, inquiet. En rurſus eodē luto, in eadem hæremus ſalebra, vt nimis ſane videatur eſſe mirū, vix centū annorum interuallo, in tantum rem obſoleuiſſe, vt etiā ad Leandrū illum, ac adeo Iſidorū, multæ tum eruditionis tum diligentiæ homine, vulgatiſsimus quatuor illarū literarū intellectus minime perueniret. vt cōſilia vetuſtiſſima, nēpe Bracarenſe primū, æra DCX. & Hiſpalenſe prius æra. DCXXVIII. celebrata prætermittamus: vt prætermittamus etiam etiam veteres in ſaxis inſcriptiones ęra. DX. & DXX. & DL. factas, hoc eſt, ſub Anaſtaſio, & maiore Iuſtiniano. ſed quid? quod ſub Arcadio & Honorio. circa annum nati Seruatoris CCCC. integris etiam dū, aut certè minima ex parte adciſis in Hiſpania rebus, Diuus Fauſtus Regienſis in Gallia epiſcopus, ſcriptor ſatis luculentus, æræ vtitur vocabulo? Quuius verba priore de Spiritu Sancto libro, ita habent. Sacer autem numerus diximus, quia tre-

T / IH

centi in æra ſiue ſupputatione, ſignum crucis: decē & octo vero, Ieſu adorandum nomen oſtendunt. Quibus ego verbis partim, partim etiam ipſa ratione adducor, vt credam, neque ab ære dando vocatam æram, vt putauit

uit Iſidorus,neque ab hero heram,vt ſomni- An. Domini.
ant nonnulli,ſed ſimpliciter à nota numeri,
quod æra,ſit nota vel ſupputatio, vt Fauſtus
interpretatur. Ad quam rationem Alphõſus
Hiſpaniarum Rex ſuam temporũ ſupputati-
onem æram adpellarit.Si quis autẽ roget,ſa-
tis ne id Latinè:reſpondebo Nonij Marcelli
verbis,Aera, inquit, numeri nota. Lucillius
libro xxix.Hæc eſt ratio peruerſa,æra nume-
ri ſubducta improbè. Igitur ab initio, ratio
hæc numerandi tempora,àbuſque Auguſto
cœpta,æra nominata eſt. Neq; mouere quẽ-
quã debet,eius vocabuli vſũ apud probatos
auctores minime inueniri.

Multa renaſcẽtur,quæ iã cecidere,cadẽtq;
Quæ nũc ſũt in honore vocabula,ſi volet
vſus,
Quem penes arbitrium eſt, & vis, & nor-
ma loquendi,

Ait Horatius.Meus Vaſæe huc inclinat a-
nimus. Sicui aliud placuerit,ſuo fruatur iudi
cio.Hæc ille. Atque hæc quidem ſunt, quæ
de Aera diligẽti ſtudio perquiſita inuenire po
tui.Placuit vero horum ſententiam doctiſſi-
morum virorum adſcribere,de qua iudiciũ
meum in medio relinquo. Nam vtriuſque
ſingulari eruditioni tantum tribuo,vt ab alte-
rutro diſſentire religio mihi ſit.Prudens Lec-
tor id ſequatur, qđ magis ipſi ꝓbabitur.Nũc
Chronicon ipſum,deo bene fortunante, ag-
grediamur.

CHRONICON RERVM HISPANICARVM, A NATIVITATE CHRISTI, VSQVE AD annum milleſimum vigeſimum.

1 *QVA NOCTE NAtus eſt Ieſus Chriſtus, illuxit vniuerſæ Hiſpaniæ nubes cãdida tantæ claritatis atq; etiam caloris, vt inſtar Solis eſſet meridiani, vt patet ex hiſtoria Regis Alfonci Decimi. Verũ non hoc ſoli contigit Hiſpaniæ, ſiquidem eã noctem omni luce clariorem fuiſſe, ſcribit in ſermone de* Natiuitate *Chriſti* D. Cyprianus, *ſiue quiſquis eſt illius autor, qui certè fuiſſe pius & eruditus negari nec poteſt nec debet.*

Par.1, ca.107

Hoc fere tempore floruit Sextilius Hæna poeta Cordubenſis, qui de laude & interitu Marci Tullij carmen compoſuit. Petrus Crinitus. Quod carmẽ recitauit in domo Meſſalæ Coruini, vt ait Gregorius Gyraldus.

li. de poet. Lati. 3. lib. 4. hiſto. poet.

Primo Tiberij anno, Hiſpanis petentibus per- An. Domini.
miſſum à Senatu Romano, vt in Tarraconenſi Co 16
lonia templum Auguſto ſtrueretur, datumque in
omnes prouincias exemplum. Cornelius Tacitus. lib. 3.

Tiberius Cæſar Cantabros, & vicinas gentes la
trocinea exercentes, ab Auguſto oppreſſos, ex Au-
guſti Cæſaris inſtituto, tribus militum ordinibus lib. 3.
impoſitis, non modo pacatos, ſed etiã vrbanis præ-
ditos moribus effecit. Strabo.

Huic Tyberio Principi nunciauit Oliſiponenſi-
um legatio ob id miſſa, viſum auditumq; in quodã
ſpecu concha canentem Tritonem, qua noſcitur
forma, vt autor eſt Plinius, qui ſcribit in eodem li- lib. 9. c. 5.
tore ſpectatã Nereidem ſquamis hiſpido corpore,
etiam qua parte humanam effigiem habet, cuius
morientis etiam gannitum triſtem accolas audi-
uiſſe longè.

Anno Tiberij nono, Vibius Serenus Proconſul vl 24
terioris Hiſpaniæ, de vi publica damnatus, ob a-
trocitatem temporum, in inſulam Amorgum (vna
erat ex Cycladibus) deportatur. Cornelius Taci- lib. 4.
tus.

Hiſpania vlterior, miſſis ad Senatum le- 26
gatis, orauit, vt exemplo Aſiæ, delubrum Tiberio
matrique eius extrueret. quod Tiberius illis nega-
uit, eleganti ac modeſta oratione teſtatus, morta-
lem ſe eſſe, atque hominum officio fungi malle in a-
nimis illorum, quam templis coli: tantum hoc à ci-

An. Domini. *uibus & ſocijs petere, vt quandocunque conceſſerit, cum laude & bonis recordationibus famam nominis ipſius proſequantur. Idem.*

Ibidem.

Eodem anno agreſtis quidam nationis Termeſtinæ, in Hiſpania citeriori L. Piſonem eius prouinciæ Prætorem, pace incurioſum, ex improuiſo in itinere adortus, vno vulnere in mortem affecit, qui tandem deprehenſus, cum tormentis ædere ſocios adigeretur, voce magna ſermone patrio fruſtra ſe interrogari clamitauit: adſiſterent ſocij ac ſpectarēt, nullam vim tantam doloris fore, vt veritatem eliceret, idemque cum poſtero ad quæſtionem retraheretur, eo niſu ſe proripuit cuſtodibus, ſaxoque caput adflixit, vt ſtatim exanimaretur Piſo Termeſtinorū, (Termes oppidum eſt Plinio & Ptolomæo inter Cluniam & Vxamam) dolo cæſus habetur, quia pecunias è publico interceptas acrius, quàm tolerarent Barbari, cogebat. Idem.

35 *Seruio Galba & L. Sylla Coſſ. Sex. Marius Hiſpanorū ditiſsimus, defertur inceſtaſſe filiam, & ſaxo Tarpeio deijcitur, non dubium, quin magnitudo pecuniæ ei malo verterit. Idem.*

lib. 5.

37 *D. Iacobus Apoſtolus filius Zebedæi in Hiſpania prædicauit Euangelium Chriſti, & in tota prouincia nouem duntaxat ad fidem noſtram conuertiſſe dicitur. Quamuis beatus Calixtus, in epiſtola trāſlationis ipſius dicat, illum plures habuiſſe diſcipulos, ſed duodecim ſpeciales, quorum nouem, dum*

adhuc

adhuc viuerat, in Gallecia elegiſſe, cuius tempore **An. Domini.**
prædicationis, in ciuitate Cæſarauguſta, templum Virgini matri dedicauit, ipſius admonitu. (Quod vulgo dicitur, nueſtra ſennora del pilar) etiam hodie plurimis nobilitatũ miraculis, vt Petrus Antonius Beuter Beati Calixti Papæ, & aliorum autorum teſtimonijs confirmat. Atque hæc fuit prima Chriſtianorum toto orbe Eccleſia, vt eſt conſtans à multis retro ſæculis ac perpetua fama & memoria, per quam multa antiquorum geſta, teſte Magno Baſilio, nobis velut per manus tradita **in epiſt. ad**
ſunt. Apoſtolus vero, duobus diſcipulis in Hiſpania **Nepot.**
prædicationis cauſa relictis, cum reliquis in Iudæam rediјt. B.Calixtus Papa.

C.Cæſar Caligula Romanum ſuſcepit imperiũ, 39
cuius tempore Herodes, ſuadente Herodiade inceſta Philippi fratris vxore, pro qua Ioãnes Baptiſta occiſus erat, ad petendam Caij amicitiam Romã venit: ſed accuſatus ab Agrippa, Tetrarchiam perdidit, fugienſq́; in Hiſpaniam cum Herodiade, mœrore conſumptus eſt, vt autores ſunt Seuerus Sulpi- **in Chroni.**
tius & Beda.

Eodem anno, aut ſaltem ſequenti, natus eſt Cordubæ M. Anneus Lucanus Poeta, patre L. Anneo Mela, Senecæ Philoſophi fratre, matre verò C. Acilia, Acilij Lucani Oratoris filia, quarto Nonas Nouembris, C.Cæſare Auguſto Germanico iterum, & L.Cæſiano Coſſ. Cunas infantis, quibus ferebatur,

An. Domini. apes circumuolitaſſe oſque inſediſſe, memoriæ proditum eſt, dulcem & facundum poetam portendentes. Infans octimeſtris Romã delatus eſt. Hæc partim ex Petro Crinito, partim ex alijs.

lib. 3. de Poet. Lati.

Fuere hoc tempore Cordubæ duæ illuſtres familiæ ac nobiles, altera Annea, ex qua pleriq; inſignes doctrina viri nati ſunt, ab hac Lucanus, Seneca, & alij Annei dicũtur: altera Acilia, ex qua Acilius Lucanus Orator, Lucani auus paternus, & Acilius Buta vir prætorius. Gregorius Gyraldus.

lib. 4. hiſto. poet.

44 Anno primo Tyberij Claudij Cæſaris, D. Iacobus Apoſtolus ab Herode Agrippa capite truncatus, vt autor eſt Euſebius in hiſtoria eccleſiaſtica, quãuis idem in Chronicis dicat decollatum, anno 36. Occiſus eſt autem 25. die Martij, corpus vero nauigio impoſitum à diſcipulis, appulit in Hiſpaniam octauo calendas Auguſti, quo die præcipuũ ipſius feſtũ ab eccleſia celebratur, ac depoſitũ eſt in petra, cuius durities ceſſit ſancto corpori, in ciuitate, quæ olim Iria Flauia, nunc vulgo Padron dicitur. Tandem poſt longas, ſed vanas D. Lupæ & Reguli ſiue Præſidis illius prouinciæ illuſiones, & vtrunque per clariſſima miracula ad fidẽ Chriſti conuerſum, corpus Apoſtoli à diſcipulis tranſlatũ eſt Compoſtellã, atq; ibidem ſepultum tertio calẽdas Ianuarias, quo die tranſlatio ipſius tota Hiſpania celebratur.

li. 2. ca. 9.

Ita ferme, qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt: ſed ex epiſtola beati Leonis tertij Papæ conſtat, ab

ijſdem

iiſdem diſcipulis, à quibus corpus Apoſtoli nocte ſublatum metu Iudæorum, & ab Ioppe naue diuinitus præparata, ad Iriam Galleciæ portũ delatum eſt, ad prædium quoddam, quod à dicta vrbe ferme decem & octo millibus paſſuum aberat, deportatũ: vbi, inquit B. Leo, nũc veneratur: & in crypta quadam diruto minutatim idolo à paganis conſtructo, ac recluſa tellure conditum eſt facta ſuper domuncula cum altari, ſed quæ domuncula, vt annotauit L. Andreas Reſendius, creſcente indies fide, aucta & locupletata eſt celebri per orbẽ ſepulchro. Vide Breuiariũ Eborenſe nuper à Reſendio recognitũm. An. Domini.

Sed operæprecium videtur hoc loco ſubiungere, quod de hac re in Hiſtoria Compoſtellana reperi: id eſt huiuſmodi. Occidit Herodes Iacobum fratrẽ Ioannis gladio. Cuius beatiſsimi Apoſtoli corpus venerandum Iudæi, maleuolentia & inuidia ducti, nec ſepelire voluerunt, nec à Chriſtianis, qui tunc tẽporis Hieroſolymis erant, ſepeliri permiſerunt. Sed ſicut Leo Papa in epiſtola, quam de eius paſſione & corporis ipſius in Hiſpaniam tranſlatione ad Hiſpanos deſtinauit, affirmat: integrum corpus cum capite extra ciuitatem proiicientes, canibus, auibus, atque feris deuorandũ conſumẽdumq; expoſuerunt. Sed eius diſcipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus ſuum in Hiſpaniam tranſferrent tumulandum, totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes,

An. Domini. *ad litus vſque maris citatò calle peruenerunt. Vbi dum ſoliciti de nauigio, quo transfretarent in Hiſpaniam, eſſent: nauim diuinitus paratam in litore maris inuenerunt. Quam Deo gratias vnanimiter agentes, impoſito ſacratiſſimo corpore, læti conſcenderunt, & Scylla cum Charybdi ac periculoſis Syrtibus manu Domini gubernante deuitatis, primum ad Irienſem portum fœlici curſu peruenerũt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum donum, nunc Compoſtella dicitur, deferentes, ſub marmoreis arcubus ſepelierunt.*

Hos vero diſcipulos, eodem autore & alijs multis, D. Iacobus in Hiſpania fide Chriſtiana imbuit, qui corpus magiſtri pro Chriſto paſſi in Hiſpaniam ſequuti ſunt, & inde Romam profecti, atque ab Apoſtolis Petro & Paulo infulis epiſcopalibus ornati, ad prædicandum verbum Dei in Hiſpanias iterũ miſſi ſunt, & ibidem pro Chriſti fide, quam prædicabant, martyrio affecti.

S. Cecilius, primus epiſcopus Eliberitanus prope Granatam.

S. Euphraſius, primus epiſcopus Illiturgitanus in Betica, hoc eſt, vt aliqui affirmant, Giennenſis.

S Secundus, primus epiſcopus Abulenſis.

S. Indallêtius, primus epiſcopus Vrcitanus, quod oppidum ſunt qui in Arragonia eſſe affirment, in confinibus Nauarræ, & appellari hodie Verga. Huius reliquiarum pars in Eccleſia Burgenſi ſumma

cum

S.Cteſiphon,epiſcopus Abderitanus, ſecundum alios, ſecundũ Beatum Calixtũ, Virgitanus. Erat aũt Virgi, quã nunc Almeriã vocari aiũt, non procul Abdera, vt ex Põponio Mela cõſtat. Vide quæ de Vrcitano epiſcopatu ſuo loco diximus. An. Domini.

S.Heſychius epiſcopus Cartheſanus, vel ſecũdũ Beatũ Calixtũ, Carceſitanus. prope Aſturicam fuiſſe, aiunt.

Reliqui duo S. Athanaſius & S.Theodorus iuxta S. Apoſtoli corpus, quod indeſinenter vigilantes ſeruauerant, alter ad dextram, alter ad ſiniſtrã à populis, quos Deo lucrifecerant, ſepulti ſunt. quos Petrus Anto. Beuter, ab Apoſtolo ex Hiſpania in Iudæam redeunte, Cæſarauguſtæ relictos, alterum epiſcopum, alterum presbyterũ ſcribit. Sed hoc cum epiſtola B.Leonis non concordat. li.1.c.23.

Beatus Petrus martyr, primus Bracarẽſis epiſcopus, etiam fuit S.Iacobi Apoſtoli diſcipulus, vt Bracarenſis cantat Eccleſia.

Hoc tempore, nimirũ ſub imperatore Claudio, floruit, vt eruditè colligit Ioachimus Vadianus, Pomponius Mela nobilis Coſmographus Hiſpanus, ex Mellaria oppido Beticæ, vt ipſe ſcribit. atque hæc ipſa Mellaria nobis etiam dedit Turannium Gracculam, quem citat Plinius in præfatione libri 3. Naturalis Hiſtoriæ. li.2.ca.6.

46 *Anneus Seneca philoſophus Cordubenſis, ab exilio, quo miſſus à Claudio per inuidiam fuerat, reuoca-*

An. Domini. uocatur, procurante Agrippina Claudij noua coniuge ac matre Neronis, & Prætor Romanus deſignatur. Cor. Tacitus. lib. 12.

50 Tiberius Claudius Nero, vndecimo ætatis anno adoptatus à Claudio, Anneo Senecæ philoſopho iã tũc Senatori, in diſciplinã traditus eſt. Suetonius Tranquillus. Quod Agrippina curaſſe creditur, vt cõſilijs eius ad ſpẽ dominationis vteretur, quia Seneca fidus in Agrippinã, memoria beneficij, & infenſus Claudio dolore iniuriæ videbatur. Cor. Tacitus.

Hic eſt ille Seneca philoſophus Stoicus & Orator clariſſimus, Socionis philoſophi diſcipulus. Cuius hodie præclara ingenij monumẽta extant, cuius tã tenax fuit memoria, vt duo nominũ millia, quo ordine erant dicta, referret, & ducentos amplius verſus ſemel auditos, ab vltimo incipiens, vſque ad primum recitaret, vt ipſe de ſe refert. in præfa. declama.

Anneum Senecam Romæ non ſolũ Prætorẽ, ſed etiã Conſulem fuiſſe reperio, ſimul cũ Trebellio Maximo, autore Senatus cõſulti Trebelliani, quos Caſſiodorus propterea in catalogo Conſulũ non poſuit, quia honeſtamenta potius nominis, quã inſignia poteſtatis habuerunt. Ita vt quærendũ reliquerint, quibus Coſſ. Conſulatũ geſſerint, quemadmodum de Seneca & alijs aliquot ait Auſonius. Ideo horũ Conſulatum Caſſiodorus, opinor, Neroni adſcribit. ff. ad ſena. con. Trebel. in Paneg. Gratia.

Huius filius fuit L. Anneus Seneca, Tragœdiarum ſcriptor celeberrimus, Cordubenſis & ipſe, vt

autor

autor eſt Rodolphus Agricola in commentario, quem ſcripſit in præfationem Declamationum Senecæ. An. Domini

Habuit & alios duos filios, Nouatum & Melam, quem Rodolphus Agricola Lucani Poetæ patrem dicit. Ego tamen Euſebium ſequutus, Melā Lucani patrem, fratrem fuiſſe Senecæ dixi. Habuit enim Seneca fratres duos Galliōnem & Melā, vt ex Cornelio Tacito conſtat. Quanquā qui animaduerterit, Senecam & Lucanum eodem fere tempore neci datos à Nerone, atque ætatem vtriuſque conſideret, fortaſſe Rodolpho Agricolæ credat, Senecā philoſophū, non patruū, ſed auum fuiſſe Lucani.

Eodem fere tempore floruit Latro Portius Hiſpanus, eximius orator, & Senecæ admodum familiaris, vt videre eſt in præfatione declamationum Senecæ.

Per hæc tempora memoriæ prodidit Pet. Ant. Beuter, S. Saturninum poſtea Toloſanum epiſcopum, à Diuo Petro Roma miſſum in Hiſpaniā, ad prædicandum verbum Dei. Venit verò Pompeloñē, & ſeptem dierum ſpatio quadraginta hominum millia ad Chriſtum conuertit, vt Pompelonenſis legit eccleſia, & in his S. Firminum ciuem Pompelonenſem Epiſcopum & martyrem. De quo ſuo loco.

Nero Othonem, qui Galbæ in imperio ſucceſſit, chariſſimum ipſi & omnium conſiliorum, ſecreto- 61

An. Domini. *cretorumq́; participem, vt Poppæa amica eius ſine riuali potiretur, per cauſam legationis in Luſitaniam miſit, eiq́; prouinciæ præfecit. Quam Otho adminiſtrauit Quæſtorius per decem annos, moderatione ac abſtinentia ſingulari. Cor. Tacitus & Suetonius, in Otho.*

l.13. ca.3.

64 *Octauo Neronis anno, Anneus Seneca non ignarus criminationum, quibus ipſum mali apud Neronem ad deteriores iam inclinantem adoriebantur, per ſpeciem ſenectutis & aduerſa valetudinis, eleganti ratione petijt à Nerone, vt liceret ſibi publicis negocijs & fortunis omnibus ſecedenti, in otium ſe abdere. cuius orationem ſubdola reſponſione ac multum beneuolentiæ mentita, Nero velut clauum clauo pepulit, & ſecurum eſſe iuſſit. Cornel. Tacitus.*

lib.14.

66 *Marcus Anneus Lucanus poeta, in Piſoniana cõiuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas medico præbuit, pridie calendas Maias, anno ætatis ſuæ XXVII. vel, XXVIII. Partim ex Chronicis Euſebij, partim ex alijs. Euſebius dicit, Melam patrem quadriennio pòſt bona filij á Nerone promeruiſſe. ſed contrarium aſſerit Corn. Tacitus, Interfecti filij rem familiarem acrius requirentem, à Fabio Romano accuſatum, tanquam coniurationis conſcium, aſſimulatis Lucani literis, quas cum Nero, qui opibus eius inhiabat, ad ipſum ferri inſiſſet, ſoluta vena promptiſſimã mortis viã ſibi quæſiuiſſe.*

lib.15.

Luca-

Lucano mortuo, cuius ſuperſtitis gloriæ inuide- An. Domini.
bat, in monumento marmoreo Nero elogium hoc
poſuit, Quod Romæ inuentum dicit Pe. Crinitus. li. 3. de poet.
M. ANNEO. LVCANO. CORDVBEN- Lati.
SI. POETAE. BENEFICIO. NERO-
NIS. CAE. FAMA SERVATA.

Eodem anno Iunius Anneus Gallio, frater Seneca, egregius declamator, propria ſe manu interfecit, mortem eius Nerone in præſentiam ſuam differente. Euſebius.

Nero Senecam præceptorem ſuum ad necem cõ 67
pulit, quamuis ſæpe commeatum petenti, boniſq; cedenti perſanctè iuraſſet ſuſpectum ſe fruſtra, perituruṁq; ſe potius quàm nociturum ei, vt inquit Sue- cap. 35.
tonius in Nerone. Iuſſus eſt autem à Nerone mortem ſuo arbitrio ſibi parare. Igitur apertis primũ venis brachiorum & crurum, cum lentius ſanguis ex venis ſenio arctatis efflueret, venenum, quale Socrates in carcere bibit, hauſit intrepidus: & quum ne ſic quidem moreretur, inferuens demum balneum illatus, vt calor veneno vires ſuppeditaret, pauca de anima immortalitate philoſophatus, & conſolatus Paulinam vxorem & amicos præſentes,
mortuus eſt. Corne. Tacitus & Rodolphus Agrico lib. 15.
ca, vbi ſupra. Mortuus eſt autem maior annis 114.
vt ex ipſius Senecæ præfatione in Declamationes ſuas facile eſt colligere. Ait enim, Ciceronem ſe audire potuiſſe, niſi bellorum ciuiliũ furor obſtitiſſet,

quæ

An. Domini. quo ſe intra ſuam coloniam continuit. Porro inter bellum ciuile Cæſaris & Pompeij, quo tempore aptum ſe fuiſſe dicit audiendo Ciceroni,& mortē Senecæ,interceſſerunt plus minus 116. anni,vt affirmare liquidò poſſimus, ipſum cēteſimum vigeſimū ætatis annum exceſſiſſe.

Paulina ſciſſis venis comitem ac ſociam ſe mortis marito voluit præſtare, ſed fluente ſenſim ſanguine, ſiue deſiderio vitæ, ſiue admonitu Neronis incepto deſtitit,vt in eodem loco ſcribit Corn. Tacitus.

Li. 8. c. 16. & lib. 10. ca. 7. Hoc tempore floruit L. Iunius Moderatus Columella Hiſpanus,ex municipio Gaditano,vt ipſe aliquot locis teſtatur. Scribit enim libro primo de agricultura,quæ ex L. Voluſio conſulari viro audierit. Quem conſulem fuiſſe cum C. Cæſare Caligula, ſcribit Holoander,anno domini 43. quo anno mortuus eſt Cæſar Caligula. Hunc ego Senecæ poſtpoſui,quia illius meminit. Li. 3. c. 3.

Hoc quoque anno produnt annales Hiſpanici, beatum Paulum Apoſtolum in Hiſpania prædicaſſe Euangelium Chriſti, & multos ad illius fidem adduxiſſe. De qua re, quoniam variæ ſunt opiniones, quod partim ſtudio proprio,partim amicorum admonitu ex grauibus autoribus annotaui,paulo diffuſius explicandum duxi. Et Gelaſius quidem Paulum ad Hiſpanias veniſſe negat. Sed D. Chryſoſtomus illo antiquior affirmat,ſcribens ad hūc modū.

12. q. 2. c. Beat. Paul. De laudibus Pauli Homil. 7.

Poſt-

Poſtquam verò Romã ingreſſus eſt, ibi quoq; quãta An. Domini.
cũ modeſtia annũciat veritatem? quãta cum liber-
tate obſtruit ora impiorũ? Verùm nec ibi ſtare con-
tentus, etiam in Hiſpaniam percurrit. Diuus quo- Contra Heluidium.
que Hieronymus, tametſi in epiſtola quadã ſignifi-
care videtur, Paulum antequã profectionem in Hiſ
paniã animo deſtinatã ſuſciperet, à Nerone in vin-
cula coniectum, & in cõmentarijs in epiſtolã Pau- cap.3.
li ad Epheſios ambiguè ſcribat, D. Paulũ ad Hiſpa- cap.11.
nias vel perrexiſſe, vel ire diſpoſuiſſe: tamen idem in
Eſaiam ſcribens affirmat his verbis. Quod de vnius
Pauli Apoſtoli exemplo intelligamus, qui per Pam
philiam & Aſiã & Macedoniam & Achaiã, & di-
uerſas inſulas atq; prouincias, ad Italiam quoq;, &
(vt ipſe ſcribit) ad Hiſpanias alienigenarum porta-
tus eſt nauibus. Sed idem ſcribens in Amos prophe-
tã, clarius hoc aſtruit, ad hunc modum. Qui voca- cap 5.
tus à domino, effuſus eſt ſuper faciem vniuerſæ ter-
ræ, vt prædicaret Euangelium de Hieroſolymis vſ-
que ad Illyricũ, & ædificaret nõ ſuper alterius fun
damentũ, vbi iã fuerat prædicatũ, ſed vſq; ad Hiſ-
panias tẽderet, & à mari rubro, imo ab Oceano vſ-
que ad Oceanum curreret, imitans dominum ſuũ
& ſolem iuſtitiæ. Sophronius quoque Hieroſolymi-
tanus Patriarcha in eadem eſt opinione, vt ait Ia-
cobus Faber Stapulenſis in commentarijs in epiſto
lã ad Romanos. Sed ipſius Fabri verba, cum So- cap.15.
phronij ſententia, operæpreciũ fuerit adſcribere: ea
ſunt

An. Domini. *ſunt eiuſmodi. Sed dices. Profectus ne eſt aliquando Paulus Apoſtolus in Hiſpaniam? Credo quidẽ. Quod & Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus reliquit ſcriptum. Scribit enim, Italias, Gallias & Hiſpanias tranſitu beatiſſimi Pauli illuſtratas. Qui, vt refert, cum in domo Probi illuſtris cuiuſdã viri hoſpitio ſuſceptus in Hiſpania fuiſſet, & Xantippe vxor eiuſdem Probi, modeſtiam hoſpitis ſedulius in eum intenta admiraretur, diuina voluntate factum eſſe, vt dum ſic intenta vultui peregrini inhæreret, appareret ante frontem Pauli quaſi literis aureis ſcriptum: Paulus Apoſtolus prædicator Chriſti. Quæ cum prænuncia fama multa de Apoſtolo audiſſet, & diu deſideraſſet vultum ſe poſſe videre Apoſtoli, gaudio pariter reſoluta & ſtupore, cum lachrymis corruit ad pedes Apoſtoli. edocta autem myſteria Chriſti, cum viro & familia Chriſto regenerata eſt, regno æternæ beatitudinis adinuento. Sed & traditur Philotheus, eius regionis Princeps, Paulo adhæſiſſe, factus Chriſti confeſſor. O quàm fœlices, qui cum æterno regnum permutant terrenũ! Hactenus ille. Sed & D. Gregorius idem affirmat*

li.31.ca.37. *in Moralibus, & D. Iſidorus in eadem eſt opinione, in libello, quem ſcripſit de ortu & vita vel obitu Sanctorum Patrum, cuius hæc ſunt verba. Incipiens enim ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum & Italiam Hiſpaniamq; proceſſit, ac nomẽ Chriſti multarum manifeſtauit gentium populis, quibus non*

fuerat

fuerat declaratum. Sanctus quoque Thomas idem affirmat, in commẽtarijs in epiſtolam D. Pauli ad Galatas, hoc pacto. Vocat autem prædicationem ſuam curſum, propter velocitatem doctrinæ ſuæ: quia in modico tempore, à Hieruſalem vſque in Illyricum, & vſque in Hiſpaniam prædicauit Euangelium. Non ignoro, eundem in commentarijs in epiſtolam ad Romanos, hanc quæſtionem in medio relinquere, adductum autoritate Gelaſii, cuius paulò ante meminimus. Cæterum vt, quod de hac re ſentio, dicam, ſubijciens tamen ſemper, quæcunque dixero, ſaniori ac meliori iudicio, neq; mihi D. Paulus bis affirmaſſe ſine cauſa videtur in eodem capite, ſe profecturum in Hiſpaniam, neque autores graues & ſancti hoc temere de illo memoriæ proditum reliquiſſe. At nuſquam in Hiſpania fuiſſe legitur in actis Apoſtolorum. Sed Lucas hiſtoriam tantum vſque ad quartum Neronis annum proſequutus eſt: Paulus vero Apoſtolus vltimo Neronis anno, hoc eſt, decimo quarto paſſus eſt, neque res illius geſtæ decem annorum ſacrarum literarum oraculis traditæ ſunt, & tamen illum interea fuiſſe ocioſum, credendum non eſt. Præſertim quum D. Hieronymus literis mandauerit, eum poſt biennium, quo in libera manſit cuſtodia, dimiſſum à Nerone, vt Euangelium Chriſti, in Occidentis quoque partibus prædicaret. Idem ferè ſcribit & Beda. Hæc altius repetenda duxi, quód plurimum ad Hiſpaniæ

An. Domini. cap. 2.

cap. 15.

in catalogo ſcriptorum ecleſiaſticorũ.

Q laudem

An. Domini, *laudem pertinere cenſeam, ſi conſtet eam tanti Apoſtoli fuiſſe prædicatione ſanctificatam. Neque vero proprio Marte collegi omnia hæc, ſed adiutus ſum primum opera ſereniſſimi Domini mei D. Henrici Cardinalis, Infantis Portugalliæ, deinde Fratris Franciſci Foreriј, ordinis Prædicatoriј, vix vlli hac tempeſtate meo quidem iudicio, concionandi dexteritate ſecundi. Neque defuit Frater Innocentius ex inſtituto D. Hieronymi, vir religioſus, mihique amicus, & literis elegantioribus excultus. Nec ſilentio prætereundus eſt Frater Alexius Salamanca, ex D. Franciſci familia, vir egregiè peritus, qui & ipſe mihi operam ſuam hac in re præſtitit non inutilem. Poſtremo M. Gregorius Gallus Theologus, & ſacrorum Bibliorum in Salmanticenſi Academia profeſſor laudatiſſimus, ſed à Carolo Auguſto ad Concilium euocatus, mihi Quodlibeticam quæſtionem ſuam oſtendit, in qua fuſius hoc argumentum tractat, & argumenta eorum, qui refragantur huic opinioni, non minus acutè quàm eruditè diluit atque conuincit.*

Paulus Confeſſor, Diui Pauli Apoſtoli diſcipulus, atque in Hiſpania prædicationis Euangelicæ ſocius, à magiſtro relictus in Hiſpania, & factus Narbonenſis demum epiſcopus, completo diligenter officio, clarus miraculis ibidem in domino quieuit. Celebratur feſtum illius, pridie Idus Decembris. Archiepiſcopus Florentinus huius meminit, &

Pru-

Prudentius:& Petrus de Natalibus, ac Petrus Antonius Beuter affirmant eſſe Paulum Sergium, quē Paulus Apoſtolus ad fidem conuertit. Actuum 13. An. Dominii in hym. de 18.marty. lib.1.c.21.

S.Rufus Simonis Cyrenaei filius, Pauli Apoſtoli diſcipulus ac ſocius, fuit primus Epiſcopus Dertoſanus.Pet.Ant.Beuter. Vbi ſupra.

70 *Conſul fuit Romae Silius Italicus Poeta Hiſpanus,ex Italica ciuitate Beticae prope Hiſpalim, cuius Conſulatus eò fuit celebrior, quod eodem anno mortuus ſit Nero,publica Romanorum calamitas, & imperij dedecus.Hic poeta defunctus Conſulatu, totum ſe à publicis negocijs ad ocium poeticum & ſtudia conuertit,vt etiam in Nutricijs teſtatur Angelus Politianus. Poſſedit hic praedium Vergilij in agro Neapolitano,& Academicam villam Ciceronis.Martialis.*

Hermannus Buſchius, vir diligens & eruditus, ac de bonis literis optimè meritus, ſcribit illum ter fuiſſe Conſulem,idq; Martialis epigrammate confirmat.quod neſcio equidem,an de hoc Silio, an de alijs (nam plures fuere) intelligendum ſit.Praeſertim cum primum eius Conſulatum fuiſſe dicant, quo anno mortuus eſt Nero. Quo Conſulatu perfunctum,ipſe quoque Martialis autor eſt, illum in ociū literariū relicta vrbe ſe abdidiſſe. Plinius quoà Nerone conſulem factum ait, ſed ſaepius fuiſſe Conſulem nō addit.Hunc Petrus Crinitus affirmat li.7 & 11.epigram. lib.4.de P[illegible] 1.

An. Domini. *tradi ex Italica Hiſpaniæ ciuitate oriundum, ſed Romæ natum.*

Quo tempore mortuus eſt Nero, Magiſtratum geſſit in Hiſpania Cluuius Rufus, vir facundus & magnæ autoritatis, cuius honorifica ſit mentio in epiſtolis Plinij. lib. 6. & 9.

Eodem anno, paulo ante mortem Neronis, inter alias prouincias, Hiſpania quoque tam nefarium pertæſa Principem, à Romano defecit Imperio, cuius motus compeſcendi prouincia quum tradita eſſet Sergio Galbæ, qui Tarraconenſem prouinciam per octo annos variè & inæqualiter rexerat, ipſe ſibi melius quam Neroni conſultum cupiens, præſertim à quo mandata de nece ipſius ad procuratores clam miſſa deprehenderat, ita ſibi omnium illic deuinxit animos, vt conſalutatus ſit Imperator, non refragante exercitu. Ad quod præter alia ſigna & auſpicia, vehementer confirmatus eſt vaticinio fatidicæ puellæ, quæ ante ducentos annos cecinerat, oriturum quandoque ex Hiſpania Principem domi numq; rerum. Illud quoque mirabile accidit illi, vt cum prouinciam ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, puero è miniſtris acerram tenenti capillus repente toto capite caneſceret. Quo ſignificari interpretabātur mutationem rerum, ſucceſſurumque inueni ſenem, hoc eſt, ipſum Neroni. Hæc ferme ex Suetonio in Nerone & Galba. ca. 42. ca. 8. 9. 10.

Fabius Quintilianus Callagurri oppido Hiſpaniæ

(Auſonius

Auſonius Callagorrim vocat)natus, adoleſcens An. Domini.
[l]modum à Galba Romam perducitur, patre vſus
udito viro,& in reipub.ſuæ adminiſtratione ho-
[ne]ſtiſſimè verſato. Euſebius & Angelus Politia- In præfa.
[n]us. Quintil.

Sub hæc tempora, Veſpaſianus Imperator Augu[ſt]us, iactatus procellis Reipub. Latij ius vniuerſæ Hiſ[pa]niæ tribuit, hoc eſt, ius petendi magiſtratus,& vt [e]idem gauderent immunitate, qua Romani. ſic e[n]im interpretatur Andreas Alciatus. Plinius in Na[t]urali hiſtor. 72 li. diſpun. 2.ca.21. lib.3.ca.3.

Eodem fere tempore accidit Lartio Licinio Prætorio viro, iura reddenti in Hiſpaniâ Carthagine, vt mordenti tuber deprehenſus intus denarius primos dentes inflecteret, quemadmodum autor eſt Plinius in Naturali hiſtoria. lib.29.c.3.

Belilla Hiſpana ſerua Ieſu Chriſti, requieuit in domino, obijt æra 115. hoc eſt, anno domini ſeptuageſimo ſeptimo. Hoc monumentum cum alijs, antiquiſſimam Hiſpanorum religionem teſtantibus, paucis ab hinc annis prope Cantabriam inuentum ſcribit Alfonſus Venerus. 77 In Enchiriſp.

Fabius Quintilianus, cum agendis cauſis maximum ſibi nomen comparaſſet, primus Romæ ſcholam publicam inſtituit, atque ex fiſco ſalarium accepit. Euſebius & Angelus Politianus loco iam dicto, qui diſcipulos eius fuiſſe dicit Iuuenalem & Plinium Iuniorem, qui patronum fidelem Beticis o- 90

Q 3 pem

An. Domini. *ad litus vſque maris citatò calle peruenerunt. Vbi dum ſoliciti de nauigio, quo transfretarent in Hiſpaniam, eſſent: nauim diuinitus paratam in litore maris inuenerunt. Quam Deo gratias vnanimiter agentes, impoſito ſacratiſſimo corpore, læti conſcenderunt, & Scylla cum Charybdi ac periculoſis Syrtibus manu Domini gubernante deuitatis, primum ad Irienſem portum fœlici curſu peruenerũt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum donum, nunc Compoſtella dicitur, deferentes, ſubmarmoreis arcubus ſepelierunt.*

Hos vero diſcipulos, eodem autore & alijs multis, D. Iacobus in Hiſpania fide Chriſtiana imbuit, qui corpus magiſtri pro Chriſto paſſi in Hiſpaniam ſequuti ſunt, & inde Romam profecti, atque ab Apoſtolis Petro & Paulo infulis epiſcopalibus ornati, ad prædicandum verbum Dei in Hiſpanias iterũ miſſi ſunt, & ibidem pro Chriſti fide, quam prædicabant, martyrio affecti.

S. Cecilius, primus epiſcopus Eliberitanus prope Granatam.

S. Euphraſius, primus epiſcopus Illiturgitanus in Betica, hoc eſt, vt aliqui affirmant, Giennenſis.

S Secundus, primus epiſcopus Abulenſis.

S. Indalletius, primus epiſcopus Vrcitanus, quod oppidum ſunt qui in Arragonia eſſe affirment, in conſinibus Nauarræ, & appellari hodie Verga. Huius reliquiarum pars in Eccleſia Burgenſi ſumma

cum

S.Cteſiphon,epiſcopus Abderitanus,ſecundum alios,ſecundū Beatum Calixtū, Virgitanus. Erat aūt Virgi,quā nunc Almeriā vocari aiūt,non procul Abdera,vt ex Pōponio Mela cōſtat.Vide quæ de Vrcitano epiſcopatu ſuo loco diximus. An. Domini.

S.Heſychius epiſcopus Cartheſanus, vel ſecūdū Beatū Calixtū,Carceſitanus.prope Aſturicam fuiſſe,aiunt.

Reliqui duo S.Athanaſius & S.Theodorus iuxta S.Apoſtoli corpus,quod indeſinenter vigilantes ſeruauerant, alter ad dextram, alter ad ſiniſtrā à populis, quos Deo lucrifecerant, ſepulti ſunt. quos Petrus Anto.Beuter, ab Apoſtolo ex Hiſpania in Iudæam redeunte,Cæſarauguſtæ relictos,alterum epiſcopum, alterum presbyterū ſcribit. Sed hoc cum epiſtola B.Leonis non concordat. li.1.c.23.

Beatus Petrus martyr,primus Bracarēſis epiſcopus,etiam fuit S.Iacobi Apoſtoli diſcipulus, vt Bracarenſis cantat Eccleſia.

Hoc tempore, nimirū ſub imperatore Claudio, floruit, vt eruditè colligit Ioachimus Vadianus, Pomponius Mela nobilis Coſmographus Hiſpanus, ex Mellaria oppido Beticæ,vt ipſe ſcribit:atque hæc ipſa Mellaria nobis etiam dedit Turannium Graculam,quem citat Plinius in præfatione libri 3.Naturalis Hiſtoriæ. li.2.ca.6.

Anneus Seneca philoſophus Cordubenſis,ab exilio,quo miſſus à Claudio per inuidiam fuerat, re- 46

An. Domini. *uocatur, procurante Agrippina Claudij noua coniuge ac matre Neronis, & Prætor Romanus deſignatur. Cor. Tacitus.*

lib. 12.

50 *Tiberius Claudius Nero, vndecimo ætatis anno adoptatus à Claudio, Anneo Senecæ philoſopho iā tūc Senatori, in diſciplinā traditus eſt. Suetonius Tranquillus. Quod Agrippina curaſſe creditur, vt cōſilijs eius ad ſpē dominationis vteretur, quia Seneca fidus in Agrippinā, memoria beneficij, & infenſus Claudio dolore iniuriæ videbatur. Cor. Tacitus.*

Hic eſt ille Seneca philoſophus Stoicus & Orator clariſſimus, Socionis philoſophi diſcipulus. Cuius hodie præclara ingenij monumēta extant, cuius tā tenax fuit memoria, vt duo nominū millia, quo ordine erant dicta, referret, & ducentos amplius verſus ſemel auditos, ab vltimo incipiens, vſque ad primum recitaret, vt ipſe de ſe refert.

in præfa. declama.

Anneum Senecam Romæ non ſolū Prætorē, ſed etiā Conſulem fuiſſe reperio, ſimul cū Trebellio Maximo, autore Senatus cōſulti Trebelliani, quos Caſſiodorus propterea in catalogo Conſulū non poſuit, quia honeſtamenta potius nominis, quā inſignia poteſtatis habuerunt. Ita vt quærendū reliquerint, quibus Coſſ. Conſulatū geſſerint, quemadmodum de Seneca & alijs aliquot ait Auſonius. Ideo horū Conſulatum Caſſiodorus, opinor, Neroni adſcribit.

ff. ad ſena. con. Trebel.

in Paneg. Gratia.

Huius filius fuit L. Anneus Seneca, Tragœdiarum ſcriptor celeberrimus, Cordubenſis & ipſe, vt

autor

autor eſt Rodolphus Agricola in commentario, quem ſcripſit in præfationem Declamationum Senecæ. An. Domini

Habuit & alios duos filios, Nouatum & Melam, quem Rodolphus Agricola Lucani Poetæ patrem dicit. Ego tamen Euſebium ſequutus, Melã Lucani patrem, fratrem fuiſſe Senecæ dixi. Habuit enim Seneca fratres duos Gallionem & Melã, vt ex Cornelio Tacito conſtat. Quanquã qui animaduerterit, Senecam & Lucanum eodem fere tempore neci datos à Nerone, atque ætatem vtriuſque conſideret, fortaſſe Rodolpho Agricolæ credat, Senecã philoſophũ, non patruũ, ſed auum fuiſſe Lucani.

Eodem fere tempore floruit Latro Portius Hiſpanus, eximius orator, & Senecæ admodum familiaris, vt videre eſt in præfatione declamationum Senecæ.

Per hæc tempora memoriæ prodidit Pet. Ant. Beuter, S. Saturninum poſteà Toloſanum epiſcopum, à Diuo Petro Roma miſſum in Hiſpaniã, ad prædicandum verbum Dei. Venit verò Pompeloñe, & ſeptem dierum ſpatio quadraginta hominum millia ad Chriſtum conuertit, vt Pompelonenſis legit eccleſia, & in his S. Firminum ciuem Pompelonenſem Epiſcopum & martyrem. De quo ſuo loco.

Nero Othonem, qui Galbæ in imperio ſucceſſit, chariſſimum ipſi & omnium conſiliorum, ſecreto- 61

An. Domini. *cretorumq́; participem, vt Poppæa amica eius ſine riuali potiretur, per cauſam legationis in Luſitaniam miſit, eiq́; prouinciæ præfecit. Quam Otho adminiſtrauit Quæſtorius per decem annos, moderatione ac abſtinentia ſingulari.* Cor. Tacitus & *Suetonius, in Otho.*

li.13. ca.3.

64 *Octauo Neronis anno, Anneus Seneca non ignarus criminationum, quibus ipſum mali apud Neronem ad deteriores iam inclinantem adoriebantur, per ſpeciem ſenectutis & aduerſa valetudinis, eleganti ratione petijt à Nerone, vt liceret ſibi publicis negocijs & fortunis omnibus ſecedenti, in otium ſe abdere. cuius orationem ſubdola reſponſione ac multum beneuolentiæ mentita, Nero velut clauum clauo pepulit, & ſecurum eſſe iuſſit.* Cornel. Tacitus.

lib.14.

66 *Marcus Anneus Lucanus poeta, in Piſoniana cõiuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas medico præbuit, pridie calendas Maias, anno ætatis ſuæ XXVII. vel, XXVIII. Partim ex Chronicis Euſebij, partim ex alijs. Euſebius dicit, Melam patrem quadriennio pòſt bona filij à Nerone promeruiſſe. ſed contrarium aſſerit* Corn. Tacitus, *Interfecti filij rem familiarem acrius requirentem, à Fabio Romano accuſatum, tanquam coniurationis conſcium, aſſimulatis Lucani literis, quas cum Nero, qui opibus eius inhiabat, ad ipſum ferri inſiſſet, ſoluta vena promptiſſimã mortis viã ſibi quæſiuiſſe.*

lib.15.

Luca-

Lucano mortuo, cuius ſuperſtitis gloriæ inuidebat, in monumento marmoreo Nero elogium hoc poſuit, Quod Romæ inuentum dicit Pe. Crinitus. An. Domini. li. 3. de poet. Lati.
M. ANNEO. LVCANO. CORDVBENSI. POETAE. BENEFICIO. NERONIS. CAE. FAMA SERVATA.

Eodem anno Iunius Anneus Gallio, frater Senecæ, egregius declamator, propria ſe manu interfecit, mortem eius Nerone in præſentiam ſuam differente. Euſebius.

67 *Nero Senecam præceptorem ſuum ad necem cōpulit, quamuis ſæpe commeatum petenti, boniſq; cedenti perſanctè iuraſſet ſuſpectum ſe fruſtra, perituruma; ſe potius quàm nociturum ei, vt inquit Suetonius in Nerone. Iuſſus eſt autem à Nerone mortem ſuo arbitrio ſibi parare. Igitur apertis primū venis brachiorum & crurum, cum lentius ſanguis ex venis ſenio arctatis efflueret, venenum, quale Socrates in carcere bibit, hauſit intrepidus: & quum ne ſic quidem moreretur, inferuens demum balneum illatus, vt calor veneno vires ſuppeditaret, pauca de animæ immortalitate philoſophatus, & conſolatus Paulinam vxorem & amicos præſentes, mortuus eſt. Corne. Tacitus & Rodolphus Agricola, vbi ſupra. Mortuus eſt autem maior annis 114. vt ex ipſius Senecæ præfatione in Declamationes ſuas facile eſt colligere. Ait enim, Ciceronem ſe audire potuiſſe, niſi bellorum ciuiliū furor obſtitiſſet,* cap. 35. lib. 15.

quo

An. Domini. *quo ſe intra ſuam coloniam continuit. Porro inter bellum ciuile Cæſaris & Pompeij, quo tempore aptum ſe fuiſſe dicit audiendo Ciceroni, & mortẽ Senecæ, interceſſerunt plus minus 116. anni, vt affirmare liquidò poſſimus, ipſum cẽteſimum vigeſimũ ætatis annum exceſſiſſe.*

Paulina ſciſſis venis comitem ac ſociam ſe mortis marito voluit præſtare, ſed fluente ſenſim ſanguine, ſiue deſiderio vitæ, ſiue admonitu Neronis incepto deſtitit, vt in eodem loco ſcribit Corn. Tacitus.

Li.8.c.16. & lib.10.ca.7. *Hoc tempore floruit L. Iunius Moderatus Columella Hiſpanus, ex municipio Gáditano, vt ipſe aliquot locis teſtatur. Scribit enim libro primo de agricultura, quæ ex L. Voluſio conſulari viro audierit. Quem conſulem fuiſſe cum C. Cæſare Caligula, ſcribit Holoander, anno domini 43. quo anno mor-* li. 3.c.3. *tuus eſt Cæſar Caligula. Hunc ego Senecæ poſtpoſui, quia illius meminit.*

Hoc quoque anno produnt annales Hiſpanici, beatum Paulum Apoſtolum in Hiſpania prædicaſſe Euangelium Chriſti, & multos ad illius fidem adduxiſſe. De qua re, quoniam variæ ſunt opiniones, quod partim ſtudio proprio, partim amicorum ad- 12.q.2.c.Bea. Paul. De laudibus Pauli Homil.7. *monitu ex grauibus autoribus annotaui, paulò diffuſius explicandum duxi. Et Gelaſius quidem Paulum ad Hiſpanias veniſſe negat. Sed D. Chryſoſtomus illo antiquior affirmat, ſcribens ad hũc modũ.*

Poſt-

Poſtquam verò Romā ingreſſus eſt, ibi quoq; quāta cū modeſtia annūciat veritatem? quāta cum libertate obſtruit ora impiorū? Verùm nec ibi ſtare contentus, etiam in Hiſpaniam percurrit. Diuus quoque Hieronymus, tametſi in epiſtola quadā ſignificare videtur, Paulum antequā profectionem in Hiſpaniā animo deſtinatā ſuſciperet, à Nerone in vincula coniectum, & in cōmentarijs in epiſtolā Pauli ad Epheſios ambiguè ſcribat, D. Paulū ad Hiſpanias vel perrexiſſe, vel ire diſpoſuiſſe: tamen idem in Eſaiam ſcribens affirmat his verbis. Quod de vnius Pauli Apoſtoli exemplo intelligamus, qui per Pamphiliam & Aſiā & Macedoniam & Achaiā, & diuerſas inſulas atq; prouincias, ad Italiam quoq;, & (vt ipſe ſcribit) ad Hiſpanias alienigenarum portatus eſt nauibus. Sed idem ſcribens in Amos prophetā, clarius hoc aſtruit, ad hunc modum. Qui vocatus à domino, effuſus eſt ſuper faciem vniuerſæ terræ, vt prædicaret Euangelium de Hieroſolymis vſque ad Illyricū, & ædificaret nō ſuper alterius fundamentū, vbi iā fuerat prædicatū, ſed vſq; ad Hiſpanias tēderet, & à mari rubro, imo ab Oceano vſque ad Oceanum curreret, imitans dominum ſuū & ſolem iuſtitiæ. Sophronius quoque Hieroſolymitanus Patriarcha in eadem eſt opinione, vt ait Iacobus Faber Stapulenſis in commentarijs in epiſtolā ad Romanos. Sed ipſius Fabri verba, cum Sophronij ſententia, operæprecium fuerit adſcribere: ea ſunt

An. Domini.

Contra Heluidium.

cap. 3.

cap. 11.

cap. 5.

cap. 15.

An. Domini. *ſunt eiuſmodi. Sed dices. Profectus ne eſt aliquando Paulus Apoſtolus in Hiſpaniam? Credo quidẽ. Quod & Sophronius Patriarcha Hieroſolymitanus reliquit ſcriptum. Scribit enim, Italias, Gallias & Hiſpanias tranſitu beatiſsimi Pauli illuſtratas. Qui, vt refert, cum in domo Probi illuſtris cuiuſdã viri hoſpitio ſuſceptus in Hiſpania fuiſſet, & Xantippe vxor eiuſdem Probi, modeſtiam hoſpitis ſedulius in eum intenta admiraretur, diuina voluntate factum eſſe, vt dum ſic intenta vultui peregrini inhæreret, appareret ante frontem Pauli quaſi literis aureis ſcriptum: Paulus Apoſtolus prædicator Chriſti. Quæ cum prænuncia fama multa de Apoſtolo audiſſet, & diu deſideraſſet vultum ſe poſſe videre Apoſtoli, gaudio pariter reſoluta & ſtupore, cum lachrymis corruit ad pedes Apoſtoli. edocta autem myſteria Chriſti, cum viro & familia Chriſto regenerata eſt, regno æternæ beatitudinis adinuento. Sed & traditur Philotheus, eius regionis Princeps, Paulo adhæſiſſe, factus Chriſti confeſſor. O quàm fœlices, qui cum æterno regnum permutant terrenũ! Hactenus ille. Sed & D. Gregorius idem affirmat*

L. 31. ca. 37. *in Moralibus, & D. Iſidorus in eadem eſt opinione, in libello, quem ſcripſit de ortu & vita vel obitu Sanctorum Patrum, cuius hæc ſunt verba. Incipiens enim ab Hieroſolymis vſque ad Illyricum & Italiam Hiſpaniamq́; proceſſit, ac nomẽ Chriſti multarum manifeſtauit gentium populis, quibus non*

fuerat

fuerat declaratum. Sanctusquoque Thomas idem affirmat, in commẽtarijs in epiſtolam D. Pauli ad Galatas, hoc pacto. Vocat autem prædicationem ſuam curſum, propter velocitatem doctrinæ ſuæ: quia in modico tempore, à Hieruſalem vſque in Illyricum, & vſque in Hiſpaniam prædicauit Euangelium. Non ignoro, eundem in commentarijs in epiſtolam ad Romanos, hanc quæſtionem in medio relinquere, adductum autoritate Gelaſii, cuius paulò ante meminimus. Cæterum vt, quod de hac re ſentio, dicam, ſubijciens tamen ſemper, quæcunque dixero, ſaniori ac meliori iudicio, neq; mihi D. Paulus bis affirmaſſe ſine cauſa videtur in eodem capite, ſe profecturum in Hiſpaniam, neque autores graues & ſancti hoc temere de illo memoriæ proditum reliquiſſe. At nuſquam in Hiſpania fuiſſe legitur in actis Apoſtolorum. Sed Lucas hiſtoriam tantum vſque ad quartum Neronis annum proſequutus eſt: Paulus vero Apoſtolus vltimo Neronis anno, hoc eſt, decimo quarto paſſus eſt, neque res illius geſtæ decem annorum ſacrarum literarum oraculis traditæ ſunt, & tamen illum interea fuiſſe ocioſum, credendum non eſt. Præſertim quum D. Hieronymus literis mandauerit, eum poſt biennium, quo in libera manſit cuſtodia, dimiſſum à Nerone, vt Euangelium Christi, in Occidentis quoque partibus prædicaret. Idem ferè ſcribit & Beda. Hæc altius repetenda duxi, quòd plurimum ad Hiſpaniæ

An. Domini. cap. 2.

cap. 15.

in catalogo ſcriptorum ecleſiaſticorũ.

An. Domini, *laudem pertinere cenſeam, ſi conſtet eam tanti Apoſtoli fuiſſe prædicatione ſanctificatam. Neque vero proprio Marte collegi omnia hæc, ſed adiutus ſum primum opera sereniſſimi Domini mei D. Henrici Cardinalis, Infantis Portugalliæ, deinde Fratris Franciſci Forerij, ordinis Prædicatorij, vix vlli hac tempeſtate meo quidem iudicio, concionandi dexteritate ſecundi. Neque defuit Frater Innocentius ex inſtituto D. Hieronymi, vir religioſus, mihique amicus, & literis elegantioribus excultus. Nec ſilentio prætereundus eſt Frater Alexius Salamanca, ex D. Franciſci familia, vir egregiè peritus, qui & ipſe mihi operam ſuam hac in re præſtitit non inutilem. Poſtremo M. Gregorius Gallus Theologus, & ſacrorum Bibliorum in Salmanticenſi Academia profeſſor laudatiſſimus, ſed à Carolo Auguſto ad Concilium euocatus, mihi Quodlibeticam quæſtionem ſuam oſtendit, in qua fuſius hoc argumentum tractat, & argumenta eorum, qui refragantur huic opinioni, non minus acutè quàm eruditè diluit atque conuincit.*

Paulus Confeſſor, Diui Pauli Apoſtoli diſcipulus, atque in Hiſpania prædicationis Euangelicæ ſocius, à magiſtro relictus in Hiſpania, & factus Narbonenſis demum epiſcopus, completo diligenter officio, clarus miraculis ibidem in domino quieuit. Celebratur feſtum illius, pridie Idus Decembris. Archiepiſcopus Florentinus huius meminit, &

Pru-

Prudentius:& Petrus de Natalibus, ac Petrus Antonius Beuter affirmant eſſe Paulum Sergium, quẽ Paulus Apoſtolus ad ſidem conuertit. Actuum 13. An. Dominis in hym. de 18. marty. lib. 1. c. 21.

S. Rufus Simonis Cyrenæi filius, Pauli Apoſtoli diſcipulus ac ſocius, fuit primus Epiſcopus Dertoſanus. Pet. Ant. Beuter. Vbi ſupra.

70 *Conſul fuit Romæ Silius Italicus Poeta Hiſpanus, ex Italica ciuitate Beticæ prope Hiſpalim, cuius Conſulatus eò fuit celebrior, quod eodem anno mortuus ſit Nero, publica Romanorum calamitas, & imperij dedecus. Hic poeta defunctus Conſulatu, totum ſe à publicis negocijs ad ocium poeticum & ſtudia conuertit, vt etiam in Nutricijs teſtatur Angelus Politianus. Poſſedit hic prædium Vergilij in agro Neapolitano, & Academicam villam Ciceronis. Martialis.* li. 7 & 11. epigram.

Hermannus Buſchius, vir diligens & eruditus, ac de bonis literis optimè meritus, ſcribit illum ter fuiſſe Conſulem, idq́; Martialis epigrammate confirmat. quod neſcio equidem, an de hoc Silio, an de alijs (nam plures fuere) intelligendum ſit. Præſertim cum primum eius Conſulatum fuiſſe dicant, quo anno mortuus eſt Nero. Quo Conſulatu perfunctum, ipſe quoque Martialis autor eſt, illum in ociũ literariũ relicta vrbe ſe abdidiſſe. Plinius quoq̃ à Nerone conſulem factum ait, ſed ſæpius fuiſſe Conſulem nõ addit. Hunc Petrus Crinitus affirmat lib. 4. de P. 1.

Q 2 tradi

An. Domini. *tradi ex Italica Hiſpaniæ ciuitate oriundum, ſed Romæ natum.*

Quo tempore mortuus eſt Nero, Magiſtratum geſſit in Hiſpania Cluuius Rufus, vir facundus & magnæ autoritatis, cuius honorifica ſit mentio in e-

lib.6.&.9. *piſtolis Plinij.*

Eodem anno, paulo ante mortem Neronis, inter alias prouincias, Hiſpania quoque tam nefarium pertæſa Principem, à Romano defecit Imperio, cuius motus compeſcendi prouincia quum tradita eſſet Sergio Galbæ, qui Tarraconenſem prouinciam per octo annos variè & inæqualiter rexerat, ipſe ſibi melius quam Neroni conſultum cupiens, præſertim à quo mandata de nece ipſius ad procuratores clam miſſa deprehenderat, ita ſibi omnium illic deuinxit animos, vt conſalutatus ſit Imperator, non refragante exercitu. Ad quod præter alia ſigna & auſpicia, vehementer confirmatus eſt vaticinio fatidicæ puellæ, quæ ante ducentos annos cecinerat, oriturum quandoque ex Hiſpania Principem domi numq; rerum. Illud quoque mirabile accidit illi, vt cum prouinciam ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, puero è miniſtris acerram tenenti capillus repente toto capite caneſceret. Quo ſignificari interpretabātur mutationem rerum, ſucceſſurumque

ca.42. *que inueni ſenem, hoc eſt, ipſum Neroni. Hæc fer-*

ca.8.9.10. *me ex Suetonio in Nerone & Galba.*

Fabius Quintilianus Callagurri oppido Hiſpaniæ

(Auſonius

(Auſonius Callagorrim vocat)natus, adoleſcens An. Domini.
admodum à Galba Romam perducitur, patre vſus
erudito viro,& in reipub.ſuæ adminiſtratione ho-
neſtiſſimè verſato. Euſebius & Angelus Politia- In præfa.
nus. Quintil.

Sub hæc tempora,Veſpaſianus Imperator Augu 72
ſtus,iactatus procellis Reipub.Latij ius vniuerſæ Hiſ
paniæ tribuit,hoc eſt,ius petendi magiſtratus,& vt
eadem gauderent immunitate,qua Romani.ſic e-
nim interpretatur Andreas Alciatus.Plinius in Na li. diſpun.
turali hiſtor. 2.ca.21.

Eodem fere tempore accidit Lartio Licinio Præ- lib.3.ca.3.
torio viro,iura reddenti in Hiſpania Carthagine,vt
mordenti tuber deprehenſus intus denarius primos
dentes inflecteret,quemadmodum autor eſt Plini-
us in Naturali hiſtoria. lib.29.c.3.

Belilla Hiſpana ſerua Ieſu Chriſti, requieuit in 77
domino,obijt æra 115*.hoc eſt,anno domini ſeptu-*
ageſimo ſeptimo.Hoc monumentum cum alijs,an-
tiquiſſimam Hiſpanorum religionem teſtantibus,
paucis ab hinc annis prope Cantabriam inuentum
ſcribit Alfonſus Venerus. In Enchiſep.

Fabius Quintilianus,cum agendis cauſis maxi- 90
mum ſibi nomen comparaſſet, primus Romæ ſcho-
lam publicam inſtituit,atque ex fiſco ſalarium ac-
cepit.Euſebius & Angelus Politianus loco iam di-
cto, qui diſcipulos eius fuiſſe dicit Iuuenalem & Pli
nium Iuniorem,qui patronum ſe fidelem Beticis o-

Anno domini *pem ipſius implorantibus, in grauiſſimis cauſis præſtitit, de qua re vide epiſtolas ipſius.*

Iuuenalem ſunt qui Hiſpanis adſcribant: quod ego neque affirmare poſſum, neque refellere. Illud rectè commemini, ante annos quindecim vidiſſe me Segobiæ, dum illic in aula Iſabellæ Auguſtæ agerẽ, in turri quadam è regione portæ Diui Andreæ, ſaxum, cuius hæc erat inſcriptio, PVBLIO IVVENALI IVVENALIS. *Sed non arbitror eſſe de hoc Iuuenali.*

Hoc tempore celebres fuere multi poetæ Hiſpani, quorum præcipuus M. Valerius Martialis, natus Bilbili (quam hodie Calataiud appellant, dictam Mauris Calataiub, à Mauro quodam Aiub, qui ruinas illius inſtaurauit, ſed loco aliquantulũ remota à veteri Bilbili) Romæ varijs ornatus honoribus, vt equeſtri dignitate, Prætura, iure trium liberorum. Hunc Aelius Verus Imperator, ſuum ſolet appellare Vergilium. Qui iam ætate prouectior, res vrbanas pertæſus, & in patriam reuerſus, non multo
li.4. de Po. Lat. *poſt diem ſuum obijt. Petrus Crinitus. Mortẽ Mar-*
lib.3. *tialis deplorat Plinius in epiſtolis.*
epiſt. vlt. *Canius Poeta Gaditanus.*

Decianus Emeritenſis, cuius virtutes & vtriuſque linguæ peritiam, eleganti epigrammate cele-
lib.1. *brat Martialis. Fuit hic Poeta & philoſophus, vt annotauit Gregorius Gyraldus.*

lib.1. *Licianus eiuſdem cum Martiali patriæ. Hos tres Martia-*

Martialis vnico epigrammate complexus eſt. Anno domini

Lucium quoque poetam Hiſpanum ponit hoc tempore, nempe ſub Domitiano, Gregorius Gyraldus, & ait imitatum fuiſſe Horatium Flaccum. lib.4.hiſt. poet.

M. Vnicus poeta, Martialis conſanguineus. Idē.

Domitianus Imperator, ſecundus poſt Neronē perſequitur Chriſtianos. Euſebius. 97

In hac perſecutione Beatus Eugenius primus Toletanus epiſcopus, S. Dionyſii Areopagitæ diſcipulus, dū peracto in Hiſpania Euangelicæ prædicationis officio, magiſtrum reuiſeret, prope Lutetiam, Chriſtū prædicans, à gentili quodā capite cæſus eſt, atque in lacū proiectus: vnde ducentis pòſt annis, ab Hercoldo quodam ciue Romano diuinitus admonito exemptus, ac ſepultus eſt. Lauren. Padilla Hiſtoricus Hiſpanus, & S. Antoninus.

Cocceius Nerua iam ſenex, nimirum anno ætatis ſexageſimo ſeptimo, Romano eſt inauguratus imperio, per quem, vt inquit Paulus Oroſius, re vera adflictæ Reipublicæ diuina prouiſio cōſuluit. Hic primo edicto ſuo cunctos exules reuocauit. vnde & Ioannes Apoſtolus hac generali liberatus indulgentia, rediit Epheſum. Hunc Chronica Hiſpana fuiſſe Hiſpanum aſſerunt. Certè Sextus Aurelius Victor extra Italiā genitū affirmat. Sed paulò poſt parū ſibi conſtans Narniēſi oppido genitū ſcribit, quod Plinius in ſexta regione Italiæ cōſtituit. 98 lib.3.c.14.

Vlpius Traianus Hiſpanus, atque, vt autor eſt Euſebius cum Eutropio, Italicæ natus, Reipub. 100

An. Domini, *gubernacula Nerua tradente atque eum adoptante, ſuſcepit, ſumptis imperij inſignibus apud Agrippinam Galliæ vrbem. Hic in perſequendis Chriſtianis errore deceptus, tertius à Nerone, cum paſſim repertos cogi ad ſacrificandum idolis, ac detractantes interſici præcepiſſet, plurimiq; interficerentur, Plinij Secundi admonitu reſcriptis leuioribus temperauit edictum. Pau. Oroſius. De hac re vide Plinij epiſtolas. Sub hoc Principe imperium Romanum, quod inertia Cæſarum quaſi conſenuerat, mouit lacertos, & præter ſpem omnium, ſenectus illius quaſi reddita iuuentute, reuiruit. L. Florus.*

lib. 7. c. 8.
lib. 10.

lib. 1. rer. ab vrb. con.

De anima Traiani Imp. à pœnis inferni per beatum Gregorium Papam aſſerta, quid ſentiendum ſit, conſule theologos, & inter eos S. Antoninum Archiepiſcopum Florentinum.

par. 2. tit. 12. c. 3. §. 8.

In hac perſecutione Beatus Mācius ciuis Romanus, Ieſu Chriſti diſcipulus, Eboræ ſub Præſide Validio, pro fide Chriſti, martyrio affectus eſt. Fuit vero vnus ex ijs, qui Chriſto eunti Hieroſolyma ſubſtrauerunt veſtimenta in via. Hic & in cœna cum diſcipulis recubuit, & domino lauanti pedes apoſtolorū, ſedulo pro ſuo modulo miniſtrauit, & cæteris Dominicæ paſſionis ac reſurrectionis myſterijs interfuit. Alfonſi Regis chronica hoc tempore. Laurentius Padilia ſub Nerone paſſum ſcribit, & reliquias ipſius adſeruari in oppidulo quodam prope Medinam, quæ cognominatur vulgo de rio ſeco. Qui plura de

de eius vita noſſe volet, conſulat breuiarium Ebo-renſe. An. Domini.

Traianus nobilitauit Hiſpaniam varijs ædificijs, atque inter cætera conſtrui iuſſit ſuper Tagum, pontem à ſe cognominatum, qui nunc vulgo dicitur Dalcantara, opus ſuperbum & imperatoria maieſtate dignum, in quo etiam hodie ſequentes viſuntur inſcriptiones. 106

Ex vtraque parte arcus.

IMP. CAESARI. DIVI.
NERVAE. F. NERVAE.
TRAIANO. AVG. GERM.
DACICO. PONTIF. MAX.
TRIB. POTES. VIII. IMP.
VI. COS. V. P. P.

Sub arcum tabula eſt ex vno latere.

MVNICIPIA
PROVINCIAE
LVSITANIAE STIPE
CONLATA QVAE OPVS

 PON-

An. Domini. PONTIS PERFECERVNT
ICAEDITANI
LANCIENSES OPPIDANI.
TALORI
INTERANNIENSES.
COLARNI
LANCIENSES TRANSCVDANI
ARAVI
MEIDVBRIGENSES
ARABRIGENSES
BANIENSES
PAESVRES.

Erant quatuor ſimiles, ſed aliarum trium ſola vacua ſedes apparent.

Supra limen ſuperius ædis D. Iuliani, in principio pontis.

IMP, NERVAE. TRAIANO.
CAESARI. AVGVSTO.
GERMANICO. DACICO. SACRVM.

TEM-

TEMPLVM IN RVPE TAGI SVPE- *An. Domini.*
RIS ET CAESARE PLENVM.
ARS VBI MATERIA VINCI-
TVR IPSA SVA.
QVIS QVALI DEDERIT VOTO
FORTASSE REQVIRET
CVRA VIATORVM QVOS NO-
VA FAMA IVVAT.
INGENTEM VASTA PONTEM
QVOD MOLE PEREGIT.
SACRA LITATVRO FECIT HO
NORE LACER.
QVI.PONTEM FECIT LACER ET
NOVA TEMPLA DICAVIT.
ILLIC SE SOLV. . . .
VOTA LITANT.
PONTEM PERPETVI MANSVRVM
IN SECVLA MVNDI.
FECIT DIVINA NOBILIS ARTE
LACER.
IDEM ROMVLEIS TEMPLVM CVM
CAES. DIVIS.
CONSTITVIT. FELIX VTRA-
QVE CAVSA SACRI.
C. IVLIVS. LACER. H. S. F. ET DE-
DICAVIT. AMICO. CVRIO,
LACONE ICAEDITANO.

Huius quoque opus ab eruditis creditur aquædu-
ctus

An. Domini. *ctus ille Segobienſis viſendæ ſtructuræ, & in qua facile Romanam magnificentiam agnoſcas. In hac*
lib.1.ca.10. *mecum opinione eſt Florianus à Campo, & Petrus*
lib.1.ca.7. *Anto. Beuter. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus Hiſpani ſiue Hiſpano Regi adſcribit, ſed fallitur.*

Traianus ex 14. legionibus, quas ad comprimēdos Prouincialium populorum motus conſcripſerat, duas in Hiſpaniam miſit, vt quæ vrbes in æditioribus locis erant ædificatæ, ſolo æquarentur, atq; in locis planioribus & ad rebellandum minus idoneis extruerentur. A quibus diruta Sublantia, Legio Geminia condita à militibus ſeptimæ legionis nomē accepit, quæ hodie regni Legionenſis metropolis eſt. Sunt qui hoc Nerua imperante factum ſcribant.

Illud in præſentia non videtur ſilentio, prætereundum, eſſe nonnullos, & eos eruditos ac celebres viros, qui ciuitatem hanc Legionem Germanicam appellatam affirment, Ptolomæi autoritatem ſequuti. In qua ſententia & ego hactenus fui, donec à viro graui & erudito Didaco Neila, Canonico Salmanticenſi admonitus ſum, Legionem Geminā ſiue Geminiam, non Germanicam olim dictam, & Ptolomæi codicem mendoſum videri. Propterea quòd quum à Legione ſeptima conditam vel ex ipſo Ptolomæo conſtet, tamen nuſquam tota Hiſpania, Legionis ſeptimæ Germanicæ nomen in vetuſtis ſa-
xorum

xorum inſcriptionibus reperiri hactenus potuerit, **An. Domini.**
Legionis vero ſeptimæ Geminæ perſæpe. Cuiuſmodi multas inſcriptiones inuenit, mihiq́; oſtendit vir ornatiſſimus Gaſpar à Caſtro, curioſiſſimus harum rerum inueſtigator, & primus huius erroris vindex, quod ego quidem ſciam. Quam rem eo ſtudioſius indagauit, vt verum patriæ ſuæ nomen è tenebris erueret in lucem. Multa enim huius rei monumenta deſcripſit, & mihi pro ſua humanitate communicauit, ex quibus pauca quædam in medium proferam, & Legionum nomina, vt via Appia non ita pridem in columna marmorea reperta, & in ædes Cardinalis S. Floræ tranſlata ſunt, ſubiungã, vt manifeſtum ſit ſtudioſo Lectori, non coniecturis tantum opinionem hanc niti, ſed etiam grauioribus teſtimonijs fulciri. Et prima quidem inſcriptio reperta in Portugallia, quam Tranſmontanam vocant, apud aquas Flauias, vulgo Chaues, in ædibus Simonis Guedes, habet ad hunc modum.

IMP. CAES. VESP. AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. X. IMP. XX. P. P. COS. IX.

IMP, VESP. CAES. AVG. F. PONT. TRIB. POT. VIII. IMP. XIIII. COS. VI.

Hoc loco iam olim erant eraſi duo verſus, nec dubium quin de Domitiano.

C. CA-

An. Domini. C. CALPETANO. RANTIO. QVIRINALI. VAL. FESTO. LEG. AVG. PR. PR.
D. CORNELIO, MAECIANO, LEG, AVG. L. ARRVNTIO, MAXIMO, PROC, AVG.
LEG. VII. GEM, FEL.
CIVITATES, X.
AQVIFLAVIENSES, AOBRIGENS
BIBALI, COELERNI, EQVAESI
INTERAMICI, LIMICI, AEBISOC
QVARQVERNI, TAMAGANI

Altera eſt in pago, cui Ruiſorco nomen, duabus leucis cum dimidia à ciuitate Legionenſi in templo D. Iuliani, in tabula prægrandi marmorea. ea habet ad hunc modum.

IMP, CAESARI
M, AVREL, ANTO
NINO, PIO, FELI
CI, AVG. PARTHIC
MAX, BRIT, MAX
GERMAN. MAX.
PONTIF, MAX
TRIB. POT, XVIIII
COS, IIII, IMP, III

P, P,

P, P, PROC
EQVITES, IN
HIS ACTARIVS
LEG, VII. GEM
ANT, P, FEL, DE
VOTI, NVMINI
MAGESTATIQ, EIVS

Quin & ipſa ciuitate Legionenſi multi lateres inuenti ſunt cum hac inſcriptione.

LEG, VII, P, F.

Plures inſcriptiones adferre in medium poſſem, quibus idem confirmatur, quas idem Gaſpar à Caſtro diligenter obſeruatas ac deſcriptas mihi communicauit, niſi præſtare videretur ipſa Legionum nomina, vt Roma miſſa ſunt, hic apponere.

NOMINA LEG.

II.AVG.	*II.ADIVT.*	*IIII.SCYTH.*
VI.VICTR.	*III.FLAV.*	*XVI.FLAV.*
XX.VICTR.	*VII.CLAV.*	*VI.FERRA.*
VIII.AVG.	*I.ITALIC.*	*X.FRETE.*
XXII,PRIM.	*V,MACED.*	*III.CYREN.*
I.MINER,	*XI,CLAVD.*	*II.TRAIAN.*
XXX,VLP.	*XIII.GEM,*	*III.AVG.*
I,ADIVT	*XII,FVLM.*	*VII.GEM.*
X,GEM	*XV,APOLL.*	*II.ITALIC.*

XIIII.

An. Domini. XIIII, GEM III, GALLIC. III. ITALIC.
I, PARTH II, PARTH. III. PARTH.

De hac quoque re conſulendum Reſendium duxi, virum omnis antiquitatis ſcientiſſimum, cuius mihi ſententia, quamuis Ptolomæi locus, quem facile deprauatum affirmare non audet, præſertim ſuffragante codice Græco, ſcrupulum faciat, eodẽ inclinare videtur, vt ex eius ad me patet epiſtola, cuius partem trãſcribere hic ad verbum operæpre cium duxi, cum ipſis Legionum nominibus, quæ ipſe ad me miſit. Arbitror enim hoc ſtudioſis non minus gratum quàm vtile futurum.

De altero epiſtolæ tuæ capite nunc agam. Ais te à viro doctiſſ. Salmanticenſi Canonico admonitum candidè, quaſi non rectè Legionem vrbem Legionẽ Germanicam appellaris, quum potius Legionem Geminam debuiſſes. idq; eſſe ita videri, quum ex Legionum nominibus, quæ Romæ in columna via Appia adhuc extãt, quæque benignè tibi à viro illo doctiſſimo ſcribis communicata, tum vero ex inſcriptione, quæ à latere coctili inuenta ſit in eadem vrbe, quæ eſſet adhunc modum. LEG. VII. GEM. P.F. *id eſt, vt ego interpretor, Legio ſeptima Gemina, pia, fidelis. De iſta inſcriptione coctili tunc iudicabo, quum oculis videro. Neque enim ego temere ſoleo hiſce rebus fidem adiungere, quum præſertim inſcriptionis ipſius truncatæ illa tãtum verba miſeris. Sed donemus ibi eſſe. Etiam ne ex ea patet, ab*

Legio-

Legione ſeptima Gemina vrbem Legionenſem eſſe An. Domini.
conditam, an lateritiæ iſtæ literæ alterius rei cauſa Legionis ſeptimæ Geminæ meminerunt? Hoc prius ſi conſtat, emendandus erit Ptolomæus, qui libro gœographiæ ſecundo, inter Aſturiæ ciuitates Legionem VII. Germanicam ponit, vel expendendum, nũ eadem ſit legio VII. Gemina, quæ legio VII. Germanica. Eoque magis, quod ex Antonini itinerario, vbi deſcribitur iter à Mediolano per Alpes Cottias vſque Calleciam, ad leguas VII. Geminam, quod ego legendum puto ad Leg. VII. Geminam, videtur opinio iſta confirmari. Tametſi Antoninianũ hoc itinerarium mirè eſt deprauatum. Sin vero illud non conſtat, nec eadem ſit legio VII. Gemina, cum Germanica VII. imo etiam ſi vna eademque ſit, Ptolomæi autem codex fidei ſit minus fluxæ, interim licebit nobis, opinor, maximum virum grauiſſimumque auctorem imitari. Nomina vero legionũ quæ miſiſti adnoſco quidem, ſed non ſola. Longe enim plura inueniuntur. Ego quæ tumultuaria lectione ex auctoribus colligere modo potui, ad te mitto, ſimul orationem, quam nuper habui de laudibus Regis noſtri. Quod præteria ſcribam, habeo nihil, niſi me tui eſſe, vt qui maximè, & quum maximè, ſtudioſum. Vale. Conimbricæ, IIII. Nonas Iulij.

M.D.LI.

An. Domini.

Legionum appellationes.

I.	*Adiutrix.*
II.	*Adiutrix.*
	Alauda.
V.	*Alauda.*
VI.	*Alauda.*
VII.	*Alauda.*
VIII.	*Alauda.*
IX.	*Alauda.*
X.	*Alauda.*
	Amerina.
VIII.	*Antoniniana.*
X.	*Antoniniana.*
XV.	*Apollinaris.*
II.	*Auguſtalis.*
III.	*AVG.*
VIII.	*AVG.*
IX.	*Britannica.*
VI.	CLAVD.
VII.	CLAVD.
X.	*Claud.*
XI.	Claud.
	Commoda. P. F. conſtans.
III.	*Cyrenaica.*
VI.	*Ferratenſis.*
XII.	*Flam.*
III.	*Flauiana.*
IIII.	FLAV.
XVI.	FLAV.
X.	*Fretenſis.*
	Fulminea, vel, Fulminatrix, K*eraynobolos.*
III.	*Gallica.*
VII.	*Galbiana.*
VII.	*Gemella, vel*
VII.	*GEM.*
VIII.	*Gem.*
X.	*Gem.*
XIII.	*Gem. Antoniniana*
XIII.	*Gem. im. Neron. Tiber.*
XIII.	*Gem.im.CC.*
XIII.	*Gem.MV.*
XIII.	*Gem.CAMIL.*
XIII.	*Gem.GA.*
XIII.	*Gem.IVN.*
XIII.	*Gem. A.*
XIII.	*Gem.VI.AC.*
XIII.	*Gem.VALE.*
XIII.	*Gem.FE.*
XIII.	*Gem.FL.*

XIII.

An, Domini,

XIII.	Gem.POET.		Pannonicæ legiones.
XIII.	Gem.OLIM.	I.	Pannonic.
XIIII.	Gem.	VIII.	Pannon.Iulia.
XIX.	Gem.	I.	PARTHICA.
VI.	Germanica.	II.	PARTH.
VII.	Germanicæ.	III.	PARTH.
X.	Germ.	XXI.	RAPAX.
XIII.	Germ.		Sarmaticæ legiones.
XIIII.	Germ.	I.	Adiutrix.P.F.Se-ueriana.
Germaniæ inferioris,leg. primani. Quintani, & XV.& XVI.legiones.		II.	Adiutrix.P.F.Se-ueriana.
I.	Italica.	I.	Traiana.
II.	Italic.	II.	Traiana.Fortis.
IIII.	Macedonica.	III.	Traiana.
V.	Maced.	VI.	Victrix.
I.	Mineruia.	XVIII.	Victrix.
	Mœſiacæ legiões.	XX.	Victrix.
I.	Mœſiaca.		Vitellianæ legiones.
XVIII.	PRIMIG.	XXI.	Vitelliana.
XXII.	PRIM.	XXX.	Vlpia.
XXII.	PR.	XXXV.	VLP.

An. Domini.

HACTENVS RESENDIVS.

Illud hic addendum videtur, non deeſſe, qui arbrentur, viam, quæ Argentea vulgo etiam nunc appellatur, & Salmantica, aut non procul inde Emeritam vſque, deinde, vt plerique affirmant, Hiſpalim ducit, à Traiano lapidibus ſtratam ac munitam, atque ijs columnis, quæ adhuc, quanquam plurimis locis collapſæ, viſuntur, certis interuallis diſtinctam. Sed illud opus Traiano antiquius, & ab Hadriano Auguſto reſtitutum, ex ſequenti patet inſcriptione, quæ paſſim in illis columnis legitur, quam idem Gaſpar à Caſtro mihi miſit ad hunc modum.

IMP. CAESAR
DIVI. TRAIANI. PAR-
THICI. F. DIVI. NER
VAE. NEPOS. TRAIA
NVS. HADRIANVS
AVG. PONTIF. MAX.
TRIB. POT. V. COS
III. RESTITVIT

CXLIX

Hoc tempore claruit Voconius Victor Poeta, ipſe quidem Romanus, ſed cuius mater è primis fuit citerio-

riorís Hiſpaniæ,vt annotauit Gregorius Gyral- Anno domini
. De Voconio,vide epiſtolas Plinij,& Martia- li.4. hiſto.
. poet.

Perſecutio in Chriſtianos,quam Traianus mo- 110
at, Plinij Iunioris conſilio mitigata eſt. Euſe-
.

Plinius Secundus,qui naturalem ſcripſit Hiſto- 112
n,dum Veſuuij montis inuiſit incendium, craſ-
e caligine obſtructo ſpiritu, clauſoq́; ſtomacho
ijt. Euſebius & Plinius Iunior. lib.6. epiſt.
in Hiſpania procurauit,eodem autore. lib.3. epiſt.
ius Hadrianus Hiſpanus Italicæ natus,& con- 119
ina Traiani filius,Romanum ſuſcepit imperiū,
parens patriæ appellatus,atque vxor eius dicta
guſta. Hic per Quadratum Apoſtolorum diſci-
um,& Ariſtidem ac Serenum Granium de Chri
na religione inſtructus, per epiſtolam Minutio
ıdano Aſiæ Proconſuli præcepit, ne cui liceret
riſtianos ſine obiectu criminis & probatione
nnare. Quin & Chriſtianos Hieroſolymis agen-
multis fauoribus eſt proſecutus, vrbe ipſis con-
a,expulſis Iudæis. Quam vrbem muris inſtau-
am,à nomine ſuo Aeliam appellari iuſſit. Euſe-
s & Paulus Oroſius. li.7.c.8.
Hadrianus cū Tarracone hybernaret, quo Hiſ-
ıos omnes ad conuentum euocauerat,ædem Au-
ſti ſuo ſumptu reſtituit. Quo tempore non ſine
ria maximum periculum adijt. Nam cum apud

Anno domini *Tarraconem per hoſpitiua viridaria ſpatiaretur, & ſeruus quidam in ipſum gladio furioſus irrueret, retentum illum miniſtris accurrentibus tradidit, & vbi furioſum eſſe conſtitit, nihil animo turbatus, medicis curandum dedit. Aelius Spartianus.*

137 *Bellum Iudaicum in Paleſtina finem accepit, rebus Iudæorum penitus oppreſſis, inquit Euſebius.*

Quos vero Hadrianus in eo bello Iudæos cœpit, in Hiſpaniam exulatum miſit. Atque hæc fuit decima illorum captiuitas. Porrò ex eo tempore, ad fœliciſſima vſque tempora Catholicorum Regum Ferdinandi & Iſabellæ, atque etiam Emanuelis inuicti Portugalliæ Regis, publicæ in Hiſpania Iudæorum

lib. 1. ca. 19. *Synagogæ fuere. Pet. Anto. Beuter. Quod ipſum D.*

cap. 8. *Hieronymus affirmare videtur, dum in commentarijs in Amos prophetam, ait ad hunc modum. Ablata eſt eis lex, & prophetæ, æterno conticuere ſilentio, mouentur à mari ad mare, & ab Oceano Britannico vſque ad Oceanum Atlanticũ, id eſt, ab Occidente ad Meridiem, & ab Aquilone vſque ad Orientem, toto orbe peregrini.*

Hadrianum Aelius Spartianus Romæ natum dicit: Sextus Aurelius Victor Adriæ oppido agri Piceni, ſicut Traianum ex vrbe Tudertina: ſed vterque tota errat via. Nam Euſebius cum Eutropio & Oroſio & Seuero Sulpitio, vtrunque natũ Italicæ prope Hiſpalim in Hiſpania ſcribunt.

Numiſ-

lumiſma Bracaræ aureum vidi, ponderis duo- plus minus ducatorum, quod vtriuſque habe- inſcriptionem Traiani & Hadriani. An. Domini.

.Aurelius Fuluius Antoninus Pius, Hadriani ge factus eſt Imperator Romanorum, ſub quo flo- Iuſtinus Hiſtoricus, qui Trogi Pompeij hiſtori- n contraxit in compendium, atque Antonino dedicauit. Quidã hunc Hiſpanum dicunt, quod i nondum conſtat. Hiſpani annales aiunt, hunc dem cum Iuſtino philoſopho & martyre, qui hoc Imperatore, Creſcente Cynico perſequente iosè pro Chriſto ſanguinem fudit. Quod mihi fit veriſimile: primum, quòd Diuus Hierony- nullam in hoc Iuſtino mentionem epitomês ſa deinde, quód dubito, an Iuſtinus Trogi abbreui- Chriſtianus fuerit. Illud ſatis liquet, ſacræ hi- iæ non admodum fuiſſe peritum, quũ ab his, quæ buntur in Geneſi, non vno tantum loco diſſenti- Poſtremò, quod epitome Iuſtini, hiſtorici titu- præſeferat, non philoſophi. quocirca perſua- habeo, duos eodem tempore fuiſſe Iuſtinos, al- um philoſophum, alterum hiſtoricum. 140

Hoc quoque tempore ſcribunt floruiſſe Pompeiũ ogum, quem etiam fuiſſe Hiſpanum affirmant. iorum neutrum probabile mihi videtur. Nam tinus in fine penultimi libri, tam ipſum, àm maiores ipſius Volſcis Italiæ populis ad- ibit, & in principio libri 43. Romam patriam

An. Domini, *ipſius vocat. Quòd vero ante hunc Imperatorem ſcripſerit, manifeſtum eſt ex Iuſtino, qui in calce libri penultimi, patrem ipſius ſub Caio Cæſare militaſſe, epiſtolarumque, legationum & anuli curam habuiſſe teſtatur. Inter Cæſaris autem monarchiam & Antoninum Pium, numerantur anni plus minus* 185. *Clarius autem iſtud conſtat ex Plinio Secundo, qui in ſua Naturali hiſtoria frequenter citat Trogum Pompeium, quum ipſe ſub Tito Veſpaſiano illud opus lucubrauerit. Vnde potius crediderim, Trogum Pompeium Octauij Augusti tempore ſcripſiſſe hiſtoriam, præſertim quum illam tantum ad illius vſque tempora proſecutus ſit. Hæc libuit accuratius expendere, non quod Hiſpanorum gloriæ quicquam delibatum velim, aut quos illi viros claros & eruditos alij adſcribunt, detrahere, ſed quòd mihi videatur Hiſpania domeſticis opibus ditior, quàm quæ peregrinis & aliunde mendicatis ornari falsò debeat. præterea, vt opiniones non veras ex animis hominum reuellerem.*

156 *S. Firminus ciuis & epiſcopus Pompelonenſis, & Senatorij apud ſuos ordinis, dum in Hiſpania & Gallia multos ad Chriſti fidem prædicatione ſua conuertiſſet, in vrbe Ambianenſi, iuſſu Longini & Sebaſtiani iudicum, propter populi tumultum clã noctu decollatus, martyrij lauream accepit, circa annum Domini* 156. *Fuit hic S. Saturnini, vt diximus, diſcipulus, ab Honeſto ſacerdote eiuſdem ſancti*

cti diſcipulo fidem Chriſti doctus, & ab Honorato epiſcopo Toloſano, S. Saturnini (vt arbitror) ſucceſſore, factus epiſcopus, de cuius inuentione corporis ſuo tempore dicemus. Ex Breuiario Pompelonenſi.

M. Antoninus Verus Philoſophus inauguratus eſt imperio Romano, qui ſanctitate vitæ omnibus ante ſe Principibus antecelluit. Natus is quidem Romæ, ſed oriundus ex Hiſpania. Nam proauus paternus Annius Verus Prætorius, ex Succubitano municipio prouinciæ Beticæ, ex Hiſpania, factus eſt Senator. Iulius Capitolinus. 163

Idem autor eſt, huius Imperatoris tēpore, Mauros Hiſpanias prope omneis vaſtaſſe, ac M. Antoninum per legatos bene res geſſiſſe. Præterea eundem res in Hiſpania, quæ per Luſitaniam turbatæ erant, compoſuiſſe.

Seuerus factus eſt Romanorum Imperator, qui prius ſorte creatus erat Quæſtor Beticæ, ſed quia Beticam Mauri populabantur, pro Betica Sardinia illi eſt attributa. Aelius Spartianus. 195

Hoc anno aut circiter, mota eſt in Chriſtianos quinta perſecutio imperante Seuero, in qua Fœlix Presbyter, Fortunatus & Archilochus diaconi, à Beato Irenæo Lugdunenſi epiſcopo, ad prædicandū Valentinis, in Hiſpaniam miſſi, ſub Præſide Cornelio, pro fide Chriſti & prædicatione Euangelica, poſt non æſtimandos cruciatus, ſecuri ſunt per- 200

An. Domini. cuſſi, quòd ciues eſſent Romani. Pet. Ant. Beuter, & & Petrus de Natalibus. Hos martyres Chronica Regis Alfonſi nona perſecutione ſub Claudio paſſos teſtantur. Laurentius Padilia in quarta perſecutione ponit, quæ fuit ſub Marco Antonino Vero, in qua manifeſtum eſt ex Hermanno Contracto, S. Irenæum martyrio coronatum. Martyres iſtos quidam Valentiæ Gallicæ attribuunt.

239 Maximinus Imperator Romanus, ſextã in Chriſtianos perſecutionem exercuit, in qua S. Maximus prope Tarraconem cum alijs multis martyrio coronatus eſt. Pet. Ant. Beuter.

Huius Maximini monumenta ſunt, Bracaræ Auguſtæ vicus & porta Maximini, quæ hodie quoque poſt tot ſecula nomen retinent. Certum eſt, Romanos omnes Imperatores tum per ſe, tum per magiſtratus, res præclaras in Hiſpania geſſiſſe. quod tum ex plurimis ipſorum monumentis, tum ex antiquis numiſmatis conſtat. Quæ ego omnium fere Imperatorum inſignita nominibus vidi, & pleraque etiã habeo penes me, multa largitus amicis.

241 Hoc anno, ſecundum Euſebij ſupputationem, Antherus Papa epiſtolam ſcripſit ad epiſcopos Beticæ & Toletanæ prouinciæ, pietatis ac diuini ſpiritus pleniſſimam, in qua ſtatuit, epiſcopũ non debere migrare in aliam ſedẽ, niſi publicæ neceſſitatis & vtilitatis, non priuati commodi cauſa.

256 Lucius Papa epiſtolam ſcripſit ad epiſcopos Galliæ

& Hiſpaniæ, conſolatoriam & hortatoriam de An. Domini
quæ ad officium pertinent epiſcoporum. ea extat
ori tomo Conciliorum.

Eodem fere tempore aut paulo poſt, nempe ſub
phano Papa, Diuus Cyprianus Carthaginenſis
ſcopus, epiſtolam ſcripſit pietatis & eruditionis
niſſimam, cum reliquis epiſcopis in concilio con-
gatis, ad Felicem presbyterum & plebem Legi-
nſem atque Aſturicenſem, & Aelium diaconũ
plebem Emeritenſem, in qua de communi alio-
m patrũ ſententia decernit, Baſilidem & Mar-
lem idololatriæ crimine commaculatos, & ne-
ndorum facinorum conſcientia vinctos, epiſcopa-
n gerere & ſacerdotium dei adminiſtrare non
rtere, ac proinde recte priuatos ea dignitate, &
os in locum eorũ ſubrogatos. Videtur alter eorũ
gionenſis, alter Emeritenſis fuiſſe epiſcopus. Sa-
ıum in Baſilidis locum ſuffectum ipſe D. Cypria-
s aperte teſtatur. Præterea colligi videtur, Legio-
nſes atque Aſturicenſes eo tempore eidem epiſco
fuiſſe ſubiectos, licet poſtea diuiſi epiſcopatus fu-
int. In eadem epiſtola mentio fit Felicis epiſcopi
eſaraugustani, quem collegam & fidei cultorem
defenſorem veritatis appellat. Epiſtola extat in
eribus illius priore tomo. Eius initium, Cum in v- li.1.epiſt.5.
m conueniſſemus.

Durante adhuc Deciana ac Valeriana proſe- 257
tione, quæ poſt Neronem fuit octaua, admi-
rabili

An. Domini. *rabili certamine pro Chriſti gloria certauit conſtātiſſimus martyr beatus Laurentius Hiſpanus, Leuita, Archidiaconus, & Cancellarius ſummi Pontificis, quem Sanctus Xiſtus Papa, quum ad Toletanū veniſſet concilium, Cæſaraugusta, qua iter fecerat, Romam ſecum duxit, vt autor eſt beatus Vincencentius ordinis Prædicatorum, in ſermone de hoc ſancto. Huius ſancti martyris glorioſam paſſionem, cuius tanta, Diuo Auguſtino teſte, gloria extitit, vt mundum illuminauerit vniuerſum, eleganti hymno proſecutus eſt Prudentius. Qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt, Oſcenſem fuiſſe dicunt, inter quos eſt beatus Vincentius, quem modo citauimus, qui addit illum Cæſarauguſtæ literis operam dediſſe.*

In hac perſecutione, quæ fuit multo maxima, Tarracone ſub Aemyliano Præſide, imperantibus iam Valeriano & Gallieno, pro aſſerenda fide Chriſti, ſanguinem ſuum fuderunt Fructuoſus epiſcopus Tarraconenſis, & duo eiuſdem diaconi Augurius & Eulogius, de quorū paſſione elegans extat hymnus Prudentij.

Cordubæ paſſus eſt Parmenius presbyter, cum alijs. Hermannus Contractus.

Carthagine trecenti martyres, dicti Candida maſſa, ſed in Africa, vt autor eſt Prudētius, in hymno de paſſione Diui Cypriani, non in Hiſpania, vt opinantur alij.

Huius

*Huius tam nefariæ perſecutionis autor Valeri- An. Domini.
is,mox à Sapore Perſarum Rege captus,Impe- 260
or populi Romani, ignominioſiſſima apud Per-
ſeruitute conſenuit, hanc infamis officij, donec
it,damnationem ſortitus, vt ipſe accliuis humi
gem ſemper aſcenſurum in equum, non manu
,ſed dorſo attolleret. Gallienus verò tam claro
i iudicio territus,tamque miſero collegæ exem-
permotus ,pacem eccleſiis trepida ſatisfactione
tituit.Paulus Oroſius.* li.7.ca.15.

*Hic obiter annotandum, Hermannũ Contractũ
c loco,vbi de hac agit perſecutione, quam Decio
exactè ſubducta temporis ratione attribuit,vi-
librariorum corruptum,ſic reſtituendum. Ve-
iæ Zenon epiſcopus.In Hiſpania Tarracone,Fru
oſus epiſcopus, Augurius & Eulogius diaconi.
it enim Zenon epiſcopus Veronenſis, non tan-
n ſanctitate,ſed etiam eximia ſacrarum litera-
m peritia clarus, quemadmodum videre eſt in
,quæ ex monumentis ipſius, in Bibliotheca Vati
na perluſtratis,citat in Catena ſua, quam ex an-
uiſſimis quibuſque autoribus tum Græcis tũ La-
is, & eorum pleriſque omnibus nunquam im-
eſſis, maximo labore & induſtria contexuit in
neſin, & parat in totum Pentateuchum Reue-
ndiſſimus D. Aloyſius Lippomanus, eiuſdem ciui-
tis fratri ſuo ſubrogatus epiſcopus, Patritius Ve-
tus,natalium ſplendore,literarum peritia, mo-
rum*

An. Domini. rum integritate, vita ſanctimonia clariſſimus, nuper apud Ioannem Portugalliæ & Algarbiorum Regem legatiõe Apoſtolica functus. Qualeis ſi multos haberet Legatos Romanus Pontifex, vel citra argumenta obmuteſcerent, quotquot his temporibus tam impiè ac nefariè Romanæ ſedi oblaterant. Reliqui verò tres fuerunt Hiſpani, non ſub Decio paſſi, vt ait Hermannus Cõtractus, ſed ſub Gallieno, vt autor eſt Prudentius.

In hac perſecutione octaua, martyrum catalogo acceſſit S. Narciſſus, qui ex Alpibus venit in Hiſ-
lib.1.c.24. paniam, ad prædicandum Gerundenſibus. Petrus Antonius Beuter.

265 Anno 265. aut ſecundum Euſebium, 266. Germani vlteriores abraſa potiuntur Hiſpania, ac Tarraconem deuaſtant, per duodecim ferè annos omnia ferro & incendijs ac rapinis miſcentes, vt ait
li.2.ca.15. Paulus Oroſius. Beatus Rhenanus dicit fuiſſe Sue-
& 29. uos, qui Gallecia regnum occupauerint. Quod ta-
li.1.re. Germ. men multo poſt contigit, quemadmodum ſuo loco patebit.

266 Circa hunc annum, Sixtus Pontifex Maximus, ſcripſit ad epiſcopos Hiſpaniarum epiſtolam grauem, de accuſatione epiſcoporum, quæ inter decretales ipſius epiſtolas extat, Priore tomo Conciliorum.

270 Dionyſius Papa epiſtolam ſcripſit ad Seuerum Cordubenſem, vt apparet, epiſcopum, de diuiſione eccle-

ccleſiarum parochialium prouinciæ Cordubenſis, An. domini.
ccuſatione presbyterorum & epiſcoporum , quæ xtat Ibidem.

Imperante Claudio, Tetricus inuaſit Hiſpanias 272
& Gallias, neruos & vires Imperij *Romani*. *Trebel us Pollio.*

Probus Romanum ſortitus Imperium, *permiſit* 278
allis omnibus & Hiſpanis, vt vites haberent, vi-umq́; conficerent.Flauius V*opiſcus.*

*Huius temporibus Hiſpani aduerſus Romanos res ouas moliti ſunt , quia illos Saturninus pacaſſe ſe icit, qui huius Imperatoris tempore in Oriente oc-upauit imperium.*Idem.

Eodem tempore Bonoſus quoque ſtupenda biba tate celebris, origine Britannus , ſed educatione Iiſpanienſis, in Germania vſurpauit imperium. I-*em.*

Hoc anno, ſecundum Euſebiū, Eutychianus Pon 284
ifex Romanus ſcripſit ad Ioannem *(opinor Hiſpa-enſem) & omnes Beticæ prouinciæ epiſcopos, epi-olam ſanctam, quomodo deberent ſubditos de in-arnatione Seruatoris noſtri informare. Ex priore omo Conciliorum.*

Diocletianus in Oriente, *Maximianus Herculi* 306
s in Occidente, menſe Martio , die ſancto Paſchæ, ecundum Euſebium, ſecundum Hiſtoriam tripar- Hiſt. eccl.
itā, die paſsionis Dominicæ, vaſtari eccleſias, affligi, lib. 8. c. 2.
nterficiq́; Chriſtianos decimo poſt Nerone loco præci li. 10. c. vlt.
piunt

An. Domini. *piunt. Quæ perſecutio omnibus ferè anteactis diuturnior atque immanior fuit. Nam per decem annos incendijs Eccleſiarum, proſcriptionibus innocẽtium, cædibus martyrũ miſerabiliter acta eſt. Paulus Oroſius.*

lib.1.c.17.

Huius perſecutionis non minima laus debetur Hiſpaniæ, atque haud ſcio, an vlla tunc prouincia plus effuderit ſanguinis pro fide & nomine Chriſti. Sola Cæſarauguſta, ni fallor, poteſt hac parte contendere cum quauis non dico ciuitate, ſed prouincia, vt eleganter teſtatur Prudentius in hymno de octodecim martyribus Cæſarauguſtanis. Vt igitur ab ea catagolum exordiamur eorum martyrum, qui durante hac perſecutione martyrij lauream adepti ſunt, Paßi ſunt Cæſarauguſtæ martyres Luſitani:

Optatus	*Publius*	*Lupercus*	*Fronto*
Succeßus	*Felix*	*Martialis*	*Cæcilianus*
Vrbanus	*Euentius*	*Iulius*	*Primitiuus*

Quintilianus, Apodemius: & quatuor Saturnini, quos omneis ſimul cum duobus confeßoribus Caio & Crementio, Prudentius eleganti celebrauit hymno. Quatuor illos Saturninos, quorum nomina renuente metri lege non poſuit Prudentius, dicunt fuiße Caßianum Matutinum, Fauſtum, Ianuarium. Ego tamen ſuſpicor fuiße alios.

S. Encratis (vulgo Engratia) virgo nobilis, filia Dynaſtæ ſeu Principis, qui rerum in Luſitania potieba-

ſatur, & Duci limitaneo Rhodani prouinciæ An. Domini.
rbonenſis Galliæ deſponſata, quæ ſola propriæ
tioni fuit ſuperſtes, vt canit Prudentius in hym-
am dicto, vbi paſsionem illius paucis perſtringit,
cuius vita qui plura volet, conſulat Breuiarium
rense à Reſendio recognitum.

Dacianus Hiſpaniæ id tēporis Præſes, atque ſe-
us huius perſecutionis miniſter, vbi vidit crude-
tem ſuam Chriſtianorum ſuccūbere conſtan
dolo penſandum ratus, quod viribus deerat, diſ-
itis ad omnes Cæſaraugustæ portas militibus in
dijs, per præconem edici iubet, quicunque Chri-
ani in ciuitate eſſent, ſi continuo diſcedant, impu
atque illæſos abituros. Illi verò gaudio exultan-
neque quicquam ſuſpicantes fraudis, ſubito ſeſe
nine portis effundunt pſallentes Deo, & grati-
gentes: ſed mox in militum inſidias illapſi, ſimul
nes pro Chriſti nomine ſanguinem obtruncati
indunt. Quorum corpora ne à Chriſtianis, ſiqui
te remanerent, occultè ſepeliri atque adſeruari
ſent, iuſsit in vnum collecta aceruum cremari,
miſtis, quotquot in vinculis erant, facinoroſis ac
leficis hominibus, vt cinerum quoque confuſio
et. Sed nihil potuit aduerſus diuinam prouidenti-
humana malitia. Poſtquam enim redacti fue-
nt in cineres, repente ſanctorum martyrum ci-
res apparuerunt niue candidiores, aliorum vero
rbone quouis atriores. Præterea pluuia cœlitus

S dimiſſa,

An. Domini. *dimiſſa, reliquias ſanctorum in maſſas candidas redegit, vnde id nomen hodie quoque retinent, atque adſeruantur ſumma cum veneratione, in templo diuæ Encratidis, cũ reliquijs huius ſanctiſſimæ virginis, & octodecim martyrum, in monaſterio, quod in ciuitate, ad honorem Dei & ſanctorum martyrum, magnificè inſtaurauit catholicus Rex Ferdinandus, ac monachis Diui Hieronymi habitandum dedit. Celebratur verò feſtum horũ innumerabilium martyrum, tertio Nonas Nouembris, quorum nomina ignorantur quidem, ſed ſcripta ſunt in libro vitæ. Ex Flore Sanctorum.*

S. Lambertus eodem tempore, cum nollet abnegare fidem Chriſti, ab hero ſuo, cui in agriculturæ ſeruiebat officio, capite truncatus, mox capite in manus reſumpto (mira res, ſed vera) vltra quatuor paſſuum millia profectus eſt, ad locum, vbi prædicti iacebãt martyres occiſi: quo cum perueniſſet, elata voce dixit, exultabunt ſancti in gloria. Reſponderũt ſancti martyres: & lætabũtur in cubilibus ſuis, atque acclinauit ſe illis. Ibidem.

B *SAGVNTI, (nunc vulgo Moruedre, quaſi murus vetus) prope Valentiam Aragoniæ, ſub eodem Præſide, glorioſum certamen pro ſide Chriſtiana certauit D. Vincentius Cæſarauguſtanus (vt Prudentius apertè teſtatur, nõ Oſcenſis, vt vulgo creditur) &, vt inquit diuus Auguſtinus, verè Vincentius, omnia mortis pericula fortiſſimè vicit. de cuius admira-*

irabili paſsione vide Prudentium. Nuper quoque And. Reſendius paſsionem ac tranſlationem ipſi- ad Oliſiponem ciuitatem, heroico carmine gra- iter eſt proſequutus.

S. Valerius Cæſarauguſtanus epiſcopus, in exilio rope Valentiam diem ſuum obijt. Pet. Ant. Beu- er.

BARCINONE paſſus ſub eodem Daciano S. Cucufas & S. Eulalia virgo, varijsijſque grauiſſi- nis cruciata tormentis, & S. Iulia virgo. Laurenti- us Padilla cum alijs. C

Corpus S. Cucufatis Pariſiis in Eccleſia S. Victo- ris adſeruari memoriæ prodidit Petrus de Natali- bus, & etiam Laurentius à Padilla, ſed in templo S. Mauritij.

GERVNDAE, S. Fœlix S. Narciſſi diaconus, &, vt aliqui volunt, S. Cucufatis frater, cuius mentio- nem facit Prudentius, ſicut & Sancti Cucufatis. Sunt qui hoc tempore B. Narciſſum dicant paſſum, de quo iam diximus. D

S. Cucufas & S. Fœlix paſsi ſunt à Ruffino Daci- ani legato, ſed prius Gallerio Proconſule, & Maxi- miano Præſide, dum in illos varijs tormentis deſæ- uirent, diuino ſupplicio peremptis. Ex Breuiario Eborenſi.

Prope Barcinonem, in oppido, quod tunc diceba- tur Caſtrum Octauianum, nunc S. Cucufatis, martyrio affecti ſunt S. Seuerus epiſcopus Bar- E

An. Domini. cinonenſis, clauo ferreo in caput impacto, poſt multa verbera, & cum eo quatuor ſacerdotes, & S. Emiterius gladio percuſſi. Laurentius à Padilia.

F CARTHAGINE (de ea loquor, quæ in Hiſpania dicitur Carthago noua, Pœnorum opus) Saturnino Proconſule, pro fide & religione Chriſti gladio percuſſi ſunt S. Speratus, Natalius, Cirinus, Beturius, Felix, Aquilinus, Letarius, Ianuarius, Generoſa, Baſſia ſiue Beſſia, Donata, Secunda. Autor eſt præter alios Marinæus Siculus. Sed hos ego potius imperantibus Gallieno & Valeriano paſſos crediderim, quo tempore Saturninum Conſulem lego. Verum an is ſit, qui in martyres iſtos tyrannidem ſuam exercuerit, neque aſſerere poſſum, neque negare.

G CALAGVRI, S. Hemeterius & Cheledonius milites legionarij, filij Marcelli Centurionis, & fratres Facundi & Primitiui, de quibus Prudentij extat hymnus, in quo dicit ignorari tempus, quo tempore paſſi ſint: ſed Chronica Hiſpana huic adſcribũt perſecutioni. quod ita eſſe, ex Eborenſi Breuiario conſtat.

H COMPLVTI, Iuſtus & Paſtor fratres adoleſcentes, quæ nomina deprauata ſunt in Hermanno Contracto, vbi perperam legitur, Iuſtinus & Haſtar, pro Iuſtus & Paſtor. Sicut in eodem paulo ante Oucufas, pro, Cucufas. Horum quoque mentionem

n facit Prudentius. Anno domini

TOLETI, *S. Leocadia, in cuius eccleſia poſte-* I
s celebrata ſunt pleráque omnia concilia Tole-
na. Sunt autem tria illic huic diuæ templa: pri-
um vbi nata, alterum vbi paſſa, poſtremum vbi
ulta.

Huius ſanctæ virginis ac martyris corpus, tempo
Maurorum, á Chriſtianis Coloniam Agrippinæ
latum fuit. Vnde D. Ioanna, Caroli Quinti Imp.
mper Auguſti mater, brachium illius é Flandria
eportatum, Toletanæ eccleſiæ dono dedit. Lauren
ius Padilia.

ABVLAE *(vulgo Auila) ſub Daciano Præſide,* K
S. Vincentius, alius ab illo, de quo iam diximus, cum
ororibus Sabina & Chriſtetide. Ciues ſunt Eboren
es in Portugallia, non oppidi vulgo dicti Talauera,
vt quidam ineptè ſomniant. Marinæus Siculus falſo
putauit, hunc eundem eſſe cum Diuo Vincentio Cæ-
ſarauguſtano. Viſuntur adhuc Eboræ plantarum
S. Vincentij veſtigia in lapide, in quo cum ad aram
Iouis ſacrificandi cauſa poſitus eſſet, lapis velut figu-
li lutum mollitus, plantarum eius impreſſionem re-
cepit. Verum & hæc, & ipſa paſſionis hiſtoria, in
Eborenſi Breuiario fuſius & melius deſcribun-
tur.

EMERITAE *Auguſtæ, quæ tūc Luſitaniæ pro-* L
uinciæ metropolis fuit, Prudentio teſte, beata Eu-
lalia virgo nobilis, XII. annorum, á Donato presby-

An. Domini. *tero fidem Chriſti docta, cum S. Iulia comite ſub Calpurniano Daciani legato, cuius glorioſam & admirabilem paſſionem eleganti carmine deſcripſit Prudentius.*

S. Eſtertius, Victor, Theogenes. Laurentius Padilia.

S. Fides & Sabina, vt ait Ferdinandus Perez de Guzman.

Raphael Volaterranus memoriæ prodidit, S. Lucretiam virginem etiam Hiſpanam & martyrem, ſub Daciano paſſam Emeritæ. Cuius meminit etiam Petrus de Natalibus.

M CORDVBAE, *S. Aciſclus, cum Victoria ſorore, ſub Dione Daciani, opinor, legato, & S. Zoylus, ſiue vt appellat Prudẽtius, Zoellus (cui viuo renes à tergo extracti fuerunt) cum nouem ſocijs. Petrus de Natalibus.*

In eadem perſecutione ſub Eugenio legato vel præſide, pro Chriſti fide martyrio creduntur affecti S. Paulus Diaconus, S. Aemylianus, Hieremias, Eulogius, Fauſtus, Ianuarius, Martialis, qui naribus & auribus abſciſis, confractis dentibus, igni tandem perierunt, S. Flora, S. Maria. ſed ſancti Fauſtus, Ianuarius, Martialis, S. Marcelli martyris filij fuerũt, fratres ſanctorum Facundi & Primitiui.

Ornatur & alijs Corduba Patritia martyribus, Helia, Iſidoro, Iſaac, Leouigildo, Criſtophoro, Perfecto presbytero, Athanaſio, Secundino, Petro, Auẽtio,

tio, Faudila, Adulpho & Ioanne, Salomone, Heleo, Narciſſo, Lucio & Minutio Diaconis, Abundo, Vigildo, Olympiado & Maximo, quos duos poſtremos ſub Decio paſſos affirmat Laurentius à Padilia. Reliqui quo tempore paſſi ſint, hactenus inopia ſcriptorum incertum eſt. Arbitror tamen aliquos ex iſtis tempore Gothorum, ab Arianis martyrio affectos, vt Leouigildum, Faudilam, Adulphum, quorum ipſa quoque nomina Gothicum quiddam reſonant. An. Domini.

HISPALI, S. Carpophorus, & Abundius, S. Petrus, S. Florentinus, S. Iuſta & Rufina virgines, partim ſub ipſo Daciano, partim ſub Diogeniano Daciani legato. Corpus beatæ Iuſtæ ex altiſſimo puteo, in quem proiectum erat, & oſſa beatæ Ruffinæ, cuius corpus in amphitheatro combuſtum fuerat, à venerabili Sabino epiſcopo, in cœmiterio ſuburbij Hiſpalenſis ſepulta fuerunt. Ex Breuiario Eborenſi. N

ITALICAE, S. Gerontius epiſcopus & martyr. O

MALACAE, S. Ciriacus & S. Paula virgo.

ASTAE, (quæ fuit Colonia Romanorum in Betica, prope Gades) S. Honorius, Euthychius, Stephanus. Laurentius Padilia.

PROPE Gades, ad fundum Vrſonianum conuẽtus Gaditani, ſiue, vt alij volunt, Aſtigitani, circa finem huius perſecutionis, S. Seruandus & Germanus, ſub Viatore vicariã præfecturã agẽte, S. Ger

An. domini. *manus ſepultus Emeritæ: S. Seruandus, Hiſpali. Ex Breuiario Eborenſi.*

P *OLISIPONE, S. Veriſſimus cum ſororibus ſuis Maxima & Iulia, pro ſide Chriſti capite truncati ſunt, & in mare præcipitati, poſtea apparuerunt: quo loco in honorem illorum ædificatum eſt monaſterium, quod vulgo dicitur Adſanctos, monialium ordinis militiæ Diui Iacobi.*

In hac perſecutione paſſus eſt Romæ Beatus Pantaleon, cuius corpus poſterius à Romanis fugientibus perſecutionem barbarorum, deuectum eſt in Portugalliam, atque in ciuitate Portugallenſi multis etiam nunc claret miraculis.

Q *BRACARAE Auguſtæ, paſſionem S. Victoris, cuius illic templum eſt iuxta fluuium Aleſten, eodẽ tempore fuiſſe opinor, & ſanctorum martyrum Sylueſtri, Cucufati, Suſannæ, S. Torquati, atque aliorũ martyrum, quorum memoria diuturnitate & ſcriptorum penuria exoleuit. Neque enim dubitandum eſt, quum diues tum Braçara fuerit, vt inquit Auſonius, qui eam inter quatuor præcipuas Hiſpaniæ ciuitates nominat, & conuentus celeberrimus Po. Ro. quin multorum martyrum ſanguine reſperſa ſit, quorum adhuc ſubobſcura fama paſſim illic reſtat.*

IN TVDENSI ciuitate S. Euphemia. Ferd. Perez.

In Aſturijs (nomen vrbis non proditur) B. Fœlix

lix Complutenſis , & Anaſtaſius & S. Di- gna. An. Domini.

IN LEGIONENSI, pro Chriſtianæ fidei confeſſione ſanguinem fuderunt, Claudius, Lupercus & Victoricus fratres, ſub Diogeniano Daciani Legato. Quorum corpora in eadem ciuitate in monaſterio Diui Benedicti ſumma cum veneratione ſeruantur. Hos F. Alfonſus Venerus, ſanctorum Martielis & Nonæ eiuſdem ciuitatis ciuium filios fuiſſe ſcribit. Sed L. Marinæus Siculus dicit, Martielem duodecim habuiſſe filios, quorum vndecim eodem die crudeliſſimo affectos martyrio, Nonam vero extincto cum filijs marito, paruulum, qui reſtabat, filium complexam oraſſe Deum, vt ipſam cum filiolo miſerijs præſentis vitæ ſubduceret, atque exorto repente lacu cum prole diuinitus abſorptam, ad quem lacum templum illi conditum, quod S. Nonæ dicitur.

Cæterum fuerunt martyres iſti filij non Martielis, vt illi dicunt, ſed B. Marcelli prius Centurionis Legionis Traianæ, viri nobilis, ac multis honoribus militaribus & emeritis ſtipẽdijs honeſtati, poſtea martyris, qui Anitio Fauſto, & Gallo Coſſ. Legionibus apud Galleciam natalem Auguſtorum diem celebrantibus, quum ſacrificare monitus baltheum & ſpatham proijceret, & Chriſtianum ſe profiteretur, à Fortunato tribuno legionis vinctus ad vrbem Legionenſem ductus eſt, & inde Tingin Mauritaniæ

An. Domini. *Tingitanæ metropolin, ad Agricolanum Præfectorum prætorij vices agentem miſſus, & ibi propter bellica decora capitis abſciſione punitus. Acta huius rei habes in Eborenſi Breuiario, per L. Andreã Reſendium diligenter & fideliter tranſlata ex Eccleſia Compoſtellana.*

Filij huius Diui Marcelli fuerunt, Claudius, Lupercus, Victoricus, Facundus, Primitiuus, Hemeterius, Cheledonius, Fauſtus, Ianuarius, Martialis, Seruandus & Germanus, martyres omnes, de quibus ſuo loco in hac ipſa perſecutione diximus.

S *Ad Ceam fluuium paſſi ſunt ſub Attico Præſide Facundus & Primitiuus, prædicti S. Marcelli martyris filij, quo loco nunc oppidum S. Facundi, reliquijs horum martyrum, & monaſterio Diui Benedicti nobile.*

Prope ciuitatem Burgenſem (quanquam incertum an eodem tempore) ſub Egliſio præfecto paſſæ ſunt pro Chriſto, S. Centolla & S. Helena. S. Centollæ corpus, regnante Alfonſo decimo, à Gundiſaluo epiſcopo, in Burgenſem Eccleſiam tranſlatum eſt. Ioannes Maldonadus.

In hac quoque perſecutione (locus non proditur) S. Vincentius & Orontius, & S. Victor Leuita, qui hoſpitio eos acceperat, & pater S. Victoris, ab Aquilina coniuge in confeſſione fidei confirmatus, capite ſunt cæſi. Quorum corpora dum à Pontio epiſcopo diuinitus admonito in Italiam plauſtro impoſita

poſita deſerrentur, ad ciuitatem Hebredunenſem bobus ſubſiſtentibus nec vlterius procedere volentibus, ſepulta ſunt. Petrus de Natalibus. Anno domini

Eodem tempore in ſanctorum martyrum ſodalitium relati ſunt S. *Eugurius, Iulius, Iulianus, Vincentius, Fructuoſus, Caßianus, Eutychius, &* S. *Bibiana. Laurentius Padilia.* Sed quod ad S. *Fructuoſum & Eugurium attinet, arbitror eſſe eoſdem, quos ſub Valeriano & Gallieno paßos diximus.*

Hi ſunt ſancti Chriſti martyres, quos his temporibus, aut ſaltem circa hæc tempora paßos reperire hactenus potui, quibus Hiſpania, quum alijs multis, tum hoc præcipue nomine fœlix, apud Deum patronis merito gloriatur. Nec dubito, quin multo plures fuerint, ſed quorum nomina Chriſto, cui militarunt, nota: ſuffragia nobis ſalutaria ſunt. Quorum ſi mihi liceat aliquando frui patrocinio, ſatis amplum laboris mei præmium recepiſſe merito gloriabor. Nec moueat quenquam, quod alios alijs Præſidibus paßos diximus. Nam nihil mirum, ſi Hiſpania per decem annos, quibus durauit huius perſecutionis tempeſtas, à diuerſis adminiſtrata ſit Præſidibus. Præterea certum eſt, Dacianum, quum vnus tam multis perſequendis Chriſtianis non ſufficeret, per legatos multa geſſiſſe. Quem conſtat, ex vita Diui Georgij, huius tempore perſecutionis, igne cœlitus dimiſſo conflagraſſe.

Hæc

An. Domini Hac tempeſtate vixit etiam Beatus Prudentius Hiſpanus, ex ea Cantabriæ prouincia, quæ nunc dicitur Alaba, epiſcopus Tarraconenſis & confeſſor domini, cuius feſtum celebratur, XXVIII. die Aprilis. F. Alfonſus Venerus. Alius hic eſt à Prudentio poeta.

Claruit eodem tẽpore Ruffus Feſtus Auienus, poeta eruditus & elegans, quem Hiſpanum fuiſſe putant, vt inquit Petrus Crinitus. Hũc etiam Abidnum in antiquis codicibus appellari notauit Gregorius Gyraldus.

li. 5. de Po. Lati.

li. 4. hiſt po.

315. Hoc anno, aut ſecundum alios, 311. Melciades Pontifex Ro. ad Marinum, Benedictum, Leontium & alios Hiſpaniarum epiſcopos epiſtolam ſcripſit, tam ſancto Pontifice dignam, de primatu ſedis Romanæ, qua etiam reſpõdet ad quæſtionem illorum, vtrum maius ſit ſacramentum manus impoſitio, id eſt, confirmatio, an baptiſmus. Ex priore tomo Conciliorum.

326 Celebrata eſt menſe Iunio Sancta Synodus Nicena 318. epiſcoporum, quæ fuit prima, teſte Euſebio, ſed œcumenica. Nam concilia generalia prouinciarum prius celebrata legimus, vt Carthaginenſe ſub B. Cypriano, ſed & Beda in Chronicis dicit, imperante Helio Pertinace, concilium in Cæſarea Paleſtinæ, à Theophilo & alijs epiſcopis ſuper celebratione Paſchæ celebratum. Scribit Ioannes Abbas, quod concilium Nicenum fuit anno Conſtantini vigeſimo,

geſimo,hoc eſt,Chriſti 329. ſed exactis ipſius Con- An. Domini.
Concilij, & epiſtola Oſii conſtat, celebratum hoc Concilium conſulatu Paulini & Iuliani, qui cadit in annum decimum ſeptimum Conſtantini, id eſt, annum domini 326. Celebratum eſt autem 13. calendas Iulias.

Interfuit huic Synodo Theophilus Gothorum epiſcopus, vt ait Socrates in hiſt. tripar. vnde liquet li.5.c.38.
falſum eſſe, quod aiunt, Gothos vſque ad Valentis Imperatoris tempora Chriſtum penitus ignoraniſſe.

Huic ſancto concilio Niceno Oſius epiſcopus Cordubenſis interfuit, & bonam multamq́ in eo nauauit operam, vt etiam annotauit Petrus Meſsias, ſcri In vita Con-
ptor diligens & multæ lectionis, mihiq́ olim Hiſpali ſtan. Imp.
cognitus. Imo vero præſediſſe videtur concilio, & in eo vicem Romani geſsiſſe Pontificis, cum Victore & Vincentio presbyteris Romanis, quos nunc Cardinales appellamus. quod apparet ex præfatione Sardicenſis concilij. Præterea extat illius in actis concilij Niceni epiſtola, in qua ipſe & Macharius Conſtantinopolitanus epiſcopus & presbyteri iam dicti poſtulant, quæ in eo concilio geſta erant, Syluestri ſummi Pontificis conſenſu & calculo confirmari.

Hiſtoria tripartita teſtatur, Oſium Cordubæ li.6.ca.20.
Hiſpaniæ præſulem, ad hoc concilium ab Imp. Conſtantino præmiſſum, vt flammam ab Ario tunc excitatam

An. Domini. *citatam extingueret: etiam Sabellij Lybienſis hæretici dogma deſtruxiſſe.*

Interfuit Oſius Epiſcopus etiam conſilio Gangrenſi, quod eodem ferè anno in Paphlagonia celebratum eſt. Priore tomo Conciliorum.

Quæ præterea de Oſio dicenda reſtant, ſuis locis dicentur.

329 *Floruit ſub Conſtantino Imperatore Iuuencus, nobiliſſimi generis Hiſpanus presbyter, qui verſibus heroicis, pene ad verbum transferens, Euangelicam hiſtoriam quatuor libris conſcripſit, & alia nonnulla eodem metro ad Sacramentorum ordinem pertinentia. D. Hieronymus & Seuerus Sulpitius.*

338 *Conſtantinus Imperator magnas adduxit copias in Hiſpaniam, vt barbaras nationes, quæ Galleciam, Beticam, atque omnem oram maritimam variè occupauerant, expelleret: atque Hiſpanos in monteis & inacceſſa loca profugos ſedibus ſuis reſtitueret. Quod vt effecit, ad componendas res eccleſiaſticas animum adiecit. Chronica Regis Alfonſi.*

Iuſſit enim celebrari concilium Illiberitanum à 19. Epiſcopis, in Illiberi, quæ eſt in radicibus montis Pyrenæi, non ea quæ fuit propè Granatam, cui concilio Helenam Conſtantini Magni matrem cum Conſtante nepote, cui in partitio-

ne

ne Imperij Gallias & Hiſpanias Conſtantinus pater dederat, interfuiſſe affirmat Ioannes epiſcopus Gerundenſis. An. domini.

In hoc concilio Hiſpania in quinque prouincias diuiſa eſt: Tarraconenſem, Carthaginenſem, Beticam, Luſitaniam, & Galleciam: & ſingulis prouincijs aſſignati ſunt epiſcopi metropolitani.

Citeriori Hiſpaniæ, Tarraconenſis, Carpetaniæ Carthaginenſis, in cuius locum poſtea ſucceſſit Toletanus (vt etiam ex Diuo Alfonſo colligere eſt, apud quem frequenter de Toletanis Epiſcopis ſic inuenies, Carthaginenſis prouinciæ metropolitanus Epiſcopus) Beticæ Hiſpalenſis, Emeritenſis Luſitaniæ, Galleciæ Bracarenſis. Ex Ioanne epiſcopo Gerundenſi. lib. 1.

Huic concilio interfuerunt Oſius Cordubenſis epiſcopus (quamuis Petrus Antonius Beuter Conſcium Oſii præceſſorem, & hoc concilium ante Nicenam Synodum fuiſſe dicat) & Quintianus Eborẽſis epiſcopus. Ex priore tomo Conciliorum. Quod propter antiquitatem S. Eborenſis eccleſiæ adiunctum volui, quam Chronica regis Alfonſi hoc tempore non ponunt. Quo loco quæcunque ponuntur, vt ingenuè fatear, ægroti veteris ſomnia pleraque omnia mihi videantur. Multos enim epiſcopatus ibi lego, quorum in antiquis concilijs nulla ſit mentio.

Conſtan-

An. Domini. *Conſtantinus Magnus prope Nicomediam moritur, anno ætatis ſuæ 66. Quem dicit Euſebius,*
341 *extremo vitæ tempore ab Euſebio Nicomediæ epiſcopo baptizatum, in Arianum dogma declinaſſe. cui*
in Chroni. *opinioni ſubſcribit S. Iſidorus. Sed Hiſtoria eccleſiaſtica ac Theodoritus contrarium ſentiunt. Siquidem Ruffinus in hiſtoria eccleſiaſtica, Conſtantiam Conſtantini ſororem, à presbytero quodam Ariano infectam veneno, presbyterum eũdem ſub mortem commendaſſe Conſtantino, Conſtantinum vero eiuſdem presbyteri ſuaſu Arium ab exilio reuocaſſe, ac iuſſiſſe, vti quod de fide ſentiret, ſcripto exponeret. ſed eam expoſitionem Imperator ad Hieroſolymitani concilij remiſit examen, neque illum in communionem recipere voluit ante iudicium & probationem Eccleſiæ, vt eſt in hiſtoria Tripartita. Præterea verum quidem eſt, quod Athanaſium Magnum falſis Arrianorum perſuaſionibus in exilium Treuiros miſit in Galliam, ſed ante mortem honeſtè reuocari iuſſit. Poſtremò, cum Nicomediæ ægrotãs fatalem vitæ diem ſuſpicaretur adeſſe, gratiam ſacri baptiſmatis recepit. Diſtulerat enim vſque ad illud tempus, in Iordane fluuio deſiderans ſalutaris aquæ lauacro tingi. Ibidem, & Theodoritus in hiſtoria ſua eccleſiaſtica, in qua hæc verba ſubiũgit: Rex quidem in melius tranſiit regnum.*

lib.10. c.11. · li.3 c.6. · cap.12. · lib.1. ca.31.

Auguſtinus Steuchus Eugubinus eruditè probat, non ſolum falſum eſſe, quod ab epiſcopo hæretico

tico baptizatus ſit, ſed etiam quod baptiſmum vſque ad finem vitæ diſtulerit. Quod ſi verum eſſet, non potuiſſe ſine baptiſmo intereſſe Niceno concilio, nec cum ſanctis patribus preces habere. Quod de baptiſmo quidam dixerunt, balneum calidarum aquarum fuiſſe recuperandæ valetudinis ergo. Quod patri adſcribitur, de filio intelligendum. Idem etiam apparet ex edicto ipſius Conſtantini, quod extat priori tomo Conciliorum.

Anno domini

li. 2. con.

Val. de dona Conſtan.

Huius Imperatoris mortem Euſebius ponit anne 340. Hermannus Contractus, 343. Ego Paulũ Oroſium ſequutus ſum, qui dicit fuiſſe anno ab vrbe condita 1092.

Conſtantinum Magnum, quum de vniuerſa Hiſpania, tum vero de Bracara Auguſta præclarè meritum conſtat ex numiſmatis antiquis, quorum illic maxima multitudo etiam hodie manibus hominum teritur, cum imagine & inſcriptione Conſtantini.

Impietas Ariana Conſtantij Regis fulta præſidio, exilijs, carceribus, & varijs afflictionum modis primo Athanaſium, deinde omneis Catholicos epiſcopos perſecuta eſt. Euſebius. 342

Hoc tempore Oſius Cordubenſis epiſcopus pro Catholicæ fidei profeſſione miſſus eſt in exilium, de quo extat hoc Athanaſii Magni elogium. De maximo autem & optimo ſene & verè cõfeſſore Oſio, etiam loqui ſuperfluum. Omnibus enim notum eſt, In Apologia.

An. Domini. *quod etiam hunc in exilium deportari fecerunt. Nõ enim ignobilis, ſed omnibus noſcitur eſſe notiſſimus. Cui nanque non præfuit Synodo? aut rectè loquens, non ſatisfecit vniuerſis? Quæ Eccleſia huius patrocinij memoriam non habet? Quis aliquando dolens, cum veniſſet ad eum, non deceſſit ſanus? Quis indigens, quum petiſſet, non meruit, quod popoſcit? Et tamen etiam contra hunc talia præſumpſerunt, quòd impia eorum molimina cognoſcens noluerit propria ſubſcriptione firmare. Hæc ille. Ex priore tomo Conciliorum.*

350 *Pacianus Barcinonenſis epiſcopus, vitæ puritate ac ſanctimonia & eruditione clarus celebratur, & ſub Theodoſio Principe in vltima ſenectute mortuus eſt. De quo vide D. Hieronymum de ſcriptoribus eccleſiaſticis.*

351 *Natus eſt Cæſarauguſtæ Aurelius Prudentius Clemens, Philippo & Salia Coſſ. vt ipſe de ſe teſtatur in præfatione libri Cathemerinon, vbi ſic inquit.*

Irrepſit ſubito canities ſeni,
Oblitum veteris me Saliæ Conſulis admonens.

Ita enim legendum, non quemadmodum hactenus etiam à doctis deprauate legebatur. Atque hanc huius loci reſtitutionem non mihi debes candide lector, ſed L. Andreæ Reſendio, qui mihi locum hunc atque alios nonnullos, qua eſt humanitate, communicauit, cuius ego in his rebus limatiſſimo iudicio

non

non immerito plurimum tribuo. Is in hoc autore ad amuſſim plurima reſtituit, quemadmodum re ipſa experieris, ſi quãdo, quos ſub lima premit in Prudentium Commentarios, per occupationes ſerias potuerit euulgare. Locum errori mihi dediſſe videtur titulus Prudentij. Sic enim legitur, Aurelij Prudentij Clementis. V.C. quod perperam interpretantur, Viri Conſularis, & Maſſiliæ fuiſſe Conſulẽ ſomniant, quum legendum ſit, viri clariſſimi, vt erudite ſcribit Andreas Alciatus. An. Domini. li.3. diſpunctio.c.4.

Hoc anno celebratum eſt concilium Sardicẽſe, nempe vndecimo anno poſt mortem Conſtantini, Ruffino & Euſebio Conſulibus, in quo vel præcipuã operam nauauit Oſius Cordubenſis epiſcopus, iam longæuus, & vt eſt in epiſtola eiuſdem Synodi, atque Hiſtoria Tripartita, propter ætatem & confeſſionem, tantumque laborem omni honore dignus. Tamen Caſſiodorus hos Coſſ. nono poſt mortẽ Conſtantini ponit anno. ego Tripartitã hiſtoriã ſequor. 352 li.4.c.23.

Porrò quod Oſium in hoc concilio præſediſſe dicunt, contrarium ex ſubſcriptionibus ipſius concilij conſtat, in quibus Oſius non primo loco, vt in Synodo Nicena: ſed quadrageſimo quarto ponitur, quum tamen ſententiæ concilij prope omnes ipſius ſint. Quin & alij quatuor epiſcopi Hiſpani ante Oſium ſubſcripſerunt, nempe Annianus Caſtulonẽſis, Coſtus Cæſarauguſtanus, Domitianus ciuitatis Auguſtæ (de quo vide in titu. de epiſcopatibus

An. Domini. *Hiſpaniæ) Florentinus Emeritæ, qui ſimul cũ Oſio interfuerunt, & præter eos Prætextatus Epiſcopus Barcinonenſis.*

Conſtantius Imperator, quum apud Ariminum
354 *numeroſam vtriuſque orbis Synodum epiſcopalem collegiſſet, cupiens aduerſus Catholicam fidem Arij venena reuoluere, & Eccleſiam Dei tyrannica vſurpatione turbare, Oſium interrogauit ſolenni legatione epiſcoporum miſſa, vtrum in concilio Niceno, cui ipſe interfuerat, Homuſion vnius cũ patre ſubſtãtiæ filiũ, ſicut Catholici: an Homœuſion, ſimilis cũ patre ſubſtãtiæ filiũ, ſicut Ariani, Patres illi 318. cõfiteri decreuiſſent. Oſius vero ſiue per lõgam ætatẽ, ſiue aſſentatione Principis reſpondit, vtroſque rectè ſentire. Quæ ſententia tam ſtultè prolata, tam ab ipſis Arianis, quàm catholicis vno ore deriſa & refutata eſt, & poſt hanc conſultationem nomen illius inter Catholicos epiſcopos deceſſores eius minime recitatur. Ex priore tomo Conciliorum.*

Hanc Synodum, ſi tamen Synodus appellanda
in addi. ad Euſebium. *eſt, ac non potius conciliabulum, D. Hieronymus anno trecenteſimo ſexageſimo tertio ponit, ſed quia acta* Conciliorum *Synodum iſtam Syrmienſi concilio, de quo iam dicemus, præponunt, quod ex hiſtoria Tripartita conſtat, anno ſequenti, nempe poſt conſulatum Sergij & Nigriani celebratum, ego eundem ordinem ſequutus ſum.*

355 *Conſtantius à Diuo Athanaſio ad ſanam mentẽ con-*

conuerſus, quum prauis Arianorũ ſuaſibus in priſtinam relapſus eſſet inſaniam, concilium contra Catholicos Sirmij collegit, quo Oſium Cordubenſem Pontificem tunc celeberrimum omnium, vt etiam Tripartita teſtatur hiſtoria, qui Arianorum molimine paulo ante in exiliũ miſſus fuerat, euocauit, & inuitum venire compulit. Qui cum eis conſentire reſpueret, tormenta longæuus plagaſq; perpeſſus eſt. vnde etiam neceſſitate vehemẽti expoſitionibus tunc æditis conſenſit, atque ſubſcripſit. Ex priore tomo Conciliorum. An. domini. l. 5. c. 16.

Sed operæpreciũ fuerit hoc loco adſcribere, quæ Sanctus Iſidorus de Oſio memoriæ prodidit, admiranda mehercle ac relatu digna. inquit igitur ad hunc modum. De viris illuſt.

Oſius Cordubenſis Eccleſiæ epiſcopus, ſcripſit ad ſororem de laude virginitatis epiſtolam, pulchro ac diſerto comptam eloquio. In Sardicenſi etiam conſilio quàm plurimas ipſe addidit ſententias. Hic autem poſt longum ſenium vetuſtatis, accerſitus à Conſtantio Principe minisq; perterritus, metuens ne ſenex & diues damna rerum vel exilium pateretur, ilico Arianæ impietati conſenſit. Cuius quidem vitam, vt meruit, confeſtim exitus crudelis finiuit. Nam poſt impiam, vt ait quidam, Oſij præuaricationem, dum Sanctus Gregorius Eliberitanus epiſcopus, in Cordubenſi vrbe iuxta imperiale decretum fuiſſet adductus, ac minime vellet illi communicare,

An. Domini. commotus Oſius dicit Clementino Conſtantii præfecti vicario, vt mitteret eum in exilium. At ille, Non audeo, inquit, epiſcopum in exilium mittere, niſi prius eum ab epiſcopatu deieceris. Vt autem vidit S. Gregorius, quod Oſius vellet dare ſententiam, appellat Chriſtum totis fidei ſuæ viſceribus exclamans, Chriſte Deus, qui venturus es iudicare viuos & mortuos, ne patiaris hodie humanam perferri ſententiam, aduerſum me minimum ſeruum tuum, qui pro fide nominis tui, vt reus aſſiſtens, ſpectaculum factus ſum: ſed tu ipſe, quæſo, in cauſa tua hodie iudica, ipſe ſententiam perferre dignare per vltionem. Non ego quaſi metuens de exilio fugere cupio, cum mihi pro tuo nomine nullum ſupplicium graue ſit: ſed vt multi à præuaricationis errore liberentur, cum præſentem viderint vltionem. His dictis, ecce repente Oſius reſidens faſtu quaſi regalis imperij, cum ſententiam conaretur exprimere, os vertit diſtorquens pariter & ceruicem, ac deſurſum in terram eliditur, atque ilico expirauit. Tunc admirantibus cunctis, etiam Clementinus ille gentilis expauit, & licet eſſet iudex, tamen timens, ne in ſe ſimile ſuppliciũ iudicaretur, proſtrauit ſe ad pedes ſancti viri, obſecrans vt ſibi parceret, qui in eum diuinæ legis ignoratione peccaſſet, & non tã proprio arbitrio, quàm mandatus imperio. Inde eſt, quod ſolus Gregorius, ex numero vindicantiũ integrã fidem habens, nec in fugam ver

ſus

ſus eſt, nec paſſus exilium. Vnuſquiſque enim timuit de illo vlterius iudicare. Hactenus S. Iſidorus. Tamē Diuus Auguſtinus innocentem Oſium & catholicum contra hæreticorū calumnias aſtruit. Illud mirum, quum D. Hieronymus Gregorij mentionē fecerit, tamen Oſii non meminiſſe. An. domini. l. 1. ca. contra Parmenianū.

Ioannes Trittemius Oſium ponit anno 390. Sed arbitror illum Aeram pro anno Domini accepiſſe, alioquin non conſtat ratio temporis.

Petrus Cæſarauguſtæ Orator inſignis docet. D. Hieronymus. 360 in additio. ad Euſeb.

Mortuo Liberio, S. Damaſus ordinatur Ro. Pontifex, numero trigeſimus quintus. Fuit hic natus Vimaranis oppido Portugalliæ, inter Durium & Minium, tribus leucis à Bracara Auguſta, ſicut Bracarenſis cantat Eccleſia. Hic elegans habuit ingenium in componendis verſibus. D. Hieronymus huic ſancto Pontifici fuit à libellis ſynodicis, atque in eremum reuerſus, multas ad illū dedit epiſtolas, inter quas vnam ſingularem, cuius initium, Quoniam vetuſto: in qua luculenter oſtēdit, quantopere Sedem Apoſtolicam venerabatur. Vide Breuiarium Eborenſe, à Reſendio nitori ſuo reſtitutum. 369 Tomus. 2.

Sunt, qui S. Damaſum anno trecenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatum ſummū iniſſe ſcribant, ſed illi Liberio ſubrogant Felicem, qui ſedit anno vno, menſes quatuor, dies duos. Verum hunc

An. Domini. *alij tanquam Arianum inter Pontifices non ponunt.*

Eodem anno Athanaricus electus eſt in Regem Gothorum ſiue Getarum, a quo ſcriptores Hiſpanicarum rerum Gothorum Reges numerare incipiunt. Sed Rodericus Toletanus & Alfonſus Burgenſis epiſcopus in hoc lapſi ſunt, quod illius regnum ab anno trecenteſimo quadrageſimo tertio auſpicantur, quum vel ipſis teſtibus ſub Valente fuerit, non Conſtantio. Rectius igitur S. Iſidorus, qui dicit hũc regnare cœpiſſe æra 407. anno quinto Valentis, in quo tribus tantum annis ab Euſebij ſupputatione diſcrepat, à qua vnico tantum anno differunt Chronica Regis Alfonſi Decimi, ſicut & Lucas Tudenſis. Hic Chriſtianos crudeliſſimè perſequutus, plurimos barbarorum ob fidem interfectos, ad coronam martyrij ſublimauit, quorum tamen plurimi in Romanorum ſolum non trepidi, velut ad hoſteis, ſed certi quòd ad fratres, pro Chriſti confeſſione fugerunt.
li.7.c.19. *Paulus Oroſius.*

374 *Floruit Gregorius Beticus Eliberitanus epiſcopus, vſque extremam ſenectutem, floruit, inquam, non ſolum doctrina & ſcriptis, ſed etiam puritate vitæ, ac fidei Catholicæ, neque ſe vnquã Arianæ miſcuit prauitati. D.Hieronymus & Seuerus. Hic eſt ille Gregorius beatus, quem Oſius Cordubenſis epiſcopus, epiſcopatu, quia ipſi cõmunicare nollet, deturbare voluit, vt iam commemorauimus.*

Eodem

Eodem tempore, ſub Valentiniano Principe **An. Domini.**
claruit in Hiſpania Aquilius Seuerus, de quo vide D. Hieronymum de Scriptoribus Eccleſiaſticis.

Corpus S. Firmini Pompelonenſis ciuis & epi- 377
ſcopi, reuelatum eſt Saluio Ambianenſium epiſcopo, decimo tertio die Ianuarij, quo die ſubito maximus calor factus eſt, & campi floruerũt, multisq; miraculis hic dies inſignis fuit. Ex Breuiario Pompelonenſi.

Eodem anno ſecundum S. Iſidorum, ſecundum vero hiſtoriam Tripartitam, cui Alfonſi Regis Chronica concinunt, 379. Gothi rebus inter Athanaricum & Frigidernum (alij Fridigernum appellãt) diuiſis, mutuis ſe vulneribus attriuerunt. Sed dum Athanaricus rerum potitus, à Valente fidei Catholicæ doctores poſtulat, Imperator Arianæ fautor hæreſeos, miſſis ſacerdotibus hæreticis, eadem illos imbuit impietate, qua nobilis illa Gothorum gens infecta fuit per ducentos tredecim annos, hoc eſt, vſque ad tempora Recaredi Regis Catholici, qui à beato Leandro veram fidem edoctus, in Toletana Synodo & publico Patrum conſeſſu, omnem hæreſin abiurauit, & ſe ac ſuos Catholicæ orthodoxæ mancipauit fidei. Ex Sancto Iſidoro.

Sed quomodo Gothi in Arianam impietatem ſeducti ſunt, quando hanc rem non ſatis accuratè, atque aliqua ex parte, ne fideliter quidem, ſcriptores

An. Domini. *Hiſpani tradidere, non abs re fuerit explicatius paulo repetere. Gothi igitur à fide Catholica, quam profitebantur, Valentis Imperatoris & Eudoxij Arianorum epiſcopi ſolicitatione, in Arianam perfidiam lapſi ſunt, ad hunc modum. Quum tranſito Iſtro, ciuili inter ſe bello conflictarentur, in duas factiones diuiſi, & Athanaricus Fridigernum viciſſet: Fridigernus Romanorum, ad quos deſciuit, ope rurſus Athanaricum vicit. Pro quo beneficio Valenti gratificari cupiens, cum ſuis omnibus dogma religionis ipſius amplexus eſt. Hæc in hiſtoria Tripartita.* li.8.ca.13. *Theodoritus vero dicit, quòd cum Gothi tranſgreſſi Iſtrum, pacem cum Valente feciſſent: Eudoxius ſuggeſſit Imperatori, vt ei Gothi communicarent, quia communio vnius dogmatis firmiorem faceret pacem.* Ibidem, & hiſt. eccle. li.4.c.vlt. *Quod conſilium quum Valenti placeret, exegit à Gothorum ducibus, vt dogmatum quoque concordiam retinerent. Illi vero negarunt ſe paternam poſſe mutare doctrinam. Tũ Eudoxius Vlphilam Gothorum epiſcopum verbis pecunijſque flectens, effecit, vt Barbari communionem amplecterentur Imperatoris, dicens certamen eſſe verborum, non differentiam dogmatum. Huius Vlphilæ magna erat apud Gothos autoritas & irrefragabilis, qui literas Gothicas inuenit, ac diuinas ſcripturas in vernaculam illorum linguã conuertit. D. Iſidorus Gulphilam appellat, Hiſpanæ hiſtoriæ vicioſè Gudillam nominant.*

Valens

Valens Imperaror inſtinctu dæmonis Necromantiam fecit, vt ſciret de ſucceſſu imperij, cui dæmon quatuor literas demonſtrauit, Th.E.O.D. dicens hoc nomen poſt Valentem Imperij culmen accepturum. Vnde Imperator zelo ductus peremit multos, quos tyrannidem ambire iudicauit. Occidebantur itaque Theodori, Theodoti, Theoduli, & quicunque has literas in capite ſui nominis habuiſſent: inter quos etiam Theodoſius quidam, vir fortis, ex Hiſpania prouincia genus ducens, occiſus eſt. Hiſtoria Tripartita. An. Domini 379 li.7.c.35.

Hic eſt Comes Theodoſius, Theodoſii Imperatoris pater, qui contra Firmũ res nouas in Africa molientẽ, & regnũ vſurpantem cum exercitu miſſus, Mauros multis prælijs fregit, ipſum Firmũ coegit ad mortẽ, & totã cum Mauritania Africã ad Imperatoris reduxit obſequium. Poſtea verò inuidia & calumnia quorundam (ea nimirum, quam diximus) iuſſus apud Carthaginẽ interfici, baptizari voluit in remiſſionẽ peccatorũ. At poſtquã ſacramentũ Chriſti, quod quæſierat, adſecutus eſt; poſt glorioſam ſeculi vitã, etiã de vita æterna ſecurus, percuſſori iugulum vltro præbuit. Paulus Oroſius. li.7.c.19.

Hoc anno ſecundum D.Hieronymum, ſecundum S. Iſidorum, trecenteſimo ſeptuageſimo octauo, nimirum æra 416. Gothi alios ſuis ſedibus deturbare ſoliti, ab Hunnis pelluntur, quorum vim dum ferre nequeunt, tranſito Danubio Valenti Imperatori 381

An. Domini. peratori ſe dedentes, Thraciam habitandam accipiunt, ſed ſeruitutis impatientes mox rebellant, ac Valentem bello ſuperatum & iaculo vulneratum, in villula quadam, quo confugerat, ſuppoſito igni ſuccendunt. Itaque iuſto Dei iudicio ipſi eum viuū incenderunt, qui propter eum etiam mortui vitio erroris arſuri ſunt. Sanctus Iſidorus, & Oroſius. Sed Oroſius dicit, hoc decimo tertio anno Imperij Valentis factum, hoc eſt, anno Domini 380. nimirum anno ab vrbe condita 1132. Sic enim omnino legendum, non 1122. vt erat in libro, quo ego vſus ſum. Cum Oroſio conſentit Tudenſis.

382 Decio Auſonio Gallo & Olybrio Coſſ. Gratianus Auguſtus, quum afflictum & prope collapſum Reipublicæ ſtatum videret, eadem prouiſione, qua quōdam legerat Nerua Hiſpanum virum Traianū, per quem Reſpublica reparata eſt: legit & ipſe, atque Orienti præfecit Theodoſium virum Hiſpanum, ex prouincia Betica. Qui afflictam Rempublicam ira Dei, reparandam eiuſdem miſericordia ratus, Chriſti fretus auxilio, Alanos, Hunnos, & Gothos formidatos maioribus, etiam Alexandro illi Magno
Ibidem. populos, multis magniſq; prælijs vicit ac fudit. Paulus Oroſius. Hoc loco in Proſpero Aquitanico mendosè legitur, Muſonio & Olybrio Conſulibus, pro Auſonio, in ipſo ſtatim Chronici ſui principio.

Hic Theodoſius tam propter parentum nobilitatem,

tatem, quàm propter fortitudinem propriam nominatiſſimus habebatur, & propter hanc cauſam inuidia parium iudicum fatigatus in Hiſpania morabatur, vbi & ortus fuerat & nutritus. Vnde illum euocatum Imperator Magiſtrum militum fecit, & cum exercitu ad Barbaros miſit, in quibus ille tãtam ſtragem ædidit, vt Imperator, niſi miſſis, qui res actas inſpicerent, credere non potuerit. Huic per ſomnium viſus S. Melitius Antiochenus præſul Chlamydem dare Imperialem, & corona caput ornare. Hiſtor. tripartita. An. Domini. li.9.c.4.

De ſanctitate & admirandis virtutibus Placillæ vxoris huius Theodoſii, vide Hiſtoriam tripartitam eodem libro. cap.3c. & 31.

Hoc tempore S. Paulinus in Hiſpaniam ſe contulit ex Italia, vitam monaſticam profeſſurus, vt quietius religioni vacare poſſet. fuit hic poeta non illepidus, & Romæ magnis perfunctus honoribus, vt ex Auſonio patet, cuius extant ad Paulinum epiſtolæ, & Paulini ad Auſonium. Hunc ego non leuibus coniecturis adducor, vt credam fuiſſe Paulinum illum Nolanæ ciuitatis epiſcopum, ad quem extat D. Hieronymi epiſtola de inſtitutione Monachi, tametſi Petrus Crinitus diuerſum ſentiat, non diſſimulans interim, alios in hac eſſe opinione. Gregorius Gyraldus Burdigalenſem fuiſſe dicit, & Pontiũ Paulinum appellat, atque opinionem Criniti ſequitur;

An. Domini. *tur: præterea dicit, quod Chriſtianus factus, Diuo Auguſtino atque Ambroſio multum vſus eſt; quodque ab illis Barcinonem in Hiſpaniam miſſus, ſacris initiatus eſt. quod magis opinionem meam auget.*

Eodem anno Priſcillianus, Abulenſis in Hiſpania epiſcopus, ex Manichæorum & Gnoſticorum dogmate hæreſin nominis ſui condidit. Proſper Aquitanicus, qui hoc loco in libris vulgo impreſſis mire deprauatus eſt. Sic enim legitur: Priſcianus epiſcopus de Gallatia: qui locus ex Alcobacienſi codice ſic reſtituendus eſt: Priſcillianus epiſcopus de Gallecia. Nã quod Priſcillianus, non Priſcianus legendum ſit, ex D. Auguſtino patet ad Quoduultdeum, vnde Proſperi verba deſumpta ſunt. Nam quamuis Abula, cuius epiſcopus Priſcillianus fuit, in Gallecia non ſit, fieri tamen poteſt, vt Galleciam patriam habuerit. Certe quod Hiſpanus fuerit, non Galata, ex D. Hieronymo in epiſtola ad Cteſiphontem contra Pelagium, ac D. Auguſtino patet. Idem affirmat clariſ-

li. 8. ca. 5. *ſime D. Iſidorus in etymologijs. Abylæ vero fuit epiſcopus, non eius, quæ eſt Phœnices in Syria, vt in ſcholijs ſuis annotauit Eraſmus: ſed eius, quæ eſt in Hiſpania. Nam ſi vel in Gallatia, vt mendoſè legitur in Proſpero, vel in Syria, vt inquit Eraſmus, fuiſſet epiſcopus: ad Orientalem, non Occidentalem pertinuiſſet eccleſiam, & in Conſtantinopolitano* 180. *Patrum concilio, quod tunc celebratum eſt,*

non

non Burdegalenſi condemnatus fuiſſet. Anno domini

Theodoſius Theſſalonicæ grauiter ægrotans, à Baſilio eiuſdem ciuitatis epiſcopo baptiſmum ſuſcepit. Propter Aquitanicus. 381

Hoc annó ſecundum Proſperum Aquitanicum, ſecundum Iſidorum anno trecenteſimo octogeſimo primo, nempe Aera quadringenteſima decima nona (hoc tamen vtrique cum Luca Tudenſi conuenit, quòd anno Theodoſii tertio) Athanaricus Gothorum Rex, icto cum Romanis fœdere, Conſtantinopolim ad Theodoſium Imperatorem profectus, decimo quinto die, quàm ab eo fuiſſet honorificè ſuſceptus, obijt. Gothi Imperatoris benignitate ac virtutibus allecti, illius ſe tradiderunt imperio. Iſidorus & Paulus Oroſius. 385

Anno Theodoſii quarto, Gothi indignum genere ſuo rati, parere Romanis, quorum ſæpe vires bello fregiſſent, abiecto iugo Alaricum Regem creant. Iſidorus ac Tudenſis dicunt æra quadringenteſima vigeſima factum, hoc eſt, anno trecenteſimo octogeſimo ſecundo. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, & illum ſequuti Alfonſus Carthaginenſis & Didacus Valera dicunt, Gothos Romanis ſine duce proprio paruiſſe viginti ſex, aut viginti octo annos. Sigebertus Gemblacenſis & Chronica Regis Alfonſi, quòd quatuordecim, in quo Iordanem ſequuti ſunt. Lucas Tudenſis, quod ſeptem. Sed in hoc autore nume- 386

An. Domini. *numerus æræ ita mendoſus eſt, vt in argumentum trahi non poſſit. Ego Iſidorum ſequor, apud quem numerus annorum Alarici, Proſperi calculo probè reſpondet. Hanc annorum differentiam ex eo natã arbitror, quod Rodericus Toletanus, contra fidem hiſtoriæ, Athanarici regnum anno trecenteſimo quadrageſimo tertio, hoc eſt, æra trecenteſima octogeſima prima cœpiſſe ſcribit, vt iam dictum eſt.*

387 *Damaſus Papa migrauit ex hoc ſeculo, ſedit in Cathedra Petri octodecim annos, menſeis duos, dies decem. Petrus Antonius Beuter Tarraconenſem fuiſſe dicit, Marinæus Siculus Madritio ciuem adſcribit: ſed multæ, vt diximus, Hiſpaniæ Eccleſiæ Vimaranenſem fuiſſe affirmant.*

Damaſo ſucceſſit Siricius, cuius extat ad Himerium Tarraconenſem epiſcopum epiſtola decretalis, Apoſtolica doctrina & autoritate plena, quam iuſſit Carthaginenſibus, Luſitanis, Bæticis & alijs finitimis epiſcopis tranſmitti. Ea extat in priore Conciliorum tomo. In Proſpero pro Siricius, mendoſè legitur Vrſinus.

388 *Priſcillianus hæreticus, cum in ſynodo Burdegalenſi ſe damnandum intelligeret, ad Imperatorem ſeu potius tyrannum Maximum prouocauit, auditusq́; Treueris ab Euodio præfecto prætorio, à Maximo gladio addictus eſt cum aliquot ſectatoribus, atque inter eos Matroniano (Latronianum alij vocant)*

cant) Hiſpano, viro erudito, & in opere metrico veteribus comparando. Ex Proſpero Aquitanico & D. Hieronymo. Hos duos, Priſcillianum dico & Matronianum, Petrus de Natalibus etiam in ſanctorũ Martyrum (ſi dijs placet) catalogum cooptauit, & quod indignius eſt, D. Hieronymi autoritate ſomnium ſuum voluit confirmare, quum ex D. Hieronymo conſtet, impudentiſsimos fuiſſe hæreticos, atque etiam ſpurciſsimos. An. Domini.

Eodem tempore floruit Ithacius Hiſpaniarum epiſcopus, cuius etiam in Priſcilliano meminit D. Hieronymus. Is librum ſub apologetici ſpecie ædidit, in quo deteſtanda Priſcilliani dogmata, & malefici orum arteis, & libidinum probra demonſtrauit. Idē cum Vrſatio ob mortem Priſcilliani, quem accuſauerant, eccleſiæ communione priuatus, exilio cōdēnatus fuit, atque ibi diem ſuum obijt. S. Iſidorus. Sigebertus Gemblacenſis dicit propterea communione priuatos, quod epiſcopi nefas eſſe ducerent, cuiuſcũque modi hominem epiſcoporũ accuſatione necari.

Hunc Ithacium Ioannes Tritemius eundem eſſe aſſerit cum Idacio Hiſpaniarũ epiſcopo, qui Chronicon ſcripſit à primo Theodoſii Conſulatu, vſque ad annum quadringenteſimum nonageſimum: ſed fallitur. Siquidem Idacius in Chronico ſuo teſtatur, ſe anno demum Honorij decimo, hoc eſt, anno Domini plus minus quadringenteſimo decimo ſeptimo, ad Deum eſſe conuerſum.

An. Domini

Eraſmus apud D. Hieronymũ in Priſcilliano, pro Vrſatio legit Hylatium, ſed (pace tãti viri dixerim) hac in parte illi non aſſentior. Nam ſanctus Iſidorus, Sigebertus Gemblacenſis, & Hermannus Contractus dicunt, Vrſatium cum Ithacio, ob accuſationẽ Priſcilliani, communione eccleſiæ priuatum, & exilio multatum, apud quos, ſi vllum fuiſſet in vocabulo mendum, non eſſet tanta lectionis concordia.

Eadem tempeſtate Tiberianus Beticus, quum à ſuſpitione Priſcillianæ ſe purgaſſet hæreſeos: tandẽ poſt cædem Priſcilliani & ſociorum, tædio victus exilij, mutauit propoſitum, & canis reuerſus ad vomitum, filiam virginem Deo dicatam nuptui tradidit, vt autor eſt. D. Hieronymus, qui non minus verè quàm pie tribuit impietati, quod quidam hoc tempore (pro dolor) nullo exemplo, nulla autoritate, ſed ſola impietate huius quoque dementiæ ſuggeſtrice pietatem mentiuntur.

Ibidem.

Sed vnum tantum hæreſiarcham, & paucos aliquot illius ſectatores in Hiſpania eſt inuenire: nunc videamus, qui floruerint id temporis in eadem viri verè catholici.

Lucinius Beticus, vir nobilis ac pius, qui D. Hieronymi ſodalitium ſuis opibus iuuit, quique ſex notariis ſeu librarijs ſcriptoribus Bethlehem miſſis, omnia D. Hieronymi opera deſcribi ſibi curauit. Cuius extat D. Hieronymi epitaphium ad Theodoram vxorem,

trem, ſed quæ ab illo ſororis habita ſit lo-co. An. Domini.

Abigaus presbyter, quem de cæcitate conſolatur D. Hieronymus.

Abundius Auitus presbyter, qui epiſtolam Luciani viri ſancti, de reuelatione corporis S. Stephani, ad omneis eccleſias miſſam, latino ſermone tranſtulit. Gennadius. Ad hunc quoque ſcripſit D. Hieronymus. Imo verò duos Auitos ciues ſuos, eodem tempore viros eruditos ponit Paulus Oroſius, in epiſtola ad D. Auguſtinum, de errore Priſcillianiſtarũ & Origeniſtarum.

Olimpus Hiſpanus epiſcopus, qui ſcripſit aduerſus eos, qui naturam, & nõ arbitrium, in culpam vocabant. Gennadius.

Audentius epiſcopus, magnus & ſtrenuus aduerſus omnes hæreticos fidei propugnator, ſcripſit aduerſus Manichæos, Sabellianos & Arianos, & præcipuè contra Photinianos. Gennadius. Hunc ego ex Diuo Alfonſo colligo epiſcopum fuiſſe Toletanum, numero octauum. vnde id coniſciam, paulo poſt in primo concilio Toletano latius explicabo.

Vigilantius natione Gallus, patria, vt ex D. Hieronymo colligitur, Pompelonenſis, Barcinonenſis parrochiæ presbyter, in ſanctorum martyrum reliquias, & ſacerdotũ caſtitatem furiosè debacchari cœpit. Cuius deliramentis ac venenatis dictis D.

An. Domini. *ronymus, Riparij ac Deſiderij Hiſpanorum presbyterorum rogatu, magno zelo & feruore fidei reſpondit. Quæ epiſtola non mediocre dabit antidotum, aduerſus quorundam noſtri temporis in ſanctos Dei ſeruos blaſphemias, in quibus Vigilantius, aut illo antiquior Eunomius, velut alter Euphorbus, renatus videtur. Quaſi vero D. Baſilius, Gregorius Nazianzenus, Chryſoſtomus, Hieronymus, Auguſtinus, Prudentius, Gregorius & alij eiuſdem ordinis, qui reliquias ſanctorum maximo cultu venerandas eſſe, non minus exemplo, quàm ſcriptis teſtati ſunt, imò vniuerſa hactenus eccleſia diuino deſtituta præſidio delirauerit: ipſi ſoli, ſi dijs placet, nunc tandem acceperint ſpiritum ſapientiæ & intellectus. Sed nihil mirum in ſeruos Dei contumelioſos eſſe, quum in Dominum ipſum & ſanctiſſimam ipſius ſponſam eccleſiam nihilo modeſtius ſeſe geſſerint. Vigilantij meminit & Gennadius.*

394 *Ad hunc vſque annum D. Hieronymus proſequutus eſt opus ſuum de ſcriptoribus eccleſiaſticis, nimirum vſque ad annum Theodoſii decimum quartum, vt ipſe teſtatur, & etiam Sigebertus Gemblacenſis. Quod opus dedicauit Dextro Barcinonẽſi, Præfecto prætorij Principis Theodoſii, & Paciani Barcinonenſis epiſcopi, de quo ſuperius loquuti ſumus, filio, vt ait Raphael Volaterranus. Hieronymus huius Dextri meminit in eodem opere, & ait omnimodam ſcripſiſſe hiſtoriam, ſed nihil addit, vnde conſtet*

ſtet eundem eſſe, cui opus dedicatum eſt. An. Domini

Eodem tempore Prudentius Poeta Lyricus in Hiſpania claruit, & in Repub. Romana varijs perfunctus honoribus, mundanarum rerum pertæſus, totum ſe ad ſcribendas vario carmine res eccleſiaſticas contulit. Quem tanti fecit eccleſia, vt aliquot illius hymnos in diuinis officijs cantari ſanxerit.

Theodoſius Honorium filium natu minorem, in eodem loco, quo Arcadium prius, Cæſarem creat. Proſper Aquitanicus. 395

Nam poſtea quam imperium conſorteis habere cœpit, ſenior Auguſti retento nomine, ad conſortium allecto Cæſaris nomen tribuebat, qui tamen Auguſtali maieſtati vt ſuperiori deferret. erantq́; Cæſares, quaſi deſignati Auguſti, vt noſtra tēpeſtate electi Reges Romanorum, quemadmodum luculenter, & erudité præter alios annotauit .L. Andreas Reſendius in ſcholijs ſuis in Vincentium Leuitam & martyrem, cuius paſſionem & tranſlationem, duplicem carmine, vt diximus, heroico celebrauit.

Theodoſius poſt multas & eas inſignes Deo duce, aduerſus varios tyrannos victorias, de quibus vide Paulum Oroſiū: poſt pœnitentiam Theſſalonicenſis crudelitatis, Mediolani ſub Diuo Ambroſio, vt verè catholicum Principem decebat, actam, de qua conſule D. Auguſtinum: quum iam ſeptendecim reg- 397

Anno domini De regno & temp. ſucceſſ. naſſet annos, vt ait Iornandes, moritur Mediolani. Hunc Iornandes dicit Theſſalonicæ ab Anatholio Sancto epiſcopo baptizatum, admodum eccleſiæ religioſum enituiſſe propagatorem, Reipublicæq; defenſorem eximium. Corpus defuncti Conſtantinopolim allatum, ibiq; ſepultum.

Arcadius & Honorius imperare cœperũt: Hic in Occidẽte, ille in Oriẽte. Fuerũt quidem, vt autor eſt Claudianus, in Hiſpania nati, ſed foris educati.

398 Paulus Oroſius Hiſpanus, Diui Auguſtini diſcipulus, & elogio Diui Hieronymi cõmendatus, hoc tẽpore claruit, qui ſcripſit aduerſus calũniatores Chriſtiani nominis, qui dicebant defectum Reipub. Romanæ Chriſti doctrina inuectũ, libros ſeptẽ hortatu D. Auguſtini, in quibus totius penè mundi temporis calamitates & miſerias ac bellorum inquietudines replicãs, oſtendit magis Chriſtianæ obſeruãtiæ eſſe, quod cõtra meritũ ſuũ res Romana adhuc duraret, & pace culturæ dei pacatũ retineret imperiũ. Gennadius. Proſequutus eſt verò hanc hiſtoriã, ab initio mũdi, vſq; ad tempora Vualiæ Gothorum Regis.

Fuit aũt Paulus Oroſius nõ Cordubenſis, vt opinantur quidã, ſed potius Tarraconenſis, vt ait Raphael Volaterranus, & ex ipſius hiſtoria colligere licet, vbi loquitur de Germanorum in Hiſpaniã ſub Gallieno irruptione. De Oroſio ſcribit ad hũc modũ B. Auguſtinus ad D. Hieronymũ. Venit ad me religioſus iuuenis, catholica fide frater, ætate filius, honore cõpresbyter, noſter Oroſius, vigil ingenio, parat⁹

eloquio, flagrãs ſtudio, vtile vas in domo domini eſſe An. Domini.
deſiderans.

Hic Oroſius à Beato Auguſtino ad Diuum Hieronymum miſſus, pro diſcenda animæ ratione, rediens reliquias Beati Stephani primi martyris tunc nuper inuentas, primus intulit Occidenti. Gennadius.

Gothi in Alaricũ & Ragadaiſum diuiſi, mutuis 399
ſeſe lacerãt cædibus, ſed poſtea in Romanorum excidiũ conſpirãtes, deprædari Italiã cõmuni cõſilio inſtituunt. S. Iſidorus, & Lucas Tudenſis. Sed addit S. Iſidorus, quòd anno Arcadij & Honorij quarto: atq; ita cõſpiratio iſta in annũ quadringẽteſimũ incidit. 400

Arcadius & Honorius, ne non per omnia religio- 401
ſiſſimo patri ſimiles eſſent, per totum mundũ, quà Romanum patebat imperium, idolorũ templa dirui ac ſolo adæquari præceperunt. Sigebertus.

Tẽpore Arcadij & Honorij, Flauio Stilicone Con 402
ſule, celebratũ eſt Toleti primũ conciliũ à 19. epiſcopis, præſidẽte Patrono epiſcopo, cõtra hæreſin Priſcilliani, in quo cõſtitutũ eſt, vt ſacerdotes Hiſpaniæ viuerent in perpetuo cœlibatu. De cuius Cõcilij ca. 21. (quoniã ſcrupulus iſte mouetur in priore tomo Cõciliorũ Coloniæ impreſſorũ) hoc mihi videtur, non eſſe propriũ huius cõcilij, ſed ab aliquo huius cõcilij actis aſſutũ, propterea quod idẽ tractaret argumentum. Quod patet, quia cõciliũ illud, vnde hoc caput trãſlatũ eſt, Leonis Papæ iuſſu, 40. plus minus poſt annis, per S. Turibium Aſturicenſem epiſcopum celebratum

An. Domini, eſt cuius epiſcepi nomen inter epiſcopos huius Toletanæ ſynodi nō adſcribitur, cū tamen ipſius in illo cōcilio iuſſu Leonis celebrato, præcipua fuerit autoritas, vt ex epiſtola decretali Leonis Papæ conſtat, quæ in priore extat Conciliorum tomo.

Inter epiſcopos, qui ſubſcripſerunt huic concilio, nominatur Aſturius, quem ego Toletanum fuiſſe præſulem arbitror, cui reliquiæ ſanctorū martyrū Iuſti & Paſtoris reuelatæ diuinitus fuerunt. Sed praſtat ipſius S. Alfonſi de eo verba recenſere, ex quibus hanc concepi opinionem. Dicit igitur ad hūc modum. Aſturius poſt Audentium in Toletana vrbe ſedis metropolis, prouinciæ Carthaginis, Pontifex ſucceſſor, vir egregius, adſignās opera virtutum plus exemplo viuendi, quàm calamo ſcribentis. Hic et ſacerdotio beatus & miraculo dignus. Quia quibus iungeretur in cœlo, eorum terreno reperire mēbra meruit in ſepulchro. Nam cum ſedis ſuæ ſacerdotio fungeretur, diuina dicitur reuelatione commonitus, Complutenſi ſepultos municipio, quod ab vrbe eius ferme ſexageſimo miliario ſitum eſt, Dei martyres perſcrutari. Qui concitus adcurrens, quos & tellus aggeris, & obliuio temporis preſſerat, in lucem & gloriam terrenæ cognitionis prouehendos inuenit. Quibus repertis redire ad ſedem renuens, ſeruitute ſimul & aſſiduitate ſanctis innexus, diem clauſit extremū. Cuius tamen ſedē, donec vixit, nemo adijt. Inde, vt antiquitas fert, in Toleto ſacerdos

dos nonus, & in Complutο agnoſcitur primus. Ha- An. Domini.
ctenus S. Alfonſus, ex cuius verbis, præter alias conie ctu ras, quas breuitatis cauſa miſſas facio, colligo & Audentium, cuius ſuperius meminimus, Toletanum fuiſſe pontificem, & hunc Aſturium, de quo loquitur S. Alfonſus, huic primo Toletano interfuiſſe concilio. Ego quid ſentiam expoſui, paratus cedere, ſi quis certius aliquid attulerit.

Hoc concilium Toletanum alij anno quadringẽteſimo ſeptimo ponunt. Ratio diuerſitatis ex ipſius concilij titulo naſcitur. Scribitur enim celebratum Stilicone Conſule, ſed non declaratur, vtrum fuerit priore an poſteriore conſulatu. Bis enim Conſul fuit, anno quadringenteſimo ſecundo & quadringenteſimo ſeptimo, vt ex Proſpero Aquitanico & Aurelio Caſſiodoro conſtat.

Anno Arcadij & Honorij decimo, Ragadaiſus Gothorum Rex, genere Scytha, cultu idololatra, cũ ducentis armatorum milibus Italiam populabundus ingreditur, ſpondens ſe Chriſtianorum ſanguine dijs ſuis litaturum, ſi victoriam illi concederent. Sed exercitus eius in Fæſulanorum montium verticibus interclusus, à Stilicone Romanorum duce & Conſule, fame magis quàm ferro conſumptus eſt, ipſe demum Ragadaiſus captus & interfectus. S. Iſidorus. 407

Tanta multitudo captiuorum Gothorum fuiſſe dicitur, vt viliſſimarum pecudum modo, ſingulis au

An. domini. *reis paſſim greges hominum venderentur. Paulus*
li.7.c.26. *Oroſius, qui hanc Gothorum cladem copioſius deſcribit.*

Huius Regis in Italiam cum tam numeroſis copijs aduentus, magno timore Romam concuſſit, & concurſum excitauit Paganorum clamitantium, hoſtem eſſe cum virium copia, tum maximè deorum præſidio vincendum: potentem autem vrbem ideo deſtitutã & maturè perituram, quia Deos & ſacra perdiderit, magnis querelis vbique agebatur, & continuo de repetendis ſacris celebrandiſque tractabatur. Quorum vt blaſphemiam reprimerent, D. Auguſtinus doctiſſimos illos & omni pietate refertiſſimos de ciuitate Dei libros conſcripſit, &
Ibidem. *Oroſius Hormeſtam ſuum. Ex Paulo Oroſio & Sigeberto.*

410 *Vandali, Alani, Sueui, relictis Gallijs, quas per annos aliquot miſerè depopulati fuerant, Hiſpanias inuadunt, biennio ante Romam duce Alarico Gothorum rege captam, teſte Paulo Oroſio, quem hac in parte ſequor, quippe Hiſpanum autorem, & qui teſtis huius rei fuit oculatus. Proſper Aquitanicus & Caſsiodorus, ſequenti anno Hiſpaniam à Vandalis occupatam ſcribunt, nempe anno Honorij ſecundo. Idem dicunt Seuerus & Idacius, ſed addunt, quod æra quadringenteſima quadrageſima ſeptima, hoc eſt, anno Domini quadringenteſimo nono, & dicit Idacius, quòd quarto idus Octobris: D. Iſidorus,*

dorus, quòd æra quadringenteſima quadrageſima ſexta, hoc eſt, anno Domini quadringẽteſimo ſeptimo. Idẽ dicit alio in loco, quod Honorij anno decimo quinto, ſed hoc intelligendũ eſt de ijs annis, quibus Honorius cũ Arcadio fratre imperauit, qui eſt ſecũdus annus Honorij cũ Theodoſio Arcadij filio. atq; ita cũ Proſpero Aquitanico & Caßiodoro cõcordat. An. Domini. In hiſtoria Goth.

Imperabat tum Vandalis (Vãdilos appellat Procopius) Gundericus, Sueuis Hermericus, Alanis Reſplandianus.

Procopius ait primum Vandilorum in Hiſpania regem Gogidiſcum appellatum, & addit eos cũ Honorio Imp. conueniſſe, vt ſedes in Hiſpania haberent, minimè tamen cæteris habitatoribus nocentes, neque præſcriptionis iure vti vllo vnquam tempore poßent. Quem Procopius appellat Gogidiſcum, Nicephorus vocat Modigiſclum, & eum ait in Hiſpania mortuum. li.3. de bel. Vandi.

Honorius Alarico Gothorum regi, pro pace optima, & quibuſcunqe ſedibus ſuppliciter ac (vt ait Oroſius) ſimpliciter oranti, inito cum Senatu cõſilio, vt Gothos Italia expelleret; Gallias Hiſpaniaſque, quas iam penè perdiderat, concedit. 412

Qua donatione ſacro oraculo confirmata, quum ad conceßas ſibi Gallias Alaricus proficiſceretur, Stilico, qui filio ſuo Eucherico, Chriſtianæ fidei infeſtiſſimo hoſti, captans imperium, res Romanas quàm maximè turbare ſtudebat, die ſancto paſchæ,

Anno domini *ſchæ, in Gothos necopinantes ex inſidijs Saulo Hebræo duce irruit, ac primo impetu victor, poſtea à Gothis turpiter victus eſt in Alpibus Coccijs. Ex Procopio & Sigeberto.*

Proinde Alaricus hac perfidia exaſperatus ac vindictæ cupidus, Italiam repetit, Romam obſeſſam magno impetu capit Calendis Aprilis, ac deprædatus vrbem, omnia ferro ac flammis miſcet. Sacris tamen locis, & ijs, qui ad ea confugerant, vim belli abſtinet, & ſi quid ex locis ſacris ab aliquo ſciret aſportatum, magna cum reuerentia iubet reſtitui, teſtatus ſe cum Romanis bellum gerere, non cum Sanctis & Apoſtolis Dei. vnde & multi pagani Chriſtianis ſe miſcentes, Chriſtiani nominis prætextu ſalutem ſibi pepererunt. Hæc omnia latiſſimè & elegantiſſimè deſcribit Oroſius. Sed liber, quo ego ſum vſus, mendoſus eſt. Ait enim, irruptionẽ vrbis ab Alarico factam, anno ab vrbe condita 1174. *cum legendum ſit,* 1164. *vt conſtet ratio temporis, quemadmodum etiam legitur in codice manu ſcripto & libris emendatius impreſſis. quod obiter admonitum volui, & ita habet Beda, ſed addit, quòd nono Calendas Septembris: quod opinor errore librariorum factum.*

Alaricus triduum vrbis direptioni immoratus Roma diſceſſit, & per Campaniam ac Lucaniam ſimili clade peracta, in Africam cum opibus totius Italiæ nauigans, facto naufragio in Siciliam rurſus eiectus

eiectus, paucis poſt diebus Conſentiæ rebus exceſſit humanis. Ex Iornande & Sigeberto. An. Domini.

Regnauit ſecundum aliquos XXVI. annis; ſecundum Beatum Iſidorum, XXVIII. ſepultus à Gothis ſuperbo monumento, in alueo fluuij Barētini, prope eandem ciuitatem, quem fluuium hac de cauſa deriuauerunt, aquis denuo in locum ſuum reductis: ſed ne locus aliquando poſſet cognoſci, foſſores omnes ad vnum interemerunt. Iornandes. In lib. rerum Gothi.

Gothi Ataulphum Alarici conſanguineum, & forma ac mente conſpicuum, Regem creant. Qui ſuſcepto regno Romam reuerſus, ſi quid remanſerat, more locuſtarum abraſit, nec tantum priuatis diuitijs Romam ſpoliauit, ſed etiam publicis, Imperatore Honorio reſiſtere non valente. Iornandes. 413 Ibidem.

Hic in animo habuit, obliterato nomine Romano, ſolum omne Romanum Gothorum imperium facere, & Romam Gothiam appellare. Verum multa experientia doctus, Gothos propter effrenatam barbariem legibus parere nullo modo poſſe, ſine quibus nulla Reſpublica conſtare poteſt, gloriam potius ex reſtituendo in integrum augendoq; Romano nomine quæſiuit, vt haberetur Romanæ reſtitutionis autor, qui non potuit eſſe immutator. Paulus Oroſius. li. 7. ca. vlt.

Eodem anno Gogidiſcum, quo Rege Vandali Hiſpaniam ingreſſi ſunt, autore Procopio, mortuum, &

An. Domini. *ei Gundericum ſubſtitutum ſcribit Sigebertus Abbas, quãuis apud illum Modigiſclus pro Gogidiſcus, de quo nomine iam diximus, legitur. D. Iſidorus præcedenti anno ponit, Chronica Hiſpana ſequenti.*

Hoc quoque anno Conſtantinus tyrannus, per Conſtantium Comitem Honorij Imperatoris ducē, apud Arelatum occiditur.

Hic Conſtantinus, apud Britannias occiſo Gratiano tyranno, ex infima militia, ſola ſpecie nominis, ſine merito virtutis electus, continuo in Gallias trãſiit, vnde iudices in Hiſpanias miſit, quos cum prouinciæ obedienter accepiſſent, Didymus & Verianianus (Seuerianum alij appellant) fratres nobiles ac locupletes, patriam ſuam proprijs impenſis & clientelis tueri, & iuſto Imperatori conſeruare aduerſus tyrannos conati ſunt, atque Pyrenæi clauſtris occupatis, eos Hiſpania prohibere. Aduerſus hos Conſtantinus tyrannus filium ſuum Conſtantem, ex monacho Cæſarem factum, cum barbaris quibuſdam militibus, qui Honoriaci dicebantur, in Hiſpanias miſit. Hinc, vt ait Oroſius, apud Hiſpanias prima mali labes. Nam barbari milites, occiſis fratribus iam dictis, occupatis Pyrenæi clauſtris, in pretium victoriæ prædandi licentiam conſequuti, illecti præda & abundantia regionis, quo magis impunitum ſcelus foret, atque ipſis plus liceret, prodita Pyrenæi cuſtodia, quæ ipſis erat commiſſa, barbaras gentes,

gentes, quæ per Gallias vagabātur, Hiſpaniјs immit- An. Domini.
tunt, ſeq; ipſis adiungunt. Atque ita Vandali, Alani,
& cæteri barbari, ſicut ſuperius diximus, in Hiſpa-
niam venere. Ex Oroſio. li.7.c.28.

Antonius Sabellicus affirmat, fratres illos Didy-
mum & Seuerianum Palentinos fuiſſe, ac proinde
Palentinos primos omniū hoſtiliter fuiſſe captos &
afflictos, Toletum fruſtra tentatum, Oliſiponenſes
auro pacem redemiſſe.

Hunc Conſtantem Geruntius comes ſuus apud
Viennam Galliæ occidit. Idem. Cum ex Hiſpania re-
uertiſſet, vt ait Paulus Aemylius. cum ſeque.

Maximo tyranno in Hiſpania regnum abla- 414
tum, ſed vita conceſſa, eò quod modeſtia humi-
litatis affectati imperiј inuidiam non merebatur.
Proſper.

Eodem anno Athaulphus Gothorum Rex, Placi-
diam Theodoſii Magni filiam, & Honoriј ſororem,
quam Gothi Romæ ceperant, in Foro Iuliј ciuitate
Aemyliæ matrimonio ſibi iunxit, ex qua nullā prolē
ſuſtulit, & relicta Italia in Gallias tranſit. S. Iſido-
rus & Iornandes.

Hiſpania per biennium Barbarorum gladio
ac direptionibus, fame, peſte, morſibus be-
ſtiarum grauiter vexata. Sigebertus poſt Oro-
ſium.

Barbaræ gētes poſt graues rerū atq; hominū va- 415
ſtatiōes, & magnos cruētosq; diſcurſus, habita ſorte,
Hiſpa-

An. domini. *Hiſpaniarum poſſeſſionem inter ſe diſtribuunt. Alani Carthaginenſem prouinciam & Luſitaniam ſortiuntur: Pars Vandalorum, qui Silingi dicebantur, Beticam inſedere. Reliqui vero Vandali cum Sueuis Galleciam occupauere. Partim ex Oroſio, partim ex Seuero, qui dicit hæc contigiſſe biennio poſt captã Romam. Sola Celtiberia manſit in fide & poteſtate Romanorum, defendente & obtinente Conſtantino Patritio. Chronica Regis Alfonſi.*

Reſplandiano Alanorum Regi defuncto ſucceſſit Atax. Chro. Hiſp.

416 *Hoc anno, ſecundum Gregorium Haloandrum; ſecũdum alios, anno 413. Innocentius Papa epiſtolam ſcripſit, ad epiſcopos in Toletana Synodo cõgregatos. Cuius concilij in libris conciliorum nulla ſit mentio. vnde conſtat, plura Toleti celebrata concilia, quàm quæ vulgo extant, & numerum, qui in libris Conciliorum reperitur, intelligendum de ijs, quæ ſunt diuulgata, non de celebratis. Neque quiſquam hanc epiſtolam tempore primi concilij Toletani ſcriptam credat. Nam nihil in eo conſtitutum eſt eorum, quæ hac epiſtola Decretali præſcribuntur.*

417 *Ataulphus Rex, qui Placidiæ vxoris, probatæ religionis fœminæ, cõſilijs delinitus, Honorio vt leuiro deferens, relicta illi Italia, in Gallias ſe contulerat: miſertus calamitatis Hiſpanorum, quam à barbaris nationibus patiebantur, in Hiſpaniam obuiam tantis*

tis malis iturus profectus, Barcinone à ſuis inter fa- An. Domini
miliareis fabulas eſt interfectus. Iornandes & Oroſius. Sed Iornandes addit illum tertio anno, poſtquã Gallias Hiſpaniasq́; domuiſſet, occubuiſſe, ilio perforato gladio Vernulfi, de cuius ſolitus erat ridere ſtatura.

Idacius ſcribit Athaulphum Narbone Placidiam vxorem duxiſſe, & inde à Conſtantio Patritio pulſum, Hiſpanias petiiſſe.

Petrus Antonius Beuter autor eſt, illum Barcinone cum ſex filiis, quos ex alia ante Placidiam coniuge ſuſceperat, occiſum, & monumento eius hoc inſcultum Epitaphium.

BELLIPOTENS VALIDA NATVS DE
GENTE GOTHORVM
HIC CVM SEX NATIS REX ATHAOLPHE IACES.
AVSVS ES HISPANAS PRIMVS DESCENDERE IN ORAS
QVEM COMITABANTVR MILIA MVLTA VIRVM.
GENS TVA TVNC DEMVM NATOS ET
TE INVIDIOSA PEREMIT
QVEM POST AMPLEXA EST BARCINO MAGNA GEMENS.

Sed quintus verſus claudicat, forte ſupereſt demum, quod obiter admonendum duxi.

An. Domini. *Athaulpho ſucceßit Segericus (D. Iſidorus Siericum appellat, niſi mendoſus ſit liber) qui cum itidē iudicio Dei ad pacem pronus eßet, ſuorum fraude*
De reb. Goth. *peremptus, mox vitam cum regno reliquit. Oroſius & Iornandes, apud quem opinor corruptè Regericum, pro, Segericum legi.*

Athaulphus regnauit annos ſex.

Segericum Rodericus Toletanus & illum ſequutus Alfonſus Carthaginenſis vno anno regnaßeſcribunt. Sed Paulus Oroſius, Iornādes, S. Iſidorus, mox vt regnare cœpit, occiſum affirmant. Sigebertus Abbas Toletano ſubſcribit. Proſper Aquitanicus & Seuerus Segericum hunc inter Veſogothorum reges non ponunt, propter breuitatem temporis, quia videtur regnum iniiſſe, non poßediße. Quapropter Vualliam Athaulpho ſubrogant. Sed Proſper Aquitanicus hoc loco mirè deprauatus eſt, hoc pacto reſtituendus ex Alcobacienſi codice antiquo:

Athaulphus Gothorum Rex a quodam ſuorum vulneratus interiit, regnumque eius Vuallia, peremptis, qui idem cupere intelligebantur, inuaſit.

Sequenti quoque annotatiōe in eodem, quanquā, pro, quamque, & Gallia, pro, Vuallia mendosè legitur.

418 *Vuallia Rex à Gothis ad hoc creatus eſt, vt pacem cum Romanis infringeret, ad hoc ordina-*

dinatus à Deo, vt pacem confirmaret. Paulus Oroſius. An. Dominii in fine.

Hunc viginti duos regnaſſe annos, teſtes ſunt Hiſpanorum Annales vernaculo ſermone conſcripti iuſſu Regis Alfonſi, atque ita eſſe, facile ex Proſpero Aquitanico ac Paulo Oroſio colligitur. Quanquam Archiepiſcopus Toletanus, & illũ per omnia imitatus Burgenſis, tres tantum annos regnaſſe ſcribant. quos ego S. Iſidori parum emendatis exemplaribus deceptos arbitror, apud quẽ idẽ legitur, ſed non dubium quin mendoſé. idque ex Luca Tudenſi ſatis conſtat, qui S. Iſidori veſtigijs ita inhæret, vt eadem ferme verba referat. Sed & Tudenſis rurſus ita deprauatus eſt, vt facile reſtitui non poſſit. Simili modo vitioſe legitur hoc loco in Sigeberto Gemblacenſi, annis duobus, pro, viginti duobus, quod ex ipſo libro manifeſtius eſt, quàm vt probandum ſit.

Hic Placidiam Theodoſii Magni filiam honorifice apud ſe honeſteque habitam, Honorio fratri pacem ipſius expetens, reddidit, quæ Conſtantio Comiti nuptui tradita, Valentinianum peperit, Honorij ſucceſſorem. Paulus Oroſius, Proſper, & Sigebertus.

Eodem anno Paulus Oroſius, à D. Hieronymo ad S. Auguſtinum, reſponſa de animæ ratione referẽs, reliquias S. Stephani cum hiſtoria inuentionis in Africam attulit. Sigebertus.

An.Domini *Vualliæ cum Honorio Imperatore pacem pepi-*
419 *git,& Romanæ ſecuritati periculum ſuum obtulit,*
vt aduerſum cæteras gentes,quæ per Hiſpanias con-
ſediſſent,ſibi pugnaret, & Romanis vinceret. Quo
tempore & Alanorum,Vandalorum, Sueuorumq́;
Reges Honorio Imperatori ad hunc ſcripſerunt mo-
dum. Tu cum omnibus pacem habe, omniumque
obſides accipe, nos nobiſcum confligimus, nobis pe-
rimus, tibi vincimur: immortalis verò quæſtus
erit Reipublicæ tuæ, ſi vtrique pereamus.Oroſius.

Iſidorus Senior Cordubenſis epiſcopus, ſcripſit
420 *ad Paulum Oroſium,claruitq́; ſub Honorio. Ioãnes*
Trittemius & Petrus Meſſias.

Eodem anno Idacius ſcriptor Hiſpanus ad dominum conuerſus eſt,vt ipſe de ſe teſtatur. Hic poſtea fuit,vt inquit Sigebertus, Lemicæ Hiſpaniarum vrbis epiſcopus, & Chronicon ſcripſit à primo Theodoſii conſulatu,vſque ad annum quadrageſimum nonageſimum,quod auſpicatur à Diuo Ioanne Chryſoſtomo.Sed nomen vrbis,cuius dicitur fuiſſe epiſcopus,neq; in cõcilijs antiquis,neq; vſquã alibi inuenire potui.In Alcobaciẽſi codice antiquo dicitur Idacius Galleciæ epiſcopus. Proinde ſuſpicor in Sigeberto legendũ, Lamecæ Hiſpaniarũ vrbis epiſcopus. Nã & epiſcopatus Lamecenſis perantiquus eſt,vt ex cõcilijs patet,& ea Portugalliæ pars olim Galleciæ tribuebatur.Sed hoc ego in aliorum iudicio relinquo.

Eodem anno Vuallia à Conſtantio Patritio e-

uoca-

uocatus, Alanis & Vandalis, qui Luſitaniam & Beticam tenebant, bellum infert. Seuerus. An. Domini.

Vualia Alanos, qui Vandalis & Sueuis dominabantur, in eas redegit anguſtias, Atace Rege ipſorũ cæſo, vt pauci, qui cladi ſuperfuere, Gunderico in Gallecia Vandalorum Regi ſe iunxerint ac ſubiecerint. Fuit vero hoc prælium apud Emeritam, vt autor eſt Sabellicus. Idem extinxit & Vandalos Silingos, qui Beticam occupabant. Ipſe confecto Hiſpanienſi bello, cum claſſe traijcere in Africam parat, in freto Gaditano grauiſſima iactatus tempeſtate, memor illius ſub Alarico naufragij, cœpto deſtitit, & Hiſpania relicta, Gallias repetiuit. Vbi ab Imperatore ob res bene geſtas ſecunda Aquitania (ita etiam in Proſpero legendum, teſte Alcobacienſi *codice) & ciuitatibus aliquot vicinis donatus eſt, hoc eſt, à Toloſa vſque ad Oceanum, vt inquit Idacius. Ex S. Iſidoro, & Seuero. Huius rei meminit & Sidonius Apollinaris.* 421

Hoc anno, id eſt, æra 459. S. Iſidorus partitionẽ poſſeſſionis Hiſpaniarum inter Vandalos, Alanos & Sueuos factam ſcribit, quam nos anno 415. poſuimus: ſed ſuſpicor in Iſidoro numerum eſſe vitiatum. In panegy. Antemij Auguſti.

Vſque ad hunc annum Paulus Oroſius proſequutus eſt hiſtoriam ſuam, hoc eſt, vſque ad annum mundi 5618. vt ipſe in fine ſui operis teſtatur.

An. Domini. *Alani indomiti, nec alieni patientes imperij, à*
422 *Gunderico, cuius ſe fidei tradiderant, deſciſcunt,& Carthaginenſem prouinciam ac Luſitaniam repetunt,& ſine Rege terras eas incolunt, vectigales tamen Romanis. Chronica Regis Alfonſi.*

Ab Alanis Alanqueram patriam ſuam dictam non inſcitè putat Damianus à Goues, dictam verò Alanqueram corrupto vocabulo, pro, Alankerquam, hoc eſt, Alanorum phanum. ea vrbs Romanis olim dicebatur Ierabrica, vt Reſendius arbitratur, cuius opinio ex Antonini Pij itinerario probè conſtare videtur.

Iidem Gothis mixti, Gothalaniæ nomen dederunt prouinciæ, quæ nunc Cathalonia dicitur, vt autor eſt Raphael Volaterranus. ſed vero propior videtur Beati Rhenani opinio, qui Catthalaniam dictam ſcri-
li. 1. rer. German. *bit ab Alanis, & Catthis, qui cum Alanis iuncti, in eam Hiſpaniæ partem proruperunt.*

423 *Inter Gundericum Vandalorum Regem, & Hermericum Sueuorum, quem alij Ermanaricum, Idacius Ermigarium appellat, diſſenſione orta, Sueui à Vandalis in Narbaſorum montibus obſidentur. Seuerus. Quanquam in Seuero Sulpitio eſt, in Erbaſorum montibus. Ego tamen apud Ptolomæum Narbaſos inuenio.*

Conſtantius Comes, ob egregia in Remp. merita, in ſocietatem imperij ab Honorio cooptatur. Proſper Aquitanicus.

Vanda-

Vandali, omiſſa Sueuorum obſidione, relicta Galecia, in Beticã tranſierunt. Seuerus. Sed prius Rex eorum Balearicas Tarraconenſis prouinciæ inſulas (Maiorică & Minoricam hodie appellant) deprædatus eſt, & Carthaginem Spartariam euertit, deinde exercitum in Beticam duxit. S. Iſidorus. Aliqui anno 427 factum dicunt. An. Domini. 424

Mortuo Conſtantio Imperatore, miſſus eſt exercitus ad Hiſpanias contra Vandalos, duce Craſtino, (Caſtinum conſtanter appellat codex Alcobacienſis) qui dux Bonifacium virum bellicis artibus præclarum, inepto & iniurioſo imperio ab expeditionis ſuæ ſocietate auertit. Nam ille periculoſum ſibi atque indignum ratus ſequi, quem diſcordem ſuperbientemque expertus eſſet, celeriter ſe ad portum vrbis, atque inde ad Africam proripuit. Quæ res Reip. multorum laborum initium fuit. Proſper.

Gundericus Vandalorum Rex Balearibus inſulis diſpoliatis, & euerſa Carthagine, ducto in Beticam exercitu, Hiſpalim diruit, & omnia cæde ac prædis miſcet. Sed dum autoritate Regiæ poteſtatis, irreuerenter manus impias in Baſilicam diui Vincentij martyris vellet extendere, repente Dei iudicio in foribus templi dæmone correptus interijt. Idacius & S. Iſidorus, & Seuerus. 429

Iornãdes in literas miſit, Gogidiſco Vãdalorũ Re

An. Domini. *gi duos ſucceßiſſe filios, Gontharim, quem nos Gundericum diximus, & Gizerichum, illum ex matrimonio legitimo, hunc nothum, cui quòd eſſet armorum peritus, & frater adhuc puer, rerum ſumma delata eſt. Gontharim quidam putant à fratre interfectum: ſed Vandali illum dicunt in Hiſpania à Germanis (Sueuos, opinor, intelligit) captum, paloque infixum, iam in Africa Gizericho res gerente. Cæterum cum Idacius, Seuerus, S. Iſidorus, Lucas Tudenſis, Alfonſus Rex cognomento Sapiens contrarium ſentiant, eos potius ſequendos duxi. Nicephorus quoque Gontarin appellat, quem nos hic Gũdericum dicimus.*

430 *Defuncto Gunderico ſuccedit Gizericus, ſiue, vt Iornandes appellat, Gizerichus, quem Idacius Gayzaricum nominat. Regnauit hic, ſecundum S. Iſidorum & Lucam Tudenſem, quadraginta annos: ſecundum Sigebertum & Chronica Regis Alfonſi, quadraginta octo. Sunt qui Genſericum appellent.*

Hoc anno Proſper Aquitanicus dicit Vandalos a Gothis excluſos, ex Hiſpaniјs in Africam tranſiſſe, de qua re paulo poſt dicemus. Cum Proſpero cõcordat Caßiodorus.

Eodem tempore, Hierio & Ardabure Coſſ. Valia ſiue Vuallia contra Vandalos fines ipſius, hoc eſt, Hiſpaniam prædis vaſtanteis, mouet exercitum.

Iornan-

Iornandes.Idem dicit Sigebertus, ſed biēnio poſt An. Domini.
factum dicit, nempe anno 432. Atque ita Vualia bis 432
oppugnauit Vandalos.

In Hiſpanijs vinginti ferme hominum millia con 433
tra Vandalos pugnantium cæſa, inquit Sigebertus. Siquidem illi alioqui natura feroces, Rege iuuene ac bellicoſo freti, magnam in hoſteis adidere ſtragem. Chronica Regis Alfonſi. Sed Gizericus partim à Bonifacio Comite, Aetij fraudulentis conſilijs à Rep. alienato, inuitatus, partim Gothorum odia veritus, cum Vandalis & omnibus eorum familijs in Africam traiecit, & eam prouinciam miſeris modis adflixit. Sigebertus.

Traiectus verò Vandalorum in Africam fuit mēſe Maio, vt inquit Idacius.

Vandalis in Africam tranſlatis, ſoli in Hiſpania Sueui rerum potiti ſunt. Quorum Rex Hermericus hoc anno in magnum & longum incidit languorē, quo per ſeptem annos continuato, tandem conſumptus eſt. Ita S. Iſidorus, ac Tudenſis, & qui præterea de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt. Sed Idacius autor eſt, prædantem Luſitaniam, quum haud procul Emerita Sanctæ Martyri Eulaliæ iniurias inferret, vltione diuina peremptum.

Cuius deprædationis, quum Gayſaricus (ita enim appellat, vt diximus, Gizericum Vandalorum Regem) in Africam tranſire parans admonitus eſſet, recurſu cum aliquam multis ſuorum facto, maleſi-

An. domini. *cos & impios fudit fugauitq́. Ermigarius verò (ita Hermericũ idem nominat) cũ eis, quos ſecũ habebat, arrepto, vt putauit, euro velocius fugæ præſidio, in flumine Ana diuino brachio præcipitatus interijt. Quo ita extincto, mox quo cœperat Gayſaricus ena uigat. Hæc ille.*

437 *Vuallia Gothorum Rex Vãdalos odio perſequẽs, etiam in Africam eos perſequi diſpoſuit, ſed morte præuentus obijt, eiq́; in regnum Theodoricus ſucceſſit. Vandali Africam vniuerſam deuaſtant rapinis, cæde, incendijs, nulli ſexui, nulli parcentes ætati vel ordini. D. Auguſtinus in ſermonibus ad fratres in eremo, ſi tamen illius ſunt. Sigebertus eadem ferme verba ponit, ſed anno 439. quem in hoc, vt in omnibus ferè, ſequitur in Chronicis ſuis Rex Alfonſus.*

Quem diuus Auguſtinus & Sigebertus Theodoricum vocant, Hiſpanis ſcriptoribus Theodoredus, S. Iſidoro Theudoredus, Idacio Theodorus dicitur. Et ſecundum Sigebertum, anno 439. regno Gothorum præfectus eſt, regnauitq́; annos 14. Tametſi S. Iſidorus & illum ſequentes Tudenſis & Archiepiſcopus Toletanus, 33. annos regnaſſe ſcribant, attribuentes illi annos, quos Vualliæ detrahunt, quem tres tantum annos regni gubernacula tenuiſſe aſſerunt, mortuum anno 419. Sed quum Proſper Aquitanicus, qui illo tempore floruit, & Paulus Oroſius, ac Iornandes contrarium ſentiant, eos potius auto-

autores ſequendos duxi, præſertim quum ſuſpicer, numerum anni in Diuo Iſidoro eſſe corruptum. Hanc verò differentiam annorum ex eo natam arbitror, quòd D. Iſidorus ait, Theodoredum regno Gothorum initiatum anno Theodoſii Iunioris nono. Qui, ſi intelligas de annis, quibus Honorio patruuo fuit conſors imperij, incidit in annum domini 419. Si vero de ijs intelligas, quibus ipſe potitus imperio, Valentinianum conſobrinum in ſocietatem aſſumpſit imperij, cadit in annum, ſecundum Proſperum, 435. ſecundum alios, 436. atque ita parum ab opinione noſtra diſcrepat. Anno domini

Eodẽ anno, nempe 437. Hermericus longo morbo penè confectus, paulo ante mortem pacem cum Gallecis, quos in parte prouinciæ regno proprio vtentes, aliquandiu vexauerat, fecit, Rechilanem filiũ in regni conſortium cooptauit, & hæredem nuncupauit. Eundem cum exercitu in Beticam contra Andenotũ Romanæ militiæ ducem miſit. Quem Andenotũ cum magnis copijs Rechila ad Singilim Beticæ fluuium fudit, magno auri argentiq́ pondere potitus. Poſtea reuerſus per Luſitaniam, obſedit Emeritam, atque expugnatam regno ſuo adiunxit. S. Iſidorus cum reliquis.

Pax cum Vandalis facta, magis neceſſaria quàm vtilis aut honeſta, data eis ad habitandum Africæ portione, & certis finibus, quos ne excederent, 438

idque

An. domini. *idque addita iuriſiurandi religione, vt inquit* S. *Iſidorus ac Tudenſis. Factum eſt hoc tertio Idus Februarij, vt inquit Proſper Aquitanicus & Caſſiodorus. Sigebertus anno* 443. *pacem hanc factam ſcribit: ſed ego Proſpero &* Caſsiodoro *magis accedo.*

439 *Theodoredus Gothorum Rex Aquitanico regno non contentus, rupto cum Romanis fœdere, vicina illorum municipia occupat, Narbonenſi opp:do maximè infeſtus, quod cum diu obſidione & fame laboraſſet, per Littorium* Comitem, *ab vtroque periculo liberatum. Siquidem per ſingulos equites binis tritici modijs aduectis, ſtrenuiſsimè & hoſteis in fugā vertit, & ciuitatem annona impleuit. Proſper Aquitanicus, & partim* S. *Iſidorus.*

440 *Hermericus, quū triginta duos annos imperaſſet* Sueuis, *poſt ſeptem annorum continuum lāguorem, moriens Rechilani filio regnum hæreditaria ſucceſsione reliquit. Qui Rechila ſeptem regnauit annos, & Hiſpali expugnata, Beticam &* Carthaginenſem *prouinciam ditioni ſuæ ſubiecit.* S. *Iſidorus. Lucas Tudenſis nouē annos regnaſſe ſcribit Rechilanem. Rodericus Toletanus octo, cui ſubſcribūt Chronica Regis Alfonſi. Vnde in diuo Iſidoro ſuſpicor mendosè ſeptem legi, pro octo. Proſper Aquitanicus ſcribit, hoc anno bellum aduerſus Gothos Hūnis auxiliantibus geſtum.*

Eodem anno teſtis eſt Sigebertus, Beatum Auguſti-

guſtinum, Vandalis Hipponem ciuitatem ipſius decimum tertium iam menſem obſidentibus, migraſſe ad Deum. Sed Proſper Aquitanicus glorioſam ipſius mortem anno 433. ponit. An. Domini.

Silingorum in Betica nomen à Rechilane extinctum. Chro. Regis Alfonſi. 441

Sabino epiſcopo Hiſpali per factionem expulſo, in locum eius Epiphanius ordinatur fraude, non iure. Idacius.

Giſericus Vandalorum Rex, ex catholico factus apoſtata, & Arianæ cultor hæreſeos, intra habitationis ſuæ limites fidem Catholicam Ariana impietate ſubuertere volens, epiſcopos perſequitur. Proſper Aquitanicus.

Eodem tempore quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Paſchaſius, Eutychius, dudum apud Giſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequij clari habebantur, quos Rex, vt copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi tam nefarium atque impium facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rabidiſſimam iram Barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, tum atrociſſimis cruciati ſupplicijs, ad poſtremum diuerſis mortibus interempti, illuſtri martyrio mirabiliter occubuerunt. Proſper Aquitanicus.

Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſij & Eutychij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum Regi acceptus, à profeſſione atque amore

Catho-

An. Domini. *Catholicæ fidei cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt, nec ideo, vt apparet, interfectus, ne ſuperata ſæuitia impij Regis, etiam illa ætas gloriaretur. Idem.*

Horum etiam mētionem facit S. Iſidorus. Chronica Regis Alfonſi paſſionem eorum anno 446. adſcribunt. Verum quum Proſper eo tempore vixerit, autorem ipſum ſequi malui.

442 *Aduerſum Gothos in Gallia proſperè pugnatum. Proſper.*

Littorius Comes, qui ſecunda ab Aetio Patritio poteſtate, Hunnis contra Gothos auxiliantibus præerat, dum Aetij gloriam ſuperare contendit, dumq́ aruſpicum reſponſis & dæmonum ſignificationibus fidit, pugnam cum Gothis imprudenter conſeruit fecitq́ intelligi, quantum illa eorum, quæ perijt, manus prodeſſe potuerit, ſi potioribus conſilijs quam ſua temeritate vti maluiſſet, quando tantam ipſe hoſtibus cladem intulit, vt niſi inconſideranter præliatus captiuitatem incidiſſet, dubitandum foret, vtri potius parti victoria adſcriberetur. Ex Proſpero Aquitanico, apud quem perperam hoc loco, ſecundæ ab Aetio patritio poteſtati, legitur, pro, ſecunda poteſtate, quemadmodum ego ex Alcobacienſi codice reſtitui.

Pax inter Romanos & Gothos facta, cum eam poſt ancipitis pugnæ lachrymabile experimentum,

tum,humilius, quàm vnquam ante, popoſciſſent.I- dem. An.Domini.

Aetio componendis rebus in Gallia occupato,Geſericus nihil tale metuentibus Romanis,violata ſacramenti religione, 14. *Calendas Nouembris Carthaginem dolo pacis inuadit ac deprædatur,omneſque opes eius,excruciatis diuerſo tormentorũ genere ciuibus,in ius ſuum vertit,ſacerdotes eccleſiis pellit,martyres multos facit,templa prophanat, eaq́; non iam diuini cultus loca,ſed ſuorum iuſsit eſſe habitacula, in vniuerſum captiui populi ordinem ſæuus,ſed præcipuè nobilitati & religioni infenſus, vt non diſcerneretur,hominibus magis an Deo bellum intuliſſet.Ex eodẽ & S.Iſidoro. Rex Alfonſus Sigebertũ ſequutus,anno* 436. *factum hoc ponit.*

Gisericus Siciliam grauiter affligẽs, accepto nũcio de Sebaſtiano ab Hiſpania ad Africam tranſeunte,celeriter Carthaginẽ rediit,ratus periculoſum ſibi ac ſuis fore,ſi vir bellandi peritus, recipiẽdæ Carthagini incubuiſſet: verum ille amicũ ſe magis quã hoſtem videri volens,diuerſa omnia apud barbaros, quàm præſumpſerat,reperit,eaq́; ſpes cauſa illi maxima & calamitatis & infœlicis mortis fuit. Proſper Aquitanicus. 443

Hoc anno Chronica Regis Alfonſi, Sigeberto autore,dicunt pacem inter Romanos & Vandalos per Tricarium Comitem factam,quam nos anno 438. *poſuimus.*

Cum

Anno domini Cum Giſerico ab Auguſto Valentiniano pax con-
445 firmata,& certis ſpacijs Africa inter vtrunque diuiſa eſt. Proſper.

In Gisericum apud ſuos de ſucceſſu rerum ſuperbientem, quidam optimates ipſius conſpirauerunt, ſed molitione detecta, multi ab eo ſupplicijs excruciati atque extincti ſunt. Cunque idem audendum etiam alijs videretur, multis Regis ſuſpicio fuit exitio, vt hac ſui cura plus virium perderet, quàm ſi bello ſuperaretur. Idem.

Sigebertus Abbas ait, hoc anno Theodoricũ Hiſpanias inuaſiſſe.

Rechila Sueuorum Rex, pace regnum ſuum confirmare ſtudens, Carpetaniam prouinciam Romanis reddidit. Chronica Regis Alfonſi.

447 Rechila Emeritæ ſub cultu, vt fertur, gentilitatis vitam finit. Sanctus Iſidorus.

448 Recciarius Rechilanis filius, iam factus Catholicus, Sueuorum Rex conſtituitur, & regnat annis nouem. Vxorem duxit Theodoredi Gothorum Regis filiam, quo coniugio tam amplo ingenteis ſpiritus & ſpes magnas animo concepit. Ex S. Iſidoro & Luca Tudenſi.

449 Recciarius Vaſconum regionem depopulatur, deinde ad ſocerum profectus, Cæſarauguſtam in reditu Gothorum auxilio vaſtat: Tarraconenſem prouinciam Romanis ſubieſtam inuadit: Carthaginenſem regionem, quam pater ipſius pacis ergo Romanis

manis reddiderat, in prædam mittit, atque hoc rerũ An. Domini.
ſucceſſu lætus ac triumphabundus ad ſuos reuertitur. Ex S. Iſidoro.

Circa hunc annum Leo Papa ſcripſit epiſtolam ad S. Turibium, (ita enim in concilijs legendum, vt ex principio primi concilij Bracarenſis conſtat) qua illum hortatur, ad conuocandum concilium generale Galleciæ, ad extirpandos errores Priſcillianiſtarum, atque oſtendit hanc hæreſin ex omnibus aliarum hæreſeon fecibus & ſentina conflatam. Præterea ſtatuit, vt inter Catholicos non cẽſeatur, quiſquis vtitur ſcripturis ab eccleſia Catholica damnatis. Cuius Leonis præcepto Tarraconenſes, Carthaginenſes, Luſitani & Betici epiſcopi, facto inter ſe concilio, regulam fidei contra Priſcilliani hæreſin conſcriptam, ad Baleonium Bracarenſis Eccleſiæ Præſulem direxerunt. Ex priore tomo Conciliorum. 450

Fuit hic S. Turibius Hiſpanus, ex prouincia Galleciæ, Aſturicenſis epiſcopus, cuius eximia ſanctitas multis miraculis confirmata eſt.

Eodem tempore floruit Iulianus cognomento Pomerius, natione Maurus, qui octo libros de anima per modum dialogi conſcripſit, in quorum octauo Tertulliani conſentiens erroribus, dicit animam eſſe corpoream. Scripſit & alios libros. S. Iſidorus. Ioannes Trittemius dicit hunc fuiſſe Toletanum Archiepiſcopum: cæterum neſcio, an deceptus ſit eo,

Anno domini quod aliā celebret Eccleſia Toletana Iulianū Præſulē, ſciētia & vitæ meritis clarū. Potius crediderim hunc eſſe Pomeriū, quem in fine ſcriptorū eccleſiaſticorum deſcribit Gennadius.

451 In Africa exarſit perſecutio Vandalorū in Chriſtianos, adeo vt diuinos libros exurerent & de ſacris pallijs ac veſtibus veſtimenta ſibi facerent. Valerianus epiſcopus ſanctus octogenarius, nolens diuina ſacramenta prophanis tradere, à Rege Giſerico omni vrbe ac domo excluſus, reliquum vitæ vſque ad mortem ſub dio nudus tranſegit. Ex Sigeberto.

452 Attila Hunnorum Rex, Vualameris Oſtrogothorum Regis, & Ardarici Gepidarum Regis, & multarum ſeptentrionalium gentium fretus auxilio, à Pannonijs egreſſus, occidentale inuaſit imperium cum quingentis armatorum milibus. Et primo per Gallias tanto furore graſſatus eſt, vt nulla ciuitas eorum ſubterfugerit rabiem. Ex Sigeberto, & Paulo Aemilio.

Hujus Attilæ mentem ad vaſtationem orbis paratam, multis muneribus Giſericus Vandalorum Rex ad Veſegothorum bella præcipitauit, metuens ne Theodoricus (hic eſt, quem nos Theodoredum diximus) Rex filiæ vlciſceretur iniuriam. Quæ Hunericho Giſerici filio iuncta, prius quidem tanto coniugio lætabatur, ſed poſtea, vt erat ille etiam in ſua pignora truculentus, ob ſuſpicionem tantummodo veneni

veneni ab ea parati, eam putatis naribus, ſpoliãs decore naturali, patri ſuo ad Gallias remiſit, vt turpe funus miſeranda ſemper offerret, & crudelitas, qua etiam mouentur externi, vindictam patris efficacius impetraret. Iornandes. An. Domini

Attilæ aduentum vbi præſenſit Aetius, vnicum rerum Romanarum columen, miſit Auitum ad Gothos ſuaſum, vt Hunnis reſiſtant. hoc enim Attilæ eſſe conſilium, vt in primis Romanorum vires excindantur. Sed non quieturum, niſi paulo poſt & Gothos ipſos penitus obterat. De monarchia nãque cogitare Attilam. Gothus his auditis, auxilium ſuũ Aetio pollicetur. Beatus Rhenanus ex Sidonio Apollinari. In Paneg. Auiti ſoceri.

Theodoredus igitur Gothorum Rex, quatuor filiis domi relictis, nempe Frederico, Turico, Rotemero & Himmerit, ſecum tantum Thoriſmundum & Theodoricum maiores natu participes laboris aſſumit, & in auxilium Romanorum contra Hunnos Aurelianenſem vrbem iam obſidenteis, & Gallias fœdè vaſtanteis proficiſcitur. Ex Iornande & Beato Rhenano.

Factum eſt illud memorabile prælium in campis Catalaunicis, prope Toloſam, in quo Francorum Annales cum Sigeberto Abbate & Iacobo Meyero tradunt, cecidiſſe centum octoginta millia hominũ: Iornandes ait cæſa vtriuſque partis 162. millia, exceptis nonaginta millibus Gepidarũ & Francorũ, 453.

An. Domini. *qui ante congreſsionem publicam, noctu ſibi occurrentes, mutuis concidere vulneribus: D. Iſidorus, & ante illum Idacius, atque vtrumque ſequuti ſcriptores Hiſpani produnt, ſupra trecenta hominum millia caſa. Huic prælio quinque Reges interfuere, Attila Hunnorum caput belli: Valamirus, ſiue, vt alij appellant, Vualamer Oſtrogothorum: Theodoredus Veſegothorum: Ardaricus Gepidarum: Marouæus Francorum. Theodoredus in hoc conflictu, incertum à quo, peremptus eſt. Idacius & S. Iſidorus hanc pugnam præcedenti anno ponunt. Hermannus Contractus & Matthæus Palmerius anno 450. Ego multorum autoritate fretus, & præcipuè Seueri Sulpitij atque Caſsiodori, hoc anno ponere malui.*

Occiſo Theodoredo, Thuriſmundus filius eius regnum ſuſcipit, & patri iuſta debito honore perſoluit. Hic Hūnos prælio fuſos ad internecionem delere conſtituit, cuius conſilij cum Aetium Romanum ducem certiorem feciſſet, ille veritus ne gens per ſe ferox & irrequieta, tot victorijs elata, in Romanos tandem impetum faceret, ſubdolè ſuaſit illi, vt domum profectus rationibus ſuis conſuleret, antequam fratres regnum abſentis inuaderent. Quod conſilium ne ipſi quidem Aetio lætum fuit, vt qui paulo poſt à Valentiniano Imp. occiſus fuit, quod effugij locum Attilæ, quem debellare potuit, præbuiſſet. S. Iſidorus & alij.

Attila

Attila Veſegothos bello aggreſſus, victus à Thu- An. Domini.
riſmundo rediịt inglorius. Sigebertus. Alij dicunt, & inter eos Archiepiſcopus Toletanus, quod Thuriſmundus Alanis ab Attila bello oppreſſis ſuppetias profectus, Attilam fudit, fugauitque, & trans Danubium priſtinas petere ſedes coegit. 455

Thuriſmundus anno regni ſui tertio ægrotans, dum ſanguinem tollit de vena, ab Aſcalcruo cliente inimicos nunciante, armis ſubtractis peremptus eſt, vna tamen manu, quam liberam habebat, ſcalpellum tenens (ita enim in Iornande legendum, non ſcabellum) ſanguinis ſui extitit vltor, aliquam multos ſibi inſidiantes extinguens. Iornandes. 456

D. Iſidorus autor eſt, Thuriſmūdum primo regni anno à fratribus Theodorico & Frigelarico (forte Frederico) letho datum. Annotationes marginales libri Alcobacienſis ſex annos regnaſſe teſtantur: Iornandes & Sigebertus, cum Chronicis Regis Alfonſi, tres annos imperaſſe ſcribunt, quibus ego magis accedo. Quin & Seuerus Sulpitius quarto Martiani anno occiſum ſcribit, tametſi hoc loco valde deprauatus.

Theodoricus mortuo fratri ſuccedit, & regnat tredecim annos.

Valentinianus Imp. ab amicis Actij patricij in 457
campo Martio occiditur. Maximus tyrannus impe-

An. Domini. *rium inuadit, & Eudoxiam Valentiniani vxorem inuitam ſibi toro iunxit, vt eius maieſtate prouincias exercituſq; ſibi conciliaret. ſed illa tantæ iniuriæ impatiens, Giſericum Vandalorum Regem ad vindicandam coniugis ſui mortem & tantam ignominiam inuitat. qui Afrorum, Numidarum, Maurorum populariumque delectu habito, ad trecenta mortalium millia in Italiam tranſmiſit, vrbem Romam metu trepidam ingreſſus, Maximum occidit, tertio à nece Valentiniani menſe, Romam per quatuordecim dies diſpoliat, Valentiniani viduam ac filias cum multis Romanorum milibus captiuas abducit. Demum per legatos poſtulata ab Imperatore pace, Eudoxiam cum filiabus Conſtantinopolin remittit, vnam tamen ex ijs, quæ nuberet filio ſuo, retinet. Ex Procopio, S. Iſidoro, & Paulo Aemilio. Hoc alij alio anno ponunt, ego Caſſiodorũ ſequutus ſum & Seuerum, qui Maximum ſeptuageſimo imperij die, terrore Vandalorum tumultu vulgi occiſum dicit, ante ingreſſum Giſerici.*

Theodericus Gothorum Rex, pro datis aduerſus Gallos ſubſidijs, permiſſu Imperatoris, Hiſpaniam ingreſſus, primus in ea obtinuit imperium, cui dum Rechiarius Sueuorum Rex cum magnis copijs obuiam proficiſcitur, ad Vrbicum fluuium, duodecimo ab Aſturica miliari, collatis ſignis dimicant. quo prælio fuſus fugatuſq; Rechiarius, fuga ſibi ſalutem quæſiuit, arreptaque naui in Africam curſum inſti-

inſtituit, in fidem ac tutelam Vādalorum ſe tradi- An. Domini.
turus, ſed aduerſa procella Tyrrheni oſtij repercuſ-
ſus, & in Portugallenſis ciuitatis portum eiectus, ca
ptus ad Theodoricum perducitur atque occiditur.
Ex Iornande & Diuo Iſidoro, qui maritimæ fugæ
non meminit, ſed tantum in Portugallenſem ciui-
tatem telo ictum confugiſſe ſcribit. Lucas Tudenſis
autor eſt, Theodoricum ex eo loco Bracaram profe-
ctum, cuius ciuitatis direptionem, ſi non cruentam,
lamentabilem tamen fuiſſe, & Romanam magnā
captiuitatem, eò quòd incautè ſe Gothis tradidiſ-
ſent.

Theodoricus rerum aduerſus Sueuos potitus, re-
rum Sueuicarum ſummam commendat Acliulfo
Auerno, qui illos Theodorici auſpicijs regeret. Sed
vix diſceſſerat Gothus, quum ille & fidei & officij
ſui oblitus, Regem ſe ſalutari iubet, & regnum ſi-
bi vendicat, neque Regem tam bene de ſe meritum
agnoſcit. Quo ſcelere exaſperatus Theodoricus,
confeſtim contra illum mouet, atque in primo con-
flictu regno pariter & vita exuit, atque ita ſenſit i-
ratum, quem propitium ſeruare non potuit. Ex Ior-
nande.

Sueui rebellionis ſuæ pœnitentia moti, non ſolum
veniam, quā ſupplices per ſacerdotes ſuos poſtula-
bant, conſequuti ſunt à Theodorico: ſed etiam, vt ex
gente ſua Regem pro ſuo arbitratu crearent. Ex eo-
dem.

Anno domini *Igitur quæ ſupererant gentis reliquiæ, in extrema parte Gallecia, Maſdram Maſſilæ filium Regem creant. Ex S. Iſidoro.*

Theodoricus his rebus geſtis, traducto in Luſitaniam exercitu, Emeritã deprædari conſtituit, ſed S. Martyris Eulaliæ perterritus oſtentis, impijs cœptis deſtitit, atque exercitum tripartito diuiſum, partim Cherula duce, in Beticam miſit, quò menſe Iulio, vt inquit Idacius, peruenerunt, partim Sigerico & Nepotiano ducibus in Galleciam, à quibus Sueui apud Lucũ ſæua deprædatione vaſtati ſunt. Cum reliquo exercitu ipſe in Galliã Gothicã reuerſus eſt. Ex B. Iſidoro.

Eodem anno Sabinus epiſcopus Hiſpalenſis, poſt viginti annos, quàm certauerat, expulſus ex Gallijs ad propriam redijt ſedem. Idacius.

458 *Agrippinus Comes Narbonem Theodorico Regi proditione tradidit. Diuus Iſidorus.*

Sueui in duas factiones diuiſi, alij Maſdram, vt diximus, Maſſilæ filium: alij Frautam Regem ſalutant. Sed Frauta mox defuncto, Sueui, qui pro illo ſtabant, Recchimundum illi ſubrogant. Qui cũ Maſdra, (quem D. Iſidorus nunc Maſdram, nunc Maldram appellat, niſi mendoſus eſt liber) inita pace, pariter Luſitaniam deprædatur. Ex eodem.

Chronica Regis Alfonſi Frautam octo annis regnaſſe teſtantur, ſed Frautam & Frumarium pro

eodem accipiunt, quum ſint diuerſi, vt ex D. Iſidoro & Luca Tudenſi patet. An. domini.

Maſdra à ſuis interfecto, poſtquam tres regnaſſet annos, inter Frumarium & Recchimundum oritur de regno Sueuorum contentio. Frumarius cum Sueuis ſuæ factionis, Flauienſis vrbis conuentũ graui euertit excidio: Recchimundus vicina ſibi pariter Aurienſis & Lucenſis conuentus maritima depopulatur. Ex D. Iſidoro. 460

Maiorianus Imperator Occidentis, in Hiſpaniam venit Cæſarauguſtam, vt inde parata claſſe, Vandalos bello adoriretur, ſed proditione ſuorum conſilio Vandalis detecto, irritus voti in Italiam reuerſus, à Recimere patritio occiſus eſt. Ex annotationibus libri Alcobacienſis & Roderico Archiepiſcopo Toletano. Seuerus Sulpitius dicit, naueis eius, quibus in Africam traijcere volebat, captas à Vandalis in Hiſpania circa Carthaginem Spartariam.

Idacius ſcribit, hoc anno in conuentu Bracarenſi viſum portentum duorum natorum, ſed quæ ſubiungit, aſſequi non potui, ita mendoſus erat liber. 462

Frumario Sueuorum Rege mortuo, Remiſmundus Maſdræ filius (hunc S. Iſidorus alio loco Ariſmundum appellat) omnibus Sueuis in ditionem ſuã redactis, regnat, & pacem cum Gallecis firmat. Ex S. Iſidoro. 464

An. Domini. *Huius regis tẽpore Aiax natione Gallus, factus apoſtata Arianus, inter Sueuos Regis auxilio, hoſtis Catholicæ fidei ac diuinæ Trinitatis emergit, & Arianæ virus hæreſeos ex Gallica Gothorum gente delatum, in Sueuos ſparſit. Quo contagio gens illa cum multis regibus manſit infecta, vſque dũ regnãte Theodomiro, Arianæ impietatis errore deſtructo, Sueui fauente Rege, & annitente S. Martino Dumienſis monaſterij epiſcopo, Catholicã fidẽ amplexi ſunt. ex S. Iſidoro. Lucas Tudenſis 90. annos in eo errore perſeueraſſe Sueuos aſſirmat. Quorum regũ Arianorũ memoria, ſimul cum rebus eorũ geſtis, à ſcriptoribus ſilentio eſt obliterata.*

Leonis Imperatoris anno quinto, Eredicus frater Theodorici Regis, pugnans cum Francis, occiditur, iuxta Ligerim Galliæ Celticæ fluuium. Seuerus.

466 *Geſericum Vandalorum Regem iterũ in Italiam cũ exercitu nauigantẽ, Aſilicus patritius nauali prælio ſuperauit, & redire Carthaginẽ cõpulit. Matthæus Palmerius, vbi diſpiciat prudẽs Lector, an forte legendum ſit Baſiliſcus.*

467 *Circa hunc annum, cum Papa Hilarius Romæ celebraret concilium, Aſcanius Tarraconenſis metropolitanus epiſcopus, & alij epiſcopi eiuſdem prouinciæ ſcripſerunt ad eum, Nundinarium epiſcopũ Barcinonenſem, & Siluarium epiſcopum Calagurritanum deſignaſſe ſibi epiſcopos ſucceſſores. Quorum*

Quorum factum ab Hilario Papa, & vniuerſa Synodo vehementer eſt improbatum,& epiſcopi ſubrogati cedere iuſsi,vt ex ipſius Papæ decretali epiſtola patet,in qua Ciuitatenſium mentio ſit. quod propter eos adiungo, qui Ciuitatenſem vrbē parum antiquam putant. An. Domini.

Remiſmundus Sueuorum Rex,legatos ad Theodoricum Gothorum Regem fœderis cauſa mittit, à quo per eoſdem legatos, & Sallanum Gothum ex palatino officio & arma & filiam coniugē accepit. Quo honore ſublatus in Luſitaniam profectus, Conimbricam (Colibriam vocat D. Iſidorus) ſpecie pacis deceptam diripit, & Oliſiponem tradente Luſidio,qui ciuitati præerat,occupat. 469

Eodem anno,nimirum Leonis Imperatoris decimo, Theodoricus Rex ab Eurico fratre Toloſæ fuit occiſus. Seuerus & Sigebertus. At D. Iſidorus dicit, quod anno Leonis octauo,hoc eſt, anno domini quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo.

Occiſo Theodorico, Euricus frater ipſius (Eoricum alij vocant) ex fratricida factus eſt Rex Gothorum, & regnauit ſecundum S. Iſidorum annis ſeptendecim, ſecundum Sigebertum nouendecim. D. Gregorius Turonenſis viginti ſeptē annos regnaſſe ſcribit,ſed ſuſpicor eſſe mendum, quemadmodum & illud,quod hic Rex eidem autori alio loco Euarix dicitur. li.2.c.10. Ibidem. cap.25.

Euricus principio regni continuo Luſitaniam depra- 470

An. Domini. *deprædatur, ac miſſis exercitibus, Pompelonem, Cæſarauguſtam, Tarraconenſem prouinciam, atque etiam Hiſpaniam ſuperiorem in poteſtatem ſuam redigit.* S. *Iſidorus. (Idacius XVI. Leonis anno factum dicit, vt ſuo loco dicemus.) Et quum Romani imperij vacillationem cerneret, Arelatum & Maſſiliam bello captas regno ſuo adiecit. Idem, & Iornandes.*

Nam Giſericus Vandalorum Rex curauit, vt Orientale imperium Oſtrogothi, *Heſperium ſiue Occidentale Veſogothi vaſtarent, vt in vtraq; Repub. hoſtibus decernentibus, ipſe in Africa quietus regnaret. Idem Iornandes.*

Scribit Sigebertus *Euricum, dum Gallias occupare nititur, Riothimum Britonum Regẽ, ad defenſionem* Galliarum *Romanis auxilio venientem, bello contriuiſſe.*

Eodem anno moritur Giſericus Vandalorũ Rex, anno regni ſui quadrageſimo. Hic teſtamento cauit, ſucceſſione regnandi inter filios ſuos ordinata, vt fratri morienti frater ſuccederet, ſine vlla contro nerſia filiorum, & poſt filios ſuos, quicunque ex genere virilis prolis proximo ſanguinis gradu illũ attingeret, atque ex his, qui ætate præcederet. Procopius & Sigebertus.

Huius Regis mortem Chronica Regis Alſonſi, Sigebertum ſequuta, ponunt anno 477. *Ego* S. *Iſidorum ſequi malui.*

Mortuo

Mortuo Sigerico ſucceßit. Honorichus filius. D. Iſidorus Vgnericum appellat, qui multo crudelius patre perſequutus eſt Chriſtianos. Hic Valentiniani Imperatoris & Eudoxiæ Auguſtæ filiam vxorē habuit. An. Domini.

472 *Honorichus ſecundo regni ſui anno, in Chriſtianos ſæuiens, circiter quatuor millia in duriora exilia relegauit, martyres multos fecit: confeſſoribus linguas abſcidit, qui linguis ademptis perfectius loquuti ſunt. S. Iſidorus. Sigebertus quater mille nongentos ſeptuaginta ſex in exilium miſſos ait. Beda addit, quòd in exilium miſſis ac fugatis pluſquam trecentis triginta quatuor epiſcopis Catholicis, eorum eccleſias clauſerit, plebem varijs affecerit ſupplicijs, & innumeris quidem manus abſcindens, linguas quoque præciderit, nec tamen loquelam Catholicæ confeßionis eripere potuerit. Huius rei meminit & Iuſtinianus Imperator, & oculata fide ſibi cōſtare teſtatur.* C. de off. præf. præ.

Hoc tempore Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, & omnis clerus eius contra Arianam hæreſin Vandalorum fortiter pro Chriſti fide certant. Sigebertus. Sed ego in anni numero S. Iſidori ſupputationem ſequor, ne quis errore factum exiſtimet.

473 *Carthagine Liberatus abbas, cum ſex fratribus, à Rege Honoricho carcere, catenis, igni & vectibus ad martyrium vſque cruciatur. Idem Sigebertus.*

Fratrum

An. Domini. *Fratrum vero nomina hæc ſunt, autore Victore epiſcopo, qui hãc perſecutionem, cui ipſe interfuit, deſcripſit. Bonifacius diaconus, Seruus ſubdiaconus, Ruſticus ſubdiaconus, Rogatus monachus, Septimus monachus, & Maximus monachus.*

475 *Gauderit Comes Gothorum, Hiſpanias per Pompelonem, Cæſarauguſtam & vicinas vrbes obtinuit. Heldefredus quoque cum Vincentio Hiſpaniarum Duce obſeſſa Tarracone, maritimis vrbibus potitus eſt. Idacius & Seuerus.*

476 *Honorichus ſolito crudelius in Chriſtianos exarſit, oẽs Africæ epiſcopos per ſpeciẽ ſynodi euocatos, vſq; ad quadringentos quadraginta quatuor in exiliũ relegauit, & eorũ eccleſias vel clauſit, vel Arianis dedit, plebemque varijs ſupplicijs afflixit. Letũ Neptenſem epiſcopum igni traditum martyrio coronauit. Eugenium Carthaginenſem epiſcopum, cũ clericis ſuis pluſquam quingentis, varijs tormentis excruciatos exilio condemnauit. Partim ex S. Iſidoro, partim ex Sigeberto.*

477 *Hoc anno ſecundum S. Iſidorum, ſecundum Lucam Tudenſem ſequenti, Honorichus octauo regni ſui anno, poſt innumerabiles in Chiſtianos crudelitates, iudicio dei percuſſus, vt Arius pater eius, interioribus cunctis effuſis, miſerabiliter vitam finijt. S. Iſidorus. Sigebertus Abbas ſcribit vermibus ſcatentem expiraſſe. Idem dicit & Victor epiſcopus. Regnauit annos ſeptem, menſeis quinque,*

vt

vt ait Lucas Tudenſis. Victor epiſcopus dicit, quod menſibus decem ſupra ſeptem annos regnauerit. An. domini.

Mortuo Honoricho ſubrogatus eſt Gũtamũdus; qui regnauit annis duodecim, & reſtituta pace eccleſiæ, catholicos ab exilio reuocauit. S. Iſidorus. Procopius iſtum Gundabundum appellat, & dicit Genzonis fuiſſe filium, qui Genzon Giſerici Regis filius fuit natu maior, & addit hunc Gundabundũ Chriſtianos imitatione ſuorum, grauioribus etiam ſupplicijs afflixiſſe. Sigebertus dicit nouem tantum regnaſſe annos. ſed S. Iſidoro ſubſcribit Procopius. li.3. de bel. Vandalico.

Cum Rex Gothorum Euricus, Arelate ſuos euocaſſet ad colloquium, atque ij de more gẽtis tela manibus tenerent, vidit Rex colorem ferri repente mutari. alia enim tela colore viridi, alia roſeo, alia nigro, alia croceo naturalem ferri colorem mutarunt, vt annotarunt poſt S. Iſidorum Lucas Tudenſis & Rodericus Archiepiſcopus Toletanus. 482

Euricus Rex Arelati fatalis vadimonij diem obiit, cum regnaſſet ſecundum communem omnium opinionem, annos. 17. ſecundum alios, 16. Neque enim audiendos arbitror, qui 19. annos regno functum produnt. Hic primus Gothis leges ſcripto dedit, neque immerito à S. Iſidoro inter alios legiſlatores cenſetur, vt annotauit Alfonſus epiſcopus Burgenſis. 483

De

An. Domini. li.2.c.25. *De Eurico ſiue Eorico Rege ſcribit S. Gregorius Turonenſis epiſcopus, quòd ex Hiſpania in Gallias egreſſus, perſecutionem in Catholicos mouit, & ſacrorum templorum aditus ſpinis iuſſit obſerari, ſcilicet vt raritas ingrediēdi, obliuionem faceret fidei.* li.7.epiſt. *Huius rei, quanquam ſubobſcurè, meminit Sidonius Apollinaris, in epiſtola ad Baſilium, vbi mendosè legi puto, Et Varix, pro, Euarix, vel potius Euricus.*

Eodem anno poſt mortem patris ſui, creatus eſt Rex Gothorum apud Toloſam Alaricus, anno Zenonis Imperatoris ſeptimo, vt ait Seuerus: vt vero S. *Iſidorus & annotationes marginales libri Alcobacienſis, anno decimo. Quæ diuerſitas ex eo naſcitur, quod alij Zenonem anno domini quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto Imperium iniÿſſe ſcribūt, inter quos eſt Hermannus Contractus: alij biennio poſt, vt Matthæus Palmerius.*

Hic Alaricus Teudetuſam filiam Vittigis Oſtrogothorum Regis vxorem habuit, vt ait Procopius: li.1. de bello Gotho. *Paulus Aemilius dicit, hunc fuiſſe nonum à magno illo Alarico, qui Romam cepit, & vxorem habuiſſe Theodorici Oſtrogothorum & Italiæ Regis filiam, idq; veriſimilius eſt. Quod verò ea vocata ſit Amalaſuenta, præter Archiepiſcopum Rodericum Toletanum, & qui eum ſequuti ſunt, nemo affirmat. Imo vero, Caſſiodorus autor eſt cum aliÿs aliquot, Amalaſuintham Theodorici huius filiam Eutharico nupſiſſe,*

pſiſſe, ex quo cōiugio natus eſt Athalaricus, qui poſt An. Domini.
aui mortem regnauit in Italia, præmatura morte
extinctus.

Regnauit hic Alaricus viginti tres annos, autore S. Iſidoro.

Guntamundo Vandalorum regi defuncto ſucceſ- 489
ſit Traſamundus frater eius, & regnauit annis 27. menſes quatuor, vt ait S. Iſidorus. Fuit hic vir indole ſapientiæ maxima, tum animi magnitudine maiores omneis antecedens, Chriſtianos non pœnis corporis aut ſupplicij, vt alij, ſed præmijs & honoribus omnibus ad deſerendam fidem inuitabat, non auſcultanteis minime plectebat, fuit Anaſtaſio Principi chariſſimus. Procopius. Sed D. Iſidorus dicit, quòd li. 3. de bello Van.
Ariana percitus inſania, perſecutionem in Chriſtianos inſtaurauit, & centum viginti epiſcopos in In hiſt. Vandalorum.
Sardiniam relegauit. Idem dicit & Beda, ſed ait ducentos viginti epiſcopos clauſis eorum eccleſiis, in exilium miſſos. Verum Iſidorus etiam in Chronico tantum centum viginti ponit.

In Minio Hiſpaniæ fluuio piſces capti ſunt, in 490
quorum ſquammis videbatur inſcripta æra præſentis anni, vt ait Sigebertus. Annotationes marginales libri Alcobacienſis teſtantur, hoc anno, id eſt, Anaſtaſii Imperatoris ſeptimo, Sacos in Hiſpaniam irrupiſſe, Aſterio & Præſidio Coſſ. de qua re nihil vſquam alibi legi, niſi quòd Plinius Sacas in Scythia li. 6. c. 17.
ponit.

An. Domini
496 Hoc tempore floruit, & ab Arianis pro aſſerenda fide Catholica multa paſſus eſt S. Fulgentius Ruſpenſis epiſcopus, eruditione, facundia & ſanctitate illuſtris. Quem Chronica Regis Alfonſi poſtea martyrio coronatum teſtantur. Raphael Volaterranus Toletanum fuiſſe ſcribit, profeſſione monachum, ab Arianis in exilium relegatum, poſtea reuocatum anno vno ante obitum, præſulatu abdicato, antiquum repetiiſſe cœnobium. Floruit ſub Anaſtaſio primo Imp. & Gelaſio Papa. Huius beati Fulgētij vidi librum de fide incarnationis filij Dei ad Scarilam, & alium de interrogatis, quaſtionibus, ad Ferrandum eccleſiæ Carthaginenſis diaconum, & & alium de regula veræ fidei ad Petrum. Reliqua illius opera recenſet S. Iſidorus.

497 Burdunellus in Hiſpania tyrannidē aſſumit. Anno. marg. libri Alcobacienſis. Intelligo hunc vſurpaſſe imperium eius Hiſpaniæ partis, quæ Romanis parebat.

498 Hoc anno, nempe Anaſtaſii Imperatoris ſexto, Conſule Anaſtaſio Auguſto, Gothi in Hiſpanijs ſedes acceperunt, & Burdunellus à ſuis traditus, & Toloſæ tauro æneo impoſitus crematus eſt. Anno. marg. lib. Alcobacienſis.

Traſamundus in Chriſtianos ſæuit. Ibidem.

499 Anno ſeptimo Anaſtaſii, Olympius quidam epiſcopus Arianus, dum in Balneis apud Regiam vrbē blaſphemat in ſanctiſſimam Trinitatem: tribus iaculis

culis igneis, angelo miniſtrante, in piſcina aquæ fri- An. Domini.
gidæ percuſſus, vitam impiè ſimul & prodigioſè fi-
niuit. Victor epiſcopus Africanus. Aliqui hoc anno
497. factum arbitrantur, nempe ij, qui Anaſtaſiũ
iniſſe imperium anno 490. putant.

Sunt qui hoc Carthagine factum dicant, nimirum quia dicitur apud Regiam vrbem contigiſſe, ſed non animaduertunt, quòd vrbs Regia temporis illius ſcriptoribus dicitur in Orientali imperio Conſtantinopolis, in Africa Carthago, in Hiſpania Toletum. Ex Nicephoro enim conſtat, quòd hoc miraculum factum ſit Conſtantinopoli.

Anno Anaſtaſii nono, Patritio & Hypatio Coſſ. 501
Deuterius Arianus epiſcopus, dum quendam nomine Barbarum baptizaret, & male diſtinguens Trinitatẽ, diceret, Ego te baptizo in nomine patris per filium in Spiritu Sancto: aqua repente diſparuit, & vas confractum eſt. Ex Nicephoro & Sigeberto, qui hoc ait contigiſſe Conſtantinopoli. Victor epiſcopus Tunnunenſis & S. Iſidorus paulo aliter referunt, dicentes Barbam appellatum epiſcopum, qui baptizauit ad eum modum. ſed ego mendum eſſe ſuſpicor. Illud conſtat ex omnibus, quòd qui baptizandus erat, viſo miraculo conuerſus ſit ad veram fidem.

Hoc anno Annales Francorum ponunt initium belli inter Clodoueum Francorum Regem, qui

An. Domini. *& Ludouicus dictus eſt, & Alaricum Gothorum, ex quo acerrimæ inter vtrunque Principem & populum exarſerunt inimicitiæ. Cauſa belli fuit, præter religionis diſparitatem, (nam Franci noua religione pij, Gothos Ariana impietate pollutos oderāt) quòd Alaricus, cuius pater auusq; amantiſſimi Frācorum Regum fuiſſent, exules hoſteisq; eorum recipiebat colebatq;: & cum de colloquio ageretur, inſidias vitæ ſuæ Francus Rex paratas ab eo ſe comperiſſe dicebat. Quæ contentio animorum eo vſque exarſit, vt ſubmotis cæteris ad oſtentationem virtutis, Reges inter ſe ſingulari certamine conflicturi fuerint, niſi Theoderico Oſtrogothorum & Italiæ Rege ſolicitante, bellum illud in Burgundionum Regem ad tempus tranſlatum fuiſſet. Paulus Aemilius.*

506 *Fœdus ictum inter Clodoueum Francorum: & Alaricum Gothorum Reges. Sigebertus.*

Hoc anno, hoc eſt, 14. Anaſtaſii, Meſſala Conſule, Gothi Detorſam ingreſſi, & Petrus tyrannus interfectus, caputq; eius Cæſaraugustam deportatū eſt. Anno. marg. libri Alcobacienſis.

508 *Alaricus Clodoueo Regi molitus inſidias, fœdus violat. Sigebertus.*

509 *Prælium commiſſum inter Alaricum & Clodoueum in Pictonibus, decimo ab vrbe lapide, in campis Vogladenſibus, in quo Alaricus à Clodoueo deiectus equo dicitur. Tunc duo Gothorum equites, Regis*

giſ ſui caſu magis irritati quàm territi, antequam Rex Regem conficere, & opima ſpolia capere poſſet, diuerſi haſtas equorumq́; curſum in vtrunque eius latus dirigunt, qui beneficio loricæ, & auxilio Clodouici iuuenum fortiſſimi, æquato Marte, incruentus periculum euitauit. Stratum Alaricum pedes Francus attollere ſe conantem confodit. Gothi fugæ ſe mandarunt. In Burdegalenſium finibus Gothi, qui prælio abſuerant, auſi fortunam prælij tentare, tanta cæde victi ſunt, vt is locus Campus Arianus etiam nunc vocitetur Hoc bello vouit Rex Clodoueus Lutetiæ templum ſanctis Apoſtolis Petro ac Paulo ſacrum, in ſuburbio, quod nunc eſt S. Genoueſæ, in cuius diuæ tutela ea vrbs eſt. Paulus Aemilius. Eadem ferme S. Gregorius Turonenſis. An. Domini li.2.c.37.

D. Iſidorus, & illum ſequuti ſcriptores Hiſpani, hunc Regem Francorum Fluduinum appellant, & ponunt mortem Alarici anno 5c6. quum tamen anno decimo ſeptimo Anaſtaſii Imperatoris occiſum dicant. Cuius diuerſitatis cauſam ſuperius anno 499. poſuimus. Seuerus Sulpitius mortem Alarici anno decimo quinto Anaſtaſii ponit.

Illud quoque admonere non ab re fuerit, quòd in Roderico Archiepiſcopo Toletano impreſſo perperam hoc loco pro, Pictauium, Patauium legitur.

An. Domini. Hoc ſucceſſu ferox Clodoueus, omnem ferè Aquitaniam Gothis ademptam regno ſuo adiecit, etiam Toloſam regni ſedem. Præterea Germanorum adiutus auxilio, Carcaſſonem vrbem obſedit, in qua vrbe erat Solomonis precioſiſſima & ſpectatu digniſſima ſupellex, quam ingentis precij gemmis ornatam, ex Hieroſolymis Romani quondam auexerant: Alaricus ſenior, quum Romam cepit, in prædam ſuam conuertit. Non tamen potiti ſunt ea vrbe Franci, ſed aduentante Theodorico Oſtrogothorum & Italiæ Rege, ſoluerunt obſidionē. Procopius.

li.1. de bello Gotho.

Occiſo à Francis Alarico, Geſalaricus frater eius, Eurici Regis ex concubina filius, Narbone creatus eſt Rex. Nam Amalaricus, Alarici ex filia Theodorici Gothorum in Italia Regis filius, vix dū quinquennis, non dū erat maturus imperio. Hic ſecundū S. Iſidorum, regnauit annis quatuor, tametſi alij pluris, alij pauciores annos illi attribuant.

Ibidem.

Hunc alij Geſalaricum, alij Geſeleycum, alij Geſaleicum, Procopius Gaſelicum appellat.

Hic vt ignobili matre æditus, ita animo degener extitit, & dum Narbonem à Gundebadis Burgundionum Regis impetu defendere non poſſet, cum maxima ſuorum clade, Barcinonem ignominioſa fuga ſe contulit, ibiq; turpiter delituit, donec à Theodorico regni faſcibus exutus eſt. Partim ex Seuero, partim ex S. Iſidoro.

Theo-

Theodoricus Oſtrogothorum & Italiæ Rex, contra Francos, ad vlciſcendam generi ſui necem, octoginta armatorum millia miſit duce Ilba, (Helbanem alij vocant) Gepidarum Comite, qui Gothis coniuncti, victoria potiti ſunt. Francorum viginti millia & eò amplius deſiderata. Prouincia ad Oſtrogothos: Vaſconia ad Veſegothos rediјt. Ex annalibus Francorum. An. Domini. 510

Eodem anno Geſalaricus Goericum Barcinone in palacio interficit, & paulò poſt ab Ilba duce Theodorici ab Hiſpania fugatus, Africam petit. Anno. marg. libri Alcobacienſis.

Geſalaricus poſt fruſtra petitum in Africa Vandalorum auxilium, & varios errores, tandem apud Druentium Galliæ fluuium interijt, & prius regnū, mox vitam perdidit. S. Iſidorus. 511

Eodem anno Theodoricus Iunior, Oſtrogothorū & Italiæ Rex, cum iam octodecim annos non ſine gloria regnaſſet in Italia, venit in Hiſpaniam, atq; ibi per quindecim annos Amalarici nepotis ſui paruuli tutelam geſſit, & Gothorum regnum adminiſtrauit. S. Iſidorus. Alij ingreſſum eius in Hiſpaniam anno 513. ponunt. In hoc tamen omnes conſentiūt, quod 21. anno Anaſtaſii.

Mortuo Clodoueo Francorum Rege, regnum in quatuor fratres diuiditur: Childeberto Parriſii: Clotario Sueſſiones: Clodamiro Aurelianum: Theodorico Mediomatrices imperia fuerūt: omnesq; Reges 515

An. Domini *conſalutati, ac primum omnium pacem cum Amalarico Alarici filio firmauerunt, data illi in matrimonium ſorore Clotilde, Toloſatiumque præfectura reſtituta. Paulus Aemilius.*

Pacem hanc cum Amalarico firmatam intellige, quia Theodoricus non ſuo, ſed nepotis ſui nomine, res in Hiſpania geſſit: & ſororem pactam, non datam Amalarico, qui id temporis nondum ex ephebis exceſſerat.

Illud quoque animaduertendum, neque Gallicarum rerum ſcriptores, neque vllos alios præter Hiſpanos, memoriæ proditum reliquiſſe, Theodoricum hunc, de quo loquimur, in Hiſpania res geſſiſſe. Ego tamen, vt Hiſpanis ſcriptoribus magis accedam, & autoritate D. Iſidori, & libro Conciliorum moueor, in quo, vt continuo videbimus, ſub hoc Theodorico quamuis Ariano, concilia celebrata deſcribuntur, quæ niſi de annis, quibus in Hiſpania ille regnauit, intelligi non poſſunt.

516 *Hoc anno Sanctus Iſidorus autor eſt, mortuo Traſamundo, Ildericum Honorichi ex Valentiniani Imperatoris filia natū, Vandalis imperare cœpiſſe, ſed à Traſamundo ante mortem ſacramento obſtrictum, ne, quandiu regnaret, eccleſiā Catholicis aperiret, aut priuilegia redderet. Qui à matre fide recta imbutus, ne iuriſiurandi religionē violaret, ante quā iniret imperiū, Chriſtianos ab exilio reuocat, eccleſias ſacerdotibus reſtituit, atque ita demū re-*

gno

gno inauguratur. Sanctus Iſidorus. Hoc factum An. Domini
poſt annum ſeptuageſimum quartũ hæreticæ profanationis, inquit Beda.

Procopius teſtatur, hũc æquè in Chriſtianos atque in ſuos mitem, armis tamen minime fuiſſe idoneum, quibus Amerem propinquum præfeciſſe, qui ob fortitudinem alter Achilles eſt appellatus. Regnauit annos ſeptem, menſes quatuor.

Eodem anno, nimirum Theodorici Iunioris ſexto, conſulatu Petri, celebratum eſt Tarracone concilium decem epiſcoporum, octauo Idus Nouẽbris. In quo concilio præſidente Ioanne eius ciuitatis epiſcopo metropolitano, inter alia multa ſtatutũ eſt, vt obſeruatio diei Dominici incipiatur à ſabbato. Atque hinc fortaſſis emanauit conſuetudo in totam ferè Hiſpaniam, ceſſandi die ſabbato ab omni opere ſub horã veſpertinã. Ex priori tomo Conciliorũ.

Hoc cõciliũ alij alio anno ponũt. Ego diuũ Iſidorũ ſequor, cui calculus Caſsiodori ad amuſſim quadrat.

Hormiſda ad ſummum Pontificatum euectus eſt, qui vices ſuas Saluſtio Hiſpalenſi epiſcopo metropolitano commiſit, per prouincias Beticam & 517
Luſitaniam: per reliquam verò Hiſpaniam, Ioanni, opinor, Tarraconenſi epiſcopo. Huius extant aliquot ad epiſcopos Hiſpaniæ epiſtolæ decretales, in priore tomo Conciliorum.

Menſe Iunio eiuſdem anni celebratũ eſt conciliũ Gerundenſe à ſeptẽ epiſcopis, Agapito Conſule, anno

An. Domini. *Theodorici ſeptimo, ſub præſule ciuitatis illius Fortuniano. Ex priore tomo Conciliorum.*

Eodē anno celebratū aiūt cōciliū Cæſarauguſtanū, à 12. epiſcopis, ſub Lucio epiſcopo Cæſarauguſtano, quarto nonas Octobris, in quo præter alia decretū eſt, ne quis vſurpet nomē doctoris, niſi cui iure cōceditur. Ibidē. Petrus Anto. Beuter ſequēti anno ponit.

523 *Gilimer Ildericbū per tyrannidem regno Vandalorum deturbat, & cum filijs carcerum cuſtodiæ mancipat, regnum ipſe inuadit, & multos Africæ nobiles partim opibus, partim vita ſpoliat. S. Iſidorus. Beda Giliſmerum appellat.*

Hic Gilimer fuit, vt ait Procopius, Genzonis, de quo ſuperius loquuti ſumus, filius, & malis artibus àc falſis apud Vandalos calumnijs Ildericbum regno priuauit, & cum Amere atq; eius fratre Euagene carceri tradidit, atq; Amerē poſtea excæcauit, neq; vllis Iuſtiniani Imperatoris monitis à male cœptis abduci potuit. Quare Imperator ſoluto bello Perſico, bellū illi facere ſtatuit, quod Procopius duobus libris prolixè deſcribit, vt cui ipſe interfuit.

Sigebertus hunc Gilimerem ponit anno 528. & addit ita fuiſſe crudelem, vt ne parentibus quidem parceret.

525 *Hoc anno, id eſt, Theodorici Iunioris decimo quinto, celebratū eſt octauo Idus Auguſti concilium Ilerdēſe, ab octo epiſcopis, ſub Sergio illius ciuitatis id temporis epiſcopo. Ex priori tomo Conciliorum.*

Eodem

Eodem anno menſe Decembri, celebratum eſt cō- cilium Valentinū ſex epiſcoporum, ſub Celſino illi- us ciuitatis epiſcopo, in quo ſtatutum eſt præter alia, vt euangelium legatur ante offertoriū, vt catechu- meni & pœnitentes, qui non offerebant, audiāt euā- gelium, antequam exeant eccleſia, quòd etiam an- notauit Pet. Anto. Beuter. Ibidem. An. Domini

Ex his concilijs colligi poſſe videtur, eam Tarra- cenenſis Hiſpaniæ partem, quæ Romanis parebat, to tam fuiſſe Catholicam, vt in qua tot concilia tam li berè celebrata ſint. Quod ex eo clarius eſt, quòd af- firmat S. Iſidorus, Ioannem poſtea Gerundenſem e- piſcopum, ab Ariano Gothorū Rege Leouigildo Bar- cinonem exilij cauſa relegatum.

Eodem quoque anno, Theodoricus Oſtrogotho- rum Rex, quū Hiſpaniā per quindecim annos rexiſ- ſet, non ſine gloria, niſi quod alienus à fide Catholi- ca & acerrimus Arianæ ſectator perfidiæ, regnum Veſegothorum Amalarico nepoti iam adulto tra- didit, atque in Italiam eſt reuerſus, vbi ob inſtau- ratā Romam, & redintegratos illius muros, aureā ſtatuam à Senatu meruit. S. Iſidorus.

Lucas Tudenſis addit hunc in Hiſpania vxorem duxiſſe ex prima Hiſpanorum origine, cuius precibus Hiſpanos omneis libertate donaſſe. Ex ea filiū ſuſtu- liſſe Seuerianum, ſanctorum Leandri & Iſidori at- que aliorum patrem.

Amalaricus, Theodorico tutelam ipſius iā regno 526

maturi

An. Domini. *maturi abdicante, Gothis in Gallia Aquitanica & Hiſpania imperare incipit, quanquam Gallicarum rerum ſcriptores, vt admonuimus, omneis Theodorici annos Amalarico tribuant, qui hoc anno mortem ipſius ponunt, de qua re ſuo loco dicemus. Regnauit annis quinqne, vt ait S. Iſidorus.*

Iuſtinianus Imperator admonitus per ſomnum à Leto martyre, exercitum in Africam Beleſario duce, contra Gilimerem mittit, qui Beleſarius Gontimerum & Gebamundũ fratres Regis primo prælio fudit, Gilimerem in fugam conuertit, Africam recepit nonageſimo ſeptimo, quàm Vandali regionem illam occupauerunt, anno. Gilimer verò in primo Beleſarij occurſu, ante conflictum, Ildericbum Regem & quoſdam eius affines obtruncauit. Demũ captus, cum omnibus ſuis opibus Iuſtiniano Conſtantinopolin adducitur. Sic Vandalorum regnum cũ omni populo ac ſtirpe deletur, quod permanſit annis 113. à Gunderico Rege vſque ad Gilimeris interitum. S. Iſidorus. Cuius ſupputatio ijs aſtipulatur, qui anno domini 413. Vandalos in Hiſpaniã irruiſſe ſcribũt. ex quorum albo eſt Sigebertus, qui excidium regni Vandalici ponit anno 533. Sicut & Matthæus Palmerius. Sed Iuſtinianus dicit Africam per annos centum & quinque à Vandalis fuiſſe captiuam, ſi locus non eſt mendoſus.

C. de off. præf. præ. li. 1. §. 1.

530 *Anno quinto Amalarici Regis, celebratum ſecundum concilium Toletanum octo epiſcoporum, ſub*

ſub Montano præſule Toletano. Ex priore tomo Cõciliorum. Scribit S. Iſidorus & illum ſequutus Rodericus Toletanus, concilium hoc peractum annò ſecundo Theudij Regis, qui quamuis eſſet hæreticus, pacem tamen indulſit eccleſiæ, adeo vt catholicis epiſcopis poteſtatem concederet in vrbem Regiam conueniendi, & quæcunque ad diſciplinam eccleſiaſticam pertinerent, liberè inſtituendi. Cæterum ex ipſius concilij vltimo capite liquidò conſtat, ſub Amalarico Rege, non Theudio celebratũ. Fortaſſis aliud Concilium eo regnante Toleti celebratum eſt, quod in aliorum conciliorum numerum non ſit relatum, de quo D. Iſidorus loquitur. An. Domini. In hiſt. Gotho.

Montanus verò, quem huic Synodo præſediſſe diximus, fuit poſt Celſum Toletanæ ſedis metropolitanus epiſcopus, vita & eruditione clarus. Qui antiquiſſima fideliq; relatione narratur, ad propulſandam coniugalis conuerſationis infamiam, candenteis prunas tandiu tenuiſſe veſte, dum ſacrum perageret, eoq; peracto nec prunæ ignem, nec veſtis inuenta eſt amiſiſſe decorem. Scripſit ad Palentinos epiſtolam, in qua presbyteros chriſma conficere, & epiſcopos alienæ diœceſis eccleſias conſecrare, magna dicitur autoritate prohibere. Claruit ſub Amalarico Rege, & nouem annis pontificatus renuit dignitatem. Ex S. Alſonſo.

Eodem anno, Stephanus quidam Hiſpaniarum præ-

An. Domini. *præfectus efficitur, atque idem anno tertio præfectura ſuæ, in Gerundenſi ciuitate, in concilio diſcinctus eſt. Anno marg. Alcoba.*

Memoriæ prodit Sigebertus, hoc anno epiſcopos quoſdam in Africa orthodoxos linguis radicitus excißis à Vandalis, poſterius clarè loquendo multis miraculo fuiße. Quod miraculum vnus eorum auxit, qui in ſuperbiam elatus, confeſtim diuino priuatus munere obmutuit. Sed hoc ſub Gilimere tyranno factum eſt.

Clotildis Francorum Regũ ſoror, à Gothis Arianis, in quos enupſerat ipſa pia, ignominioſè duriterque tractabatur: via euntem cœno lapidibuſque inceßebant. Saucia imbutum cruore ſudarium ad fratres Reges miſit, quo velut literis ſanguine exaratis ira perciti Franci, in Gothos ducunt. Amalaricus apud Narbonem prælio victus, dum Barcinonem fugere parat, ab exercitu contemptus occiditur. Clotildis dum à fratre Childeberto reducitur, in itinere fato conceßit, Pariſiis iuxta patrem ſepulta. Ex annalibus Francorum & S. Iſidoro. Sed vt dixi, hiſtoriæ Gallorum anno 525. factum hoc aßerunt.

Robertus Gaguinus addit, Toletum à Francis expugnatum ac diſpoliatum, & multa inde vaſa ſacra templis Franciæ diſtributa.

Totam hanc rem fuſius atque explicatius proſequitur S. Gregorius Turonenſis, cuius verba non pigebit

gebit adſcribere. Ea habent ad hunc modum. Clotil- An. Domini.
dis multas inſidias ab Amalarico viro ſuo propter fi- li. 3. c. 9.
dem Catholicam patiebatur. Nam plerumque pro-
cedente illa ad ſanctam eccleſiam, ſtercora & diuer
ſos fœtores proijci ſuper eam imperabat. Ad extre-
mum autem tanta eam crudelitate dicitur cecidiſ-
ſe, vt infectum de proprio ſanguine ſudarium fratri
tranſmitteret. Vnde ille maximè commotus, Hiſpa
nias appetiuit. Amalaricus vero hæc audiens, naueis
ad fugiendum parat. Porrò imminente Childeber
to, cum Amalaricus nauem deberet aſcendere, in
mentem ei venit, multitudinem ſe precioſorum la-
pidum in theſauro ſuo reliquiſſe. Cumq́ ad eoſdem
petendos in ciuitatem regrederetur, ab exercitu in
porta excluſus eſt. Videns autem ſe non poſſe euade-
re, ad eccleſias Chriſtianorum confugere cœpit. Sed
priuſquam limina ſancta contingeret, vnus emiſſa
manu lancea eum mortali ictu ſauciauit, ibiq́ de-
cedens reddidit ſpiritum. Tunc Childebertus cum
magnis theſauris ſororem aſſumptam ſecum abdu-
cere cupiebat. ſed neſcio, quo caſu in via mortua eſt,
& poſtea Pariſios allata, iuxta patrē ſuū Chodoua-
um ſepulta eſt. Childebertus verò inter reliquos the
ſauros, miniſteria eccleſiarū precioſiſſima detulit.
Nā 60. calices, 15. patenas, 20. Euangeliorū capſas
detulit, omnia ex auro puriſſimo, & gēmis precioſis
ornata. Sed nō eſt paſſus ea cōfringi, cūcta n. eccleſiis
&

An. Domini. *& baſilicis ſanctorum diſpenſauit ac tradidit. Hactenus ille.*

531 li.1. de bel. Gothorum. *Poſt Amalaricum Theudius regnat, quem alij Theodatum, alij Ethiudi appellant. Regnauit annis 17. menſeis quinque, vt ait S. Iſidorus. Hunc Procopius alibi Theodim, alibi Theudam appellat, dicitq́ eum à Theoderico exercitui Veſegothorum præfectum, ducta ex Hiſpanijs nobiliſſima coniuge imperium vſurpaſſe, idq́ viuo adhuc Theodorico & Amalarico. Iornandes nominat eum Thiodim, & ait fuiſſe armigerum Theodorici Oſtrogothorum Regis, ac tutorem Amalarico in Hiſpania regno datum.*

Quæ hoc loco ponit Rodericus Archiepiſcopus Toletanus ex Procopio male intellecta, de Theudio ex Italia accito, & eius male grata impietate in Amalaſuentam tam bene de ſe meritam, ad Oſtrogothorum in Italia pertinent hiſtoriam. Alius enim fuit Theodatus ille ſiue Theodahatus, vt Cōradus Peutinger ex veteri numiſmate argenteo appellatum aſſerit, qui pietatis oblitus, Amalaſuentam, cui debebat regnum, in balneo ſtrangulari fecit: alius Theudius Gothorum in Aquitania & Hiſpania Rex. Toletani errorem ſequutus eſt in Chronicis ſuis Rex Alfonſus.

Anno Theudij primo, Franci magnis copijs Hiſpanias ingreſſi, Tarraconenſem prouinciam depopulabantur. Quos Gothi duce Theodiſclo adeo in arctum

ctum coegerunt, interclusis Hiſpaniæ obicibus, vt ne ceſſe fuerit hoſtibus, vnius diei noctiſque ſpacium, precibus & multo auro fugæ ſuæ redimere. Quæ ve ro miſera turba huic ſpacio ſuperfuit, funeſta cæde conſumpta eſt. Cuius victoriæ gloriam poſtea Gotho rum apud Septam calamitas obſcurauit. Ex S. Iſidoro. An. Domini

Aprugius Pacenſis eccleſiæ epiſcopus floret. qui ſacras literas ita expoſuit ingenioſe, vt veteres præ illo non videantur expoſuiſſe. ſcripſit in Apocalypſin. Ex eodem. 532 de viris illuſtri.

Bracaræ celebratum eſt primum concilium ab octo epiſcopis, præſidente Lucretio Bracarenſi epiſcopo metropolitano, Calendis Maij, vt habent Chronica Regis Alfonſi. nam numerus æræ in Codice Conciliorum vitioſus eſt. Huic concilio Beatus Martinus adhuc Dumienſis epiſcopus interfuit. 536

Iuſtinianus epiſcopus Valentinus, hoc tempore vita & ſcriptis claruit, vt autor eſt S. Iſidorus. Hic tres habuit fratres epiſcopos eadem matre natos, Iuſtum Vrgellitanæ ſedis epiſcopum, Nebridium Agragenſis, atque Elpidium. Ioan. Tritte. & Petrus Meſſias. Nebridius & Iuſtus interfuerunt ſecundo concilio Toletano. 540 Ibidem.

Iuſtus Vrgellitanus epiſcopus, frater Iuſtiniani, ſcripſit in Cantica canticorum. S. Iſidorus.

Childebertus eiuſque frater Clotarius, Cæſarau 542

An. Domini guſtam deficere ab hæreſi Ariana cogunt, plurimaſque in Hiſpania vrbes expugnant. Tunica Vincentij martyris, pro ſpolijs opimis & amplis exuuijs, aſportata, eiq; diuo ædes ſuburbana extructa, quæ nunc
lib. 1. D. Germani eſt. *Annales Francorum.* Sed Robertus Gaguinus ait Cæſarauguſtanos, dum obſidione premerentur, deſperatis omnibus rebus ad diuinam opem facta ſupplicatione confugiſſe. Cuius rei factum certiorem Regem Francorum à ruſtico quodam, quum Chriſtianos eſſe cognouiſſet, euocato ad ſe epiſcopo, pacta Diui Vincentij veſte, obſidionem ſoluiſſe atque abijſſe. Quæ conſentanea ſunt cum ijs, quæ Sigebertus de eadem re in Chronicis ſuis ſcribit. De qua re ſic in annotationibus marginalibus libri Alcobacienſis ſcriptum reperi. Anno 17. Iuſtiniani (id eſt, ſecundum aliquos 542. ſecundum alios vero, 544.) quinque Reges Francorum per Pampelonem Hiſpanias ingreſſi, Cæſarauguſtam venerunt, quam per octodecim dies obſeſſam, & omnem fere Tarraconenſem prouinciam depopulatione attriuerunt.

Eodem tempore inguinalis plaga totam fere contriuit Hiſpaniam. Ex eodem Alcobacienſi libro.

544 Hoc tempore, qui de Sanctis Hiſpaniæ ſcripſerũt, memoriæ mandant, Beatum Laureanum Hiſpalenſem Archiepiſcopum, natione Pannonium, miſſis à Totila Ariano tunc in Italia Oſtrogothis imperante, qui

te, qui ipſum occiderent, angeli admonitu in vltroneũ exijſſe exilium, ac ſeptem poſt annis, eiuſdẽ Totilæ imperio in Francia capite truncatũ. Caput Hiſpalim delatũ, ciuitatem multis calamitatibus, quibus toto hoc ſeptennio laborauerat, aſſeruiſſe. Corpus à B. Euſebio Arelatenſi epiſcopo in Biturenſi ciuitate piè ſepultum. An. Domini

546 *Gothi traiecto freto Herculeo, Romanos, qui Septam inuaſerant, magna vi oppugnant. Sed dum die Dominico religionis ergò bello abſtinentes, incautius ſe gerunt, repentina hoſtium oppreſſione, ita ſunt ad vnum omnes internecione cæſi, vt ne nuncius quidem tantæ cladis relictus ſit.*

547 *Tam triſtem nunciũ nõ diu morata Regis Theudij mors fuit. nam vulneratus eſt, à quodam, qui iãdudum dementis ſpeciem, vt Regem deciperet, ſimulauerat. Finxit enim arte inſaniam, perfoditq́; Regem. Quo ille vulnere proſtratus occubuit. Fertur verò inter effuſionem ſanguinis coniuraſſe præſenteis, ne quis interficeret percuſſorem, affirmans ſe cõgruam meriti viciſſitudinem recepiſſe, quod & ipſe priuatus ducem ſuum ſolicitatus occidiſſet. Ex S. Iſidoro.*

548 *Teudiſclus ſiue Theodiſclus Theudij dux, regno Gothorum præficitur. Qui dum multorum magnatum connubia nefaria libidine publicè pollueret, atque ob id mortem pleriſque moliretur, præuentus coniuratorum manu, Hiſpali inter epulas iugula-*

Anno domini tur. Ex eodem. Lucas Tudenſis ait, hunc fuiſſe nepotem ex ſorore Totilæ Regis. Iornandes eum Thiodigiſglosſam appellat. S. Iſidorus tribuit illi annum vnum, annotationes Alcobacienſes addunt ſeptem menſeis.

549 Hoc anno ſecundum B. Iſidorum, ſecundum alios ſequenti, Aguila Gothorum Rex conſtituitur, & regnat annis quinque. Hic dum facto Cordubenſibus bello, in contemptum Chriſtianæ religionis, ſepulcrum beatiſſimorum martyrũ Aciſcli ac Victoriæ polluere & prophanare præſumeret, dignas impietatis temerariæ pœnas luit. Nam & filium in eo conflictu et theſauros omneis amiſit, & ipſe victus turpi fuga Emeritam ſe contulit. S. Iſidorus. Rex iſte Iornandi Hactenuſagil dicitur.

Annotationes Alcobacienſis codicis dicunt regnaſſe annis quinque, menſibus ſex. Sigebertus annos nouem, ſed fallitur.

553 Oſtrogothorum nomen & imperium in Italia Iuſtiniani Imperatoris auſpicijs deletum, teſtantur Chronica Regis Alfonſi. Matthæus Palmerius biennio poſt factum ſcribit.

Athanagildus regno Gothorum per tyrãnidẽ inhiãs, dum Hiſpali exercitũ Aguilæ (vel, vt D. Iſidorus declinat, Aguilanis) contra ſe miſſũ fudiſſet, Gothi veriti, ne Romani huius occaſione ſeditionis Hiſpaniã inuaderẽt, Aguilã Emeritæ interfecerũt; & Athanagildum Regem creant. Ex S. Iſidoro.

Atha-

Athanagildus, vt autor eſt S. Iſidorus, regnũ, quod An. domini.
inuaſerat, voluntate Gothorum eſt conſecutus; ſed 554
quæ ad deturbandum regno Aguilanem popoſcerat à Iuſtiniano Imperatore, Romanorum & Græcorum auxilia, ſubmouere Hiſpania non potuit, aduerſus quos varijs poſtea caſibus ſæpe conflixit. Regnauit annos 14. & ſecundum alios, 15.

Autor eſt Lucas Tudenſis, hunc Regem fidem Catholicam occultè coluiſſe, & Chriſtianos omni fauore amplexum.

Huius tẽpore Regis, celebris fuit in Hiſpania S. 555
Aemiliani confeſſoris ſanctitas, qui natus in regione Caſtellæ veteris finitima Cantabriæ, quæ vulgo dicitur Rioia, à ſancto viro Felice Chriſtianæ fidei formulam edoctus, ex opilione factus eſt eremi cultor, vbi deditus contemplationi atque orationi, vitam ad centeſimum vſque annum cum incredibili ſanctitate produxit, & poſt mortem innumeris clarũt miraculis. Ex ijs, qui ſcribunt de ſanctis Hiſpaniæ.

In Gallia Gothica mons quidam Rhodano im- 562
minens, æditis per multos dies mugitibus tauri inſtar, tandem ab alio monte contiguo diuulſus, cum domibus, eccleſiis, hominibus ac iumentis, præceps in Rhodanum corruit. Sigebertus.

Theodomirus in Galæcia factus eſt Rex Sueuo- 563
rum, per quem annitente S. Martino Dumienſi epiſcopo, poſtea Bracarenſi Archiepiſcopo, Sueui

An. Domini. *deſciuerunt ab Ariana perfidia. Cuius ſtudio & induſtria pax eccleſiæ amplificata eſt, & multa in eccleſiaſticis diſciplinis in Gallecia prouincia ſunt inſtituta. S. Iſidorus.*

564 *Anno Theodomiri ſecundo (quamuis in concilijs legatur, Ariamiri) decimo octauo Calendas Ianuarias, celebratum eſt Bracaræ ſecundum concilium, à duodecim epiſcopis, præſidente S. Martino, iam tũ Bracarenſis eccleſiæ epiſcopo metropolitano. Qui, vt ait S. Iſidorus, ex Orientalibus regionibus in Galleciam venit, & eam gentem ab Ariana impietate ad veræ fidei cultum reduxit. Scripſit de differentijs quatuor virtutum, quem librum ſe legiſſe Beatus Iſidorus profitetur. Scripſit & epiſtolas varias omnium virtutum exhortatorias. Idem. Ioannes Trittemius autor eſt, eum ad Mironem Regem ſcripſiſſe de quatuor virtutibus Cardinalibus formulam vitæ honeſtæ.*

In Lectionario eccleſiæ Bracarenſis ſcriptum reperitur, eundem tractatum compoſuiſſe de caſtigatione ruſticorum, qui iam in fide manentes honorẽ idolis exhibebant.

In concilio Toletano decimo, dicitur hic S. Martinus Dumienſe monaſterium conſtruxiſſe, (de quo alibi diximus latius) cuius fuit epiſcopus, antequam ad Bracarenſem eſſet promotus metropolitanam eccleſiam.

Idem S. Martinus in compendium contraxit cõ-

cilia

cilia Orientalia, & Nigeſio Lucenſi epiſcopo metro An. Domini.
politano, ac toti concilio Lucenſi tranſmiſit. Ex priori tomo conciliorum.

Hoc concilium Lucenſe circa hunc annum celebratum eſt, calendis Ianuarij s, ſub Theodomiro Rege Sueuorum ſub quo & Bracarenſe, ad confirmandam fidem Catholicam, & conſtituendum eccleſiæ ſtatum. In eo concilio eccleſiæ Bracarenſi metropolitanæ, & alijs Galleciæ eccleſiis cathedralibus, ſui cuique fines aſsignati ſunt, quos ne excederent. Ex archiuis eccleſiæ Bracarenſis, vbi pro Nigeſio Lucẽſi epiſcopo, legitur Nitigio. Meminit huius rei & Lucas Tudenſis in Rege Bamba, & dicit Adaulphum epiſcopum Legionenſem huic interfuiſſe concilio.

Hoc anno, nempe Iuſtini Imperatoris ſecundo, 566
Athanagildus Gothorum Rex fato conceſsit Toleti, cui ſucceſsit Luiba. Ioannes Abbas, & S. Iſidorus, qui addit mortuo Athanagildo fuiſſe interregnum quinque menſium. Lucas Tudenſis dicit, quod ſeptem annorum, ſed non dubium, quin hoc loco ſit deprauatus. Cauſa interregni ex eo nata eſt, quòd Gothi nõ cõueniebãt in electione Regis.

Huius Athanagildi filia altera nomine Brunechildis, nupſit Sigeberto Mediomatricum in Franciæ Regi: altera nomine Galſonta, Chilperico Sueſſionum Regi, fratri Sigeberti Regis. quæ Galſonta cum Fredegundem pellicem ferre non poſſet,

An. Domini. *mortua in mariti lecto inuenta eſt. Ex annalibus Francorum. Robertus Gaguinus addit, Regem Chilpericum blandimentis & illecebris pellicis deprauatum, vxorem per noctis ſilentium laqueo ſtrangulaſſe.*

Plerique ſcriptores Hiſpani mortem Athanagildi anno 566. ponunt. Ego Ioannem Abbam & S. Iſidorum eius temporis ſcriptores ſequor.

Hoc anno mortuus eſt Iulianus epiſcopus Eborenſis, cuius monumentum ad diui Michaelis de Machede, tribus leucis ab Ebora, repertum, domi ſuæ habet Andreas Reſendius noſter, cum alio Pauli preſbyteri, qui requieuit in pace, æra quingenteſima octogeſima ſecunda, hoc eſt, anno domini quingenteſimo quadrageſimo quarto. Apud eundem vidi epitaphium cuiuſdam Seueri Presbyteri Pacenſis, qui diem ſuum obiit æra ſexcenteſima duodecima, hoc eſt, anno domini quingenteſimo ſeptuageſimo quarto. Hæc ad notandam religionis antiquitatē in Traſtagana Luſitania adſcripſi. Idem Reſendius mihi affirmauit, plura monumenta venerandæ antiquitatis in eadem diui Michaelis eccleſia etiam hodie ſeruari, atque ex ædificiorum veſtigijs apparere, nō obſcurum illic Eborenſis epiſcopatus municipium olim extitiſſe.

567 *Anno Iuſtini Iunioris tertio, Leouigildus Luibæ Regis frater germanus, à fratre ſuperſtite in regni ſocie-*

ſocietatem aſſumptus, citeriori Hiſpaniæ præficitur, qui Goſuintham Athanagildi viduam matrimonio ſibi iunxiſſe dicitur, & prouinciam Gothorum, quæ multorum rebellione fuerat imminuta, ad priſtinos reuocaſſe terminos. Ioannes Abbas. An. Domini.

Alij dicunt eum vxorem habuiſſe Theodoſiam, filiam Seueriani Ducis Carthaginenſis & Theodoræ: ex qua ſuſtulerit Hermenegildum & Recaredum. Vnde veriſimile eſt, eum alterā alteri ſuperduxiſſe. Nam quòd prædicti filij ex Goſuintha non ſint, ex eo patet, quod Ioannes Abbas, tēporis illius ſcriptor affirmat, Leouigildum filio maiori Hermenegildo & vxorem & regni partem ad regnandum dediſſe, anno regni ſui vndecimo, quo tempore ille, ſi ex Goſuintha natus eſſet, vt plurimum decem natus annos, nec matrimonio nec regno maturus eſſe poterat. atque hoc ita eſſe poſtea clarius conſtabit. Seuerianus ille, Theodorici Oſtrogothorum & Italiæ Regis, vt diximus filius ex vxore Theodora, inclyto Gothorū Regum ſanguine prognata, ſuſcepit hos filios; S. Leandrum & S. Iſidorum Archiepiſcopos Hiſpalenſes, S. Fulgentium epiſcopum primum Aſtigitanū, deinde Carthaginenſem: Florētiam ſanctarum virginum monaſterijs præfectam. Breuiarium Hiſpalenſe addit S. Braulium Cæſarauguſtanum epiſcopum, virum multarum linguarum & ſacræ ſcripturæ peritiſſimum, & Iuſtinā, quæ quinquaginta ſanctarum virginum monaſterijs præfuerit. ſed Iuſti-

An. Domini. nam iſtam arbitror eſſe eam, quæ aliȷs Florentia dicitur. Braulij vero, de quo in quinto concilio Toletano dicemus, quum D. Iſidorus meminit, nihil tamen addit, vnde fratrem ipſius fuiſſe colligamus. Sed nec ipſe Braulius ſiue Braulio in ȷs, quæ viris illuſtribus D. Iſidori, de ipſo D. Iſidoro addidit, vllam huius rei mentionē facit, neque ego arbitror illius fratrem fuiſſe, ſed amicum pluſquam fraterna charitate coniunctum.

Lucas Tudenſis in literas miſit, Luibam, Athanagildo etiam dum ſuperſtite, Narbone à Gothis Regē creatum, ſeptem annis in Gallia Gothica regnaſſe, & illo mortuo, tres in Hiſpania, quorum trium ſecundo anno Leouigildum non ſolum ſucceſſorem, ſed etiam participem regni conſtituiſſe, ac Hiſpaniæ adminiſtrationi præfeciſſe, ipſum Galliæ regno contentum. Eundem S. Iſidorus tres annos regnaſſe ſcribit. Ioan. Abbas quinque.

568 Leouigildus Rex loca Baſtetaniæ & Malacitanæ vrbis repulſis militibus vaſtat, & victor ad ſuos redit. Ioannes Abbas.

In Gallecia Miro, poſt Theodomirum Rex Sueuorum efficitur, & regnat annis tredecim. Idem, & S. Iſidorus.

569 Leouigildus Aſinodam fortiſſimam ciuitatem, de qua iam diximus, proditione cuiuſdam Framidanci nocte occupat, & militibus interfectis, ad Gothorū reuocat iura. Ioannes Abbas. Milites verò, qui hac

hæc loca occupauerãt, Romanos fuiſſe arbitror. Nã An.Domini. *Lucas Tudenſis autor eſt, Iuſtiniani milites, quos Athanagildus auxilij cauſa euocauerat, à Leouigildo profligatos, & alioqui Romanos ab illo diuerſis prælijs ſuperatos, atque amplificatum Hiſpaniæ imperium, in qua Gothi anguſtis anteà finibus concludebantur.*

Donatus abbas monaſterij Seruitani, quod erat Setabi, *miraculis adhuc viuus hoc tempore claruit.* Ioannes *Abbas.*

Hic Donatus & profeſſione & opere monachus, cuiuſdam eremitæ diſcipulus in Africa fertur extitiſſe. Qui vim Barbararum gentium imminere proſpiciens, atque ouilis ſui diſsipationem & pericula veritus, cum monachis plus minus ſeptuaginta, & copioſa librorum ſuppellectile in Hiſpaniam commeauit. Vbi religioſe atque illuſtris fœminæ Minchea ſubſidijs & opibus adiutus, Seruitanum monaſterium conſtruxit. Hic primus in Hiſpaniam monaſticæ obſeruantiæ vſum & regulã dicitur induxiſſe, tã viuus adhuc virtutũ exẽplis nobilis, quã defunctus memoriæ claritate ſublimis. Ex Diuo *Alfonſo.*

Porro quod vitæ monaſticæ regulam & formam in Hiſpaniam hoc ſancto viro autore illatam refert, id ego intelligendũ arbitror, poſt Hiſpaniã à Barbaris nationibus deformatam. Nam ſuperius oſtendimus, anno trecenteſimo octogeſimo primo, Paulinum monachum, vt religioni monaſticæ commodius

An. Domini. *modius vacaret, relicta patria in Hiſpaniam ſeceſſiſſe. quod haud dubiè non feciſſet, niſi in ea diſciplina monaſtica viguiſſet.*

570 *Leouigildus Rex Gothorum, Cordubæ ciuitatem diu Gothis rebellem noctu occupat, & cæſis hoſtibus propriam facit, multasq́; vrbes & caſtella, interfecta ruſticorum multitudine, in Gothorum dominiū reuocat. Ioannes Abbas.*

Domninus Helenenſis eccleſiæ epiſcopus, clarus habetur. Idem.

Miro Sueuorum Rex, bellum contra Aragones mouet. Idem.

Cæterum quos hic Aragones dicit, S. Iſidorus Ruccones, Lucas Tudenſis Vaſcones appellat. ex qua lectionis diuerſitate non dubium, quin mendoſus ſit locus. mihi Tudenſis lectio magis arridet, atque ita de Nauarris intelligitur. fruatur ſuo quiſque iudicio.

571 *Luiba Rex moritur. Hiſpania omnis & Gallia Narbonenſis in iura & poteſtatem Leouigildi cedit. Ioannes Abbas. tamen S. Iſidorus Luibæ ſiue Luibanis mortem anno quingenteſimo ſexageſimo nono ponit.*

Leouigildus Sabariam ingreſſus, Sapos vaſtat, & prouinciam totam in ſuam redigit poteſtatem, duoſque filios ſuos ex amiſſa coniuge, Hermenegildum & Recaredum, conſorteis regni facit. Ioannes Abbas. Quo loco vide, an, Sabaudiam & Sabaudos, legen-

legendum ſit. Saltem ita intellexiſſe hunc locum videtur Iacobus Valera. Hanc opinionem confirmat epiſcopus Burgenſis, in quo videtur mendoſè legi Sabandriam, pro, Sabaudiam. An. Domini.

Mauſona Emeritēſis eccleſiæ epiſcopus, in Chriſtianæ fidei dogmate clarus habetur. Ioannes Abbas.

Hiſpani & Franci de Paſcha celebrando diſſentiunt, Hiſpanis, 12. Calendas Aprilis: Francis vero, 14. Calendas Maij Paſcha celebrantibus: ſed Francos rectè celebraſſe miraculo manifeſtum fuit. Nam fontes in Hiſpania, qui ſabbato ſancto Paſchæ diuinitus repleri ad baptizandum ſolebant: non in Hiſpanorum, ſed in Francorum Paſcha repleti ſunt. Sigebertus Abbas. Idē ponit Robertus Gaguinus, tametſi in numero Calendarum nonnihil variet. Illud hoc loco non prætermittendum, quod ipſe quoque Gregorius Turonenſis epiſcopus, qui circa hæc tempora floruit, fontes in Hiſpania fuiſſe, qui diuinitus replerentur, teſtatur, quū alias, tum lib. 10. cap. 22. li. 10. c. 22.

Leouigildus Rex Cantabriam ingreſſus, occupatores illius prouinciæ interficit, Amaiam occupat, opes eorum inuadit, & prouinciam in ſuā redigit poteſtatem. Ioannes Abbas. 572

Leouigildus Aregenſes monteis ingreditur, Aſpidium loci ſeniorem cum vxore & filijs captiuos ducit, opeſque eius & loca ſui iuris facit. Idē. 573

Leouigildus Sueuorum in Gallæcia fines conturbat, & Regi Miromi per legatos rogatus, pacem exi- 574

guo

An. Domini. quo tempore tribuit. Idem.

576 Leouigildus Rex Oroſpedam montem ingreditur, & ciuitates atque caſtella eiuſdem prouinciæ expugnat, ac ſuam prouinciam facit, neque multo poſt, ibidem ruſtici rebellantes à Gothis opprimuntur, & poſt hæc integra à Gothis poſsidetur Oroſpeda. Ioannes Abbas.

577 Leouigildus, extinctis vndique tyrannis & occupatoribus Hiſpaniæ, requie potitus, cum plæbe recedit & ciuitatem in Celtiberia condidit, quam à nomine filij Ricopolin (vulgo Ripol) nuncupauit, eam miro opere mœnibus & ſuburbanis adornauit, & priuilegia populo nouæ vrbis inſtituit. Idem.

Eodem tempore, Ioannes, Emeritenſis eccleſiæ presbyter, clarus habetur. Idem.

578 Leouigildus filio ſuo Hermenegildo, Sigeberti Regis Francorum filiam matrimonio, & prouinciæ partem od regnandum tribuit. Idem. Paulus Aemilius eam Iugundim appellat, & etiam S. Gregorius Turonenſis.

Leouigildo quieta pace regnãte, aduerſarij ſecuritatem domeſtica rixa conturbat. Nam eodem anno filius eius Hermenegildus, factione Goſuinthæ Reginæ tyrannidem aſſumẽs, in Hiſpali ciuitate rebellione facta recluditur, & alias ciuitates atque caſtella in ſocietatem rebellionis ſuæ pellicit. Quæ res Hiſpaniæ prouinciæ maioris exitij cauſa, quam hoſti um

rum infeſtatio, fuit. Idem Ioannes Abbas. An. Domini.

Nouellus Complutenſis epiſcopus celebratur. Idem.

Leouigildus Rex, in vrbe Toletana Synodū Epiſcoporum ſectæ Arianæ cōgregat, & antiquā hæreſin nouo errare cumulat, auſus inter cætera hæreſis ſuæ contagia, etiam rebaptizare catholicos, neque id ex plæbe ſolum, ſed etiam ex ſacerdotalis ordinis dignitate, inter quos Vincentium Cæſarauguſtanū ex epiſcopo apoſtatam factum, & tāquam e cœlo in infernum proiectum. Qua ſeductione plurimi in Arianam veſaniam declinauerunt. Partim ex Ioanne Abba, partim ex Sancto Iſidoro. 579

Seuerus Malacitanæ vrbis epiſcopus, ſcripſit contra Vincentiū Cæſarauguſtanū epiſcopum, in prauitatem Arianam lapſum. Qui Vincentius collega fuit Liciniani Carthaginenſis epiſcopi, vt ait Petrus Meſsias, ſcripſit etiam de virginitate ad ſororem. S. Iſidorus, & Ioannes Trittemius. 580

Leouigildus partē Vaſconiæ occupat, & ciuitatē nomine Victoriacum condit. Ioannes Abbas.

Eodem anno natus eſt Mahometes, peſsima Chriſtianæ religionis calamitas, patre Abdalia, matre Emina, ex genere Agar & Iſmahelis. Qui annus in Arabia tanta ſiccitate & penuria frugum inſignis fuit, vt herbis veſcerentur campeſtribus inopia panis. Rodericus Toletanus. Quod autem dicit natū anno nono Leouigildi, ſequitur opinionē eorū, In hiſt. Arabum.

qui

An. Domini. *qui Leouigildum iuſſe regnum anno quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo affirmant, alioqui numerus anni probè per omnia reſpondet. Porrò quod addit æra ſexcenteſima, legendum eſt, ſexcenteſima decima octaua. quod eodem libro clarius conſtat, quàm vt probandum ſit. Ait enim mortuū æra ſexcenteſima ſexageſima ſexta, quum tantum vixerit quadraginta nouem annis.*

582 *Leouigildus exercitum ad opprimendam filij tyrannidem colligit, & ciuitatem Hiſpalenſem obſidet, ac rebellem filium graui obſidione premit. Cui Miro Sueuorum Rex, ad expugnandam Hiſpalim ſuppetias venit. Leouigildus Hiſpalim nūc fame, nūc ferro, nunc Betis deriuatione conturbat. Ioannes Abbas.*

Miro in ea obſidione diem clauſit extremum, cui Eburicus filius ſiue Eboricus in regnum Galleciæ ſuccedit. Idem & S. Iſidorus.

583 *Leouigildus muros Italicæ antiquæ ciuitatis reſtaurat, quæ res maximum impedimentum Hiſpalenſi populo exhibuit. Ioannes Abbas. Vnde colligo, Italicam admodum propinquam fuiſſe Hiſpali, atque à Mauris poſt tempora Gothorum dirutam & ſubuerſam.*

Andeca in Gallecia Sueuorum regnū cū tyrannide inuadit, & Siſegutia relicta Mironis Regis in coniugē accepta, Eboricū regno priuat, & in monaſterium retrudit ac monachum facit. Idem.

Leoui-

Leouigildus Hiſpalim expugnat, ciuitates & caſtella à filio vſurpata recipit, nec multo poſt filium Hermenegildum Cordubæ capit, & regno priuatũ Valentiam in exilium mittit. Idem. An. Domini.

Cum Leouigildus ad hunc modum filium rebellẽ perſequeretur, & exercitus eius, vt fit, loca ſancta hoſtiliter infeſtaret: monaſterium erat S. *Martini inter Saguntum & Carthaginem Spartariam, cuius monachi audito hoſtium aduentu, derelicto abbate ſene, ſe in fugam dant, atque in quadam inſula maris abſcondunt. Profecti ad monaſterium Gothi, dum bona monaſterij ſine cuſtode deſerta diripiũt; abbatem ſenio incuruatum, ſed ſanctitate rectum offendunt, eductoq; vnus gladio quaſi amputaturus ceruicem eius, reſupinus ruit, ac ſpiritum ſubito exhalauit. Quo viſo reliqui perterrefacti fugerunt. Huius rei fides quum Regi conſtaret, quæcunque monaſterio fuerant ablata, iuſsit reſtitui. Hoc ſibi non multo poſt, quam contigerat, nunciatum fuiſſe affirmat S. Gregorius Turonenſis, in libro de gloria confeſſorum.* cap. 12.

Leouigildus vbi vidit tanta miracula per ſeruos Dei, qui noſtræ religionis erant, fieri: vocatum ad ſe vnum ex epiſcopis ſuis, hoc eſt Arianis. ſecretò rogauit. Quid ita tandem vos, ſicut hi, qui ſe Chriſtianos appellant, nulla ſigna æditis in populum ſecundum fidem veſtram? At ille, ſæpe, inquit, cæcis viſum reſtitui, & ſurdis auditum. Quin & nũc ſatisfacere ex-

An. Domini pectationi tuæ queam: mox hæreticum quendam decem aureis corruptum clam ſubornauit, vt in itinere, quo Regi tranſeundum erat, clauſis oculis reſidens, epiſcopi opem imploraret, vt in virtute fidei ſuæ perditum lumen miſero reſtitueret. Quod quũ ille ex compoſito feciſſet, epiſcopus cum magna arrogantia manus oculis eius imponens ait, ſecũdum fidem meam fiat tibi. Vix dum hæc dixerat epiſcopus, quum oculi infelicis hominis ita obſerati ſunt cum graui dolore, vt non ſolùm viſum penitus amiſerit, verum etiam dolum, quem auaritia impellente confinxerat, euulgauerit. Ex eodẽ autore & libro.

cap. 13. Eodem fere tempore in Hiſpania accidiſſe affirmat idem vir ſanctus, vt Chriſtianus cum hæretico pro fide ſua certaret, cumque Arianus ille nullis ſcripturarum teſtimonijs poſſet à pertinatia ſua diuelli: ſaltem miraculis, inquit qui catholicus erat, virtutẽ indiuiduæ Trinitatis experire. En anulũ aureũ digito detractũ in ignẽ proijcio, tu candentem collige. Poſtquã vidit anulũ in igne cãdentẽ, cõuerſus ad hæreticũ, ſi vera eſt, inquit, aſſertio tua, exime anulũ hũc ab igne. Deinde illo tergiuerſante, ait: Immenſa Trinitas Deus, ſi aliquid indignum te credo, oſtende: certè ſi recta eſt fides mea, nihil præualeant hæc incẽdia ſæua: & ſublatũ ab igne anulũ diutiſſimè manu ſine offenſione vlla tenuit, ac pudefacto hæretico catholicos reliquos in fidei ſuæ conſtantia roborauit.

cap. 14. Ex eodem.

Eutro-

Eutropius Abbas monaſterij Siruitanj, diſcipulus ſancti Donati floret, de quo paulo poſt latius loquemur. Ioannes Abbas. An. Domini

Leouigildus Galleciam vaſtat, Andecanem Regem captum regno exuit. Sueuorũ gentem, theſauros, patriam, in ſuam poteſtatẽ redigit, ac Gothorũ prouinciam facit. Andeca regno priuatus tondetur, & honore presbyterij poſt regnum honoratur, & quod Eborico Regis filio ac Regi ſuo fecerat, paſſus, in vrbem Pacenſem exilio relegatur. Idem. 584

Ita tunc Sueuorum regnum deletum in Gothos transfertur, quod centum ſeptuaginta ſeptem annos duraſſe affirmat S. Iſidorus in hiſtoria Sueuorum.

Hermenegildus in vrbe Tarraconenſi à Sisberto interficitur. Ioannes Abbas, & eadem fermè S. Gregorius Turonenſis epiſcopus. Equidem vehementer admiror autores hos, quum id temporis in viuis agerent, hæc de Hermenegildo ſcribere, quem vt martyrem, pro fide Catholica à patre Ariano occiſum, Hiſpana veneratur eccleſia, cui merito reliqui omnes harum rerũ ſcriptores ſuffragantur, & ante alios omneis D. Gregorius Papa. Qui in Dialogis ſcribit, quum Rex Liuigildus (ita enim appellat, niſi mendoſus eſt liber) Herminigildũ filiũ à S. Leandro Hiſpalenſi epiſcopo Catholicam fidem edoctum, neque præmijs allicere, neque minis perterritum attrahere ad Arianam poſſet perfidiam, priuatum regno re- li. 8. c. 28. li. 3. c. 31.

An. Domini. *bus expoliaſſe omnibus, deinde in arctam cõcluſo cuſtodiam, collum manuſq́ ferro ligaſſe, denique ipſo Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio Arianum ad illum miſiſſe epiſcopum, ex cuius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet. Cum verò ille non ſolum detrectaſſet, ſed etiam grauiter epiſcopi perfidi veſaniam increpuiſſet: pater in furorem verſus, miſſis apparitoribus filium occidi iuſſit. Quod illi, ſecuri cerebro S. Martyris impacta, effectum dederunt. Cuius mors multis celebrata fuit miraculis. Nam cœptus eſt in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad Regis & Martyris corpus audiri, & accenſæ lampades apparere. Idem dicit & Beda ad hunc modum. Hermenegildus Leuegildi Gothorum Regis filius, ob fidei Catholicæ confeſſionẽ inexpugnabilem, à patre Ariano regni priuatus infulis, & in carcerem ac vincula proiectus, ad extremum nocte ſancta Dominicæ reſurrectionis ſecuri in capite percuſſus, regnum cœleſte pro terreno Rex & martyr intrauit. Hactenus ille, qui locus in exemplaribus impreſſis deprauatus eſt.*

Equidem arbitror Gothos, viſis tam inſignibus miraculis, in Regis ſui gratiam confinxiſſe, D. Hermenegildum à Sisberto occiſum. Quo rumore deceptos Ioannem Abbam, & Sanctum Gregorium Turonenſem, hæc de illius morte memoriæ prodidiſſe.

Huius Sancti martyris meritis adſcribit idem

D.Gre-

D.Gregorius, quòd vniuerſa Gothorum gens ad Catholicam fidem per Ricaredum Regem conuerſa ſit, videlicet quod granum in terra mortuum, multum fructum attulerit. An. Domini.

Fidem huius ſancti martyris Gallicarum rerum ſcriptores partim S. Leandri doctrinæ, partim vxoris Francæ ſanctitati acceptam ferunt: & addunt illum metu patris ira ſuccenſi, cum Ducibus Imperatoris Mauritij, quibus Hiſpani limitis cuſtodia credita erat, fœdere icto, vxorem è recenti partu languentem, filiumque infantem apud eos depoſuiſſe: cumque eſſet à patre ſecuri percuſſus, vxorem ab Auguſti ducibus in Africam cum filio tranſuectam. Childebertum Francorum Regem, ſpe recuperandæ cum prole ſororis, amicitia Auguſti reſtitutum: ipſum in Gothos mouiſſe, ad vlciſcendam leuiri ſui mortem. Hæc ferè Paulus Aemilius. Robertus Gaguinus adiungit, Iugundin, dum ad Imperatorē duceretur, in itinere mœrore periíſſe. S. Gregorius li.8.c. 28. Turonenſis dicit in Africa mortuam ac ſepultam: filium Conſtantinopolin ductum. reliqua ſeſe habēt, non vt Paulus Aemilius, vir alioqui doctus ac diligens ſcribit, ſed vt nos ex autoribus probatis, & qui res geſtas ſui temporis oculata fide ſcribebant, retulimus.

Galli prouinciam Narbonenſem cum exercitu inuadunt, ad quos miſſus Ricaredus, victoriam de inimicis reportauit. Ioannes Abbas. S. Gregorius li.8.c.38.

An.Domini. *Turonenſis addit Ricaredum Narbonam vſque veniſſe, & intra terminos Galliarum prædas egiſſe.*

Malaricus in Gallecia per tyrannidē regnare cupiens, à Leouigildi ducibus comprehenſus, Leouigildo vinctus ſiſtitur. Idem.

Hoc tempore S. Leandri Hiſpalenſis epiſcopi nomen celebre fuit. Idem. Fuit hic D. Gregorio familiari coniunctus amicitia, quā contraxerunt Cōſtātinopoli, dum illuc diuum Gregoriū ſedis Apoſtolicæ reſponſa: (erat enim Romani Pontificis Apocriſarius ante ſummum Pontificatū) beatum Leandrū, pro cauſa fidei, Regis Gothorum legatio pertraxiſſet. Huic D. Gregorius expoſitionē moralem in Iob dedicauit, & pallium miſit, vt ex epiſtolis ipſius patet.

Huius inter hos ſanctos mutuæ neceſſitudinis ſanctum & venerabile monumentum dicitur & creditur imago ſanctiſſimæ virginis matris, quæ maximo omniū gentiū concurſu colitur, ad amnem Lupi (vulgo Guadalupe.) Eam S. Gregorius beato Leandro dono miſiſſe affirmatur.

Lucas Tudenſis addit, Sueuos à beato Leandro aqua ſalutari perfuſos.

585 *Leouigildus decimo octauo regni ſui anno moritur Toleti, quem diuus Gregorius autor eſt, poſt occiſum Hermenegildum facti pœnituiſſe, & Catholicæ fidei veritatem agnouiſſe, non tamen vſque ad obtinendam ſalutem pertinuiſſe, cumque ad extre-*

ma

ma perueniſſet, filium Ricaredum S.Leandro commendaſſe, vt in illo idem conaretur, quod in fratre perfecerat. Ex D.Gregorio. An. Domini.

De morte Leouigildi Regis paulo aliter ſcribit S. Gregorius *Turonenſis, ad hūc modum. Leouigildus* li.8.c.vlt. *(Lennieldus mendoſè ibi legitur) Rex Hiſpanorum ægrotare cœpit, ſed vt quidam aſſerunt, pœnitentiā pro errore hæretico agens, & obteſtans, ne huic hæreſi quiſquam reperiretur conſentaneus, in legem Catholicam tranſiit, & per ſeptē dies in fletu perdurans pro ijs, quæ contra Deum iniquè molitus eſt, ſpiritum exhalauit. Hæc ille.*

Hic Leouigildus multos nobiles ac potenteis viros neci dedit, primus ærarium de rapinis eccleſiæ ac ciuium, & ſpolijs hoſtium locupletauit, primus ſolio & purpura regali vſus eſt, quum ante ipſum Gothorum Reges & conceſſum & veſtitum haberent cum alijs nobilibus communem; leges ab Eurico latas emendauit, ſublatis atque additis ijs, quæ ex vſu eſſe Reip. videbantur. Obijt Toleti morte acerrima, ac ſub mortem præcepit filio Ricaredo, vt epiſcopos Catholicos ab exilio reuocaret, & beatum Leandrum coleret, vt patrem. Ex S.Iſidoro & *Luca Tudenſi.*

Mortuo patri ſuccedit Ricaredus, anno Mauritij Imperatoris quarto. Ioannes *Abbas.* Hunc *Lucas Tudenſis autor eſt à beato Leandro coronatū. regnauit annos quindecim.*

An. Domini. Sisbertus interfector Hermenegildi, turpiſsima
586 morte perimitur. Ioannes Abbas.

Ricaredus primo regni ſui anno, menſe decimo, Deo adiuuante Catholicus efficitur, & ſacerdotes ſectæ Arianæ ſapienti colloquio aggreſsus, ratione potius quàm imperio ad fidem Catholicam facit cõuerti, gentemq; omnem Gothorum & Sueuorum, ad vnitatem & pacem reuocat eccleſiæ Chriſtianæ. Ex eodem. Idem ſcribit & Beda.

Ricaredus Rex aliena á præceſsoribus ſuis direpta, & in fiſcum relata, placidè ac benignè reſtituit, eccleſiarum & monaſteriorum conditor ac ditator efficitur. Idem.

Deſiderius Francorum dux Gothis infeſtus ſuperatur, & cæſa Francorum multitudine in acie moritur. Idem.

587 Quidam ex Arianis, nempe Sunna epiſcopus & Segga, cum quibuſdam tyrannidem aſsumere cupientes deteguntur. Conuicti, Sunna exilio multatur: Segga manibus amputatis in Galleciam exul relegatur. Ioannes Abbas.

588 Vldila epiſcopus, cum Goſuintha Regina inſidiantes Ricaredo, produntur, & fidei Catholicæ communionem, quam ſub ſpecie Chriſtiana quaſi ſumebant, proieciſſe publicantur. Quo malo in cognitionem hominum deducto, Vldila exilio condemnatur: Goſuintha Catholicis ſemper infeſta, tandem fato conceſſit. Idem.

Franco-

Francorum exercitus á Gonteranno Rege miſſus, An. Domini
duce Baſone Galliam Narbonenſem inuaſit,& iuxta Carcaſſonem caſtra poſuit. Quos Claudius Luſitaniæ dux, á Ricaredo miſſus, in fugam conuertit,& dictu mirum, ſexaginta ferme hominum millia, cum trecentis plus minus militibus partim occidit, partim fugauit, diſpoliatis ipſorum caſtris. Hanc tam inſignem victoriam non immerito conuerſioni ac fidei Ricaredi acceptam ferunt. Idem S. Iſidorus affirmat, nullam vnquam in Hiſpanijs vel maiorem in bello, vel ſimilem extitiſſe victoriam. Lucas Tudenſis autor eſt, hoſteis illos veniſſe in auxilium Arianorum.

Anno Ricaredi quarto,& Mauritij Imperatoris 589
octauo, celebratum eſt tertium concilium Toletanum, in quo Rex Ricaredus cũ Regina Badda vxore ſua,& omnibus Gothis, abiurauit hæreſin Arianam, & in publico Patrum concilio profeſſus eſt fidẽ Catholicam,& æqualitatem perſonarum in ſanctiſſima Trinitate. Celebratũ eſt autem octauo Idus Maias, ab epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, qui fuerunt numero ſexaginta duo,& præter hos, quinque aliorũ epiſcoporum vicarij. Metropolitani epiſcopi præfuerunt, Mauſona Emeritenſis, Leãder Hiſpalenſis, quẽ Lucas Tudenſis, primatẽ Hiſpaniæ fuiſſe dicit,& legatũ Romanæ eccleſiæ, Euphemius Toletanus, Pantardus Bracarenſis, Nigetius Narboñẽſis, Stephanus Tarracoñẽſis. Archiepiſcopus Toletanus,

An. Domini. nus, & illum ſequuti alij nonnulli aiunt, Helladium Toletanum huic interfuiſſe concilio, ſed hic aliquanto poſterius Toletanam rexit eccleſiam, vt ex B. Alfonſo conſtat. Petrus Antonius Beuter affirmat, S. Idalium Barcinonenſem epiſcopum in hoc fuiſſe concilio, ſed nomen illius in codice Conciliorum non inuenio. Ab his patribus condemnatum eſt, & Hiſpaniæ finibus exterminatum Arianorum dogma, quo nobilitas Gothica per ducentos tredecim̃ annos infecta fuerat. Ioannes Abbas tradit, ſummam ſynodalis negocij fuiſſe in hoc concilio penes S. Leandrũ Hiſpalenſem epiſcopum, & beatiſſimum Eutropiũ, monaſterij Seruitani Abbatem. In huius cõcilij decimo quarto cap. ſtatutũ, ne quis Iudæus fungi poſſit officio publico.

Hoc concilium alij alio anno ponunt, ego codicẽ Conciliorum ſequor, in quo etiam in diuerſis æditionibus conſtanter legitur, celebratum æra ſexcenteſima vigeſima ſeptima. Idem habent annotationes marginales libri Alcobacienſis in S. Iſidorum. Si igitur anno Chriſti quingenteſimo octogeſimo nono addas annos triginta octo, habebis ærã Cæſaris ſexcenteſimam vigeſimam ſeptimam.

Ricaredo orthodoxo quieta pace regnanti domeſticæ tenduntur inſidiæ. Nam quidam ex cubiculo eius, & prouinciæ dux, nomine Argimundus tyrannidẽ affectans, aduerſus Regem conſpirat, ita vt eũ ſi poſſet, regno priuaret & vita. Sed nefandi eius cõſilij

dete-

detecta machinatione comprehenſus, & vinculis ferreis cõſtrictus, habita quæſtione, ſocij eius impia molimina confeſsi, digna ſunt vltione interfecti. Ipſe vero Argimundus, qui regno inhiabat, primum verberibus cæſus, deinde turpiter decaluatus, poſthæc dextera amputata, exemplum omnibus aſino inſidens Toleti dedit, ne famuli aduerſus dominos inſurgãt. Ioannes Abbas. An. Domini.

Vſque ad hunc annum proſequutus eſt Chronicon ſuum Ioannes Abbas, quod exorſus fuerat ab anno Iuſtini Imperatoris primo. Fuit hic epiſcopus Gerundenſis, natione Gothus, prouincia Luſitanus, natus, vt inquit D. Iſidorus, Scalabi. Qui cum ſeptendecim annos Conſtantinopoli ſtuduiſset, & Græcè Latineque doctus, in Hiſpaniam reuerſus, à Leouigildo Rege, quod Arianam nollet hæreſin profiteri, decennali multatus exilio, Barcinonem relegatus fuiſset: tandem à Ricaredo Rege Chriſtianiſsimo reuocatus, monaſterium Biclarienſe (vulgo valclara) condidit, & monachis ſuis doctrina & exemplo vitæ præluxit, multaque ingenij monumenta reliquit. Ex Sancto Iſidoro & Ioanne Trittemio.

Cum Ricaredus Rex Conſtitutionem ſuperius 590
dictam in concilio Toletano contra Iudæorum perfidiã ædidiſset, ij in quos prolata fuerat, rectitudinẽ mẽtis Regiæ inflectere, pecuniarũ ſummã offerẽdo, moliti ſunt. Sed Rex Catholicus Dei iudicio placere

Anno domini cere ſtudens, innocentiam auro prætulit. Quod factum in epiſtolis ſuis Diuus Gregorius meritis laudibus extollit.
lib.7.

Eodem ferè tempore, Ricaredus poſt conuerſionem ſuam munera ad ſedem Apoſtolicam, cui tum D.Gregorius præerat, miſit per abbates quoſdã & Probinum presbyterum. Pro quibus muneribus D. Gregorius accurata epiſtola gratias egit, & viciſſim illi miſit clauim ferream ex catena, qua D. Petri Apoſtoli collum in martyrio ligatũ fuerat, & crucẽ, in qua lignum Dominicæ crucis, & capilli beati Ioannis Baptiſtæ inerant, & pallium pro beato Leandro. Ex epiſtolis D.Gregorij.
eodem lib.

Eodem anno celebratum eſt primum concilium Hiſpalenſe, ab octo epiſcopis, præſidente beato Leandro, eius eccleſiæ epiſcopo metropolitano, pridie Nonas Nouembris. Ex Concilijs.

591 Hoc tempore floruerunt in Hiſpania multi viri, tum vitæ ſanctitate, tum eximia eruditione celebres.

Mauſona Emeritenſis, de quo iam diximus.

Leander Hiſpalenſis.

Eutropius Abbas, deinde epiſcopus Valentinus.

Seuerus epiſcopus Malacitanus.

Licinianus primum Carthaginenſis, deinde Malacitanus epiſcopus, Conſtantinopoli ab æmulis veneno extinctus, multa ſcripſit. Ioannes Trittemius & S. Iſidorus.

S.Ful-

S.Fulgentius,epiſcopus primum Aſtigitanus,deinde Carthaginenſis,S.Leandri frater;Hebrai, Graci,Arabici,Syri ac Latini ſermonis peritiſſimus,ſcripſit in Euangelia,Eſaiam,duodecim prophetas,Pentateuchum & libros Regum:interfuit concilio Toletano,in quo damnata eſt Ariana hareſis, & omnis paganorum perfidia: obijt anno atatis ſua 66. Calendis Ianuarij.Ex Breuiario Hiſpalenſi. An. Domini.

Ioannes Abbas,deinde epiſcopus Gerundenſis, de quo iam diximus.

Clotoſinda,Childeberti Mediomatricum in Fracia Regis ſoror, Ricaredo Regi nubit, & pax inter vtrunque populum facto fœdere coit. Ex Paulo Aemilio & Annalibus Francorum. 594

Hoc tempore Beatus Gregorius Papa,miſſo in Hiſpaniam Ioanne defenſore,iuſſit Ianuarium Malacitanæ ſedis epiſcopum,coniuratione quorundã epiſcopatu ſuo deiectum reſtitui,ac tam nefariæ impietatis autores debita pœnitentia multari. Ex epiſtolis D.Gregorij. 598

Ricaredus quum per annos quindecim Gothis tanta benignitate imperaſſet, vt merito Pater patriæ ſalutaretur,relicto maximo ſui deſiderio,rebus humanis ſublatus eſt Toleti. Hic leges Gothicas in compendium contraxit, Romanos multis prælijs vicit,& eorum multas vrbes ditioni ſuæ adiecit, Gothorum imperium florentiſſimum reddidit, atque in Hiſpaniam omni hæreſeos labe 601

An. Domini. *labe perpurgauit, vt Alſonſus Epiſcopus Burgenſis affirmet, ab eius tempore nullam poſtea hæreſin aliam in Hiſpania publicè repertam. Idem Rex religioſiſſimus, coronam ſuam auream Gerundæ ad altare D. Felicis obtulit, vt autor eſt Rodericus Archiepiſcopus Toletanus.*
lib. 3. cap. 8.

Mortuo Ricaredo ſucceſſit Loiba ſiue Luiba filius, anno Mauritij 19. De quo S. Iſidorus ad hunc ferme modum. Luiba ignobili quidem matre progenitus, ſed indole virtutis inſignis. Quē in primo flore adoleſcentiæ Vintericus, ſumpta tyrannide, innocuum regno deiecit, præciſaque dextera, occidit, anno ætatis ſuæ 16. (quanquam in Alcobacienſi codice erat 20.) regni vero ſecundo. Ex quibus S. Iſidori verbis colligo, hunc Luibam fuiſſe nothum. Nam conſtat quidem Ricaredum patrem duas habuiſſe vxores: ſed priorem, nempe Baddam, Arturi Britaniæ Regis filiam fuiſſe aiunt: poſteriorem regio Frācorum ſanguine manifeſtum eſt æditam.

603 *Beatus Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus, tertio Idus Martij, ex huius vitæ miſerijs eſt in cœleſtium contubernium tranſlatus. Relegatus in exilium ab Arianis, multa ſcripſit, atque egregiam eruditiōis ac ſanctitatis famam reliquit, quam plurima poſt mortem auxerunt miracula. Succeſſit illi S. Iſidorus frater ipſius germanus.*

Eodem anno, nempe Mauritij duodecimo, Victericus (Vintericum alij vocant) regnum Gothorum

occiſo

occiſo Luiba inuadit,vir ille quidem bello ſtrenuus, An. Domini,
ſed parum felix,qui quum Romanos varijs laceſſeret prælijs, ſemper deceſſit inglorius. Hic quum varijs probris regni ſui decus obſcurauit, tum illo præcipue,quod Arianam hæreſin reuocare conatus ſit,vt autor eſt Lucas Tudenſis.Regnauit annos ſeptem

Hoc anno Mahometē pſeudoprophetam, Cordubæ hæreſeos ſuæ virus diffundere in Hiſpanos conatum produnt.Quæ res quum S.Iſidoro, qui id temporis Romæ,quo ad concilium a ſummo Pontifice vocatus fuerat,redibat,innotuiſſet,atque ad capiendum illum miſiſſet;ille ſiue a dæmone,ſiue ab alio quopiam admonitus, fuga ſibi conſulens;in Africam rediјt.Ex Fortalitio fidei, & Breuiario Eborenſi. 605

Theodoricus Mediomatricum Rex, Hermembergam Victerici Regis filiam,iuſtam vxorem ſuam ad patrem remiſit,integram ab ſe,aduerſo rumore, quod ferretur pellicibus ad inſaniā vſque deuinctus, ſancti nobiliſſimique connubij vſu perfrui, & virginis florē delibare nō poſſe,velut maleficis artibus carminibusq́; prohibitus.Paulus Aemilius: qui Victericum Bertricum appellat, ſicut Robertus Gaguinus Detericum, qui cauſam huius diuortij Brunechildi adſcribit. 607

His temporibus fuit Auraſius, Toletanæ ſedis metropolitanæ epiſcopus, virtute, autoritate 609

An. domini. *tate atq; eruditiõe clarus, & Catholicæ doctrinæ acerrimus defenſor & cuſtos, vixit in ſacerdotio temporibus Victerici, Gundamiri & exordijs Siſebuti, duodecim ferme annis. Ex B. Alfonſo.*

Eodem anno Victericus inter epulas coniuratione ſuorum occiditur, & iuſto dei iudicio, ſicut innocentem Luibam gladio peremerat, ita viciſſim gladio perijt. S. Iſidorus.

Nihil in vita geſſit præclarum, niſi quod Seguntiam per duces ſuos Romanis ademit. Corpus eius viliter elatum, vilius eſt ſepultum. Idem.

610 *Occiſo Victerico Gundemirus, ſiue, vt alij appellant, Gundamirus Rex Gothorum creatur, & regnat annos duos, incepit regnare anno Phocæ Imperatoris ſexto, qui ſecundum alios incidit in annum præcedentem. Sed S. Iſidorus addit, quod æra ſexcẽteſima quadrageſima octaua, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo decimo, quem ego ſequor, non alios, qui initia regni eius anno ſexcẽteſimo decimo quarto adſcribunt.*

Gundemirus in principio ſtatim regni ſui cauit, ne violarentur, qui ad loca ſacra cõfugiſſent. Alfonſus Burgenſis.

Idem Vaſcones vna expeditione vaſtauit, altera militem Romanum obſedit. S. Iſidorus.

Hoc tempore Mahometes tres vxores duxit, ſed his non contentus, nefaria ac promiſcua octodecim vxorum libidine pollutus eſt, & varijs eluſionibus ac

ac præſtigioſis technis, miraculū ſui apud imperitā plebem fecit. Ex Roderico Toletano. An. Dominis In hiſt. Arabum.

Maximus Cæſaraugúſtanus epiſcopus, vir eruditus claret, qui ſcripſit de rebus geſtis Gothorum in Hiſpanijs. S. Iſidorus, & Ioan. Trittemius.

Gundemirus propria morte deceſſit Toleti, cui ſucceſſit Siſebutus, Rex optimus & religionis Catholicæ cultor acerrimus, quique ad bellicam gloriam eloquentiæ atque eruditionis decus adiecit, vt autor eſt Rodericus Toletanus. Regnauit annos octo. S. Iſidorus. Iſidorus Pacenſis, Lucas Tudenſis, Matthæus Palmerius hoc anno regnum inijſſe conſtanter ſcribunt. Equidem neſcio, qua autoritate alij contrariū ſentiant. Ferdinandus Perez ſcribit hunc ſtabiliuiſſe in Hiſpania immunitatem eccleſiarum, & ne qui ad eas confugerent, violarentur: quod alij Gundemiro tribuunt. 612

Hoc anno ſecundū aliquos, ſecundū alios verò ſequēti, Deus dedit factus eſt Romanus Pōtifex, qui ad Gordianū Hiſpaniarū eccleſiæ epiſcopū epiſtolam dedit contra eos, qui ſabbato Paſchali die proprios filios ſuos ex ſacro lauacro ſuſceperant, quos iubet ab vxoribus ſuis iam commatribus perpetuò abſtinere, vtque vxores dotem recipiant. Fragmentum epiſtolæ in priori Conciliorum tomo extat, ſed non additur, cuius eccleſiæ Gordianus ille epiſcopus fuerit. 613

Siſebutus Iudæos coegit Chriſtum agnoſcere. 616

An. Domini. *Eorum tamen aliquot millia in Galliam eſſugerũt, qui iuncti veteribus ſectæ ſuæ incolis ingentem numerum fecerunt. Turpe videbatur Franco, à Gothis eiectos religionis noſtræ hoſteis indomitos, finibus ſuis receptos diutius retinere, ac Gothis religione cedere. Dagobertus igitur Rex diem præſtituit, intra quam, quicunque mortalium religionem noſtram nõ profiterentur, hoſteis iudicarentur, comprehenſiq́; capite luerent. Plurestum eorum exilium pietati antetulere. Reliqui Chriſtiani, effecti incolumes manſere. Hoc veræ religioni datũ, certo documento eſt Siſebutus Rex, qui hanc palmam Iudæorum vel animo ſanandorum, vel procul exigendorum prior ferens, milites Romani imperij, qui Hiſpano limiti tutando præſidebant, eiecit: quaſque in extremis finibus vrbes, oppida, caſtella, arces, vicos, fines, iuga montiũ tenebant, regno ſuo adiunxit. Hæc ferè Paulus Aemilius. addit Iacobus Meyerus, eadem tempeſtate Anglos, à Rege Carcomberto, ſublatis idolis vera religione imbutos.*

Sunt qui dicant, hoc à Siſebuto principio regni lib.5.ca.vlt. *ſui factum: ſed D. Iſidorus dicit in Etymologijs, quod anno Heraclij quinto, & Siſebuti quarto. Quo loco in libris impreßis perperam legitur, Sepulti Siſebuti. Memoriæ proditum eſt, pluſquam triginta Iudæorũ millia hac Regis promulgatione ad Chriſti fidem conuerſa.*

Hoc tempore floruit venerabilis Helladius, Tole-

næ ſe-

næ ſedis metropolitanus epiſcopus, quem ſanctitatis praconio clarum Toletana veneratur eccleſia, vt ait Rodericus Toletanus. Fuit vero Helladius ex aulico monachus, in monaſterio Agalienſi, in quo & beatus Alfonſus: deinde ex monacho epiſcopus, ſed inuitus, Auraſii ſucceſſor iam ſen:o confectus, exemplo vitæ quàm ſcriptis clarior. Rexit eccleſiam Toletanam octodecim annis, & vltimo vitæ ſuæ tempore B. Alfonſum Leuitam fecit, atque in principio Siſenandi Regis, gloriam cœleſtis regni bona plenus. ſenectute conſequutus eſt. Ex S. Alfonſo. An. Domini lib. 2. ca. 17.

617 Mahometes quinto Siſebuti Regis anno, prædiuitis viduæ nuptijs locupletatus, ingenteis animo ſpiritus concepit, nec contentus opinione prophetæ, ad regnum animum adiecit, & Africam atque alias prouincias haud irrito conatu, ad rebellionem contra Romanos incitauit. neque huic rebellioni euentus defuit. Nam Agareni rerum aduerſus Romanos potiti, primum in Africa, deinde Damaſci in Syria, Mahometem Regem alacri ſtudio conſalutarunt. Ex Roderico Toletano. In hiſt. Arabum.

Primus annus regni Arabum. Iſidorus Pacenſis.

618 Hoc anno aut circiter, Agapetus ex milite prophano monachus, deinde epiſcopus Cordubenſis, reuelatione diuina inuenit corpus S. Zoili martyris Cordubenſis, quod ſolenni pompa, comitante clero ac populo, tranſtulit in Eccleſiã S. Felicis. D. Lau

promiſsionis ſucceſſores. Ex Iacobo Meyero ac Matthæo Palmerio. An. domini.

In ſchœdis quibuſdam Nicolai Clenardi, viri vndecunque doctiſsimi, legi, quas ille in Africa Feſæ cõſcripſit, dum illic Arabicarum literarum peritiam, ad bellum Antimahometicum, quod parabat, ſi longiorem lucis vſuram dominus Deus concedere voluiſſet viro longiſsima vita digniſsimo, indefatigabili ſtudio conſectabatur: legi, inquam, in ſchœdis illis, totum Mahometiſmum decem Iudæorum commentum fuiſſe: hoc Iudæos excogitaſſe, vt Chriſtianis inſignem aliquem excitarent hoſtem, ac de ea re librum extare apud Iudæos. Idem mihi olim Hiſpali retulit Germanus quidam, vir probus & eruditus, qui multos annos in Africa ſuorũ negocia geſſerat, & dum reditum pararet in Hiſpaniam, ſiniſtris auſpicijs captus, duram apud Mauros ſeruitutem ſeruiuerat. Is mihi affirmauit, audiſſe ſe à viris grauibus in Africa, Iudæum quendam aſtutum, angelum ſe mentitum, Mahometi nocturnis illuſionibus perſuaſiſſe, vt ridicula multa & à natura rerum abhorrentia Alcorano ſuo inferciret, vti Iudæos tam ſtultæ legis ludibrio à ſecta Mahometica auerteret.

Siſebutus anno regni ſui octauo, menſe ſexto, rebus exceſſit humanis, quem alij proprio morbo, alij immoderato medicamenti hauſtu, alij veneno ſcribunt interfectum, vt autor eſt S. I*ſidorus.* 621

An. Domini. *Siſebuti Regis duas leges reperi, alterã, qua omnes ſucceſſores ſuos ſub perpetuæ maledictionis cenſura obſtringit, quicunque Regũ mancipiũ Chriſtianũ Iudæo ſeruire vel famulari permiſerit: alteram, vt omnis aut in expeditionem exercitus non progrediens, aut de exercitu fugiens, teſtimonio dignitatis ſuæ irreuocabiliter careret. Quam poſteriorẽ, vt duram & Reip. damnoſam, temperamento ſuo mitigauit Flauius Eringius. Ex 12. concilio Toletano.*

Hic Aſtures rebelles, miſſo in eos exercitu, imperata facere coegit, bis de Romanis triumphauit, in prælio fœlix, poſt victoriam adeo clemens, vt hoſteis captos perſoluto pro ijs precio, remitteret immunes, atque omnem theſaurum in captiuorum redemptionem benignè profunderet. Idem Toleti eccleſiam S. Leocadiæ miro opere fundauit. Ex S. Iſidoro & Luca Tudenſi.

Poſt mortem patris, regnat filius eius Recaredus adhuc paruulus, ſed tum propter ætatem adhuc tenellam, tum propter regni breuitatem, nihil relatu dignum geſſit. ideo á D. Iſidoro & Luca Tudenſi in catalogo Regum non ponitur. Hunc Iſidorus Pacenſis ait tres tantum menſeis regnaſſe. Rodericus Toletanus ſeptem, quem ſequitur Alfonſus epiſcopus Burgenſis.

Eodem anno, nẽpe Heraclij Imperatoris decimo, creatus eſt Rex Gothorum Suintilla, Recaredi primi filius, vt ait Michael Ritius, cui ſubſcribit Lucas Tudenſis,

denſis,qui addit eum ſub Siſebuto Rege duxiſſe exercitum,& Theodoram dicti Regis filiam duxiſſe vxorem, ex qua Siſenandum & Cindaſiunthum filios ſuſtuliſſe:quod tamen falſum eſt, vt ex ſequentibus patebit. Hic primus omnium Gothici nominis Regum, expulſis profligatiſque Romanis, Hiſpaniæ monarchiam conſequutus eſt, vt ait S.Iſidorus. An. Domini.

Ex hoc loco, ſicut ex alijs nonnullis,conſtare videtur,apud Gothos non fuiſſe morem,vt filij neceſſario patribus in regno ſuccederent, ſed eos regnaſſe, qui à magnatibus & populo digni regno iudicati eligerentur.Imo vero ſi quis alia ratione Regiæ maieſtatis ambiret faſtigium, Catholicorum conſortio priuandus, & diuino anathemate condemnandus cēſebatur,vt patet ex quinto cōcilio Toletano.

Vaſcones Tarraconenſem prouinciam infeſtabant,quos Suintilla Rex,ducto in eos exercitu,in ordinem redegit,atque ad expiandam rebellionis culpam,ciuitatem Oligitim proprijs ipſorū ſtipēdijs ædificare compulit.S.Iſidorus.Hanc ciuitatem alij in Nauarra dicūt eſſe eam,quæ vulgo dicitur Olit,alij in Caſtella veteri,quæ vernaçulo nomine Valladolijt nuncupatur:ſed adhuc ſub iudice lis eſt. 622

Ioānes ex monacho epiſcopus Cæſarauguſtanus, Maximi,de quo iā diximus.ſucceſſor, vir ſcriptis & eruditione clarus,ſed clarior ſanctitate & exēplo vitæ,præfuit eccleſiæ ſuæ xij.ānis,et ſcripſit nōnulla de 623

Anno domini eccleſiaſticis officijs & inquirenda ſolennitate Paſchali, temporibus Siſebuti & Suintillanis Regum. Ex Beato Alfonſo.

626 Vſque ad hunc annum, nempe quintum Suintilanis (ſic enim declinat S. Iſidorus. & B. Alfonſus) Gothorum hiſtoriam proſequutus S. Iſidorus, & numerat ab exordio Athanarici Regis, vſque ad hunc annum, ducētos quinquaginta ſex annos. Poſuit verò principium Athanarici æra quadringenteſima ſeptima, hoc eſt, anno Domini trecenteſimo ſexageſimo nono, cui ſummæ ſi addas ducentos quinquaginta ſex, propè ad amuſſim reſpondet calculus. Fiunt enim anni ſexcenti vigintiquinque. Porrò vnius anni in tanto temporum interuallo modica eſt differentia. Hoc additum volui, ne quis arbitretur, me temere ac ſine delectu potius ſequutum D. Iſidorum in ratione temporis ſubducenda, quàm alios. Equidem frequenter admiror, quo autore Rodericus Toletanus ab eo tam conſtanter diſſentiat, quum tamen Lucas Tudenſis cum illo per omnia conueniat, tametſi numero annorum ad prodigium vſque mendoſo. Nam in Chronicis Regis Alfonſi minus mirandum, ſi errores ſequuta Toletani ad eundem impegerint lapidem.

628 Mortuus eſt anno Heraclij decimo ſeptimo Mahometes, & ſepultus in inferno, qui cū prædixiſſet ſe decimo regni ſui anno moriturum, ſed tertio poſt mortem die reſuſcitatum iri, diſcipulus quidam ipſius

ſuis nomine Albimar, experiri volens, num vera præ- An. Domini.
dicaret, venenum obtulit, quo ille hauſto, vt ſenſit imminere mortem, dixit aſtantibus, quòd per aquã eſſent accepturi remiſſionem peccatorum, & continuo expirauit. Diſcipuli vero cuſtodiebant corpus expectantes rei euentum, ſed tandem fœtoris impatientes reliquerunt, quod vndecimo poſt die quũ reuiſerent, inuenerunt à canibus laceratum. Hæc ferè Lucas Tudenſis.

Eodem anno tremuit terra, & gladij figura per dies ferè triginta in cœlo apparuit. Chronica Regis Alfonſi.

Mortuo Mahometi ſucceſſit in regno Arabum Abubacar, de genere Mahometis, & regnauit tribus annis. Lucas Tudenſis.

Suintilla Rex Rechimirum filium in regni ſocietatem cooptauit, ſimulq́; cum eo paribus auſpicijs regnum adminiſtrauit. Qui Rechimirus quia eodem ferè cum patre mortuus eſt tempore, ideo in ordinem Regum non venit, ſed cum patre confunditur, vti poſt Rodericum Toletanum annotauit Michael Ritius. 629

Hoc anno Suintillanẽ Regem fatali morbo peremptum & honorificè elatum ſcribunt Hiſpani ſcriptores, qui Regem iſtum varijs laudibus optimo Rege dignis cumulant, pauperum patrem appellantes. Et fieri quidem poteſt, imo non dubito, quin principio regni talis fuerit, alioquin nunquam S. Iſidorus 631

An.Domini. *Regem illaudabilem falſis ornaſſet præconijs. Sed quòd mutauit ingenium, neque regale diadema ad finem vſque vitæ tueri potuerit, ex Paulo Aemilio conſtat, qui ſcribit ad hunc modum. Mortuo Siſebuto Regi clariſſimo, haudquaquã pari gloria ſucceſſerat Sentilla (ita enim appellat) cuius cũ Veſegothos ferocem gentem puderet pœniteretq́ꝫ, Siſenandus æmulus regni, in Franciã ad Dagobertũ Regẽ profectus, auxiliũ impetrauit. Abundantius & Venerandus duces, nobilitatẽ Burgundionũ Cæſarauguſtam duxere: continuoq́ꝫ Veſegothi à Sentilla ad eum, quẽ Dagobertus Regem dabat, deſecere. Is decem pondo auri Francis appendit, quæ ædi D. Dionyſii abſoluendæ attributa ſunt. Hæc ille. Neque verò ſolum faſcibus regni ſui exutus, verum etiam communi patrum decreto excommunicatus eſt, in quarto concilio Toletano, vt ex ipſius concilij actis conſtat, vbi*

lib.vlt. *ad hunc legimus modum. De Suinthillane vero (Simithilanem codices impreſſi vocant, ſed mendosè) qui propria ſcelera metuẽs, ſeipſum regno priuauit, & poteſtatis faſcibus exuit, id cum gentis conſultu decernimus, vt neque eum vel vxorem eius, propter mala quæ commiſerunt, neque filios eius vnitati noſtræ vnquam conſociemus, nec eos ad honores, à quibus ob iniquitatem deiecti ſunt, aliquando promoueamus. Quique etiam, ſicut in faſtigio regni habentur extranei, ita à poſſeſſione rerum, quas de miſerorum ſumptibus auxerũt, maneãt alieni, præter*

ter id,quod pietate piiſſimi Principis noſtri fuerint An. Domini
conſequuti. Non aliter & Geillanē memorati Suin-thillanis & ſanguine & ſcelere fratrem, qui nec in germanitatis fide ſtabilis extitit, nec fidem glorioſo domino noſtro pollicitam conſeruauit. Hunc ergo cum coniuge ſua, ſicut & ante factum eſt, à ſocietate gentis atque conſortio noſtro placuit ſeparari: nec in amiſſis facultatibus, in quibus per iniquitatē creuerant, reduces fieri, præter id quod conſequuti fuerint pietate clementiſſimi Principis. Hæc ibi. vbi illud quoque obiter annotandum, quanta fuerit id temporis epiſcoporum autoritas tam apud Reges, quàm in populo, vt etiam in ipſos Reges cenſuram ſuam exercerent.

Suintillane ad hunc modum regni faſcibus deturbato, Siſenandus Rex creatus, quem Lucas Tudenſis ac Michael Ritius Suintillanis filium fuiſſe affirmāt, ſed falsò, vt ex actis quarti concilij Toletani modo relatis conſtat. Regnauit annos quinque, menſeis vndecim. Iſidorus Pacenſis ait, Siſenandum per tyrannidem regnum inuaſiſſe.

Eodem anno Abubacar defuncto, Emer Arabum ſuccedit imperio, & regnat annis decem. Ex Iſidoro Pacenſi & Roderico Toletano. Alij Homer appellant, ſed Iſidorus Pacenſis Emer conſtanter nuncupat.

Anno Siſenandi Regis tertio, celebratum eſt 633
quartū Conciliū Toletanū menſe Decembri, in tem-

plo

An. Domini plo S. Leocadiæ. Interfuerunt huic concilio epiſcopi metropolitani, S. Iſidorus Hiſpalenſis, IuſtusToletanus, Iulianus Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Audax Tarraconenſis, Silua Narbonenſis, cum aliis ſexaginta epiſcopis, inter quos fuit Siſiſclus Eborenſis epiſcopus. præter hos fuerunt & octo aliorum epiſcoporum vicarij. Rodericus Archiepiſcopus Toletanus dicit, huic interfuiſſe concilio ſexaginta epiſcopos connumeratis eorum vicarijs, qui iuſtis de cauſis impediti venire non potuerunt, inter quos Mironem vicarium Emeritenſis epiſcopi metropolitani. Iſidorus Pacẽſis dicit, 66. fuiſſe epiſcopos. Neque deſunt, qui ſeptuaginta in hoc concilio epiſcopos fuiſſe dicant. In hac Synodo excuſſum eſt ac diſputatũ, an qui à Siſebuto Rege vi adacti fuiſſent ad accipiendum baptiſmum, obligarentur ad ſeruandam Chriſtianæ fidei profeſſionem: decretumq; à patribus, vt qui iam ſacro lauacro tincti eſſent, cogerentur ad ſeruandam fidem, quam acceperant: ſed ne poſterius Iudæi compellerentur ad baptiſmum. Ex ipſis Cõcilijs.

In hoc concilio inter alia multa præclara duo præcipuè inſtituta ſunt, alterum iuſſu Regis Siſenãdi, vt omnes ingenui clerici pro officio religionis, ab omni publica indictione atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant, nullaq; præpediti neceſſitate, ab eccleſiaſticis officijs retrahantur, idque capite 46. alterum, ne Iudæi, aut qui ex Iudæis ſunt,

ſunt, officia publica appetant, quòd ſub hac occaſione iniuriam Chriſtianis facerent. An. Domini.

Praterea in eiuſdem concilij capite octauo, cauſa benedictionis cerei in vigilia Dominica Reſurrectionis exponitur, ideo ſcilicet benedici, vt ſacra Reſurrectionis Chriſti myſterium, quod tempore huius noctis votiuè aduenit, benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus.

In nono quoque capite ſalutari cõſtitutione precipitur, vt oratio Dominica quotidie dicatur: quotidianam enim orationem eſſe, & quotidianã ac minima peccata delere. Denique toto capite Dominica orationis virtus & efficacia docetur.

Nontinus ſiue Nonnicus, Ioannis in Gerundenſi epiſcopatu ſucceſſor, profeſſione monachus, ſimplicitate conſpicuus, actibus ſanctus, non hominum diutina deliberatione, vt inquit B. Alfonſus, ſed Dei per homines celeri definitione in pontificatũ fuit adſcitus. Aſſiduus hic fuit ad ſepulchrũ S. Felicis martyris, rexit eccleſiam magis meritorum exemplis, quàm verborum edictis. Hic & viuus & defunctus multis dicitur claruiſſe miraculis. Vixit temporibus Suinthilanis & Siſenandi Regum. Ex B. Alfonſo. 643

Iuſtus præſul Toletanus, Helladij in diſciplina monaſtica diſcipulus, & in epiſcopali dignitate ſucceſſor, ſed prætmatura morte ſublatus, acri vir ingenio, quiq; eccleſia videbatur profuturus, ſi vita reſpondiſ- 646

An. Domini. *pondiſſet ingenio. Verum quia diaconus adhuc, Helladio præceptori & præſuli ſuo faſtu ſuperbiæ inſultauerat: ipſe tertio pontificatus ſui anno, in reprobũ verſus ſenſum, ob intemperantiã morum, à miniſtris altaris ſui, dormiens laqueo ſtrãgulatus expirauit. Scripſit ad Richilanem Agalienſis monaſterij patrẽ epiſtolam, in qua aſtruit ſuſceptum gregem nullo modo relinquendum. Ex eodem.*

Huic Iuſto cum Gerontius quidã presbyter, Principis ſui gratia & fauore fretus, per contemptum aduerſaretur, tam repentino motu vim perdidit intellectus, vt omnia medicorum experimenta nõ medelam conferrent, ſed morbum grauarent. Eo denique creuit commotio mentis, vt ante mortem & colloquium ipſius & aſpectus horrori eſſet omnibus. Ex eodem.

Hoc anno, nempe ſexto Siſenandi Regis, Iudæi Toletani, qui à Rege Siſebuto ad fidem compulſi fuerant, vltro cerimonias & ritus Iudaicos abiurauerunt, profeſſi, ſi quem ad eos deficere deprehenderẽt, eum ſe lapidibus obruturos, aut ſi Rex vitam illi concedere vellet, bona eius cederent fiſco, & perpetuam ſeruiret ſeruitutem. Ex Fortalitio fidei, vbi nomina Regum deprauata leguntur.

Eodem anno, decimo nono die poſt Iuſtum epiſcopum, obijt Siſenandus Rex Gothorum. Ex B. Alfonſo.

Mortuus eſt autem Toleti, vt ait Tudenſis.

Defun-

Defuncto Siſenando ſucceſſit Cinthilla, quem nõnulli, & inter eos Michael Ritius & Petrus Antonius Beuter, affirmant fuiſſe filium Suinthilanis Regis, ſicut & Siſenandum: ſed neutrum mihi ſit veriſimile ex ijs, quæ ex quarto Concilio Toletano annotaui. Regnauit annis ſex. An. Domini.

Primo anno Cinthillæ Regis, celebratum eſt Toleti quintum Cõcilium, in templo S. Leocadiæ à 24. epiſcopis, præſidente Eugenio præſule Toletano. In quo Concilio Braulij (quem Braulionem alij appellant) Cæſarauguſtani epiſcopi magna laus extitit, qui Ioanni epiſcopo, cuius ſuperius mentionem fecimus, ſucceſſit, ac præter alia opuſcula ſcripſit vitam S. Aemiliani monachi. Præfuit eccleſiæ Cæſarauguſtanæ ferme 20. annis, obijt tempore Cindaſiunthi Regis. B. Alfonſus. 637

In hoc concilio dicitur S. Iſidorus mortem ſuam prædixiſſe.

Eugenius iſte Toletanus epiſcopus, qui huic concilio præfuit, vel ſaltem interfuit, Helladij in monaſtica diſciplina diſcipulus extitit, cum Iuſto præceſſore ſuo lectoris functus officio, vir cum aliarum diſciplinarum, tũ vero Aſtronomiæ ad miraculum vſque peritus. Hunc Helladius ad pontificatum tractus, é monaſterio ſecum duxit, atque ad eccleſiaſticos ordines promouit. Gubernauit eccleſiam Toletanam XI. annis, regnantibus Cinthilla, Tulgane, & Cindaſiuntho. Ex B. Alſonſo.

Ab

An. Domini. *Ab hoc Eugenio cum Luſidius diaconus amicitiæ ſeculari aſtrictus, violenter honorem presbyterij & prædia quædam extorſiſſet, in reprobum verſus ſenſum, tali vexatus eſt morbo, vt vitæ tædio mortem optaret: tanto miſerior, quanto deſiderata mors diutius differebatur. Ex eodem.*

Eodem anno S. Iſidorus Hiſpalenſis eccleſiæ metropolitanus epiſcopus & Hiſpaniæ primas, celebrato ſacro, ouibus ſuis cæleſti pabulo paſtis, quum mortem ſuam prædixiſſet, & ſublatis in cælum manibus, data benedictione ſupremum vale populo dixiſſet, ſanctiſſimam animam autori ſuo reddidit pridie Nonas Aprilis. Hunc B. Alfonſus ait, quadraginta fermé annis Hiſpalenſem rexiſſe eccleſiam, ac tanta in dicendo gratia polluiſſe, vt auditores ſæpe in ſtuporem verteret. Aiunt examen apum ipſi infanti viſum in os ingredi & egredi, & in cœlum vſque euolare. quod de B. Ambroſio legitur.

Idem iam factus epiſcopus collegium conſtruxit Hiſpali, vbi bona ingenia erudirentur, in quo multi floruere, inter quos beatus Alfonſus poſt Toletanus epiſcopus, & Braulio Cæſarauguſtanus. Ex Breuiario Eborenſi.

Lucas Tudenſis & alij mortem eius aliquot annis poſteriorem faciunt, ſed cum ex actis Conciliorum manifeſtum ſit, ipſum inter quintum ac ſextum Concilium Toletanum hanc vitam caducam & temporariam æterna beatitudine commutaſ-

mutaſſe: veritatem ipſam, quàm aliorum iudicium, ſequi malui. An. Domini

Quàm vtilem ſanctus iſte nauauerit operam eccleſiæ catholicæ, cum ex alijs multis, tum vero ex decretis conſtat, quorum non minima pars ex huius Diui lucubrationibus decerpta eſt.

S. Iſidor⁹ inter polygraphos merito numeratur, atque hæc reliquit ingenij ſui & omnimodæ eruditionis monumenta.

De ortu & obitu Sanctorum patrum.

De differētijs rerum libros duos, ad Fulgentium epiſcopum fratrem ſuum.

Librum prooemiorum Sacræ ſcripturæ.

Synonymorum, ſiue de conſolatione, animarum libros duos.

De natura rerum, ad Regem Siſebutum.

De genere officiorum libros duos.

Sententiarum libros tres ex moralibus D. Gregorij.

De Arithmetica.

De nominibus Legis & Euangeliorum, librum vnum.

De hæreſibus, librum vnum.

De perfectione virginitatis ad Florentiam ſororem, libros duos.

De viris illuſtribus.

De regula monaſtica, librum vnum.

Hiſtoria Regū Gothorū, Vandalorū & Sueuorū.

An. Domini. *Quæſtionum in Pentateuchum, libros duos.*

Etymologiarum libros viginti, ad Braulium ſiue Braulionem Cæſarauguſtanum epiſcopum.

638 *Anno Cinthillæ ſecundo, ſexto Idus Ianuarij, celebratum eſt Toleti ſextum Concilium in eccleſia S.Leocadiæ, ſub epiſcopis metropolitanis Eugenio Toletano, Honorato Hiſpalenſi, Iuliano Bracarenſi, Protaſio Tarraconenſi, Silua ſiue Selua Narbonenſi, & quadraginta quatuor alijs epiſcopis, & ſex eorum Vicarijs, qui iuſtis de cauſis impediti non poterant intereſſe. Huic cõcilio quoque interfuit Siſiſcius Eborenſis epiſcopus. Ex concilijs.*

In huius concilij Canone tertio, à Patribus, cum conſenſu Regis & optimatum atque illuſtrium virorum, ſtatutum & ſanctum eſt, vt quiſquis ſuccedentium temporũ regni ſortiretur apicem, non ante conſcẽderet Regiam ſedem, quàm inter reliqua cõditionum ſacramenta pollicèretur, nullum ſe non catholicũ permiſſurũ in ſuo regno degere. Si verò, poſtquã ad regni gubernacula acceſſiſſet, huius ipſe temerator exiſteret promiſſi, eſſet anathema maranatha in conſpectu ſempiterni Dei, & pabulum efficeretur ignis æterni. Similiter & omnes, qui cum eo conſentirent. Quam ſanctorum Patrum ſententiã piè ſequutus Ferdinandus Rex cognomento Catholicus, dũ regnorũ ſuorum finibus expulit atque exterminauit Iudæos & Sarracenos, vt etiam annotauit R.pater F.Bartholomæus Carrãça Mirandenſis, vir

pius

pius & eruditus, qui Concilia omnia pio atque vtili ſtudio in epitomen redegit. An. Domini.

Hoc tempore celebris fuit Tonantius (Conãtium in libris antiquis lego) poſt Maurilanem Palentinæ ſedis epiſcopus, vir & animo & corpore reuerẽdus, & ordinandis eccleſiaſticis officijs præcipuè intentus. In cantu eccleſiaſtico multa ædidit. Orationes etiam conſcripſit de omnium proprietate pſalmorũ. Vixit in pontificatu plus triginta annis, nimirum ab vltimo tempore Victerici Regis, vſque ad tẽpora Cinthillæ. Ex B. Alfonſo. 639

Mortuo Cinthilla, regnat Tulcas annis duobus, iuuenis indole regia præditus, & omnibus virtutibus optimo Principe dignis ornatus, quique de regno Gothorũ & Hiſpania tota bene meriturus videbatur, ſi vita longior cõtigiſſet. Mortuus eſt Toleti, magno ſui deſiderio relicto: Tulganem alij appellant. Sigebertus Abbas ait, propter pueritiæ leuitatem regno priuatum, atque ad eccleſiaſticos ordines relegatum. Cæterũ niſi Sigebertus fidelior eſt in Hiſtoria, quàm ſupputatiõe temporum, de ijs loquor, quæ ad Reges Gothorum pertinent, non magnam illi fidem habeo. 641

Mortuo Omar Rege Arabũ, imperat Mauris Autumar, vel ſecundũ alios Azamam xij. annis, quo regnante multũ decreuit imperiũ Romanorũ, magnaque regno Maurorũ acceſſio facta eſt. Hic Attuman Iſidoro Pacenſi dicitur, & Attoman.

An. Domini.

642 *Mortuo Tulca anno regni ſui ſecundo, Cindaſiunthus vacuam Gothorum regiam occupat,& regnat ſolus ſex annos,& cum filio Flauio Recceſiuntho quatuor, ac ſeptem menſes, vt ex Iſidoro Pacenſi, Luca Tudenſi, Chronicis Alfonſi Decimi,& annotationibus Alcobacienſibus colligo, quanquam inter eos deprauatione librorũ magna ſit differentia.*

Hic à ſummo Pontifice priuilegium obtinuit, vt primatus Hiſpaniæ pro arbitrio epiſcoporum eſſet vel Toleti vel Hiſpali. Huius tempore tota Hiſpania ſumma tranquilitate conquieuit. Lucas Tudenſis.

643 *Theodiſcus Græcus Honorato in Hiſpalenſi præſulatu ſucceſſerat, vir multarum linguarum peritus, qui quamuis eſſet ſpecioſus pelle decora, introrſum tamen turpis, aſtutam vulpem, imo vero lupũ rapacem ſub ſpecie ouis occultabat. quod re ipſa cõprobauit. Siquidem D. Iſidori libros de naturis rerũ & medicina, atque arte notoria, nõdum æditos corrupit, in odiũ fidei, & adulterauit, optima quæque reſecans ac falſa ſupponens, atque ita in linguam Arabicam opera cuiuſdam Arabis tranſtulit. Propter quod & alia multa, quibus perfidia ipſius innotuit, Synodali ſententia ab Archiepiſcopali dignitate depoſitus, ad Arabes ſe contulit, & ſectæ Mahometicæ adhæſit, atque ob hanc cauſam primatus Hiſpaniæ ab eccleſia Hiſpalenſi in Toletanam tranſlatus eſt. Ex Luca Tudenſi.*

Anno

Anno Flauij Cindaſuinthi quinto, celebratum eſt Toleti ſeptimum cōcilium, decimo quinto calendas Nouēbris, præſidente Orontio Emeritenſi metropolitano epiſcopo. Præter hunc interfuerunt alij tres metropolitani, Eugenius Toletanus Antonius Hiſpalenſis, Protaſius Tarraconenſis, & alij epiſcopi, numero omnes quadraginta, tametſi in Cōcilijs vulgo impreſsis tantum numerentur triginta octo. forte duo fuere aliorum epiſcoporum vicarij. Iſidorus Pacenſis & illum ſequutus Rodericus Archiepiſcopus Toletanus dicunt, in hoc concilio triginta tantum fuiſſe epiſcopos cum omni clero & vicarijs eorum, qui vel morbo impediti vel inopia venire nō poterant, & palatino collegio. Fuiſſe vero inter epiſcopos & vicarios eorum quadraginta. An. Domini. 646

In hoc cōcilio Taio (Talonem alij appellant) Cæſarauguſtanus epiſcopus, ab Rege & vniuerſo concilio Romam miſſus eſt, ad quærenda moralia Beati Gregorij, quæ in Hiſpanijs quorundam negligentia perierant. Cumque à ſummo Pontifice (opinor Theodoro, vel Martino primo) de die in diem reijceretur, quaſi in tam numeroſa Bibliotheca non poſſent reperiri: pius epiſcopus in Baſilica Apoſtolorū Petri & Pauli, noctem vnam in orationibus & lachrymis traduxit inſomnem, ac circa medium noctis, beatorū Apoſtolorū atq; ipſius S. Gregorij ac S. Auguſtini monitis & indicio, voti cōpos effectus, magna cū gloria reuertit ad ſuos. Ex iiſdē autoribus.

An. Domini

647 *Hoc anno, ſecundum Iſidorum Pacenſem: ſecundum Lucam Tudenſem, ſequenti, Flauius Receſithus à patre Cindaſiuntho cooptatus regnauit, vt diximus, cum patre annos quatuor, menſes ſeptem, ſolus verò octodecim annos, menſes vndecim. Fuit hic deuotus Catholicæ fidei cultor, & ſacrarum literarum perquam ſtudioſus, templa & ſacra altaria varijs ornamentis exornauit. Partim ex Iſidoro Pacenſi & Luca Tudenſi, partim ex Archiepiſcopo Toletano.*

651 *Eodem anno mortuo Eugenio Toletano præſule, ſubrogatus eſt alter Eugenius, qui poſtea fuit in diuorum numerū relatus, is videlicet, qui B. Alfonſum in illius eccleſiæ regimine præceſſit. Hic cum eſſet Eccleſiæ Toletanæ clericus, vita delectatus monachorum, Cæſarauguſtam profectus, monaſtico ſeſe mācipauit inſtituto, & martyrum ſepulchris aſſiduè deuotus inhæſit. Vnde principis imperio reuocatus, & præter voluntatem ſuā ad epiſcopatū Toletanū promotus, eruditione, ſcriptis, & ſanctitate vitæ nomen ſibi fecit celeberrimū. Scripſit librū de S. Trinitate, atque alia nonnulla tā carmine quàm proſa, & Dracontij Hexameron iam vetuſtate vitiatum, ſuo nitori reſtituit, & de ſeptimo die, quæ in Dracōtio deſiderabantur, ſuppleuit. Tenuit epiſcopalē dignitatem xij. fermè annis, temporibus Cindaſiūthi & Receſiunthi Regum, ſepultus tandem in baſilica S. Leocadiæ. Ex B. Alfonſo.*

Dra-

Dracontius iſte fuiſſe videtur Hiſpanus, quantum ex S. Iſidoro colligi poteſt, floruit temporibus Iuſtiniani Imp. & Athanagildi Regis Gothorum, cōpoſuit Hexameron creationis mundi. An. Domini

Mortuus eſt Toleti morte naturali Cindaſiūthus Rex, quem tamen aliqui veneno produnt periiſſe. Ex Chronicis Alfonſi Decimi. 652

Hoc quoque anno, nempe quinto Recceſiūthi Regis, celebratum eſt Toleti octauum concilium, in baſilica prætorienſi Apoſtolorū Petri & Pauli, ſexto Calendas Ianuarij, præſente Rege. Cui concilio interfuerūt quatuor metropolitani epiſcopi, Orontius Emeritenſis, Eugenius Toletanus, Antonius Hiſpalēſis, Potamius Bracarēſis, & alij epiſcopi quadraginta octo, ac decē aliorū epiſcoporū Vicarij, Abbates cū Archipresbytero & primicerio Toletano duodecim, Comites vero & viri illuſtres quindecim. Interfuit huic concilio Abientius epiſcopus Eborenſis. Videtur & B. Alfonſus huic interfuiſſe cōcilio. Nā inter abbates refertur Ildephonſus Abbas. Certū eſt enim, S. Alfonſum, qui & Hildephonſus dicitur, id temporis abbatē fuiſſe monaſterij Agalienſis, quæ nunc eſt eccleſia ſanctorum Coſmæ & Damiani in ſuburbio Toletano. Ex actis huius concilij colligi poſſe videtur, maioris ea tempeſtate dignitatis fuiſſe Comites, quàm Duces. Ita enim ſcribitur: Ella comes & dux. Fandila comes & dux.

In hoc cōcilio, inter alia multa ſingularē pietatē

An. domini. *ſpirantia, hoc quoque memorabili exemplo ſtatutū eſt, vt ſolus ille accedat ad ſacra Dei myſteria tractanda, quem morum innocentia & literarū ſplendor reddunt illuſtrem. Illud præterea cautum eſt, quod hodie pro dolor nimis multi peſſimo exemplo negligunt, vt ſi quis ſine ineuitabili neceſſitate atq; fragilitate, aut euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis, diebus quadrageſimæ carnibus veſci præſumeret, non ſolum reus eſſet reſurrectionis Dominicæ, verum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta communione, præterea toto illo anno ab omni carnium eſu abſtineret. Quos vero vel ætas, vel languor, vel neceſſitas excuſaret, non ante prohibita violare præſumerēt, quàm à ſacerdote permiſſum accepiſſent. Hæc ibi Canone 8. & 9. Ex poſteriori tomo Conciliorum.*

653 *S. Irene ad Nabanim Luſitaniæ fluuium, in oppido Tomar, pro pudicitia & amore Chriſti paſſa eſt ab ijs, quorum libidini caſtitatem ſuam virgo Deo dicata proſtituere noluit, proiecta ab occiſoribus in Nabanim, per Tagum delata eſt Scalabim, vbi ſepulta, nomen vrbi dedit. Huius glorioſæ virginis martyrium L. Andreas Reſendius latius explicauit in Breuiario Eborenſi.*

Eodem anno Autumar ſiue Azaman Arabum Rege à ſuis interfecto, Moabias regnauit annis xxv. Rodericus Toletanus. Iſidorus Pacenſis ponit anno ſuperiore.

Anno

Anno ſeptimo Receeſuinthi Regis, menſe Nouembri, celebratum eſt Toleti Concilium nonum, à ſedecim epiſcopis, in baſilica beatæ Mariæ ſemper virginis, ſub Eugenio præſule Toletano. Ex Concilijs. An. Domini. 654

In huius concilij decimo canone decretũ fuit, vt filij clericorum cuiuſcunque ordinis, ab epiſcopo ad ſubdiaconum, non ſolum hæreditatem paternã nunquam acciperent, ſed etiam in ſeruitutem illius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati eſſent, iure perenni traderentur.

Anno octauo eiuſdem Regis, celebratum eſt Toleti, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, decimum concilium Toletanum, ſub beato Eugenio Archiepiſcopo Toletano, & Fugitiuo Hiſpalenſi, & Potamio Bracarenſi & viginti duobus alijs epiſcopis, in quo inſtitutum eſt feſtum beatæ Mariæ ſemper virginis, quod etiam nunc tota Hiſpania celebratur, octauo die ante natiuitatem Chriſti ſeruatoris noſtri. Quo die celebratur idem officium, quod celebrari conſueuit in feſto Annunciationis eiuſdem ſacratiſſimæ virginis. Inſtitutum verò eſt hoc feſtum, quia dies ſolennis annunciationis, frequenter cadit in diem ita propinquum paſſioni aut reſurrectioni Dominicæ, vt ab eccleſia & populo Chriſtiano proprio die de more celebrari non poſſit. Ex Concilijs. 655

In eodem concilio venerabilis Potamius Braca-

An. Domini. *renſis eccleſiæ metropolitanus epiſcopus, non ſine multis aliorum ſanctorũ Patrum lachrymis ac ſuſpirijs, propria atq; vltronea confeßione ſe adminiſtratione epiſcopatus ſui abdicari poſtulauit, quod tactu fœmineo ſorduißet. Subrogatus eſt illi S. Fructuoſus eccleſiæ Dumienſis epiſcopus, ita tamen, vt Potamius nomen retineret epiſcopi, quod ipſe ſibi propria ſui criminis confeßione abſtulerat. Ex concilijs. Vtinam omnes hoc tempore vitam eccleſiaſticã profeßi, hoc peccatum perinde exhorrerent, aut humana fragilitate commißum pari pœnitentia cõtenderent expiare.*

Ioannes Trittemius memoriæ prodit, feſtum diuæ virginis, de quo diximus, à diuo Alfonſo inſtitutũ, & eſſe illud, quod nunc communi conſuetudine & cõſenſu celebratur ſexto Idus Decẽbris. Sed errat tota via. Quanquam non negauerim feſtũ hoc celebrius factũ Hiſpanis, propterea quòd beatißima virgo Maria, eo die S. Alfonſo apparuit, vt ſuo loco dicemus. Trittemij errorẽ ſequutus eſt Gregorius Gyraldus, dicens feſtum Conceptionis diuæ virginis à beato Alfonſo inſtitutum.

S. vero Fructuoſus, qui in hoc Toletano concilio electus eſt Archiepiſcopus Bracarenſis, regio ſtemmate clarus, & Ducis exercitus Hiſpaniæ filius, Conantij epiſcopi, cuius ſuperius meminimus, diſcipulus, multorũ monaſteriorũ in Hiſpania, atq; inter ea Compultenſis cœnobij: quod aiunt hodie appel-

lari

lari Sant Iuſto daltar, in Gallecia conditor extitit, An. Domini.
demum Bracarenſis eccleſiæ præſul, & viuus adhuc, & præſenti vita defunctus, multis effulſit miraculis. Huius opus eſt monaſterium prope Bracaram, in modico colle ſitum, quod nunc quoque S. Fructuoſi dicitur, atq; á deuotis ac religioſis fratribus ordinis D. Franciſci, ſed rigidioris obſeruantiæ habitatur. In quo facile antiquam ſtructuram & in ſtructuræ ratione venerandã conditoris ſanctitatẽ agnoſcas. Ibi adhuc ſepulchrũ ſanctiſſimi viri viſitur, ſed corpore Compoſtellã tranſlato vacuũ, niſi quòd fimbria veſtis ſacerdotalis, cum qua de more ſepultus fuit, & os vnum ex reliquijs ipſius, paucis ab hinc annis in eo fuit inuentum, dum in eo monaſterio Guardianum, vt ipſorum more loquar, ageret vir probus ac pius F. Chriſtophorus á Vimaranis, qui mihi hæc retulit.

Eodem anno Solis eclipſis, & ſtellæ in meridie viſæ, Hiſpaniam omnem territauerunt. Iſidorus Pacenſis.

Mortuo Beato Eugenio Toletanæ ſedis epiſcopo 662
metropolitano, ſubrogatur S. Alfonſus (quem alij Illefonſum, alij Ildefonſum, atque etiã Hildephonſum appellãt) claro nat9 loco, & S. Iſidori diſcipul9, cuius tẽpore duo hæretici ex Gallia Gothica in Hiſpaniã venerũt, & inuiolatã beatiſſimæ ſemper virginis Mariæ virginitatẽ ſacrilego ore polluere conati ſunt, inſanũ ac blaſphemũ Heluidij dogma reſtaurare vo-

An. Domini. re volentes. Horum alteri Teudio nomen, alteri Pelagio fuit. Quos beatus Pontifex Alfonſus, & facundiæ gratia & ſcripturarum teſtimonijs ita refutauit, vt confuſionis & verecundiæ plenos Hiſpania cedere coegerit. Quod obſequium tam gratum ſacratiſſimæ virgini matri extitit, vt ſanctorum agminibus ſtipata ipſi apparuerit, cum B. Alfonſus ad matutinas horas de nocte ſe conferret clero comitatus & populo, librum, quem de perpetua ipſius virginitate ſcripſerat, manu geſtans, idq́; XV. Calendas Ianuarias, quo die, vt diximus, ex decimi concilij Toletani decreto commemoratio Annunciationis glorioſiſſimæ virginis tota Hiſpania celebratur: neque ſolum apparuerit, ſed veſtem etiam ſacram, qua in facienda re diuina vteretur, dederit, tanquam diuinæ gratiæ & fauoris ſui pignus & obſidem. Quæ veſtis etiam hodie, ſumma cum religione, in adytis eccleſiæ Toletanæ ſeruatur, quanquam nō deſunt, qui in Ouetenſi eccleſia eſſe dicant. Neque poſt beatum Alfonſum, quiſquam præſul Toletanus auſus eſt ea veſte vti, præter Siſebertum archiepiſcopum, qui temeritate ſua de dignitate & ſede epiſcopali deturbatus, in exilio vitam miſeram ac triſtem exegit. Hæc ferè ex Roderico Archiepiſcopo Toletano, qui tamen in hoc lapſus eſt, quòd alterum horum hæreticorum, Heluidium appellauerit, quum impium Heluidij dogma, multis ante annis à D. Hieronymo non minus erudite quàm piè fuerit extinctum. Ex

hoc

hoc tempore feſtũ illud ſacratiſſimæ virginis, quod Anno domini *feſtum Expectationis diuæ virginis hodie plerique appellãt, crediderim celebrius factum Hiſpanis, quũ tamen decem ante annis plus minus inſtitutum ſit, quamuis multi libri Hiſpano ſermone conſcripti cõtrarium dicant.*

Ordinatus eſt epiſcopus S. Alfonſus in eccleſia S. Leocadiæ, cuius ſanctiſſimæ virginis corpus, poſtquam per multa ſecula latuerat ignoratum, ipſa ſe illi reuelante, primus patefecit. Ex breuiario Eborenſi.

Liber verò ipſius, quem de perpetua diuinæ matris virginitate ſcripſit, contra Iouiniani, Heluidij, & Pelagij hæreſin, quemque ſanctiſſima virgo Maria tanto munere & elogio commendauit, etiam hodie in pleriſque Hiſpaniæ eccleſiis extat manu ſcriptus, præſertim in Eborenſi. Ex eo ſunt lectiones eius feſti, de quo iam diximus. Equidem miror nondum typis excuſum, præſertim quum ſtylo ſit pro illo ſeculo ſatis eleganti, & pietatem ſpiret ſanctiſſimo præſule dignam,

B. Alfonſus, quum eccleſiam Toletanam rexiſſet 671 *annos nouem, menſes duos, præſentis vitæ miſerandos labores æterna gloria & perpetua quiete commutauit, ſepultus in eccleſia ſanctæ Leocadiæ, ad pedes B. Eugenij præceſſoris & auunculi ſui. Qui propter eloquentiæ ſuauitatem, os aureum, hoc eſt, Chryſoſtomus dictus eſt, & propter ſoliditatem doctrinæ,*

An. Domini. *ctrinæ, Aneoraſidei. Res geſtas Gothorum ab anno quinto Suintillæ Regis, vbi finem ſcribendi fecit S. Iſidorus, vſque ad hunc annum, nempe decimum octauum Flauij Reccesiũthi proſequutus eſt. Ex Iuliano Archiepiſcopo Toletano. De vita S. Alfonſi vide Breuiarium Eborenſe, qui illic S. Ildephonſus dicitur.*

672 *Flauius Reccesiũthus, quũ regnaſſet annos octodecim, mẽſes vndecim fatali morte deceſſit Toleti, calendis Septembris, vt inquit Rodericus Toletanus, relicto filio Theodofredo patre Roderici vltimi Gothorum Regis, vt autor eſt Lucas Tudenſis: ſepultus eſt in oppidulo quodam ſuo, quod tunc Gerticos, nunc Bamba dicitur, in territorio Palentino. Lucas Tudenſis dicit obijſſe Calendis Aprilis, ſed arbitror librum mendoſum.*

Eodem die, quo Reccesiunthus fato conceſſit, inter ipſos ploratus ac lamenta, regnum Bambæ (alij Vuanbanem appellant) ab omnibus delatum eſt, qui ſuperſtite adhuc Reccesiuntho, multorum tacitis præiudicijs Rex Gothorũ deſtinatus fuerat. Sed nullis precibus aut lachrymis adduci potuit, vt regnũ ſuſciperet, vſque dum quidam è ducibus enſe ſtricto extrema illi minatus eſt, niſi in preces Gothorum concederet. Ceſſit tandem minis magis quam precibus, atque vndeuigeſimo poſt die Toleti vnctus eſt in Regem. Cæterum dum Toleti, in primaria eccleſia beatæ Mariæ ſemper virginis, vngeretur à Quirico primate,

primate, in omnium conſpectu vapor quidam fumo ſimilis è capite illius viſus eſt aſcendiſſe, in modum columnæ, & apis è vertice in altum ſubuolare. Profeſſus eſt de more fidem Catholicam cum ſacramēto iuriſiurandi, & leges priorum Regum confirmauit, atque ita omnes in verba illius ſolenni carmine iurauerunt. Ex Iuliano Archiepiſcopo Toletano, Luca Tudenſi, & Roderico Toletano. An. Domini.

Petrus Antonius Beuter ait Bambā filium fuiſſe Recceſiunthi, ſed neſcio quo autore.

Aliqui memoriæ proditum reliquerunt, Bambā agricolam fuiſſe, atque diuino indicio ab aratro ad regni ſceptra pertractum verius quam ductum. Sed ego fabulam ſpecioſè confictam arbitror, præſertim cum in veterum monumentis nulla huius rei mentio fiat.

Initia regni Bambæ nouarum rerum ſtudio turbatiora fuere: ſiquidem Hildericus Nemauſenſis vrbis Comes, auxilio Gumildi Magalonenſis epiſcopi, & Ramiri Abbatis, contra Gothorum ſtatuta, Iudæos in patriam reuocauit, & totam Galliam Gothicam à fide Regis perfida rebellione abduxit. Cuius impio conatui, quia venerabilis Aregius Nemauſenſis epiſcopus eſſentiri noluit, ſanctū virū ſede ſua deturbauit, & tyrānica temeritate Ramirū Nemauſenſem epiſcopum creatum, contra ſacrorum Canonum ſtatuta, a duobus epiſcopis coniurationis ſuæ ſocijs fecit cōſecrari. Huius rei Bamba certior factus, 673

Paulum

An. Domini. *Paulum ducem cum iuſto exercitu contra illos miſit, hominem Græca origine & fide, qui fidei oblitus, ac ſuæ gentis ingenium referens, copijs Regijs cōtra ipſum Regem eſt abuſus, & perſidia cum hoſtibus communicata, Rex ab ijs ſalutatus, omnia hoſtilia contra Bambam, cui ſacramenti religione fidem ſuam obſtrinxerat, molitus eſt: & vt conatui vires ſuppeterent, eccleſias omni auro atque argento diſpoliauit, ac Francorum ac Vaſconum auxilia ingenti pecunia redemit. Sed vt nunquam bene ſuccedunt facta improba, Bamba coniuratæ rebellionis conſcius, præmiſſis copijs ac diuiſo exercitu, ipſe ſubſequutus, rebelles ciuitates & inter eas Gerundam ac Barcinonem partim deditione, partim vi breui recepit, ac proditorum potitus eſt tam glorioſa victoria, vt angelorum dicatur præſidijs tam arduum bellum tam paruo tempore, nempe ſex menſium ſpatio, tā fœliciter confeciſſe, præſertim quum tam procul abeſſet.*

Conſequutus verò eſt hanc victoriam, quo die primum regni ſui annum compleuit, hoc eſt, Calendis Septembribus, vt iam diximus. Poſt victoriam & coniuratos in poteſtatem ſuam redactos, Bamba Nemauſi ruinas reſtituit, quæcunque Pauli auaritia, ſacris ædibus fuerant ablata, ſumma diligentia reddi iubet, Argebadi Narbonenſis Archiepiſcopi precibus, qui ad hoc ſacris indutus veſtibus venerat, proditoribus vitam condonat, ſupplicium ſibi reſeruat.

uat. Lupum Francorum ducem,qui dicebatur hoſtilia moliri in Biterrenſi regione, ſola aduentus ſui fama in fugam conuertit. His ex animi ſententia peractis, Toletū gloriæ plenus reuertitur, ſexto poſt menſe quàm illinc deceſſerat, vbi ſolenni gratulatione, fauſtis acclamationibus & maximo omnium applauſu receptus eſt. Hoſtes ſuos in triumpho duxit, raſo capite & barba, nudis pedibus, ſaccis indutos & camelis impoſitos. Sed Paulus omnium coryphæus, qui Regis titulum vſurpauerat, corona picea inſignis, longa ſuorum comitante caterua, ludibriū factus omnium, tandem cum ſuis omnibus perpetuo carceri mancipatur, ſcilicet vt, qui ſe ſupra meritum extulerant, pro merito viuerent ac morerētur inglorij. Hanc hiſtoriam copioſius explicarunt Hiſpanicarum rerum ſcriptores tam Latini quàm Vernaculi: præcipue vero Iulianus Toletanus præſul, qui de hac coniuratione commentarium conſcripſit: nobis ſummam rei paucis perſtrinxiſſe ſufficiat. Anno domini

Bamba compoſitis rebus, Toletum muro, turribus & ædificijs elegantibus exornauit, atque in turri quadam hos verſus marmori inſculpendos curauit.

EREXIT FAVTORE DEO REX INCLYTVS VRBEM
BAMBA, SVAE CELEBREM PROTENDENS GENTIS HONOREM.

An. Domini. *Conſimiliter & hos verſus in porta proxima ponti, qui dicitur Dalcantara.*

VOS DOMINI SANCTI, QVORVM HIC PRAESENTIA FVLGET,
HANC VRBEM ET PLEBEM SOLITO SERVATE FAVORE.

675 *Bamba anno regni ſui quarto, pacato regno res quoque eccleſiaſticas vt componeret, concilium Toleti indixit, & celebrari fecit à Quirico vrbis Regiæ primate, & ſedecim epiſcopis, ac nonnullis aliorum epiſcoporum, qui iuſtis de cauſis venire non poterãt, vicarijs. Qua Synodo vehementer recreati ſunt patres, nam decimus octauus annus erat, ex quo nõ fuerat facta copia concilij. Celebratum verò ſeptimo Idus Nouembris.*

In hoc concilio Bamba ſuos cuique metropolitano ſuffraganeos epiſcopos aſsignauit, & epiſcopatus omneis Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ ſuis terminis de Patrum conſenſu diſtinxit, ſequutus in ea re priorũ Regum exempla, quorum ante ſe hiſtorias & res geſtas hac de cauſa legi publice iuſsit.

Lucenſem ac Legionenſem ciuitatem nulli metropolitano ſubiectam eſſe voluit, ſed immunem vtramque manere, ſicut ad ea vſque tempora fuerant.

Præterea ſtatutũ hac Synodo, vt clerici omnes ſeruarent regulam S. Iſidori. Item ſi quis Regi aliquid daret pro beneficio eccleſiaſtico, anathemate per-

perpetuo feriretur. Hæc omnia Lucas Tudenſis, quæ An. Domini.
ſi vera ſunt, mirum ſane videri debet, tantum Carthaginenſis prouinciæ conuocatos fuiſſe epiſcopos, quum omnium res ageretur. Illud verò de beneficijs vel ordinibus per munera conſequendis, non in hoc, ſed ſexto & octauo concilio vetitum reperio. Quod vero concilium hoc non generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, ſed prouinciale Carthaginẽſis prouinciæ fuerit, ex ipſo concilij principio conſtat. Vbi ſic legitur, In nomine ſanctæ Trinitatis, collectis in vnũ Carthaginẽſium prouinciæ Sacerdotibus &c. Proinde ſuſpicor, quæ de epiſcopatuum diſtinctis terminis referuntur, in alio concilio ſtatuta eſſe, præſertim quum ex fine huius concilij conſtet, Vuambanum (ita enim ibi appellatur) tunc inſtituiſſe, vt ſingulis annis concilium celebraretur.

Eodem anno celebratum eſt Bracaræ tertium concilium nouem Epiſcoporum, præſidente Leodigio Archiepiſcopo Bracarenſi, cui concilio interfuit Iulianus Hiſpalenſis epiſcopus metropolitanus. In alio Conciliorum codice inuenio decem huic concilio interfuiſſe epiſcopos.

Ducenta ſeptuaginta naues Arabum, quæ ad Hiſpaniæ litora appulerant, & maritima omnia cædibus ac rapinis fœdè vaſtauerant, miſſo Bambæ exercitu igni conflagrarunt, & Arabes omnes partim gladio cæſi, partim in captiuitatem abducti. Lucas Tudenſis & alij. 676

An. domini. *Moabius Arabũ Rex moritur, ſuccedit Hizit filius,*

678 *lius,& regnat annos tres. Toletanus. Iſidorus Pacenſis dicit fuiſſe Maulæ filium.*

681 *Bamba vitam monaſticam profeſſo, ſuccedit Eringius (quem alij Erwigium appellant) per tyrannidem ad hunc modum. Regnante Cindaſiuntho, vir quidam nobilis nomine Ardauaſtus ab Imperatore ſuo pulſus, è Græcia venit in Hiſpaniam, atque in fidem Regis ſe commiſit, quem Cindaſiunthus non ſolum benignè accepit, ſed etiam conſobrina ſua nuptum illi data, affinem ſibi fecit. Ex eo coniugio Eringius natus, qui nutritus & educatus in domo Regia, non contentus inter Comites referri, ad regnum etiam aſpirauit, ad quod viam quacunque ratione affectans, tandem Bambæ Regi letiferam miſcuiſſe potionem dicitur, cuius hauſtu mox Regis memoria turbata eſt, ac mox ipſe Rex paulatim alienari mẽte cœpit. Quod cum animaduertiſſet Quiricus, vrbis Regiæ metropolitanus epiſcopus, & proceres peiora veriti, Sacramentis eccleſiæ communiendum Regẽ in omnem euentum decreuerunt, quæ Sacramenta religioſus ac pius Rex deuotè ſuſcepit, ac demum ſibi redditus, regno nuncium remiſit, vitam monaſticã profeſſus in oppidulo quodam, quod vulgari ſermone Pampliga dicitur, prope Burgenſem ciuitatem. Regnum Eringius inuaſit, excluſo Theodofredo Recceſiunthi Regis filio, iuſto ac legitimo regni hærede. Ita vno ore produnt omnes Hiſpanicarum rerum ſcri-*

ſcriptores, quos ego quidem videre potui, à quibus tamen multum diſcrepant acta concilij Toletani duodecimi, in cuius concilij capite primo confirmatur electio Eringij Regis, & vniuerſa Synodus teſtatur ſibi & ſcriptis & teſtimonijs conſtare, Eringiũ à Vuambane (ita enim appellat) electum Regem, antequam ſe monaſticæ vitæ conſecraret, & conſecrationem ipſius ab eodem Rege Iuliano præſuli ſtudioſè commendatam. An. Domini.

Regnauit Bamba annos nouem, menſem vnum, vixit in monaſterio ſeptem annos. Archiepiſcopus Toletanus.

Eringius initio regni leges Gothicas recognouit, & à S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo fecit euulgari, ne eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur: Romanæ ſedis aſſenſu cauit, vt nullus Archiepiſcopus ſubditus eſſet primati. Præterea Cixilonem filiã ſuam Egicæ, primario inter Gothos viro, Bambæ Regis conſobrino vxorem dedit, metu, vt aiunt, Theofredi, ne principia regni eius turbaret. Lucas Tudenſis & alij.

Vxor huius in concilio decimo tertio Liubigotto appellatur.

Eodem anno, hoc eſt, Flauij Eringij primo, celebratum eſt Toleti duodecimum conciliũ menſe Ianuario, cuius modo mentionem feci, in baſilica apoſtolorum Petri & Pauli. cui concilio Iſidorus Pacenſis dicit triginta quinque epiſcopos interfuiſſe,

An. Domini *ſed ego vnum & quadraginta reperio, præter Annibodium Subdemeri Complutenſis epiſcopi vicariũ. interfuerunt præterea quinque abbates, & tredercim viri illuſtres. Præſedit Iulianus Hiſpalenſis Archiepiſcopus, cui adfuerunt Iulianus Toletanus, pro quo in Concilijs mendosè legitur Iulius, Luiba Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Cyprianus Tarroconenſis. Interfuit huic concilio Truſtimundus Eborenſis epiſcopus.*

Ex huius concilij capite ſexto conſtat, iam tum electionem epiſcoporum fuiſſe Regum Hiſpaniæ, ſed quæ electio debebat ab epiſcopis & præcipuè Toletano, cui erat à ſummo Pontifice generalis faciendi concilij poteſtas, probari. Idem etiam conſtat ex epiſtola Braulionis Cæſarauguſtani epiſcopi ad S. Iſidorum, quæ præfixa eſt operi etymologiarum S. Iſidori, in qua ſcribit ad hunc modũ. Speciali quoque gratia fretus, ſpeciali Domino, in quo vires ſanctæ eccleſiæ conſiſtunt, ſuggero: vt quia Euſebius noſter metropolitanus diſceſſit, habeas miſericordiæ curã, & hoc filiolo tuo noſtro Domino ſuggeras, vt illum illi loco præficiat, cuius doctrinæ ſanctitas cæteris ſit vitæ forma. Atque ſic reſpondet S. Iſidorus. De conſtituendo epiſcopo Tarraconenſi, non eam, quam petiſti, ſenſi ſententiam Regis, licet tamen & ipſe adhuc, vbi certius conuertat animum, illi manet incertum. Hæc ibi.

In eodem concilio fit mentio S. Pineuij cõfeſſoris, cuius

cuius corpus in monaſterio quodam oppiduli cuiuſdam Emeritenſis diœceſis, debito quieſcebat honore. An. Domini.

In hoc concilio abrogati ſunt epiſcopatus quidã, à Vuambane Rege in oppidulis quibuſdã obſcuris nõ ſatis conſulto inſtituti. Hæc omnia ex actis ipſius cõcilij, tomo poſteriore.

Hizit Arabum Rege mortuo, ſucceſſit Maula filius, qui tertiam partem tributi omnibus condonauit, hac liberalitate gratus omnibus, ſed ſexto regni ſui menſe rebus humanis ſublatus eſt. Inde regnum Arabũ in Maroan & Abdaliam diuiſum, & incertum etiam vulgus ſtudia in contraria ſciſſum eſt, atque ex hac diſſenſione regnũ per quatuor ferè annos infinitis cædibus & bellis inteſtinis male affectũ eſt. Maroan, vt vires ſibi cóntra riualem compararet, pollicitus eſt Conſtantino Pogonato Imperatori tributum annuum auri pondo tria millia, ſeruorum honeſtorum & equorum totidem, ea lege, vt ipſi contra æmulum faueret. quod tributum per nouem annos ſolutum ait Iſidorus Pacenſis. Quare offenſi Arabes, repudiato Maroan, omnes ad Abdaliam deſciuerunt. Ex Archiepiſcopo Toletano & Baptiſta Egnatio, qui ait hoc tributum à Mauia Sarracenorum duce promiſſum. Annotauit hoc etiam Petrus Antonius Beuter.

Anno Eringij Regis quarto, celebratum eſt Toleti decimũ tertium concilium Toletanum, pridie 684

An. Domini. *nonas Nouembris, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, à quadraginta octo epiſcopis, Archiepiſcopis tribus, Toletano, Bracarenſi, Emeritenſi, iiſdem qui duodecimo interfuerant, ſed Tarraconenſis & Narbonenſis miſerunt ſuos vicarios. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Hoc concilium aliqui anno 683. celebratum aiunt, nempe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, & à quinquaginta octo epiſcopis. In cuius quinto capite graui cõminatione prohibetur, ne quis vel Rex, vel cuiuſcunque conditionis alius, defuncti Regis vxorem ſuperſtitem connubio ſibi copulare, aut adulterina pollutione contaminare audeat. Qui contra fecerit, ab omni Christianorum communione ſecludatur, & ſulphureis cũ diabolo contradatur ignibus exurendus.

685 *Celebratum eſt Toleti decimum quartum concilium Toletanum, quod inter concilia vulgo impreſſa non extabat, donec Reuerendus Pat. F. Bartholomæus Carranza, inſtituti D. Dominici, hæc quoque quatuor concilia, quæ ignorabantur, ex antiquis bibliothecis & præcipue monaſterij S. Facundi, in lucem eruit. Interfuere ſedecim epiſcopi & vicarij abſentiũ, metropolitani ſuos miſere vicarios. Luiba Bracarenſis Reſeſundũ, Floriſindus Hiſpalenſis Gaudentium, Stephanus Emeritenſis Maximum abbatem, Sumifredus Narbonenſis Pacarum abbatem, vel vt ait Toletanus, Ioannem, Cyprianus Tarraco-*

raconenſis Vitellianum: celebratum vero 12. Calendas Decembris, die dominico. An. Domini.

Hoc concilium non fuit generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ, ſed prouinciale tantum, a ſeptēdecim epiſcopis Carthaginenſis prouinciæ celebratum, 18. calendas Decembris, aſsiſtentibus tamen vicarijs primarum ſedium iam nominatis, vt eadē in alijs quoque Hiſpaniæ prouincijs conuocato in omnibus concilio, tractata & confirmata inſtar eſſent generalis concilij. Quod eo tempore fieri non potuit, tum propter hyberni temporis iniurias, tum quod pontifices non ita pridem à generali concilio domū reuerſi, commodè congregari tam cito non poterant. Cauſa vero huius concilij hæc fuit, quod Romanus Pontifex ad Flauium Eringium Regem & epiſcopos Hiſpaniæ miſerat acta concilij ſexti Conſtantinopolitani, quod aliquot ante annis ſub Conſtantino quarto, conuocatum, à Dono, Ro. Pon. ſub Agathone cœptum, ſub Leone II. abſolutum fuerant, ad condemnandum errorem illorum, qui Apollinaris errorem atque hæreſin renouantes, duas in Chriſto naturas negabant. Ea voluit Romanus Pontifex Leo, ab omnibus Hiſpaniæ epiſcopis Synodali autoritate confirmata, per totam Hiſpaniam & Galliam Gothicam diuulgari, quemadmodum factum eſt.

Fuit id tēporis Archiepiſcopus Toletanus Iulianus Pomerius, ſtirpe quidē Iudaica, ſed parentibus Chriſtianis natus, & Toleti, cuius vrbis ciuis erat,

An. Domini *ſacro baptiſmatis lauacro lotus, Catholicæ fidei cultor acerrimus, vir eruditus & multis ingenij ſui monumẽtis clarus, quibus Hiſpaniam omnẽ illuſtrauit, tãta vitæ ſanctitate, vt Toletanæ eccleſiæ inter diuos referatur, S. Eugenij diſcipulus. Hæc ferè ex Archiepiſcopo Toletano & Hagiographis Hiſpaniæ.*

Archiepiſcopus Toletanus hoc loco ſignificare videtur, hunc Iulianum Pomerium alium eſſe ab eo, qui interfuit duodecimo concilio Toletano. in quo vehemẽter hallucinatur: ſiquidẽ Iulianus iſte Quirico ſucceßit, vt ipſemet alioin loco affirmat, & rexit eccleſiam Toletanam annis decem, mẽſe vno & ſeptẽ diebus, nempe vſque ad tertium annũ Egicæ ſiue Egicanis Regis, quo anno ex hoc ſæculo migrauit ad Dominũ, pridie nonas Martias, vt ait is, qui vitã illius beato Alfonſo ſubiũxit, qui neque Pomerij cognomentum illi tribuit, neque Iudaicæ originis mẽtionẽ vllã facit. Vnde ſuſpicor eos, qui hæc de illo prodiderunt, eo fuiſſe deceptos, quod alius fuit Iulianus Pomerius, de quo ſcribit S. Iſidorus, de quo & nos ſuperius ſuo loco ſcripſimus.

Fuit vero huic ſancto viro Iuliano indiuidua ſocietas, & pluſquam fraterna amicitia cum Guidila leuita viro ſancto, cum quo pietatis ſtudijs innutritus, vitæ ſe monaſticæ mãcipare decreuerat, ſed Deo aliud diſponente, Guidila diem ſuum obijt anno Bãbæ Principis octauo, ſexto Idus Septembris, ſepultus in monaſterio S. Felicis, in Canenſi oppido. Iulianus verò,

verò, poſt mortem Quirici, ad eccleſiæ Toletanæ An.Domini.
promotus eſt primatum. Ex eodem vitæ eius ſcriptore.

Eodem anno Abdalia Sarracenorum Rex moritur, aut ſaltem regno expellitur, regnat Abdemelic annis XXI. vt ait Archiepiſcopus Toletanus, tametſi Chronica Regis Alſonſi tantum dicant regnaſſe octodecim annos. Iſidorus Pacenſis dat illi an. 20. et dicit regnare cæpiſſe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo octogeſimotertio.

Iſidorus Pacenſis memoriæ tradidit, tẽpore Eringij maximam fuiſſe famem tota Hiſpania.

Eringius Toleti propria morte defunctus, poſtquã ſeptem regnaſſet annos, regnum Egicæ ſiue Egicani genero ſuo reliquit, qui vt primum fuit inauguratus regno, vxorem ſuam Eringij filiam repudiauit, propter nefarium ſcelus, quod Eringius in Bambã Regem auunculum ipſius Egicæ commiſerat, filium tamen Vitizam ex ea ſuſceptum regni hæredem deſtinauit, quem voluit in Tudenſi Galleciæ oppido reſidere, proinde quaſi filius Rex eſſet Sueuorum, pater Gothorum. Lucas Tudenſis. 688

Egica primo anno regi ſui, concilium decimum, quintũ indixit Toleti, in quo abſolui poſtulauit quũ ab alijs rebus, tũ vero à iureiurando, quod Eringio contra ius & æquũ præſtiterat. Celebratum verò cõciliũ hoc quinto Idus Maij, in eccleſia Apoſtolorũ 689

Petri

An. Domini. *Petri & Pauli. ſub Iuliano Primate præſule Toletano, Maximo Emerienſi, Fauſtino Bracarenſi, Floreſindo Hiſpalenſi, Sunfredo ſiue Sunifredo Narbonenſi, Siſuldo vicario Cypriani Tarraconenſis. Fuerunt in hoc concilio præter quinque vicarios abſentium, vnus & ſexaginta epiſcopi. Quo tempore, quia in Narbonenſi prouincia inguinali peſte laboratum eſt, epiſcopi, qui ad eam prouinciam pertinebant, ab hoc concilio excuſati ſunt, ſed ea lege, vt acta huius Concilij in ſingulis eccleſijs Cathedralibus publicè recitarentur atque admitterentur, contrarium facienti anathema & quintæ facultatum portionis multa pœna eſſet. Ex Archiepiſcopo Toletano & alijs.*

Biennio ante, Iulianus Toletanus Præſul, librum reſponſionis fidei ſuæ vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ Præſulum nomine, ad Benedictum ſecundum tunc Romanum Pontificem miſerat, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, verbum, corpus & animam, præterea alia quædam axiomata Theologica. Quæ omnia Benedictus incautius, vt eſt in ipſo concilio, lecta improbauit, & Iulianum ad retractanda, quæ dixerat, aut ſaltem teſtimonijs atque ſcripturarum & doctorum autoritate munienda non ſcripto, ſed nuncio adhortatus eſt. In hoc igitur Concilio, Iulianus omnia illa cum ſexaginta epiſcopis diligenter excuſſa, rationibus, ſacræ ſcripturæ teſtimonijs, & eccleſiaſticorum ſcriptorum autoribus, piè ac

ac catholicè dicta confirmat, atque aſſertionem tot An. Domini.
epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam Romam ad ſedem Apoſtolicam miſit, cum verſibus aliquot in laudem Imperatoris (opinor Iuſtiniani II.) Quæ Romæ benignè accepta, & ab omnibus recepta atque approbata ſunt, ipſo etiam Imperatore ſubſcribente, atque, Laus tua Deus in fines terræ, ſæpius acclamante. Legati ad eam rem miſſi, cum honore & gratiarum actionibus reuerſi ſunt. Partim ex actis ipſius Concilij, partim ex Roderico Tole- li. 3. c. 13.
tano.

In Summa conciliorum dicitur Idibus Maij celebratum, & interfuiſſe etiam Galliæ põtifices, & decima facultatum pars ſtatuta huius Concilij violanti multa conſtituitur.

Mortuo Iuliano Archiepiſcopo Toletano pridie 690
Nonas Martias, vt diximus, ſucceſſit illi Siſibertus is, cuius mentionem ſuperius anno 662. fecimus.

Anno ſexto Egicæ ſiue Egicanis Regis, Nonis Maij 693
celebratum eſt Toleti decimum ſextum Cõcilium, in quo Siſibertus Toletanus Archiepiſcopus, merito culpæ ſuæ, de ſede ac dignitate ſua depoſitus eſt ab vniuerſa Synodo. Decreuerunt verò Patres de nulla re agendum in Concilio, priuſquam paſtor ac præſul daretur eccleſiæ Toletanæ. Igitur Fœlix Hiſpalenſis Archiepiſcopus tranſlatus eſt ad eccleſiam Toletanam, Fauſtinus Bracarenſis ad Hiſpalẽſem:

An. Domini. *Petri & Pauli ſub Iuliano Primate præſule Toletano, Maximo Emerienſi, Fauſtino Bracarenſi, Floreſindo Hiſpalenſi, Sunfredo ſiue Sunifredo Narbonenſi, Siſuldo vicario Cypriani Tarraconenſis. Fuerunt in hoc concilio prӕter quinque vicarios abſentium, vnus & ſexaginta epiſcopi. Quo tempore, quia in Narbonenſi prouincia inguinali peſte laboratum eſt, epiſcopi, qui ad eam prouinciam pertinebant, ab hoc concilio excuſati ſunt, ſed ea lege, vt acta huius Concilij in ſingulis eccleſiis Cathedralibus publicè recitarentur atque admitterentur, contrarium facienti anathema & quintæ facultatum portionis multa pœna eſſet. Ex Archiepiſcopo Toletano & alijs.*

Biennio ante, Iulianus Toletanus Præſul, librum reſponſionis fidei ſuæ vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ Præſulum nomine, ad Benedictum ſecundum tunc Romanum Pontificem miſerat, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, verbum, corpus & animam, prӕterea alia quӕdam axiomata Theologica. Quӕ omnia Benedictus incautius, vt eſt in ipſo concilio, lecta improbauit, & Iulianum ad retractanda, quӕ dixerat, aut ſaltem teſtimonijs atque ſcripturarum & doctorum autoritate munienda non ſcripto, ſed nuncio adhortatus eſt. In hoc igitur Concilio, Iulianus omnia illa cum ſexaginta epiſcopis diligenter excuſſa, rationibus, ſacræ ſcripturæ teſtimonijs, & eccleſiaſticorum ſcriptorum autoribus, piè ac

ac catholicè dicta confirmat, atque aſſertionem tot An. Domini.
epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam Romam ad ſedem Apoſtolicam miſit, cum verſibus aliquot in laudem Imperatoris (opinor Iuſtiniani II.) Quæ Romæ benignè accepta, & ab omnibus recepta atque approbata ſunt, ipſo etiam Imperatore ſubſcribente, atque, Laus tua Deus in fines terræ, ſæpius acclamante. Legati ad eam rem miſſi, cum honore & gratiarum actionibus reuerſi ſunt. Partim ex actis ipſius Concilij, partim ex Roderico Tole- li.3.c.13.
tano.

In Summa conciliorum dicitur Idibus Maij celebratum, & interfuiſſe etiam Galliæ pōtifices, & decima facultatum pars ſtatuta huius Concilij violanti multa conſtituitur.

Mortuo Iuliano Archiepiſcopo Toletano pridie 690
Nonas Martias, vt diximus, ſucceſſit illi Siſibertus is, cuius mentionem ſuperius anno 662. fecimus.

Anno ſexto Egicæ ſiue Egicanis Regis, Nonis Maij 693
celebratum eſt Toleti decimum ſextum Cōcilium, in quo Siſibertus Toletanus Archiepiſcopus, merito culpæ ſuæ, de ſede ac dignitate ſua depoſitus eſt ab vniuerſa Synodo. Decreuerunt verò Patres de nulla re agendum in Concilio, priuſquam paſtor ac præſul daretur eccleſiæ Toletanæ. Igitur Fœlix Hiſpalenſis Archiepiſcopus tranſlatus eſt ad eccleſiam Toletanam, Fauſtinus Bracarenſis ad Hiſpalēſem:

An. Domini. *Felix Portugalenſis epiſcopus ad Bracarenſem. Emeritenſis, ac Narbonenſis ÿdem, quos ſuperiore Concilio poſuimus: Vera Tarraconenſis. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Cauſa depoſitionis Siſiberti ſiue Sisberti, in ipſius Concilÿ nono capite declaratur, qui ſcilicet ad depoſitionem Regis Egicæ attentauit, in cuius facinoris pœnam, loco & honore, in exilium perpetuum relegatus, priuatus eſt, bonis omnibus confiſcatis, & á Cōcilio excōmunicatus, ita vt niſi in mortis articulo, ad communionem non poſſet admitti, ſecundum antiquorum Canonum ſanctionem. Statutum quoque, vt quicunque religioſi, cuiuſcunque religionis aut ordinis aut honoris, talia in Principem ſuum attentarent, ſimili pœna multarentur.

694 *Quinto Idus Nouembris, celebrata eſt Toleti decima ſeptima Synodus, in eccleſia S. Leocadiæ, in qua corpus eius tum requieſcebat, ab ÿſdem epiſcopis, qui Concilio ſuperiori interfuerunt. In qua Synodo Egica Rex humi proſtratus, Patrum orationibus deuotè ſe commendauit, & ad multa, de quibus ad ipſos referebat, reſponderi ſibi poſtulauit. Ex Toletano & aliÿs. Hic obiter annotandum, quod in margine Roderici Toletani manu ſcripti, cuius mihi copiā fecit Sereniſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus meus D. Henricus Cardinalis & infans Portugalliæ, adſcriptum reperi, Fœlicem iſtum Bracarenſem Archiepiſcopum, in hoc Concilio ſe Bracarenſem ac Dumien-*

Dumienſem epiſcopum ſcribere, in libro Canonum. Quæ res eorum opinionē adiuuat, qui Dumienſem eccleſiam arbitrantur, non Mindonienſem, vt quidam volunt, ſed eam, quæ prope Bracaram etiam hodie S. Martini Dumienſis dicitur. An. Domini.

Hoc tempore Iudæi perfidi non ſolum tunicam ſacri baptiſmatis Chriſtiani, quam ſuſceperant, macularunt, ſed etiam contra Regem Regnumque cōſpirare auſi ſunt, in quos hæc pœna ſtatuta, vt omnibus ſuis rebus nudati, tam ipſi perfidi, quam vxores eorum & filij, ac reliqua poſteritas per cunctas Hiſpaniarum prouincias, ſeruituti ſubiacerent perpetuæ, manerentque vſquequaque diſperſæ. Præterea quicūque eoſdem Iudæos in ſeruitutem reciperent, in nullo eos permitterent rituum ſuorum cerimoniās celebrare aut colere. Filij vero eorum à ſeptimo ætatis anno nullā cum parentibus ſuis habitationem aut ſocietatem habere permitterentur, ſed fideliſſimis Chriſtianis nutriendi traderentur, & filiæ eorum ac filij Chriſtianis in matrimoniū darentur, ne infidelium patrum ſuorum ſemitas, quibuſlibet occaſionibus iterare poſſent. Et eiuſdē Concilij capite octauo.

Egica tribus annis ante mortem iam ſenio grauis, filium ſuum ex Cixilone vxore Vitizam regni hæredem fecit & conſortem, ac Tudæ in Galecia, cui regno ipſum peculiariter præfecit, ſedem habere voluit. Vbi etiā Fafila dux Cātabræ, fili⁹ Cindaſiūthi 698

Regis

An. Domini *Regis agebat, in exilium ab Egica nouarum rerum metu relegatus. Eum Vitiza inſtigante vxore Faſilæ, cum qua Vitiza clam conſueuerat, claua in capite ita percuſſit, vt ex eo vulnere paucis poſt diebus obierit prope Vrbicum fluuium, in oppido, quod tūc Duodecim manus, nunc Palatium dicitur. Fuit hic Faſila, pater Regis Pelagij, inſtauratoris Hiſpaniæ. Ex Luca Tuden. & Archie. Toletano.*

701 *Egica Toleti propria morte deceſſit, & honorificê ſepultus eſt: quem Lucas Tudenſis ſapientis ac patientis elogio decorat, ac ter cum Francis dubia victoria pugnaſſe ſcribit, quod tamen apud alios non inueni.*

Mortuo patri ſucceſſit Vitiza, Rex flagitioſus, & omni ſcelerum ac libidinū genere inquinatiſſimus, qui quanquam principio regni clementiam ac liberalitatem ſimulata pietate mentiretur, tamen mox ad proprium ingenium rediјt. Primo anno regni concilium in eccleſia S. Petri, in ſuburbio Toletano, ſuper adminiſtratione regni, cum epiſcopis & primatibus celebrauit. Theodofredum Cordubæ exulantem erutis oculis excæcauit, ne, quia gratioſus erat populo, & Rege Receſiuntho natus, aliquando ad regnum aſpiraret. Idem moliebatur & Pelagio, Faſilæ Ducis filio, ſed ille in Cantabriam profectus, fuga ſibi ſalutem quæſiuit. Ex Luca Tudenſi & Roderico Toletano.

702 *Mortuo Fœlice præſule Toletano, ſucceſſit Gundericus*

dericus,vir eruditione, ſanctitate & miraculis clarus. Ex iiſdem & Iſidoro Pacenſi. Anno domini

Vitiza hactenus occultè malus & impudicus, depoſito omni pudore, publicè cœpit habenas laxare libidini, & vxores multas, plures concubinas domi habuit, ac proceres regni, exemplum ſuum vt ſequerentur, hortatus eſt, nec non & plebi idem impune licere voluit. Verum pōtifices ac ſacerdotes veritus, ne tam effreni proteruitati obuiam irent, & populum ab obſequio tam perditi Regis cenſuris eccleſiaſticis deterrerēt, eos quoque eadem voluptatis illecebra ſibi deuinciendos duxit. Edixit igitur ſacerdotibus, vt quot quiſque vellat aut poſſet, vxores vel cōcubinas domi alerent, neue conſtitutionibus Pontificijs contrarium iubentibus obtemperarent. Ex iiſdem autoribus.

Defuncto Gunderico Archiepiſcopo Toletano ſuffectus eſt Sinderedus, quo præſule Toletum venit in poteſtatem Maurorum. Archi. Toleta. 704

Vitiza per ſpeciem pacis ciuitates omnes Hiſpaniæ, præter Toletum, Legionem & Aſturicam, muris nudauit, videlicet metum alicuius rebellionis conſcientia ſibi ſuggerente. Ex Luca Tudenſi. Archiepiſcopus Toletanus addit, eum omnem armorū vſum ſuſtuliſſe, ne haberent, quo ipſi reſiſterent. ſed hoc Lucas Tudenſis à Roderico Rege factum ſcribit, idque ſubdolo conſilio Iuliani Comitis, quippe qui mētitus amicum, autor illi fuerit, vt quoniā trāquilla 707

An. domini. *Moabius Arabũ Rex moritur, ſuccedit Hizit ſi-*
678 *lius,& regnat annos tres. Toletanus. Iſidorus Pacen*
ſis dicit fuiſſe Maulæ filium.

681 *Bamba vitam monaſticam profeſſo, ſuccedit E-*
ringius (quem alij Erugium appellant) per tyran-
nidem ad hunc modum. Regnante Cindaſiuntho, vir
quidam nobilis nomine Ardauaſtus ab Imperatore
ſuo pulſus, è Græcia venit in Hiſpaniam, atque in fi-
dem Regis ſe commiſit, quem Cindaſiunthus non ſo-
lum benignè accepit, ſed etiam conſobrina ſua nu-
ptum illi data, affinem ſibi fecit. Ex eo coniugio Erin
gius natus, qui nutritus & educatus in domo Regia,
non contentus inter Comites referri, ad regnum e-
tiam aſpirauit, ad quod viam quacunque ratione
affectans, tandem Bambæ Regi letiferam miſcuiſſe
potionem dicitur, cuius hauſtu mox Regis memoria
turbata eſt, ac mox ipſe Rex paulatim alienari mẽ
te cœpit. Quod cum animaduertiſſet Quiricus, vrbis
Regiæ metropolitanus epiſcopus, & proceres peiora
veriti, Sacramentis eccleſiæ communiendum Regẽ
in omnem euentum decreuerunt, quæ Sacramenta
religioſius ac pius Rex deuotè ſuſcepit, ac demum ſibi
redditus, regno nuncium remiſit, vitam monaſticã
profeſſus in oppidulo quodam, quod vulgari ſermo-
ne Pampliga dicitur, prope Burgenſem ciuitatem.
Regnum Eringius inuaſit, excluſo Theodofredo Rec
ceſiunthi Regis filio, iuſto ac legitimo regni hærede.
Ita vno ore produnt omnes Hiſpanicarum rerum
ſcri-

ſcriptores, quos ego quidem videre potui, á quibus An. Domini.
tamen multum diſcrepant acta concilij Toletani duodecimi, in cuius concilij capite primo confirmatur electio Eringij Regis, & vniuerſa Synodus teſtatur ſibi & ſcriptis & teſtimonijs conſtare, Eringiũ á Vuambane (ita enim appellat) electum Regem, antequam ſe monaſticæ vitæ conſecraret, & conſecrationem ipſius ab eodem Rege Iuliano præſuli ſtudiosè commendatam.

Regnauit Bamba annos nouem, menſem vnum, vixit in monaſterio ſeptem annos. Archiepiſcopus Toletanus.

Eringius initio regni leges Gothicas recognouit, & á S. Iſidoro inſtitutas nomine ſuo fecit euulgari, ne eccleſiæ nomine forum iudiciale agi videretur: Romanæ ſedis aßenſu cauit, vt nullus Archiepiſcopus ſubditus eßet primati. Præterea Cixilonem filiã ſuam Egicæ, primario inter Gothos viro, Bambæ Regis conſobrino vxorem dedit, metu, vt aiunt, Theofredi, ne principia regni eius turbaret. Lucas Tudenſis & alij.

Vxor huius in concilio decimo tertio Liubigotto appellatur.

Eodem anno, hoc eſt, Flauij Eringij primo, celebratum eſt Toleti duodecimum conciliũ menſe Ianuario, cuius modo mentionem feci, in baſilica apoſtolorum Petri & Pauli. cui concilio Iſidorus Pacenſis dicit triginta quinque epiſcopos interfuiſſe,

An.Domini *ſed ego vnum & quadraginta reperio, præter Annibodium Subdemeri Complutenſis epiſcopi vicariũ. interfuerunt præterea quinque abbates, & tredercim viri illuſtres. Præſedit Iulianus Hiſpalenſis Archiepiſcopus, cui adfuerunt Iulianus Toletanus, pro quo in Concilijs mendoſe legitur Iulius, Luiba Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis, Cyprianus Tarroconenſis. Interfuit huic concilio Truclimundus Eborenſis epiſcopus.*

Ex huius concilij capite ſexto conſtat, iam tum electionem epiſcoporum fuiſſe Regum Hiſpaniæ, ſed quæ electio debebat ab epiſcopis & præcipuè Toletano, cui erat à ſummo Pontifice generalis faciendi concilij poteſtas, probari. Idem etiam conſtat ex epiſtola Braulionis Cæſarauguſtani epiſcopi ad S. Iſidorum, quæ præfixa eſt operi etymologiarum S. Iſidori, in qua ſcribit ad hunc modũ. Speciali quoque gratia fretus, ſpeciali Domino, in quo vires ſanctæ eccleſiæ conſiſtunt, ſuggero: vt quia Euſebius noſter metropolitanus diſceſſit, habeas miſericordiæ curã, & hoc filiolo tuo noſtro Domino ſuggeras, vt illum illi loco præficiat, cuius doctrinæ ſanctitas cæteris ſit vitæ forma. Atque ſic reſpondet S. Iſidorus. De conſtituendo epiſcopo Tarraconenſi, non eam, quam petiſti, ſenſi ſententiam Regis, licet tamen & ipſe adhuc, vbi certius conuertat animum, illi manet incertum. Hæc ibi.

In eodem concilio fit mentio S. Pineuij cõfeſſoris, cuius

cuius corpus in monaſterio quodam oppiduli cuiuſ-dam Emeritenſis diœceſis , debito quieſcebat ho-nore. An. Domini.

In hoc concilio abrogati ſunt epiſcopatus quidã, à Vuambane Rege in oppidulis quibuſdã obſcuris nõ ſatis conſulto inſtituti. Hæc omnia ex actis ipſius cõ-cilij, tomo poſteriore.

Hizit Arabum Rege mortuo, ſucceſſit Maula fi-lius, qui tertiam partem tributi omnibus condona-uit, hac liberalitate gratus omnibus, ſed ſexto regni ſui menſe rebus humanis ſublatus eſt. Inde regnum Arabũ in Maroan & Abdaliam diuiſum, & incer-tum etiam vulgus ſtudia in contraria ſciſſum eſt, atque ex hac diſſenſione regnũ per quatuor ferè an-nos infinitis cædibus & bellis inteſtinis male affectũ eſt. Maroan, vt vires ſibi contra riualem compara-ret, pollicitus eſt Conſtantino Pogonato Imperato-ri tributum annuum auri pondo tria millia, ſeruo-rum honeſtorum & equorum totidem, ea lege, vt ipſi contra æmulum faueret. quod tributum per no-uem annos ſolutum ait Iſidorus Pacenſis. Quare of-fenſi Arabes, repudiato Maroan, omnes ad Abdali-am deſciuerunt. Ex Archiepiſcopo Toletano & Ba-ptiſta Egnatio, qui ait hoc tributum à Mauia Sar-racenorum duce promiſſum. Annotauit hoc etiam Petrus Antonius Beuter.

Anno Eringij Regis quarto, celebratum eſt To- 684
leti decimũ tertium concilium Toletanum, pridie

An. Domini. *nonas Nouembris, in eccleſia Apoſtolorum Petri & Pauli, à quadraginta octo epiſcopis, Archiepiſcopis tribus, Toletano, Bracarenſi, Emeritenſi, iiſdem qui duodecimo interfuerant, ſed Tarraconenſis & Narbonenſis miſerunt ſuos vicarios. Ex Archiepiſcopo Toletano.*

Hoc concilium aliqui anno 683. celebratum aiunt, nempe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, & à quinquaginta octo epiſcopis. In cuius quinto capite graui cõminatione prohibetur, ne quis vel Rex, vel cuiuſcunque conditionis alius, defuncti Regis vxorem ſuperſtitem connubio ſibi copulare, aut adulterina pollutione contaminare audeat. Qui contra fecerit, ab omni Chriſtianorum communione ſecludatur, & ſulphureis cũ diabolo contradatur ignibus exurendus.

685 *Celebratum eſt Toleti decimum quartum concilium Toletanum, quod inter concilia vulgo impreſſa non extabat, donec Reuerendus Pat. F. Bartholomæus Carranza, inſtituti D. Dominici, hæc quoque quatuor concilia, quæ ignorabantur, ex antiquis bibliothecis & præcipue monaſterij S. Facundi, in lucem eruit. Interfuere ſedecim epiſcopi & vicarij abſentiũ, metropolitani ſuos miſere vicarios. Luiba Bracarenſis Reſeſundũ, Floriſindus Hiſpalenſis Gaudentium, Stephanus Emeritenſis Maximum abbatem, Sumifredus Narbonenſis Pacarum abbatem, vel vt ait Toletanus, Ioannem, Cyprianus Tarraco-*

raconenſis Vitellianum:celebratum vero 12.Calendas Decembris,die dominico. An. Domini,

Hoc concilium non fuit generale totius Hiſpaniæ & Galliæ Gothicæ,ſed prouinciale tantum, a ſeptēdecim epiſcopis Carthaginenſis prouinciæ celebratum, 18.calendas Decembris, aſſiſtentibus tamen vicarijs primarum ſedium iam nominatis, vt eadē in alijs quoque Hiſpaniæ prouincijs conuocato in omnibus concilio,tractata & confirmata inſtar eſſent generalis concilij. Quod eo tempore fieri non potuit, tum propter hyberni temporis iniurias, tum quod pontifices non ita pridem à generali concilio domū reuerſi , commodè congregari tam cito non poterant. Cauſa vero huius concilij hæc fuit,quod Romanus Pontifex ad Flauium Eringium Regem & epiſcopos Hiſpaniæ miſerat acta concilij ſexti Conſtantinopolitani,quod aliquot ante annis ſub Conſtantino quarto,conuocatum, à Dono,Ro.Pon. ſub Agathone cœptum, ſub Leone II. abſolutum fuerant,ad condemnandum errorem illorum, qui Apollinaris errorem atque hæreſin renouantes,duas in Chriſto naturas negabant. Ea voluit Romanus Pontifex Leo,ab omnibus Hiſpaniæ epiſcopis Synodali autoritate confirmata, per totam Hiſpaniam & Galliam Gothicam diuulgari,quemadmodum factum eſt.

Fuit id tēporis Archiepiſcopus Toletanus Iulianus Pomerius,ſtirpe quidē Iudaica,ſed parentibus Chriſtianis natus,& Toleti,cuius vrbis ciuis erat,

An. Domini *ſacro baptiſmatis lauacro lotus, Catholicæ fidei cultor acerrimus, vir eruditus & multis ingenij ſui monumētis clarus, quibus Hiſpaniam omnē illuſtrauit, tāta vitæ ſanctitate, vt Toletanæ eccleſiæ inter diuos referatur, S. Eugenij diſcipulus. Hæc fere ex Archiepiſcopo Toletano & Hagiographis Hiſpaniæ.*

Archiepiſcopus Toletanus hoc loco ſignificare videtur, hunc Iulianum Pomerium alium eſſe ab eo, qui interfuit duodecimo concilio Toletano. in quo vehemēter hallucinatur: ſiquidē Iulianus iſte Quirico ſucceſſit, vt ipſemet alio in loco affirmat, & rexit eccleſiam Toletanam annis decem, mēſe vno & ſeptē diebus, nempe vſque ad tertium annū Egicæ ſiue Egicanis Regis, quo anno ex hoc ſæculo migrauit ad Dominū, pridie nonas Martias, vt ait is, qui vitā illius beato Alfonſo ſubiūxit, qui neque Pomerij cognomentum illi tribuit, neque Iudaicæ originis mētionē vllā facit. Vnde ſuſpicor eos, qui hæc de illo prodiderunt, eo fuiſſe deceptos, quod alius fuit Iulianus Pomerius, de quo ſcribit S. Iſidorus, de quo & nos ſuperius ſuo loco ſcripſimus.

Fuit vero huic ſancto viro Iuliano indiuidua ſocietas, & pluſquam fraterna amicitia cum Guidila leuita viro ſancto, cum quo pietatis ſtudijs innutritus, vitæ ſe monaſticæ mācipare decreuerat, ſed Deo aliud diſponente, Guidila diem ſuum obijt anno Bābæ Principis octauo, ſexto Idus Septembris, ſepultus in monaſterio S. Felicis, in Canenſi oppido. Iulianus verò,

verò, poſt mortem Quirici, ad eccleſiæ Toletanæ primatum. Ex eodem vitæ eius ſcriptore. An. Domini.

Eodem anno Abdalia Sarracenorum Rex moritur, aut ſaltem regno expellitur, regnat Abdemelic annis XXI. vt ait Archiepiſcopus Toletanus, tametſi Chronica Regis Alfonſi tantum dicant regnaſſe octodeciu annos. Iſidorus Pacenſis dat illi an. 20. et dicit regnare capiſſe æra ſeptingenteſima vigeſima prima, hoc eſt, anno Domini ſexcenteſimo octogeſimo tertio.

Iſidorus Pacenſis memoriæ tradidit, tēpore Eringij maximam fuiſſe famem tota Hiſpania.

Eringius Toleti propria morte defunctus, poſtquā ſeptem regnaſſet annos, regnum Egicæ ſiue Egicani genero ſuo reliquit, qui vt primum fuit inauguratus regno, vxorem ſuam Eringij filiam repudiauit, propter nefarium ſcelus, quod Eringius in Bambā Regem auunculum ipſius Egica commiſerat, filium tamen Vitizam ex ea ſuſceptum regni hæredem deſtinauit, quem voluit in Tudenſi Galleciæ oppido reſidere, proinde quaſi filius Rex eſſet Sueuorum, pater Gothorum. Lucas Tudenſis. 688

Egica primo anno regi ſui, concilium decimum, quintū indixit Toleti, in quo abſolui poſtulauit quū ab alijs rebus, tū vero à iureiurando, quod Eringio contra ius & æquū praſtiterat. Celebratum verò cōciliū hoc quinto Idus Maij, in eccleſia Apoſtolorū 689

Petri

An. Domini. *Petri & Pauli. ſub Iuliano Primate præſule Toletano, Maximo Emerienſi, Fauſtino Bracarenſi, Floreſindo Hiſpalenſi, Sunfredo ſiue Sunifredo Narbonenſi, Siſuldo vicario Cypriani Tarraconenſis. Fuerunt in hoc concilio præter quinque vicarios abſentium, vnus & ſexaginta epiſcopi. Quo tempore, quia in Narbonenſi prouincia inguinali peſte laboratum eſt, epiſcopi, qui ad eam prouinciam pertinebant, ab hoc concilio excuſati ſunt, ſed ea lege, vt acta huius Concilij in ſingulis eccleſiis Cathedralibus publicè recitarentur atque admitterentur, contrarium facienti anathema & quintæ facultatum portionis multa pœna eſſet. Ex Archiepiſcopo Toletano & alijs.*

Biennio ante, Iulianus Toletanus Præſul, librum reſponſionis fidei ſuæ vel ſuo, vel omnium Hiſpaniæ Præſulum nomine, ad Benedictum ſecundum tunc Romanum Pontificem miſerat, in quo affirmabat tres in Chriſto ſubſtantias, verbum, corpus & animam, præterea alia quædam axiomata Theologica. Quæ omnia Benedictus incautius, vt eſt in ipſo concilio, lecta improbauit, & Iulianum ad retractanda, quæ dixerat, aut ſaltem teſtimonijs atque ſcripturarum & doctorum autoritate munienda non ſcripto, ſed nuncio adhortatus eſt. In hoc igitur Concilio, Iulianus omnia illa cum ſexaginta epiſcopis diligenter excuſſa, rationibus, ſacræ ſcripturæ teſtimonijs, & eccleſiaſticorum ſcriptorum autoribus, piè

ac

ac catholicè dicta confirmat, atque aſſertionem tot An. Domini.
epiſcoporum ſubſcriptionibus munitam Romam ad ſedem Apoſtolicam miſit, cum verſibus aliquot in laudem Imperatoris (opinor Iuſtiniani II.) Quæ Romæ benignè accepta, & ab omnibus recepta atque approbata ſunt, ipſo etiam Imperatore ſubſcribente, atque, Laus tua Deus in fines terræ, ſæpius acclamante. Legati ad eam rem miſſi, cum honore & gratiarum actionibus reuerſi ſunt. Partim ex actis ipſius Concilij, partim ex Roderico Tole- li.3.c.13.
tano.

In Summa conciliorum dicitur Idibus Maij celebratum, & interfuiſſe etiam Galliæ pōtifices, & decima facultatum pars ſtatuta huius Concilij violanti multa conſtituitur.

Mortuo Iuliano Archiepiſcopo Toletano pridie 690
Nonas Martias, vt diximus, ſucceſſit illi Siſibertus is, cuius mentionem ſuperius anno 662. fecimus.

Anno ſexto Egicæ ſiue Egicanis Regis, Nonis Maij 693
celebratum eſt Toleti decimum ſextum Cōcilium, in quo Siſibertus Toletanus Archiepiſcopus, merito culpæ ſuæ, de ſede ac dignitate ſua depoſitus eſt ab vniuerſa Synodo. Decreuerunt verò Patres de nulla re agendum in Concilio, priuſquam paſtor ac præſul daretur eccleſiæ Toletanæ. Igitur Fœlix Hiſpalenſis Archiepiſcopus tranſlatus eſt ad eccleſiam Toletanam, Fauſtinus Bracarenſis ad Hiſpalēſem:

Fœlix

Ani Domini. *Felix Portugalenſis epiſcopus ad Bracarenſem. Emeritenſis, ac Narbonenſis iȷdem, quos ſuperiore Concilio poſuimus: Vera Tarraconenſis. Ex Archie piſcopo Toletano.*

Cauſa depoſitionis Siſiberti ſiue Sisberti, in ipſius Concilij nono capite declaratur, qui ſcilicet ad depo ſitionem Regis Egicæ attentauit, in cuius facinoris pœnam, loco & honore, in exilium perpetuum relegatus, priuatus eſt, bonis omnibus conſiſcatis, & á Cō cilio excōmunicatus, ita vt niſi in mortis articulo, ad communionem non poſſet admitti, ſecundum an tiquorum Canonum ſanctionem. Statutum quoque, vt quicunque religioſi, cuiuſcunque religionis aut ordinis aut honoris, talia in Principem ſuum atten tarent, ſimili pœna multarentur.

694 *Quinto Idus Nouembris, celebrata eſt Toleti de cima ſeptima Synodus, in eccleſia S. Leocadiæ, in qua corpus eius tum requieſcebat, ab iȷſdem epiſcopis, qui Concilio ſuperiori intefuerunt. In qua Synodo Egica Rex humi proſtratus, Patrum orationibus deuote ſe commendauit, & ad multa, de quibus ad ipſos referebat, reſponderi ſibi poſtulauit. Ex Toletano & aliȷs. Hic obiter annotandum, quod in margine Roderici Toletani manu ſcripti, cuius mihi copiā fecit Sereniſſimus ac Reuerendiſſimus Dominus meus D. Henricus Cardinalis & infans Portugalliæ, adſcriptum reperi, Fœlicem iſtum Bracarenſem Ar chiepiſcopum, in hoc Concilio ſe Bracarenſem ac*

Dumien-

Dumienſem epiſcopum ſcribere, in libro Canonum. An. Domini.
Quæ res eorum opinionē adiuuat, qui Dumienſem eccleſiam arbitrantur, non Mindonienſem, vt quidam volunt, ſed eam, quæ prope Bracaram etiam hodie S. Martinì Dumienſis dicitur.

Hoc tempore Iudæi perfidi non ſolum tunicam ſacri baptiſmatis Chriſtiani, quam ſuſceperant, macularunt, ſed etiam contra Regem Regnumque cōſpirare auſi ſunt, in quos hæc pœna ſtatuta, vt omnibus ſuis rebus nudati, tam ipſi perfidi, quam vxores eorum & filij, ac reliqua poſteritas per cunctas Hiſpaniarum prouincias, ſeruituti ſubiacerent perpetuæ, manerentque vſquequaque diſperſæ. Præterea quicūque eoſdem Iudæos in ſeruitutem reciperent, in nullo eos permitterent rituum ſuorum cerimoniās celebrare aut colere. Filij vero eorum à ſeptimo ætatis anno nullā cum parentibus ſuis habitationem aut ſocietatem habere permitterentur, ſed fideliſsimis Chriſtianis nutriendi traderentur, & filiæ eorum ac filij Chriſtianis in matrimoniū darentur, ne infidelium patrum ſuorum ſemitas, quibuſlibet occaſionibus iterare poſſent. Et eiuſdē Concilij capite octauo.

Egica tribus annis ante mortem iam ſenio grauis, filium ſuum ex Cixilone vxore Vitizam regni hæredem fecit & conſortem, ac Tudæ in Galecia, cui regno ipſum peculiariter præfecit, ſedem habere voluit. Vbi etiā Fafila dux Cātabræ, filiꝰ Cindaſiūthi 698

Regis

dericus, vir eruditione, ſanctitate & miraculis clarus. Ex iiſdem & Iſidoro Pacenſi. Anno domini

Vitiza hactenus occultè malus & impudicus, depoſito omni pudore, publicè cœpit habenas laxare libidini, & vxores multas, plures concubinas domi habuit, ac proceres regni, exemplum ſuum vt ſequerentur, hortatus eſt, nec non & plebi idem impune licere voluit. Verum pōtifices ac ſacerdotes veritus, ne tam effreni proteruitati obuiam irent, & populum ab obſequio tam perditi Regis cenſuris eccleſiaſticis deterrerēt, eos quoque eadem voluptatis illecebra ſibi deuinciendos duxit. Edixit igitur ſacerdotibus, vt quot quiſque vellat aut poßet, vxores vel cōcubinas domi alerent, neue conſtitutionibus Pontificijs contrarium iubentibus obtemperarent. Ex iiſdem autoribus.

Defuncto Gunderico Archiepiſcopo Toletano ſuffectus eſt Sinderedus, quo præſule Toletum venit in poteſtatem Maurorum. Archi. Toleta. 704

Vitiza per ſpeciem pacis ciuitates omnes Hiſpaniæ, præter Toletum, Legionem & Aſturicam, muris nudauit, videlicet metum alicuius rebellionis conſcientia ſibi ſuggerente. Ex Luca Tudenſi. Archiepiſcopus Toletanus addit, eum omnem armorū vſum ſuſtulißе, ne haberent, quo ipſi reſiſterent. ſed hoc Lucas Tudenſis à Roderico Rege factum ſcribit, idque ſubdolo conſilio Iuliani Comitis, quippe qui mētitus amicum, autor illi fuerit, vt quoniā trāquilla 707

An. Domini. *pace frueretur, neque vllus eſſet alicũde belli metus, iuberet arma omnia in Galliam Gothicam aſportatari & Africam, aduerſus necopinatos Francorum & Maurorum inſultus.*

Eodem anno mortuo Abdemelic, imperat Mauris Vlit annis vndecim: hic Hiſpaniam Gothis ademptam imperio ſuo adiecit. Archiepiſcopus Toletanus.

709 *Vitiza ne penſi aliquid habere videretur, Sinderedũ Archiepiſcopum ſede Toletana quo iure quaque iniuria deturbat, & Oppam fratrem ſuum (aliqui filium arbitrantur) ingerit: & ne quicquam ſibi ad extremam impietatem reliqui faceret, eccleſiarum priuilegia & prærogatiuas violat, Iudæos velut poſtliminio in Hiſpaniam reuocat, & eos maioribus immunitatibus, quàm quibus eccleſia gaudere ſolet, donat. Ex eodem.*

710 *Theodofredus dux, quẽ diximus á Vitiza oculis captum, Cordubæ, vbi tanquam in exilio procul aula regia viuebat, vxorem duxit Recilonem, regio Gothorum ſanguine natam, ex ea filium ſuſtulit Rodericum, cui Roderico nonnulli ſcriptores Coſtam fratrem addunt. Huic Roderico Vitiza eandem irrogare cæcitatem, quam patri ſuo, meditabatur. Sed cautus ille ac prudens ad Romanos, opem contra tã crudelem tyrannum imploraturus, confugit. Quorum auxilio propter Recceſiunthi aui gratiam beniguè adiutus, proſperè contra Vitizam pugnauit, & præ-*

prælio captum ac regno deturbatum eodem ſupplicio merito affecit, quo ille Theodoſredum præter omne ius & fas multauerat, ſibiq; regnum Gothorum ſuffragijs & Senatus Romani fauore vendicauit. Vitiza ſuo preſſus exemplo, regno & oculis orbatus, Cordubæ vitam miſeram & ingloriam in exilio traxit. Ex eodem & alijs. An. Domini

Hanc de Vitiza vindictam nonnulli rerum Hiſpanicarum ſcriptores Coſtæ Roderici fratri adſcribunt, quem annos quinque regnaſſe affirmant: ſed neq; hoc temporũ ratio patitur, neque Iſidorus Pacenſis, Lucas Tudenſis, Rodericus Toletanus, Rex Alfonſus decim⁹, præcipui Hiſpanæ hiſtoriæ ſcriptores, Coſtam in catalogo Regum Gothorum ponunt, imo ne nomen quidem Coſtæ monumentis ſuis proditũ reliquerunt. Quos ego autores ſequutus, illum quoque miſſum feci.

Rodericus inauſpicato ſortitus Gothorum imperium, non diſſimilis fuit Vitizæ, ſiue morum crudelitatem ſpectes, ſiue libidinis intemperantiam. nã & filios Vitizæ Siſibertum & Ebam, non contentus regno ſpoliaſſe paterno, multis probris atq; iniurijs affectos exules fecit, & Iuliani Comitis filiæ Cabæ, quæ in domo regia, inter alias illuſtriũ matronarũ filias, de more educabatur, dũ pater regio nomine legationẽ in Africa obibat, vitiũ obtulit, in municipio, quod vulgo dicitur Pãcoruo. Quæ fuit prima mali labes Hiſpaniæ, & ſequentiũ calamitatũ ſeminarium. 711

 712

An. Domini. *Iulianus Comes ira ſtupratæ ab Rege filiæ, ſiue, vt quidam volunt, vxoris percitus, priuatam iniuriam publico malo vlciſci deſiderans, in Africam ad Muzam, illius prouinciæ præfectum ſe contulit, atq; ei ſe totius Hiſpaniæ imperium traditurum promittit, ſi iuſtum exercitum & auxilia neceſſaria dare non recuſet. Muza rem omnem ad Vlit Arabum Imperatorem, Miramolinum ipſi vocant, defert. Qui fraudem veritus, non fidendum Iuliani pollicitis cenſet, fidem illius in paucis militibus explorandã, ſi promiſſis reſpondeat, tum demum ampliores illi copias credi poſſe. Igitur ex præcepto Vlit, dantur Iuliano centum equites, quadringenti pedites. Quos ille per anguſtias freti Herculei traductos, gentilitio ſuo exercitui iunxit. Quibus copijs Beticæ ac Luſitaniæ oram fœdè depopulatus, milites Africanos, prædæ & bellicis ſpolijs onuſtos, ad Muzam reduxit. Ex Roderico Toletano & alijs.*

Sindericus Toletanus præſul, tã periculoſo Reip. ſtatu conterritus, relictis ouibus in Italiam deceſſit, tanquam mercenarius, non paſtor. Qui ætate atq; autoritate præſtabant, Vrbanum, virum ſanctitate inſignem, epiſcopum elegerunt. Nam Olpas, quem Vitiza fratrem ſuũ, expulſo Sinderedo, per vim ac nefas in Toletanam ſedem intruſerat, iam regnante Roderico, nullo nũmero apud Toletanos erat. Ex eodem & Iſidoro Pacenſi.

Hic Sinderedus Romæ interfuit & ſubſcripſit cõcilio,

cilio, quod Gregorius tertius celebrauit, anno Leonis Augusti ſexto. Ex poſteriore Conciliorum Tomo. An. Domini.

713 *Muza iam expertus fidem Iuliani, XII. millia militum illi dat duce Tarif Strabo, quos Iulianus clam mercatorum nauibus impoſitos, in mōtem Calpen traducit, qui mons & locus à Duce Sarracenorum nomen mutuatus ac dictus Gebel Tarif, hoc eſt, mōs Tarif, hodie corrupto vocabulo, Gibraltar dicitur. Idem & Tarifæ vrbi à ſe capta nomen dedit, quam alij Carteiam, alij Mellariam prius dictam contendunt. Hic exercitus Hiſpalim muris nudatam & alias vrbes diripit, totam Beticam & bonam Luſitaniæ partem prædis ac rapinis infeſtam reddit. Quæ res vbi ad aures Roderici Regis perueniſſet, Eneconem ſiue Inachum (quem alij Sancium appellant) conſobrinum ſuum cum exercitu per tumultum collecto Mauris obuiam miſit. ſed Gothi armorum longa pace inſolentes, facile ab hoſtibus bello exercitatiſſimis victi ſunt. Ea victoria maiores Iuliano & Africanis ſpiritus ſubdidit. Ex Luca Tudenſi & Roderico Toletano.*

714 *Rodericus vbi animaduertit, hoſtium audaciam & numerum creſcere (infinita enim Barbarorum multitudo, Hiſpanicarum opum cupiditate ac ſpe illecta, ſeſe ex Africa in Hiſpaniam effuderat) & rē ad exitium regni vergere: conſcripto exercitu & cō uocata omni nobilitate regni, ſed nondum congre-*

An. Domini. *gatis omnibus, contra hoſteis mouit, repertiſq́ hoſtibus ad amnem, qui Guadalete vulgo dicitur, rebuſq́ omnibus ad conflictum comparatis, prope Aſsidonã vrbe, quam Xeritium appellari dicunt, die Dominico, pridie nonas Septembris claſsicũ cani iuſsit. Pugnatum eſt vtrinq́ per octo dies dubio feré Marte, quãuis Gothi & longa pace & duorum annorũ fame fracti, multũ de priſtino robore amiſerãt. Adfuit ijs prælijs ſpectator, & ſuæ cuiuſq́ virtutis teſtis Rex Rodericus, corona aurea, regali trabea, calceis gemmis auroq́ distinctis, curru eburneo inſignis. Ita enim ſolenne erat Gothis, Reges adeſſe conflictibus, vt milites tanquã pro capite regio defendendo fortius pugnarent. Sed octauo die, qui erat Dominicus, Gothis iã longo labore labaſcentibus, Rex Rodericus, vt ſemel aleam rerũ experiretur, equo ſuo Orelia vectus, ac ſuos ad conſeruandam ac tuendã gloriam tot annis partã cohortatus, magnã in Sarracenos ſtragem edidit. Sed in tanta hoſtium multitudine, dum ſemper integri feſsis ſuccedunt, Gothi impetum illorum diutius ſuſtinere nõ potuerunt, præſertim filijs Vitizæ Regis, quibus cornua exercitus Rodericus commiſerat, victoriam hoſti ſpe regni ſibi facta prodentibus. Ita vertentes terga occidione cæſi ſunt, & imperium Hiſpaniæ, quod per annos tã multos tenuerant, amiſerunt. Ex Roderico & alijs.*

In epiſt. ad Alfonſum. *Antonius à Gueuara ſcribit, hoc præliũ infauſtũ, die Dominico, tertio nonas Iulias commiſſum, ſub*

auroram, ad fluuium Bedalac. An. Domini. Fonſe. Burgẽ. epiſc.

In hoc prælio omnis Gothorũ nobilitas cecidit: tota Hiſpania in ditionẽ Sarracenorum venit, præter Aſtures & Cantabros, qui mortalium vltimi in Romanorum poteſtatem venerant, & nouiſſimi ab eis defecerant, & cum Gothi Hiſpanis iura darent, nunquam imperata fecere, ſuis ſemper legibus vſi. Paulus Aemilius.

De Roderico Rege quid actũ ſit, ignoratur: alij in acie occiſum affirmant, alij negant. Sunt, qui equum ipſius & inſignia regalia in volutabro quodam inuenta produnt, corpus vero nuſquam apparuiſſe. Apud Viſeum ciuitatem Portugalliæ monumentũ extat, cum huiuſmodi epitaphio.

HIC IACET RODERICVS, VLTIMVS REX GOTHORVM. MALEDICTVS FVROR IMPIVS IVLIANI, QVIA PERTINAX, ET INDIGNATIO, QVIA DVRA VESANVS FVRIA, ANIMOSVS FVRORE, OBLITVS FIDELITATIS, IMMEMOR RELIGIONIS, CONTEMPTOR DIVINITATIS, CRVDELIS IN SE, HOMICIDA IN DOMINVM, HOSTIS IN DOMESTICOS,

An. Domini. VASTATOR IN PATRIAM, REVS IN OMNES, MEMORIA EIVS IN OMNI ORE AMARESCET, ET NOMEN EIVS IN AETERNVM PVTRESCET.

Neque vero impius Iulianus tam nefarium ſcelus impunè tulit. Siquidem Ferdinandus Nunius Pincianus, vir multifariæ lectionis, ex antiquis hiſtorijs memoriæ prodidit, vxorem Iuliani à Barbaris proditionem laudantibus, ſed non proditorem, lapidibus obrutam, filium è turri Septenſi præcipitem actum, ipſum vero Iulianum omnibus poſſeſſionibus exutum, miſeram mortem obijſſe in vinculis, in Aragonia, in arce quadam territorij Oſcenſis: quanquam de Iuliano alij diuerſum ſentiant, vt ſuo loco dicemus.

Durauit regnum Gothorum à primo anno Athanarici Regis, ſecundum ſupputationem diui Iſidori, trecentos quadraginta quatuor annos.

Mauri hoc rerum ſucceſſu elati, quanquam ſedecim millia hominum eo bello amiſiſſent, totam fermè Hiſpaniam partim vi, partim deditione ac metu, partim promiſſis in poteſtatem redigunt, octo menſium ſpatio, vt ait Antonius à Gueuara, vt alij, quatuordecim, ſecundum alios biennio. Quanquam non deſunt, qui annos quinque in ea re conſum-

ſumptos aſſeuerent, hac opinor ratione moti, quòd An. Domini
quinto demum poſt anno, Pelagius reſtauranda Hiſpaniæ natus, apud Aſtures declaratus ſit Rex.

Interea Mauri Hiſpaniam omnibus opibus miſerè diſpoliarunt, inter alia menſam ſmaragdinam ſuſtulerunt immenſæ magnitùdinis atque inæſtimabilis precij. Ea prada illecebra vſque adeo efferauit Maurorum duces in mutuam perniciem, vt Michael Ritius autor ſit, intra viginti annos, quindecim in Hiſpania Maurorum Reges fuiſſe.

In Alcobacienſi codice annotatum reperi, quòd Sarraceni Gothos de regno ſuo expulerunt æra ſeptingenteſima quadrageſima nona, hoc eſt, anno Domini ſeptingenteſimo vndecimo, & potiti ſunt Hiſpania anno ſequenti, hoc eſt, ſeptingenteſimo duodecimo, poſtquam Gothi dominati eſſent Hiſpaniæ trecentos octoginta tres annos. Egreſſos autem Gothos de terra ſua æra trecenteſima quadrageſima nona, anno ſcilicet Domini trecenteſimo vndecimo, veniſſe vero in Hiſpaniam æra trecenteſima ſexageſima ſexta, nempe anno ſalutis humanæ trecenteſimo vigeſimo octauo, nimirum decimo octauo anno, poſtquam egreſſi ſunt patriam ſuam. Iſidorus Pacenſis hanc Hiſpaniæ calamitatem æra ſeptingēteſima quinquageſima, hoc eſt, anno Domini ſeptingēteſimo duodecimo ponit, alij alio. nos vulgatiorem opinionem ſequuti ſumus.

An. Domini *In alio codice peruetuſto manuſcripto inueni hæc verba. In æra quadringenteſima cœperunt Gothi regnare, vſque in æram ſeptingenteſimam quadrageſimam ſeptimam. Qui per trecentos quinquaginta duos annos, & menſes quatuor & dies quinque Hiſpaniam obtinuerunt, donec ingreſſus fuit tranſmarinus dux Sarracenorum nomine Taric. Qui Roderico vltimo Rege Gothorum, die quinta feria, hora ſexta, æra ſeptingenteſima quadrageſima octaua interfecto, totam fermè Hiſpaniam armis cœpit, & tunc Sarraceni in Aſturijs annos quinque regnauerunt. Hæc ibi. Atque ita Hiſpaniæ excidium cadit in annum Domini ſeptingenteſimum decimum quartum, quo anno nos ponimus. Sed numerus æræ ab Alcobacienſi codice variat: quod eò fit, quia alij alio anno Gothos regnare cœpiſſe teſtantur.*

715 *Dominica Palmarum, Toletum fraude Iudæorum proditum fuit Iſmahelitis ſiue Mauris, dũ Chriſtiani nihil minus ſuſpicantes, extra vrbem ad diuæ Leocadiæ de more vacarent audiendo verbo diuino. Ex Fortalitio fidei.*

Eodem anno, Muza Africæ præfectus, auditis rebus, quas Tarif in Hiſpania præclarè ac fœliciter geſſerat, motus inuidia atque auaritiæ ſtimulis agitatus, venit & ipſe in Hiſpaniam cum magnis Barbarorum copijs, & iunctus Tarif, ab eò prædam omnem, quam habebat maximam, abſtulit, deinde ſimul, quamuis mutuo inuicem odio flagrantes, Cæ-

ſarauguſtam,& alias Hiſpaniæ ciuitates ac muni- An.Domini.
cipia expugnant.

Dum Hiſpania tam miſeris laceratur modis, pi- 716
entiſsimus Deus non oblitus miſericordiæ ſuæ, Pelagio Faſilæ Cantabriæ Ducis, vt diximus, filio, miſit in mentem, vt è Cantabria, vbi latebat, in Aſturias veniret, atque animum ad opem patriæ ferendam adijceret. Erat ei forte ſoror facie venuſta ac liberali, cuius amore perditus Numatius ſiue Munuza (nam vtroque modo appellatur) Chriſtianus quidē ille, ſed Sarracenis fœderatus, & ab illis Gigionenſi territorio præfectus, quum nullam inueniret aliam rationem potiundæ illius, Pelagium per ſpeciem legationis ad Muzam ablegauit, atque interim ſororem eius interpoſita matrimonij fide violauit. Quā iniuriam Pelagius reuerſus, vt par erat, indignè ferens, tamen pro tempore diſsimulauit, atque acceptа ſorore, in interiora Aſturiarum ſe contulit, in omnem vindicandæ iniuriæ occaſionem intentus. Munuza viciſsim ablatam ſibi vxorem, ſeque contemptum dolens, Pelagium apud Sarracenorum præfectos detulit, tāquam qui nouis rebus ſtuderet. Illi vero iſtiuſmodi conatibus tempeſtiuè obuiam eundum rati, confeſtim Munuzæ magnas copias ad opprimendum Pelagium mittunt. Cumq; parū abeſſet, quin illum necopinantē opprimeret, Pelagius certior fact⁹, trāſito Pioniæ fluuio, in valle Canicē peruenit, vbi multos Chriſtianos metu hoſtiū latitātes

inue-

An, Domini. *inuenit, quos facta ſpe auxilij diuini, ad audendum aliquid pro ſalute patriæ adhortatus, alacres admodum ad quoduis pro vindicanda patria & religione Chriſtiana ſubeundum periculum reddidit, adeoque ſibi obnoxios fecit, vt omnes eum communi ſuffragio ducem elegerint, Regemque ſalutauerint, ad quem quotidie plures, tanquam ad aſylum quoddam diuinitus datum confugiebant. Exercitus Arabum infecta re voti irritus, Cordubam eſt reuerſus.*

Regnauit Pelagius annis 19.

Sicut in Aſturiarum montibus Pelagium, ſic quæ ex Cæſarauguſta & alijs Aragoniæ ac Nauarræ oppidis in monteis Pyrenæos ſe receperant Chriſtianorum reliquiæ, Garſiam Ximenium, inclyto Gothorum ſanguine natum, Regem conſalutarunt. Hic multis rebus aduerſus Sarracenos præclarè geſtis, cum ſexcentis equitibus (non enim maiorem habebat exercitum) ditionis ſuæ pomeria non mediocriter ampliauit. Regnauit annis quadraginta duobus, ſepultus ad Diui Ioannis á Pegna. ita enim ecclesia illa à rupe vaſta cognominatur, quam à Ioanne Anachoreta viro ſancto extructam, & à duobus fratribus Cæſarauguſtanis religiosè habitatam, Rex hic Garſias Ximenius ædificijs & cenſu nobilitauit, celebre poſtea multorum Regum monumentum.

717 *Interim multi Chriſtiani dulcedine patriæ pellecti,* in

in varijs Hiſpaniæ ciuitatibus manſere, qui tributarij & veſtigales permiſſi ſunt in inſtituto & lege Chriſtiana viuere, atq; omnibus vti ritibus eccleſiaſticis. Inter quos præcipue floruere viri ſanctitate, eruditione atque etiam miraculis clari, Vrbanus Toletanus, qui reliquias omneis Toletanæ eccleſiæ in Aſturias tranſtulit, Frodoarius Accitanus epiſcopus, Euantius archidiaconus Toletanus, quorũ doctrina & exemplis Chriſtiani in tuenda fide Catholica, & ferendis patienter aduerſitatibus, non mediocriter confirmati ſunt. An. Domini.

Claruit hoc tempore, præter alios epiſcopos viros religioſos, Hiſpali Ioannes epiſcopus, ſanctitate vitæ, ſacrarum literarum peritia, miraculis celebratus, qui ad doctrinam poſterorum, ſacram ſcripturam in linguam Arabicam tranſtulit.

Hi omnes quamdiu vixerunt, Pontificalibus officijs functi ſunt, & Chriſtianis verbum ſalutis annunciare nõ ceſſauerunt. Durauit vero hæc libertas Chriſtianis vſque ad Almohadum in Hiſpaniam aduentum, qui nullos omnino Chriſtianos inter ſuos viuere paſſi ſunt, ſed quotquot capere poterant, aut fidem Chriſti abnegare coegerunt, aut crudeli martyrio peremerunt. Erant & Almohades Arabum genus, qui in Hiſpania Barbaris imperare cœperunt tempore Alfonſi ſeptimi, de quibus ſuo loco dicemus.

Chriſtiani vero, qui inter Arabes, quo diximus modo,

An. Domini. *modo, viuebant, Mozarabes dicebantur, hoc eſt, miſti Arabibus. Vnde & officium eccleſiaſticum, quo illi à S. Leandro & S. Iſidoro inſtituto tunc vtebantur, & omnis Hiſpania vſa eſt vſque ad tempora Alfonſi ſexti, quo tempore autoritate Gregorij Papæ ſeptimi mutatum eſt, etiam hodie Mozarabe nuncupatur. Hoc officiũ hodie quoque ſeruatur Toleti in ſex parochijs, & in eccleſia cathedrali, in ſacello F. Franciſci Ximenij Cardinalis, & Archiepiſcopi Toletani, Salmanticæ quoq; ſtatis diebus in ſacello Doctoris Talabricenſis, quod eſt in periſtylio tẽpli ſummi. Cuius officij modum & ordinem non abs re futurum arbitror, ſi ſummatim perſtringã. paucis enim cognitum exiſtimo, quum alioqui multum habeat pietatis.*

Eiſdem celebratur veſtibus ſacris, quibus hodie vulgo vtuntur ſacerdotes, & ad ſingulas veſtes ſingulis vtuntur precationibus.

Deinde ſacerdos facta exhomologeſi ad altare, capite demiſſo, dicit ad hunc modum: Per gloriam nominis tui Chriſte fili Dei viui, & per interceſſionem ſanctæ Mariæ virginis, & beati Iacobi, & omnium ſanctorum tuorum, auxiliare & miſerere indignis ſeruis tuis, & eſto in medio noſtri Deus noſter, qui viuis & regnas in ſæcula ſæculorum. Reſpondetur, Amen.

Mox conuertit ſe ad librum in dextro altaris cornu poſitum, ac dicit antiphonam in modum introi-

tus;

tus, cum duobus verſibus, &, Gloria & honor Patri & Filio & Spiritui Sancto, in ſæcula ſæculorum. Amen. Sicut etiam in concilio Toletano quarto cautum eſt, vt ad eum modum dicatur. Ad quemlibet verſum repetunt partem antiphonæ, more reſpõſoriorum noſtrorum, vt vulgato more loquar. An. Domini

Gloria in excelſis, dicitur integrè more Romano. Sacerdos cantando dicit, Per omnia ſemper ſæcula ſæculorum. Neque ante orationem dicitur, oremus, neque in fine, per dominum, ſed tantum reſpondetur, Amen.

Deinde dicit ſacerdos, Per miſericordiam tuam Deus noſter, qui es benedictus, & viuis & regnas in ſæcula ſæculorum. Reſpondetur, Amen. Poſtea, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpondetur, Et cum ſpiritu tuo. Lectio libri Eſaiæ prophetæ. Reſpondetur, Deo gratias: mox legitur prophetia. Qua lecta, rurſum ſacerdos, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpondetur, Et cum ſpiritu tuo. Inde dicitur tractus duorum vel trium verſuum. Quo finito ſacerdos inquit: Silentium facite. Sequentia epiſtolæ Pauli Apoſtoli &c. Reſpondetur, Deo gratias. Mox canitur ſiue recitatur epiſtola. Poſtquam libro in alterum altaris cornu tranſlato, continuo dicitur Euangelium ad hunc modum. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Lectio ſancti Euangelij &c. Reſpondetur, Gloria tibi domine. Finito Euangelio, Reſpondetur, Amen. mox ſacerdos,

Domi-

An. domini. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo.

Poſtea dicitur Alleluia cum verſu, ſicut nūc ante euangelium: quod dum cantatur, ſacerdos offert hoſtiam cum calice, vtens orationibus aliquot deuotis, quas hic referre longum eſſet: mox thura adolet, nonſecus atque hodie fit. Quibus peractis, ſacerdos ante medium altaris dicit alta voce, Adiuuate me fratres in orationibus veſtris, & orate pro me ad Deum. Reſpondet chorus, Adiuuet te Pater & Filius & Spiritus Sanctus.

Deinde cantatur ſacrificium, nempe antiphona cum duobus vel tribus verſibus: quod dum fit, ſacerdos lauat manus dicens, Lauabo inter &c. ac benedicit oblationem tribus digitis: poſtea inclinatus ante altare, ſummiſſa voce dicit, Accedat ad te in humilitate ſpiritus &c. nam oratio longiuſcula eſt, ſed valde deuota, quam claudit elatiore voce dicēs, Per te Deus meus, qui viuis & regnas in ſæcula ſæculorum, Amen.

Incipitur nunc miſſa.

Sacerdos. Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum &c. Oratio de tempore vel ſancto, ſine Oremus: in cuius fine reſpondetur, Amen.

Deinde ſacerdos. Per miſericordiam tuam Deus noſter, qui es benedictus & viuis, & omnia regis in ſæcula ſæculorum. Reſpon. Amen.

Si eſt feſtū alicuius ſancti, prius legitur aliquid de

de vita ſancti; deinde ſit oratio faciens mentionem etiam de miraculis vel doctrina ſancti. An. domini.

Mox ſacerdos eleuatis manibus dicit, Oremus. Reſpondet Chorus: Hagios, Hagios, Hagios, Domine Deus Rex æternæ gloriæ, tibi laus & gratia.

Deinde ſiunt orationes pro eccleſia catholica, pro captiuis, infirmis, & tribulatis, cum commemoratione Apoſtolorum, Martyrum, quorum multa nomina recitantur, & Pauſantium, quo nomine illic intelligi puto ſanctos Dei confeſſores, qui in Domino & ſancta pace quieſcunt. nam multa nomina recitantur, & inter ea Ambroſii, Auguſtini, Fulgentij, Leandri, Iſidori &c. & omnium pauſantium. Deinde dicit ſacerdos aliam orationem feſto ac diei congruam, qua finita reſpondetur, Amen. Sacerdos: Quia tu es vita viuorum, ſanitas infirmorum, ac requies omnium fidelium defunctorum in ſæcula ſæculorum. Chorus: Amen.

Mox fit oratio ad pacem, qua finita dicit ſacerdos, quia tu es vera pax noſtra &c. mox ſublatis in cœlum manibus dicit: Gratia Dei patris omnipotentis, & dilectio domini noſtri Ieſu Chriſti, & communicatio Spiritus Sancti, ſit ſemper cum omnibus nobis. Reſpondet Chorus, Et cum hominibus bonæ voluntatis. Rurſus presbyter: Quomodo aſtatis, pacem facite. tunc Chorus cantat reſponſum, Pacem meam do vobis &c. Interea ſacerdos accipit pacem de

An. Domini patena, dicens: Habete oſculum dilectionis & pacis, vt apti ſitis ſacroſanctis myſterijs Dei: mox dat pacem diacono vel puero, puer populo. Sacerdos iunctis manibus inclinatus dicit, Introibo ad altare dei. Reſpon. Ad deum &c. Poſtea manibus ſuper calicē poſitis, inquit, Aures ad dominum. Reſpon. Habemus ad dominum. Sacerdos. Surſum corda. Reſpon. Leuemus ad dominum.

Sacerdos inclinatus iunctis manibus, Deo ac domino noſtro Ieſu Chriſto filio Dei, qui eſt in cælis, dignas laudes, dignasq́; gratias referamus, & dicens hæc poſtrema verba, attollit manus in altum. Reſpondet Chorus; Dignum & iuſtum eſt. Sacerdos. Dignum & iuſtum eſt &c. ſequitur enim longa ac deuota illatio, poſt quam dicitur, Sanctus, ferè more nunc vſitato. Deinde poſt duas orationes breues, fit conſecratio ijſdem omnino verbis, quibus hodie vtitur eccleſia: mox eleuatur ſacroſancta Euchariſtia. Poſtea dictis duabus orationibus ſuccinctis, ſacerdos accipit corpus Domini de patena, & ponit ſuper calicem apertum, vt hodie quoque fit, ac dicit alta voce, Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiritu tuo. Sacerdos. Fidem, quam corde credimus, ore autem dicamus: & eleuat ſecundo corpus Chriſti, vt videatur à populo. Mox cantatur Symbolum fidei, ita vt eſt in concilio Niceno. Quod dum fit, Sacerdos frangit Euchariſtiam per medium, & ponit dimidiatam partem in patena, &

ex

ex altera parte facit quinque particulas, ex altera vero quatuor, deinde ponit omnes ſimul in patena in modum crucis, habetq́; ſuum quæque particula nomen. Quinque priores dicuntur Corporatio, Natiuitas, Circuncíſio, Apparitio, Paſsio: quatuor reliquæ, Mors, Reſurrectio, Gloria, Regnum. Poſtea digitis ſuper calicem accuratè purgatis, & cooperto calice, facit Memento pro viuis, vt ipſorum more loquar. Mox dicitur oratio dominica ad hunc modum. An. Domini.

Verbum patris, quod caro factum eſt, vt habitares in nobis, præſta nobis, vt qui te veniſſe iam credimus: ab omni peccatorum eruamur contagione, cum præceptionis tuæ oraculis proclamauerimus in terris:

Pater noſter, qui es in cœlis. Reſpondetur, Amen. & eodem modo reſpondetur ad ſingulas petitiones, præterquam ad illam, Panem noſtrum &c. ad quã reſpondetur, Quia tu es Deus.

Deinde dicit orationem deuotiſsimam, quæ incipit, Liberati à malis &c. & tundendo pectus dicit, pone domine finem peccatis. Qua finita, acceptam particulam, quæ dicitur Regnum, præmiſſa oratione ponit ſuper calicem: mox addita alia immittit in illum. Poſt hæc dicit: Humiliate vos benedictioni, & certis quibuſdam formulis benedicit populo. Mox fit ſecundum Memento, vt ſic loquar, pro defunctis. Quo peracto, recipit corpus & ſanguinem Domini

An. Domini. *mini cum quibuſdam deuotis precationibus, atque interim cantatur à choro, Guſtate & videte, quàm ſuauis eſt Dominus &c. Abſoluta communione cantatur antiphona, Refecti Chriſti corpore &c. & libro in ſiniſtrum cornu altaris tranſlato, dicit ſacerdos orationem, in cuius ſine reſpondetur, Amen. Deinde ſacerdos, per miſericordiam tuã Deus noſter, qui es benedictus, & viuis, & omnia regis in ſæcula ſæculorum. Reſpon. Amen.*

Dominus ſit ſemper vobiſcum. Reſpon. Et cum ſpiri. Poſtea presbyter vel diaconus: Solennia completa ſunt in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, votum noſtrum ſit acceptum cum pace. Reſpon. Deo gratias.

Quamdiu ſacris operatur ſacerdos, nunquam ſe conuertit ad populum.

Atque hic erat modus celebrandi apud Hiſpanos tẽpore Gothorum, quo etiam poſtea vſi ſunt, vſque ad tempora Alfonſi ſexti, ſicut diximus. Quomodo verò ſublatus ſit, ſuo loco dicemus.

F. Ioannes Laziardus Cœleſtinus, in epitome vniuerſalis hiſtoriæ mentionem facit huius ſacrificandi ritus, ſed paucis, vbi illud addit, quod quando leuatur Euchariſtia, diaconus cantat alta voce; Videte, in quem creditis. Sed hoc in Hiſpania non ſeruatur.

717 *Eodem anno, nempe 717. Muza & Tarif Barbarorum duces vocati ſunt ab Vlit Miramolino, ad redden-*

reddendam rationem rerum geſtarum. Qui dum ſe itineri accingerent, Muzafilium ſuum Abdulaziz Hiſpaniæ præfecit. Qui cum ſedem Hiſpali fixiſſet, Egilonem Roderici Gothorum Regis vxorem duxiſſe fertur, de qua re paulo poſt dicemus. An. Domini.

Tarif certior factus, quòd Pelagius collectis ad ſe Chriſtianorum reliquijs, Rex ab eis ſalutatus eſſet, ægrè ferens rem iudicio ſuo tam indignam, Alchaman virum rei bellicæ peritum, contra eũ cum magnis copijs miſit, cui addidit Oppam Hiſpalenſem quondam Archiepiſcopum, ſi forte vel verborum lenocinio, vel promiſſis, vel etiam minis ipſum ab inſtituto poſſet auertere. De quorum aduentu, quum nũciatum Pelagio eſſet, cum ſuis omnibus in Auſeuam montem progreſſus, mille ſecum ſelectiores in ſpecũ quandam prægrandem duxit, reliquos, qui bello videbantur minus idonei, iuſſit in præcipitijs montis euentum rei expectare. Mox Oppas (Olpam alij appellant) ad Pelagium miſſus, dolere ſe ex animo vicem illius dicebat, qui tam exiguis atque imbellibus fretus copijs, reſiſtere ſe poſſe tanto exercitui vana ſpe crederet. Gothorum potentiam & bellicam gloriam Arabum virtute fractam, atque ad nihilum redactam: quid ſe futurum ſperaret, cuius nullæ eſſent vires. Proinde ne ſe ac miſeram gentem in vnius horæ diſcrimẽ daret, ſed rebus ſuis conſuleret, dũ aliqua miſericordiæ ſpes in victoris clementia eſſet. Quod ni maturè faciat, eam ſubeundam fore fortu

 nam,

An.Domini *nam,quam hoſtis iratus dederit. Ad quæ Pelagius animo intrepidus ſere in hunc reſpondit modum. Satis illum iam verborum Chriſtiano nomini dediſſe, deſineret tandem falſis perſuaſionbus miſerorũ animos ludificari, atque à tuenda religione Chriſtiana auertere. Se non ſuis copijs confiſum, quas ſciebat quàm haberet exiguas, tam numeroſo hoſtium agmini reſiſtere auſum eſſe, ſed diuini ſpe auxilij fretum, contra cuius numen nulla quicquam valeat humana potentia: hac ſæpe fultum, non illius technas, non hoſtium minas, non Barbarorum tela timere, ſed quicunque futurus ſit rei exitus, forti animo ad ferendam omnem pro Chriſti fide aſſerenda fortunam paratum eſſe, neque dubitare ſe, quin tandem futurum ſit, vt clementiſsimus Deus ſuorum miſereatur. Poſtquam animaduertit Oppas conſtantiam Pelagij, regreſſus ad Barbarorum duces, ait verba nihil prodeſſe, nullam niſi in armis ſpem eſſe. Continuo cœperunt Barbari ſpecum, in qua cum ſuis latitabat Pelagius, diuinam opem ex intimis animi penetralibus implorans, omni tormentorum ac telorum genere oppugnare: ſed Dei ſingulari beneficio factum eſt, vt tela retro in ſuorum perniciem verterentur, ſine vllo Chriſtianorum incommodo. Dicuntur proprijs telis circiter viginti Barbarorum millia perijſſe. Quæ res tam ingenteis ſpiritus Chriſtianis ſubdidit, vt ſpecu egreſſi, magnam in reliquos ſtragem ediderint, Al-*

chaman

chaman ducem hoſtium occiderint, Oppam cœpe- An. Domini.
rint, de quo quid actum ſit, memoriæ proditum non reperitur. Quicunque Barbarorum hanc ſtragem effugere potuerunt, in abrupta montium fugientes, partim Chriſtianorũ armis perierunt, partim montis ruina oppreſſi ſunt. Hanc tam inſignem victoriam diuino munere conſequuti ſunt Chriſtiani anno Domini 718.

Eodem anno Tarif & Muza ad Vlit Miramolinum profecti ſunt: ſed anteuertens Tarif, ita Muzã 718
apud Miramolinũ detulit, vt non ſolum nõ fuerit benignè ſuſceptus, ſed etiam grandi pecunia multatus. Ex qua re paulo poſt dolore contabuit. Hanc horum ducum vocationem Raſes dicit fuiſſe quarto anno poſt cladem Hiſpaniæ: Iſidorus Pacenſis decimo quinto menſe.

Paucis poſt diebus mortuo Vlit, Zuleima frater ipſius Arabum ſucceſſit imperio, regnauitq; annis tribus.

Alahor ſiue Albor (hunc Zuleima in locum Muzæ præfecerat, quamuis alij Vlit adhuc ſuperſtite miſſum dicant) vbi audiuit ſtragem ſuorum Pelagij auſpicijs factam, ſuſpicatus inſidias à Iuliano & filijs Vitizæ, bonis omnibus illos & vita multauit. Quod quidam Muzæ quoque adſcribunt.

Abdulaziz, qui, vt diximus, ducta Roderici Re- 719
gis vxore, Hiſpali ſedem regnĩ fixerat, cum vxoris ſuaſu contra Maurorum conſuetudinem, titulum

An. Domini. *ac diadema regium vſurparet, coniuratione ſuorũ, dum orationi vacaret, tertio regni ſui anno obtruncatur. Exiſtimabant enim illum ad Chriſtianorum ſectam deſciuiſſe. Poſt quem regnauit Aiub menſeis quinque, dies viginti, qui ſedẽ regni Cordubã trãſtulit: vt ait Raſes.*

Poſt Aiub regnat in Hiſpania Alahor Abderamenis filius, annos duos, menſes nouem. Hic Arabes, qui in prima Hiſpaniæ expugnatiore fuerãt, crudeliter habuiſſe dicitur, vt theſauros, quibus eos potitos exiſtimabat, extorqueret. Raſes Alahor poſt Abdulaziz, quem ipſe vocat Abelaaziz & Aiub ponit, ſed meo iudicio illi in numerum præfectorum ſiue Regũ Hiſpaniæ non rectè veniunt, quippe qui legitimo imperio functi non ſunt.

Quin & hos alij alijs annis ponunt: ego eum numerum ſequor, qui mihi viſus eſt vero propior.

Eodem anno, nempe æra ſeptingenteſima quinquageſima ſeptima, vt ait Iſidorus Pacenſis, eclipſis ſolis fuit per totam Hiſpaniam, ab hora ſecundum alios ſexta, ſecundum alios ſeptima, vſque ad horam nonam tanta, vt ſtellæ tanquam de nocte lucerent.

Zuleima Homar & Izit filios fratris ſui, ſucceſſores imperij Arabici deſignat.

Mortuo Zuleima, Homar & Izit imperium A-
720 *rabum aſſumunt, ſed mox Homar rebus humanis ſublato, ſolus Izit regnat annis 4. Hic miſit Adham filium*

ſilium Melic in Hiſpaniam , qui alijs dicitur Abra- An. Domini.
hem.is Hiſpaniam rexit annis duobus cum dimidio, quem Rodericus Toletanus nunc Adham,nunc Azā appellat,atque eius iuſſu pontem Cordubenſem con ſtructum ait. Addit Raſes hunc à Mauris quintam partem bonorum omnium petijſſe,per ſpeciem dandi pauperibus,ſed re vera,vt eos ita opprimeret, ne in illum poſſent aliquando reſurgere: Toletanus ait illum oppidis & caſtellis in Hiſpania per vim captis quintam partem , deditiis verò decimam fortunarum omnium tributi nomine impoſuiſſe.

Mortuus eſt Dertoſæ,vt inquit Raſes, dum à vaſtatione Turiaſſonenſis ciuitatis rediret , vt inquit Toletanus.

Eodem tempore Arabes Pyrenæos montes tranſgreſſi,Galliam Gothicam miſerè vexant , & capta Narbone,Toloſam obſident , duce Zama, vt inquit Toletanus,cui à Gallis occiſo Abderamenem ſufficiunt,donec alius à Miramolino dux mitteretur.Chronica Regis Alfonſi hunc Zamam eundem faciunt cum Azam ſiue Adham.Denique tanta eſt nominū confuſio,vt non facilè explorati aliquid ſcribi poſſit. Quam ex eo natam arbitror , quòd per varios Hiſpania regeretur,quibus tamen omnibus vnus præerat, qui Cordubæ Rex dicebatur,quantum ex veterū monumentis conijcere datur.

Pelagius Rex, confluentibus vndiquaque ad ipſum nuncio recentis victoriæ Chriſtianis,fortior fa- 722

An. Domini. ctus, Legionem ciuitatem Mauris eripit, & fortiter contra Sarracenos audendo, quaſi ſignum aliquod ad bene de Rep. Chriſtiana ſperandum attollit. Idem dimiſſis Gothorum Regum inſignibus, inſignia cepit Leonem rubrum in cãpo candido, quibus hodie quoque Reges Legionenſes vtuntur.

725 Mortuo Iſid Miramolino ſuccedit Iſcan frater ipſius, qui regnauit annis 21. Hic in Oriente per duces & legatos ſuos multa præclara geſſit, in Occidente verò nihil memoratu dignum, adeo deditus accumulandæ pecuniæ, vt omnes præceſſores ſuos opulentia vicerit.

727 Anno Arabum 107. Ibąhea præficitur Hiſpaniæ, vt inquit Iſidorus Pacenſis. Huius mentio fit in Chronicis Regis Alfonſi, vbi dicitur hic regnaſſe in Hiſpania annis duobus cum dimidio.

729 Eudo dux Aquitaniæ, victus fugatusq; à Carolo Martello Rege Francorum, Sarracenos ex Hiſpania contra illum in auxilium ſuum euocat. Qui numero ad quadringẽta hominum millia, cum vxoribus, liberis ac ſeruis duce Abderamene (Abdiramã Galli ſcriptores appellant) tanquam in certas ſedes ex Hiſpania in Vaſconiam venere, quacunque iter facerent, tum ſacra, tum prophana nullo diſcrimine hoſtiliter depopulantes. Ex annalibus Francorum & Iacabo Meyero.

730 Carolus Martellus adiuuante Eudone, qui Barbarorum aduentu preſſus, facile ad pacem inclinauerat,

uerat, ante vrbem Turonenſem grauiſſimo prælio cum Sarracenis conflixit, & incredibilẽ in eos ſtragem ædidit. Nam cecidere ad trecenta ſeptuaginta quinque Barbarorum millia, in quibus Abderamen cum omni prope nobilitate ſua. Ex Chriſtianis tantum mille quingenti deſiderati, ſicut ex ipſius Caroli Martelli literis, ad Stephanum ſecundum Romanum Pontificem, conſtare affirmat Iacobus Meyerus. An. Domini.

Mortuo Ibahea, mittitur in Hiſpaniam Adaiſa Alcazazin, vir leuis ingenij, & ob id paucis poſt diebus regno pulſus, cui ſubrogatus eſt Hiemen, qui & ipſe quinto regni menſe defunctus, ſucceſſorem reliquit Autuman. Quin & huic ipſi poſt quatuor menſeis defuncto, ſucceſſit in regnũ Cordubæ atque adminiſtrationem totius Hiſpaniæ Albatam: qui ob crudelitatem ſuis inuiſus, decimo poſt menſe, iuſſu Iſcanis Miramolini, regno pariter & vita priuatus eſt. 734

Eudo Aquitaniæ dux fato conceſſit, Hunoldus & Vaifarus filij, vt Aquitaniam recipiant, Sarracenos in auxilium accerſunt, qui incendijs ac direptionibus, vſque ad Burgundiam pene omnia vaſtarunt. Quibus Carolus Martellus cum copijs occurrit, & cedere coegit. Ex Annalibus Francorum, vbi neſcio qua autoritate legitur, Veſogothos & Arianos in auxilium vocatos, cum Ariana hæreſis in Hiſpania ferè centũ quinquaginta annis ante fuerit extincta, 735

An. Domini *cta,& etiam Gothorum ſiue Veſogothorum nomen iam tum deletum extiterit,& quæ ſupererant illorum reliquiæ,tuendis ſuis finibus tantum haberent negocij,vt alienos infeſtare non liberet.Proinde non Veſogothos illic,neque Arianos,ſed Sarracenos legendum iudico.*

735 *Pelagius multis rebus aduerſus Barbaros præclarè geſtis,multisque receptis oppidis moritur, ſepultus apud Canicas. Non ignoro alios mortem ipſius ponere 732. ſed & ego antiquos autores habeo, & certis de cauſis hunc annorum numerum ſequor.*

Succeſſit illi Faſila filius, qui regnauit annos duos,menſes ſex.

Eodem anno Sarraceni,maioribus,quàm antea, copijs ex Hiſpanijs Gallias repetunt, & Auenionem proditione occupant, atque etiam Narbonem. Ex Annalibus Francorum.

736 *Carolus Martellus multorum validis adiutus auxilijs,obuiam Sarracenis profectus, Auenionem expugnat, Athinus Barbarorum Rex Narbonem fugit, Amoreus & ipſe Rex Sarracenorum,Narbonēſibus obſeſſis opem dum ferret, cum toto ſuo exercitu ad internecionem cæſus prope Illiberim. Athinus Rex relicta Narbone fugit , Martellus reliquias belli perſequitur non ſine multarum vrbium incendijs. Ex Annalibus Francorum & Iacobo Meyero. Rodericus Toletanus aliter hæc refert*

ſert, ſed abludere mihi multum à veritate videtur An. Domini.
hiſtoriæ.

Faſila dum incõſultius venationi operam daret, 737
ab vrſo laniatus eſt. Succedit illi Alfonſus cognomento Catholicus, filius Petri Ducis Cantabriæ, ex genere Ricaredi Catholici Gothorum Regis, gener Regis Pelagij. Nam filiam eius Ormiſendam vxorem duxit, ex qua filios tres ſuſtulit, Froilam & Vimaranum & Aurelium, ac filiam vnam nomine Odiſindam, præter quos habuit & Mauregatum ex concubina. regnauit annis nouendecim, menſe vno, die vno.

Hic religionis Chriſtianæ non ſolum obſeruator ſtudioſiſſimus extitit, ſed etiam amplificator fœliciſſimus. Nam Lucenſem ciuitatem, Tudem, Aſturicam, bonam Caſtellæ partem, Abulã vſque Chriſtianis reſtituit, in Portugallia quoque Bracaram anno regni ſui ſecundo, atque in multis ciuitatibus epiſcopos inſtituit, eccleſias ornamentis neceſſarijs, vt in tali tempore, magnificé ornauit, ſacros libros ſummo ſtudio perquiſitos, in locis ſacris repoſuit, denique talẽ ſe præſtitit, vt tam Deo quám hominibus fuerit amabilis.

Frodoarius, Vrbanus, Euantius, & alij 741
viri ſancti, de quibus ſuperius ſumus loquuti, hoc anno, nempe æra ſeptingenteſima ſeptuageſima nona, in ſancta pace quieuerunt, vt ait Iſidorus Pacenſis.

Circa

An. Domini

744 *Circa hunc annum, hoc eſt, æra ſeptingenteſima octogeſima ſecunda, doctrina & ſanctitate floruit Cixlia, ab incunabilis educatus in obſequio Dei, præſul Toletanus, qui nouẽ annis epiſcopatu inter Chriſtianos, qui miſti Arabibus Toleti viuebant, functus eſt. Ex eodem.*

747 *Hoc anno, vel ſecundum alios, præcedenti, Nonis Aprilis, die Dominico, Corduba, hora primá, ſecunda & tertia, cunctis videntibus, tres ſoles in cælo miro modo lucentes, & quaſi pallentes, falce ignea vel ſmaragdinea præcedente viſi ſunt. Ex eodem. Toletanus addit intolerabilem famem ſecutam eſſe.*

Eodem fere tempore, Petrus Toletanæ ſedis epiſcopus, cognomento Pulcher, claruit, & ad Chriſtianos Hiſpali habitanteis de paſcha errãter celebrato libellum elegantem conſcripſit.

748 *Huius tempore Regis, Iſcan Miramolinus moritur, ſuſcipit imperium Vlid, contra quem Hiſpania rebellione inſurrexit. Ad quos motus ſedandos Abubacar in Hiſpaniam cum imperio miſſus, paucis poſt diebus occiſus eſt. Huic ſucceſſerat Abdemelic. Abdemelic vero regnauit anno vno & ſucceſſit Ocæ, ſiue Ochæ, qui illum regno expulerat, atque interim regnauerat annis quinque. Nam ante Ocham Abdemelic annis quatuor, ante Abdemelic Abderamẽ tribus fere annis, ante illum Mahometes duobus menſibus, ante hunc Manes exiguo tempore, ante Manẽ*

Alba-

Albatam, de quo ſuperius diximus. Hæc ferè ex Ro- An. Domini.
derico Toletano. Nam Raſes multum diuerſa pro-
didit.

Vlid imperauit annis duobus.

In Hiſpania occiſo Abubacar regnat Redoam.
hunc Toban appellat Toletanus, niſi mendoſus
eſt liber. Regnauit hic admodum exiguo tem-
pore.

Mortuo Vlid, imperium adepti ſunt Arabum A- 750
braham frater Vlid & Maroan: ſed Maroan anno
ſecundo occidit Abraham, & ſolus regnauit annis
ſex. Ex qua cæde magnæ ſeditiones inter Arabes
exortæ ſunt.

Thoaba regno præficitur Hiſpaniæ, vir bellicoſus 752
ac nobilis, ſed poſt annum vnum regno pariter &
vita ceſſit.

Iuzef ſiue Iuzaf regnaturus mittitur in Hiſpa-
niam, qui fuit admodum iniquus Chriſtianis. Huius 753
tempore dicit Rodericus Toletanus viſos Cordubæ
tres illos ſoles, de quibus diximus. Addit Raſes toto
biennio non pluiſſe in Hiſpania, atque inde totam
Hiſpaniam maxima rei frumentariæ & aliarum
rerum inopia laboraſſe. Videtur hic regnaſſe nouem
annos. Iuzaf ſiue Iuzef Arabibus dicitur, quem nos
Ioſephum appellamus.

Hoc anno ſecundum antiquiſſimos quoſdam 756
commentarios, quos ſequutus ſum, mortuus
eſt Alfonſus Catholicus, in cuius tranſitu pſal-
lentium

Anno domini lentium voces auditæ dicuntur in aere. Ecce quomodo tollitur iuſtus, & nemo conſiderat, ablatus eſt à facie iniquitatis, & erit in pace memoria eius.

Sepultus eſt cum vxore Ormiſenda in eccleſia diuæ virginis, in territorio Caniceuſi.

Patri defuncto ſucceſsit filius Froila, & regnauit annos vndecim, menſes quinque, dies viginti, ſicut in Alcobacienſi codice, & alio Chronico perantiquo, atque etiam Hiſtoria Compoſtellana reperi. à qua opinione non multum diſcrepant Chronica Regis Alfonſi, quæ duodecim illi tribuunt. Toletanus, & qui illum ſequuntur, tredecim annos regnaſſe affirmant.

Hic quanquam alioqui malus & crudelis, tamen diuino fauore vſus eſt, quia licentiam coniugalem, qua ſacerdotes Hiſpaniæ à tempore Vitizæ fuerant vſi, penitus ſuſtulit, eoſque caſtitatem & continentiam, quam ſacri canones præſcribunt, ſeruare coegit.

757 Froila cum duce Cordubenſium Omar, vel, vt alij volunt, Iuzef, qui Galleciæ fines infeſtabat, collatis ſignis, inſigni victoria potitus, cecidit hoſtium quinquaginta quatuor millia, ducem cum paucis, qui cædi ſupererāt, in turpem fugam conuertit. Ingens gloria, niſi tantum decus obſcuraſſet ſcelus admiſſum in fratrem Vimaranum, quem, quòd omnibus ob formam & egregiam indolem charus eſſet, veri-

veritus, ne fauore populari fretus ad regnum aſpiraret, impia morte peremit, cuius tamen ſceleris pœnitentia ductus, filium eius Veremundum in regni ſucceſsionem adoptauit. Anno domini

Hic Ouetenſem ciuitatem condidiſſe & cathedrali ſede fertur ornaſſe.

Huius tempore Regis venit in Hiſpaniam Abderamen, eamque occupauit, primum fugato, deinde occiſo Iuzef, ſeq́; Miramolinum Hiſpaniæ & Regē Cordubæ appellari iuſsit, regnauit annis 33. Atque hoc primum tempore, Hiſpania Miramolino Babyloniæ ſubiecta & vectigalis eſſe deſiit. Hoc factum, ſecundum Toletanum, anno Arabū centeſimo quadrageſimo ſecundo, qui cadit in annum Domini ſeptingenteſimum ſexageſimum. At ſecundum Raſen, anno illorum centeſimo trigeſimo octauo, hoc eſt, quatuor annis prius. Addit Raſes, hūc fuiſſe Moabiæ ex agricola Regis filium.

Idem ait, quum Abderamen exercitum moueret ad expugnandam Valentiam, Chriſtianos metu illius perterritos, corpus diui Vincentij, quem tanquā Deum adorabant, & miraculorum fama celebrabant (loquitur enim vt Sarracenus) ſecum fugientes aſportaſſe, quos homines Allibobaces eques Fecenſis poſtea venatum profectus, ad oram maris in Algarbio in fine montis, qui mare illud ingreditur, reperit, & homines quidem occidit, pueros captiuos abduxit, corpus verò ſancti illic reliquit.

An. Domini. *Locus ille priſcis dictus eſt Promontorium ſacrũ, fort è præſagio rei futuræ. Nunc appellatur promontorium diui Vincentij.*

Hæc omnia Andreas Reſendius in ſcholijs in Vincentium ſuum martyrem & leuitam, copioſius ad verbum ex ipſo quoque Raſe expreſſa proſecutus eſt, ex quo, & ipſo quoque Raſe, cuius ille mihi copiam pro ſua humanitate fecit, ego paucula hæc delibaui.

Quæ hoc loco in Chronicis vulgaribus leguntur de Caroli Magni cum patre Pipino diſcordia, & aduentu in Hiſpaniam, ad Galafrium Regem Toletanũ, deq; Galiana Galafrij Regis filia ab eo mutuo amata, atque in Galliam abducta, & poſtquam eſſet ſalutaris aqua lauacri tincta, in coniugem accepta, quia apud alios autores non inuenio, conſulto miſſa facio. Toletanus quidem leuiter huius rei meminit, ſed nihil affirmat. Sebaſtianus tamen Munſterus in Coſmographiæ ſuæ li. 3. Galianam Carolomanno Caroli Magni fratri primam vxorẽ tribuit.

758 *Mortuus eſt Garſias Ximenius, primus, vt diximus, Suprarbrorum in Nauarra Rex, cui ſucceſſit Garſias Ennicus, & regnauit annos 44. Hic Pompelonem primariam Nauarræ ciuitatem, & multas circumquaque arces ac municipia, à dira Barbarorum tyrannide liberauit, atque Chriſti Opti. Maxi. cultum reduxit. Sepultus & hic ad diui Ioannis, apud patrem.*

Verus

Verus Archiepiſcopus Hiſpalenſis, eruditione, ſcriptis & vita clarus, floruit ſub Pipino, vt inquit Ioannes Trittemius. An. Domini 760

Froila in vindictã fratris occiſi, á fratre viciſsim Aurelio occiſus eſt, vt aiunt Tudenſis & Burgenſis. vt alij, á ſuis, relicto filio Alfonſo Caſto, & filia Ximena, matre Bernardi Carpienſis, ex vxore Monina ſiue Menina, quam ex nobilitate gẽtis Nauarræ, ad conciliandos eos, duxerat. 767

Poſt eum regnauit Aurelius frater ipſius, parricidio regnum adeptus, regnauit aũt annis ſex, & totidem menſibus. Quo regnãte, bellum ſeruile in Hiſpania exarſit, ſeruis contra dominos arma ſumentibus, quod tamen Regis prudentia mox ſopitum eſt, & ſerui in priſtinam ſeruitutem redacti. Nulla illius contra Sarracenos prælia leguntur. Tandem rebus humanis ſublatus, apud Canicas ſepultus eſt.

Mortuus eſt Aſnar primus Aragoniæ Comes, qui Iaccam ciuitatem & multas arces atque oppida de Barbarorum fœda ſeruitute, ad Chriſtianæ religionis cultum reduxit. Succeſsit illi filius Galindus. 771

Silo, nomine vxoris, regnum Legionis & Aſturiarum conſequutus eſt. Duxerat enim Odiſindam Alfonſi Catholici filiam. Hic principio regni pacem cum Sarracenis pepigit, ad opprimendos, qui rebus nouis ſtudebant, & imperium eius detrectabant. Sed 774

An. Domini. *cum neque filios haberet, neque ſpem ſuſcipiendæ prolis, animum á negocijs regni ad ocium & quietem auertit, adminiſtratio & ſumma rerum penes Alfonſum Caſtum erat, Odiſinda regina amita ipſius hoc procurante. Regnauit annis nouem, menſe vno, die vno. Ita in Alcobacienſi codice & alio Chronico perantiquo, atque etiam in hiſtoria Compoſtellana reperi. Tamen Toletanus, & illum ſequuti, tantum octo annis regnaſſe aiunt.*

Idnabala Sarracenus, Cæſarauguſtæ regulus, ab Abutauro & Deuisſezo, alijsque Sarracenorum Regibus domeſtica ſeditione regno pulſus, à Carolo Magno, cuius opem implorauerat, Cæſarauguſta obſeſſa, & certis conditionibus dedita, reſtitutus eſt, & finitimi reges vectigales facti. In conditionibus hoc erat, vt Chriſti famulos concionanteis audirēt. Ex Annalibus Francorum & Iacobo Meyero. Quæ hic de offenſione Caroli Magni in reditu addunt, poſterius contigerunt, vt non ſolum ex Chronicis Hiſpanorum, ſed etiam Sigeberto cōſtat. Illud quoque adijciunt, Pompelonem eodem tempore à Carolo Magno captam, quod Aragonenſium rerum ſcriptores negant, & Garſiæ Ennico tribuunt, vt diximus.

783 *Mortuo Silone, atque Oueti ad diui Ioānis Euāgeliſtæ, quam eccleſiam ipſe ædificauerat, ſepulto, regnum Legionis & Aſturiarum, communi omnium magnatum ſuffragio, delatum eſt Alfonſo Caſto.*

ſto. Quod quum iniјſſet Alfonſus, Mauregatus patruus ipſius, & Alfonſi Catholici ex pellice filius, comparatis Sarracenorum auxilijs ipſum regno deturbauit, atque in eam Cantabriæ partem, quæ Alaba dicitur, recipere ſe ad ſuos compulit. Auxilia vero Barbarorum turpiſſimo precio, præter omne fas ac decorum, redemit, nimirum annuo tributo quinquaginta nobilium virginum, & totidem plebeiarum. tot enim ſingulis annis illorum nefandæ libidini, ex pacto, Rex ipſe impuriſſimus expoſuit. Quapropter merito. propter hoc & alia vitia, tum deo, tum hominibus exoſus fuit. Regnauit annis quinque, menſibus ſex, quibus exactis, apud Prauiam vrbem Rex prauus ſepultus eſt. Tudenſis in numero annorum iam mihi ſuffragatur. Ait enim ipſum regnum inuaſiſſe æra octingenteſima vigeſima prima, ſicut codex Alcobacienſis & Chronicon perantiquum, cuius mihi copiam fecit Reſendius. Quod ideo adiunxi, ne quis arbitretur, me temere à Toletano & alijs diſſentire. Sed Silonem ad D. Saluatoris ſepultum eſſe, non ad D. Ioannis, ex monumenti inſcriptione patet, quod paulo poſt referemus. An. Domini.

Hoc anno, nempe Arabum centeſimo ſexageſimo nono, Abderamenis iuſſu & expēſis cœpta eſt ædificari Meſquita Cordubenſis. (Meſquitas Arabes templa ſua appellant) opere adeo ſuperbo, vt omnes Sarracenorum Meſquitas facile ſuperaret. Quod opus hodie quoque viſitur Cordubæ, conſe- 787

An. Domini. *cratum in ecclesiam Cathedralem, & amplitudine & columnarum multitudine admirandum.*

Eodem anno mortuus eſt Abderamen Hiſpaniæ Miramolinus. Reliquit vndecim filios & nouem filias, ſepultus eſt in arce Cordubenſi. Succeſſit illi filius ſuus, qui Toletano dicitur Hiſſem, Alfonſo Regi Ixeca, Raſi Iſmien, quem Zuleima frater regno conatus exturbare, non ſolum ſpe ſua decidit, ſed etiam tota Hiſpania cedere iuſſus eſt. Regnauit annis ſeptem, menſibus ac diebus totidem.

789 *Mauregato defuncto ſucceſſit Veremundus Vimarani filius, regnauit annos duos, vel ſecundum alios, tres. Nam reuocans in memoriam, quod eſſet olim ad ſacrum diaconatus ordinem promotus, regnum Alfonſo Caſto ceſſit, & vxore Imilone, ex qua filios duos Ranimirum & Garſiam ſuſtulerat, poſterius abſtinuit. Vixit poſtea cum Alfonſo Caſto annos quatuor, menſes ſex, ſepultus cũ vxore Oueti.*

791 *Alfonſus Caſtus tandem regno ſuo reſtitutus eſt, maximo omnium applauſu, qui à perpetua vitæ caſtitate cognomentum hoc meruit, vir omnibus virtutibus optimo principe dignis præditus. Regnauit annis vno & quadraginta: ſed anni Mauregati & Veremundi huic adſcribuntur.*

792 *Iacobus Meyerus in Chronico rerum Flãdricarum ait, hoc tempore Oliſiponem ab Alfonſo Rege,*

ope

ope Caroli Magni, à Barbaris receptam, & Barcinonem ciuitatem recuperatam. Idem affirmat Platina in vita Leonis tertij. Et Barcinonem quidem per hæc tempora à Carolo Mauris ademptam reperio, ſed Oliſiponis receptæ in Annalibus Hiſpanorum, quos ego quidem videre potui, mentio nulla extat. Inuenio quidem Oliſiponem bis à Sarracenorum tyrannide liberatã, ſemel ab Alfonſo ſexto, eo qui Toletum Chriſtianæ religioni reſtituit, idque æra milleſima centeſima trigeſima prima, hoc eſt, anno Domini milleſimo nonageſimo tertio, vt ex codice Alcobacienſi & alio Chronico perantiquo notaui, quum tamen Toletanus eius rei non meminerit: poſterius ab Alfonſo Henrico, primo Portugalliæ Rege, anno domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo. Porró quod ab Alfonſo Caſto recuperata fuerit, (nam alius Alfonſus Rex Caroli Magni tempore non extitit) hactenus nuſquam alibi legi. An. Domini.

Eodem ferè tempore, Rex Alfonſus eccleſiam S. Saluatoris Ouetenſis ciuitatis extruẽdam curauit, & in eam tranſtulit reliquias, quæ Toleto & ex reliqua Hiſpania in Aſturias delatæ fuerant. Simul & arcam reliquiarum, quæ ex Hieroſolymis tempore Mahometis Hiſpalim naui aducta, inde Toletum delata, demum poſt annos ſexaginta quinque, in Aſturias aſportata fuerat. In eadem crucem auream gemmis precioſis diſtinctam repoſuit,

An. Domini. *quam angeli duo, peregrino habitu aurifices ſe eſſe teſtati, miro opere fabrefecerant, nimirum deo Opt. Max. ſanctitatem optimi Regis tam inſigni miraculo illuſtrante. Ita fermè qui de rebus Hiſpaniæ ſcripſerunt. Sed Silonem eſſe templi illius autorem conſtat ex monumento, quod eſt Oueti in ingreſſu baſilicæ Sancti Saluatoris. Vbi legitur ducenties ſeptuagies.*

SILO

An. domini.

SILO PRINCEPS FECIT.

T	I	C	E	F	S	P	E	C	N	C	E	P	S	F	E	C	I	T
I	C	E	F	S	P	E	C	N	I	N	C	E	P	S	F	F	C	I
C	E	F	S	P	E	C	N	I	R	I	N	C	E	P	S	F	E	C
E	F	S	P	E	C	N	I	R	P	R	I	N	C	E	P	S	F	E
F	S	P	E	C	N	I	R	P	O	P	R	I	N	C	E	P	S	F
S	P	E	C	N	I	R	P	O	L	O	P	R	I	N	C	E	P	S
P	E	C	N	I	R	P	O	L	I	L	O	P	R	I	N	C	E	P
E	C	N	I	R	P	O	L	I	S	I	L	O	P	R	I	N	C	E
P	E	C	N	I	R	P	O	L	I	L	O	P	R	I	N	C	E	P
S	P	E	C	N	I	R	P	O	L	O	P	R	I	N	C	E	P	S
F	S	P	E	C	N	I	R	P	O	P	R	I	N	C	E	P	S	F
E	F	S	P	E	C	N	I	R	P	R	I	N	C	E	P	S	F	E
C	E	F	S	P	E	C	N	I	R	I	N	C	E	P	S	F	E	C
I	C	E	F	S	P	E	C	N	I	N	C	E	P	S	F	E	C	I
T	I	C	E	F	S	P	E	C	N	C	E	P	S	F	E	C	I	T

In Mauſolæo.

H· S· E· S· S· S· T· L·

Hic ſitus eſt Silo. Sit ſibi terra leuis.

An. Domini.

793 *Anno Alfonſi Caſti Tertio, Dux quidam Saracenorum, cum magnis copijs ad Aſturias depopulandas venit, ſed Alfonſus hoſteis magno animo depulit, occiſis ſeptuaginta millibus cum duce ipſorum.*

794 *Ixeca Miramolinus Hiſpaniæ, Cordubæ Rex defunctus, ſucceſſorem reliquit Halibatam filium, qui regnauit annos viginti ſex, menſes decem, dies quindecim. Hic equitum quinque millia ad corporis ſui cuſtodiam delegit, partim Chriſtianos, qui à fide defecerant, partim eunuchos.*

798 *Hoc anno ad ſummum Pontificatum B. Leo Tertius euectus eſt, cuius auctoritate Compoſtella ſedem & dignitatem epiſcopalem ſortita eſt, rogatu, vt aiunt, Caroli Magni. Cum enim venerabile corpus Apoſtoli id temporis vſque latuiſſet, Theodomiro epiſcopo Irienſi diuinitus reuelatum eſt. Cuius rei fama excitus Carolus Magnus, eò peregrinationis cauſa, vt erat vir religioſiſſimus, profectus: deinde Leonem Papam rogauit, vt locum adeo ſanctum & venerandum epiſcopali dignitate nobilitaret. Facile conceſſit in tam piã petitionem pientiſſimus Pontifex, & Irienſem ſedem Compoſtellã trãſtulit, ita tamẽ, vt epiſcopi Irienſis titulũ retineret. Quod ita obſeruatum eſt, vſque ad annum circiter octingenteſimũ ſeptuageſimum ſeptimũ; quo tempore Ioannes octauus Pontifex Romanus, eccleſiã ab Archiepiſcopatu Bracarenſi exemit, & metropolitanam fecit.*

Pla-

Placuit hoc Alfonſo Caſto, & ciuitatē Compoſtellanā ecclesiæ illi, cum alijs prouentibus ac muneribus, dono dedit, vt annotauit Alfonſus Venerus ex Chronico quodā, quod ad D. Dominici Legione ſeruari ait. Poſtremus epiſcopus Iriæ, & primus Compoſtellæ fuit Theodomirus vir ſanctus. An. Domini.

Hæc ſicut ab alijs prodita ſunt, referre hoc loco libuit propter eos, quibus hæc quoque placent. Cæterum quæ fuerint eccleſiæ Compoſtellanæ primordia & incrementa, ſuperius in capite de recentioribus Hiſpaniarū epiſcopatibus, ex Compoſtellana hiſtoria & Apoſtolicis diuerſorum Pōtificum literis, explicaui. Nunc operæprecium facturus mihi videor, ſi quæ de ratione occultati atque ignorati ſanctiſſimi ſepulchri, ac de reuelatione eiuſdē in hiſtoria Compoſtellana reperi, hoc loco ſubiungam. Ea verò habent ad hunc modum.

Floruerat autē antiquitus in illo loco (de Compoſtella loquitur) inter Catholicæ fidei cultores Chriſtiana religio. Sed tempore perſecutionis ingruente, & ſuperba paganorum tyrannide Chriſtiani nominis dignitatē conculcante, totus ferè Chriſtianæ religionis cultus longo iā tempore euanuerat. In toto igitur tempore Sarracenorum, & longo etiam tempore poſt reſtitutionē fideliū, veneranda Beati Apoſtoli tūba, nullius Chriſtiani acceſſu frequentata, fruticum ſyluarumque ſpiſſitudine māſit diutiſſimè cooperta, nulliq; vſque ad tempus Theodomiri Iriē-

ſis

An. Domini. ſis epiſcopi fuit reuelata aut cognita. Sed quando omnipotenti Deo placuit, eccleſiam ſuam laborantem viſitare, & eius aduerſitatem in proſperitatis tranquillitatem conuertere, ſtatim tempus ſuo potenti imperio mutauit. Regnum Hiſpaniæ tranſtulit, & gentili ſuperſtitione per regionem Hiſpaniam conculcatam & prorſus annullatam Chriſti ſui fidem inibi ſuſcitauit. Ante autem illius peſtis expulſionem, Mirus bonæ memoriæ Rex, diuina diſpenſatione regni ſceptra ſuſcipiens, primus Pontificales ſedes per Hiſpaniæ prouincias, iuxta Romanæ eccleſiæ normam, diuina gratia inſpirante conſtituit, & Andream in epiſcopum eligens, Irienſis cathedræ primitus ſublimauit. Hinc equidem hos infra ſcriptos ordine ſucceſſiſſe legimus, quorum nullam profecto præter nomina notitiam habemus.

2 Dominicum
3 Samuelem
4 Gotomarum
5 Vincibilem
6 Felicem
7 Hildiulfum
8 Seluam
9 Leoſindum ſiue Theoſindum
10 Enulam alias Benulam
11 Romanum
12 Auguſtinum

13 He-

13 *Honoratum* **An. Domini.**

14 *Hindiulphum.*

Prænotatis autem epiſcopis fertur ſucceßiße Theodomirus, eadem cathedra diuina diſpenſante gratia ſublimatus. In cuius tempore, diuinæ maieſtatis omnipotentia Occidentalem eccleſiam, ſepulchro tanti Apoſtoli reuelato, viſitare & illuminare dignata eſt. Qualiter autem reuelatum fuerit, ſequẽs pagina patefacit. Quidam namque perſonati & magnæ autoritatis viri, præfato epiſcopo retulerũt, luminaria in nemore, quod ſuper beati Iacobi tumbam diuturna vetuſtate excreuerat, nocturno tempore ardentia multoties vidiße, ibiq; angelos ſibi frequentius apparuiße. Quo audito ipſemet ad eum locum, vbi illi ſe talia vidiße aßerebant, acceßit, & luminaria in prædicto loco ardentia proprijs oculis procul dubio aſpexit. Diuina igitur inſpiratus gratia, præfatum nemuſculum feſtinanter adijt, & diligentius circunſpiciens, quandam domunculã marmoream tumbam intra ſe continentem inter ſyluas & frutices inuenit. Qua inuenta, Deo gratias referens, Caſti Regis Ildefonſi, qui tunc in Hiſpania regnabat, præſentiam incunctanter adiuit, eiq; rem vt audierat, & proprijs oculis viderat, veraciter notificauit. Ipſe verò tantæ audientiæ gaudio diffuſus, citato calle has partes intrauit, & ad honorem tanti Apoſtoli eccleſiam reſtaurans, epiſcopium Irienſis ſedis in hunc locum, qui Compoſtella dicitur, mul-

torum

An. Domini torum epiſcoporum ac Dei ſeruorum, nobiliumq́, virorum autoritate, atque priuilegio regali commutauit. Hoc autem ſub tempore Caroli Magni factũ eſſe, multis referentibus audiuimus. Theodomirus verò epiſcopus, tanto fidentius oculos mentis ad cœleſtis patriæ conſiderationem erigebat, quanto frequentius beatum Iacobum, poſt baſilicam ſibi factã, miraculis & virtutibus coruſcare conſpiciebat. Spe ergo cœleſtium præditus, aliquanto interiecto tempore, vitã ſecurus effudit finali ſorte interueniente. Hæc ad verbum ex Hiſtoria Compoſtellana, cuius mihi copiã Salmanticæ fecerunt integerrimi atque ornatiſsimi Collegæ Collegij S. Saluatoris, cui ego Collegio, propter antiquam erga me beneuolentiã, plurimum debeo.

799 Zuleima & Abdalia patrui Halibatam, quos diximus ab Ixeca pulſos Hiſpania, audita morte fratris, cum exercitu hoſtili ex Africa in Hiſpaniã tranſierunt, ad inuadendum imperium noui Regis. Quo non ſegniter obuiam eunte, alter illorum occiſus eſt cum bona parte exercitus, alter in fugã verſus, paulo poſt vltro ſe in fidem nepotis dedit, & magnis illius beneficijs vſus eſt.

802 Mortuo Garſia Ennico, ſecundo Suprarbrorum in Nauarra Rege, ſucceſsit Fortunius Garſias, qui regnauit annis tredecim, & ducta vxore Galindi Aragoniæ Comitis filia, Aragoniæ Comitatus titulũ accepit, vti iam dictum eſt. Regnauit annis tredecim.

Hoc

Hoc anno aiunt Carolum accepiſſe cladem illam An. Domini.
inſignem apud Roncis vallem, in qua multa Galliæ 809
nobilitas cecidit: ſed ea clades ita variè ab autoribus refertur, dum alÿ dicunt in acceſſu factã, quando Hiſpanos, qui Alfonſo Regi regnum ipſi deferenti refragabantur, oppugnatum venit: alÿ geſtis in Hiſpania rebus, in reditu offendiſſe. Vt vt eſt, illud inter omnes ſcriptores, tam Hiſpanos quàm Gallos, conſtat, Carolum Magnũ in ſaltibus Pyrenæis inſigni clade affectum, cæſis aliquos ducibus ipſius, in quibus Rolãdo Caroli ex ſorore nepote, & aliquot ex ÿs, quos Franciæ Pares appellant, vt ait Robertus Gaguinus, atque amiſſis omnibus impedimentis bellicis. Præcipua opera in eo conflictu fuiſſe dicitur Maſſilli Regis Cæſarauguſtæ, cuius etiam Paulus Aemilius mentionem facit, & Bernardi Carpienſis. Hic nepos erat Alfonſi Regis ex Ximena ſorore, quem illa ex furtiuo concubitu Sanctÿ Comitis, interpoſita tamen coniugÿ fide, ſuſcepit. Quod quum Alfonſo Regi innotuiſſet, rem indignam grauiſſimè ferens, ſororem in Parthenonem abdidit, Sanctiſum in arcem Lunæ vinctum concluſit, vinculorum & vitæ terminum eundem conſtituens. Bernardum apud ſe pro filio eduxit, cuius admirabilis in re bellica virtus, multis magnisque prælÿs frequenter emituit.

Eodem anno, vel potius ſuperiore, Sarraceni, qui Toleti habitabant, immodica fœlicitate inſolen

tes,

An. Domini *tes, & dulci, vt inquit ille, fortuna ebrij, aduerſus Halibatam Miramolinum ſuum inſurrexerunt, iuſſa illius detrectantes. Quod quamuis ægré eſſet Regi Barbaro, tamen aduerſus populum præpotentem aſtu potius agendum ratus, quàm vi, miſit eo Oſcenſis ciuitatis præfectum, hominem apud illos gratioſum, à quo regerentur, omnem rebellionis cauſam ab illis in præfectos ſuos transferens, tanquam qui à religione officij ſui declinarent. Per quē præfectum non admodum abſimili techna rebellionis autores puniuit, & reliquos metu imperata facere coegit, atque olim Tarquinius Superbus Gabinos per Sex. Tarquinium filium ſubegit. Miſit enim illuc filium Abderamenem cum exercitu, qui cum ſe ad bellum Chriſtianis inferendum veniſſe ſimularet, in arcem intromiſſus, quam præfectus ille in medio vrbis per fraudem conſtruxerat, quo loco poſtea D. Chriſtophoro ædes ædificata eſt, primores per ſpeciem conuiuij ad ſe vocatos, diſpoſitis ad eam rem apparitoribus, trucidari fecit ad quinq; millia. Quorum infortunio reliqui pertertiti, veniam ſupplices popoſcerunt, ac deinceps in fide & officio permanſerunt. Rem totam ſuſius Rodericus Toletanus proſequitur in Arabum hiſtoria, & poſt illū in Chronicis Alfonſus decimus. Nobis ſummam rei velut adumbraſſe ſufficiat.*

Eodem anno duo Arabum duces diuiſis exercitibus in Galleciam populabundi venerunt, ſed Alfonſo

ſonſo Rege nonſegniter agente, occiſi, non ſolum re- An. Domini,
pulſi ſunt.

Fortunius Garſias, Tertius Suprarbrorum in Nauarra Rex, fato conceſſit, poſt quem regnauit Sanctius Garſias annis 20. Hic ſe appellauit Regem & Comitem, multaque aduerſus Sarracenos præclara geſſit, & bonam Nauarræ partem à Barbarorum tyrannide ſibi vendicauit; demum ab eis in prælio, dum incautius in hoſteis irruit, occiſus ſine hærede deceſſit. 815

Bernardus Carpienſis, dum multis magniſque obſequijs Regem ſibi deuinxiſſet, & illum in varijs dubijsque prælijs tantum non ab hoſtibus oppreſſum liberaſſet, obnixè orauit eum, vt patrem ipſius vinculis ſolueret. Quod cum conſtanter ſibi negaretur, ſe à fide Regis alienauit, & cum aliquot viris primarijs ſanguine ſibi iunctis, in Saldaniam ditionem ſuam ſeceſſit; vnde crebris excurſionibus, ditiones Regis non leuibus incommodis affecit.

Mahometes quidam Emeritenſis, Abderamenem Halibatæ filium fugiens, in fidem Regis Alſonſi receptus eſt, & terras, vbi habitaret, accepit: ſed poſt biennium reuerſus ad ingenium, violauit fidem, neque ita multo poſt perfidiæ pœnas capite luit, cæſis quinquaginta millibus Sarracenorum: tãtum enim exercitum collegerat. 816

Mauri ſuburbij Cordubenſis opibus ſuis freti, no- 817

An. Domini. uis rebus ſtudere cœperunt, ſed maturè ab Halibata oppreſſi reſipuerunt.

819 Sarracenis mutuo bello implicitis, Chriſtiani Barcinonē occupāt, ad quam recuperandā dum Halibatas, pace cū patruis ſuis compoſita, ſe cōpararet, morbo correptus interijt. Reliquit filios nouendecim, filias vero viginti nouē. Poſt cū regnauit Abderamen filius eius, qui inſtituit, vt apud Mauros filij patrū hæredes eſſent. Nā ad eum vſque diem, ferè defunctorū bona ad fratres, & aliquando etiā ad alienos redibant, omiſſis filijs.

820 Barcino iterum à Sarracenis recepta.

824 Alfonſus Caſtus iam animam agens, corāſe Regem declarari ac ſalutari fecit Ranimirum, Veremundi Regis diaconi filium, quum alioqui regni ſucceſſio ad Bernardum Carpienſem nepotem ſuum ex ſorore Ximena lege rediret. Mox ipſo defuncto, atq; Oueti ad diuæ Virginis, quam eccleſiā ipſe conſtruxerat, ſepulto, regnauit Ranimirus annis ſex mēſibus nouē. Qui quū principio regni in Caſtella veteri, quæ Bardulia olim nominata eſt, matrimonij cauſa abeſſet, Nepotianus Comes Palatij, regnū collectitio exercitu inuaſit. Cuius rei factus certior Ranimirus, haud ſegniter ſe ad opprimendum hoſtem cōparauit, quem prælio victum & captū erutis oculis in monaſterium detruſit.

Ranimiro regnāte, fato conceſſit Theodomirus, primus Cōpoſtellæ epiſcopus, cui ſepulchrū B. Iacobi reue-

reuelatũ diximus. Succeſſit ei Athaulfus vir ſanctus, qui populum ſibi commiſſũ diuini verbi pabulo quãta potuit vigilantia pauit. Ex hiſtoria Compoſtellana. Ar. Domini.

Anno regni ſecundo, Sarraceni à Ranimiro per legatos petierunt, vt tributum Chriſtianarum virginũ, quod Mauregatus annuũ promiſerat, ex pacto ſolueret, ſi pacem cum eis ratã eſſe vellet. Ranimirus re cum primoribus regni cõmunicata reſpondit, ſe tã indignis pactis ſtare nolle, atque adeo ne pacẽ quidẽ illorũ velle. Quod vt re ipſa cõprobaret, conſcripto iuſto exercitu, agros illorum vaſtare cœpit Anagarum vſque. Sed & hoſtes cũ numeroſiſſimis copijs obuiã profecti, ancipiti prælio cum Ranimiro conflixere, tantiſper dum nox pugnam diremit. Chriſtiani beneficio noctis periculo erepti, in locum æditiorem (Clauigium dicebatur) ſe receperunt, vbi de rei euentu ſoliciti, noctem totam lachrymis & precationibus tranſegerunt, opem diuinam toto pectore implorantes. Mox Regem ſomno oppreſſum Diuus Iacobus Apoſtolus in ſomnis iubet de exitu pugnæ ſecurum eſſe, victoriam Chriſtianorum haud dubiè fore, ſe Apoſtolum Iacobum eſſe, cui tutela Hiſpaniæ commiſſa ſit, cuius propitium numen poſtero die in prælio experturi ſint. Tantum animis ab omni vitiorum inquinamento, ſalutari confeſſione expiatis, & ſacroſancto corporis Dominici ſacramento communitis, ad conflictum poſtridie ſpe pleni 825

Anno domini procederent. Rex inſomnium epiſcopis & magnatibus commemorat, qui tam fauſtum omen læti accipiunt, atq; Apoſtoli iuſſa diligenter faceſſunt, mox ſe ad prælium alacribus animis comparant, tam certo pignore freti, Dei ac ſancti Iacobi numen inuocantes. Tantamque in Sarracenos ſtragem adidere, vt ſupra ſexaginta millia Barbarorum in acie cæſa ſint. Diuus Iacobus in eo conflictu equo candido, vexillo niueo, & in eo cruce rubea conſpicuus apparuit. Rex Calagurrim & nonnulla alia municipia atque arces finitimas recepit. Ab eo tempore receptum eſt Hiſpanis, in prælijs omnibus, præcipuè ſi cum infidelibus ac paganis res eſt, Dei ac diui Iacobi numen implorare, quòd ipſis pro militari teſſera eſt.

Ranimirus, ne ingratus eſſet Apoſtolo pro tam inſigni beneficio, de communi præſulum ac nobilium conſilio ſtatuit, vt pro ſingulis boum iugis, certa tritici menſura qua in ſoluendis primitijs vtuntur, & de ſingulis vini modijs altera vini ſingulis annis Diuo Iacobo ſolueretur. Quod hodie quoque nonnullis in locis ſoluitur, & votum appellatur, idque verè: nam communi Regis, præſidum, magnatum, ac plebis conſenſu perpetuo votum eſt, cum duriſſimis execrationibus, ſi quis in poſterum violaret. Præterea vt in ſpolijs ac manubijs diuidundis, eccleſia diui Iacobi in ſortem veniret, atque vnius equitis numero eſſet.

Extant

Extant de ea re literæ ipſius Regis Ranimiri, da- An. Domini.
tæ Calagurri menſe Maio, vel ſecundum alios, Iunio, quo menſe victoriam hanc conſequutus videtur, in quibus hæc omnia, quo diximus modo, referuntur, & voti inſtitutio atque cõfirmatio declaratur. Quæ literæ ſingulis annis in eccleſiis metropoli Compoſtellanæ ſubiectis vulgo recitantur. Quin & Paſchalis Rom. Pontificis literas Apoſtolicas vidi, anno Pontificatus ſui quarto datas, quibus ea vota confirmat.

Eodem tempore, Diegbus Valera ordinem militiæ diui Iacobi inſtitutum ait, quamuis F. Alfonſus Venerus principium illius circa annum Domini millesimum centeſimum ſexageſimum ponat, in qua opinione eſt & Raphael Volaterranus & poſt illum Deca. 1. li. ca. 9.
Antonius Nebrißenſis. Sed ego illis nequaquam accedo, ac Valerianam opinionem magis probro, tum quod eo tempore iuſta inſtituendi cauſa fuerit, tũ quod diploma Regis Fernandi primi vidi, & exemplar eius penes me habeo, de inſtitutione monaſterij Sancti Spiritus Salmanticæ, in quo & huius ordinis & magiſtri illius, & commendatariorum multa mentio fit, quemadmodum ſuo loco patebit. Porrò Ferdinãdus hic cœpit regnare anno Domini 1020. *vel ſecundum alios,* 1017.

Magna Normannorum claſsis in Galleciam appulit, quæ cum hoſtiliter omnia vaſtaret, Ranimirus obuiam profectus, magna illos clade affecit & ſep- 827

An. Domini *tuaginta naueis incendit. Reliqui Hiſpalim profecti, depopulati omnia, magnã inde prædam egerunt. In quodam libro vetuſto reperi, tempore Ordonij centum naues Normannorum in Galleciam veniſſe, & poſt triennium ad ſuos rediiſſe.*

828 *Domitis hoſtibus, domeſtica ſeditione Ranimirus agitatus eſt. Siquidē Alderedus, & Piniolus (alij Primalum, alij Priamum appellãt) Comites ac proceres palatij, cum ſeptem filijs Regem nefaria coniuratione regno deturbare conati ſunt, ſed non reſpondente euentu, oculi Alderedo effoßi, alter cum filijs morte multatus eſt.*

831 *Ranimirus fato conceßit, ſepultus Oueti, filios reliquit Ordonium & Garſiam ex Vrraca vxore religioſißima fœmina, quæ eccleſiã Diui Iacobi, & Sancti Saluatoris multis magniſque muneribus proſecuta eſt.*

Inter multa & præclara Ranimiri decora, hoc non in vltimis laudum ponendum eſt, quòd fratrem Garſiam tanta pietate & beneuolentia ſemper complexus eſt, vt eodem cum ipſo numero & autoritate eſſet.

Regnat poſt eum filius eius Ordonius annis decē. Et ex vxore Momadona quinque filios ſuſtulit, Alfonſum regni hæredem, Veremundum, Nunium, Odoarium, & Froilam.

Hic principio regni Vaſcones rebelles ad obſequium ſuũ ſubactos redegit, & Mauros ditionem ipſius inſe-

inſeſtantes magna vi depulit, ac ciuitates Tudem, Aſturicam, Legionem, Amaiã, Patritiam, habitatoribus frequenteis reddidit. An. Domini.

Apud hunc Regem Athaulphus tertius Compoſtellæ epiſcopus, vir ſanctus & pius, á quatuor eccleſiæ ſuæ ſeruis de crimine peſſimo delatus eſt. Qua re audita Rex magno furore percitus, ac tam nefandum crimen in epiſcopo deteſtatus, Athaulphum ad ſe vocari iuſſit, qui die ſancto cœnæ Domini, quum in curiam veniſſet, recta in templum operaturus ſacris profectus eſt. Cumq; á ſuis admoneretur, vt prius Regem adiret, reſpondit in templo maiorem eſſe Regem, qui prius ſalutandus eſſet. Demũ peracta re diuina, vt erat ſacris indutus veſtibus, recta ad ædem regiam profectus eſt. Rex verò taurum indomitum à canibus venaticis iritatum, in ſanctũ præſulem immitti iuſſit, vt qui tanti criminis reus deferebatur, impetu ferociſſimi tauri dilaniaretur. Sed taurus, facto ab Athaulpho ſignaculo ſanctæ crucis, manſuetiſſimus ad eum acceſſit, & cornua in manibus eius, tanquam ſi exemptilia habuiſſet, dimiſit, atque in ſyluam, vnde adductus erat, rediјt, itaq; ſanctus Dei illæſus euaſit. Rex verò, & qui cum eo erant primariæ nobilitatis viri, conſpecto tam inſigni miraculo, ad pedes ipſius prociderunt, & ſceleris ſui veniam ſupplices popoſcerunt. Ipſe autem iuxta Apoſtoli doctrinam, pro malis bona reddens, benignè condonauit, atque eadem hora põtificatuí

An. Domini. *ſuo nuncium remittens, in Aſturiarum ſolitudines repudiato mundo ſoli Deo vacaturus ſeceſſit, vbi exemplum ſanctæ conuerſationis alijs relinquens, aliquam multis poſt annis naturæ debita perſoluit. Ex hiſtoria Compoſtellana. Rodericus Toletanus hoc pluſquam centum annis poſterius ponit, & attribuit Veremundo ſecundo, quem ait eo plus fidei habuiſſe delatoribus Athaulphi, quòd filius eſſet Comitis Gundiſalui, à quo Sanctius Rex veneno ſublatus fuit. Præterea ſubiungit Athaulphum, Rege inſalutato, poſtquam delatores diris execrationibus deuouiſſet, diſceſſiſſe atque in itinere tertio poſt die defunctum. Sed res ita ſe habet, vt nos ex hiſtoria Compoſtellana & alio libro peruetuſto retulimus, in quo tamen libro reperio, quòd Regi maledixerit. Toletani errorem ſequutus eſt Rex Alfonſus & alij poſt eum.*

832 *Muza Abenhe azim origine quidem Gothus, ſed profeſſione Sarracenus, contra Abderamenem Hiſpaniæ Miramolinum & Cordubæ Regem inſurrexit, & Cæſarauguſtam, Oſcam, Tudellam, Toletum occupauit, quibus ciuitatibus non contentus, in Cataloniam populabundus expeditiones egit, quin & in Galliam vſque hoſtili agmine proceſſit. Quo rerum ſucceſſu elatus, Hiſpaniæ Regem ſalutari ſe iuſſit. Mox Albaidam vrbem Ordonij Regis expugnat, & muris ac propugnaculis egregiè munit. Quod vbi cognòuit Ordonius, nihil cunctatus, ad recipien-*

cipiendam vrbem & exturbandos Barbaros profe-ctus, vrbem obſidione cinxit, cumque opem obſeſſis laturus aduentaret Muza, Ordonius copijs ſuis bipartito diuiſis, partem ad continuandam obſidionẽ reliquit, partem contra Muzam duxit, cum quo ſignis collatis cruentum in Sarracenos certamen edidit, ex quibus cæſa equitum duodecim millia, & in ijs Garſiæ Muzæ gener, peditum infinita prope multitudo. Muza tribus vulneribus grauiter ſaucius, fuga mortem euaſit. Lecta ſpolia auri, argenti, & omne genus alterius ſuppellectilis ditiſſima. Lupus Muzæ filius, Toletanæ vrbis præfectus, ſe in fidem & clientelam Ordonij dedit, multis & amplis illius ornatus beneficijs, operam viciſſim Regi fidelem & ſtrenuam in varijs contra Barbaros prælijs præſtitit. An. Domini.

Ordonius Cauriam & Salmanticam expugnauit, occiſis eorum regulis, & infinita Sarracenorum multitudine, partim cæſa, partim in captiuitatem abducta. 835

Eodem anno, Fortunio Garſia Suprarbrorum in Nauarra Rege, à Sarracenis, vt diximus, occiſo, interregnum fuit quatuor annorum, de quo vide, quæ notauimus in catalogo Regum Nauarræ.

Eodem ferè tempore Abderamen plateas ac vias Cordubenſes lapideo pauimento ſtrauit, & per tubulos plumbeos ex montibus aquam in ciuitatem

An. Domini. *duxit eã, quæ hodie ſcaturit prope templũ ſummũ, quæ illorum Meſquita, vt diximus, erat.*

839 *Ennicus Ariſta populari ſuffragio electus Rex, vnctus & coronatus, primuſque Rex Nauarræ, ſed certis conditionibus, appellatus, nimirum vt in eos æquis legibus vteretur, atque vt iudex eſſet medius inter Regem & populum, ſi quid controuerſiæ oriretur, iſque Aragoniæ Iuſtitia appellaretur. Ariſta cognominatus eſt ab ardore bellandi, regnauit annos 31.*

Mortuus eſt Abderamen, & reliquit quadraginta quinque filios, & quadraginta duas filias. Suſcepit imperium paternum Mahometes filius & regnauit triginta quinque annis, vt ait Toletanus, vt vero Raſes, annis 34. & menſibus ſex, nec audiendos puto, qui triginta nouem annos illi tribuunt. Cuius initio regni, Toletani contra ipſum rebellarunt, implorato auxilio Ordonij Regis, qui filium illuc cum non pœnitendo exercitu miſit. At vero Mahometes contra illos mouens, inſidijs opportuno loco diſpoſitis, ipſe cum paucis in conſpectum venit. Quod conſpicati Toletani, contempta paucitate portis ſe effundunt, atque in hoſtem ruũt. Qui ſimulata fuga, vbi clauſum & circumfuſum inſidijs hoſtem habuit, verſis ſignis, omnibus inuadendi ſignũ dedit. Tunc Toletani graueis leuitatis ſuæ pœnas dedere, cæſa Toletanorum tredecim, Chriſtianorum octo millia.

Orde-

Ordonius Oueti podagra perijt, ſepultus ad diuæ An. Domini.
Virginis, relicto magno ſui deſiderio. Regnauit poſt 841
illum Alfonſus tertius cognomento Magnus, annis quadraginta ſex. Quatuordecim erat annorũ, quũ regno inauguratus eſt. Cuius initia regni Froila quidã Veremundus turbauit regno inhians, qui dũ Rex in Alabam Cantabriæ prouinciam ſe recepit, comparaturus exercitum, à ſenatu Oueteſi ob tyranidem occiſus eſt.

Oppreſſo aduerſario, Alfonſus Rex ad ſuos reuerſus, magno cum honore receptus eſt, mox Sublantiam ac Ceiam muris ac turribus communiuit, atque habitatoribus frequentauit.

Deinde Comes quidã nomine Eilo ad inuadendum regnum animũ adiecit, & Alabenſes ad rebellandũ incitauit, ſed aduentu Regis territi Alabẽſes, meliora polliciti, veniam conſequuti ſunt, Comes in catenis Ouetum ductus eſt.

Duces Sarracenorum duo Imundar & Alcamã 842
Legionem oppugnatum venerunt, ſed magna virtute repulſi ſunt.

Alfonſus Magnus, vt vacuus alijs curis Sarracenos commodius debellare poſſet, cum Nauarris & Gallis fœdus coijt, atque ex nobilitate Gallica vxorem duxit Amelinam, quæ poſterius Ximena dicta eſt, ex qua ſuſcepit quatuor filios, Garſiam, Ordonium, Froilam, Gundiſaluum, qui fuit Archidiaconus Ouetenſis.

Quæ

An. Domini *Quæ hic ponuntur in Chronicis Regis Alfonſi, de Pompelone à Mahomete Miramolino obſeſſa, & Fortunio Rege capto, & poſt viginti annos ſoluto, deque Fortunij viuacitate, quippe qui centum vigin ti quinque annos vixerit, quia Chronicis Nauarræ & Aragoniæ ex diametro repugnant, neque tempo rum ratio reſpondet, conſulto prætermitto, quum tamen Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, quem Nauarrum fuiſſe affirmant, in hiſtoria Arabum hoc ipſum memoria proditum reliquerit.*

843 *Alfonſus Magnus præterquam quòd pietatis ſtudio theſauros paternos in eccleſias & pauperes erogauit, etiam eccleſiam diui Iacobi, quæ terrea pri us erat, lapide quadrato conſtrui iuſsit, & columnis marmoreis exornauit.*

844 *Toletani fines Chriſtianorum hoſtiliter depopulantes, profligati ſunt.*

Bernardus Carpienſis, qui omnibus his prælijs interfuit, quum fruſtra ſæpe rogaſſet Regem, vt patrem ipſius ſolueret, grauiter commotus, in territorio Salmanticenſi, in colle quodam arcem communiuit, quod Carpium appellatum eſt, à quo & ipſe Carpienſis dictus eſt. Ex quo regios fines frequentibus excurſionibus infeſtos reddidit, eoq; anguſtiæ Regem adduxit, vt ad pacis conditiones deſcendere coactus ſit, patremque ipſius ſe redditurum promiſerit, ſi ipſe Carpium Regi dederet. Accepit conditionem Bernardus, ſed Comites miſſi ad ſoluendum

atque

atque adducendum patrem, iam fatò functum inue- An. Domini.
nerunt. Rex tamen etiam mortuū adduci iubet, atque ita compoſitum, vt viuus videretur, ipſe quoque in occurſum eius cum Bernardo prodijt. Qui quum patrem defunctum reperiſſet, fortunam ſuam deteſtari ac deplorare cœpit, qui & patre orbatus eſſet, & arce ſua Carpienſi. Rex ait, non eſſe locum lacbrymis, alia conſilia quæreret, & regnis ipſius quā primum cederet. Ita ad Gallos profectus dicitur, atque ab illis magnificè ſuſceptus Bernardus Carpienſis, vir maximis viris comparādus, ſi fortuna virtuti reſpondiſſet.

Alfonſus Rex Conimbricam à Sarracenis obſeſ- 859
ſam liberauit.

Ennico Ariſta defuncto, Nauarræ regnum inijt 860
Garſias Eniecus filius ipſius, vir non minus integritate vitæ, quàm armis præſtans, qui vxorem duxit Vrracam, fœminam primariam, cum qua iam grauida ac partui vicina, dum incautius per montes iter faceret, necopinato hoſtium inſultu oppreſſus, fortiter pro fide dimicans interijt. Regina quoque letali vulnere in vtero confoſſa perijt, illæſo tamen infantulo. Accidit verò, vt iam digreſſis Barbaris nobilis quidam, cui Gueuaræ nomen fuiſſe affirmant, ad eum locum forte accederet, & infantem per vulnus manum extendentem & velut eluctantem conſpicaretur. Miſeratus vtriuſque vicem, caſo matris vtero eduxit infantem, ac domi ſuæ diligen-

tet

An. Domini ter eduxit, quod nõ ſine teſtibus factum eſt, vt quãdo res ipſa poſceret, facto fides conſtaret. Regnauit hic Garſias annis 30. ijs tamen alij nouẽ detrahunt, quibus ego magis accedo.

864 Alfonſus Toletanos crebris excurſionibus eo redegit, vt trium annorum inducias magno redimere coacti ſint.

Eodem ferè tempore eccleſiam ſanctorum martyrum Facundi & Primitiui magnificè conſtruxit, quam poſterius Sarraceni diruerunt.

866 Hoc anno, nempe æra nongenteſima quarta, deceſſit ex hac vita ſanctiſſimus Compoſtellæ præſul Athaulphus, cuius vitæ integritas & innocentia eo miraculo diuinitus probata eſt, quod ſuperius anno octingenteſimo trigeſimo primo retulimus. Infula vero, cum qua ſacrum illo die celebrauit, tantæ virtutis extitit, vt ſi quis alicui iuſiurandum daturus, illam indueret, & forte periurus eſſet, ea exui nequaquã valeret. Siſnandus huic quartus illius eccleſiæ ſucceſſit epiſcopus, adeo labori ſanctæ prædicationis intentus, vt deſpectis ſeculariũ rerũ negocijs, contemplationi totus inhæreret. Is vitã ac ſanctitatem deceſſoris ſui mente repetens, ardenti pietatis ſtudio in Aſturias ſe contulit, & ſancti viri corpus Compoſtellam tranſlatum, cum ſumma reuerentia ſepeliuit. De quo Siſnando ſuo loco plura dicemus.

874 Hoc anno exceſſit è rebus humanis Mahometes Miramolinus Hiſpaniæ, ſecundum numerum Alfonſi

ſonſi decimi. Toletanus & Raſes aliquot annis poſteriorem ponunt. Reliquit 34. filios, & 20. filias. Hic quum forte die quodam in horto regio deambularet, & quidam de aſtantibus diceret, Quàm amœnum viridarium, quàm pulchra dies, quàm iucundum ſeculum, niſi mors omnia diſturbaret: Erras, inquit Rex, nam niſi mors eſſet, ego nequaquam regnarem. Ex Archiepiſcopo Toletano. Succeſſit filius eius Almundir, qui regnauit annis duobus ſecundum Toletanum, ſecundum Raſen verò anno vno, ſex menſeis, dies quindecim. Reliquit ſex filios, filias ſeptem. An. Domini.

876 *Poſt mortem Almundir, Abdalia in fratris locū receptus, regnauit annis viginti quinque.*

877 *Rex Alfonſus eccleſiam Sancti Iacobi, quam nouam, vt diximus, conſtruxerat, redditibus annuis, auro, argento, gemmis precioſis, veſtibus ſacris locupletauit, eandem Ioannis octaui autoritate conſecrari fecit. Cuius cōſecrationi ac dedicationi interfuerunt epiſcopi ſequentes: Vincentius Legionenſis, Gometius Aſturicenſis, Hermenegildus Ouetenſis, Didacus Tudenſis, Egila Aurienſis, Siſnandus Irienſis, Recaredus Lucenſis, Theodeſindus Britonienſis, quorum ciuitates iam à Chriſtianis poſſidebantur. Præterea Ioannes Aucenſis, Dulcidius Salmanticenſis, Iacobus Caurieñſis, Fauſtus Conimbricēſis, Ardimirus Lamecēſis, Theodemirus Viſenſis, Guimagus Portugallenſis, Argimirus Bracarenſis,*

Heleca

An. domini. *Heleca Caſarauguſtanus, quorum ciuitates partim à Sarracenis occupatæ, partim deſertæ erant. Epiſcopi vero partitis ſibi territorijs, in diœceſi Oueten-ſi, vitam vt poterant, exigebant: vnde olim Ouetum* li.5.ca.17. *Ciuitas epiſcoporum dicta eſt, vt annotauit Archiepiſcopus Toletanus, apud quem extat exemplar literarum Apoſtolicarum Ioannis octaui, de conſecratione eccleſiæ S. Iacobi.*

Huius rei mentio ſit etiam in hiſtoria Compo*ſtellana. Sed in alio libro peruetuſto inueni, quòd conſecrata fuit æra nongenteſima vigeſima ſeptima, quinto Nonas Maij, hoc eſt, anno Domini octingenteſimo octogeſimo nono. Sed eo iam tempore Alfonſus Magnus ad ſuperos migrauerat ex hac vita. Proinde ſuſpicor numerum æræ vitioſum, & legendum æra nongenteſima decima ſeptima, hoc eſt, anno domini octingenteſimo ſeptuageſimo nono.*

Eodem ferè tempore, eccleſia Ouetenſis, *auctoritate eiuſdem Ioannis Octaui, rogatu Alfonſi Regis, metropolitana facta eſt, quòd nullus eſſet in Hiſpania metropolitanus epiſcopus. Nam reliquæ ciuitates, quæ metropolitanæ quondam fuerunt, Barbarorum graue iugum trahebant. Bracara, etſi multo ante Sarracenis erepta, tamen in congeriem verſa lapidum, vt ex archiuis eiuſdem eccleſiæ conſtat, ne epiſcopum quidem , niſi titulo tenus, habebat. Quæcunque verò eccleſiæ Bracarenſis erant, vſque ad*

ad muros ipſius ciuitatis, Rex Ordonius ſuperiorne, an aliquis ex poſterioribus, eccleſiæ Diui Iacobi donauit. An. Domini.

Paulo poſt ſub eodem Pōtifice, Compoſtellanam eccleſiam metropolitanam factam aiunt, rogatu Caroli tertij Regis Francorum, qui Caluus cognominatus eſt. Ita fere qui de ſanctis Hiſpaniæ ſcripſerunt, cuius rei miror nullam extare mentionem, neque apud Tudenſem, neque apud Archiepiſcopum Toletanum, neque in Chronicis regis Alfonſi. Gerundenſis epiſcopus autor eſt, Emeritenſis eccleſiæ metropolitanā dignitatem primum in Ouetenſem, deinde in Compoſtellanam fuiſſe tranſlatā, immunitate tamen Eccleſiæ Ouetenſi conceſſa. Laurentius à Padilia, qui inter cæteros ſuperioris opinionis autor eſt, addit circa annum Domini centeſimum vigeſimum ſupra milleſimum, à Calixto Papa eius nominis ſecundo, quæcunque Emeritenſis eccleſiæ iuriſdictioni ſubeſſe ſolent, in Eccleſiam Compoſtellanam tranſlata fuiſſe. Sed de hac re vide, quæ ſuperius in capite de recentioribus epiſcopatibus ſcripſimus.

Alfonſus Rex Zamoram profectus, filium Garſiā in vincula coniecit, quòd matris inſtinctu, & ſoceri Munionis auxilio, contra ipſum hoſtilia moliretur, ac regno inhiaret. Quæ res cæteros filios, vinculis fraternis grauiter exacerbatos, in ipſum vehementer excitauit. 884

An. Domini. *Zamoram ſiue Zemoram hic Rex Alfonſus inſtauraſſe atque à Mauris obſeſſam liberaſſe, & hoc nomen ex euentu militis vaccam nigram vocantis, (eas enim armentarij vulgariter moras appellant) impoſuiſſe dicitur, & in ea templum S. Saluatoris condidiſſe.*

Sed Florianus aliam huius nominis rationem ponit. Affirmat enim Zamoram, quæ olim Sentica dicta ſit, poſt Arabum vaſtationem Medinam Zamorrathi ab eis appellatam, atque ea voce ciuitatem Turqueſarum ſignificari. Nam Mediná accentu in vltima ciuitatem ſonat Arabibus: Zamorrathi lapis Cyaneus eſt, quem Turqueſam vulgo dicimus. Ideo autem ſic ab illis appellatam arbitratur, quod ſcateant rupes omnes in toto tractu Zamorenſi vena lapidis Cyanei. Idem affirmat hanc ciuitatem à Ferdinando Rege, Sanctij & Alfonſi patre, inſtauratam, poſtquam fuit ab Almanzore & incendijs conſumpta & funditus diruta. Alij etiam huius nominis etymologiam dare volunt, & adhuc ſub iudice lis eſt.

886 *Alfonſus filiorum perſecutionibus grauiter preſſus, eaque moleſtia defungi cupiens, regnum Garſiæ filio ceſſit, ipſe Compoſtellam orationis cauſa ad viſitanda beati Iacobi limina profectus eſt, poſtea ſemel atque iterum expeditiones ſecundas in Sarracenos fecit.*

887 *Alfonſus Rex vita bene peracta, & regno laudabiliter*

biliter adminiſtrato deceſſit ex hac vita Zamoræ, inde Aſturicam delatus, non multo poſt tempore tranſlatus Ouetum, ad diuæ Virginis conditus eſt eodem monumento cum vxore Ximena, quæ tamen viuum maritum debita pietate proſequuta non eſt. An. Domini.

Succeſſit patri Garſias primogenitus, regnauit tribus annis, qui initio regni contra Arabes in expeditionem profectus, graui illos damno affecit, capto illorum regulo Ayola, qui tamen cuſtodum incuria effugit. Demum nulla alia re inſigni geſta Zamoræ fato conceſſit, nullo relicto hærede, inde delatus Ouetum, ibiq; ſepultus eſt.

Poſt eum regnauit frater ipſius Ordonius ſecundus, annis octo, menſibus ſex. Hic patri ſimilis multa præclara geſſit, & eo adhuc ſuperſtite, hoſtili agmine, in Beticã vſq; profectus, male Barbaros multauit: deinde initio regni Talabricam obſedit, & occiſis, qui obſeſſis ſuppetias venerant, hoſtibus pariter & vrbe potitus eſt. Poſtea cum duce Cordubenſi, & Rege Tingitaniæ ad diui Stephani in ripa Durij collatis ſignis, glorioſa victoria triumphabundus ad ſuos rediјt. Non multo poſt, contra Emeritam ducto exercitu, Luſitaniam adeo ferro atque igni vaſtauit, vt Luſitani deſperatis rebus, inducias magno redimere coacti ſint. A qua expeditione Legionẽ magno cũ honore reuerſus, eccleſiã cathedralẽ, quæ prius extra ciuitatẽ erat, in palatium ipſius ciuitatis 890

An. Domini *propter Sarracenorum inſultus, de conſilio Frumi-nij epiſcopi & aliorum præſulum tranſtulit, atque in honorem diuæ virginis dedicauit. In qua ipſe à duodecim epiſcopis regio diademate fuit inſignitus.*

891 *Garſia Enieco Rege Nauarræ occiſo in conflictu, vt ſupra diximus, octodecim annorum interregnum fuiſſe aiunt, tantiſper dum Sanctius Garceſius Auarca educaretur, qui tamen anni Sãctio Garceſio adſignandi ſunt, alioqui male reſpondet annorum calculus.*

Cum igitur Nauarri & Aragones indictis comitijs Iaccam ad creandum Regem conueniſſent, nutritius Garceſii adoleſcentem peronatum, & ruſticis indutum veſtibus, magnatibus exhibuit, Garſiæ Enieci filium & legitimum regni ſucceſſorem affirmans. Cuius rei fides cum prolatis monumentis conſtaret, omnes inopinato atq; incredibili gaudio perfuſi, magnis gratulationibus, fauſtiſque acclamationibus Regem conſalutarunt, qui à peronibus, quibus vti conſueuerat, quas Auarcas Hiſpani appellãt, Auarca cognominatus eſt. Vxorem habuit Todam ſiue Theodam, ex qua Garſiæ Sanctij, Vrracæ, Sanctiæ, Mariæ, Velaſquitæ, quam alij Blancam appellant, pater fuit, regnauit annis triginta ſex, deinde multis rebus aduerſus Sarracenos præclarè geſtis, ex hac vita deceſſit, ſepultus ad Diui Ioannis à Pegna.

Rex

Rex Cordubenſis tot Ordonij Regis in ſuos expeditiones indignè ferens, cum maximis copijs in Galleciam vſque venit, cum quo ancipiti prælio conflixit Ordonius, ſed tãdem multis vtrinque cæſis, æquo Marte diſceſſum eſt. An. domini. 895

Idem non multò poſt, conuocata infinita Sarracenorum etiam ex ipſa vſque Africa multitudine, Nauarræ fines hoſtili agmine ingreſſus, omnia ferro ac flammis miſcere cœpit, cui cum imparem ſe Nauarræ Rex videret, auxilia Regis Ordonij popoſcit. Nec ea cunctanter præſtitit Ordonius, ſed ad vallẽ Iuncariam hoſti obuiam factus, prælium impigrè commiſit, in quo Deo ita volente, Sarraceni ſuperiores fuere. De qua re, quæ Reſendius noſter ex libris, opinor, eccleſiæ Compoſtellanæ olim deſcripſit, hic adſcribere viſum eſt. Ea habent ad hunc modũ. Ordonius Rex in valle Iuncaria victus ab Abderamine Miramolino Hiſpaniæ & Rege Cordubæ, multis vtrinque cæſis, & duobus epiſcopis captis, Dulcidio Salmanticenſi & Hermoigio Tudenſi, & Cordubam in diros carceres abductis, quorum Hermoigius impatiens ingraueſcente ætate ac pertæſus, Pelagium ſobrinum ſuum pro ſe obſidem dedit, tantiſper dum reuerſus ad ſuos, captiuis miſſis illum redimeret. Cuius pulchritudine captus Abderamen, per iocum illum tangens, & laſciuis blandimentis ſanctum & pudicum iuuenem vel in ſectam ſuam nefariam, vel nefandos amores pellicere dum tentaret,

An. Domini *tolle canis, inquit Pelagius, & ſciſſa veſte oſtendit ſe malle pro Chriſto mori, quàm vitijs inquinatum viuere. Cumque tyranni lenocinia nihil aduerſus illius conſtantiam proficerent, amore in furorem verſo, imperat miniſtris, vt forcipibus ferreis ſtrictum mẽbratim ſcindant, atque in flumen proijciant. Quod illi mandatum non pigrè facientes, ab hora diei tertia vſque ad veſperam, non dicendis crudelitatibus in eum debacchati ſunt. Tandem amputatis tibijs, brachio, manibus, ceruice, in fluuium præcipitarunt, ex quo Chriſtianorum diligentia extractus, ſepulturæ datus eſt. Caput in cœmiterio S. Cypriani, reliquum corpus ad S. Geneſij ſepultum eſt. Paſſus eſt die Dominico, hora decima, ſeptimo Calendas Iulij, Ieſum Chriſtum ſemper inuocans, natus annos XIIII. menſeis ſex. Hactenus ex commentario Reſendij. Paſſionem huius ſanctiſſimi martyris heroico carmine deſcripſit Rhoſuita, virgo nobilis de gente Saxonica, quæ per ea tempora floruit, ſed rem paulo aliter refert, nimirum quod Abderamen collecto exercitu in Galleciam profectus, & victoria potitus, 12. Comites cum Principe ceperit, & alijs pacto precio dimiſſis, Principi tantam imperauerit pecuniæ ſummam, vt ſoluendo non eſſet. Quare ipſum duris conſtrictũ vinculis, Cordubam ſecum abducere parauit, ſed filius Pelagius ſenectutis & conditionis paternæ miſertus, perſuaſo patre, vicaria ſeruitute ipſum redemit, & captiuus Cordubã ductus eſt. De*

cuius

cuius pulchritudine cum nunciatū eſſet Abderami- An. Domini.
ni, impurus homo nefando illius amore exardeſcens, adductum ad ſe adoleſcentem blandimētis in amorem ſui pellicere conatus, cum adeo nihil proficeret, vt oſculum porrigenti pugnū Pelagius impingeret, iuſſit furioſus tyrannus, vt funda machinali trans Betim fluuium eiaculatus ſcopuloſis rupibus illideretur. Ex quo periculo dei gratia cum euaſiſſet, Regis iuſſu gladio percuſſus, martyrij coronam accepit. Corpus in aquam proiectum à piſcatoribus inuentum, ac Chriſtianis magno venditum, & religioſè ſepultum, plurimis claruit miraculis. Sic illa martyrium huius ſancti refert: ſed neque Princeps captus eſt, neq; Pelagius principis filius fuit. Verum nō mirandum, ſi tā procul diſtāti, res aliquanto aliter, quàm geſta eſt, relata fuerit, quum alioqui ſumma rei eodem redeat.

Ordonius hac offenſione magis iritatus quàm territus, inſtaurato exercitu regiões Barbarorū ingreſſus, magnā in illos cædem fecit, plurimaq; illorū oppida ſibi ſubiecit. Vnde præda onuſtus Zamorā reuerſus, quantum voluptatis ex tā felici conceperat expeditione, tanto mœrore affectus eſt ex morte vxoris, quam defunctam reperit. 896

Sed tot belli decora, fraus illa obſcurauit, qua Ordonius Comites Caſtellæ Nunium Ferdinandum, & Almondarem Album, cum filio huius Didaco, ac Ferdinando Anſuri, publica fide per ſpeciem colloquij

An. Domini. *quij euocatos, primum in vincula coniecit, deinde neci dedit,*

Habuit hic tres vxores, Geloiram ſiue Eluirã, Aragntiũ ex Gallecia, quã repudiauit, Santinam ſiue Sanctiã, Garſiæ Enieci Nauarræ Regis filiã, tandem Zamoræ rebus humanis ſublatus, ſepultus eſt Legione in eccleſia cathedrali.

898 *Ordonij regnum Froila frater inuaſit, eoq; annum & menſes duos potitus eſt. Hic ex vxore ſua Munina donia liberos ſuſtulit Alfonſum, Ordonium, Ranimirum, & alium ex concubina, cuius nomen ſilentio obliteratum eſt. Nihil hic laude dignũ geſſit. Filios Olmudi viri nobilis innocentes morte affecit, & fratrem eorum Froniminum, Legionenſem epiſcopum, exilio inſontem multauit. Tandem lepra percuſſus vitam ingloriam finiuit, ſepultus Legione, cuius morte Legionenſis epiſcopus ſuæ ſedi reſtitutus eſt.*

Hoc temporo Caſtellæ prouincia, propter ſcelus Ordonij Regis in Comites ſuos admiſſum, à ſide Regũ Legionenſium defecit, atque ex nobilitate ſua duos iudices communi conſenſu creauit, quorum alter de rebus ciuilibus, alter de bellicis cognoſceret. Ii fuere Nunius Raſura, auus Ferdinandi Gundiſalui, primi Caſtellæ Comitis, & Flauius Caluus abauus Roderici Diaz à Biuar, qui Cidus cognominatus eſt. Nunius Raſura Caſtellæ veteris fines Piſorgam ſiue Piſoricam fluuium poſuit, qui eam à regno Legionen-

gionenſi diſterminaret. An. Domini

In codice quodam admodũ vetuſto reperi, hunc Ordonium Regẽ duos epiſcopatus Mindonienſem & Legionenſem inſtituiſſe. Quod de Mindonienſi facile crediderim: ſed Legionenſem reſtituit, non inſtituit. Nã Legionenſis epiſcopatus in antiquis cõcilijs plurima ſit mentio.

Froila defuncto, quia filij Froilæ nondum per ætatem regno maturi erant, regnum à proceribus aulæ Alfonſo Quarto, Ordonij Regis filio, delatum eſt. Quod quum per annos quinq; & menſes ſeptem adminiſtraſſet, leuitate magis quàm pietate ductus, vitam monaſticam ad diui Facundi profeſſus, regnum fratri Ranimiro ceſſit, poſtquam ex vxore Ximena, filia Sanctij Regis Nauarræ, Ordonium Malum ſuſtuliſſet. Verùm poſt pœnitentia ductus, quũ ad regnum amiſſum aſpiraret, à Ranimiro perpetuo carceri mancipatus eſt. Alij tamen, inter quos Lucas Tudenſis, Alſonſum hunc & Ranimirum Froilæ filios fuiſſe affirmant. Quibus ego magis accederem, niſi ijdem dicerent filios Froilæ, quia Alfonſo fauebant, pariter cum illo excæcatos. 899

Ranimirus frater, Alfonſo oculis orbato atque in carcerem recluſo, regnauit annos vndeuiginti, menſes duos. Hic pœnitentia ductus eorum, quæ in fratrem & nepotes admiſerat, monaſterium Diuo Iuliano ſacrum non procul Legione condidit, in quo illis, quamdiu vixerunt, omnia neceſſaria benignè ac 905

An. Domini. *pie ſuppeditauit, vbi & ſepulti ſunt, ſimul cum Regina Ximena, Alfonſi Quarti vxore.*

Principio regni, fines Toletanorum infeſto agmine ingreſſus, Madritium cepit & muris nudauit, ac ſpolijs onuſtus cum magno captiuorum grege ad ſuos reuerſus eſt. Quare offenſi Sarraceni, magnis copijs Caſtellam inuadunt. Quod quum Ferdinandus Gundiſaluus, magnus ille Caſtellæ Comes, qui tũ forte Caſtellæ dominio cum titulo Comitis inauguratus fuerat, Ranimiro Regi nunciaſſet, ille nihil cunctatus Comiti ſe iunxit, ac iunctis exercitibus copias Arabum apud Oxomam ciuitatem fundunt fugantq́ꝫ, multis tamen illorum occiſis.

Hinc factum dicit Tudenſis, vt Caſtellani iterũ ſe in fidem Regum Legionenſium dederint.

Poſtea contra Cæſarauguſtã dicti principes coniunctis copijs profecti, Regulum Abenaiã imperata facere coegerunt, & ſe ſuaq́ꝫ omnia in fidem & clientelam Ranimiri dedere. Sed ille præſenti metu ac periculo liberatus, fidem violauit, & Abderamini Miramolino, cui iam ante ſacramento militari obſtrictus erat, iunctus, cum illo ad vaſtandam Caſtellam venit. Sed ad Septimancas fuſi, die feſto ſanctorum martyrum Iuſti & Paſtoris, qui eſt octauo Idus Auguſti: cecidere Barbarorum, ſecundum Tudenſem & Toletanum, octoginta: ſecundum Pet. Anto. Beuterum, triginta millia. In Toletano manu ſcripto ponuntur ſeptuaginta millia. Abenaia captus

tus, Abderamen cum viginti tantum equitibus fu- An. Domini.
ga ſibi conſuluit. Reliqui capti apud Alſondigam op
pidum, quo ſe receperant.

Hoc tempore fuit eclipſis ſolis per horã integrã.

Sarraceni hortatu & fauore duorum magnatũ 915
Legionenſium, Ferdinandi Gundiſalui & Didaci
Munionis, per ripam Thormis agrum Salmanticen
ſem ingreßi, omnia longe lateque depopulati ſunt.
Quod Ranimirus indignißime tulit, non tã ob Bar-
barorum inſultum, quam quod ſuorum clientum
inſtinctu factum eßet. Proinde Barbaros male mul-
tatos in fugam conuertit, nobiles vero carceri man-
cipauit, quos tamen paulopoſt metu ſeditionis ſol-
uit, ſed prius iuratos, ſe conſtanter ac fideliter in a-
micitia & obſequio eius permanſuros.

Hoc anno Abderaminem Miramolinum Hiſpa- 918
niæ, & Cordubæ Regem regnum iniſſe aiunt, nimi
rum anno Arabum trecenteſimo: verum hoc ratio
hiſtoriæ non patitur. Nam iam aliquot ante annis
res geßiße, præter alios omnes, etiam ipſe Archiepiſ
copus Toletanus, ex quo hæc annotauimus, teſtatur:
niſi velimus dicere, ipſum patris auſpicijs ea geßiße:
ſed ne hoc quidem veriſimile videtur, neque vllum
eius rei teſtimonium in autoribus apparet. Regna-
uit quinquaginta annis.

Hoc anno, ſecundum hiſtoriam Compoſtellanã, 920
fato conceßit Siſnandus quartus Compoſtellanus
epiſcopus, cuius tanta fuit fama ſanctitatis, vt
Ioannes

vu. Domini *Ioannes Papa, opinor, Decimus (nam audiendi non ſunt, qui decimum tertium fuiſſe dicunt) per literas & tabellarium proprium ſe precibus ipſius commendauerit. Mortuus eſt autem ſenio confectus. In cuius obitu, voces auditæ ſunt angelorum canentium, Veni electe Dei, & intra in gaudium Domini tui. Hic eccleſiam S. Iacobi amplificauit, & duo monaſteria Compoſtellæ condidit, quorum alterum etiã hodie D. Martini dicitur, eò conſilio, vt ſi quis eccleſiæ ſeniorum, ſub regula ac diſciplina D. Benedicti, criminum ſordes pœnitentiæ lachrymis expiare vellet, opportunitate loci non deſtitueretur. Extruxit & ptochodochium, vel potius gerontocomium, quod Louium S. Felicis appellatum eſt, quia in illo S. Felicis reliquiæ reconditæ erant: vt quicunque ex familia eccleſiæ Compoſtellanæ ſenio grauarentur, illuc ſe ad quietem tanquam emeriti conferrent, & eccleſiæ facultatibus alerentur. Præterea quotquot reperire potuit ex genere eorum, qui ſanctum epiſcopum & auunculum ipſius tam nefanda proditione apud Regem detulerant, regio decreto & autoritate eccleſiæ Compoſtellanæ, ad obeunda ſeruilia miniſteria, in perpetuam ſeruitutem tradidit.*

Succeſſit illi Gundeſindus quintus Compoſtellanus præſul, & Comitis cuiuſdam filius: ſed hic dum mundo quã Deo magis deditus eſſet, vitã non ſatis pio fine clauſiſſe dicitur. De qua re mater eius matrona pia, graui confecta dolore, & de anima filij vehe-

vehementer ſolicita, ante aram beatiſſimi Iacobi Apoſtoli diuinam miſericordiam dies noctesq; non deſtitit implorare, & fletibus, precationibus, ieiuniis, eleemoſynis ſibi demereri, interpoſito diui Iacobi patrocinio, donec quadam nocte in templo eiuſdem Apoſtoli, vocem hanc audiuit. Scias filium tuum hac nocte ad electorum ſocietatem admiſſum fuiſſe. Ex hiſtoria Compoſtellana. An. Domini.

Gundeſindo ſubrogatus eſt Hermigildus ſextus Cõpoſtellanus epiſcopus, de quo quæ in hiſtoria Cõpoſtellana legi, quia mihi non ſolum notatu digna, ſed etiam ad exemplum pertinere viſa ſunt, ad verbum hic tranſcribẽda duxi. Ea ſunt huiuſmodi. Hermigildus in epiſcopum electus, poſt electionem prauis deſiderijs huius præſentis exilij deditus, dum vixit, iniquitatis dominio mentis colla ſubmiſit. Cum autem paulo ante diem ſui exitus vehementi ira cõmoueretur, cuidam viduæ vnam vaccam, cuius lacte ſe filioſque ſuos paſcebat, auferri præcepit. Altera ergo die, ei cum militibus ſuis inter epulas ſedenti, dapifer ſuus vnum ex inteſtinis illius vaccæ, quod Galleco vocabulo Duplicia nuncupatur, in ſcutella argentea inter alia fercula appoſuit. Ipſe verò dapum diuerſitate iam diſtentus, atque nectaris liquore ingurgitatus, cum priori morſu appoſitæ duplicia, quam comedere voluit, medio ventris, eis qui intererant videntibus, crepuit. Poſtquàm autem ſepultus fuit, monumentum eius combuſtum fuiſſe,

à quam

An. Domini. *à quam plurimis audiuimus, & etiam ipſius combuſtionis ſigna proprijs oculis ipſi conſpeximus. Hæc ibi. In alio libro antiquo legi, quod œconomus huius epiſcopi, vaccam illam accepit à vidua octo filios habente, quæ cum ad pedes Pontificis cum lachrymis ſe proieciſſet, nullam conſequi miſericordiam potuerit. Reliqua reſpōdent, ſed illud adijcitur, quòd Hermigildus iſte præſul lumbos præcinctos non habuerit.*

923 *Ranimirus vltimo regni ſui anno Talabricam in regno Toletano obſedit, cui dum Sarraceni reſiſtere conantur, ad xij. ferè millia cæſi, ſeptem millia capti ſunt. Cōfectis his bellis totus ad pietatis ſtudia cōuerſus, monaſteria aliquot condidit: primum Legione iuxta Palatium regium, in quo Geloiram ſiue Eluiram filiam ſuam, ex regina Taraſia, Garſiæ Tremuli Nauarræ Regis ſorore, Deo dicauit: alterum Diuo Andreæ Apoſtolo, & Diuo Chriſtophoro ſacrum, ad fluuium Ceam: tertium in honorem ſanctiſſimæ Virginis, in ripa Durij: quartum in valle Ornæ, quæ nunc dicitur Deſtriana, inquit Toletanus, Diuo Michaeli dicauit.*

Filium Ordonium Vrracæ, Ferdinandi Gundiſalui Caſtellæ Comitis filiæ, matrimonio iunxit.

924 *Ranimirus Ouetum orationis cauſa profectus, in morbum fatalem incidit, vnde Legionē delatus, & ſacramentis eccleſiaſticis piè communitus, abdicato, quod à fratre ſuſceperat, regno, atque in hæc verba*

verba prorumpens cum lachrymis, Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc: Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo: mox animam autori ſuo reddidit. Sepultus Legione ad Diui Saluatoris, quod monaſterium ſiliæ ſuæ, vt diximus, conſtruxerat. An. Domini

Patris defuncti regnum excepit Ordonius Tertius, quem Sanctius frater auxilio Regis Nauarræ auunculi, & Ferdinandi Gundiſalui Caſtellæ Comitis fretus, regno deturbare conatus eſt, ſed conſilijs non ſuccedentibus, Ordonius rem tam indignam iniquo animo ferens, Vrracam vxorem Comitis filiam repudiauit, eique Eluiram ſuperduxit, ex qua ſuſcepit Veremundum Podagricum, regnauit annos quinque, menſes ſex. Mortuus eſt Zamoræ, ſepultus Legione ad Diui Saluatoris,

Huius tempore Regis, Almanzor Sarracenorum Dux bellicoſus, & primariæ poſt Abderamenem autoritatis, cum exercitu numeroſo contra Caſtellam venit, cui Ferdinandus Gundiſaluus Comes, nihil animo fractus, obuiã ire conſtituit, & animatis ſuis, qui numero tantum trecenti erant, dum cæteri ad expeditionem ſe comparant, ipſe venatũ profectus, atque aprum ardentius ſequutus, ad monaſteriolũ Diui Petri, quod in ripa Aſlantiæ fluminis vepribus ac dumetis obſitum latebat, forte delatus eſt. Quo cũ perueniſſet, religione motus loci, preces deuotas Deo cõ lachrymis obtulit, patriam & ſe ſuoſque om

neis

Anno domini *neis illi ex animo commendans. Mox á Pelagio monacho Sancto ad pauperem cœnam inuitatus, totam noctem in precationibus & lachrymis traduxit. Poſtridie vero ab eodem Pelagio de fœlici euentu prælij certus, alacrisq; ad ſuos reuerſus, magno animo in hoſtes ruens, tantam in illos cum tam exiguis copijs ſtragem dedit, vt vix Almanzor ipſe cum paucis effugerit. Quo tam felici ſucceſſu lætus, & ſpolijs diues reuerſus ad ſuos, Pelagium monachum cum ſodalitio ſuo multis magniſque beneficijs cumulauit.*

Hoc ferè tempore Burgenſem ciuitatem, á Comite Didaco cognomento Porcello, conditam aiunt: ſed F. Alfonſus Venerus, conditionem ſiue inſtaurationem illius multo antiquiorem facit, nempe anno octingenteſimo ſeptuageſimo quarto.

Ordonius Comiti Caſtellæ reconciliatus, auxilia illi mittit, quibus Sarrracenos in ripa Durij ad Diui Stephani oppidum fudit.

927 *Sanctius Auarca Rex Nauarra, fatali morte peremptus, ſiue, vt aliqui produnt, a Comite Caſtellæ in acie occiſus, in quo conflictu & ipſe Comes letali vulnere affectus fuerat, obijt multis rebus præclare geſtis. Cui ſuceſſit filius eius Garſias, qui Tremulus cognominatus eſt, quòd in primo congreſſu præliorũ contremiſcere, & toto corpore perhorreſcere ſit ſolitus, quum alioqui in ipſo conflictu fortiſſimus eſſet, & omnium maximè intrepidus. Michael Ritius temu-*

temulentum cognominat, neſcio an ipſe ſatis ſobrius. Forte tremulenti vocabulum, quod apud ſcriptores alios inuenit, quo & Raphael Volaterranus vtitur, vitiatum putauit. Hic omnibus virtutibus egregio Principe dignis cumulatus, maximas ſæpe de Barbaris victorias conſequutus eſt, & regnauit annis triginta quinque, tametſi Marinæus Siculus tantum viginti octo ponat. Vxorem duxit Conſtantiam, fœminam primariæ nobilitatis ex Aſturijs, ex qua Sanctium Maiorem ſuſtulit, qui dictus eſt Imperator Hiſpaniæ, ſepultus ad diui Ioannis à Pegna. An. Domini

Ordonio Tertio ſucceſſit Ordonius Quartus, filius Alfonſi Quarti, cui Ordonio malitia ſua & cognomentum Mali indidit, & regnum pariter cum vita ademit. Siquidem à Sanctio Craſſo prope Cordubã occiſus dicitur. Huic nulli adſcribũtur anni: quia neq; legitimus regni ſucceſſor, & alioqui tam malus, indignus iudicatus eſt, qui in Regum catalogo poneretur. 929

Sanctius, qui à mole ſaginæ, qua prægrauabatur, Craſſus cognominatus eſt, filius Ranimiri, & frater Ordonij tertij, regnauit annis 12. Qui tantæ pinguedinis impatiens, quum ad eam leuandam nihil intentatum reliquiſſet, ex conſilio Garſiæ Regis Nauarræ, ad Abderamenem Miramolinum & Cordubæ Regem, facta cum eo pace profectus, atque honorificè ſuſceptus, inter experimenta medicorũ, quo-

An. Domini rũ erat apud Abderamenẽ magna turba, virtute cu iuſdã herbæ curatus, atq; ad maciẽ deduct⁹ eſt. Poſtca reuerſus, magna ab eodẽ auxilia accepit ad recuperandũ regnũ, quod Ordoni⁹ Malus auxilio Comitis Caſtellæ inuaſerat. Sed Ordonius audito aduentu Sãctij, vt erat animo degener, deſperatis rebus ad Comitẽ ſocerũ ſuũ fugit. Nã Comes Caſtellæ, filiam ſuam Vrracã ab Ordonio Tertio repudiatã, nuptum illi dederat: ſed perſpecta eius ignauia, ſimul & filiam ademit, & illum finibus ſuis excluſit

931 Almanzor memor acceptæ cladis, & maculam tantam abolere cupiens, non ſolum collecta in Hiſpania, ſed ex ipſa vſque Africa euocata, tanquam pro communi aſſerenda religione, infinita Barbarorum multitudine, vaſtandam Caſtellam venit. At Ferdinandus Gundiſaluus Comes, cum quadringentis quinquaginta equitibus, & quindecim millibus peditum obuiam profectus, maiori eos quam prius clade affecit. Cõtinuatum eſt per tres dies prælium, niſi quantum nox interualli reficiendis corporibus dedit. Poſtremo die, Diuus Iacobus in acie viſus Chriſtianis laborantibus opem ferre. Quod Pelagius monachus iam fato functus, in ſomnis Comiti futurum prædixerat. Nam Comes, priuſquam tam ancipiti prælio ſe committeret, ad monaſterium Diui Petri, de quo iam diximus, Pelagij precibus ſe commendaturus acceſſerat. Quem vt cognouit mortem obijſſe, ægrè

ægrè animo affectus, ab eodem in ſomnis confirmatus eſt. An. Domini.

Taraſia Regina Legionenſis, Sanctij Auarcæ Regis Nauarræ filia, capitali odio in Comitem Caſtellæ incenſa, quod patrem ipſius occidiſſet, cupida vindictæ, per ſpeciem beneuolentiæ perſuaſit illi, vt Sanctiam Garſiæ Tremuli filiam, neptem ipſius ex fratre, vxorem duceret. Quod coniugium cum Comiti haud aſpernandum videretur, illa fratrem Garſiã Nauarræ Regem clã per literas hortata eſt, ne occaſioni vlciſcendæ mortis paternæ deeſſet, Comitem illuc ad petendam Sanctiam filiam eius ex pacto iturum, ne inimicum elabi è manibus inultum permitteret. Paruit conſilijs ſororis Garſias, & contra fidẽ datam Comitem in vinculis duriter habuit. Quod quum Sãctia Comiti ſua cauſa contigiſſe cognouit, oblita ſui ſexus, oblita dignitatis, animo ſumpto pluſ quã virili, acceptaq́ꝫ coniugij ſide, Comitem carcere eductũ in Caſtellã magno ſuo periculo ſequuta, & matrimonio iuncta, memorabile in omne æuum amoris ac fidei coniugalis exemplum fuit. 932

Garſias Nauarræ Rex, tanquam ablatæ filiæ vindicaturus iniuriam, infeſto agmine in Caſtellã venit, ſed commiſſo prælio captus, quod Comiti fecerat, viciſſim paſſus eſt. Verùm paucis poſt menſibus, vinculis filiæ precibus ſolutus, in regnum ſuum reuerſus eſt. Cæterum de his rebus in hiſtoria Nauarræ nulla fit mentio. 933

An. Domini. Comes Caſtellæ à Legionenſi Rege vocatus ad co-
936 mitia, tametſi fraudem præſagiret, tamen potiorem fidei quàm ſalutis ſuæ rationem ducens, ſeptem dun taxat comitatus equitibus, eo profectus eſt. Quo quum perueniſſet, nihil ſefellit euentus expectationem ſuam. Mox enim in vincula duci iuſſus eſt, atq; in catenis adſeruari, inuidia ſtimulante. Quæ res cum male Caſtellanos haberet, Sãctia Comitis vxor per omnia ſui ſimilis, imo vero hac in re ſeipſa ſuperior, maritum quoquo pacto liberandum duxit, & peregrinantis induta perſonam, Compoſtellam proficiſci religionis ergo finxit, factoq; per Legionem itinere, primum copiam videndi mariti ſibi fieri poſtulauit, deinde petijt, vt ea ſaltem nocte ſine catenis eſſet. Rex per omnia ſatisfaciendum voluntati tantæ matronæ duxit. At illa poſtridie antelucano, mutatis cum marito veſtibus, vicaria captiuitate illum liberauit. Cumq; Comitem iam eſſe in tuto arbitraretur, Regi nunciat ſe in carcere teneri, rogare, vt ſolueret, neque durius quicquam in fœminã regiam & cognatam ſuam conſuleret. Rex vbi dolũ ſenſit, primo ſtomachari, mox admirari conſtantiam ac virtutem Sanctiæ, poſtremo laudata illius in maritum pietate, cum honorifico comitatu iuſſit ad Comitem deduci. Ita bis maritum ſingulari pietate maximis periculis liberauit Sanctia, digna cuius laudes omnes libri perſonarent.

937 Hoc fermè tempore Sanctius Rex Caſtellã, quã Ferdi-

Ferdinandus Gundiſaluus in feudum tenebat, ex fœdere liberã eſſe iuſsit, propter æs alienũ, cui ipſe ſoluendo non erat. An. Domini

Per eoſdem ferè dies Rex Sanctius, renouato cũ Abderamene fœdere, miſit ad illum Velaſcum epiſcopum Legionenſem cum alijs legatis, qui peterent ab illo corpus Pelagij martyris, de cuius glorioſo martyrio ſuperius diximus. Quod poſt mortem illius Legionem allatum, à filio Ranimiro maxima cum veneratione depoſitum eſt in theca argentea, in monaſterio quodam, quod Rex ea gratia conſtruxerat.

F. Alfonſus Venerus memoriæ prodidit, hoc anno 939
ignem è mari ortum, in diuerſas Hiſpaniæ parteis Zamoram vſque diffuſum, multa Hiſpaniæ oppida incendio conſumpſiſſe.

Huius tempore Regis, Sarraceni Legionem obſediſſe dicuntur, ſed magna virtute repulſi, re infecta inglorij deceſsiſſe.

Sanctius Gallecos rebelles domuit ad Durium vſ 940
que, cumq́; Comitem quendam Gundiſaluũ bello petiturus videretur, ille rebus ſuis timens, ſupplex ad Regem venit, ſeque & ſua omnia illius fidei dedens, ad omnia imperata ſemper præſto ſe fore pollicitus. Sed aliud ore ac fronte præſeferebat, aliud pectore celabat homo impurus. Nam poſtquam illi iam fides apud Regẽ erat ſynceræ veræque amicitiæ, omnis diuini atque humani iuris oblitus, venenum do-

An. Domini. *mino ac Regi ſuo in pomo miſcuit. Quod vbi Sanctius hauſiſſet, mortem imminere ſentiens, Legionem properauit, ſed tertio poſt die in itinere obijt: ſepultus Legione iuxta patrem, ad Diui Saluatoris.*

In libro quodam vetuſto reperi, Sanctium Regē cum Portugallenſis regionis Comitibus, ſub iuſiurandi vinculo, firmæ pacis fœdus conſtituiſſe. In quo libro Gundiſaluus, qui venenum Regi ſuo miſcuit, non Comes, ſed Conſul appellatur. Vbi quæ de Regis morte legi, tacenda non putaui. Fides penes autorem libri ſit. Dicitur verò ibi Regina (Gudo appellatur, niſi mendoſus eſt liber) maritum in itinere, dum Legionem tenderet, defunctum in ripa Minij honorificè ſepeliuiſſe, in monaſterio de Caſtrelo (ita enim ibi legitur, ſed mendum ſuſpicor.) Vbi tum ipſa Dei obſequio ſe cum alijs deuouiſſet, & ſabbatis omnibus Deum pro Regis anima deprecaretur, Sanctium, maritum quondā ſuum, ante altare proſtratæ apparuiſſe, duabus catenis vinctum, totidem diabolis hinc inde tenentibus, atque hortatum, vt perſeueraret orare pro eo: rectè enim facere. Poſt quadraginta deinde dies, quos ipſa in ieiunio & fletu & eleemoſynis tranſegerat, rurſus ſabbato die oranti ante altare viſum, albis ornatum veſtibus, & pelle, quam ipſa cuidam ſacerdoti in eleemoſynam pro anima Regis dederat, ac teſtatū iā ſe à dæmonum poteſtate liberum, & nonnulla de paradyſo atq; inferno

ferno loquutũ diſparuiſſe. Quem cum ipſa vellet amplecti, nec poſſet: partẽ pellis tulit, quæ ad diui Stephani in ripa Sili delata, atque in pelle ſacerdotis deeſſe inuenta, miraculo fidem fecit abbati & cũctis monaſterij monachis, qui rem oculata fide ſunt experti. An. Domini.

Huius tempore Regis, Abderamenem Miramolinum & Cordubæ Regem mortuum tradunt. Cuius mortem Toletanus in hiſtoria Arabum aliquot annis poſteriorem facit, nempe anno Arabum 350. hoc eſt, anno Domini 968. nã ſuperius primum annum illorum, anno Domini ſexcenteſimo decimo octauo poſuimus. Sed ſuſpicor Toletanum eſſe deprauatum. Regnauit poſt eum Halibat an filius, 16. annis, menſibus duobus.

Defuncto patri ſucceſſit in regno Legionis & Aſturiarum Ranimirus Tertius, quo potitus eſt annis viginti quinque. Huius primo anno, Normanni Duce Gunderico Rege ſuo, claſſe centum nauiũ in Galleciam ingreſſi, totam regionem, præcipuè circa Cõpoſtellam, miſerè depopulati ſunt, omnia igni ac ferro deuaſtantes, etiam Siſnandum archiepiſcopum Compoſtellanum occiderunt. Cumque iam præda & captiuis onuſti, ad naues in patriã redituri properarent, á Comite Gundiſaluo Sanctio præter opinionem oppreſſi, vna omnes cum Rege ſuo occidione cæſi, pœnas impietatis in Deum atque Apoſtolum eius diuum Iacobum dederunt: claſſis quoque 941

An. domini. *eorum tota igni immiſſo conflagrauit.*

Siſnandus iſte, qui à Normannis occiſus eſt, Hermigildi ſucceſſor fuit, & ſeptimus Compoſtellæ præſul, qui propter crebras Normannorum & aliarum gentium incurſiones, Compoſtellã mœnibus ac turribus cinxit, & vallo ac foſſis communiuit. Sed cum nobilitate ſua fretus (erat enim Menendi Comitis filius, & Gundeſundi epiſcopi nepos) tyrannum verius quam epiſcopum ageret, & facultates eccleſiaſticas parentibus & quibus libebat, immoderatè largiretur: à Rege Sanctio in carcerem tenebroſum datus eſt, & Rodoſindus Cellæ nouæ monachus, illi ſuffectus, octauus Compoſtellanus epiſcopus. Sed mortuo Sanctio, Siſnandus vinculis ſolutus, armatus Compoſtellam feſto natalis Domini eſt ingreſſus, atque in dormitorium, vbi Sanctus epiſcopus cum alijs ſenioribus & eccleſiaſticis viris de more quieſcebat, ſtricto in Rodoſindum gladio caput illi dormienti præcidere voluit. Rodoſindus ad tumultum expergefactus, nihil animo turbatus, hæc illi verba dixit. Qui mihi mortifero gladio Siſnande minaris, Mortifero gladio violenter confodiaris. Mox epiſcopatu cedens, ad monaſterium, tanquã ad portum tranquillitatis ſe recepit, vbi poſt aliquot annos vita ſanctè exacta, obdormiuit in Domino. Anno ſequenti, Normannorum aduentu Dominica quadrageſimæ nunciato, Siſnandus eos Fornellos vſque ſequutus, & prælio adortus, ſanctiſſimi Rodoſindi maledi-

ledictionis ſagitta percuſſus, occiſus eſt. Ex hiſtoria Compoſtellana, vbi dicitur hoc contigiſſe æra milleſima decima ſexta, hoc eſt, anno Domini nongenteſimo octogeſimo octauo. Sed numerus æræ procul dubio vitiatus eſt. An. Domini.

Eodem anno hominem exuit Ferdinandus Gundiſaluus, primus Comes Caſtellæ, atque eidem perpetuo honore celebrandus, ſepultus ad Diui Petri, quod monaſterium ab Aſlantia flumine cognominatum, ipſe ædificijs & poſſeſſionibus amplificauit.

Succeſſit patri Garſias Ferdinandus, & ipſe acerrimus religionis Chriſtianæ & Caſtellæ vindex. Præfuit Caſtellæ annis plus minus vno & quinquaginta.

Primum illius prælium fuit cum Barbaris, ad Gormatium oppidum. In quo prælio res notatu digna contigit. Nam Comes Garſias die quodam cum Sarracenis acie conflicturus, ad rem diuinam audiendam cum templum adiret, forte aderat Ferdinandus Antolinus, vir præter antiquam nobilitatē, veræ virtutis obſeruantiſſimus, cui pro more erat, nunquàm egredi templo, donec finis officijs diuinis imponeretur. Comes peracto ſacro, cum ſuis ad ineundum prælium proficiſcitur. Ferdinandus Antolinus orationi corpore pariter ac mente inhærens, nihil eorum, quæ gerebantur, animaduertit, cum interim famuli, qui cum equo & armis pro foribus

An. Domini. *aſtabant, vt eſt querulum famulorum genus, domini moram incuſarent, ignauiæ non religioni adſcribentes. Sed Deus Opt. Max. qui ſuos nunquam negligit, ſerui ſui pietatem & innocentiam memorabili miraculo confirmauit. Nam dum ille precationi totus vacat, alius, nempe genius eius bonus, effigiem ipſius indutus, tam ſtrenué res in eo conflictu geſſit, vt omnes Ferdinando Antolino illius diei victoriã acce ptam ferrent. Cumq; finito prælio quæſitus non inueniretur (nã ille & re cognita, metu infamiæ ſe abſconderat) apparuerunt in equo & armis illius omnia vulnerum veſtigia, quæ ille ipſius perſonam indutus, in acie viſus eſt accepiſſe. Quæ res & miraculum fecit inſignius, & ipſius innocentiam ac pietatẽ magis illuſtrauit, nec vano documento demonſtrauit, quanto plus aduerſus hoſtium impetus ſyncera precatio & pura animi pietas, quàm bellica virtus aut armorum ſtrepitus poſſit.*

Quæ de vxore Garſiæ Argentina, alterius nuptias inceſto adulterio ſequuta, ad quam ipſe vindicandã iniuriã peregrini habitu in Galliã profectus ſit, quæq; de Sanctia illius Argentinæ priuigna, cuius ope vxorẽ perfidã cum adultero occiderit, & eandẽ Sanctiã vxorẽ in Caſtellã duxerit, in hiſtoria, quã vocant generalẽ, referuntur: fabuloſa eſſe arbitror, vel ex eo, quòd Frater Alfonſus Venerus, citãs partẽ teſtamenti ipſius, ex archiuis ciuitatis Burgenſis, vxorem eius Oniam appellat.

Præter-

Prӕterea addunt, dum abeſſet hic Comes ad vindicandam eam iniuriã, Sarracenos cum numeroſo exercitu Caſtellã ingreſſos, territorium Burgenſe longè lateq́; depopulatos eſſe, & monaſteriũ Diui Petri à Cardenia ſolo ӕquaſſe, occiſis in eo ducentis monachis, ſimul cũ Donno Sanctio abbatę ex ordine atque inſtituto Diui Benedicti, quos Deo hoſtiã ſanctam & acceptabilem obtulerunt. Horũ tamen martyrium, Frater Alfonſus Venerus, anno octingenteſimo trigeſimo quarto fuiſſe affirmat. Vt vt eſt, illud conſtat, monaſterium ab hoc Comite inſtauratũ, quod prӕterea triũ inſignium virorum ſepultura nobilitatum eſt, Flauij Calui Iudicis Caſtellӕ, Garſiӕ Ferdinandi Comitis, de quo nũc agimus, & Cidi Roderici Dias. An. Domini.

Huius tẽpore Comitis nobilitas Caſtellӕ aucta eſt. Nã quum tẽpore patris ipſius trecenti, vt plurimum, equites nobiles fuiſſent, regnante Garſia quingenti atque etiam ſexcenti fuerunt.

Hoc anno, Abderamen Halibatan Rex Cordubӕ, mouit duodecimam perſecutionem in Chriſtianos dictos Mozarabes, de cuius vocabuli ratione iam dictum eſt. Hӕc perſecutio tantum in Hiſpania facta eſt. Edixit vero Abderamen, vt quicunque Chriſtiani viuerent in ditione Maurorum, vel abnegarent fidem Chriſti, vel morte pœnas luerent. Quo tempore pro fide Chriſti Cordubӕ paſſi ſunt Aurelius, Georgius, Fœlix, cum vxo- 950

Anno domini *vxoribus Natalia, Creſcentia, & Lilioſa, menſe Auguſto.*

In oppido Boſca propè Nageram, pro aſſerenda fide Christi, gladio percuſſa ſunt, menſe Octobri, ſorores germanæ Nunilio & Alodia, quarum corpora dicuntur in Italiam delata, adſeruari Bononiæ. Breuiarium Hiſpalenſe dicit ſequenti anno paſſas.

Eodem tempore paſſus eſt conſimile martyrium Beatus Victor, natus in oppido Cereſo Burgẽſis Diœceſeos, qui precibus ſuis patriam à decennali Barbarorum obſidione liberauit, ſacris ſuis concionibus multos apoſtatas & Sarracenos ad Christi fidem conuertit. Corpus eius in municipio Villorado cum maxima veneratione colitur.

In eadem perſecutione martyrij coronam adepta eſt S. Euroſia virgo, cuius corpus colitur in Iacca, Aragoniæ ciuitate primaria. Sunt qui eodem tempore fuiſſe dicant martyrium ducentorum monachorum ordinis D Benedicti, cum Abbate Sãctio, in monaſterio Diui Petri à Cardeña, cuius martyrij paulo antè meminimus.

Hanc perſecutionem aliqui ponunt anno octingenteſimo quinquageſimo primo, ſed non rectè, vt mihi quidem videtur.

952 *Hoc anno aut circiter, quantum ex ordine hiſtoriæ colligere poſſum, mortuo Halibatam Miramolino Rege Cordubæ, ſucceſſit filius eius Hiſſen,*

ſen, & regnauit annis triginta tribus, menſibus qua- An. Domini.
tuor.

Anno regni decimo quarto Ranimirus vxorem duxit Vrracam, & per ætatem (nam quinquennis erat, quum regno inauguratus eſt) inſolentior factus, matris amitæque conſilijs obſurdeſcens, Comites Galleciæ contra ſe exacerbauit: qui impatientes iniuriæ, Veremundum Ordonij filium, Compoſtellæ, vbi educatus fuerat, Regem creauerunt. Itaque regnum in duos diuiſum, bellis ciuilibus atque inteſtinis maximo malo publico exardere cœpit, quæ per biennium durauerunt. Semel collatis ſignis dimicatum, ſed æquo Marte, neutro victoria inclinante, diſceſſum eſt. Veremundus iram fratris fugiens, ad Almanzorem ſe contulit. Lucas Tudenſis autor eſt, multos ex vtraque parte deſideratos. 955

Mortuo Garſia Tremulo ſucceſſit Sanctius Maior, qui poſterius dictus eſt Imperator Hiſpaniæ, de quo ſuo loco plura dicemus, regnauit annis 54. Eius exordium regni hoc anno poſui, quamuis alij poſterius ponant. Quia priuilegium citat Galbertus monachus hoc anno factum, in quo ſe Regem appellat. 962

Circa hæc tempora Pelagius, Comitis Roderici Velaſquij filius, ex Lucenſi factus eſt nonus Compoſtellanus epiſcopus, qui cum ſeculari potentia & natalium ſplendore fretus, multa gereret officio ſuo indigna, & maiores ac ſeniores honoribus moueret 963

ac

An. Domini. *ac deprimeret, iuniores atque indignos ſublimaret: à Veremundo, quem Gallecię proceres, Ordonio infenſi, Regem ſibi conſtituerant, epiſcopatu pulſus eſt, atque in illius locum ſubrogatus Petrus de Monſorio, abbas monaſterij, quod ante altaria vocabatur, à Beato Siſnando conſtitutum. Hic epiſcopus tanta vitæ ſanctitate, tã religioſis moribus omnibus prælu xit, vt Veremundus eius virtutibus commotus, Compoſtellanæ eccleſiæ, quicquid aliorum epiſcoporum temporibus amiſerat, præceperit reſtitui. Interea Rodericus Velaſquus & pater Pelagij epiſcopi, cum cæteris Conſulibus huius prouinciæ, Sarracenos cũ duce eorũ Almanzore in Galleciã euoca uerunt. Qui Compoſtellã profecti, maiorem partẽ parietis eccleſiæ S. Iacobi diruerunt, intacto tamen ſacratiſſimo ipſius altari. Cæterum Apoſtolus, ne ſe tantum ſcelus inultum abſtuliſſe gloriarentur, tan to eos dyſenteriæ morbo percuſſit, vt plurimis morbo conſumptis, pauci in patriam reduces fuerint. Almanzor vbi tantam ſuorum cladem vidit, ſuos dicitur cõſuluiſſe, quiſnã ille eſſet tantæ internecionis autor. Qui reſponderunt, vnũ ex diſcipulis filij Mariæ virginis ibi ſepultum. Quo ille audito, pœnitentia rerum geſtarum ductus, fugam quàm maxime potuit, accelerauit. Sed in itinere repentino correptus morbo, apud Medinã Celi, vbi ſepultus eſt, animam in ſinum Mahometis infœliciter tradidit. Rex conti nuò pietate motus Compoſtellam venit, & eccleſiã*

Apo-

Apoſtoli dirutam, Petro epiſcopo adiuuante, inſtaurauit. Qua poſt inſtaurationem conſecrata, Petrus epiſcopus obdormiuit in Domino. An. Domini

Succeßit illi Pelagius Didaci, qui propter ſuperbiam, interueniente Dei iudicio, à principibus terræ ignominioſè eiectus eſt. Huic Vimara frater ſucceßor fuit. Sed & hic, dum prætextu religionis non Deo, ſed commodis ſuis ſeruiret: ſiue caſu, ſiue proditione, in Minio demerſus eſt. Poſt quem rexit Compoſtellanam eccleſiam alius quidam ex familia Vimaræ, cuius nomen literis proditum non inueni. Hic à Veremundo Rege, propter ſcelera ſua, vinculis traditus eſt. Hæc omnia ex hiſtoria Compoſtellana.

Ranimirus morbo correptus obijt Legione, conditusq́ eſt in monaſterio Deſtrianæ, cuius iam mentio facta eſt. Deceßit vero ſine liberis. Proinde regni ſucceßio ad Veremundum Ordonij Tertij filium lege redijt, qui regnauit annis ſeptendecim. 961

Interea Alcoraxis Rex Hiſpalenſis, Portugalliam totam infeſto agmine depopulatus eſt, atque in Galleciam tranſgreßus, Compoſtellam vſq́ peruenit, ac ciuitatem diruit. Propter quod piaculum ſimul omnes tam atroci infirmitate cœlitus percuſſi ſunt, vt nulli aut perpauci ſuperſtites in patriam reuerſi fuerint.

Veremundus Rex multas virtutes, quibus præditus

An.Domini. *ditus erat, hoc vitio deformauit, quòd delatoribus pluſ nimio attentas aures accommodaret.*

Idem Veremundus duabus ſororibus inceſto concubitu ſe miſcuit, ex quarum altera ſuſtulit Ordonium, ex altera Eluiram. Poſtea duxit vxorem Velaſquitam, ex qua Chriſtianæ pater fuit, quæ nupta Ordonio Cæco, Ranimiri Regis filio, peperit Alfonſum, Ordonium, Pelagium, Alfonſam. Alfonſa verò, ex Pelagio diacono Froilæ filio, enixa eſt Comitẽ Petrum Ordonium, Pelagium, Munionem, matrem Comitis Sueri ac fratris eius, & Taraſiam Comitẽ, qui infantes Carrionis appellati ſunt, (infantes appellant Hiſpani Regum filios & nepotes,) quia mater eorum Carrionis domina erat, in qua vrbe templum D. Pelagio ædificauit.

Poſt repudiata Velaſquita, Eluiram adulterino connubio ſibi ſociauit, ex qua Alfonſum ac Taraſiã ſuſcepit.

His principis peccatis tam nefarijs deus infenſus, acerrimum Chriſtianis hoſtem excitauit, qui proprio nomine Mahometes Ibne Abenhamur dictus eſt. Sed quia Hiſſen Maramolino adhuc puero adiutor datus eſt, Albagib appellatus fuit, quod perinde ſonat, ac ſi proregem dicas. Penes hunc ſumma rerum erat: Hiſſen vero etiam adultus nomine ac titulo tenus imperabat. Hic cum bellicoſus eſſet, Almanzorem, hoc eſt, defenſorem ſe iuſſit appellari. Viginti ſex annis imperium exercuit. Quo annorum

ſpacio

ſpacio bis & quinquagies Chriſtianorum fines in-greſſus, & magna eos clade affecit, Legioni, Caſtellæ ac Nauarræ formidabilis. An. Domini

Huius metu Chriſtiani corpora ſanctorum Pelagij, & Froilani epiſcopi, & Regum defunctorum, Legione atque Aſturica in Aſturias tranſtulerũt, præſagientes id quod accidit, Almanzorem ſequenti anno ad expugnandam Legionem venturum. Quã obſedit, & captam portis ac turribus nudauit. Quo tẽpore Gulielmi Gundiſalui Comitis Galleciæ præſtans animi virtus apparuit, cui cum grauiter ægro tanti periculum vrbis nunciatum eſſet, lectica ſe ad eam partem, vbi maximè laborabatur, armatum deferri iuſſit, atque ex ea, vrbem per triduum fortiſſimè defendit, neque minus fortiter pro patria mortem oppetijt.

Rodericus Velaſquez, vir apprimè nobilis genere, ſed animo degener, inſtinctu Lambræ vxoris, in odium Gundiſalui Guſtij leuiri ſui & ſeptem filiorum, qui infantes Laræ ſiue de Salas dicti ſunt, inflãmatus, patrem cum filijs Sarracenis prodidit. Pater nihil ſuſpicans mali, per ſpeciem legationis cum epiſtola proditrice, Bellerophontis inſtar, ad Almanzorem miſſus, quum iuſſus eſſet occidi, Almanzore tantam perfidiam deteſtante, in carcere ſeruatus Cordubæ, atque ibi liberaliter habitus eſt. Filij cum nutritio Nunio Salido ſimulata expeditione, in Barbarorum inſidias deducti, atque á Roderico auuncu- 969

An. Domini. *lo, cuius hortatu eo profecti erant, deſtituti, quum viuos ſe dedere Sarracenis nollent, magna in illos ædita ſtrage, fortiter omnes occubuerũt. Capita Cordubam delata, & patri in carcere oſtenſa, calamitatem eius geminarunt. Sed Almanzor miſertus vicem Gundiſalui Guſtij, eum muneribus ornatum liberum ad ſuos remiſit. Verum non inultum tam nefarium ſcelus fuit. Siquidẽ pater ex Maura quadam eius obſequio deſtinata, quæ credita eſt Almanſoris ſoror, filium ſuſtulit, cui Mudarræ Gundiſaluo nomen fuit. Hic adultus euaſit in virum ſtrenuũ, & patris iniuriam ac fratrum necem fortiter vltus eſt, occiſo Roderico Velaſquez: poſtea Lambram poſt mortem Garſiæ Comitis Caſtellæ, cui illa ſanguine iuncta erat, viuam combuſſit.*

975 *Almanzor, vaſtata Luſitania, populabundus in Galleciam tranſiit Compoſtellam vſque, quam ciuitatem miſerando deformauit incendio, ipſum quoque ſanctiſsimi Apoſtoli venerabile ſepulchrum violaturus, niſi fulmine repentino deterritus fuiſſet. Cãpanas minores in ſymbolum victoriæ abſtulit, quæ in Mezquita Cordubenſi pro lampadibus eſſent. Sed non inultum tam impium ſacrilegium extitit: ſiquidem totus ferè exercitus dyſenteria extinctus eſt, cui malo, qui ſuperfuere, peſte perierunt. Almanzor victoriam ingloriam & calamitoſam domum retulit. De hac re & obitu Almanzoris paulo ante diximus.*

Alman-

Almanzor collectis maioribus copijs, rurſus ad va-ſtandam Caſtellam venit, cui Reges Legionis & Na-uarræ coniunctis viribus obuiam ierũt, & commiſ-ſo acri prælio, quod noctis interuentu diremptum fuit, ad eas anguſtias Almanzorem redegerunt, vt turpi fuga ſibi ſuisq́; conſulere coactus ſit. Quæ res tam ægre illum habuit, vt paucis poſt diebus, tantæ ignominiæ impatiens, inedia vitam finierit. Succeſſit illi in adminiſtratione rerum (nam Hiſſen Miramo-linus adhuc in viuis agebat.) Abdemelic filius, qui ſu-peruixit patri annis ſex, menſibus octo. Superius ex hi-ſtoria Compoſtellana diximus, Almanzorem, dum à templi Compoſtellani vaſtatione, ſuis ferè omni-bus dyſenteriæ morbo amiſſis, fugeret, apud Medinã Celi vita defunctum. Alij hæc, quæ modo diximus re-ferunt de morte ipſius. Sequatur prudẽs lector, quod magis arriſerit. Illud tamen non tacebo, hiſtoriam Compoſtellanam multo antiquiorem Tudenſi & Roderico Toletano, & apud me maioris eſſe autori-tatis. Quin & Lucas Tudenſis autor eſt, Almanzo-rem dyſenteria periſſe, decimo tertio, quã Chriſtia-nos afflixerat, anno, & addit illum ter & quinqua-gies cõtra contra Chriſtianos mouiſſe. Poſtea ſibi nõ conſtans, hæc repetit, quæ modo diximus & dicit a-pud Medinam Celi mortuum. Fieri poteſt, vt & a-lij eo tempore duces Arabum Almanzores ſint ap-pellati, præſertim quum virtutis ac dignitatis cogno-mentum fuerit. An. Domini 981

An. Domini. *Abdemelic rurſus cum exercitu Legionem venit, ad diruenda illa, quæ pater intacta reliquerat: ſed à Garſia Comite Caſtellæ magna virtute repulſus, nunquam poſtea Chriſtianos bello laceſſere auſus fuit.*

982 *Hiſpania maxima ſiccitate & rei frumentariæ anguſtia laborauit. Eius rei cauſa fuit, quòd Rex falſis delationibus captus, Gudeſteum ſiue Gudeſtinum Ouetenſem epiſcopum, ſede ſua exturbatum, in vinculis haberet. Quem vt ſolutum ſedi ſuæ reſtituit, mox terra pluuijs irrigata, & magna omnium rerum vilitas ſequuta eſt.*

Eodem anno Veremundus, qui à Podagra, qua grauiter torquebatur, Podagricus appellatus eſt, extremum vitæ diem clauſit, peccatis pœnitentia expiatis, in oppido Berizo, vbi ſepultus, paulo poſt à filio Legionem tranſlatus, & communi cum vxore Eluira monumento conditus eſt.

983 *Poſt patris obitum regno inauguratus eſt Alfonſus Quintus, eoque functus annis 27. & iam adultus vxorem duxit Geloiram ſiue Eluiram, filiã Menendi Gundiſalui Comitis Galleciæ, & vxoris eius Maioris, à quibus educatus fuerat: ex qua Veremundum regni hæredem, & Sanctiam Ferdinandi Magni vxorem, filios habuit, per quã morte fratris regnum Legionenſe regno Caſtellæ vnitum eſt.*

Hic Alfonſus ſororem Taraſiam renitentem atque inuitã, Abdaliæ Sarracenorum apud Toletum Regi

Regi nuptum dedit, pactus ab eo auxilia contra Regem Cordubæ. Verum cum Abdalia virginis florem delibare vellet, neque monentem, ne virginem Chriſto deſponſatam vitiaret, alioqui non inultum fore, audiret; repente grauiſſimo correptus morbo, quum de vita ſe periclitari ſentiret, illam multis muneribus cumulatam, Legionem ad fratrem remiſit. Quæ in parthenonem D. Pelagij ſe conſerẽs, & inter monachas nomen profeſſa, reliquum vitæ ſanctiſſimè traduxit. An. domini.

In Chronico quodam perantiquo hæc verba reperi. Aera 1025. *Almanzor Iben Amer cepit Conimbricam tertio Calendas Iulij, & ſicut a multis ſenibus audiuimus, deſerta fuit annis ſeptem, poſtea reædificauerunt eam Iſmahelitæ, & tenuerunt eam annis ſeptuaginta. Hæc ibi. In Alcobacienſi quoque codice hæc verba reperi. Almanzor cepit Colimbriã æra* 1025. *quarto Calendas Iulij. Quod quãquam non conueniat cum numero annorum, quem ſequuti ſumus, tamen annotandum duxi. Diximus enim ſequuti hiſtorias vulgatas, Luſitaniam ab eo vaſtatã anno* 985. *quin & alij triennio ante factum aiunt. Imo verò Rodericus Toletanus Archiepiſcopus ſibi ipſi non conſtat. Nam in hiſtoria Gothica ponit mortem Almanzoris, quo tẽpore nos poſuimus: in Arabum hiſtoria, anno Arabum* 367. *qui cadit in annum Domini nongẽteſimũ octogeſimum quintum.* 987

Abdemelic rebus humanis ſublato, ſucceſſit in

An. Domini, *principatum Abderamen frater eius, qui ob malitiam & vitia, quibus inquinatus erat, nondum exacto quinto menſe, à ſuis occiſus eſt. Hic autem erat trigeſimus tertius annus imperij Hiſſen, quo anno multis ad imperium Arabum aſpirantibus, ipſe deturbatus eſt, Zulema vero auxilio Sanctij Comitis Caſtellæ tandem regno potitus eſt, cũ magna ſtrage Barbarorũ. Sed & ipſe paucis interiectis menſibus, ab Abmohadi regno exutus eſt.*

988 *Diſſidium inter Garſiam Caſtellæ Comitem & Sanctium filium exortũ, magnam Barbaris ſæuiendi in Chriſtianos feneſtram aperuit. Quam occaſionem tam opportunam non negligentes, Abulã, Cluniam, ac Diui Stephani municipium occuparunt. Cuius rei indignitatem non ferens Garſias Comes, cum ijs, quos ſecum paucos habebat (nã Caſtellani in diuerſa ſtudia ſciſſi erant) in hoſteis ruit, quumq; propter paucitatem ſuorum vincere non poſſet, fortiter pro patria pugnans captus eſt, & plurimis ijsq; lætalibus affectus vulneribus, ex quibus paucis poſt diebus expirauit. F. Alſonſus Venerus ponit mortem eius anno 995.*

Succeſſit in eius locum Sanctius filius, omnibus egregij principis dotibus ornatus, qui patris mortem grauiter ferens, nihil ſibi duxit antiquius, quâm vt eam primo quoque tempore vlciſceretur. Proinde conuocatis auxilijs Legionenſium & Nauarrorum, graueis expeditiones in Toletanos & Cordubẽſes,

ac

ac maiores prædas egit, quæque deprædari non poterat, ferro ac flammis depopulatus eſt. Corpus patris à Sarracenis redemptum, ad D. Petri Cardenienſis honorificè ſepeliuit. An. Domini.

Huic mater amore cuiuſdam Principis Sarraceni flagrans, eiuſque nuptias ambiens, venenatum poculum parauit, ne quid obſtaculi eſſet tam ſcelerato coniugio. Quod quum ipſe animaduertiſſet, matrem adegit, vt poculum, quod filio miſcuerat, ipſa hauriret. Sic ipſa ſuo nocens exemplo perijt. Cuius rei pœnitentia ductus, Onienſe monaſterium condidit, atque ab Onia matre ſic cognominauit, eique monaſterio filiã ſuam Tigridiã præfecit. In quo & ipſe vita defunctus ſepeliri voluit. Hoc monaſterium ex parthenone, paulo poſt, monachorum diui Benedicti regulam profitentium habitaculum factum eſt.

Apud Arabes, multis imperium ſibi vendicantibus, & alijs alio inclinantibus, inteſtina ſeditione grauiter per hos annos laboratum eſt. 1002

Alfonſus Rex Legionenſem ciuitatem inſtaurauit, & Regum defunctorum corpora, quæ Arabum metu in Aſturias aſportata fuerant, Legionem referri iuſſit, atque ad Diui Ioannis Baptiſtæ, quam eccleſiã ipſe cõdidit, ſub altari Diui Martini reponi. 1003

Cordubæ poſt Hiſſen regnauit Zulema, poſt hunc rurſus Hiſſen, quo iterum expulſo, Hali, poſt Hali Cazin, ſimul cum Abderamene. Sed Abderamen

Anno domini *à ſuis deſertus, atque in prælio contra Granatenſes occiſus. ſoli Cazin imperium reliquit. Poſt hunc Hiaias, poſt Hiaiam Abderamen menſe vno, diebus ſeptendecim. Deinde Mahometes quidam anno vno, menſibus quatuor. Poſt hunc Hiſſen annis duobus, diebus quatuor, poſtea expulſus. Poſtremo quidam Humeia magna iuuenum caterua ſtipatus, regem ſe ſalutari iuſſit. Cumque ſui monerent, vt tempori cederet, totam ciuitatem inteſtina ſeditione miſceri, ac proinde vitæ periculum imminere: Hodie, inquit, me Regem agnoſcite, & cras, ſi lubet, interficite. Quo non homines impellit ambitio? atque hic regni Cordubenſis finis fuit. Ab hoc enim tempore, vt quiſque Arabum poteſtate ac fauore plebis præſtabat, ita imperium & regium titulum alibi atque alibi vſurpabat.*

1010 *Alfonſus Rex, dum Viſeum in Portugallia obſidens, die quodam incautius ſine armis vrbē circunluſtrat, ſagitta in ſcapulis lætaliter ictus, vitam finiuit; vnde ſoluta obſidione Legionem delatus, iuxta patrem ac matrem ſepultus eſt.*

Veremundus tertius patri ſucceſſit, regnauitque annis decem, cuius præcipuum ſtudium extitit in oppidis, eccleſiis ac monaſterijs, quæ à Sarracenis diruta erant, inſtaurandis. Vxorem habuit Taraſiam, Sanctij Caſtellæ Comitis filiam, ex qua ſuſtulit filium Alfonſum, qui puerili ætate deceſſit.

Mortuo

Mortuo Sanctio Comite Caſtellæ, filius Garſias paternum principatum excepit, vix dum natus annos tredecim, qui dum ad Veremundum Regem proficiſcitur, ducturus vxorem Sanctiam Veremundi ſororem, Legione ſecundum aliquos in porta eccleſiæ S. Saluatoris, à filijs Comitis Velæ ſiue Vegilæ, quem Ferdinandus Gundiſaluus Comes propter inſolentias principatu ſuo exterminauerat, atque apud Barbaros exulare compulerat, per proditionem occiditur. Qui lætale vulnus dedit, Rodericus Vela ſiue Vegila, ſuſceptor Garſiæ, ex ſacro baptiſmi lauacro erat. Fuere vero tres tanti ſceleris autores, Rodericus, Didacus & Eniecus, quos Sanctius Maior Rex Nauarræ, diris exemplis apud Monzonem oppidum trucidauit. Idem Sanctiam Veremundi ſororem ac Garſiæ Comitis ſponſam, filio ſuo Ferdinando deſpondit, per quam regnum Legionis regno Caſtellæ iunctum eſt. An. Domini. 1011

Mortuo Garſia Comite, Sanctius Maior Rex Nauarræ, nomine vxoris ſuæ Eluiræ, vel ſecundum alios, Maioris, quæ Sanctij Comitis filia erat, dominium Caſtellæ accepit, ſeque non Caſtellæ Comitem, ſed Regem ſcripſit. Atque ex eo tempore non Comites, ſed Reges Caſtellæ appellati ſunt.

Sanctius Caſtella potitus, magnas expeditiones 1012
in Mauros egit, quos Cordubam vſque perſequutus, magnis cladibus affecit: vnde gloriæ plenus, & ſpolijs onuſtus domũ triũphabũdus reuerſus eſt. Sed vt

An. Domini. *nihil eſt ab omni parte beatum, tanti triumphi lætitiam domeſtica funeſtauit calamitas. Contigit enim, vt Sanctius in militiã proficiſcens equum, quẽ habebat vt præſtantiſſimũ, ita chariſſimum, Reginæ ſolicitè commendaret. Nam id temporis propter cõtinuos bellorum motus, & necopinatos Sarracenorũ inſultus, tam Reges quàm nobiles, equos & arma eodẽ quo thalamũ loco habebant, ne mora eſſet, quin audito claſſico, continuo in procinctu eſſent. Abſente patre, filius Garſias è tribus natu maximus, pulchritudine illectus equi, copiam illius à Regina matre fieri ſibi popoſcit. Mater in petitionem filij prona conceſſit, ſed monita mox à præfecto vel domus regiæ vel equorum, quem Petrũ à Seſſe nominatum ferunt, moleſtum id Sanctio fore, quem prius equum filio conceſſerat, negauit. Quare Garſias graui ſuccenſus ira, ſuſpiciones in matrem atrociſſimas atq; ab omni pietate alieniſſimas concepit, matrem alterius ſecretis monitis filij preces poſthabuiſſe, non de nihilo eſſe, quòd præfecto equorũ, quã filio ſuo primogenito gratificari maluerit. Vnde hæc niſi ex clãdeſtina cũ illo conſuetudine naſci? Deinde quæ tam nefariè ſuſpicabatur, mox ira ſtimulante, vera ſibi eſſe perſuadet, & matrem, cuius etiam ſontis famã omni ſtudio tueri debuerat, innocentem adulterij ream apud patrem, vbi primũ reuerteretur, agere conſtituit. Et vt delationi fides conſtaret, Ferdinandũ fratrem in ſocietatẽ ſceleris pellicere conatur.*

Sed

Sed Ferdinandus atrocitate reiperculſus, primo An. Domini
ſcelus adeo nefarium deteſtari, deinde fratrẽ à tam execrandis conſilijs dehortari, quorum ipſa quoque recordatio eſſet horribilis: proſtremo, cum ſurdo caneret, monere ſua illa vt ita miſceret, ne ipſum admiſceret. Sed Garſias fratrẽ vrgere non deſtitit, donec iureiurãdo ſe aſtrinxit, ſaltẽ non proditurũ ſcelus fraternum. His dolis inſtructus & furoris ſtimulis exagitatus, matrem nihil minus cogitantem, falſiſſimi criminis apud patrem accuſat. Perculſit res inopinata Regis animum, idque eo magis, quod Regina nullam vnquam ſiniſtri rumoris in ſe fabulam dediſſet. Cumque hinc Regina celebrata pudicitia & integra ſemper fama crimini fidem detraheret, illinc filius non de nihilo matris nomen de adulterio delaturus videretur: Rex diu animo ſuſpenſus neutro ſatis inclinauit, donec rogatus ea de re Ferdinãdus, magis nõ affirmauit, quã negauit. Tũ vero Rex grauiori ſuſpiciõe ac dolore cõmotus, Reginã in vinculis diligenter adſeruari iubet, ipſe rem omnẽ ad nobilium & magnatũ concilium defert, & quid ea de re faciendũ ipſis videatur, rogat. Omnium communi ſententia ſtatutum eſt, vt regina vel armis aut legibus ſe ſuamq; pudicitiam tueatur, vel ignibus inceſta tradatur. Sed quũ nemo inueniretur, qui vel armis vel iure cõtendere cũ Regis filijs auderet, Ranimirus Sanctij Maioris, vt Aragonenſium rerum ſcriptores contendunt, ex alia vxore: vt alij affirmant,

An. Domini. *mant, ex concubina filius, miſertus nouercæ vicem, de cuius innocentia iam propemódum ſibi conſtabat, cauſam illius defenſurum ſe præter omnium opinionem profitetur, & fratres ad ſingulare certamen prouocat. Cæterum dum cauſæ diſcutiuntur, dum omnia ad duellum neceſſaria comparãtur, forte monachus quidam, vir ſpectatæ virtutis, & magnæ apud omnes ob vitæ merita autoritatis, filios Regis clam aggreditur, ac propoſito Dei formidando iudicio, & atrocitate rei ob oculos poſita, declarauit, quàm ab omni humanitate ſit alienum, matrem falſo accuſare: quàm certa atque ſeuera Dei vindicta eos maneret, quàm cito ſint perituri, qui matris innocentiæ atrociſſimi criminis labem aſperſerint, niſi maturè reſipiſcant: hoc dedecus non ad Reginam tantum pertinere, ſed ad ipſum etiam Regem, atque adeò ad Hiſpaniam totam, cuius ſtatum iam profligatis hoſtibus quietum, tam nefando ſcelere perturbaſſent. His atque alijs rebus propoſitis, ita illos commouit, vt peccatum ſuum multis cũ lachrymis ac ſuſpirijs ſint confeſſi. Mox patris genibus aduoluti, veniam ſupplices deprecati ſunt. Rex condonaturum ſe negauit, tantiſper dum veniam à Regina matre, quam adeo crudeliter offenderant, impetrarent. Quin ſi ius ſuum ipſa perſequi vellet, eadem illos affecturum ſupplicio, quod illi lege ſtatutum erat. Porrò Regina tum Regis & multorum nobilium, & præcipuè monachi illius precibus mota,*

tum

tum verò filiorum ſuorum lachrymis ac ſingulti- **An. Domini.** *bus, & animo materno victa, veniam hac lege dedit, vt Ranimirus Aragoniam cum titulo Regio virtutis ſuæ mercedem acciperet : Garſias tanti ſceleris autor, Caſtellæ, hoc eſt, regni materni hæres ne eſſet. Quod cum omnibus, etiam filijs placeret, ipſa Ranimirum, cui ſæpe benedixit, filium ac legitimum hæredem ſibi adoptauit. Atque hoc regni Aragonū initium fuit. Sed ſicut virtus Ranimiri præmio donata eſt, ita non inultum tantæ impietatis facinus extitit. Nam Garſias poſterius à fratre Ferdinando in prælio fuit occiſus, vt latius ſuo loco declarabitur.*

Sanctius *Maior certior factus, quod virgines deo dicatæ in monaſterio Onienſi, non ducerent vitam profeſſione ſua dignam, conſilio ſuorum, & autoritate ſummi Pontificis, monachis diui Benedicti regulam ſeruantibus dedit, miſſo prius in Galliam Paterno ſacerdote, viro probatæ vitæ, cum alijs duodecim viris religioſis, ad monaſterium Cluniacenſe, qui ritus omneis & diſciplinam regulæ diui Benedicti diligenter perdiſcerent. Quibus reuerſis monaſterium Diui Ioannis à Pegna dedit, Monaſterio verò Onienſi prius Garſiam quendam præfecit Abbatem, deinde fama ſanctitatis B. Inachi motus, qui in montoſis Aragoniæ locis vitam degebat ab omni mūdano ſtrepitu procul ſemotā, quum per nūcios nihil proficeret, ipſe eo profectus inuitum ac re-*

luctan-

An. Domini *luctantem ad ſuſcipiendũ Onienſis monaſterij regimen abduxit. Quã prouinciã vir ille diuinus ea vitæ integritate ac ſanctimonia exegit, vt inter ſanctos merito relatus fuerit.*

Idem Rex Palentiã inſtaurauit, atque ibi eccleſiã Cathedralẽ in honorem S. Antolini cõdidit, multiſq; poſſeſſionibus ac priuilegijs donauit, atque inter cætera, vt epiſcopus etiam Comes eſſet.

Inſtaurandæ vero ciuitatis & eccleſiæ Palẽtinæ hanc fuiſſe occaſionẽ ferunt. Cũ Sanctius Rex venationi operã daret, forte aprum ardẽtius inſectatus, ad locum vſque perſecutus eſt, vbi olim D. Antolini eccleſia fuerat. Sed Rex totus in aprum intentus, ac religionem loci non animaduerrers, dum altari acclinantẽ traijcere venabulo parat, brachium ſibi diriguiſſe ſubito ſenſit. Mox cognito errore ſuo, ante altare proſtratus, Dei miſericordiã ac S. Antolini opem tantis cum lachrymis implorauit, vt confeſtim brachij vſum receperit. Pro quo beneficio, ſimul & expiãdo delicto ſuo, eccleſiã Palẽtinã magnificè pro tempore extructã, dignitati priſtinæ reſtituit, & Palentiam ipſam ex ſylua ciuitatem frequentẽ fecit.

Habuit hic Rex quatuor filios ex diuerſis vxoribus, Garſiã, Ferdinandum, Sanctiũ, Ranimirũ. Quibus regna ſua diuiſit, & Garſiæ quidem dedit regnũ Nauarræ: Ferdinando, Caſtellæ: Sanctio, quẽ alij Gũdiſaluũ appellant, Vaſconiæ ſiue Suprarbrorũ: Ranimiro, Aragoniæ, quæ ad id vſq; tempus Comitatus,

non

nõ regni titulo, ſicut Caſtella, cẽſebatur. Hic Sãctius An. Domini.
Hiſpaniæ Imperator appellat⁹ eſt, redactis ad ei⁹im periũ omnib. Hiſpaniæ ditionib⁹, quæ Chriſtiani nominis erãt. Eũ duas habuiſſe vxores lego: alterã Vrracã, ex qua fortaſſe Ranimiri pater fuit: alterã Eluirã ſiue Geloiram, Sãctij Caſtellæ Comitis filiã, quam alij Maiorem appellant. Ex qua Caſtellanæ hiſtoriæ ſcriptores duos filios ſuſtuliſſe ſcribunt, Garſiam & Ferdinandum: Aragonenſes, tertiũ addunt Sanctiũ. F. Galbertus Fabritius eum Caiã habuiſſe teſtatur vxorem, ex nobilitate Aragoniæ, ex qua ſuſcepiſſe Ranimirum. Sed ſi hoc verum eſt, tres habuerit vxores neceſſe eſt, quũ idẽ diploma huius Regis ponat, in qua Regina Vrraca ſubſcribit: Sãctij Comitis filiã, cũ qua Caſtellã dotalẽ accepit, nemo ſcriptorũ, quos ego quidẽ vidiſſe meminerim, Vrracam appellet.

Sãctij Maioris mortẽ alij anno 1016. *alij*, 1017. *alij*, 1018. *alij*, 1020. *ponũt: nobis in tanta autorũ diuerſitate nihil pro comperto affirmare licet.*

Orta inter Regem Legionenſiũ Veremundũ, & 1020
Ferdinãdum Regẽ Caſtellæ diſcordia, de finibus regnorum, eo creuit, vt vtrinque ad arma ventũ ſit: collatisq́; ſignis ad Carrionem fluuium, Veremundus in acie ceciderit, atque eius morte, Ferdinandus Rex Caſtellæ nomine vxoris Sanctiæ, quæ Veremundi vnica ſoror & hæres erat, Legionis acceſſione locupletatus ſit.

IOAN-

IOANNES VASAEVS CANdido Lectori. S.

HActenus priorem tomũ proſequi viſum eſt, in quo ne te offendat Lector chariſſime, quòd in annorũ ſubducendo calculo, à vulgatis autoribus nõnihil variatũ ſit, neq; enim ſine vetuſtiſſimorũ codicũ autoritate factũ eſt. Quanquã alioqui differẽtia hæc, vbi maxima, quatuor annorũ, aliquando trium, nonnunquam duorum annorum aut etiam vnius eſt. Eam ex eo natam arbitror, quod Pelagij regnũ alij ab anno ſupra ſeptingẽteſimũ decimo ſexto, alij decimo nono auſpicãtur. Ego numerũ, quẽ primũ in Iſidoro Pacenſi, vetuſtiſſimo earũ rerum, quæ circa excidiũ Hiſpaniæ cõtigerunt, ſcriptore, deinde in alijs antiquiſſimis Chronicis reperi, perpetuo tenore ſequutus ſum. In rebus Nauarræ & Aragonũ, quia inexplicabilis annorum cõfuſio erat, eũ numerum ſeruaui, nõ qui veriſſimus eſſet, ſed qui vero proximus videretur. Reliqua ferè cũ alijs cõſentiunt, niſi quod quædã, quæ fabulæ plus habebãt quã hiſtoriæ, conſulto reſecui. Præterea ſicubi à receptis Chronicis diſſentio, grauiũ virorũ autoritate, quæ dico, confirmata ſunt. Quẽ laborẽ meũm, qui certe maior fuit, quàm quiſquã facile æſtimare poſſit, ſi gratum tibi fuiſſe cognouero, ſedulo curabo, vt reliquam Chronici partem propediem habeas. Vale Candide Lector, & fruere.

FRAN-

FRANCISCI TARAPHAE CANONICI BARCINONENSIS, DE ORIGINE AC REBVS geſtis Regum Hiſpaniæ Liber I.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO *HISPANIARVM PRINcipi Philippo, eius nominis ſecundo, Franciſcus Tarapha, Canonicus Barcinonenſis, fœlicitatem.*

QVanquam literarum ſtudiis non ita excellere videmur, vt nobis inde nomen comparare poſsimus: res tamen Hiſpanas à vetuſtatis ſitu vtcunq; vindicare ſemper ſtuduimus: id quod & cæteri noſtræ nationis homines, pro virili parte præſtare debent: præſertim ij, qui & excellēti ingenio. & varia rerum eruditione, & dicendi copia pollent. Nobis ſatis erit, Sereniſsime Princeps, omnem Hiſpaniarum regum, maiorum tuorum, antiquitatem, origenes, ſucceſſus, res geſtas, obitus, aliaq; ſcitu & cognitu

non indigna, Maieſtati tuæ ſub hoc compendio legenda proponere. Sunt enim hic inſerta pleraq; illuſtrium hominum, locorum, populorum, & prouinciarum Hiſpaniæ nomina vetera & recentia, vt varietas ipſa, ſi nihil aliud prodeſſet, ſaltem faſtidio legentium mederetur. Hæc noſtra ſcripta, ex multis præclariſsimis rerum ſcriptoribus, nõ ſine maximo labore collecta eſſe ingenuè fatemur: opiniones ſiquidẽ vniuerſas maluimus eligere, quã innouare. Quid enim proprium noſtrum eſſe poterit, quum antiquitatis diligentia nihil omiſerit? Hæc ſi Maieſtati tuæ probabuntur, dabimus operam, vt reliqua, quæ in manibus habemus, lucem accipiant. Sunt hæc quidem admodum exigua, quæ tanto principi dicari debeant, ſed maiora in præſens non poſſumus. Proinde donantis animum, non munus ipſum Maieſtas tua expendat: quod ſi præſtiterit, facile intelliget, nihil à quoquam maius dari potuiſſe. Vale.

(.·.)

IN

IN FRANCISCVM TARAPHAM, LIBELLI DE HISPANIæ regibus autorem, inq́; Marcum Antonium Tarapham, eius editorem, Nic. Grudius Nicolaus.

Tot patrios dixiſſe duces, dixiſſe tot vrbes,
Nomina nominibus priſca hotaſſe nouis,
Franciſcus potuit celebri de gente Trapha,
Vnde decus generi clarius & patriæ.
Quid tamen hæc proſint, pietas ſpectata nepotis,
Si non æternis vindicet à tenebris?
Macte igitur Franciſce animi, monitore tot vrbes
Quo ſciet atque ducum nomina poſteritas.
Macte animi quoque Marce pij, pariter tibi debent
Turba ducum, & patruus, ductaq; poſteritas.

Idem ad Hiſpaniam, de vtroque.

Nobilis amplexare tuos Hiſpania alumnos,
Bina Taraphææ lumina clara domus.
Grataq; Franciſci tutare in ſecla labores,
Atque pium Marci deuenerare animum.
Ille tibi extinctos fecit tot ſurgere Reges,
Hic patruo æternum dat ſupereſſe ſuo.

IO. CHRISTOPHORI CALVETI STELLAE, AD IOANnem Bellerum, Phaleucium.

ET doctè, & nitidè hoc breui libello
Franciſcus, patriæ ſuaq; gentis
Laus prima, & decus inclytum Taraphæ,
Reges è tenebris, ſituq; ſœdo,
Quos Hiſpaniæ habent, ab vſq; priſco
Certe Tubale, vendicans recenſet
Omnes. Sed patrui pio labori
Marcus conſuluit, neque ipſe paruo
Dignus laude, quòd hunc bene expolitum
Et preſſum nitidis typisq; pulchris,
In lucem edere Regium libellum
Curarit. Sedet hoc deûm parenti,
Hoc Cyllenius, hoc Mineruæ laudat,
Hoc Phœbus canit, & nouem Sorores.
Applauditq; ſuis vbique alumnis
Hinc iam Barcino, & inde Granolætum
Sacrum Mercurio, Deæq; frugum,
Et Baijs liquidis amœniores
Caldæ, deliciæ Iouis Tonantis:
Caldæ tot gelidis, aquisq; caldis
Nymphis & Satyris, deuq; grata:
Caldæ tot tepidisq; frigidisq;
Cinctæ fontibus, hortulisq; cultis
Et Mauruſiacis citris refertæ.
Quid montes, iuga, viteosq; colleis,
Quid lucos, nemora, accinamq; ſyluas
Hic tot fructiferas, roſarijsq;
Plenas, & virides cauasq; valles?
Hæc Pomona, Cypris, paterq; Liber

Syluaniq; colunt, Paleſq; ſacra.
Iam Valleſium agat frequens choreas,
Et ſub roboribus choros celebret,
Et ducant thyaſos, ſimulq; mixtæ
Nymphæ cum Satyris, Salaxq; Faunus,
Euinctusq; caput vırente pinu
Pan ſaltent, Dryadeſq; cum Napæis
Alternis pedibus ſolum in viretis
Vmbroſis quatiant, ſuoſq; alumnos
Cuncti percelebrent, dieſq; feſtos
Agant, quòd tenebris, ſituq; turpi
Reges eruerint Iberiæ omnes.

Cor. Scribonius, Grapheus.

PRiſci illi Heſperiæ Heroes, Regeſq;, Duceſq;,
Tenebricoſis in locis
Dudum vnà, obſcuri, ignoti, ſine luce, ſine vlla
Soli ſedentes gloria,
Inter ſe grauiter triſti ſermone queruntur
Sortis malæ durum genus.
Audiſti hos Franciſce, audiſti hos Marce Tarapha:
Succurritis querentibus.
E tenebris tandem cœli ſub lumina ductos,
Illuſtriores redditis.
Exultant læti, veſtro quòd munere gratum
Lucis reuiſerint iubar.

An. ante Chriſtum natum.

FRANCISCI TARAPHAE CANONICI BARCINONENSIS, DE ORIGINE AC REBVS geſtis Regum Hiſpaniæ, Liber I.

2174 *TVBAL.*

Tubal Rex. Iubal Rex. Attalus. Atlas Mauritanus.

TVbal, ſiue Iubal, quintogenitus Iapheti filij Noe, dictus Attalus, & ab eo quod in Mauritania obierit, Atlas Mauritanus, primus Hiſpaniæ regnum obtinuit, vt ex Latinis aſſerunt Euſebius ac Hieronimus, ex Hebræis Ioſephus, & ex Chaldæis Beroſus, qui refert anno à diluuio magno CXXXXIII. à Creatione mundi, ſecundum Moyſi & Beroſi ſententiam, M.D. CCLXXXXVIIII. & ante aduentum Saluatoris Ieſu Chriſti (vt ex Euſebio colligitur) IIM.CLXXIIII. eum condidiſſe Hiſpaniam. Huic ſtudium præcipuum fuit, greges & armenta atque iumenta inducere. Hinc Tarraco cognominatus, id eſt, paſtorum congregator: à quo Tarraco clara adhuc Hiſpaniæ vrbs, quæ Hiſpaniæ Tarraconenſi

Tarraco vrbs. Tubal ciui.

nenſi nomen dedit. Vrbs eſt in Bætica Tubal nomi- An. ante Chri
ni eius dicata: quam mutatis elementis poſteri di- ſtum natum.
xere Dubal, vt ex Pomponio Mela patet: hodie Dubal ciui.
Setubal vocant. Conſtruxit & in Vaſconia, quæ Setubal ciui.
modo Nauarra eſt, vrbes duas, Tuballam, & Tubel- Tuballa ciu.
lam, impræſentiarū Tafalla ac Tudela dictas. Anno Tafalla op.
autem Tubalis CXV. Noa cognomento Ianus, ſiue Tubella ciu.
Ogyges, è Phœnicia & Aphrica in Hiſpanias traiecit, Tudella ciui.
& colonias duas in Gallecia, à ſuo ſiue vxorū Chā & Noe in Hiſpania.
Iapheti nomine dictas Noelas & Noeglas cōſtruxit, Noelas ciui.
vt ex Beroſo patet; quanquam Plinius tertio natu- Noeglas ciui.
ralis Hiſtoriæ, Cap. XXI. Noegas & Noelas ſcribat:
quæ poſtea, vt idem tradit, dicta fuit Celtica ciui- Celtica ciui.
tas. Tubal primus Hiſpaniæ rex Hiſpanos legibus ſor
mauit: vnde Hiſpanis literæ, poeſis, & philoſophia Philoſophia
moralis, tempore Nini Aſſyriorum regis fuere, quod in Hiſpania.
pendet à Beroſo, Strabone, & Hiſpanica memo-
ria. Cum iſto Tubale veniſſe Sagam filium Chus filij
Cham, in Hiſpaniam, argumento eſt vetuſtiſſimum
Saguntum, vulgo Moruedre, *oppidum in regno* Saguntū ciu.
Valentiæ, amicitia populi Romani illuſtre. Et Moruedre oppi.
Saga oppidum in Ceritania montibus, prouinciæ Saga oppi.
Tarraconenſis aut Citerioris Hiſpaniæ. Reg-
nauit Tubal (vt refert Beroſus) vſ-
que ad XLVIII. annum Nini
regis, id eſt annis
CLV.

IBe-

An. ante Chriſtum natum.
2019
Iberus rex.

IBERVS.

IBerus patri Thubali, ſiue Iubali, ſucceſsit in Hiſpaniarum regno (vt refert Beroſus) anno XXXXVIIII. Nini Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti II.M.XVIIII. Ab iſto rege Iberus amnis dictus eſt, vulgo Ebro: & tota Hiſpania Iberia: inde Iberi populi. Eſt Iberus flumen celebre, & (vt Solinus, Strabo & Plinius ſcribunt) nauigabili commercio diues, nauium per CCLX. millia paſſuum capax: fluit ab origine ſua ad mare CCCCL. millia paſſuum. Oritur apud Cantabros in montibus vulgo de Santillana agri Iuliobricenſis, iuxta oppidulū, quod incolæ Fontibile nominant, tenuiſsimus: inde magnis amnibus auctior primo Calaguritano exceptus agro, Tubellam (quæ vulgo Tudela) Nauarræ petit oppidum: & Celſam vrbem ponte olim celebrem, inde Saldubam (quæ nunc eſt Cæſarauguſta) alluit. Illinc digreſſus in auſtrum, labitur per Laletaniæ populos, qui Gothalani dicuntur: auctus Cinga Sicoriq; amnibus, Dertuſam opulentam vrbem præterlabuur. Poſtremo in mediterraneum ſiue Ibericum pelagus, verſus Alphacium ſub Ferraria promontorio tam violenter ingreditur, vt quinquaginta paſſus in mare profuſus, dulcis hauriatur. Cōſtruxit Iberus ciuitatem Iberiam, in prouincia, quæ nunc Gothalania eſt: nō procul á ciuitate Dertuſa.

Iberus flu. Ebro flu. Iberia prouincia. Iberi populi. Iberi fluuij deſcriptio. Iberia ciui.

A Cel-

A Celtis, qui nunc Franci ſunt (teſte Varrone) pars proxima Galliæ Celtiberia nuncupatur: qui Celtiberis populis nomen dedere. Vnde Lucanus:

An. ante Chriſtum natum.

Celtiberia vnde.

Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.

Celtiberi populi.

Et Sillius.

Venere & Celtæ ſociati nomen Iberis.

Nam Diodorus Siculus ait, Celtiberos quondã Celtaſq; pro agris bello certantes, pace demum conſtituta, communicataq; inuicem patria, mutua connubia permiſiſſe: à qua rerum communione nomen ſortiti ſunt. Hi Celtæ nomẽ impoſuere Celticæ ciuitati, olim Noelas (vt diximus) á qua Celticus fluuius dictus eſt, vt refert Plinius. Iberes, qui Aſiam minorem incolunt, inter Colchos & Albanos Caſpios, ex Hiſpania profectos eſſe, Dionyſius Alexandrinus, & Priſcianus grammaticus aſſerunt. Hyberniam item inſulam non procul ab Anglia, ab Ibero duce Hiſpano nominatam ferunt, qui primus magna hominũ congregata multitudine, eam occupauit: Siue (vt alij ſentiunt) ab Ibero flumine ſupradicto Hiſpaniæ celeberrimo. Regnauit Iberus anno XXXVII. Euſebio ac Beroſo teſtibus, vſque ad an. XXXIII. Semiramidis Aſſyriorum reginæ.

Celtica ciuitas.

Celticus fluuius.

Iberes Aſiatici.

Hybernia inſula.

IVBALDA. 1982

IVbalda filius fuit Iberi, & Hiſpaniarum regnum accepit (teſte Beroſo) anno XXXIIII. Semiramidis

Iubalda rex.

An. ante Chriſtum natum. Iubalda rex Inbelda, Idubeda, Iubeda mōs. Theologia in Hiſpania. *Aſſyriorum reginæ, id eſt, ante aduentum Salutis humanæ (vt ex Euſebio colligitur) M. D.* CCCCLXXXII. *Ab iſto rege mons Iubalda ſiue Idubeda, circa Bæticam nomen accepit. Hic Theologiam & ſacra auxit, & in delicijs poſuit, apud Hiſpanos: vt interpretatio nominis oſtendit: nam Iobel, magus dei (teſte Hieronymo, ac Talmudiſtis) Eda verò, delitiæ atque voluptas interpretatur. Anno vero XV. eiuſdem Iubaldæ, qui fuit à diluuio magno* CCCL. *naturæ conceſ-*

Noe moritur. *ſit Noe cognomento Ianus, in Italia, apud montem Ianiculum, qui in vrbe Roma cernitur. Regnauit Iubalda annis LXIIII. vt ſupputant Beroſus & Euſebius.*

1918 BRYGVS.

Brygus rex. B*Rygus filius Meſæ, filij Aramæi, filij Semi, filij Noe, Hiſpanis imperat (teſte Beroſo) anno XX. Arrij Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum veri Meſſiæ, M. D. CCCC. XVIII. vt ait Euſebius. Hic inſigne ſibi in vexillo caſtellum ſtatuit, & plura in tota Hiſpania caſtella fundauit. Bryga enim priſca Hiſpanorum lingua, oppidum dicitur, Thracibus Bria, Germanis Burg. Ideo plura Hiſpaniæ loca in hanc*

Arcobriga, Arcos Arabriga. *dictionem terminant, vt in Bætica ſiue Andaluſia Arcobriga vulgo* Arcos, *Arabriga, Auguſtabriga,*

briga, Brigecini populi & Brigæcium ſiue Brigentium ciuitas, vulgo Ouiedo: *Cartobriga, Crodiobriga, Deebriga, Deobrigula, Iuliobriga, vulgo* Logronno, *Lancobriga, vulgo* Coymbra: *Mirobriga, vrbs Imperatoria cognominata, vnde Mirobrigenſes populi, qui Celtici cognominantur: Midobriga vulgo* Montmayor: *Merebriga, Nertobriga, Nemetobriga, vulgo* Val denebro: *Obrica, vbi amænus portus, Segobriga vulgo* Sogorbe: *Tuntabriga, Talabriga, ſiue Alabriga, quæ Libora, olim Elbora, vulgo* Talauera: *Turobriga, Vertobriga. Ab hoc Brygo originem duxere Brygi Hiſpaniæ populi, quos teſte Plinio lib. 5. cap. 32. argumento eſt adeo in immenſum coaluiſſe, vt opus eis fuerit nouis ſedibus quærendis ab Europa in Aſiam traijcere, vbi Brygios populos condidere, quos mutata B. in ph. Phrygios poſteri dixerũt.* In *Sabbatia quoque Thuſciæ regione colonias reliquere: in qua conditum eſt oppidum Brygianum, quod corruptè profetimus Braccianum. Regnauit Brygus Rex in Hiſpania, vſque ad primum annum Balanei Xerxis Aſſyriorum regis, id eſt, annis LII. vt Euſebius tradit, & Beroſus teſtificatur. His temporibus crediderim veniſſe in Hiſpaniam Auſonem filium Aramei, cum Brygo nepote ſuo: & ab ipſo Auſone originem habere Auſoniam ciuitatem, & Auſonenſes populos (qui nunc Vicenſes, & Vicenſis ciuitates) argumentum eſt vetuſtiſſimus*

An. ante Chriſtum natum.
Auguſtobriga ciui.
Brigecini.
Brigæcium.
Brigentium
Ouiedo.
Cartobriga.
Crodiobriga.
Deobriga.
Deobrigula.
Iuliobriga.
Logronno.
Lancobriga.
Coymbra.
Mirobrica, quæ Imperatoria.
Mirobrigenſis popu.
Celtici popu.
Midobriga.
Merebriga.
Nemetobriga.
Obriga.
Segobriga.
Segorbia.
Tuntabriga.
Talabriga.
Alabriga.
Libora.

ager

An ante Chriſtum natum. ager illius populi & ciuitas in citeriore Hiſpaniæ prouinciæ Tarraconenſis.

1866 TAGVS.

TAgus cognomento Orma, teſte Beroſo, aut Togorma, vt Moyſes ſentit Gen. 10. anno primo Balanei Xerxis Aſſyriorum regis, in Hiſpania regnare cœpit: id eſt, ante aduentum humanæ Salutis (vt ex Euſebio conſtat) M.D.CCCLXVI. ex quo patria dicta fuit Taga. Fuit hic filius Gomeri primogeniti Iapheti, filij Noe. Studiū huius fuit, ex indigenis & incolis Hiſpaniæ auellere colonias, & deducere ad alias Hiſpaniæ partes tunc inhabitatas. Tagus ſiquidem interpretatur auulſio: Orma, coloniæ vel incolarum. Hic Tagus non modo in Hiſpaniam, ſed in Albaniam Libyamq; & Aphricam colonias miſit, nomine Taga & Tagorma, vt colligere licet ex Ptolemæo & cæteris coſmographis. Conſanguinei enim erant Hiſpani Caſpijs, Phœnicibus & Pœnis, vt Varro prodit, & Plinius in III. naturalis hiſtoriæ oſtendit. A Tago rege Tagus fluuius celeberrimus, vulgo nuncupatus Taio, nomen accepit. Arenas habet, ob quas (teſte Solino) cæteris amnibus præfertur Hiſpaniæ, auriferas. Piſcium item oſtreorumq; feraciſſimum, gemmasq; generātem, ſcribit Pomponius. Oritur in altiſſimis Aragoniæ iugis, apud vrbem Albarracinum, vel (vt alij volunt) Securium oppidum, quod

Margin notes: Tagus rex. Interpretatio nominis Tagi. — Tagus flu. — Tagi flu. deſcriptio.

quod & Frias appellant. Hic amnis multis in locis nauigio traijcitur: per Carpentanos lapſus, Toletum præpotentem validamq́ vrbem petit, totamq́ circuit: & oppidum Elboram, quod nunc Talabricam, vulgus Talaueram vocat, alluens, Alcantaramq́ præterfluens, apud Vlixbonam in occiduum cadit Oceanum. Ab ſcriptoribus & poetis, hic amnis maximè celebratur: vnde Papinius, An. ante Chriſtum natum.

Hinc Hermum, fuluoq́ Tagum decurrere limo.

Iuuenalis.

Omnis arena Tagi, quodq́ in mare voluitur aurũ.

Et in alio loco,

Tanti tibi non ſit, opaci
Omnis arena Tagi.

Ouidius:

Cedat & auriferi ripa beata Tagi.

Sillius:

Hic certant Pactole tibi, Duriusq́, Tagusq́,
Quiq́ ſuper Grauios lucentes voluit arenas.

Regnauit Tagus Rex in Hiſpania, vt Beroſus ſcribit, annis triginta.

BAETVS. 1836

BAEtus, referente Beroſo, poſt Tagum Hiſpanis imperat, anno primo Armatritis Aſſyriorum regis: id eſt, ante ſalutis humanæ aduentum (vt Euſebius computat) M.D.CCCXXXVI. à quo Bætica prouin- Bætus rex.

An. ante Chriſtum natum. Bætica prouincia. Câpi Elyſii. Bætis flu. Andaluzia prou. Bætis flu. deſcriptio.

prouincia, quam nonnulli fœlicem ac beatam interpretantur, nomen accepit: nam in ea magnus Homerus Elyſios Campos collocauit.

Ab hoc Bætis fluuius, vulgo Guadal queuir, à quo (vt Strabo et Plinius aſſerunt) prouincia nomen accepit, quæ poſtea à Vuandalis, vuandaluſia, & modo Andaluzia nuncupatur. Oritur Bætis in Tarraconenſi prouincia: non (vt alij dixere) Menteſa oppido, ſed Tigenſi: Dextra læuaque oliuiferis colitur oppidis, per mediam fere Bæticã, ſicut naſcitur, vno decurrẽs alueo. Inter Anam, qui Guadiana dicitur, & Tagum, magnitudinis eſt eiuſdem: hinc in Auſtrũ declinãs, Cordubam & Hiſpalim Bæticæ vrbes inſignes præterlabitur, et in Atlanticum mare magno plerumque cum impetu excurrit. Hunc amnem Statius hoc modo commendauit:

Graio nobilior Melethe Bætis,
Bætim Mantua prouocare noli,

Martialis:

Bætis oliuifera crinem redimite corona,
Aurea qui nitidis vellera tingit aquis.
Quem Bromius, quem Pallas amat.

Sillius:

Palladio Bætes vmbratus cornua ramo.

Seneca:

Nouumque terris qui dedit Bætis ſuis.

Condidit & ipſe Bætus Rex Betulonam ciuitatem

tem ciuium Romanorum , vt ait. Plinius poſtea populatam: nunc vero oppidum in agro Barcinonenſi citerioris Hiſpaniæ, vulgo Badclonem, *a quo Bethulus flumē. Polemaus ſcribit Betholon, Pomponius Mela Betulo: vulgo* Beſon *dicitur, exiguus eſt amnu iſte et vadoſus: præbet tamen ſuburbanis agris celebris & pulcherrimæ vrbis Barcinonæ vtiles irrigationes. Oritur in pede mōtis Senÿ ſiue Vinÿ, vt quidam appellant, & per Vallenſes populos tranſit: ab orientali latere Barcinonē habet, & Balearicum ingreditur pelagus. Regnauitq́; Betus Rex, vt Beroſus aßerit, annis XXXI.* — An. ante Chriſtum natum. Badelona oppi. Bethulus, flu. Beſos, flu.

DE ABVS. 1805

DEabus Apher, cui cognomentum Aramea lingua fuit Gera, id eſt, aduena: Græcè Chryſeus, Latine Aureus: quod, vt ſcribit Beroſus & Diodorus Siculus, à magnis diuitÿs nomen aſſumpſit: & hoc cognomentum promeruit à fodinis auri & diuitÿs, quas primus ibi cepit, opprimens colonias. Fuit hic filius priſci Hiarbæ Numidæ ſiue Dionyſii Libyci, filÿ Ammonis, filÿ Tritonis, filÿ Gogi, filÿ Saba, filÿ Cur, filÿ Cami, filÿ Noe. Hic Deabus anno XXXII. Armatritis Aßyriorum Regis, ex Mauritania in Hiſpaniam traiecit, & illam occupauit, teſte Beroſo: id eſt, anno ante aduentum Ieſu Chriſti M. D.CCCV. vt in Euſebio colligitur. — Deabus rex. Fodinarū auri primus inuentor.

An. ante Chriſtum natum. *Gerunda, ciuitas.* *Oſiris.* *Iuppiter.* *Dionyſius.* *Miſraim.*

tur. Ab hoc Deabo Gerione, ſiue à filijs Gerionibus ob memoriam patris, antiquiſſima vrbs Gerunda in citeriore Hiſpania dicta eſt, Regnauit Deabus, vt Beroſus refert, annis XXXV.

Per hoc tempus Oſiris iuſtus Iuppiter, qui Dionyſius à Græcis & Latinis vocatur, ab Aegyptijs Oſiris monarcha (Moyſes Miſraim vocat) filius Cami (ſiue Saturni ex Rhea ſorore) filij Noe: orbe peragrato, victiſq; Titanibus Curetibus gigantibus, in Tarteſſiorum ſaltibus Hiſpaniæ, & Gerionibus principatu permiſſo, ab Hiſpania in Peloponneſum adnauigauit, teſte Beroſo: qui Curetes, filij Curis, filij Cã, filij Noe, exiſtimantur Tarteſſios cognomine Curetes Hiſpaniæ condidiſſe: de quibus Iuſtinus inſinuat libro vltimo.

Curetes in Hiſpaniam. *Tarteſſij popu.*

Noracus, Dux Hiſp.

His temporibus fama eſt, referente Nicolao Leonico, Iberos Noraco duce magnanimo, ad inſulam Sardiniam perueniſſe: á quo Nora ciuitas condita eſt, quam primam Sardiniæ vrbem fuiſſe ferunt. Noracum autem hunc Mercurio ex Erythrea Gerionis filia procreatum autumant.

1770 GERIONES.

Geriones, Lõnimij reges.

GEriones Lomnimij, Deabi Gerionis filij, vt refert Beroſus, occiſo patre, in Hiſpanijs regnare ceperunt, anno XXVIIII. Belochi Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Saluatoris (vt in Euſebio colligitur)

ligitur) M.DCCLXX. & annis XXXXIII. regnauerunt. De iſtis Gerionibus ſic ait Diodorus in quinto libro: Vulgata erat per orbem fama, Chryſeum, qui vniuerſæ Iberiæ imperauerat, tres habere propugnatores filios, cùm robore corporis, tum armis egregios: exercitum præterea cuilibet fortiſſimorum militum eſſe, quos Hercules Libycus ad ſingulare certamen prouocans ſuſtulit. Erat Hercules iſte filius Oſiridis Aegyptij. Condiditq́ Lomnimius rex Gerion, in Luſitania prouincia prouincia, vrbē Lumnimiam (vt in Plinio & Ptolomæo notatur) vnde Laminitani populi nominabantur: noſtris temporibus Auia oppidum. Græci verò denominarunt Limiam: inde Limia flumen, quod Lethen appellant: ab alijs Belion & Enuemius vocatur. Labitur, vt Strabo ſcribit, ex Celtiberis & Vacceis prope Galleciam. poetis admodum eſt famigeratus, vnde apud Inferos Lethes, id eſt, Letheum fluuium fingunt: vt Sillius de flumine iſto canit:

An. ante Chriſtum natum. Chryſeus. Lumnimia, ciuit. Laminitani, populi. Auia, opp. Limia, opp. Limia, Lethes, Belion, Enuemius, flumina.

Quiq́ ſuper Grauios lucentes voluat arenas,
Inferna populis referens obliuia Lethes.

HISPALVS. 1727

HIſpalus filius fuit Herculis Libyci, qui à patre Rex creatus, Hiſpanias accepit, teſte Beroſo, anno XXXVI. Balei regis Aſſyriorum, id eſt, ante humanæ ſalutis aduentum, vt in Euſebio computatur, M.DCCXXVII. Hic Hiſpalim ciuitatem, quæ nunc

Hiſpalus rex. Hiſpalis ciui-

An. ante Chriſtum natum. Seuilla ci. Hiſpalia prouincia.

Sibilia, vulgo Seuilla *dicitur, cond:dit. & tota Hiſpania quaſi Hiſpalia ab eius colonijs dicta, vt aſſentitur Rodericus Toletanus Antiſtes, inſignis hiſtoricus. Eſt Hiſpalis ciuitas ad mare Gaditanum: vbi ſunt æſtuaria, id eſt, conualles repletæ marinis aquis inundationibusq́; pelagi: per quas inſtar fluuiorum nauigantes aſcendunt ad vicina oppida. Regnauitq́; Hiſpalus, teſte Beroſo, annis* XVII.

1710 HISPANVS.

Hiſpanus rex. Hiſpania vnde. Illiberia ciui. Granata ciu.

Hiſpanus filius Hiſpali, & Libyci Herculis nepos, mortuo patre, in Hiſpania regnare cepit, dicẽte Beroſo, anno primo Altadis Aſſyriorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti, vt in Euſebio colligitur, M.DCCX. Ab hoc Hiſpania prouincia nomen accepit: quum antea Iberia nominabatur. Hic filiã ſiue ſororem nomine Illiberiam habuit: quæ ſuo nomine ciuitatem Illiberiam conſtruxit, nunc vulgus Granatam nominat. Regnauitq́; Hiſpanus Rex annis XXXII. *vt ait Beroſus.*

1678 HERCVLES.

Hercules rex. Luabin.

Hercules, cui nomen eſt Libyus, Moyſes autem Luabin denominat, Oſiridis filius, filij Cami (qui Saturnus eſt nuncupatus) filij Noe, teſte Beroſo: anno XXXIX. *Altadis Aſſyriorũ regis, cum in Italia res memorabiles geſſiſſet, & magnis laboribus functus eſſet, in Hiſpaniã redijt, vbi nepos eius Hiſpanus*

nus imperabat. Quo mortuo, Hercules ipſe, quamuis admodum ſenex, Hiſpaniæ regnum ſuſcepit, anno primo Mamiti Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum veri Meſſiæ, vt in Euſebio colligitur, M.DC. LXXVIII. Hic, teſte Beroſo, vrbes in Hiſpania eius nominis ædificauit: videlicet Libyam in Pyrenæis montibus, quæ poſtea dicta fuit Iulia Libyca: Lybyſoſon, quam vrbem Romani per interpretationem vocauerunt Foroauguſtam, & inde Foroauguſtani populi: vt tenet Plin. Lybiſocam, Lybuncam & Liboram, quas Ptolemæus & Plin. deſcribunt. Condidit etiam & Calpem ciuitatem in vltima Hiſpania, vt auctor eſt Strabo: cum & eiuſdem nominis ſit mons, vna ex metis Herculis. Et in montibus Pirenæis vrbem Vrgellenſem, in Hiſpania citeriore prouinciæ Tarraconenſis. Hic columnas poſuit duas ad fretum Gaditanum ſiue Herculeum, quaſi terminos expeditionis ſuæ, cum illic acceſſiſſet ad interficiendos Geriones. Quidam dixerunt auctore Strabone, columnas Herculis illas dici, quæ viſebantur in templo Herculis apud Gades: & erant ex ære, cubitorum octo, in quibus ſumptus templi conſtructi erat inſcriptus, de quibus ſic ſcribit Plinius: Proxima autem faucibus vtrinque impoſiti montes, coercent clauſtra: Abila Aphricæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ: quam ob cauſam indigenæ columnas eius Dei vocant. Tradunt etiam aliqui, vt Diodorus narrat, coniunctis prius montibus ab Hercule effoſſis, opinio

An. ante Chriſtum natum.

Lybia ci. Iulia ciu.

Libyca ciu.

Libyſoſon ci.

Foroauguſta ciu.

Foroauguſtani, pop.

Libyſoca ci.

Lybunca ci.

Lybora ciu.

Calpe ciu.

Calpe mons.

Vrgellen. ciu.

Columnæ Herculis.

De freto Gaditano ſiue Herculeo, opinio.

An ante Chri- periuium Oceanum ad noſtrum mare mediterra-
ſtum natum. neum factum. At horum fides exiſtimationi homi-
num relinquenda eſt. Hercules (teſte Beroſo) po-
ſteros ex Araxa iuniore, quæ ſemiuipera fingi-
tur, reliquit Scytham iuniorem, Tuſcum, Agatyr-
ſum, Peucinum, & Gythonem ex Galathea filia At-
lantis Kytin ſiue Itali. Cum in Italiam per Celtas
tranſiret, permiſſu parentum (vt Beroſus inſinuat)
genuit illis Galathem regem. Ex Omphale Athonē:
ex quinquaginta autem puellis Arameis, quinqua-
Sepulchrum gintafilios Toſpiades à patria dictos ſuſtulit. Regna-
Herculis. uit Hercules in Hiſpania, annis XIX. Cùm ab hu-
Templum manis deceſſiſſet, eius oſsibus opulentum ſepulchrū
Herculis. templumque Hiſpani condidere apud Gades: vt Be-
roſus narrat, & Pomponius Mela exprimit, & Sal-
luſtius confirmat.

1659 HESPERVS.

Heſperus rex HEſperus, vt refert Beroſus, Italus fuit, & non
Maurus, vt aliqui opinantur. Fuit hic frater
Atlantis, quem ſecum duxit Hercules, vt aſſerit Ro
dericus Toletanus. Hunc Heſperum Hercules Liby-
us ſibi ſucceſſorem reliquit, & Hiſpanias regere ce-
pit anno XX. Mamiti Aſſyriorum regis, id eſt, ante
aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio computatur)
M.DCLVIIII. & annis XI. regnauit: quia Atlas Ita-
Hiſpania. lus frater illum Hiſpania expulit, ac in Italiam ire
Heſperia. coegit, & vtrobique regnauit, vt Higynus inquit: Pro-
pterea-

ptereaq́, Hiſpaniā & Italiā Heſperias dictas ab Heſpero rege, non à ſidere: vt fingunt Græci. nam eadē ratione intermedia Gallia diceretur Heſperia: quia ſicut eo ſidere ab Italia in Hiſpaniā, ita & in Galliā Græci nauigāt. Horatius nō ab Heſpero rege Heſperiā, ſed ab Heſperia eius filia, dictā fuiſſe ſcribit. An. ante Chriſtum natum.

ATLAS. 1648

ATlas Kytin, *ſiue Italus frater Heſperi, anno primo Manchalei Aſſyriorum regis, vt Beroſus refert, Hiſpanias occupat. id eſt, ante aduentū Salutis humanæ, anno M. DCXXXXVIII. vt in Euſebio colligitur. Hic quum annis XII regnaſſet, Syco rofilio rege creato, paulo ante obitum Heſperi fratris, ab Hiſpania in Siciliam, & à Sicilia in Italiam contra fratrem dimicaturus, conceſſit in Latium: vbi Coritus Hetruſcus ſocer Atlantis, cum puero Iano iuniore filio, obuiantes prohibuerunt eundem cum fratre arma conferre: permiſerunt tamen, & opem cum conſilio tulerunt, vt e regione Saturniæ collem Auentinum teneret: & condito oppido Capena, etiam agrum eius à ſe Italiam diceret: vt aſſerit Fabius, & quam plurimi ſcriptores: & in hiſtoria Hetruſca probatur. Tres fuerunt Atlantes, vt Seruius tradit: quorū primus omniū Maurus, vt ſupra diximus, Iaphetus filius Noe: poſtremus omnium Græcus: horū medius ſocer Coriti, id eſt, regis Hetruſci, Italus frater Heſperi: de quo ſit ſermo.* Atlas rex. Kytin, rex. Italus, rex. Italiæ nomen à rege Hiſpano. Atlantes tres fuerunt.

An. ante Chriſtum natum.

SYCORVS.

1636 Sycorus rex.

SYcorus filius Atlantis, à patre Rex creatus (referente Beroſo) anno XIII. Manchalei Aſſyriorũ regis, Hiſpaniarum regnum accepit: id eſt, ante aduentum humanæ ſalutis, vt in Euſebio colligitur, M. DCXXXVI. Ab hoc pars Hiſpaniæ Sycora dicta fuit, quæ nunc eſt ciuitas Ilerda, inde Ilerdenſes populi Surdaonum gentis: referente Plinio. Vbi & Sycoris amnis a ſuo nomine cognominatus fluit. Oritur autem inter Pyrenæos montes a Surdaonibus & Ceritanis, accoliturq́; amœnis oppidis. Poſt Ilerdam, Octigenem petit, & apud Machinenſiam oppidum Ibero amni ſe iungit, & nomen amittit. Aureas defert arenas: & potus eſt valde ſalubris, vnde Lucanus non immeritò inter primos Hiſpaniæ amnes cõmemorauit, quum dixit:

Sycora prouincia. Ilerda ciu. Ilerdẽſes pop. Sycoris flu. Surdaones popu.

Heſperios inter Sycoris non vltimus amnis.

Regnauitq́; Sycorus Rex annis xxxxv. vt Beroſus inſinuat.

SICANVS.

1591 Sicanus rex.

SIcanus filius Sycori, mortuo patre (vt Beroſus tradit) Hiſpanias regere cepit anno VIII. Mameli Aſſyriórum regis: id eſt, ante aduentum Saluatoris Ieſu Chriſti, M.D.LXXXXI. Hic nomen dedit Sicanis populis in Hiſpania: qui in Italiam tranſeuntes, quum Latium tenerent, inde à Liguribus pulſi

Sicani pop.

pulſi in Siciliam traiecerunt : inſulamque humano cultui aptam ſortiti, Sicaniam à ſuo nomine dixerunt, quum prius Trinacria, a triquetra ſigura, inde Trinacris dicta eſſet: vt Philiſtus refert: & a Diodoro Siculo, & C.I.*Solino confirmatur: vnde & Sillius ait,* Ar. ante Chriſtum natum. Sicilia vnde Sicania inſ.

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopica regna,
Vomere verterunt primum noua rura Sicano.
Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Aſcitum patrio terræ impoſuere vacanti.

Regnauitq́; Sicanus Rex annis xxxi. vt Beroſus indicat, vſque ad octauum annum Spareti regis Aſſyriorum, vt ex Euſebio conſtat.

SICELEVS. 1560.

SIceleus, vt Beroſus notat, anno Spareti nono, Aſſyriorum regis: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio colligitur) M.D.LX. in Hiſpania regnare cepit: & annis XLIIII. relicto Luſo filio, regnauit. Ab iſto Siceleo Siculi dicti fuerunt: vt Dionyſius Halicarnaſſeus in primo libro recitat. Fuit hic Siceleus vir præcipuus in re militari, vt Xenophon refert, & Beroſus proſequitur: nam ab Hiſpania euocatus eſt contra Dardanum. Omnis enim Italia & Siculi cum Siceleo duce, fauebant partibus Iaſii contra Dardanum, quum de regno inter eos cõtentio fuiſſet. Quumq́; dolo Iaſiũ Dardanus pere- Siceleus rex. Siculi vnde.

An. ante Chriſtum natum. miſſet in Vetuloniæ agro: Siceleus Aborigenes excluſit, & Dardanum Italia pepulit, & in Sanothraciam compulit: vt tradit Latina hiſtoria. Triumphalia Iaſiana, & Cybelica, quæ tempore defenſoris eius Sicelei, condita fuerunt, in Vetulonia, quæ nunc Viterbium ciuitas eſt, ſedente Alexandro VI. Pontifice Maximo, apparuere.

1516

LVSVS.

Luſus rex. LVſus filius Sycelei, teſte Beroſo, Hiſpaniarum regnum accepit, anno XIII. Aſcatadis Aſſyriorũ regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio colligitur) M.D.XVI. Ab hoc Luſo omnes concedunt prouinciam Luſitaniam eſſe dictam, quæ nunc Portugalia eſt: vnde Luſitani populi, qui ad Aquilonem montana habitant. Hi, vt auctor eſt Strabo, viuebant Spartano ritu, ſacrificijs dediti exta inſpiciebant & fibras, futuraq; prouidebant ex inteſtinis, quorum hominum maximè captiuorum diuinationes aucupabantur, abſciſſas dextras Dijs offerebant. Regio iſta ad meridiem Tago flumine cingitur, ab occaſu & ſeptentrione Oceano: ab aurora Carpẽtanis populis. Hic Luſus mortuo patre in Italia Rex creatus, multas in Luſitaniam ex amicis duxit Italicas Colonias: regnauitq; annis (vt ſcribit Beroſus) XXXI.

Luſitania prouincia. Luſitani pop. Luſitanorum ritus.

(∵)

SICV-

An. ante Chriſtum natum.

SICVLVS.

Siculus iunior, per diſtinctionem priſci Siculi, filij Itali (vt ait Manethon) in Hiſpanijs regnare cepit anno viij. Remeſsis Aegyptiorum regis: (vt in Euſebio computatur) anno ante aduentum Salutis humanæ naturæ, M.CCCCLXXXV. Et annis LXI. regnauit: vt inſinuat Manethon. 1485 Siculus rex.

Argantonius (vt Herodotus ait) per hoc tempus in Carteia, alio nomine Tarteſſa, vulgo Tariſfa vrbe, in Bætica Hiſpaniæ prouincia regnabat: Qui, vt Anacreon poeta cecinit, CL. vixit annos: vt ſcribit, Plinius. CXX. Sillius autem dixit vixiſſe CCC. & ob id fuiſſe ditiſsimum ætatis: Vnde ait, Argantonius rex. Carteia ciu. Tarteſſa ciu. Tariſfa ciu.

Argantoniacos armat Carteia nepotes,
Rex proauus fuit humani ditiſsimus æui,
Ter denos decies emenſus belliger annos.

Ab iſto Argantonio crediderim nomen habuiſſe Argentonam oppidum in citeriore Hiſpania, in agro Barcinonenſi: vnde Ptolemæus Argẽteolam ciuitatem ſcribit. Eſt Erga amnis apud Cantabros decurrens: qui quum in amnem Iberum cadit, nomen amitttit: teſte Marineo Siculo. Argentona oppi. Argenteola ciui. Erga flu.

TESTA.

Teſta Libyus Triton, vt refert Manethon, Hiſpaniarum regnum accepit anno primo Menophis Aegyptiorum regis: id eſt, anno ante aduentum Ie- 1424 Teſta rex.

An. ante Chriſtum natum. ſu Chriſti (vt in Euſebio ſupputatur, M. CCCC. XXIIII.) Hic vt refert Manethon, oriundus fuit ex Libyca Tritonide, patria Mineruæ Palatuæ. Teſta ciui. Teucria ciu. Carthagenia ciu. Teſtam vrbem in littore Hiſpaniæ condidit: quã poſtea Teucriam vocauere Hiſpani, à Teucro Thelamonio, nunc verò Carthageniam, ſiue Carthaginem nouam appellant. Conteſtani popu. Ab iſto Teſta rege poſitos fuiſſe Conteſtanos finitimos Bæticæ, auctor eſt Ptolemæus, & ipſum nomen teſtatur. Horum populi non mirum ſi militia valent, quandoquidem ex Tritonide Mineruæ militiæ principe ortum habuere. Conſtantinũ oppi. Eſt in campis Tarraconenſium oppidum vulgo Conſtantinũ: quod crediderim à Teſta rege iſto eſſe conſtructum. Regnauitq; Teſta annis LXXIIII. vt inſinuat Manethon.

1350 ROMVS.

Romus rex. Romus filius Teſtæ Hiſpanias regere cepit (vt refert Manethõ) anno XXXV. Zeti Aegyptiorum regis: Id eſt, ante aduentum humanæ ſalutis, M.CCCL. vt in Euſebio computatur. Ab hoc Valentiam ciuitatem citerioris Hiſpaniæ conditam tradunt, ab interpretatione nominis: nam Romus Aramea Græcaq; lingua valens Latinè oſtenditur. Regnauitque Romus, vt Manethon inſinuat, annis. XXVIIII.

Liber pater. Bacchus, qui Græcis Dionyſius, Latinis Liber pater dicitur, filius Iouis ex Semele, Cadmi Thebanorum

norum regis filia, per hoc tempus fuit (vt in Euſebio colligitur) Iberisq́; dominabatur. Vnde Sillius III. Punicorum ſic ait: An. ante Chriſtum natum.

Tempore quo Bacchus populos domitabat Iberos.

Condidit hic Dionyſius Nebriſſam ciuitatem, prope æſtuaria Hiſpaniæ, quam Sillius à Satyris cultam dicit propter ipſum nomen: nebris enim pellem Hinnuli, id eſt, pulli ceruini ſignificat, qua vtebātur bacchantes: vnde dicit, Nebriſſa ciu.

Ac Nebriſſa Dionyſeis conſcia thyrſis,
Quam Satyri coluere leues,

Ab hoc Baccho, Bacchus fluuius dictus eſt in Bætica prouincia, apud Cordubā non ignobilis, vt ait Hieronymus Paulus Barcinonenſis, & Bocatius. Bacchus flu.

Per hoc tempus Oſcus Vetulonienſis Italiæ imperiū adeptus, plurimas colonias dedit, vt ait Manethon: ſuiq́; nominis fundauit Oſcam, & à ſuo cognomine Betulonam, ciuitates: Inde Bethulus flumē in Hiſpania Tarraconenſi, vel, vt diximus, á Bethorege. Oſca ciu. Betulona ciu. Bethulus flu.

PALATVVS. 1321

Palatuus, viuente patre Romo, vt Manethon inſinuat, anno octauo Ramſis Aegyptiorum regis, in Hiſpanijs regnare cepit: id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti M. CCC. XXI. vt in Euſebio colligitur. Ab his Palentiam vrbem conditā fuiſſe, deriuatio nominis eſt argumento, iuxta flumen Nubis, Palentia ciu.

vulgo

An. ante Chriſtum natum. *vulgo* de Carrion *in Gallicia, in qua olim Mineruæ ſtudium & Gymnaſium generale Hiſpaniæ floruit. Populos à ſe dictos Palatuos fundauit, quos Ptolemæus deſcribit. Hunc Palatuũ Cacus Licinius Celtiber (vt ſingunt) Vulcani filius, qui in Carpentano monte militiam exercuerat (vt quidã exiſtimant) pepulit: vbi & victoria potitus eſt, & monti Caco nomẽ ad hanc vſq; ætatẽ dedit, qui vulgo* Mont Ca yo *nuncupatur, iuxta montes Idubedas in Aragoniæ regno. Ferũt aũt Palatuũ victũ, quia adoleſcentulus erat. Regnauitq; hac prima vice Palatus puer, vſq; ad annũ XXX. Ramſis, id eſt, annis XVIII. vt in Euſebio ſupputari poteſt, dicente Manethone.*

Palatui pop.

Montcayo.

1303 C A C V S.

Cacus rex. *CAcus Licinius Celtiber, vt Manethon inſinuat, anno XXXI. Ramſis Aegyptiorum regis, Hiſpanias cepit: id eſt, ante Salutis humanæ naturæ aduentũ (vt in Euſebio colligitur)* M.CCC.III. *Hic dictus eſt filius Vulcani, quòd primus in Hiſpania ferrum & arma militaria, quæ Vulcano attribuũtur, docuerit. Regnauitq; annis xxxvi. Et à Palatuo, qui poſterioribus annis illum ab Hiſpania propulſauit, in Italiam coactus fuit abire: non ab Hercule Græco, qui natus ea tempeſtate nondum erat, vt fama habetur, & aliqui narrant: vt in Euſebio computari poteſt. Regnauitq; ſecundo Palatuus (vt Manethon ſcribit) annis ſex.*

ERT-

An. ant Chriſtum natum.

ERYTHRVS.

ERythrus Tyriorum Rex, à colonijs Erythreis co- 1261
gnomentum deſumpſiſſe traditur. Qui Tyrij á Erythrus rex Tyri in Hiſpaniam.
mari rubro monitu oraculi nauigantes ad occiden-
tem, templum Herculis Libyci erexerunt apud Ga- Templum Herculis.
des, á ſe Erythream nominatam. Pœni lingua ſua
Gadir, id eſt, Septem nominarunt, narrat Solinus: Gades inſ.
nunc vero Caliz appellatur. Hiſpanias occupat anno Erythrea inſ. Caliz inſ.
VII, Amenophis Aegyptiorum regis, id eſt, ante ad-
uentũ Ieſu Chriſti (vt in Euſebio colligitur) M.CC.
LXI. Vnde Sillius III. Punicorum ſic ait,
Hos Tyria miſere domo patria inclyta Gades.
Et vt Plinius in naturali hiſtoria inſinuat, ab ipſo Ceritani pop.
populi Ceritani, prope Pyrenæos montes habitan-
tes, denominati ſunt, dicente Sillio,
Nec Ceritani quondam Tyrinthia caſtra.
Regnauitq́; Erythrus, annis LXVIIII. Per hoc tem- Turiaſſo ciu.
pus Turiaſſonem ciuitatem apud montem Caci, â
Tyrijs & Auſonijs conditam fuiſſe, nonnulli opinan-
tur: ſunt autem dicti Auſonij populi in citeriore Hiſ- Auſonij pop.
pania, qui nunc Vicenſes appellantur, ab Auſone Vicenſes pop.
Vlyſſe, vel ab Auſone filio Aramæi, vt ſupra ſcri-
pſimus.

GARGORIS.

1192
GArgoris cognomento Mellicola ab excidio Tro- Gargoris rex. Mellicola rex
iano anno primo proditur in Hiſpania impe-
raſſe,

An. ante Chriſtum natum. raſſe, Iuſtino teſte, id eſt, ante humanæ ſalutis aduentum, M.CLXXXXII. Hic primus fuit, qui Hiſpanos colligere mella docuit, & vſque ad primum annum Aeneæ Syluij Latinorum regis peruenit: id eſt, annis LXX. regnauit, vt in Euſebio cõputari poteſt.

Gallicia regio. Callaici pop. His temporibus Callaici populi (vnde Gallecia regio, vulgo Galizia) a Galathe Herculis Græci filio denominati ſunt, teſte Sillio & Iuſtino.

Hercules Græcus in Hiſpaniam. Græci in Hiſpaniam. Saguntina vrbs. Per hoc tempus Hercules Græcus maximus pirata in Hiſpaniam tranſfretauit: & poſt eum alij duces ex Græcia: vnde in dominium Græcorum Hiſpania tota venit: & ſub diuerſis Græciæ gentibus, quæ inferius enumerabuntur, per multos annos extitit. tandem a Pœnis ab ipſa expulſi ſunt. Hic Saguntinam vrbem condidit ſiue reſtituit: & a nomine Zacinthi Comitis ſui illic ſepulti nominauit, vt ait Sillius his verſibus:

Prima Saguntinas turbarunt claſſica portas,
Bellaq; ſumpta viro belli maioris amore.
Haud procul Herculei tollunt ſe littore muri,
Clementer creſcente iugo, quis nobile nomen
Conditus excelſo ſacrauit colle Zacinthus.
Hic Comes Alcidæ remeabat in agmine Thebas.

Templum Dianæ. Per hæc tempora (vt auctor eſt Bocchus, referente Sillio) idem Zacinthus comes Herculis, templũ Dianæ apud Saguntũ condidit, in quo trabes iuniperi poſuit, quibus Annibal vltimus Carthaginenſium

ſium Imperator, religione ductus pepercit: quæ adhuc tempore Plinij, vt ipſe narrat lib. 16. cap. 40. ſtabant: nempe annis M.DCCLXX.

An. ante Chriſtum natum.

His temporibus, Aetoli Diomedem Tydei filium ſecuti, in Hiſpania, quæ Luſitania dicitur, vrbem condiderunt, inter Minium & Limiam amnes, quam Tyden appellarunt, à nomine Tidei patris Diomedis. Illius ciuitatis coloni Grauij dicti ſunt, nomine paululum violato, cum Graij appellari debuiſſent: vnde Sillius III. Punicorum, ſic ait:

Diomedes in Hiſpaniam.
Tiden ciu.
Grauij pop.
Graij pop.

Et quos nunc Grauios violato nomine Graium,
Aeneæ miſere domus Aetolaque Tide.

Grauij op.

Vlyſſem Itachum, per quem Troia capta & euerſa fuit, ſub hæc tempora in Luſitania Hiſpaniæ prouincia ciuitatem Vlyxbonam condidiſſe Solinus ſcribit: Ptolomæus Oliſipponē, Plinius Salatiam, Strabo Vlyſſeam vocat, vulgus Lisbonam. Ab eo nomine Vlyſſiponenſe promontorium nunc (quod Artobrū ſiue Magnum, ſiue Nerium) accepit nomen: vnde poſtea populi Artabri, vt Plinius ſcribit, appellati ſunt, alio nomine Arotrebæ.

Vlyſſes in Hiſpaniam.
Vlyxbona,
Oliſippon,
Salatia,
Vlyſſea,
Lisboa, ciu.
Vlyſſiponen. prou.
Artabrum Magnum.
Nerium, promont.
Artabri,
Arotrebæ, po.

Aſtir, auriga Mēnonis, interfecto apud Troiam hero, per hæc tempora in Hiſpaniam nauigauit, & Aſturicam vrbem magnificam vulgo Aſtorgam *conſtruxit: Aſturibuſque populis, qui ſunt vicini* Cantabris *& Gallecis, nomen dedit: vnde Sillius,*

Aſtir in Hiſpaniam.
Aſturica,
Aſtorga ciu.
Aſtures pop.

Venit & Auroræ lachrymis profuſus in orbem
Diuerſum, patrias fugit cum deuius oras,

Armiger

An ante Christum natum. Armiger Eoi non fælix Mennonis Aſtir.

Aſtir opp. Aſtigis opp. Ecija opp. Aſtigitanæ colonia. Auguſta firma, ciu. Aſtura, Aſtorga flu.

Ab iſto oppidum Aſtir,ſiue Aſtigis,vulgo Ecija, & colonia Aſtigitana dicta fuit,referēte Plin.poſtea vero ab Octauiano Auguſto, Auguſta Firma. Aſtura flumen,vulgo Aſtorga,ab eodem Aſtir denominatum eſt:trāſit per Aſtorgam ciuitatem:& cum Durio amni miſcetur,amittit nomen. Ab hoc flumine Aſtures,acre hominū genus,nomen accepere:vnde Lucanus,

Hic præter Latias acies erat impiger Aſtur.

Aurum etiam apud eos effoditur:quod præclare deſcribitur à Sillio, his verſibus:

Sed ſcelerum cauſas aperit Deus Aſtur auarus.
Viſceribus latè telluris mergitur imis,
Et redit infælix effoſſo concolor auro.

Teucer in Hiſpaniam, Teucer. Carthago noua, ciu.

Teucer,auctore Trogo & Homero,peracto bello Troiano,in Hiſpaniæ littus cum claſſe appulit, & locū, vbi poſtea fuit Noua Carthago, occupauit. vnde ait Sillius,

Dat Cartago viros Teucro fundatæ vetuſto.

Et decimoquinto libro Punicorum ſic ait:

Vrbs colitur Teucra quondam fundata vetuſto,
Nunc Carthago.

Spartaria. Cartagena ciu.

Ptolomæus illam Spartariam appellat,vulgus Cartagenam.Sed Strabo illam ait fundaſſe Haſdrubalem,generum Amilcaris Carthaginenſium Imperatoris,vt ſuo loco dicetur.

Tlepolemus. Tlepolemus filius Herculis Græci,vt auctor eſt Homerus

merus, & refert Strabo libro XIIII. poſt captam Troiam, collecta iuuenum manu, in Iberiam nauigans, Baleares inſulas habitauit: vndè Sillius ait: *An. ante Chriſtum natum.* *Baleares inſu.*

Iam cum Tlepolemus ſator: & cui Lyndus origo,
Feruida bella ferens Balearis.

HABIDVS. 1122

H*Abidus nepos Gargoris, vt Iuſtinus refert, poſt auum Hiſpaniarum regnum accepit, anno ſecundo Aeneæ Syluij Latinorum regis, id eſt, ante aduentum Ieſu Chriſti (vt in Euſebio computatur) M.CXXII. & annis LXIIII. regnauit, ſecundum noſtram ſupputationem. Qui de Habido, & fortuna eius & ſucceßione in Hiſpaniarum regnis plura requirit, Iuſtinum epitomatū libro XXXXIIII. legat.* *Habidus rex*

A nomine iſtius, crediderim deriuaſſe nomen Abilæ montis in Mauritania, ad mare, qui Aphricam ſeparat ab Europa. Et regem fuiſſe Helleſponti in Aſia, in qua Abidus vrbs antiquißima erat, vt pleriq; ſcribunt. *Abila mons.*

Helena ciuitas Græcorum ſobolis, vt Plinius ſcribit: hodie vulgo Elna, *Epiſcopum in agro Perpiniano ſiue Roßillonenſi, per hoc tempus condita: Non ab Helena matre Conſtantini magni Romanorum Imperatoris, vt aliqui opinantur.* *Helena ciui.* *Elna ciu.*

An. ante Chriſtum natum.

LYDI.

1058 Lydi in Hiſpaniam. LYdi populi á Cure fratre Oſiridis, filio Cam, filij Noe, originem trahentes, vt Valerius Maximus libro ſecundo inſinuat, & ex Euſebio colligitur, mare obtinuerunt anno ante ſalutis humanæ naturæ aduentum, M.LVIIII. Vnde in Hiſpania imperaſſe putantur, cum ciuitates nonnullæ ab iiſdem in Hiſpanijs conditæ ſint, & annis XXXXVII. regnauerunt, vt refert Euſebius.

Alba ciui. His temporibus Aſcanius filius Aeneæ, ſecundus Latinorum rex, Albam ciuitatem in Latio cōdidit, á quo etiam crediderim ciuitatem Albam Hiſpaniæ eſſe conſtructam: quum á Latinis veteribus, vt refert Plinius & Ptolemæus, in Hiſpania ciuitates populosq́, ac Colonias plures conſtet eſſe conſtructas. Alba hæc, vulgo Biana denominatur. Eſt quoque ab ea flumen eiuſdem nominis, nunc veró Clodianus: qui per Indicetas, quos Emporitanos vocant, decurrit. Emporias Phocenſium & Latinorum olim coloniam alluens, á Pyrenæis montibus funditur, & verſus Midas inſulas, in quibus Palæopolis oppidum quondam fuit, in Balearicum mare deuoluitur, vt Plinius narrat & Ptolemæus.

Biana ciu. Alba, Clodianus flu. Palæopolis oppi.

Mantua, Viſeria, Madrid, ciu. Mantuam ciuitatem poſtea Viſeriam, vulgo Madrid dictam, his temporibus Ocnus Tyberini Latinorum Regis filius; á nomine matris Mantus, filiæ Tireſiæ condidit, aliamq́; in Italia.

THRA-

An.ante Chriſtum natum.

THRACES.

THraces populi, à Tyras filio Iapheti originem trahentes, vt Euſebius inſinuat, anno ante aduentum Ieſu Chriſti, M. XI. mare obtinuerunt. Vnde in Hiſpanijs exiſtimantur imperaſſe, quum ab eiſdem ciuitates aliquæ in Hiſpanijs cõſtructæ ſint. Nam hi, qui Sarmatæ ſiue Sauromatæ Scythæ dicuntur, in Hiſpania his temporibus Suſanam vrbem condiderunt: vnde Sillius refert,

1011 Thraces in Hiſpaniam.

Suſana ciu.

Et non Sarmaticos attollens Suſana muros.

Ptolemæus illam appellat Lucentum, Plinius Lucentium oppidum Latinorum. Almeriam etiam condiderunt, quæ antiquitus Abdera nominabatur, ab interpretatione nominis Abderæ ciuitatis Thracũ, quam Abdera Diomedis ſoror condidit, & à ſe ſic nominauit. Et lingua Thracum Bria oppidum dicitur. Ideo hæ plurium locorum in Hiſpania ſunt terminationes, vt ſupra quarto capitulo ſub rege nomine Brigo annotauimus.

Lucentum, Lucentium, Almeria, Abdera ciu.

RHODII.

925

RHodij populi, referente Euſebio, ante Salutis humanæ aduentum, D. CCCC.XXV. mare obtinuerunt. Vnde putantur in Hiſpanijs imperaſſe, quum Rhodam ab eiſdem ad radices montis Pyrenæi inueniatur eſſe conſtructam, teſte Sillio & Homero. Strabo autem illam denominat Rhodopen,

Rodij in Hiſpaniam.

Rhoda, Rhodope, ciu.

An. ante Chri ſtum natum. *vulgo* Roſes *oppidum. Inde Rhodius flumen, quod oritur in Pyrenæis montibus. Non multum irrigat,* Roſes opp. Rodius flu. *ſed apud Emporitanos in Thicim amnem demergitur, & nomen amittit. Regnauerunt ſiue mare obtinuerunt Rhodij, vt Euſebius teſtatur, annis* XX.

905 ## PHRYGES.

Phryges in Hiſpaniam. PHryges populi, vt Euſebius narrat, anno ante aduentum Ieſu Chriſti, DCCCCV. mare obtinuerunt: vnde putantur Hiſpanis imperaſſe: quum nonnullæ ciuitates in Hiſpanijs ab eiſdem inueniantur eſſe conditæ: & referēte eodem Euſebio, annis XXVI. imperarunt. Hi Phryges, qui nunc Troiani, á Phrygia regione minoris Aſiæ primo Hiſpani fuerunt, vt ſupra in capitulo quarti Regis Hiſpaniarū Baleares inſ. Mallorques. dictum eſt: & per hoc tempus Baleares inſulas duas, quæ Græcè appellātur Gymneſiæ, *vulgo* Malorques *in Hiſpanico mari, teſte Solino, cū Baccho rege occupauerunt. Apud has repertus primum fuit vſus fundarum.*

879 ## CYPRII.

Cyprij in Hiſpaniam. *CYprij populi, dicente Euſebio, mare obtinuerunt anno ante aduentum veri Meſsiæ, DCCCLXXVIIII. Et quum his temporibus ciuitates aliquæ in Hiſpania ab eiſdem conſtructæ ſint, putantur in Hiſpanijs imperaſſe, & quidem, vt refert Euſebi9, annis* XXXVIIII.

PHOE-

An. ante Chriſtum natum.

PHOENICES.

840

Phœnices in Hiſpaniam.

PHœnicis populi Aſiatici, à mari, quod rubrum vocatur, in hoc noſtrum proficiſcentes, & hanc incolentes regionem, longinquis continuo nauigationibus incubuerunt: nam teſte Euſebio, anno ante aduentum humanæ ſalutis, DCCCXXXX. mare obtinuerunt; vnde in Hiſpanijs imperaſſe indicātur, quum per hoc tempus in eadem prouincia à Phœnicibus pleræque ciuitates conſtructæ fuerint. Videlicet in Bætica, Axi, ſiue Sexi, vel Hexi: in Erythræa inſula, quæ nunc Caliz denominatur, templum mirificum in Herculis Aegyptij honorem conſtruxerūt, & Caſtrum munitiſſimum erexerunt. In Bætica autem prouincia Melace Ciuitas ab eiſdem condita fuit, Malaga deinceps denominata, & annis XXXXI. dicente Euſebio, obtinuerunt mare. Hi Tyro Phœniciæ vrbe ſoluentes, Balearibus inſulis, quæ nunc Maiorica, diu potiti ſunt: vt Sillius canit.

Axi ciu. Sexi ciu. Exi ciu. Templum Herculis. Caſtrum Phœnicum. Malaca ciu. Malaga ciu. Baleares inſ. Maiorica inſ.

Iam Ebuſus Phœniſſa mouet.

Sunt hæ inſulæ in mari Hiſpano è regione Tarraconenſis: quarum incolæ, auctore Strabone, optimi erant funditores: vnde Sillius,

Hic crebram fundit Baleari verbere glandem.

Phœnices, qui fundas inuenerunt, auctore Plinio, illis Inſulis potiti, fundas aquè exercuerunt: vnde vſus & imitatio remanſit apud Balearicos. Has Inſulas Græci, vt diximus, Gymneſias, ab incolarum

An. ante Chriſtum natum. *nuditate, qui æſtatis tempore abſque veſtibus incedebant: Romani Baleares, à fundæ iactu, quas rectius quam reliqui iacerent, appellarunt, Diodoro Siculo teſte.*

Sunt qui dicunt, hos Phœnices petentes per hoc tempus Gades, quum ab Ebuſo ſoluiſſent, tempe- Turia flu. *ſtate repulſos, fluminis Turiæ oſtia ſubiiſſe, vbi vaccarum multitudinem inuenientes, Flumen Turiam, id eſt, vaccis cultum appellauere: quas ipſi Tur* Turia ciu. Guadalaiara, ciu. *patrio ſermone appellant.* Inde *Turiæ ciuitati, modo* Guadalaiara, *à Mauritanis inditum nomen eſt.* Turiolū opp. *Quin & Turia ſiue Turulis, vt Ptolemæus tenet, fluuius Turiolum ſui nominis oppidum linquens, apud Valenciam, delitiarum & nobilitatis altricem, proximus fluit. Inde crebra riuulorum deductione tenuiſſimus, in mediterraneo ſiue Iberico mari mergitur. Claudianus ſic laudat hunc amnem:*
Floribus, & roſeis formoſus Turia ripis.

799 AEGYPTII.

Aegyptij in Hiſpaniam. *Aegyptij populi, ſub duce Tarracone, poſt Phœnices (referente Euſebio) ante aduentum Salutis humanæ D. CCLXXXXVIIII. mare per annos XXXV. obtinuerunt. Vnde imperitaſſe eos Hiſpanijs creditur: quum nonnullæ ciuitates, per hæc tempora, ab eiſdem in Hiſpanijs ſint ædificatæ: Idque maximè, vt opinantur aliqui, in citeriore Hiſpania,*

&

& ab ipſo Duce & nominis ſui deriuatione conſtru- An. ante Chri-
cta & denominata eſt ciuitas Tarracona. ſtum natum.
Tarracona
ciui.

MILESII. 764

Mileſii populi, referente Euſebio, per annos Mileſii in Hiſ-
XXVIIII. mare obtinuerunt, anno ante ad- paniam.
*uentum Saluatoris Ieſu Chriſti, D.CCLXIIII. Vn-
de in Hiſpania imperium tenuiſſe putantur, quum
ab eiſdem, in partibus illis, per hoc tempus ciuitates
aliquæ inueniantur eſſe conſtructæ, ſed in Italia plu-
rimæ, referente Solino.*

CARES. 735

Cares populi, vt Euſebius inſinuat, anno XXXII. Cares in Hiſ-
Romuli, Romanorum regis primi, id eſt, ante paniam.
*ſalutis humanæ naturæ aduentum, DCCXXXV. ma-
re obtinuerunt. vnde Hiſpanijs imperaſſe credūtur,
quum ab eiſdem per hoc tempus aliquæ ciuitates in
partibus illis conſtructæ inueniantur. Nam Cariſti* Cariſti pop.
*populi in Hiſpania ſunt, à deriuatione Cares, refe-
rente Ptolemæo. Imperaruntq́; Cares, vt Euſebius
vult, annis XLVIII.*

LESBII. 687

Lesbij populi poſt Cares, dicente Euſebio, mare Lesbij in Hiſ-
obtinuerunt: vnde in Hiſpanijs eos regnaſſe pu- paniam.
*tatur: quū ab eiſdem aliquæ ciuitates in partibus il-
lis cōſtructæ ſint per hoc tempus. Regnare cœperūt,*

An.ante Chriſtum natum. vt ex Euſebio colligitur, anno ante humanæ ſalutis aduentum, DCLXXXVII. & annis LXVIII. imperarunt.

Concaui pop. Concaui populi in Hiſpania, à Maſſagetis populis Scythiæ, qui & Lesbij, per hoc tempus originem traxerunt, vt ex Euſebio patet: & Concauam ciuitatem, quam Ptolemæus ſcribit, condiderunt. Hi Concaui lacte cum ſanguine equino in potum vtebantur: vnde Sillius tertio Punicorum de illis ſic ait,

Concaua ci.

Hæc qui Maſſageten monſtrãs feritate parentem,
Cornipedis fuſa ſatiaris Concaue vena.

619 PHOCENSES.

Phocenſes in Hiſpaniam. PHocenſes populi Græci, vt in Euſebio aperitur, anno XVI. Tarquinij Priſci Romanorum regis, id eſt, ante aduentum Saluatoris Ieſu Chriſti, DC. XVIIII. mare obtinuerunt annis XXXXVIII. Vnde in Hiſpanijs regnaſſe creduntur, quum in ijs multas ciuitates per hæc tempora conſtruxerint. Nam Emporiam vrbem maritimam, inter Tarraconem & Pyrenæos montes, ad mare condiderunt. Ideo quidam Emporias Phocaicas appellant: vnde Sillius tertio Punicorum ſic canit,

Emporia ciu.

Phocaica dant Emporiæ mare.

Ab eiſdem Emporianis Phocenſibus condita eſt Maſſilia Galliæ, teſte Liuio: inde dicunt Maſſilienſes à Phocenſibus originem trahere. Duo quidem Emporiæ

riæ oppida antiquitus erant, muro diuiſa: vnum Græci habebant, alterum Hiſpani. Sed Græcum oppidum mari expoſitum, totum orbẽ muri, plus minus quadringentos paſſus patentem habebat: Hiſpanis retractior à mari, trium millium paſſuũ in circuitu murus erat, dicente Liuio. An. ante Chriſtum natum.

Caſtulo ciuitas a Caſtalio, qui ex Phocide ac Parnaſo per hoc tempus in Hiſpaniam traiecit, condita fuit: Vnde quidam Caſtulonem *Parnaſiam appellant, teſte Sillio: nunc vulgo* Caslona, *Ciuitas in fine prouinciæ Bæticæ: olim Caſtulonenſes populi ex colonia* Salarienſe *Latij veteris: qui Cæſariuenales appellantur, teſte Plinio.* Caſtulo ciu. Caslona ciu. Caſtulonẽſes pop.

NABVCHODONOSOR. 571

NAbuchodonoſor huius nominis ſecundus, Magni Nabuchodonoſoris filius, tertiusque Chaldæorum rex, Hiſpanias occupat, teſte Ioſepho, anno ante aduentum Salutis humanæ naturæ, vt ex Euſebio colligitur, DLXXI. & quum annis VIIII. regnaſſet, dominium Hiſpaniarum ad Carthaginenſium populos tranſiuit. Nabuchodonoſor in Hiſpaniam.

CARTHAGINENSES. 562

CArthaginenſes duce Meſeo Hiſpanias occupãt, vt Iuſtinus inſinuat, & Oroſius confirmat, anno ante humanæ ſalutis aduentum (vt ex Euſebio computatur) DLXII. Nam cum Gaditani, à Tyrijs Carthaginenſes in Hiſpaniam. Meſeus in Hiſpaniam.

An. ante Chriſtum natum. *Gaditana ci. Caliz ci.*

deſcendentes (vt diximus) ab inuidentibus incrementis nouæ vrbis Gaditanæ, quæ nunc Caliz *dicta eſt, finitimis Hiſpaniæ populis, perpetuo bello laceſſerentur, auxilium conſanguineis Carthaginenſes, quibus etiam á* Tyrijs *eſt origo, (vt Iuſtinus in vltimo ſui epitomatis refert) miſere: ibiq; fœlici expeditiõe & Gaditanos ab iniuria vindicarunt, & maiorem fere partem prouinciæ ſuo Imperio adiecerunt, & vſq; ad dominium Romanorum illam obtinuerunt, annis fere CCCXLVIII.*

336 *Maurinus Hiſpa.* *Per hoc tempus, anno ante aduentum* Ieſu *Chriſti circiter* CCCXXXVI. *Hiſpani Maurinum Hiſpanum Alexandro magno Macedonum regi ſupplicatum Babylonem miſerunt, qui cruentum dominum vltro, ne hoſtem exciperet, adijt, referente Oroſio.*

Hiſpani in Siciliam. *Romani ſub Appio Claudio in Hiſpaniam.* *Hijs quoque temporibus (vt Polybius refert)* Carthaginenſes *pleroſque ex Hiſpania milites, in ſupplementum contra Hieronem* Syracuſanorum *regem, in* Siciliam *ſcripſerunt.*

Romani in primo bello Punico, teſte Liuio, anno
303 *ante aduentum Salutis humanæ naturæ CCCIII. (vt in Euſebio computatur) ſub Appio* Claudio *Cõſule partẽ Hiſpaniæ occupauerunt. Cornelius Attilius Balbus, Gadibus genitus, Romanorum Conſul,*
Balbus Gaditanus.
242 *anno circiter* CCXLII. *ante aduentum Ieſu Chriſti, vt in Euſebio colligitur, primus de externis, vtpote de Garamantibus triumphauit, vt ſcribit Solinus.*

Cartha-

Carthaginenſes, rebellante Hiſpania, confeſtim Amilcarē cognomento Barcinam, cum exercitu in illā mittunt: anno ante aduentum Chriſti, vt in Euſebio cōputatur, CCXXXIIII. Qui cum omnibus copijs profectus, Annibale filio comite, qui tū fere nonū ætatis ſuæ annū agebat, ſuperatis colūnis Herculis, magnā Hiſpaniæ partē Carthaginenſibus recuperauit, teſte Polybio: & hijs in locis circiter nouē cōmoratus annis, multis Hiſpaniæ ciuitatibus bello ſubactis, pleriſq; etiā pacta ſalute atq; impunitate bonorum in fidem Carthaginenſium receptis, dignam tandē rebus à ſe geſtis mortem obijt. Carthaginenſes aūt exercitui Aſdrubalem, Amilcaris ſocium, ſiue (vt aliqui ſcribunt) generum, præfecerunt.

An. ante Chriſtum natum. Amilcar Barce in Hiſpaniam. 234

Hic Amilcar per hoc tempus ciuitatem Barcinonenſem in Citeriore Hiſpania, in agro Laletano, cōdidit: & à cognomine ſuo Barce nomen accepiſſe dicitur: vt Hieronymus Paulus Barcinonenſis tenet. Ptolemæus, Barcinem Coloniam eſſe cognomine Fauentiam, ſcribit.

Barcinonſ ciu. Fauentia Colonia.

Aſdrubal gener Amilcaris, incredibili virtute Imperium Carthaginenſium in Hiſpania adauxerat, anno ante ſalutis humanæ aduentum, vt in Euſebio colligitur, CCXXV. Romani verò, cum intelligerēt, vires Carthaginenſium vſque adeo in Hiſpania creuiſſe, ne eam quidem partem negligendam putauere: ſed recuperare quod omiſſum fuerat decreuerūt. Miſſis igitur ad Aſdrubalē in Hiſpaniā legatis, per-

Aſdrubal in Hiſpaniam. 225 Romani in Hiſpaniam.

An ante Chriſtum natum percuſſum cum Carthaginenſibus fœdus fuit. In quo inter cætera cautum, ne liceret Carthaginenſibus Iberum amnem cum armis traijcere: per reliquam Hiſpaniam impunè progredi licere. Hic Aſdrubal, quum regulum quendam Tagum nomine necari, & caput haſtæ affixum circumferri iuſſiſſet, in Hiſpanijs ab illius ſeruo Gallo, crucem & ignominiam domini ægrè ferente, in tentorio confoſſus eſt, anno octauo Imperij ſui, dicente Sillio, Oroſio & Polybio. Hic Aſdrubal vrbem condidit in Hiſpania, quæ à quibuſdam Carthago, ab alijs Noua Ciuitas appellatur: vulgo Carthagenia dicta eſt, in regione Bæticæ, referente Strabone & Polybio: Alij Teucrum Telamonium conſtruxiſſe, vt ſupra diximus, aſſerunt.

Tagus regulus.

Carthago ci. Noua Ciuitas Carthagenia ci.

Annibal in Hiſpaniam.

Annibal cognomento magnus, Amilcaris Barcæ filius, Carthaginenſium Imperator, non obſeruato fœdere, quod Romani & Aſdrubal pepigerunt, anno primo Olympiadis CXXXX, vt Polybius libro

217 tertio narrat, id eſt Euſebio, teſte, ante aduentum Ieſu Chriſti CCXVII. quo ipſe regnare cœpit in Hiſpanijs, Saguntum ciuitat, vulgo Moruedrã, Hiſpaniæ citerioris, populo Romano fideliſſimam, euertit. Sed quum ciues vrbem capiendam viderent, primores aurum & argentum omne in ignem iactauerunt: nam alij omnes pugnantes occiſi ſunt: vt Liuius ſcribit. Sed poſtea à Romanis deuicto in Italia Annibale, Carthaginenſibusq; ex tota Hiſpania depul-

Saguntum ci. Moruedra op.

depulſis, tota prouincia in dominationem Romanorum peruenit. An. ante Chriſtum natum.

Aranticus his temporibus, vt ait Sillius tertio Pu*nicorum, Dux erat* Corduba *ciuitatis Hiſpaniæ, & ab illo Arandam oppidum, à deriuatione nominis dictum eſſe crediderim: & Araducam regionem, vulgo Arzuam, cuius meminit* Ptolemæus. Aranticus Dux. Aranda opp. Araduca, Arzua regio.

ROMANI. 214

Populus Romanus, *expulſis* Pœnis *ſiue* Carthagi*nenſibus ex tota Hiſpania, illam obtinuit: de qua* Publius *Scipio agnomento Africanus, Conſul, primus fuit triumphator: poſt cuius obitum alij plurimi Romanorum* Conſules, *prouinciam illam vſque ad introitum imperij Caij Iulij Cæſaris, tenuerunt, annis fere CLV. vt in Euſebio colligitur, referente Liuio & Oroſio. & in poteſtatem redegerunt metalla argenti & auri, quæ illic ſunt, vt habetur Machabæorum octauo.* Pluresq́; *ciuitates & oppida ſuis proprijs nominibus conſtruxerunt, reſtaurarunt, & denominarunt. Fuit initium dominationis Romanorum in* Hiſpania, *vt in Euſebio computari poteſt, anno ante ſalutis humanæ naturæ aduentum* CCXIIII. Romani in Hiſpaniam. Publius Scipio primus triumphator Hiſpaniæ.

Viriatus genere Luſitanus, referente Sillio, per hoc tempus Dux, bellum aduerſus Po. Rom. *ſumpſit: eorumq́;* Imperatores *Claudium Munianum & C.* Nigidium *oppreßit.* Poſtea *quum per annos* XIIII. Viriatus Dux.

alios

An. ante Chriſtum natum. alios Romanos Duces atque exercitus protriuiſſet, Scipio cum aliter eum vincere non potuiſſet, ſatellites pecunia corrupit, & ſic inſidijs ſuorum interfectus eſt. Multa per Romanorum Duces hijs temporibus in Hiſpanijs geſta fuerunt, vt in Liuio & Oroſio oſtenditur.

Mendonius, Indibilis. Mendonius & Indibilis, Hiſpani fratres, per hæc tempora, vt Liuius meminit, Scipionem ſupradictũ mirum in modum fatigarunt, & pro patriæ ſuæ libertate fortiſſime pugnantes occubuere.

Numãcia, ci. Soria, ciu. Numãcia vrbs Hiſpaniæ in Celtiberia, quæ à quibuſdam nunc Soria dicitur, hijs temporibus a Romanis obſeſſa per annos XIIII. quum haberet tantum quatuor hominum milia: non ſolum ſuſtinuit, ſed etiam quadraginta milia Romanorum vicit, tandem à ſupradicto Scipione, poſt longam & arctiſſimam obſidionem deleta. Cum enim fame laborarent, nec eis daretur iuſti certaminis copia, omnia ſua & ſeipſos igni immiſerunt.

Toletũ, ci. Per hoc etiam tempus, vt Rodericus Toletanus ſcribit, Tolemon & Brutus duo Conſules, Toletum ciuitatem condidere, annis CVIII. antequam Iulius Cæſar regnare cœpiſſet. Ptolemæus illam ſcribit

Sereẓola ciu. antea Sereẓolam appellatam.

Corduba ciu. Corduba etiam per hoc tempus à Marcello Conſule Romanorum cõſtructa eſt, teſte Strabone, vrbs præſtantiſſimis & doctrinæ principibus clara, alumnis vtroque Seneca & Lucano eminentiſſima.

Turris

Turris Syllana, quæ nunc Tordeſillas *vulgo dicitur, à Sylla dictatore Romanorum hijs temporibus denominata eſt.* An. ante Chriſtum natum. Turris Syllæ, Tordeſilla ci.

Pompilos ciuitas regni Nauarræ primaria, per hoc tempus a Pompeio magno condita eſt, Strabone teſte: Ptolemæus *Martuam appellat.* Pampilon ci. Martua ciu.

Bocchus rex Maurorum & Getuliæ, qui Iugur*tham regem Numidarum generum ſuum Romanis tradidit, per hæc tempora (vt refert Salluſtius) in Hiſpaniam transfretauit, & à ſuo nomine Bocchoros populos (vt Plin. ſcribit) appellauit. qui nunc Cōcordienſes ſunt, a Concordia Iulia ciuitate.* Bocchus in Hiſpaniam. Bocchori pop. Concordien. popu.

Anno ante aduentum Ieſu *Chriſti CLXXV. Tyberius Sempronius Gracchus proconſul, Celtiberos victos in deditionem accepit, monimentumq́ operum ſuorum Gracchurim oppidum in Hiſpania cōſtituit. vnde Gracchuricani populi: teſte* Plinio *& Tito Liuio. His temporibus quidam ſacerdos* Iouis, *qui oppido Cluniæ Tarraconenſis Hiſpaniæ colebatur, (vt Suetonius in vita Galbæ ſcribit) ex penetrali ſomno monitus, in fatidica prorupit carmina, quorum ſententia erat: Oriturum quandoque ex Hiſpania* Principem *dominumq́ rerum. Diuus Antoninus a virgine honeſta vaticinata inſinuat eſſe carmina, pronunciata his verbis: Veniet pruna ex teporibus Hiſpaniæ, ante cuius conſpectum gentes, vel gentium reges peribunt: ipſa verò calcibus equorum diſrupta peribit.* 175 Gracchuris oppi. Gracchuricani popu. Principem oriturum in Hiſpania.

CAIVS

An. ante Chriſtum natum.

CAIVS IVLIVS CAESAR.

59 C. Iulius Cæſar Imperator.

CAius Iulius Cæſar Romanorum dictator, Hiſpanias occupat, vt ex Euſebio colligitur, anno ante aduentum ſalutis humanæ naturæ LVIIII. id eſt, anno XII. ante imperij ſui inchoationem. Hic quum Gades Hiſpaniæ veniſſet, teſte Suetonio, animaduerſa apud Herculis templum magni Alexandri imagine, ingemuit: quaſi pertæſus ignauiam ſuam, quod nihil tum à ſe memorabile actum fuiſſet ea ætate, qua iam Alexander Orbem terrarum ſubegerat. A deriuatione nominis iſtius diuerſæ ciuitates, oppida, atque caſtella (vt ait Plinius) denominata ſunt in Hiſpanijs, videlicet in Bætica, Iulia Concordia, olim Bocchoris dicta, Iulia Conſtantia, quæ Oſſet, Iulia Contributa, Iulia Fama, quæ vulgo Seria, Iulia Fidentia: in Luſitania Iulia Fœlix, quæ Olyſſipo, municipium ciuium Romanorum. Adhæc Iulia Virtus oppidum Bæticæ, conuentus Aſtygitani, & Iulia reſtituta, Iulia Myrtilis gentis veteris Latij, in mediterraneis Luſitaniæ, quæ modo Vaena: Iulia liberalitas, quæ Ebora; Iulia Libyca, Iulij genitor, quod Virgentum oppidum Bæticæ: Iulij præſidium, quæ Scalabis, vulgo Trugillo, colonia eſt Luſitaniæ. Iulienſes cognomento Aſtigi, populi Bæticæ; Iulienſes Teari populi conuentus Tarraconenſis: Iuliobrica oppidum Cantabrorum Hiſpaniæ citerioris. Forum Iulium, quod Iliturgi ciuitas Bæticæ.

Templum Herculis.
Iulia concordia, Bocchoris ciu.
Iulia conſtantia, Oſſet.
Iulia contributa, opp.
Iulia ſama ci.
Iulia Fidentia,
Iulia virtus,
Iulia reſtituta, opp.
Iulia libertas,
Iulia Libyca, opp.
Iulium præſidium, Scalabis, colonia.
Iulienſes Aſtigi, Iulienſes Teari, pop.

tica.Caſtrum Iulium,quod Vria oppidum Luſita-nia.Caſtrum Iulium, *aliud oppidum Bætica. Tiar* Iulia *ciuitas. Pax* Iulia *ciuitas , vulgo* Badaios. An.ante Chriſtum natum

Hic Caius Iulius Cæſar , Imperator iam factus, quum annis quatuor , menſibus ſeptem imperaſſet, dum Reipublicæ ſtatum , contra exempla maiorũ, pro arbitratu ſuo inſtaurat , auctoribus Bruto & Caſſio , conſcio etiam Senatu *plurimo , in curia* XXIIII.*vulneribus confoſſus fuit.*

OCTAVIANVS CAESAR. 42

OCtauianus Cæſar Auguſtus,II. Romanorum *Imperator,Hiſpanias regere cepit,anno ante aduentum* Ieſu *Chriſt* XLII. *referente Euſebio.* In *Hiſpaniam veniens , Cantabrico bello per quinque annos ducto , totam Hiſpaniam in æternam pacem reclinauit ac repoſuit.*Cantabri *verò Hiſpaniæ populi,vulgo* Biſcaini,*ſunt ad ſeptentrionem,qui nõ ſolum terribiles in armis ſemper fuerunt, ſed etiam crudeles.*Nam *matres in hoc bello, ne in hoſtiũ manus captæ venirent,necauerunt:& nonnulli ex* Cãtabris *ab hoſtibus in crucem acti, lætitiæ pæana canebant.vnde* Sillius *ſic ſcribit:* Cæſar Auguſtus Imp. Cantabri, Biſcaini pop.

*C*antaber *ante omneis hyemisq́ , æſtusq́ , famisq́*
Inuictus:palmamq́ ex omni ferre labore.
Mirus amor populo:cum pigra incanuit ætas,
Imbelles iamdudum annos peruertere ſaxo,

Nec vitam ſine Marte pati. quippe omnis in armis
Lucis cauſa ſita eſt, & damnum viuere paci.

Ab hoc Octauiano Auguſto quamplurimæ ciuitates in Hiſpanijs denominatæ ſunt : præcipuè Cæ*ſarauguſta, quæ prius Salduba nominabatur. Colonia Auguſta Valeria, quæ Setabis, vulgo* Xatiua. *Auguſta Gemella, quæ Turia ſiue Tucis. Auguſta Emerita vrbs Luſitaniæ, oppoſita Anæ fluuio. Porta auguſta, hodie* Torquemada. *Auguſta noua ciuitas Arenacorũ. Auguſta Brachara, vulgo* Braga, *metropolis Galliciæ. Auguſtobrica ciuitas Luſitaniæ, vnde Auguſtobricenſes populi. Auguſti Turris ſiue Lucus Auguſti, vulgo* Lugo, *vnde Olucẽſe Epiſcopiũ in Gallicia: Plinius Aras Sextianas appellat. Auguſta firma, olim Aſtigitana colonia. Inde Aſta flumẽ in Bætim cadens: & Aſta colonia, quæ Plinio Regia dicitur: in qua Iulius* Cæſar *omnes Mundenſes duces, Pompeio fauentes, nocte occidit. Caſtrum Octauiani in agro Vallenſi citerioris Hiſpaniæ, nunc Abbatis eſt ſancti Cucuphatis Vallenſis, ordinis ſancti Benedicti. Foroauguſtani populi ſunt Hiſpaniæ Tarraconenſis, olim Ardetani, vt Plinius ſcribit: Ptolemæus vero Sedetanos vocat. Præterea Cæſar Auguſtus apud Tarraconem, citerioris Hiſpaniæ ciuitatem, anno imperij ſui* XXXVIII. *ante aduentum Chriſti illud inſtituit edictum, quod in Euangelio Lucæ legitur : exijt edictum à Cæſare Auguſto. Et vt dicit Ioannes Lupus, ab edicto iſto incipit*

An. ante Chriſtum natum.
Cæſarauguſta, Salduba, colo.
Auguſta Valeria, Setabis, Xatiua, Auguſta Gemella, Turia, Tucis, Auguſta emerita, Porta auguſta, Torquemada, Auguſta noua, ciu.
Auguſta brachara, Braga
Auguſtobrica ciu.
Auguſtobricen pop.
Auguſti turris, Lucus, Lugo, Olucẽſis, Aras, Auguſta firma, Aſtigitana, ciu.
Aſta flu.
Aſta colo.
Regia colo.

is

in tota Hiſpania ille numerus Aeris vulgus de la E- *An. Chriſti.*
rà, *qui vſque ad Ioannem eius nominis primum, Caſtellæ & Legionis regem, anno à natiuitate Saluatoris M.CCCLXXXIII. durauit. Hic Auguſtus Imperator annis LVI. regnum obtinuit, vt ait Euſebius, id eſt, annis XLII. ante aduentum veri Meſſiæ, & poſt incarnationem eiuſdem XV. Moriturq; ætatis ſuæ anno LXXVI.*

Numerus Aeræ in Hiſpania.

TIBERIVS.

An. Chriſti. 15.

TIberius *Cæſar* III. *Romanorum Imperator, poſt mortem Auguſti Cæſaris, imperium & Hiſpaniarū regnū accepit, anno à* Natiuitate *Saluatoris Ieſu Chriſti XV. vt in Euſebio colligitur. Hic Hiſpaniam per aliquot annos ſine Conſularibus legatis habuit, teſte* Suetonio, *Et Hiſpanis petentibus permiſit, vt in Tarraconenſi ciuitate templum Auguſto ſtrueretur, referente Cornelio Tacito libr. 1. Annalium. Ac Hiſpania vlterior legatis miſſis ad Senatum per idem tempus orauit, vt exemplo Aſiæ, delubrum Tyberio matrique eius extrueret. Tandem quum annis* XXIII. *imperaſſet, vt dicit Euſebius, in* Campania, *in villa Lucullana ab humanis diſceſſit.*

Tyberius, Imp.

Templum Auguſto Cæſari.

CAIVS CALIGVLA.

39

CAius *Cæſar Caligula, IIII. Romanorum* Impe*rator, regnū Hiſpaniarū obtinuit anno ſalutis huma-*

Caius Cæſar Caligula, Imper.

An. Chriſti. humanæ XXXIX. Et quũ annis tribus, menſibus decẽ regnaſſet, teſte Euſebio, a protectoribus ſuis in Palatio Romæ occiditur, anno ætatis ſuæ XXV. A cognomine ipſius dicta eſt Hiſpaniæ ciuitas Caligula. Inde Caliguritani populi, antiquitus vero Naſcici & Fibularenſes.

Caligula ci. Caliguritani Naſcici, Fibularenſes, pop.

Aemilius Regulus originem ducens ex Corduba Hiſpaniæ ciuitate, ijs temporibus plurimos congregauit amicos, vt ab illis ſiue à ſeipſo alacriter Caius Cæſar Caligula interimeretur: quod ita factum eſt teſte Ioſepho. Ab iſto Aemilio Aemilianam Hiſpaniæ ciuitatem, cuius Ptolemæus meminit, crediderim nomen accepiſſe. Herodes rex his temporibus à Caio ob auaritam increpatus, in Hiſpaniam fugit: ſecutus eum quippe fuerat accuſator Agrippa, cui tetrarchiam illius in Hieruſalem C. Cæſar addixit. Itaque Herodes in Hiſpania peregrinante ſecũ vxore deceſſit: vt dicit Ioſephus de bello Iudaico.

Aemilius Corduben. Aemiliana ciu.

Herodes rex in Hiſpaniã.

CLAVDIVS CALIGVLA.

43

Claudius Cæſar Caligula Imp.

Claudius Cæſar, Caligulæ prædicti patruus, Romanorum Imperator quintus, Hiſpanias obtinuit anno ſalutis humanæ XXXXIII, vt refert Euſebius. & cum annis XIII. menſibus nouem, diebus XXVIII. regnaſſet: ab humanis deceſſit, anno ætatis ſuæ LXIIII. Ab iſto Claudio oppidum Claudiomerium cognominatum eſt. Iacobus maior Apoſtolus domini his temporibus, vniuerſam prædicãdo peragra-

Claudiomerium oppi. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam.

agrauit Hiſpaniam: in qua nouem tantum conquiſiuit diſcipulos, poſtea in Iudæam reuerſus, ab Herode Agrippa, in Hieruſalem obtruncatione capitis Martyrium adeptus eſt: eius autem ſacratiſſima oſſa, poſtmodum diſcipuli ipſius ad Hiſpanias tranſtulerunt, atque ibidem in vrbe Galleciæ condidere. An. Christi.

Paulus Apoſtolus domini, vas electionis, per hoc tempus multis vrbibus peragratis, in Hiſpaniã prædicandi gratia nauigaſſe, veniensq́, Narbonem multos conuertiſſe putatur. Paulus Apoſtolus in Hiſpaniam.

NERO. 57

NEro Cæſar, Claudij Priuignus, VI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit Anno Chriſti LVII. qui cum Galbam in Hiſpania Imperatorem creatum ab exercitu cognouit, toto animo ac ſpe decidit. Cumque incredibilia perturbandæ, imo ſubruendæ Reipublicæ mala moliretur, hoſtis à Senatu pronunciatus, ignominioſiſſime fugiens, ad quartum ab vrbe lapidem ſeſe interfecit, ætatis ſuæ anno XXXII. Regnauit annis XIIII. menſibus VII. diebus XXVIII. vt ſcribit Euſebius. atque in eo omnis Cæſarum familia conſumpta eſt. Hiſpaniæ præerat ſub Neronis imperio Cluuius Rufus, vir facundus & pacis artibus clarus, belli haud inexpertus, teſte P. Cornelio Tacito. A Nerone credidere nominatos Neros & Nerios populos, & Nero Imp. Neri, Nerei, popu.

An. Chriſti. Nerium promontorium, olim Artabrum in Gallicia Hiſpaniæ regione.

Nerium promontorium.

Seneca, alias Lucius Anneus.

Lucius Anneus Seneca, natione Cordubenſis, Philoſophus Stoicus, ac Neronis magiſter his temporibus Romæ in precio fuit: de quo diuus Hieronymus libro de Viris illuſtribus meminit, dicens quia fuerit continentiſſimæ vitæ, eum in ſanctorum Catalogo poſitum: maxime propter frequentes epiſtolas Pauli ad ipſum, & ipſius ad Paulum. Hunc à Nerone Imperatore diſcipulo interfectum fuiſſe legimus, cum multa diuinarum humanarumque ſcripturarum edidiſſet documenta.

Lucanus Anneus.

Lucanus Anneus prædicti Senecæ nepos, Hiſpanus, natione Cordubenſis; & poeta celeberrimus, hac tempeſtate floruit, & apud Neronem de coniuratione Piſoniana accuſatus, ab eo interficitur.

Latro Portius.

Latro Portius genere Hiſpanus, condiſcipulus Senecæ, Maximi auditor, nobilis declamator fuit, cuius Seneca primo libro declamationum his verbis meminit: Latro ad ſcribendum ſe concitauerat: iungebat noctibus dies, & ſine interuallo grauius ſibi inſtabat.

Torquatus, Cecilius, Euphraſius, martyr.

Torquatus quidam, Cecilius, & Euphraſius ſanctiſſimi Chriſti confeſſores, & ipſi vno die hoc tempore apud Hiſpanias, mandante Nerone, martyrio coronantur. Hi autem omnes ab Apoſtolis Petro & Paulo epiſcopi apud Romam ordinati, confeſtim

ad præ-

ad prædicandum verbum Dei Hiſpanis infidelibus An. Chriſti.
fuerant directi: Vbi quum varijs in vrbibus Euangelizaſſent, & innumeram eius gentis multitudinem Chriſtianæ fidei ſubiugaſſent, tandem Torquatus Acci, Cecilius Illiberi, quæ nunc Granata, & Euphraſius Iliturgi ciuitatibus cōditi, quieuere: quorum natalitium diem XVI. Kal. Iunij celebrare poſtea mandatum eſt.

SERGIVS GALBA. 71

SErgius Galba, VII. Romanorum Imperator, vna cum M. Othone & Vitellio Hiſpaniarum regnū obtinuit, anno humanæ ſalutis LXXI. Dum vigebat ætas, militari laude apud Germanias floruit, proconſul Africam moderatè, iam ſenior citeriorē Hiſpaniam pari iuſtitia continuit. M. Otho in prouinciam Luſitaniam ſpecie legationis, vna cum Ptolemæo comite, ſe poſuit: in qua Obultronius, Albinus & Marcellus Romani occiſi fuerunt, vt refert Corn. Tacitus. Sed Galba, vt Neronis mortem comperit, Romā venit, vbi ab Othone iugulatus eſt mēſe VII. Imperij ſui, teſte Suetonio Tranquillo. A cognomine iſtius quidam dixere oppidum Galbam, ad radices mōtis Senij, in Hiſpania citeriori eſſe nuncupatum.

Sergius Galba.
M. Otho, Vitellius, Imp.
Galba opp.

Quintilianus rhetor atque philoſophus celeberrima, natione Calaguritanus, vt Euſebio placet, his temporibus, cum in magno eſſet precio, à Galba prædicto

Quintilia. Rhetor.

An. Chriſti. dicto Romam perductus, ibidem ſcholam tenens clariſſimus habitus eſt, qui inter cætera de Inſtitutione oratoria duodecim libros compoſuit.

Flaccus Pompeius.

Flaccus Pompeius eques Romanus, vt refert Plinius, libro 15. ca. 22. primus fuit, qui in Hiſpaniam intulit nucem iuglandem, cum ſub Vitellio Imperatore militaret.

72 VESPASIANVS.

Veſpaſianus Flauius Imp.

Veſpaſianus Flauius Auguſtus, VIII. Romanorum Imperator, regnum tenuit Hiſpaniarum anno aduentus Ieſu Chriſti LXXII. A cognomine iſtius Flauij, crediderim eſſe in Hiſpania ciuitates ſequentes cognominatas, quas Ptolemaeus refert: Flauiam Gallicam, Flauiobrigam, vulgo Bilbao. Flauionauiam & Flauium Brigantum, vulgo Compoſtella, vbi corpus ſancti Iacobi Apoſtoli requieſcit. Flauiam Lambrim, Iriam Flauiam, vulgo, Sancta Maria finis terræ. Interamnium Flauium. Obijt anno ætatis ſuæ LXIX. cum imperiū obtinuiſſet annis IX. menſibus XI. diebus XXII. vt Euſebius tradit.

Flauia Gallica, Flauiobriga, Bilbao, Flauionauia, Flauium brigantū, ci.

81 TITVS.

Titus Imp.

Titus Auguſtus, Veſpaſiani filius, IX. Romanorum Imperator, Hiſpanias obtinuit anno a natiuitate Chriſti LXXXI. & quum annis duobus regnaſſet, morbo perijt in villa propria, circa Sabinos,

nos pridie Idus ſeptembris, ætatis ſuæ anno XLII. teſte Euſebio, An. Chriſti.

DOMITIANVS. 83

DOmitianus, Titi frater iunior, Romanorum Imperator, in regnum Hiſpaniarum ſucceßit, anno ſalutis humanæ LXXXIII. & quum annis XV. menſibus quinque imperaßet, occiditur ætatis ſuæ anno XXXVI. referente Euſebio. Domitianus Imp.

Marcus Valerius Martialis poeta, per hoc tempus ex Hiſpania Romam veniens, propter ingenij ſui magnitudinem & epigrammata confecta, magno in precio habitus eſt. Originem duxit ex Bilbili Hiſpaniæ vrbe, patre Frontone, & Flaccilla matre: adultusq́; in Celtiberiam tranſlatus, ibidem literas optime didicit. Hic cum ſub Traiano principe ſenio confectus eßet, in patriam rediens, ibidem diem ſuum obijt. Martialis poeta.

NERVA. 100

NErua Cocceius, XI. Romanorum Imperator, claris ortus (Dione teſte) natalibus, regnum Hiſpaniarum inchoauit, anno aduentus Ieſu Chriſti C. Hic Marcum Vlpium Traianum, genere Hiſpanum, abſentem adoptauit: & quum anno vno, menſibus quatuor regnaßet, ab humanis diſceßit, ætatis ſuæ anno LXXII. vt refert Euſebius. Ab huius nomine crediderim Neruam flumen in Hiſpania cite- Nerua Cocceius Imp.

An. Chriſti. teriore nomen accepiſſe. Per idem tempus ciuitas

Germani in Hiſpaniam. Germanica legio Septima, Subiancia, Leon, ci. Leonicenſes popu. Legia Regia, opp.

Legio conſtructa vel reſtaurata fuit, à quatuordecim legionibus Germanorum, à Nerua Imperatore in Hiſpaniam miſſis: & Germanica Legio ſeptima nuncupata, olim vero Subiācia, vt refert Ptolemæus: Sed à Leonogildo Gottorum rege, ſuo tempore Leon dicta fuit: vnde Leonicenſes populi. Priſcis temporibus Regia Legia, oppidum Latinorum fuerat, vt idem inquit.

101

TRAIANVS.

Traianus Imp.

TRáianus, in Italica Hiſpaniæ ciuitate natus, Neruæ per adoptionem filius, cognomento Vlpius Crinitus, XII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno Chriſti CI. Hic apud Seleuciam Iſauriæ profluuio ventris extinctus eſt, anno ætatis ſuæ LXIII. menſe IX. die IIII. quum annis XIX. menſibus VI. imperaſſet, referente Euſebio.

Homo marinus.

His temporibus, teſte Plinio libro IX. ca. V. In Gaditano Oceano viſus eſt marinus homo, toto corpore abſoluta ſimilitudine aſcendere nauigia nocturnis temporibus, ſtatimq; degrauari quas inſederit partes, & ſi diutius permanſerit, etiam mergi.

120

HADRIANVS.

Hadrianus Helius Imp.

HAdrianus cognomento Helius, XIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum ſuſcepit

pit anno ſalutis humanæ CXX. origo cuius vetuſti- An. Chriſti.
or, à Picentibus: poſterior, ab Hiſpanienſibus manat.
Pater Aelius Hadrianus cognomento Apher fuit,
conſobrinus Traiani imperatoris. Mater Domicia
Paulina, Gadibus orta. Soror Paulina, nupta Serui-
ano. Vxor Sabina. Auus Marillinus: primus in ſua fa
milia ſenator populi Romani fuit. Natus eſt Romæ
IX. Kal. Februarij. Hiſpanias cum petijſſet, vt ſcribit
Spartianus, Tarracone hyemauit, vbi ſumptu ſuo æ- Aedes Augu-
dem Auguſti reſtituit, omnibus Hiſpanis Tarraco- ſti in Tarra-
nem in conuentum vocatis, delectumq́; iocularitercona.
(vt verba ipſa ponit Marius Maximus) detrectanti-
bus Italicis, vehementiſſimè, cæteris prudenter &
cautè conſuluit. Quo quidem tempore, non ſine glo-
ria, grauiſſimum periculum adijt. Apud Tarraco- Furioſus con-
nem ſpacians pèr hoſpitiua viridaria, ſeruum in ſe tra Imper.
cum gladio furioſius irruentem, retentum mini-
ſtris accurrentibus tradidit; & vbi furioſum eſſe
conſtitit, medicis curandum dedit, in nullo omni-
no commotus. Inde Romam venit. Et quum annis
XXII. imperaſſet, maior ſexagenario apud Baias mo
ritur, teſte Euſebio.

TITVS ANTONINVS. 141

TItus Antoninus cognomento Pius, XIIII. Ro- Titus Antoni-
manorum Imperator, cum Aurelio & Lu- nus Pius, Au-
cio filijs Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno huma- relius, Luci-
næ ſalutis CXXXXI. Qui quum annis XXIII. us, Imper.

menſi-

An. Chriſti. menſibus tribus imperium adminiſtraſſet, ætatis ſuæ LXXII. teſte Euſebio, apud Lorium villam ſuam, XII. ab vrbe Roma miliario moritur. Ab Aurelio filio eiuſdem Titi Antonini, crediderim Aureliā (quæ & Carriſſa, oppidum Bæticæ) nomen habuiſſe. Trogus Pompeius Hiſpanus hijs temporibus floruit, qui totius Hiſpaniæ hiſtoriam, à Belo Nini Aſſyriorum rege, vſque ad monarchiam Cæſaris conſcripſit, & in quatuor & quadraginta diſtinxit libros, quorum Iuſtinus hiſtoricus eius diſcipulus Epitomen, id eſt, abbreuiationem fecit.

Aurelia, Carriſſa ci. Trogus Pōpeius hiſtoric9.

164 MARCVS ANTONINVS.

Marcus Anton. Verus, Lucius, Aurelius, Commodus, Imp.

Marcus Antoninus Philoſophus, cognomento Verus, XV. Romanorum Imperator, vna cū Lucio Aurelio & Commodo in Hiſpanijs regnare cœpit, anno Ieſu Chriſti CLXIIII. Hic Hiſpanis Italica electione exhauſtis, contra Traiani præcepta, verecundè conſuluit, teſte Iulio Capitolino. Per idem tempus quum Mauri Hiſpaniam propé omnem vaſtarent, res per legatos bene geſtæ ſunt. Et ne non vbique gentium per id tempus laboraretur, Sequanos & Luſitanos auctoritate compreſſit: qui ſponte res nouas moliri dicebantur. Tandem vbi annis XVIII. menſe vno imperaſſet, in Pannonia morbo perijt, referente Euſebio.

Mauri in Hiſpanias. Sequani, Luſitani, pop.

COM-

An. Chriſti.

COMMODVS.

183

Commodus Imp.

Commodus.XVI. Romanorum Imperator, mortuo Marco Antonio Vero, Hiſpaniarum regnū accepit, anno ſalutis humanæ CLXXXIII. & quum annis XIII. regnaſſet, apud Romam in domo Veſtiliani ſtrangulatur, teſte Euſebio. Clodius per hoc tempus, vt author eſt Iulius Capitolinus, Hiſpanias, necnon prouincias alias deficientes ab imperio, ſubegit.

Clodius in Hiſpanias.

HELIVS PERTINAX.

195

Helius Pertinax Imp.

Iulianus Imp.

Helius Pertinax, XVIII. Romanorum Imperator, ſeptuagenario maior, ex Senatus conſulto iuſſus eſt imperare, & in Hiſpanijs regnare cœpit, anno ſalutis humanæ CXCV. & quum menſibus VI. vna cum Iuliano imperaſſet, occiditur, vt Euſebius refert. Ab hoc Iuliano crediderim Iulianos populos, qui Plinio Ceritani, nomen accepiſſe.

Iuliani Ceritani pop.

SEVERVS.

196

Seuerus Imp.

Seuerus XVIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum inchoauit anno Chriſti CLXXXXVI. Hic (Spartiano teſte) anno ætatis ſuæ XXXII. ad Hiſpanias á Marco Antonino Vero miſſus, ſomniauit ſibi dici, vt templum Tarraconenſe Auguſti, quod iam ruinam minabatur, reſtitueret. Eo iam imperatore creato, Hiſpanorum proceres multi occiſi ſunt. Moritur in Britānia, quū annis XVIII regnaſſet

An. Chriſti. regnaßet, vt ait Euſebius.

214 BASSIANVS.

Baßianus, Imp. alias Antoninus Caracallæ.

BAßianus, prædicti Seueri filius, cui Antonino Caracallæ cognomen fuit, XIX. Romanorum Imperator, regnum Hiſpaniarum accepit, anno humanæ ſalutis CCXIIII. & quum annis VI. regnaßet, ætatis ſuæ XLIIII. interficitur, vt refert Euſebius. Ab eo crediderim Caracam Hiſpaniæ ciuitatem, quæ nunc Guadalaiara dicitur, nomen ſumpſiſſe.

Caraca, Guadalaiara, ci.

220 MACRINVS.

Macrinus Imp.

MAcrinus Opilius, XX. Romanorum Imperator, in Hiſpanijs regnare cœpit, anno ſaluatoris Ieſu Chriſti CCXX. Anno tantum vno cum imperaßet, in Archelaide occiditur, vt author eſt Euſebius.

221 MARCVS AVRELIVS.

Marcus Aurelius, Imp. Heliogabalus.

MArcus Aurelius Antoninus, cognomento Heliogabalus, XXI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit, anno Domini Ieſu Chriſti CCXXI. Quum annis quatuor imperium adminiſtraßet, tumultu militari cum matre Seniaſyra Romæ occiditur: vt Euſebius dicit.

(∴)

ALE-

An. Chriſti,

ALEXANDER MAMMEAE Filius. 225

ALexander Mammeæ Chriſtianæ filius, XXII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnū ſuſcepit, anno ſalutis humanæ C CXXV. annis regnauit XIII. Mogūtiaci tumultu militari occiſus, authore Euſebio. Iulitta, ex Hiſpania prouincia & primoribus ciuitatis Iconiorum progeniem ducens, per hæc tempora, vna cum Cyriaco filio paruulo, pro Chriſti religione martyrium paſſa cœlum aſcendit, anno domini CCXXX. 230

Alexander Mammea, Imp.

Iulitta, Cyriacus mart.

MAXIMINVS. 238

MAximinus Iulius, XXIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniis dominari cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti CCXXXVIII. & poſtquam annis tribus imperaſſet, Aquileiæ à Pupieno occiditur, vt refert Euſebius.

Maximinus Imp.

GORDIANVS. 241

GOrdianus XXIIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum adminiſtrationem ſuſcepit, anno Chriſti CCXLI. Annis VI. imperauit: & cum ab expeditione Parthica reuerteretur, haud longè à Romano ſolo interfectus eſt: authore Euſebio.

Gordianus Imp.

(∴)

PHI-

An. Chriſti.

247 Philippus Imp.

PHILIPPVS.

PHilippus, primus Imperatorum omnium Chriſtianus, XXV. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCXLVII. Hic annis VII. regnauit, & apud Veronam occiditur: referente Euſebio.

253 Decius Imp.

DECIVS.

DEcius, XXVI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum tenere cœpit anno humanæ ſalutis CCLIII. & poſt imperij annum vnum, mēſes tres, in Aprutio cum filio occiditur, teſte Euſebio. Decianam ciuitatem Hiſpaniæ crediderim ab eo nominatam.

Deciana ci. Olimpiadus, Maximus mar.

Olimpiadus & Maximus nobiles Hiſpani, Cordubæ his temporibus iubente Decio, primo fuſtibus cæſi, deinde plumbatis, ac ad vltimum capitibus eorū ſecuribus cæſis, martyrio coronati ſunt, XVII. Kal. Maij.

Parmenus Helmienas, Chriſotolus, Lucas, Mucius, marty.

Parmenus, Helmienas & Chriſotolus præsbyteri, Lucas & Mucius Diaconi, per idem tempus in ciuitate Cordubenſi, præſente perſecutore Decio, varijs ſupplicijs lacerati, ad vltimum gladio pro fide Chriſti trucidati ſunt, X. Cal. Maij.

(·.)

An. Chriſti.

GALLVS HOSTILIANVS. 254

GAllus Hoſtilianus, XXVII. Romanorum Imperator, vna cum Voluſiano eius filio, Hiſpaniarũ regnum tenere cœpit anno ſalutis humanæ naturæ CCLIIII. Et cum annis duobus, menſibus quatuor regnaſſent, in Foro Flaminij, ſiue vt alij putant, Interamnæ ambo interfecti ſunt, vt ait Euſebius. Ab hoc Gallo crediderim Gallos Populos in Luſitania, iuxta paruam Auguſtam, & Galli portum, nomen habuiſſe. Gallus Hoſtilianus Imp. Galli, pop. Galli portus, ciu.

VALERIANVS. 257

VAlerianus Licinius, XXVIII. Romanorum Imperator, vnà cum Galieno filio in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduẽtu Chriſti CCLVII. & poſt imperij annũ XV. interfecti ſunt, teſte Euſebio. Valeria, quæ in Caſtella epiſcopalis eſt ciuitas, hodie Quencæ, exiſtimarim nomen ab eo inditum. Valeriꝰ Imp. Galienus Imp. Valeria ci. Quenca, ci.

Germani ſuperiores his temporibus abraſa potiuntur Hiſpania: à quibus Germani, qui Oretani, & Oretum Germanicum, Eſtremaduræ oppidum (hodie Calatraua vocant) conditum. & Germanica Legio dicitur ciuitas eius regni metropolis, vulgo Leon, cuius in Nerua ſuperius meminimus, quam Galienus a Germanis oppugnatam recepit. Hi item Burgenſi ciuitati (Burga ſiquidem Germanis oppi- Germani in Hiſpaniam. Germani, Oretani pop. Oretum germanicum, Calatraua. Germanica, legio, Leon, Burgenſis ci.

An. Chriſti.
247
Philippus Imp.

PHILIPPVS.

PHilippus, primus Imperatorum omnium Chriſtianus, XXV. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCXLVII. Hic annis VII. regnauit, & apud Veronam occiditur: referente Euſebio.

253
Decius Imp.

DECIVS.

DEcius, XXVI. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum tenere cœpit anno humanæ ſalutis CCLIII. & poſt imperij annum vnum, mēſes tres, in Aprutio cum filio occiditur, teſte Euſebio. Decianam ciuitatem Hiſpaniæ crediderim ab eo nominatam.

Deciana ci.
Olimpiadus, Maximus mar.

Olimpiadus & Maximus nobiles Hiſpani, Cordubæ his temporibus iubente Decio, primo fuſtibus cæſi, deinde plumbatis, ac ad vltimum capitibus eorū ſecuribus cæſis, martyrio coronati ſunt, XVII. Kal. Maij.

Parmenus, Helmienas, Chriſotolus, Lucas, Mucius, marty.

Parmenus, Helmienas & Chriſotolus præsbyteri, Lucas & Mucius Diaconi, per idem tempus in ciuitate Cordubenſi, præſente perſecutore Decio, varijs ſupplicijs lacerati, ad vltimum gladio pro fide Chriſti trucidati ſunt, X. Cal. Maij.

(∴)

G AL-

An. Chriſti.

GALLVS HOSTILIANVS. 254

Gallus Hoſtilianus,XXVII.Romanorum Imperator,vna cum Voluſiano eius filio,Hiſpaniarũ regnum tenere cœpit anno ſalutis humanæ naturæ CCLIIII.Et cum annis duobus, menſibus quatuor regnaſſent,in Foro Flaminij,ſiue vt alij putant, Interamnæ ambo interfecti ſunt, vt ait Euſebius. Ab hoc Gallo crediderim Gallos Populos in Luſitania, iuxta paruam Auguſtam,& Galli portum, nomen habuiſſe. Gallus Hoſtilianus Imp. Galli,pop. Galli portus, ciu.

VALERIANVS. 257

Valerianus Licinius, XXVIII. Romanorum Imperator,vnà cum Galieno filio in Hiſpania regnare cœpit,anno ab aduẽtu Chriſti CCLVII. & poſt imperij annũ XV. interfecti ſunt,teſte Euſebio. Valeriæ,quæ in Caſtella epiſcopalis eſt ciuitas,hodie Quencæ, *exiſtimarim nomen ab eo inditum.* Valeriꝰ Imp. Galienus Imp. Valeria ci. Quenca,ci.

Germani ſuperiores his temporibus abraſa potiuntur Hiſpania:à quibus Germani, qui Oretani,& Oretum Germanicum, Eſtremaduræ oppidum (hodie Calatraua *vocant)conditum. & Germanica Legio dicitur ciuitas eius regni metropolis, vulgo* Leon,*cuius in Nerua ſuperius meminimus,quam Galienus a Germanis oppugnatam recepit. Hi item Burgenſi ciuitati(Burga ſiquidem Germanis oppidum* Germani in Hiſpaniam. Germani, Oretani pop. Oretum germanicum, Calatraua. Germanica, legio, Leon, Burgenſis ci.

An. Chriſti. *dum dicitur)nomen impoſuerunt:quum priſcis temporibus Auca ſiue Brauum nominaretur.*

Laurentius martyr.

Laurentius Hiſpanus, Sixti pontificis maximi archidiaconus, per idem tempus Romæ via Tyburtina, præſente Galieno, poſt multa virtutum inſignia, & plurima tormentorum genera, quarto Idus Auguſti martyrium conſtantiſſimè compleuit.

Fructuoſus, Eugerius, Eulogius, mart.

Fructuoſus Epiſcopus, Eugurius & Eulogius diaconi, eadem tempeſtate pro fide, Aemiliano præſide, in ciuitate Tarraconenſi paſſi ſunt, XII. Kal. Februarij: quorum oſſa iuxta Barcinonenſem ciuitatem, in monte Icuis, in Sacello ſanctæ Matronæ requieſcũt.

Emitherius, Celidonius, mart.

Emitherius & Celidonius Hiſpani, ſub hæc tempora primo apud Legionenſem Galliciæ ciuitatem, pro confeſſione nominis Chriſti plurimis afflicti tormentis, & Calagorinam illinc perducti, martyrio coronati ſunt, quinto nonas Martij. Corpora eorum in oppido Cordona epiſcopatus Vrgellenſis requieſcunt.

272

CLAVDIVS.

Claudius Imp.

Claudius, XXIX. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno Ieſu Chriſti CCLXXII. *Hic anno vno, menſibus* IX. *quum regnaſſet, ab humanis Firmij diſceſſit, vt ait Euſebius.*

AVRE-

AVRELIANVS. 274

AVrelianus, XXX. Romanorum Imperator, Hiſpanias regere cœpit, anno humanæ ſalutis CCLXXIIII. Et quum annis quinque, menſibus ſex imperaſſet, inter Conſtantinopolim & Heracleã, in Cenophrurio viæ veteris, perſecutionẽ in Chriſtianos mouens, fulmine ictus occiditur, teſte Euſebio. Aurelianus Imp.

TACITVS. 279

TAcitus, XXXI. Romanorum Imperator, Hiſpanias gubernare cœpit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCLXXIX. Hic menſe ſexto ſui imperij, militari ſcelere apud pontem perijt, vt ait Euſebius. Tacitus Imp.

FLORIANVS.

FLorianus, XXXII. Romanorum Imperator, in Hiſpanijs imperat eodem anno, quo Tacitus, nẽpe CCLXXIX. Et diebus LXXX. tantum imperio potitus, apud Tharſum interficitur, referente Euſebio. Florianus Imp.

PROBVS. 280

PRobus, XXXIII. Romanorum Imperator, in Hiſpania regnare cœpit, anno Saluatoris CCLXXX. Hic, teſte Flauio Vopiſco, Proculum & Bonoſum Hiſpanienſes, qui Hiſpanias vindica- Probus Imp. Proculus. Bonoſus.

An. Chriſti. runt, deuicit: & Hiſpanijs, nonnullisq́; alijs prouinciis permiſit, vt vites haberent, vinumq́; conficerent.
Vinum in Hiſpania. Per annos VI. & menſes quatuor, quibus imperauerat, apud Sirmium in turri, quæ vocatur ferrata, tumultu militari occiditur: vt Euſebius ſcribit.

286 CARVS.

Carus Imp. Carinus Imp. Numerianus Imp. Carus, Narbonenſis, XXXIIII. Romanorum Imperator, cum Carino & Numeriano filijs, Hiſpaniarum regnum accepit, anno humanæ ſalutis CCLXXXVI. Et quum annis duobus imperaſſet, apud Murgum prælio victus occiditur, vt ait Euſebius.

Alemani in Hiſpaniam. His quoque tēporibus Alemani ſub Galerio præſide in Hiſpaniam penetrantes, Gallis attritis in Italiam irruperunt: ſed eorum deinde Conſtantius magnam fecit ſtragem.

288 DIOCLETIANVS.

Diocletianus Imp. Maximianus Imp. Diocletianus Dalmata, vna cum Maximiano cognomento Herculeo, XXXV. Romanorum Imperator, Hiſpanias adminiſtrare cœpit anno ſalutis humanæ CCLXXXVIII. quo tempore Conſtancius, Diocletiani ſucceſſor, Hiſpanias cum ſummo otio tenuit. Hi cum annis XX. regnaſſent, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani purpuram depoſuerunt, referente Euſebio.

Eulalia

Eulalia virgo Barcinonenſis, iÿs temporibus, ſub Daciano præſide, poſt multa ac varia tormenta, acerbiſſimum martyrium paſſa eſt, pridie Idus Februarÿ. An. Chriſti. Eulalia Barcinonenſis.

Iulia apud Barcinonenſes comes Eulaliæ item martyris, ſub præſide Daciano, capite truncata eſt, vt auctor eſt Volaterranus. Eulalia Hiſpalenſis virgo per id tempus, cum XIII. *eſſet annorum, in ciuitate Emerita pro Chriſti confeſſione, Calphurniani præſidis iuſſu, primo equuleo ſuſpenſa & exungulata, demum quum ardentes lampades ad vtrunque latus admotæ fuiſſent, igne hauſto quarto Idus Decembris, Deo ſpiritum reddidit. Leocadia quoq; celeberrima virgo, á Daciano Hiſpaniæ præfecto tanquam Chriſtiana capitur: & apud Toletum vrbem carceri mancipatur: vbi cum grauiſſimos beatæ Eulaliæ Emeritenſis, & reliquorum martyrum audiret cruciatus, poſitis in oratione genibus, quinto Idus decembris impollutum Deo reddidit ſpiritum.* Iulia Barcinonen. Eulalia, Emeriten. Leocadia virgo.

Vincentius leuita, natione Hiſpanus, beatiſſimi papæ Sixti diſcipulus, per hæc tempora, apud Valentiam Hiſpaniæ vrbem, vna cum Valerio ipſius vrbis Epiſcopo, & Sabina & Chriſtina, acerbiſſimum martyrium á Daciano præſide pertulit. eius autem celebre feſtum XI. *Kalendas Februarÿ celebramus.* Vincentius leuita. Valerius Epiſcopus, Sabina, Chriſtina, marty.

Optatus, Lupercius, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulius, Quintilianus, Publius, Frontonus, Fœlix, Optatus Lupertius, Succeſſus, Martialis, Vrbanus, Iulius, Quintilian9, Publius, Frontonus.

An. Chriſti.

Fœlix, Cæcilianus, Euotus, Primitiuus, Apodemus, Saturninus, Calpophorus, Abuntius, mart.

Cæcilianus, Euotus, Primitiuus, Apodemus, & quatuor alij Saturnini nuncupati, ſub eodem Daciano præſide, in ciuitate Cæſarauguſtana paſſi ſunt, XVII. Kal. Maij. Calpophorus presbyter, & Abuntius diaconus, apud Hiſpalim ciuitatem, hijs temporibus, à crudeliſſimo Maximiano martyrium paſſi fuerunt.

Engratia virgo & mart.

Engratia virgo & martyr ſanctiſſima, apud Cæſarauguſtam ciuitatem, per hæc tempora, ſub eodem Daciano, pro Chriſti religione & amore ardētiſſimo, ſæuiſſimis pœnis & tormentis affecta, Chriſto animam reddidit.

Marcellus, Nona, mar.

Marcellus & Nona ciues Legionis, genere nobiles, hoc vixerunt ſæculo, quibus cum eſſent filij duodecim, horum vndecim cum patre Marcello, pro Chriſti religione vna die martyrium paſſi fuerunt acerbiſſimum. Quos Nona mater vt extinctos vidit, Deum orauit, vt eam cum filio ſuperſtite à vitæ periculis eriperet. quæ cum dixiſſet, repente Draco exortus eſt, à quo mater ſtatim cum filio diuinitus abſorpta eſt.

308

CONSTANTIVS.

Conſtantius Imp. Galerius Imp.

Conſtantius & Galerius, XXXVI. Romanorum Imperatores, regnum Hiſpaniarum tenere cœperunt anno Saluatoris CCCVIII. Hi molem imperij inter ſe partiti, Gallerius Orientem ſortitus eſt, Italiā Cōſtātius cū tota Aphrica, Hiſpania, &

& Gallia. Cæterum homo frugi, minimeq́ ambitio- An. Chriſti.
ſus, Hiſpaniæ duntaxat Galliæq́ imperio contentus vixit: cuius popularitate & clementia Hiſpania Galliaq́ florebat. Regnauit cum Galerio annis quatuor, & in Britannia diem clauſit extremum, authore Euſebio.

CONSTANTINVS MAGNVS.

312

Conſtātinus magnus Imp.

CONſtātinus cognomento Magnus, XXXVII. *Romanorum Imperator, mortuo Conſtantio patre, Hiſpaniarum regnum obtinuit, anno ſalutis humanæ* CCCXII. *Imperium adminiſtrauit annis* XXX, *menſibus X. & in Acirone villa, iuxta Nicomediam mortuus eſt, ætatis ſuæ anno* LXVI. *vt refert diuus Hieronymus. Iuuencus Hiſpanus, poeta & presbiter, genere quidem nobilis, ſed virtute & doctrina nobilior, per hoc tempus admodum clarus exiſtens, Euangelia omnia quatuor libris, verſibus explicauit heroicis: atque alia quædam, eodem metri genere, de ſacramentis.*

Iuuencus poeta.

CONSTANTINVS.

341

Conſtantinus Imp. Cōſtantius. Conſtans.

COnſtantinus eo nomine ſecundus, Conſtantius, & Conſtans, Conſtantini Magni filij, XXXVIII. *Romanorum Imperatores, regnare cœperunt anno Chriſti* CCCXLI. *Hi tres Imperium, quod per manus acceperunt, ita partiti ſunt, vt Conſtantinus natu maximus, Hiſpanias, Gallias &*

An. Chriſti. *Britanniam: Cōſtans Italiam cum Illyrico & Græcia teneret: Conſtantius Thracia, in qua Conſtantinopolis, & Aſia minori, Syria, Meſopotamia, & Aegypto potiretur. At Conſtantinus tertio, quo imimperium adminiſtrauerat, anno, aduerſus Conſtātem fratrem iuſto prælio decertaturus, iuxta Aquileiam inſidijs hoſtium circumuentus, anno ætatis ſuæ* XXV. *occiditur.* Conſtans *decimotertio imperij anno, haud longe á* Helena *(eſt hoc in agro Perpiniano, ſiue Roſſillonenſi municipium, hodie* Elna) *incautè trucidatur, cum annos vixiſſet* XXX. Con*ſtantius autem Mopſocrenis inter Ciliciam & Cappadociam moritur, poſt annos* XXIIII. *menſes V. dies XII. quibus imperio præfuerat, ætatis verò ſuæ*

Gothi in Hiſpaniam ſub Athanarico rege.

anno XLV. *vt author eſt D. Hier. Gothi ſub auſpicijs Athanarici, qui primus eius gentis rex (Michaele Ritio teſte) traditur, Hiſpaniæ fines ingreſſi, ſedes poſuerunt, anno dominicæ ſalutis* CCXLIII. *qui*

343 *anno XIII. poſt Hiſpaniæ adeptum regnum, diē clauſit extremum. Poſtea verò Hiſpani recepti ſunt, virtute Theodoſij Cæſaris, qui Gothos annis* XVIII. *imperata facere coegit, & in officio continuit, vſque ad tempora Alarici Gothorum regis.*

365

IVLIANVS APOSTATA.

Iulianus Imp.

IVlianus, XXXIX. *Romanorum* Imperator, *cognomento Apoſtata, Hiſpaniarum regnum accepit anno* Saluatoris Ieſu Chriſti CCCLXV. *Hic anno*

anno primo, menſe ſeptimo Imperij ſui, ætatis vero XXXII. interijt, vt ait diuus Hieronymus. An. Chriſti.

IOVINIANVS. 367

Iouinianus, XL. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit, anno ſalutis humanæ CCCLXVII. & menſe octauo Imperij ſui moritur: ætatis vero ſuæ XXXIIII. vt refert Hieronimus. Iouinianus Imp.

VALENTINIANVS. 368

Valentinianus & Valens, XLI. Romanorum Imperatores, Hiſpaniarum regnum acceperunt anno Chriſti CCCLXVIII. & annis XIII. mēſibus quinque imperarunt, vt habet D. Hieronimus. Valentinianus Imp. Valens Imp.

Damaſus Papa, cognomine primus, natione Hiſpanus, patre Antonio, his temporibus claruit, excellentis eruditionis & ſanctimoniæ pontifex. Hic propemodum nonagenarius diem obijt, III. Idus decēbris. Damaſus papa.

Vigilantius presbyter Hiſpanus, Barchinonenſem parochialem Eccleſiam, vt ait Hieronimus, per ea tempora tenuit, & ipſe nonnulla religionis zelo plena cōſcripſit: ſed humanæ laudis ſtudio deuictus, ſecundam Danielis viſionem prauo ſenſu expoſuit: ſanctorum quoque reliquias minime venerandas, vigilias non obſeruandas, & alia friuola multa. Vigilantius presbyter Barcinonen.

Aquilius Seuerus, in Hiſpania ijs temporibus cla- Aquilius Seuerus epiſcopus.

An. Chriſti. ruit. Hic volumẽ compoſuit quaſi ὁλοιπορικὸν, vt D. Hieronymus refert, totius vitæ ſuæ ſtatum continẽs, tam proſa quàm verſibus, quod vocauit Cataſtrophen.

382

GRATIANVS.

Gratianus Imp. Valentinianus, Imp.

GRatianus cum fratre Valentiniano, XLII. Romanorum Imperator, in Hiſpania regnare cœpit anno Saluatoris Ieſu Chriſti CCCLXXXII. Anniſque ſex regnum obtinuerunt, vt refert Proſper.

Prudentius Epiſcopus.

Prudentius epiſcopus Armenthiæ, quæ non longe a Victoria, Hiſpaniæ citerioris ciuitate diſtat, poſtea vero Turiaſſonenſis, per hos dies inſignis & inclytus doctor habitus eſt: & aduerſus Sabellianos & Iudæos multa ſcripſit. Obijt non abſque opinione ſanctitatis: eiuſque feſtum quarto Kalendas Maij celebratur.

388

VALENTINIANVS.

Valentinianus, Imp. Theodoſius Imp.

VAlentinianus cum Theodoſio XLIII. Romanorum Imperator, Hiſpaniarum regnum accepit anno ſalutis humanæ CCCLXXXVIII. & annis VII. regnum obtinuit: vt ait Proſper.

Oſius, epiſcopus Cordubæ.

Oſius Epiſcopus Cordubæ, per ea tempora præclarus in diuinis humaniſq; ſcripturis effulſit: qui quum eminentiſſimi eſſet ingenij, ſcripſit plura ac præclara opuſcula, & inter alia de virginitate.

THEO-

An.Chriſti.

THEODOSIVS. 395

Theodoſius, Arcadius, Honorius, Imp.

THeodoſius, genere Hiſpanus, XLIIII. Romanorum Imperator, cum iam per XIIII. regnaret annos, cum Arcadio & Honorio filijs, Hiſpaniarum regnum gubernare cœpit anno Chriſti CCCXCV. Hic Theodoſius Honorio patre, & matre Thermantia, haud dubie inter optimos principes habetur, quippe qui Rempublicam Gothicis armis pene oppreſſam, à Gratiano ex Hiſpania, quæ illi patria, accitus, libertati reſtituerit. Maximum tyrannum & Andragathium præfectum e.us, ſubito incurſu eiectos occidit, mortuisque Gratiano & Valentiano, quibus cum illi commune fuit imperium, regnũ obtinuit. Obijt Mediolani, cum annis tribus, cum filijs ſuis imperaſſet, vt ait Proſper.

Maximus tyrãnus. Andragathius præf.

Claudianus Poeta natione Hiſpanus, per ea tempora floruit, libroſque dúos, Claudianum ſcilicet maiorem & minorem edidit, multaque alia celebribus ſententijs & prouerbijs referta.

Claudianus poeta.

Habundus ſiue Auitus presbyter Hiſpanus bis tẽporibus vixit: qui ad Oroſium reuelationem & inuentionem protomartyris Stephani è Græco in Latinam linguam conſcripſit.

Habundius ſiue Auitus presbyter.

Martianus per idem tempus vrbis Barcinonenſis epiſcopus, tam vita quã ſermone clarus, ſcripſit varia opuſcula. Crediderim vero eſſe Pacianum.

Martianus Epiſc. Barcinonen.

An. Chriſti.

398

ARCADIVS.

Arcadius Imp.

ARcadius XXXXV. Romanorum Imperator, quũ iam XII. regnaſſet annos cum fratre ſuo Honorio, Hiſpaniarum regnum gubernare cœpit, anno aduẽtus veri Meſſiæ, CCCXCVIII. & annis XIII. imperauit, teſte Proſpero.

Paulus Oroſius presbyter.

Paulus Oroſius, præsbyter Hiſpanus, patria Tarraconenſis, diui Auguſtini diſcipulus, vir eloquens & hiſtoriarum cognitor, per hæc tempora claruit. Chronicam ſcripſit ab exordio mundi vſque ad ſua tempora. Deceſſit in Aphrica apud Carthaginem, ſepultus vero Romæ in templo Euſebij ad trophæa Marij.

411

HONORIVS.

Honorius Imp. Theodoſius Imp.

HOnorius XLVI. Romanorum Imperator, mortuo Arcadio fratre, Hiſpaniarum regnũ, vna cum Theodoſio fratre ſuo, adminiſtrare cœpit, anno humanæ ſalutis CCCCXI. quo Hiſpanias Alarico regi Gottorum habitandas aſſignauit, vt ſcribit Platina & alij quamplurimi.

Gundericus rex Vãdali, Alani, Sueui, in Hiſpaniã.

Gundericus filius Modigiſilli regis Vandalorum, per hæc tempora cum Alanis & Sueuis Hiſpanias occupauerat. Qui, vt refert diuus Antoninus, ad tantam miſeriam incolas deduxerunt: vt famis indigentia humanas carnes ederent. Regnauit autem Gũdericus in Gallicia annis XXXXVI. & capta

capta Hiſpali, quæ nunc Seuilla *vocatur, quum im pié elatus, manus in Eccleſiam ipſius ciuitatis extendiſſet, mox Dei iudicio à dæmone correptus interijt. Huic Genſericus frater in regno ſucceßit, & in Aphricam tranſiit. A Vandalis, vt quidam volunt, VVandalia, quæ VVandaluſia aut vulgo* Andaluzia, *nuncupatur. A Sueuis autem Sueuiam Bæticæ oppidum, cuius Ptolemæus meminit, denominari puto, quod modo Suelum, antiquitus vero* Chipiona. An. Chriſti. Genſericus rex. Vuandaluſia, Vuandalia, Andaluſia prouincia. Sueua, Suel, Chipiona ciu.

ALARICVS. 411

ALaricus Pannonius de gente Balthorum, nondum Hiſpanias intrauerat, cum Gottis ab imperio deſciſcentibus, eorum rex creatus eſſet. cui Honorius Imperator, grata confirmatione, Hiſpanias adhabitandum aßignauit, eaſq; gubernare cœpit anno Chriſti CCCCXI, ſed vigeſimotertio ſui principatus anno repente fato functus eſt: vt refert Michael Ritius Neapolitanus. Sunt Gotti populi Scythici, circa Cymbricam Cherſonneſum & Noruegiam, qui nunc Sueci & Dani vocantur.* Alaricus rex. Hiſpanias Honorius Impe. Gottis ad habitandum aßignauit. Gothi vnde.

Patianus Barcinonenſis epiſcopus his temporibus vixit: qui bene de fide ſentijt, Nouatianosque ſcriptis ſuis impugnauit, & in ſanctorum numerum eſt relatus. eius natale VII. Idus Martij celebratur. Patianus Epiſcopus Barcinonenſis.

Dexter Patiani præſulis filius, vir clarus, ſimul Dexter.

&

An. Chriſti. & Chriſti fidei deditus, fertur omnimodam hiſtoriam edidiſſe. Patria Barcinonenſis, præfectusque prætorij Theodoſii principis fuit: teſte libro de viris Illuſtribus.

434 ATHAVLFVS.

Athaulphus Rex. ATHaulfus ob affinitatem & genus Alarici, ex conſenſu omnium Gothorum, in defuncti locum ſubſtitutus, principatum obtinuit, & in Hiſpania regnare cœpit anno ſaluatoris Ieſu Chriſti CCCCXXXIIII. Qui matrimonio ſibi iuncta Galla Placidia, Theodoſij principis filia, & Archadij Honorijque Imperatorum ſorore, Vandalos, Alanos Suecos, & Hunos valida manu inſequitur. Illi audito Athaulfi aduentu, dimiſſis Gallijs Hiſpanias petunt. Athaulfus vero poſt deuaſtatas diu Gallias, primus omnium Gothorum Hiſpanias ingreditur, Vandalos, cæteroſque barbaros caſurus. Qui quum apud Barcinonem ciuitatem Hiſpaniæ citerioris maneret, dolo ſuorum occiſus eſt, anno regni ſui ſexto: vt ſcribit Ritius. Sepulchri eius, authore Hieronymo Paulo Barcinonenſi, in vico paradiſi, ſublimore eiuſdem vrbis parte, veſtigia quædam extant, nempe columnarum partes: & non Herculis, vt fama habetur.

Sepulchrum Athaulphi.

SIGE-

An. Chriſti. 440

SIGERICVS.

Sigericus, à ſtirpe propior (vt aiunt) poſt Athaulfi mortem à Gottis rex creatus eſt, & in Hiſpanijs regnare cœpit, anno à Chriſtiana ſalute CCCCXL. *Quumque filios ſuos Geſericum, Vuericum, Guntamenduſum, Traſamundum & Ildericum reges & dominos per partes Hiſpaniæ dimittere voluiſſet, pacem cum Romanis pertractando, itidem à Gothis, qui eum regem creauerant, interemptus fuit, anno ſeptimo ſui regni, teſte Ritio.* Sigericus, Rex. Geſericus, Vuericus, Guntamenduſus, Traſamũdus, Ildericus, reges.

Arcadius, Probus, Paſchaſius, & Eutycius, viri Hiſpani, per hæc tempora dudum apud Genſericum Vandalorum regem, merito ſapientiæ & fidelis obſequij, clari habebantur: quos rex vt ſibi deuinctiores faceret, in Arrianam ſectam tranſire præcepit: at illi facinus conſtantiſſimè reſpuentes, martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Paſchaſii & Eutycij, pro elegantia formæ atque ingenij admodum regi acceptus, à profeſſione atque amore catholicæ fidei cum nullis minis deturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, ad infamem ſeruitutem damnatus eſt. Eorum natale Pridie Idus Nouembris celebratur. Arcadius, Probus, Paſchaſius Eutycius, Paulillus, mart.

VAL-

An. Chriſti. 447

VALLIA.

Vallia rex.

VAllia, poſt mortem Sigerici, gubernacula Gottorum ſuſcepit, ad hoc electus, vt pacem cum Romanis infringeret: & in Hiſpania regnare cœpit anno ſalutis humanæ CCCCXLVII. Hic timens à ſuis popularibus inuidiam, claſſem ad Aphricam occupandam ſumma ope comparat: ſed nauium apparatus in Gaditano freto perijt cum ingenti mortalium pernicie. Mutato vero idem rex conſilio, datis optimis & lectiſſimis obſidibus, pacem optimam cũ Honorio compoſuit. Inſuper & Placidiam Gallam eius ſororem, olim Athaulphi vxorem, reſtituit: quã poſt Athaulphi cædem, penes ſe honorifice & honeſtè habuerat: ſeſeq́; obtulit cum ſuis Gottis aduerſus Alanos, qui Bæticam occupauerant, & difficillimo bello victos maxima cæde affecit, rege eorum Ataco apud Emeritam ciuitatem occiſo. Fama pugnæ huius magnum incuſſit metum Hiſpaniam tenẽtibus. Qui ſuperfuerunt, relictis Luſitaniæ ſedibus, ad Gũdericum Vuandalorum regem, cuius ſupra in Honorio meminimus, in Gallicia regnantem confugerunt. Sed poſtea tam Vuandali, & Sueui, quã Alani ei ſubiecti ſunt. A ſupradicto Attaco rege crediderim deriuatum nomen Attacæ ciuitatis, de qua Ptolemæus. Vallia itaque ſubita vi morbi correptus, quũ annis tribus regnaſſet, vita functus eſt, vt refert Michael Ritius.

Atacus rex Beticæ.

Gundericus rex Galliciæ.

Attaca ciu.

THEO-

An. Chriſti. 450

THEODORICVS.

Theodoricus Rex.

THedorico poſt Valliam regnum Gothorum in Hiſpania defertur, anno domini Ieſu Chriſti CCCCL. Hic apud Arelatam Narbonenſis Galliæ ciuitatem, in campis Cathalaunicis, dum pro Romanis aduerſus Attilam Hunorum regem pugnaret, XXIII. anno ſui regni occubuit, authore Ritio. In quo prælio (vt Platina refert) ad centum & octoginta millia hominum vtrinque cecidiſſe conſtat, neutra declinante acie aut cedente. Tres filios ex vxore ſuſcepit Theodoricus: videlicet Toriſmundum, Theodoricum, & Henricum, qui omnes gubernacula Gothorum tenuerunt; & reges fuerunt.

Audentius Epiſcopus.

Audentius epiſcopus Hiſpanus, magni zeli & ſanctimoniæ vir, per hoc tempus (vt Gennadius teſtatur) aduerſus hæreticos de fide catholica librum egregium edidit, in quo maximè contra Photinianos, Manichæos, Sabellianos & Arrianos diſputans, oſtendit dominum noſtrum filium Dei coæternalem.

Turibius epiſcopus Aſturicen.

Turibius epiſcopus Aſturicenſis his temporibus innumeris claruit miraculis, & Chriſtianam religionem ac fidem catholicam quam maximè iuuit. eius feſtiuitas Palentiæ celebratur, XVI. Kalend. Maij.

An.Chriſti.

473 TORISMVNDVS.

Turiſmūdus Rex.

Toriſmundus, ſiue Turſimundus, mortuo Theodorico patre, omnium ſuffragijs Gothorū rex creatus eſt: & Hiſpanias regere cœpit anno ab humanæ ſalutis reſtitutione CCCCLXXIII. Hic in bello, quod pater contra Attilam geßit, militans, dum patris mortui reperißet cadauer, ſtatim regijs exequijs illud apud Toloſam ſepeliuit: quo ſepulto, Hetbio Galliarum præfecto ſuaſit, vt Hunnos ſuperatos perſequeretur: Sed ille renuens dixit & Hunnos victos, & Viſigothos vereri. Quo reſponſo Toriſmundus in regnum redijt: & poſtea à fratribus ſuis ob regnandi cupiditatem, anno tertio, alias ſeptimo regni ſui, interfectus eſt, referente Michaele Ritio Neapolitano.

476 THEODORICVS II.

Theodoricus II. Rex.

Rhetiarius rex Sueuorū in Hiſpaniā.

THeodoricus huius nominis ſecundus, mortuo Toriſmundo fratre, regnum occupauit Hiſpaniarum, anno ſalutis humanæ naturæ, CCCCLXXVI. Hic principatu ſuſcepto, cum Rhetiario Sueuorum rege Hiſpaniam inuadente confligēs, & ad internicionem vſque proſternens, Sueuos ſibi ſubegit, & Luſitaniam, Bæticamque, & multa alia ſuo regno adiecit. Ex eo tempore Principes Gothorum in Hiſpania regnarunt, eiuſque monarchiam tenuerunt, non tamen ſub Hiſpaniæ titulo, ſed

Gotho-

Gothorum: ſiquidem illa Theodoricus non diu fini-bus ſui regni adiecit. Hic poſtea (vt aiunt) à Henri-co fratre ſuo eandem necis ſortem obtinuit, quam Turiſmũdus, anno gubernationis ſui regni ſeptimo, vt refert Ritius. An. Chriſti.

HENRICVS. 483

HEnricus frater Toriſmundi & Theodorici, fi-lius Theodorici primi, quem ſupra narraui-mus, poſt Theodorici fratris necem, regnum Go-thorum obtinuit, & Hiſpanias adminiſtrare cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti Saluatoris noſtri, CCCCLXXXIII. Hic Gothis author fuit, vt ſcriptis legibus vterentur. Quumque etiam Arelatum & Maſſiliam ſubiugaſſet, Theodomorus Oſtrogotho-rum rex Chriſtianiſſimus, à Gothorum iugo, ad Catholicam fidem conuerſus, ſe ſurripuit. Re-gnauit autem Henricus annis decem & nouem, dum ab humanis exceſſit. Quo autem genere mortis obierit, non ſatis conſtat: vt Ritius ſcri-bit.

Hẽricus rex.

Leges Gothorũ in Hiſpania.

Sabinus epiſcopus ex ciuitate Barcinonenſi ori-undus, his temporibus floruit. Vir vtique ſanctiſſi-mus atque doctiſſimus, & prophetiæ ſpiritu illu-ſtratus, in ſanctorum numerum relatus eſt, cuius natale Idibus Febru-arij celebratur.

Sabinus epiſcopus.

(∴)

An. Chriſti.

502 ALARICVS II.

Alaricus II. Rex.

ALaricus, eius nominis ſecundus, in Henrici patris locum ex conſenſu omnium Gothorum rex creatus eſt: & in Hiſpania regnare cœpit, anno ſalutis humanæ naturæ DII. Hic Amalaſintã, Theodorici Imperatoris filiam, in vxorem duxit: Erat aũt hæc fœmina (vt ait Platina) ita Græcis & Latinis literis imbuta, vt cum quouis docto diſputando congredi auderet. adhæc adeò exactè linguas Barbarorum callebat, vt ſine interprete ijs omnibus loqueretur. Cum hoc Alarico Clodoueus rex Franciæ bello congreditur: eoq́; perempto in agro Volgodenſi, quicquid Galliarum Gothi poſſidebant, ad partes Franciæ tranſtulit: quum hactenus reges Gothorum in Narbona Galliæ ciuitate ſedem tenuiſſent. Sed Theodoricus ſocer, Clodoueo bellum intulit, quòd Alaricum generum interfeciſſet: fugatisq́; ingenti prælio Francis, Vaſconiam recepit: receptamq́;, pro Almarico Alarici filio, donec adoleſceret, gubernauit. Regnatum eſt Alarico annis XIII. quum ab humanis diſceſſit, referente Ritio.

Amalaſinta regina doctiſſima.

Clodoueus Rex Fräciæ.

515 ALMARICVS.

Almaricus Rex.

ALmaricus, Alarico patre cæſo, Gothorum regnum obtinuit: & Hiſpanias gubernare cœpit anno ab aduentu domini DXV. Hic vxorem duxit Totillam, Clodouei regis Franciæ filiam. Cui apud Barci-

Barcinonam, citerioris Hiſpaniæ ciuitatem manenti, Childebertus frater Totillæ, bellum intulit, ſororis contumeliam vlturus, quæ Almarico locata, & Arrianæ ſectæ cum marito ſeruire recuſans, querebatur quòd ab eo indigna pateretur. Almaricus ſuis opibus diffiſus, fugam molitus eſt, atque iter ad mare petijt: ſed curſu ab hoſte præuentus, interficitur anno ſui regni octauo. Ab iſto Almaria *ciuitas dicta eſt, quæ antiquitus Abdera nominabatur. Gothi vero tumultuario bello leuati, in Almarici locum ſibi Theutam regem creant, inſtante Amalaſintha Almarici matre, vt ait Ritius Neapolitanus.* An. Chriſti. Almaricus alias Athalaricus. Almaria ci. Abdera ciu.

Iſidorus Epiſcopus, Hiſpani generis, Apocalypſeos haud vulgaris interpres, per hæc tempora claruit. Iſidorus epiſcopus.

Iuſtinianus Valentinæ eccleſiæ antiſtes, hijs tẽporibus floruit, non obſcurum nomen adeptus prædicatione, rerumque diuinarum ſtudio. vixit ſub Fœlice ſummo Pontifice. Iuſtinianus epiſcopus.

THEVTA. 523

THeuta (vt diximus) ab Amalaſintha, Almarici matre rex creatus, eam in balneo ſuffocandã curauit, non expectata fatali die, & Hiſpanias gubernare cœpit, anno ſalutis humanæ naturæ, DXXIII. *Hic frater conſobrinus Almarici erat, & vt refert Platina) ita Græcis & Latinis literis edo-* Theuta rex, alias Theodatus.

An. Chriſti. Hiſtrionicus rex. Gothorum cædes in Hiſpania.

ctus, vt Platonis diſciplinam optime calluerit. In cædem ſuam Gothos accēdit habitus hiſtrionici deformitate, quem palam paſſimque geſtabat. Tempore ipſius, quum Galli adhuc in Hiſpania Tarraconenſi manerent, mortuo Almarico, lectiſſimos viros ei miſerunt, vt eis regreſſum conſentiret: qui vno die tantum regreſſum eorum conſenſit: & qui ſuperfuerūt, eos necari iuſſit. Poſtea vero, quum Italiam per marecum exercitu transfretaſſet, ab inimicis interemptus fuit, anno imperij ſui XII. mēſe quinto, authore Ritio.

535 TENDESILIVS.

Tendeſilius Rex.

TEndeſilius, conſenſu omniūGothorum, regnum accepit Hiſpaniarum, anno à natiuitate Chriſti DXXXV. qui forte per id tempus exercitui praeerat, impoſitus à Theuta, cuius affinis eſſe dicebatur. Is quum mulieres libidini ſuæ non conſentientes occidi feciſſet, apud Hiſpalim, quæ nunc Seuilla vocatur, orta ſeditione, obtruncatus eſt, anno primo, menſe ſeptimo regni ſui, teſte Ritio Neapolitano.

537 AGILA.

Agila rex.

AGila poſt mortem Tendeſilij, in eius locum ſubrogatur: & Hiſpaniæ regnum ſuſcepit, anno Ieſu Chriſti DXXXVII. Hic cum magno exercitu ad oppugnandam Cordubam à Romanis occu-

patam

patam progreſſus.filio trucidato, magnaq́ſuorum ſtrage perpeſſa, ad Emeritam ciuitatem Bæticæ properauit, vbi ab eiſdem Gothis, qui regem eum creauerant, metu Romanorum, interfectus eſt, anno regni ſui quinto, menſe ſeptimo, vt Michael Ritius narrat. An. Chriſti.

ATHANAGILDVS. 543

Athanagildus Gothorum rex, dominatum occupat poſt mortem Agilæ, anno ſalutis humanæ naturæ DXLIII. His namque temporibus (vt ait diuus Antoninus) legationem in Hiſpaniam miſit Higibertus rex Franciæ, ipſi Athanagildo, cum multis muneribus, petens eius filiam Bruc̃ildem in vxorem, quam impetrauit. Erat enim puella elegans, pulchra, & ingenioſa: vt refert idem Diuus Antoninus. Athanagildus autem, quum apud Toletum vlterioris Hiſpaniæ ciuitatem permanſiſſet, morbo conſumptus eſt, anno regni ſui XV. menſe VI. teſte Ritio.*

Athanagildus rex.

Higibertus rex Fräciæ.

LIMBA. 558

Limba, quem Luybam nonnulli vocant, rex tandem à Gottis, qui Narbonam incolebant, creatus eſt, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DLVIII. Hic anno ſecundo ſui principatus, Leonogildum fratrem regni ſucceſſorẽ inſtituit: & quum triẽnio regnaſſet, ab humanis exceſſit. Leouigildus Theodoſiã, Seueriani ducis, nouæ

Limba rex.

Luyba rex.

Leonogildus rex.

Seuerianus dux nouæ

An. Chriſti. Carthaginis. Nagera, Sabaria, Leon, ciu. Andeca vltimus rex Sueuorum in Hiſpania. Hermelgundus rex & martyr.

Carthaginis filiam, in vxorem duxit, qui quidem Seuerianus filius Theodoſii regis Gottorum fuit. Cantabriam prouinciam, Nageriam atque Sabariam, ciuitates ob rebellionem deuaſtauit: Leonem á ſe nominatam reſtaurauit: reliquias Sueuorum ex Hiſpania eiecit, rege Andeca ſuperato: (Hij regnum ſemel in Hiſpania conſtitutũ, per annos CLXXVII. tenuerant) filium ſuum natu maximum, nomine Hermelgundum, qui patri in regnum ſucceſſurus erat, primò regno priuauit, quod ab Arriana perfidia, qua pater languebat, ad veram conuerſus eſſet fidem: deinde in conuentu Hiſpali in acie captum, in carcerem retruſit, manibus proprijs ſecuri percuſſit, anno ſalutis DLXXII. Sed ad oſtendendam eius gloriam, diuina miracula non defuerunt: nam ad eius corpus poſtmodum cantus Angelicus auditus fuit, lampadesque ardentes viſæ: Eius feſtum VI. Idus Iulij celebratur. At Leonigildus quum in morbum incidiſſet, profligata valetudine (vt quidam aiunt) pœnitentiam egit. Ab his in Cantabria condita eſt ciuitas Recoprelim. Regnauit annis duodeuiginti, & in ciuitate Toletana exceſſit ab humanis, vt narrat Ritius Neapolitanus.

Recoprelim ciui.

Leãder epiſc. Hiſpalen.

Leander Hiſpalenſis epiſcopus, Seueriani Carthaginis nouæ ducis filius, his temporibus claruit vir planè ſanctus, & doctrina atque eloquentia præcipuus, cuius prædicatione, exemplo ac induſtria tota Viſigottorum gens, per Recaredum eorum regem, ab

ab Arriana impietate conuerſa eſt: quamobrem & multa ad noſtri dogmatis confirmationem, & ipſius Arrianæ hæreſis confutationem compoſuit. nam & eandem peſtem Vuandali illò ex Aphrica detulerant. Huic autem inſigni viro beatus Gregorius papa adhuc monachus, Moralium ſuorum librū ſcripſit. Tandem vitæ ſanctimonia, ſignorum & miraculorum virtute in finem clarus, inter ſanctos relatus eſt, cuius feſtum III. Kal. Martij celebratur. Scripſit egregius hic doctor. Aduerſus hæreticos lib. 2. de virginitate., lib. 1. Orationum, lib. 1. de Sacrificijs, lib. 1. Contra Arrianos, li. 1. de contemptu mortis, lib. 1. Epiſtolarum, lib. 1. & alia quædam. An. Chriſti.

Braulius, filius Seueriani ducis Carthaginis, & frater Leādri & aliorū, per hæc tempora in epiſcopum Cæſarauguſtanæ ciuitatis diuinitus electus eſt. Nam cum multos eligerent, ſubito flamma ſuper Braulij caput omnibus viſa eſt. Quæ innoxia cœli conuexa petens, Braulium epiſcopatus dignitate decorandum, cæteriſque præferendum ſignificauit. Epiſcopus igitur electus, religioni Chriſtianæ multū profuit. Braulius epi. Cæſarauguſtæ.

Martinus epiſcopus Mandouenſis, his temporibus claruit, multoſque verbo prædicationis ad fidē Chriſti conuertit, & inter alios Mironem à gente Sueua regem, qui per hoc tempus Galliciam prouinciam obtinebat. cui ſcripſit librum de Chriſtiani principis inſtitutione. Martinus epiſc. Mandouenſis. Miron rex Galliciæ.

An. Chriſti.
576

RECHAREDVS.

Recharedus rex.

RRecharedus poſt mortem Leonigildi patris, Gothorum regno ſucceſſit, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ſaluatoris Ieſu Chriſti DLXXVI. filiamque Childeberti Francorum regis in vxorem duxit. Hic non patrem perfidum, ſed fratrem martyrem ſequens, ab Arriana hæreſi ad veram fidem conuerſus eſt: totamque Gothorum gentem ad catholicam & veram fidem perduxit: nullumque in regno ſuo militare permiſit, qui regno Dei hoſtis exiſteret per hæreſim.

Synodus apud Toletum.

Hic anno decimo (vt Sigisbertus ait) ſynodo, apud Toletum, duorum & ſeptuaginta antiſtitum congregata, ibique Arriana hæreſi abdicata & anathematizata, in catholica fide cum toto Gothorum cœtu confirmatus, Arrianum dogma à finibus Hiſpaniæ eijciendum curauit. Lectiones & Hymnos, qui horis ſingulis præmittuntur, concilium ipſum Toletanum approbauit. Concilio Toletano, quod ſub Eladio Archiepiſcopo Toletano celebratum eſt, interfuerunt inter alios Manſonius Archiepiſcopus Emeritæ, Auſemius Archiepiſcopus Tarraconenſis, Leander Archiepiſcopus Hiſpalen. Magicius Archiepiſcopus Narbonenſis, & Parchadus Archiepiſcopus Bracaren. Obijt autem ſanctus Dei Recharedus in ciuitate Toletana, anno ſui regni XV. vt Ritius refert.

Eladius, Manſonius, Auſemius, Leander, Magicius, Parchadus, Archiepiſcopi.

LVI-

An. Christi. 591

LVYBA, II.

Luyba, II. Rex.

LVyba alter a priore, quem Lymbam ſuperius vocatum demonſtrauimus, poſt mortem patris ſui Recharedi, accepit imperium, & in Hiſpania regnare cœpit anno humanæ ſalutis DLXXXXI. Quumque annorum duodeviginti eſſet, inſidijs Victerici, illuſtris inter Gottos viri, interẽptus eſt, anno primo ſui regni, referente Ritio.

Florentina virgo.

Florentina virgo, Iſidori, Fulgentij, & Leandri, aliorumque ſanctorum florentiſſima beatiſſimaq; ſoror, his temporibus cum vitam ageret ſanctiſſimam, monaſterijs quadraginta præficitur: In quibus mille virgines vitam agebant, deuotiſſimè Deo famulantes. Demum a vita diſcedens, in ſanctorum numerum relata eſt.

Fulgentius, Epiſcopus Carthagin.

Fulgentius, Florentinæ virginis, aliorumque frater, per hæc tempora primo Aſtigitano epiſcopatui, deinde Carthaginenſi præfuit. Arrianos omnes, quum vir eſſet eruditiſſimus, miris operibus ſuis fortiter oppreſſit. Annum tandem agens LXVI. conuocatis Leandro fratre Hiſpalenſi epiſcopo, & Laureano amiciſſimo epiſcopo Gaditano, ſumma cum gloria Kal. Ianuarijs è vita migrauit. Corpus eius ex Carthagine noua Hiſpalim tranſlatum eſt, & ſimul cum ſancti Iſidori ſui fratris corpore ſepultum.

Laureanus, Epiſcopus Gaditanus.

VICTE-

An.Chriſti.

592 Victericus rex.

VICTERICVS.

VIctericus, vir inter Gottos illuſtris, cæſo Luyba, regnum ſui domini occupauit, & Hiſpanias regere cœpit anno ab aduentu Saluatoris DXCII. Hic quũ ſuos nimis crudeliter vexaret, eodẽ genere necis periijt, quo Luyba, anno primo quo imperare cœperat, referente Ritio.

593 Gundemarus rex.

GVNDEMARVS.

GVndemarus, regnum Gothorum ac Hiſpaniarum, mortuo ſiue cæſo Victerico, ſibi vſurpauit, anno ſalutis humanæ DXCIII. Duobus hic prælijs clarus habetur, quorum primo Vaſcones, altero Romanos deuicit. Plurimas ſtatuit leges in fauorem eccleſiarum, præcipuè quod nullus inuitus à ſacris templis extrahatur. Toleti, poſt ſecundum ſui principatus annum, ex aduerſa valetudine maturè diem clauſit extremum: teſte Ritio Neapolitano.

595

SISEBVTVS.

Siſebutus rex

SIſebutus, conſentientibus omnium Gothorum votis, nouus rex creatus eſt: & in Hiſpania regnare cœpit anno Saluatoris Ieſu Chriſti DXCV. Qui verum Dei cultum, noſtramq; religionem mirifica pietate proſequutus eſt. In Aphricam trans Herculeum

leum ſretum ducto exercitu,plures in ea gentes in An.Chriſti
ditionem redegit. Regno ſuo Vaſconiam adiecit, omnesque Hiſpaniæ ciuitates, quæ ad Romanos defecerant,acquiſiuit.Iudæos, qui his temporibus Hiſpaniam incolebunt, metu ſuppliciorum ad Chriſti fidem recipiendam compulit.Huius mentio fit diſtinctione XLV.de Iudæis. Sunt qui dicant (inter quos eſt Platina) à Siſebuti demum tempore, Romanos (quibus omnes ciuitates,vt ſuperius diximus,ademerat)in Hiſpania imperare deſiiſſe. Aedificauit ſuo ſumptu Siſebutus eccleſiam ſanctæ Leocadiæ,in ciuitate Toletana. regnauitq́; annis XXVI. menſibus ſeptem:& morbo conſumptus interijt, vt ait Ritius.

Eladius alter,archiepiſcopus Toletanus,per idem tempus claruit. Sanctus & doctrina copioſus Iſidorus,Hiſpalenſis Epiſcopus,hijs temporibus mirabiliter effulſit:Hic Leandri ſucceſſor, & Gregorij papæ diſcipulus fuit:multaq́;ſcripſit,quæ fidem Chriſtianam mirificè iuuant. inter quæ iſta ſunt: Etymologiarũ,lib.20.De ſummo bono, lib.3. Allegoriarum, lib.3.De Aſtronomia,lib.1.Officiorum,lib.2. Ad ſororem Roram,lib.2.Differentiarum,lib.1. Item de viris illuſtribus & vocabulis grammaticis. Hiſtoriam quoque ab Adam vſque ad ſua tempora,& Longabardorum geſta , ſanctorum item quorundam vitas,breuem quoque Coſmographiam, & naturas rerum:at ſuper Pentateuchum, aliaq́; pœnè innumera.

Eladius archiepiſ. Toleti.
Iſidorus epiſc. Hiſpalen.

An. Chriſti. *mera. Et ſanctus cum fuerit habitus, eius natale XVIII. Kal. Februarij celebratur.*

Ioannes, epiſ. Gerunden. *Ioannes monachus Viſegottus, Gerūdenſis poſtea epiſcopus, in Luſitania prouincia ortus, hac tempeſtate Chriſtianam religionem & prædicatione & ſcriptis vbique plurimum iuuit. Hic quum ſapere aliquid per ætatem cœpiſſet, ardore & deſiderio diſcendi, ex Hiſpania Conſtantinopolim petijt: vbi quum literarum Græcarum & Latinarum doctiſſimus euaſiſſet, in Luſitaniam prouinciam ſuam redijt: atque ibidem Arrianam hæreſim inualeſcētē ſua doctrina facillimè confutauit. Quamobrem hæreticis odioſus, in Barcinonenſem ciuitatem relegatus fuit. Demum poſt multas perſecutiones in patriam reuerſus, monaſterium condidit, & multa in eo recluſus conſcripſit, ac rationem viuendi monachis dedit.*

Eutropius Epiſcopus Valentinus. *Eutropius ſimiliter Valentinus epiſcopus, eruditiſſimus vir, per hæc tempora Hiſpaniæ plurimum profuit: eosq́; doctrina & exemplo in fide continuit. Cuius vitam virtutibus & miraculis illuſtrem, Verus Hiſpalēſis epiſcopus luculento ſermone poſtea deſcripſit. Eius feſtiuitas VI. Idus Iunij celebratur.*

622 RECAREDVS SECVNDVS.

Recaredus, II. Rex. *RECaredus eius nominis ſecundus, filius Siſebuti, paternum decus poſt eius mortem accepit, & in Hiſpania regnare cœpit, anno ab aduētu Ieſu*

Chri-

Chriſti, DCXXII. Et poſt quartum ſui principatus annum ab humanis diſceßit. An. Chriſti.

SVINTILLA. 626

SVintilla Recaredi primi filius, regnum Gothorum Hiſpaniarumque accepit, defuncto Recaredo ſecundo, anno ſalutis humanæ naturæ DCXXVI. Hic ſub Siſebuto Dux fuit, & Romanos bis deuicit, & totius Hiſpaniæ monarchiam, excluſis omnibus Romanorum veſtigijs, primus obtinuit. Fuit bello victorioſus, & (vt ait Lucas Tudenſis) inter reges Gothorum, Hiſpaniæ principatum non minus prudentia, quàm virtute prælij auxit. Quumq; X. regnaßet annis, Rachimirum filium ſuum in regni ſocietatem accepit. Quoniam verò Rachimirus matu rè patrem ſecutus eſt, breuiq; poſt eum regnauit, nō venit in ordinem per ſe regum, ſed cum patre confunditur: vt Ritius inſinuat. Alij itaque duo filij Suintillæ manſerunt. Suintilla & Siſunandus, quos pater ex Theodora Siſebuti filia ſuſceperat, qui poſt patrem regnauerunt. Suintilla rex. Rachimirus rex.

Seuerus epiſcopus Barcinonen. his temporibus Epiſcopatum aßumpſit, vir quidem optimus, & ſanctißimus, & multarum rerum experientiam omnium iudicio cōſecutus, adeo vt vnus fuerit ſeptuaginta illorū epiſcoporum, qui leges Gothicas in Hiſpania condiderunt. Hic à Barbaris Gothis, qui Cathaloniā incolebant, clauo capite confoßo, martyrio corona- Seuerus epiſcopus Barcinonen.

An.Chriſti. *ronatur VIII.Idus Nouembris, anno redemptoris Ieſu Chriſti DCXXXVIII.*

626 SISVNANDVS.

Siſunandus Rex. *Siſunandus Suintillæ primi filius, poſt mortem patris, & Rachimiri fratris, rex creatus eſt, & Hiſpanias regere cœpit anno domini Ieſu Chriſti DCXXVI. Qui tertio ſui regni anno conuentũ LXVIII.*

Iuſtus, Iſidorus, Eſcluanus, Iulius, Audax Archi epiſcopi. *antiſtitum apud Toletum congregauit, in eccleſia ſanctæ Leocadiæ: cui præfuit Iuſtus archiepiſcopus Toletanus. Adfuerunt eidem ſynodo inter alios epiſcopos, Iſidorus archiepiſcopus Hiſpalen. Eſcluanus archiepiſcopus Narbonen. Iulius archiepiſcopus Bracharen. & Audax Archiepiſcopus Tarraconen. Regnauerat Siſunandus annis quatuor, dum ab humanis ex ægritudine, in quam inciderat, receſſit: au thore Michaele Ritio.*

640 SVINTILLA II.

Suintilla II. Rex. *Svintilla eius nominis ſecundus, Suintillæ primi filius, defuncto Siſunando fratre, Gothorum, Hiſpaniarumque regno ſucceſſit anno ſalu is humanæ naturæ DCXXXX. Hic quintam & ſextam Synodũ*

Eugenius Archiepiſcopus Toleti. Ebraulius epiſcopus Cæſarauguſtanus. *in ciuitate Toletana congregauit. Primæ & ſecundæ præfuit Eugenius, per hæc tempora archiepiſcopus Toletanus: Conſtabat hæc XXII. epiſcopis, inter quos Ebraulius Cæſarauguſtanus epiſcopus, vir morum comitate, doctrina, & vitæ ſanctimonia clarus.*

Regna-

Regnauitque Suintilla annis quatuor, inque Toletana ciuitate obijt, vt ſcribit Michael Ritius Neapolitanus. An. Chriſti.

TVLGA. 644

TVlgam, regia ſtirpe genitum, mortuo Suintilla, Gotþi ſibi regem creant: anno ab aduentu Saluatoris Ieſu Chriſti DCXLIIII. Hic Catholicus & optimus rex fuit, humilis, liberalis, cultor iuſtitiæ, dilectus à clero & populo. Confirmauit publicis legibus, quæcunque decreta fuerant in concilijs Toletanis, annoque ſecundo imperij ſui, diem clauſit extremum, referente Ritio. Tulga rex.

SINDASVNDVS. 646

SIndaſundus regiam Gothorum vacuam occupat, illuſtri inter eos loco, anno domini DCXLVI. Anno ſui regni quinto, ſynodum ſeptimam XL. Antiſtitum, decimo quinto Kal. Nouembris, in ciuitate Toletana congregari fecit: archiepiſcopatum Toletanum regente Eugenio. Ei inter cæteros interfuerunt Horontius Emeritæ, Antonius Hiſpali, & Paſchaſius Tarracone Archiepiſcopi. His temporibus ex Græcia in Hiſpaniam venit Andeuarſeus illuſtris genere, cui Sindaſundus conſanguineam quandam ſuam in vxorem dedit, ex qua Eringium procreauit & Theodofredum. Fuit autem Sindaſundus catholicus ac deuotus. Reſtaurauit eccleſias

Sindaſundus rex.

Eugenius, Horontius, Antonius, Paſchaſius, Archiep.

Andeuarſeus Græcus in Hiſpaniam.

An.Chriſti. per hæreticos diruptas, tempore Heraclij Imperatoris ataui ſui: annoque decimo ſui principatus, apud Toletum exceßit ab humanis, vt ait Ritius Neapolitanus.

656 RISISVNDVS.

Riſiſundus Rex.

RIſiſundus filius Sindaſundi, poſt mortem patris, in regno Hiſpaniarum ſucceßit, anno ab aduentu Chriſti DCLVI. Viuente hic patre in cleri cum puerili leuitate tonſuratus fuit, ac in epiſcopū electus. In regnum vero aßumptus, tres ſynodos in ciuitate Toletana congregari iußit, ſub Eugenio archiepiſcopo: quorum primum anno regni ſui quinto celebrauit: cui inter ceteros interfuit Horontius Archiepiſcopus Hiſpalenſis, & duo ſupra quinquaginta Antiſtites, CX. vicarij generales, CXXI. Milites. Anno ſeptimo celebrauit ſecundam, ſexaginta epiſcoporum. Anno vero octauo tertiam, ſiue decimam ab ordine, in qua fuerunt Fegitus, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, Fructuoſus Bracharen. & XXV. Epiſcopi. Claruit his temporibus Ildifonſus, vir ſanctitate praeclarus, diſcipulus Iſidori, monachus primo, deinde in Archiepiſcopum Toleti electus. Regnauitque Riſiſundus annis XVIII, menſibus vndecim. Obijt in villa Bamba apud Palentiam, Kal. Septembris: teſte Michaele Ritio.

Eugenius Archiepiſcopus. Horontius, Archiepiſc.

Fegitus, Fructuoſus, Ildefonſus, Archiepiſcopi.

(·:·)

BAM-

An.Chriſti. 674

BAMBA.

BAmba conſenſu omnium Gottorum, mortuo Riſiſundo, regnum Hiſpaniarum obtinuit, anno humanæ ſalutis DCLXXIIII. Mauros Hiſpaniæ littora cum claſſe ducentarum ſeptuaginta nauium ingreſſos, ingenti prælio fudit, & igni claſſem ſuccendit. Per hæc tempora, Paulus quidam natione Gallus, adiuuante Renoſindo duce Celtiberiæ (quæ nunc Aragonia vocatur) aduerſus Bambam regē mouit. Bamba vero exercitus ſui partem in Auſoniam mittens, Barcinonam petijt, eiuſque ciuitatis quinque viros generoſos in vincula coniecit, quorū nomina, Redus, Pompedus, Gontifredus, Vlſadiacus, & Nanfredus fuerunt. Parta autem Bamba contra Paulum & Gallos victoria, Toletum redijt: in qua anno ſui regni quarto, vndecimam ſynodum celebrari fecit, ſub Querico archiepiſcopo Toletano: cui interfuerunt ſedecim Antiſtites. Sunt qui dicant, hunc ex aratro ad principatum euectum, Leonis Romani pontificis beneficio. Tandem ex hauſtu veneni, quod ab Eringio (cuius in Sindaſundo meminimus) datum ferunt, in grauiſſimum morbum incidit: ex quo quum ægre conualuiſſet, anno poſt initum regnum vndecimo, menſe ſexto, religionis habitū ſumpſit in cœnobio de Pāpliga, ordinis Diui Benedicti: in eoq; annis ſeptenis ſanctiſſimè permāſit, et ibi ſepultus: vt Ritius Neapolitanus & alij ſcribunt.

Bamba Rex.

Mauri in Hiſpaniam.

Galli in Hiſpaniam.

Renoſindus Dux.

Redus, Pōpedus, Gontifredus, Vlſadicus, Nanfredus Barcinonen.

Quericus, Archiepiſc. Toleti.

Tt 2 ERIN-

An. Chriſti.

686

ERINGIVS.

Eringius rex. ERingius filius Andeuarſei, qui tempore Sindaſundi (vt diximus) è Gracia venerat, ad religionem tranſgreſſo Bambà, dominatum occupat Hiſpaniarũ, depulſo Theodofredo Riſiſundi filio, cui regnũ perueniebat, anno ſalutis humanæ DCLXXXVI. Hic Eringius filiam ſuam Siſilonam Egytæ, è gente Gothorum, ſobrino Bambæ, in vxorem dedit, & anno ſecundo ſui regni, ſynodum ab ordine duodecimam, XXXVI. Antiſtitum: anno quarto, decimamtertiam, XLVIII Epiſcoporum: anno quinto, decimã quartam, XII antiſtitum, ſub Iuliano archiepiſcopo Toletano, celebrari fecit. Regnauitque idem Eringius, dum humanis exceſſit, annis ſeptem, referente Ritio.

Iulianus Archiepiſ. Toleti.

693

EGYTA.

Egyta rex. EGyta, ſobrinus Bambæ, poſt mortem ſoceri Eringij, regnum Hiſpaniarum adeptus eſt, anno Saluatoris Ieſu Chriſti, DCLXXXXIII. Hic anno primo ſui principatus, decimamquintam ſynodum LXI. Epiſcoporum, ſub Iuliano archiepiſcopo Toletano: tertio, decimam ſextam: quarto, decimamſeptimam, ſub Philippo eiuſdem eccleſiæ Archiepiſcopo, celebrari fecit. Et quinq; annis regno potitus, Toleti naturæ conceſſit, vt Ritius tradit.

Iulianus, Archiepiſc.

Philippus Archiepiſc.

Iulianus Pomerius.

Iulianus cognomento Pomerius per hæc tempora (vt

ra(vt ſupra diximus) claruit. Is ex Iudæo Chriſtianus factus, tantam omnis generis doctrinæ, præcipuè aũt ſacrarum literarum cognitionem eſt conſecutus, vt tertio poſt Ildefonſum ordine, in Toletanum archiepiſcopatum ſuffectus ſit. Scripſit vir iſte ſanctiſſimus libros complures, obijtque VIII. Kal. Martij: quo in eccleſia Toletana feſtum eius celebratur. An. Chriſti.

VITISA. 698

VItiſa Egytæ filius, mortuo patre, regnum occupauit Gothorum & Hiſpaniarum, anno Ieſu Chriſti DCXCVIII. Hic Theodofredum, quem Eringius regno exegerat, confoſſis oculis Cordubã relegauit: & Fauillam Ducem Cantabriæ, virum inter Gothos illuſtrem, Tudelæ occidit. Pelagius Fauillæ filius, ob motum Vitiſæ, in Cantabriam aufugit, vt infra dicetur. Multa nefanda, ob libidinem ſuam, ipſe Vitiſa (vt aiunt) lege permiſit: Sacerdotibus etenim indixit, vt quot quiſque vellet aut poſſet alere, vxores duceret. Ipſe vero nullum intentatum reliquit libidinis genus. Iudæis multa priuilegia conceſſit. Sed ne peccata eius impunita manerent, Rodericus Theodofredi & Recilonia eius vxoris filius, magno exercitu congregato aduerſus Vitiſam mouit, & dignitate regali ſpoliatum, Cordubam oculis itidem confoſſis, anno ſui regni nono, ablegauit: vbi miſerabiliter vitam finiuit, abſque honore ſepultus: referente Ritio.

Vitiſa rex.

Fauilla Dux Cantabriæ.

An. Chriſti.

707 Coſta Rex.

COSTA.

Coſta Roderici frater ætate maior, ac Theodofredi (de quo ſupra nobis ſermo) filius, Imperium Hiſpaniarum poſt mortem Vitiſæ, conſenſu omnium Gothorum accepit, anno ſalutis humanæ DCCVII. Hic anno tertio ſui regni fato functus eſt, duobus filijs impuberibus relictis, vt Michael Ritius Neapolitanus ſcribit.

710 Rodericus Rex.

RODERICVS.

Rodericus, ad quem regnum Gothorum Hiſpaniarumque ſucceſsione Theodofredi patris Sindaſundi filij perueniebat, omnium Gothorum ſuffragijs, vita functo Coſta fratre, rex creatus eſt, anno aduentus Saluatoris Ieſu Chriſti DCCX. Hic

Iulianus, Comes Cantabriæ.

Mauri in Hiſpaniam.

quum filiæ vel vxori (vt aiunt) Iuliani, comitis Cantabriæ, ſtuprum intuliſſet, indignatus Comes, Rodericum regem perdere cupiens, ex Aphrica numeroſos euocauit exercitus Sarracenorum, duce Muza à Miramolino rege, cuius hic vices gerebat, miſſos. Qui in Hiſpaniam traijcientes anno ſeptimo menſe ſexto eiuſdem Roderici, quicquid terrarum à mari ad Pyrenæum longe lateque patet, Cantabris duntaxat & Aſturibus exceptis, XXX. mẽſium ſpatio in ſuam ditionem redegerunt. Varijs autem prælijs, quæ biennio per Hiſpaniam geſta fuerunt, ad DCC. hominum millia vtrinque cæſa dicuntur. Poſt interitum

interitum Roderici ad oppidum Xericium, Maurorum Duces parta recens Hiſpaniæ permultos impoſuerunt reges, adeo vt annis non amplius XX. ex Maurorum gente XV. Hiſpaniæ imperauerint. Nam cum rex omnium votis reſpondere non poſſet, populari tumultu vel occidebatur, vel imperium deponere cogebatur. Incidit calamitoſa hæc nobilis prouinciæ Hiſpaniæ alienatio, XIII. menſis Nouembris anno decimo ſeptimo: ſupra ſeptingentos, à natiuitate Chriſti: vt Michael Ritius ſcribit, & in hiſtoria Hiſpanica probatur. An. Chriſti. Hiſpaniæ alienatio.

PELAGIVS. 717

PElagius, Fauillæ ducis Cantabriæ, quem Vitiſa occiderat, filius, trucidato patre, ob metum Vitiſæ in Aſturias ſe recepit: ibique latitans, dum Hiſpania à Sarracenis eſſet occupata, & Rodericus in prælio concidiſſet, auxilio cœleſti fretus potius quã opibus, quas vel nullas vel perexiguas habebat, finitimorum quorundam auxilio regnum accepit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCXVII. Hic primo ciuitatem Legionis, & nonnulla oppida recuperauit cũ Alfonſo Duce Cantabriæ, cui filiam ſuam Ermiſendam dedit in vxorem: & ſic Aſturum Legionisque rex appellari voluit. Qui quum in oppido Cange, quod à Mauris inter alia receperat, permaneret, fato functus eſt anno imperij ſui XX. authore Ritio Neapolitano, alij ſcribunt regnaſſe annos XXX. Pelagius rex. Alfonſus rex Cantabriæ.

An. Chriſti. Otgerius Gollantes, Germanus, cognomento Cathelon, his temporibus, id eſt, anno ſalutis humanæ naturæ DCCXXXIII. in Cataloniam cum exercitu mouit, comitantibus eum nouem viris illuſtribus, ſanguine claris, & virtute probatis: quorum nomina cognominaque fuerunt, Napipher Montcada, Galerandus Pinos, Hugo Mataplana, Guillermus Ceruera, Guillermus Raymundus Ceruello, Petrus Alemany, Raymundus Angleſola, Giſpertus Ribelles, & Berengarius Rogerius Erill. Hi in obſidione Emporiæ ciuitatis, agri Gerundenſis, ducem Otgerium fato amiſerunt: in cuius locum ſurrogato Napiphero Montcada, viro illuſtri, ob metum Sarracenorũ, cum exercitu ad Ceritaniæ locatutã, & Pyrenæos montes, vbi pueros, vxores & impedimenta reliquerant, ſe receperunt, ibiq; vſque ad aduentum Caroli Magni Imperatoris permanſerunt. Sed de ingreſſu Otgeri ſurgit opinio, an à Carolo Martello miſſus ſit, vel à Pipino, vt alij dicunt. Nam teſte Paulo lib. VI. his temporibus Viſigotti omnes, qui citeriorem Hiſpaniam longe ante occupauerant, omni ope deſtituti, in Caroli Martelli poteſtatem deuenere. Nam & Luitprandus XXVIII. rex Longobardorũ, genere Gottus, ipſi Carolo copias auxiliares tranſmiſit: ac ſic Viſigotti, qui trecentis quaſi annis in Hiſpania imperauerãt, funditus deleti ſunt, præter paucos, quos Barcinonenſes liberauerant. Vnde & nũc Gottolani (vt aliqui opinantur) dicti ſunt, vel à Gottis

Otgerius Gollãtes in Cathaloniã. Napipher Montcada. Galerãdus, Pinos: Hugo Mataplana. Guillermus Ceruera. Guillermus Raymundus Ceruello. Petrus Alemany. Raymundus Anglifola. Giſpertus Ribelles. Berengarius Rogerius Erill.

Cathalonia vnde.

tis & Alanis, qui promiſcuè citeriorem obtinebant Hiſpaniam. Antiquitus vero Laletani dicebantur, vulgo nunc Cathalani. Fuerunt autem Alani, Scythiæ populi prope Iſtrum, vnde Lucanus: An. Chriſti. Alani vnde.

Et ſequerer duros æterni Martis Alanos.

FAVILLA. 737

FAuilla, *filius Pelagij, mortuo patre, in regnum Aſturiarum Legionisque ſucceſſit, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DCCXXXVII. Sed non diu regnauit: nam ab vrſo in venatione laniatus, anno ſui regni ſecundo occubuit.* Fauilla rex

ALFONSVS. 739

ALfonſus, *Petri Cantabriæ Ducis è gente Gothorum filius, ob vxorem ſuam Ermiſendam, Pelagij regis filiam, regnum obtinuit, anno ſalutis humanæ naturæ DCCXXXVIIII. Hic regnum Nauarræ, magnamque Hiſpaniæ partem, & Luſitaniæ vrbes & oppida cõplura, eiecto Maurorũ præſidio, recepit: ex quo catholicus cognominatus eſt. Arrianam hæreſim, quæ in Hiſpania rurſus pullularat, extirpauit. Ex vxore ſua filios tres ſuſcepit, Phroillam, Vimeranum, & Aurelium, filiamque Egimãdam: & ex pellice Mauregatum. regnauitque, quum ab humanis diſceſſit, annis XVIIII.* Alfonſus, Rex.

Garſias Ximenes, vir ſtrenuus, qui rex Sobrarbæ vocabatur, in Aragonia ex ſtirpe Gothorum Garcias Ximenes, rex Sobrarbæ.

An. Chriſti. *genitus, his temporibus claruit: & primus Mauros à Pyrenæorum montium finibus, alijsque propinquis locis armis depulit : ac loca multa breui tempore (quamplurimis ad eum propter victoriæ recentem famam conuenientibus) ditioni ſuæ ſubegit: & magnam Nauarræ prouinciæ partem, fugatis Mauris, Chriſtianis reſtituit. Obijtq́; Ximenes anno Chriſti* DCCLVIII. *quum annis XXX. regnaſſet, in eccleſia S.* Ioannis *Baptiſtæ de Petra, vulgo* dela Pennya *à ſe conſtructa, ſepultus. Geſtabat* Garcias Ximenes *in vexillis & armis arborem viridem, & ſuper eam crucem rubram in croceo campo.*

Aedificatio monaſterij S. Ioannis dela Pennya.

Pipinus Iunior, *Caroli* Martelli Imperatoris *filius, collectis copijs in* Sarracenos *mouit, peremptoque eorum rege, partem Hiſpaniæ vi cœpit. Tandem & ipſe ſenio confectus, migrauit ad dominum, relicto poſt ſe Carolo Magno filio glorioſiſſimo.*

Pipinus Iunior in Hiſpaniam.

758

F R O I L L A.

Froilla rex.

FRoilla, mortuo patre Alfonſo, in regnum ſucceſſit, anno Chriſti* DCCLVIII. *Hic regnum Nauarræ obtinuit, propter vxorem ſuã Moynam. Aduerſus Sarracenos Galliciam infeſtantes, bella fœlicia geſſit, cæſis quinquaginta quatuor millibus Arabum, à quibus ditiſſima ſpolia & diuitias conſecutus eſt. Nauarros rebellantes inuaſit. Vaſcones infeſtos ſubdidit : & in Aſturias reuerſus, Vimeranum fratrem manibus proprijs, ob inuidiam, occidit. Sed*

poſtea

poſtea, ne peccata eiuſdem impunita pertranſiret, eodem lethi genere, quo Vimeranus, extinctus eſt à fratre ſuo Aurelio. Reliquit Froilla ex coniuge ſua filios duos, Veremundum & Alfonſum, regnauitq; anis XIII. in ciuitatis Ouetenſis eccleſia a ſe condita ſepultus. Garcias eius nominis ſecundus, cognomento Ynegues, filius Garciæ Ximenis, in Sobrarbæ regnum mortuo patre, ſucceſſit. Pampilonam primariam ciuitatem Nauarræ, multaque oppida, breui ſpacio temporis, à Mauris liberauit, ad cultumque Chriſti reduxit. Regnauit annis XXX, in cœnobio Sancti Ioannis dela Pennya ſepultus, anno ab Incarnatione Chriſti DCCLXXXVIII. An. Chriſti. Ouetum ciuitas, olim Brigecium, vulgo Ouiedo. Garcias ynegues rex Sobrarbæ.

His temporibus vir quidam nomine Aſnar, cum quibuſdam Chriſtianis præclari nominis, Aragonẽ fluuium traijciens, caſtella & oppida multa, Iacamque ciuitatem ad Chriſtianam fidem reuocauit. Quibus proſpere geſtis, quoniam primus Aragonem ſuperauerat, Aragoniæ prouinciæ Comes appellatus eſt: poſt cuius mortem, in dicto Comitatu ſucceſſit Galindus eius filius. Aſnar Comes Aragoniæ. Galindus Comes Aragoniæ

AVRELIVS.

AVrelius filius Alfonſi, cæſo fratre ſuo, regiam Hiſpaniarum occupat dignitatem, anno ab Incarnatione Saluatoris Ieſu Chriſti, DCCLXXI. Hic Veremundum filium Froillæ, ad inuidiam, periculumque declinandum, in ſpem ſucceſſionis adop- 771 Aurelius rex.

An. Chriſti. adoptauit. Per hæc tempora, ſerui per omnes Hiſpanias contra dominos inſurgentes, Aurelij induſtria verberati, in priſtinam ſeruitutem redacti ſunt. Exceßit Aurelius ab humanis, anno regni ſui ſexto, prolis expers.

Serui cōtra dominos.

777

SILLO.

Sillo Rex.

SIllo, gener Alfonſi Catholici regis, cui nupta erat Egimanda, filia eiuſdem Alfonſi, ſororq́ Aurelij, depulſo Veremundo, quem Aurelius adoptauerat, ſolus regnum adminiſtrauit, anno ſalutis humanæ naturæ DCCLXXVII. Hic pacem ignominioſam, malè tamen obſeruatam, cum Arabibus firmauit, Galliciamque rebellantem domuit. Et quum annis ſex, vel (vt aliqui ſcribunt) octo regnaſſet, diem clauſit extremum.

783

MAVREGATVS.

Mauregatus Rex.

Magaretus Rex.

MAuregatus ſiue Magaretus, Alfonſi cognomento Catholici ex pellice filius, mortuo Sillone regnum occupat, anno ab aduentu Ieſu Chriſti DCCLXXXIII. Sarracenorum præſidio, cum quibus fœdus iunxerat, firmatus: pactus (vt aiunt) cū Maurorum regibus, quotannis virgines quaſdam in ſtipendium mittere. Hic Alfonſo Catholico, patri ſuo, valde diſsimilis fuit: Illo enim nullus optimis quibuſque viris fuit deditior: hoc autem nemo ſceleratis coniunctior. Illo nullus principum ſuo tempore caſtior:

Alfonſi catholici laudes.

ſtior:hoc nullus nefarijs voluptatibus inclinatior. Illo nullus liberalior : iſto nullus rapacior. Illo nullus animoſior:hoc nullus timidior.quæ nō permittente Deo , omnium applauſu è medio ſublatus eſt,anno tertio ſui regni. An. Chriſti.

VEREMVNDVS. 786

Veremundus Rex.

VEremundus,filius Vimerani,nepos Alfonſi cō gnomento Catbolici, Mauregato iā fato functo , in regnum Hiſpaniarum ſucceſſit , anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCLXXXVI.Hic memoria repetens,ſe adhuc priuatum in ordinem diaconatus eſſe cooptatum,mortua vxore ſua,ex qua Raymirum & Garciam filios procreauit , Alfonſum eius conſobrinum,Froillæ filium,pro ſe regnare iuſſit, & continuò in religionem tranſiit , anno regni ſui ſecundo.

Fortuniꝰ rex Sobrarbæ.

Fortunius , filius Garciæ cognomento Yneguis, mortuo patre, in regnum Sobrarbæ ſucceſſit.Hic filiam Galındi, Aragoniæ Comitis, in vxorem duxit, & ratione coniugij , Comitatus Aragoniæ titulos accepit.ex qua vxore Sanctium genuit filiū,qui mortuo patre in regnum ſucceſſit.Regnauitq́; Fortunius annis XXVII,quū ab humanis diſceſſit.

ALFONSVS II. 788

Alfonſus, II. Rex.

ALfonſus eo nomine ſecundus, cognomento Caſtus, filius Froillæ, regnum Aſturiarum Galliciæ

liciæ

An. Chriſti. liciarumq́; accepit, per reſignationem (vt diximus) Veremundi, anno domini DCCLXXXVIII. Hic acceptis à Carolo Magno auxiliaribus copijs, ſuperatiſque Sarracenis, qui fines Aſturum ferro igniq́; populabantur, Vlyſſiponam ciuitatem Luſitaniæ, quæ nunc Portugalia dicitur, ſuæ ditioni ſubegit: è quorũ manubijs Ouetenſem & Aſturicenſem erexit eccleſias, dotauitq́; redditibus. Et vergente in ſenium ætate, cum improlis eſſet (vxorem ſiquidem religione ductus neque duxit, neque mulierem attigit, vnde illi Caſto cognomen) totius populi conſenſu, Raymirus Veremundi filius, rex creatur, poſtquam annos XLI. regnauerat. Hoc Alfonſo regnante, in Ouetenſi templo fama eſt crucem auream, ſine humano artifice factam, repente comparuiſſe: quam rex, qui eam primus aſpexit, ſacerdotibus oſtendit, & religioſiſſimè ſeruari iuſſit.

Vlyſſipona ciu.

Ouetenſis, Aſturicenſis eccleſiæ.

Crux aurea ſine humano artifice facta.

Sanctius Garcias, rex Sobrarbæ.

Sanctius Garcias, Fortunij filius, patre fato functo, regni gubernacula Sobrarbæ accepit. Hic in Mauros ducto exercitu, tota ſibi ſere Nauarræ prouincia ſubiecta, prælium committens, hoſtium multitudine circumuentus, ſine prole occiditur: poſt cuius mortem, Sarraceni regnum Nauarræ & Sobrarbæ, partemque Aragoniæ per aliquot annos poſſederunt. Et ſic Sobrarbæ regnum finem accepit, vbi ſub quatuor regibus XCVII. annis regnatum eſt, quorum iterum nomina & tempora ſubijcimus.

Sobrar-

Sobrarbæ regum Epilogus.

An. Chriſti.

Sobrarbæ regũ Epilogus.

Garcias Ximenes	*Annis XXX.*	I.
Garcias Ynegues	*Annis XXX.*	II.
Fortunius	*Annis XXVII.*	III.
Sanctius Garcias	*Annis X.*	IIII.

Carolus Magnus Imperator, filius Pipini Iunioris, anno Chriſti DCCXCVI. in Hiſpaniã mouens, aduerſus Sarracenos à ſide noſtra alienos, Pampilonem Cæſaraugustamq; nobiliſſimas ciuitates vicæpit, captaſq; militibus ſuis diripiendas conceſſit, nullas præſcribens pacis conditiones, niſi Chriſti fidem integrè reciperent. Qui verò in præſidio Barcinonæ erant, Carolo, audita victoria, confeſtim deditionem fecerunt. Nam Zatus Barcinonenſis præfectus, cum ipſa vrbe in Caroli partes tranſiit. Legati quoque Oſcenſium ad Carolum petentes, ſupplicatum venerunt, vt ciuitati parceret: nunciantes Sarracenos, quibuſcum ipſis erat ea ciuitas communis, Chriſtianæ fidei cultum ſponte ſuſcepiſſe. Per hæc tempora Turpinus Remẽſium archiepiſcopus, & nouem cum eo Antiſtites, iuſſu Caroli, ædem D. Iacobi ſacrã Compoſtellæ Galliciæ dedicarunt. Mortuo autem Carolo, quum Naydo Aquitaniæ præfectus rebellaſſet (vt Platina & alij narrãt) Abderamini Sarracenorũ regis auxilijs fretus, Auſoniã Hiſpaniæ citerioris vrbẽ, quæ nũc Vicenſis vocatur, dolo captã & direptam occupauit: caſtellaq; aliquot validè munita, & magnam Hiſpaniæ partem (deſicien-

Carolus Magnus in Hiſpaniam.

Zatus Barcinonen. præfectus.

Oſcenſium legati ad Carolum.

Dedicatio tẽpli diui Iacobi Galliciæ.

Naydo præfectus Aquitaniæ in Hiſpaniam.

Auſonia, Vicenſis, ciu.

An. Chriſti.

Bernardus Comes Barcinonen.

cientibus populis) occupat. Solus autem Bernardus Barcinonenſium Comes, terra marique vexatus, in Imperatoris fide permanſit. Sed priuſquam Pipini copiæ, quem Ludouicus Imperator ad id bellum præmiſerat, ſubſidio adeſſe potuerint, Naydo Barcinonenſem Gerundenſemque agrum inſigni clade affecit. Tunc Ludouicus eius nominis primus, cognomento Pius, ſecundus à Carolo Gallorum Imperator & filius, ex mandato patris Barchinonam venit, anno Ieſu Chriſti DCCCXV. *depulſiſq; Saracenis, mortuo iam Bernardo Comite ſupradicto, Iamfredo eam gubernandam dimiſit, anno Chriſti* DCCCXXV. *Ab hoc Iamfredo poſtea originem traxerunt Comites Barcinonæ. Froyllanus Epiſcopus Legionenſis per hoc tempus claruit: cui Alfonſus, eo nomine ſecundus Legionis rex, facultatem dedit ædificandi monaſteria & cœnobia, & eligendi monachos vita probos, qui ea colerent, & Chriſtianæ religioni militarent. Multa de Froyllani ſanctimonia leguntur, quæ cauſa breuitatis omittimus.*

Ludouicus Imp. in Hiſpaniam.

Iamfredus Comes Barcinonen.

Froyllanus epiſcopus Legionenſis.

Attilanus Epiſcopus Zamorenſis.

Per hæc tempora diuus Attilanus, epiſcopus Zamorenſis claruit: qui annum agens quintum & viceſimum, ad monaſterium Moreola, iuxta Zamorã ſe contulit: tandem creatus eſt Epiſcopus Zamorẽſis, & ſanctiſſimè vixit. quẽ vita functum, Vrbanus ſecundus papa, in ſanctorum numerum retulit. Cuius natale tertio Nonas Octobris celebratur.

RAY-

An. Chriſti. 829

RAYMIRVS.

Raymirus Rex.

RAymirus filius Veremundi, regnum Aſturiarum, Galliciæ & Nauarræ, Alfonſo iam è viuis ſublato, paternum decus accepit, anno humanæ ſalutis DCCCXXVIIII. Hic cum fratre ſuo Garcia filio Veremundi (vt diximus) Hiſpalim à Sarracenis recuperauit. Vxorem duxit Vrracam, ex qua filium genuit Ordonium, qui mortuo patre in regnum ſucceſſit. His temporibus Nepotianus Comes Palatinus, regnum occupare tentauit: Cui Raymirus feſtina & armata manu reſtitit, copijsque fugatis bello cepit, ac in monaſterio retruſum vitam finire coegit. Normannis ingenti claſſe littora Galliciæ infeſtantibus, valida manu occurrit: habitoque cum ijs conflictu, LXX. hoſtium naues ſuccendit: & laceratis eorum copijs, qui euaſerant, inglorios abire coegit. Hic fœlix rex, cum Sarracenis apud Calagorinam ciuitatem decertauit, in quo bello (vt aiunt) diuus apoſtolus Iacobus in albo equo pugnans apparuit: & cæſis multis Arabum milibus, Calagorina, cum adiacentibus locis in deditionem Raymiri deuenit. Regnauit annis ſex, menſibus nouem: & in Ouetenſi ciuitate (vbi diem clauſit extremum) ſepultus eſt.

Hiſpalis ciu.

Nepotianus Comes palatinus in Hiſpaniam.

Normanni in Hiſpaniam.

Calaguria ci. S. Iacobus in bello apparuit.

Per hoc tempus per Arabas ſiue Mauritanos, du cēti Monachi ordinis S. Benedicti, vna die paſſi ſunt. pro fide Chriſti, martyrium, iuxta ciuitatem Burgenſem.

Martyres CC.

Au. Chriſti. Cereſani oppi. Victor mart. Victor in Cereſano oppido Hiſpaniæ, his temporibus, à Mauris corona martyrij donatus, à Chriſto, cœleſtium numero aggregatus eſt. Cuius natale VII. Kalendas ſeptembris apud Burgenſem diœceſim celebratur.

836 ORDONIVS.

Ordonius rex. ORdonius Gothorum principatum, poſt mortẽ patris ſui Raymiri, obtinuit: anno Chriſti ſaluatoris noſtri DCCCXXXVI. Hic aduerſus Vaſcones rebellãtes exercitum congregauit: quibus ſubactis, & prouincia in ordinem redacta, reditum ad ſuos parans, cõperit Arabes Luſitaniã depopulari: quos facta irruptione deuicit atque in fugam coegit. Muzam principem Sarracenorum patriam infeſtantem, trucidatis quadraginta equitum milibus, inſigni clade affecit: & Lupum Muzæ filium, Toleti imperitantem, principatui ſuo ſubiecit.

Vaſcones pop. Muza princeps Sarracenorum.

Cauria, Salmantica ciu. Cauriam & Salmanticam a Mauris recuperauit. Vxorem duxit Mandimyam, ex qua filios ſex, Alfonſum, Veremundum, Henricum, Froillam, Minium & Ordonium procreauit. Is quum ab humanis excederet, principatum ad decẽnium tenuerat.

Iãfredus primus Barcinonen. Comes. Iamfredus (cuius nobis ſupra fuit mentio) per id tempus Barcinonæ Comitatum regebat. Qui quum ad regem Ludouicum Franciæ perrexiſſet, apud Narbonam ciuitatem, a militibus ipſius regis, per inuidiã, affectu dominandi interemptus fuit, anno princi-

ſprincipatus ſui LX. Eo mortuo, filius eius vnicus Lãfredus impuber, remanſit in poteſtate Flandriæ Comitis, inſtante Ludouico rege Francorum. An. Chriſti.

ALFONSVS. 846

ALfonſus eo nomine tertius, cognomento Magnus, a morte patris ſui Ordonij, regno ſucceſsit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCCXXXVI. Anno ſui regni primo, Froilla eius Germanus, Galliciam vſurpare tentãs, ab iiſdem populis caſus eſt. Cæteros autem fratres quum ſuſpectos Alfonſus haberet, omnes oculis priuauit. Cæſaraugustam reſtaurauit: Luſitaniam (quæ nunc Portugalia dicitur) expulſis Sarracenis, Chriſtianis incolendã tradidit. Conimbricam, Viſeumque eiuſdem prouinciæ ciuitates recuperauit: Zamoram condidit: Vaſcones præterea, Nauarroſque, qui tunc a Mauris acriter oppugnabantur, ab obſidione liberauit. Hic etiam (vt ſcribit archiepiſcopus Toletanus) tẽplũ S. Iacobi apoſtoli primum excitaſſe legitur, & Ouetenſe metropoliticum conſtituiſſe. Ad quem Iohannes octau' Põtifex ſcripſiſſe dicitur, hoc modo: Iohãnes ſeruus ſeruorum Dei, Alfonſo Hiſpaniæ regi Chriſtianiſſimo, ſalutem & benedictionẽ. Ex cuius ſcripti authoritate, Hiſpaniæ regem in primis orthodoxum exiſtimant. Sub hoc militaſſe dicitur Bernardus cognomento Carpius. Liberos habuit quatuor: Garciam, Ordonium, Froillam & Goudiſſaluum,

Alfonſus III. Rex. — *Luſitania prouincia Portugallia.* — *Conimbrica,* — *Viſeum ciu.* — *Zamora ciu.* — *Templum S. Iacobi Apoſtoli.* — *Bernardus Carpius.*

Au. Chriſti. *Victor in Cereſano oppido Hiſpaniæ, his tempori-*
Cereſanū oppi. *bus, à Mauris corona martyrij donatus, à Chriſto,*
Victor mart. *cœleſtium numero aggregatus eſt. Cuius natale VII. Kalendas ſeptembris apud Burgenſem diœceſim celebratur.*

836 ORDONIVS.

Ordōni⁹ rex. *ORdonius Gothorum principatum, poſt mortē patris ſui Raymiri, obtinuit: anno Chriſti ſaluatoris noſtri DCCCXXXVI. Hic aduerſus Vaſ-*
Vaſcones pop. *cones rebellātes exercitum congregauit: quibus ſubactis, & prouincia in ordinem redacta, reditum ad ſuos parans, cōperit Arabes Luſitaniā depopulari: quos facta irruptione deuicit atque in fugam coegit.*
Muza princeps Sarracenorum. *Muzam principem Sarracenorum patriam infeſtantem, trucidatis quadraginta equitum milibus, inſigni clade affecit: & Lupum Muzæ filium, Toleti imperitantem, principatui ſuo ſubiecit.*

Cauria, Salmantica ciu. *Cauriam & Salmanticam a Mauris recuperauit. Vxorem duxit Mandmyam, ex qua filios ſex, Alfonſum, Veremundum, Henricum, Froillam, Minium & Ordonium procreauit. Is quum ab humanis excederet, principatum ad decēnium tenuerat.*

Iāfredus primus Barcinonen. Comes. *Iamfredus (cuius nobis ſupra fuit mentio) per id tempus Barcinonæ Comitatum regebat. Qui quum ad regem Ludouicum Franciæ perrexiſſet, apud Narbonam ciuitatem, a militibus ipſius regis, per inuidiā, affectu dominandi interemptus fuit, anno*

princi-

principatus ſui LX. Eo mortuo, filius eius vnicus Lãfredus impuber, remanſit in poteſtate Flandriæ Comitis, inſtante Ludouico rege Francorum. — An. Chriſti.

ALFONSVS. 846

ALfonſus eo nomine tertius, cognomento Magnus, a morte patris ſui Ordonij, regno ſucceſsit, anno Saluatoris Ieſu Chriſti DCCCXXXVI. Anno ſui regni primo, Froilla eius Germanus, Galliciam vſurpare tentãs, ab iiſdem populis caſus eſt. Cæteros autem fratres quum ſuſpectos Alfonſus haberet, omnes oculis priuauit. Cæſaraugustam reſtaurauit: Luſitaniam (quæ nunc Portugalia dicitur) expulſis Sarracenis, Chriſtianis incolendã tradidit. Conimbricam, Viſeumque eiuſdem prouinciæ ciuitates recuperauit: Zamoram condidit: Vaſcones præterea, Nauarroſque, qui tunc a Mauris acriter oppugnabantur, ab obſidione liberauit. Hic etiam (vt ſcribit archiepiſcopus Toletanus) tẽplũ S. Iacobi apoſtoli primum excitaſſe legitur, & Ouetenſe metropoliticum conſtituiſſe. Ad quem Iohannes octauꝰ Põtifex ſcripſiſſe dicitur, hoc modo: Iohãnes ſeruus ſeruorum Dei, Alfonſo Hiſpaniæ regi Chriſtianiſsimo, ſalutem & benedictionẽ. Ex cuius ſcripti authoritate, Hiſpaniæ regem in primis orthodoxum exiſtimant. Sub hoc militaſſe dicitur Bernardus cognomento Carpius. Liberos habuit quatuor: Garciam, Ordonium, Froillam & Goudiſſaluum,

Alfonſus III. Rex.
Luſitania prouincia Portugallia.
Conimbrica, Viſeum ciu.
Zamora ciu.
Templum S. Iacobi Apoſtoli.
Bernardus Carpius.

An. Christi. uum, qui Archidiaconus fuit Ouetenſis eccleſiæ. His temporibus refert Lucas Tudenſis, apud Cordubam, à Sarracenis tunc occupatam, regnaſſe quendam nomine Mahometum. Alfonſus autem, quum annis XL. regnaſſet, naturæ conceßit. Per hoc tempus, videlicet anno Christi DCCCXXIIII. vrbs Burgenſis, vulgo Burgos, olim dicta Mas Burgi, aliis Brauum, ſiue Auca, iubente Comite Didaco domino Castellæ, nouis colonis habitari cœpta eſt, vt habet Hiſpanica hiſtoria. His temporibus apud Cordubam ciuitatem, Pelagius ætatis decem fere annorũ, in carcerem detruſus, ab Abdarameno rege, quum abnegare Chriſtum nollet, martyrium glorioſè ſuum compleuit, VI. Kalendas Iulij.

Mahometus rex Cordubæ.

Burgos, Mas burgi, Brauũ, Auca, ciu.

Pelagius martyr.

Iamfredus, II. Comes Barcinonen.

Iamfredus eo nomine ſecundus, cognomento Piloſus, à pilorum multitudine, filius (vt diximus) Iãfredi, quem milites regis Franciæ necauerunt, in Comitatu Barcinonenſi ſucceßit. Hic Salamonem, qui patrem ſuum occiderat, manibus proprijs interemit, & Comitatum Barcinonenſem ab illo prius occupatum, ſibi ex iure vendicauit. Vxorem duxit Guideluindim filiam Comitis Flandriæ, ex qua liberos quatuor habuit: Radulfum (qui primus fuit in ordine cœnobij Beatæ Mariæ Riuopulii, quod Iamfredus à fundamentis primitus conſtruxerat, anno Christi DCCCLXXXVIII. poſtea vero Epiſcopus Vrgellen. electus) Iamfredum, qui veneno mortuus eſt: Mironem, qui mortuo patre in Comitati-

Riuopulli monaſterij ædificatio.

Rodolphus Epiſcopus Vrgellen.

tatibus Barcinonæ, Biſulduni, Roſilionis & Ceritaniæ ſucceſſit: & Sunyerum poſtea Comitem Vrgellẽſem. Huic Iãfredo, Ludouicus rex Frãciæ, quicquid in Barcinone Ruſsinonis, & Ceritaniæ principatu Iuris habebat, totum & integrum liberaliter dedit, vt proprijs viribus aduerſus Mauros prouinciam tueretur, anno Incarnationis Saluatoris Chriſti DCCCLXXV. *Iãfredus itaque anno ſui principatus* XXVII. *ab humanis exceſſit, anno Chriſti* DCCCCXII. *Cuius corpus in monaſterium Riuopulli deportatum fuit.*

An. Chriſti.

Sunyerus Comes Vrgellen.

Catalonia libera à ſeruitute Francorum.

Sunt qui dicant, huius temporibus, beati Vincentij corpus à Valentia, citerioris Hiſpaniæ ciuitate, à quodam monacho in pagum Albienſem vlterioris Galliæ deportatum.

Vincentij corpus è Valentia in Galliam.

GARCIAS. 886

Garcias, gubernacula rerum, patre Alfonſo defuncto ſubijt, anno ſalutis humanæ DCCCLXXXVI. *Is breui tempore præclara bella contra Arabes confecit, & Ayolam regem Maurorum, cum magna præda captiuum fecit, ex qua pretioſiora ſpolia eccleſiæ S. Saluatoris Ouetenſis contulit, vbi nunc & ipſe iacet ſepultus, quum ad tertium annum regni ſui perueniſſet, nec ex ſe prolem reliquit.*

Garcias rex.

Ayolas rex Maurorũ in Hiſpania.

Nunilo & Alodia virgines, ſorores, ſub idem tempus, id eſt, anno Chriſti DCCCLI. *in Oſca citeri-*

Nunilo, Alodia virgines.

An. Chriſti. *oris Hiſpaniæ ciuitate, quum in fide Chriſti proficientes, ieiunijs, orationibus & vigilijs incumberent, à Mauris martyrium acerbiſſimum fortiſſimè pertulerunt.*

889 ORDONIVS SECVNDVS.

Ordonius II. Rex.

ORdonius, eo nomine ſecundus, in defuncti fratris locum ſuffectus, regnum accepit, anno ab Incarnatione Ieſu *Chriſti* DCCCLXXXIX. *Hic prudens & ſagax, victorias plurimas contra Arabes obtinuit, totam fere Luſitaniam deuaſtauit, Alarim caſtrum occupauit: eccleſiam Legionenſem pluri mis redditibus ornauit & auxit. Semel tantum à Mauris victus fuit: quo bello Legionenſis & Aſturienſis epiſcopi, viui in hoſtium poteſtatem deuenere, quorum Aſturienſis, iuſſu Abderæ Maurorum regis, apud Cordubam martyrio coronatus eſt. Hic Ordonius quatuor Comites Caſtellæ, qui tūc regi Legionis ſubijciebantur, interpoſita fide publica ad ſe vocatos, iuxta Carrionem oppidum, dolo cepit, & apud Legionem in carcere necari iuſſit. Fuerunt aūt Comites interfecti, Nunius Ferdinandus, Donus Almudus, Aluus Didacus, filius Doni: & Ferdinandus Sul. Ob quod ſcelus Caſtellæ prouincia, quæ hactenus regibus Legionis parebat, à ſubiectione ſe ſubtraxit, quoſdamque ex ſua nobilitate creauit, qui de publicis priuatiſque controuerſiis inter eos cognoſcerent : eoſque Iudices appellari placuit. Ex his*

Alarim Caſtrum.

Abdera rex Maurorum Cordubæ.

Aſturienſis epiſcopus martyr.

Nunius Ferdinandus, Almudus, Aluus, Didacus, Ferdinandus Sul Comites.

his alteri Nunio Raſurauo nomen fuit, à quo Ferdinandus Conſaluus: alteri Layno Caluo, vnde Rodericus Didacus cognomento Cidus, viri bellica virtute illuſtriſsimi, originem duxere. Ordonius itaque, quum ex coniuge filios, Alfonſum Raymirumq́, reliquiſſet, anno octauo ſui principatus, menſe ſexto diem clauſit extremum. An. Chriſti.

FROILLA II. 898

F*Roilla, eo nomine ſecundus, Alfonſi Magni filius, poſt mortem Ordonij ſui fratris, in ſe principatum tranſtulit, anno Salutis humanæ naturæ* DCCCLXXXXVIII. *Quo tamen, vt fraude quæſito (quum ad liberos Ordonij regnum pertineret) diutius frui non potuit. Nam vno poſt anno duobusque menſibus, lepræ morbo correptus interijt, quatuor relinquens filios, Alfonſum, Raymirim, Ordonium, & Froillam nomine paterno.* Froilla II. Rex.

ALFONSVS IIII. 899

A*Lfonſus, eius nominis quartus, mortuo patre Froilla, in imperium ſucceſſit anno Chriſti* DCCCCLXXXXVIIII. *Qui monaſterium ingreſſus, in religiõis verba iurauit, regnũq́, Raymiri fratri dimiſit: ſed paulo poſt facti pœnitens, religionẽ quã profeſſus erat aſpernatus, regnũ quo ceſſerat* Alfonſus, IIII. Rex.

An. Chriſti. *repetijt. Vnde à fratre Raymiro captus, oculis effoſ-ſis luce priuatus eſt: Ordonio filio, cui cognomen Malus, ex Imena ſuperſtite relicto, ſui regni anno V. menſe VII. At Raymirus hanc crudelitatem pietate conſtructi à ſe templi penſauit, in quo eum honorificè tumulauit. His temporibus prouincia Caſtellæ, à Romanis olim Caſtellorum præfectis, Caſtellæ nomen accepit: & à iudicibus à nobilitate ſua (vt diximus) creatis, regi cœpta eſt.*

Caſtellæ nomen vnde. Caſtella à Iudicibus regebatur.

904 RAYMIRIS II.

Raymirus II. Rex.

Raymiris eius nominis ſecundus, fratre Alfonſo quarto concedente, rerum potitus eſt, anno humanæ ſalutis DCCCCIIII. Hic duos habuit filios: Ordonium & Sanctium, quorum vterque deinceps poſt patrem imperarunt. Hic Raymiris ſociatus Ferdinando Gondiſaluo primo Caſtellæ Comite (quem Comitatum in feudum à rege Legionis tenuit) apud Oſmam ciuitatem, contra Arabes victoria glorioſa potitus eſt: & rurſus apud Simancas grauiſſimo bello cõmiſſo, LXXX. milibus Arabum trucidatis, Abenayrum Sarracenum, Cæſarauguſtæ regem viuum cœpit. Raymiris itaque in principatu ſuo annis vndeuiginti, duobusque menſibus regnauit, dum ab humanis exceſſit.

Ferdinandus Gõdiſaluus Comes Caſtellæ. Oſma, Sumnaca ciu. Abenayrus rex Maurorũ Cæſarauguſtæ.

Ennicus Ariſta, Aragoniæ & Nauarræ primus rex.

Ennicus, cognomento Ariſta, ex Gothica gente, vel (vt alij volunt) ex Comitatu Bigorrenſi, per hæc
912 *tempora, hoc eſt, anno Domini DCCCCXII. ex*

monti-

montibus Pyrenæis cum exercitu deſcendens, magnas Maurorum copias deleuit: & victor in Nauarram rediens, princeps à Nauarris & Aragonibus eligitur: vbi armorum certaminibus ardens, fatis conceſsit, & Garciam Ennicum filium reliquit. An. Chriſti.

Miron (vt diximus) filius Iamfredi ſecundi, mortuo patre per hoc tempus, annô Ieſu Christi DCCCCXII. in Comitatu Barcinonenſi ſucceſsit. Hic per annos XVII. principatum continua pace gubernauit: liberos ex vxore tres habuit: Iamfredum, quem ſibi ſucceſſorem reliquit: Oliuanum, qui Comes Biſulduni, Roſsilionis & Ceritaniæ fuit: & Mironem, Gerundæ comitem & Epiſcopum. Obijt Miron Comes Barcinonæ, anno domini DCCCCXXIX. & filijs admodum paruulis, Sunyerum fratrem ſuum tutorem & principatus gubernatorem inſtituit. Miron Comes Barcinonen. Oliuanus Comes Biſulduni. Miron Epiſcopus & Comes Gerunden.

ORDONIVS III. 916

ORdonius eo nomine tertius, filius natu maximus Raymiris, mortuo patre regnum ſuſcepit, anno ab aduentu Christi DCCCCXVI. Vrracam, filiam Ferdinandi Gondiſalui Caſtellæ Comitis, vxorem duxit. Quem Ordonium quum Sanctius eius frater, Garciæ regis Nauarræ, matris ſuæ fratris, eiusque auunculi Ferdinandi Gondiſalui opibus, è regno deturbare tentaſſet, conſiliaq; non ſucceſsiſſent: Ordonius Vrracam vxorem dimiſit, aliãque ſuperduxit. Cæterum quia Gallicia fauebat Sã- Ordonius III. Rex.

An. Chriſti. ctio fratri, Ordonius congregato exercitu Gallecos perdomuit. Et quum annis XXV. regnaſſet, Veremũdum relinquens filium, naturæ conceſſit.

Garcias Ennicus rex Aragoniæ & Nauarræ. Garcias Ennicus, patre Ennico Ariſta defuncto, in Aragoniæ regnum per hæc tempora ſucceſſit: Vir non minus armis ſtrenuus, quam vita & moribus integer. Cui nupta fuit Vrraca, fœmina virtutibus & genere nobiliſſima, ex qua natus fuit Sanctius Garcias, cognomento Abarca, ſorte (vt hiſtoria Aragonum narrat) cæſo Vrracæ ventre: qui in regno ſucceſſit.

941

ORDONIVS IIII.

Ordonius IIII. Rex. ORdonius, huius nominis quartus, regnare cœpit, anno ab incarnatione Chriſti DCCCCXXXXI. Huic cognomentum fuit Malus, filiusque fuit Alfonſi quarti, vt diximus. Et quia regium iniuſtè ſibi nomen arrogauit, populus Sanctium Ordonij tertij filium in regem petebat: qui nõ multo poſt apud Cordubam, Ordonium prælio victum interemit. Quamdiu regnauerit hic Ordonius, minime ob eius temporum perturbationem conſtat: ſed ab aliquibus anni XX. ei dantur.

Iamfredus III. Comes Barcinonen. Sunyerus Comes Vrgellẽ. Iamfredus eo nomine tertius, his temporibus patre Mirone defuncto, in Comitatu Barcinonæ ſub patruo Sunyero tutore, Vrgellen. Comite, annos XVI. permanſit: ætatem vero pupillarem egreſſus, annis XIX. in principatu fuit. Hic ab humanis diſcedens,

ſcedens, abſque liberis, dominium reliquit Borrello Sunyeri Comitis Vrgellen. filio, patrueli ſuo, quod Oliuanus eius frater ad gubernandum minus eſſet idoneus, propter linguæ balbutientis impedimentũ. Non enim vocem poterat emittere, niſi prius terram manibus effodiſſet: vnde cognomine Abreta fuit appellatus. Obijt Iamfredus anno domini DCCCCLXIIII. Ermengaudus, Sunyeri ſupradicti Comitis Vrgelli filius, Epiſcopus Vrgellenſis, per hac tempora claruit: vir adeo pius, vt merito in Sanctorum numerum relatus ſit. Cuius natale Kalendis Nouembris celebratur. An. Chriſti. Ermengaudus Epiſcopus Vrgellen.

SANCTIVS I. 961

Sanctius, eo nomine primus, Craſſus ab habitu corporis cognominatus, filiusque Ordonij Tertij, regnare cœpit anno ſalutis humanæ naturæ DCCCCLXI. Hic quum tantam ſaginæ molem vix ferret, ad eamque leuandam nihil intentatum relinqueret, Cordubam Abderamari regiam, qui Sarracenis imperabat, impetrata prius ab eo pace, anno regni ſui XIII. profectus eſt. Vbi inter medicorũ experimẽta, quorũ magna turba apud Abderamarũ erat, herbæ cuiuſdam vi ad maciem deductus, haud ita multo poſt exceſſit, non ſine veneni dati ſuſpicione: filium Raymirum relinquẽs. Viuens Caſtellam, quam Ferdinandus Gondiſſaluus à rege Legionis in feudum tenebat, ex fœdere liberam eſſe iuſſit. Sanctius I. Rex. Abdemarus rex Maurorum, Corduba. Caſtella libera à feudo Legionis.

San-

An. Chriſti. Sanctius Garcias rex Aragoniæ & Nauarræ.

Sanctius Garcias cognomento Abarca, mortuo patri in regnum ſucceſsit Aragoniæ: vxoremque duxit Todam, ex qua liberos vtriuſque ſexus quinque habuit: Garciam Sanctium, qui in regnum ſucceſsit: Vrracam, quæ nupſit Alfonſo regi Legionis: Sanctiam, quæ Raymiro Caſtellæ: Mariam, quæ Ordonio Legionis: & Blanquam, quæ Nugno Comiti Cantabriæ. Fuit Sanctius bellicoſiſsimus: ſiquidem Mauris victis, ac depulſis à Cantabris & Pyrenæorum montium finibus, ad Naiaram ciuitatem peruenit. Regnauit Sanctius, dum ab humanis diſceſsit, annis LVI. filium Garciam Sanctium relinquēs hæredem: eiusq́; corpus in eccleſia S. Ioannis de la Pennya humatum eſt.

Borrellus Comes Barcinonen. Barcinonen. ciuitas à Mauris capta.

Borrellus, mortuo Iāfredo fratre patruele (vt diximus) his temporibus principatum obtinuit Barcinonæ: quo tempore Mauri ciuitatem Barcinonam Kal. Iulij, anno Chriſti DCCCCLXXXV. *occupauerant. ſed eodem anno Borrellus eam recuperauit, & Sarracenos à tota prouincia Barchinonenſi breui tempore eiecit: ibiq́; reliquo vitæ ſuæ tempore tranquilliſsimè vixit, & finem Maurorum bellis impoſuit. Liberos ex vxore duos habuit: Raymundum Borrellum, qui patri ſucceſsit, & Ermengaudum,*

Ermengaudus Comes Vrgellen.

qui Vrgelli comes fuit: principatumque tenuit annis XXVIII. obijt vero anno Chriſti DCCCCXCIII.

(∴)

An. Chriſti.

RAYMIRIS III.

974

Raymiris III. Rex.

RAymiris eo nomine tertius, Sanctio patre defuncto, in principatu ſucceßit, anno humanæ ſalutis DCCCCLXXIIII. Aetatis annum agens quintum, ex conſilio matris, cum Arabibus pacem inijt. Gundriedum Normannorum regem, littoribus Galliciæ magna claſſe appulſum, vrbesq; & municipia vaſtantem, cum Sanctio Gundiſſaluo Caſtellæ Comite, eorum nauigijs ſuccenſis, ad vnum interemit. Interim Arabes, violata pace, quæ inter eos & Raimyrim ſancita erat, Zamoram aggreßi funditus ſubuerterunt. Vrracam nobili ortam loco, duxit vxorem Raymiris, tametſi ætate & actibus puer, inſolentius ſe gereret: quapropter Galleci, contēpta regis ætate, Veremundum regis Ordonij filium, regem apud Compoſtellam ſibi creauerunt. Contra quem valido exercitu progreßus Raymiris, prælio commißo vtrinque inuicti diſceßere, non ſine graui vtriuſque gentis cæde. Obijt Raymiris apud Legionem ciuitatem, nullis ex ſe liberis relictis, quū regnaßet annis XXV.

Normāni in Hiſpaniam.

Zamora ci.

Galleci contra regem.

Sanctius Gondiſſaluus, mortuo patre Ferdinando, in Comitatu Caſtellæ ſucceßit. Ex vxore ſua ſuſcepit Garciam Gondiſſaluum, & Eluiram, quæ nupta fuit Sanctio regi Arragoniæ & Nauarræ cognomento Maiori.

Sanctius Gōdiſaluus Comes Caſtellæ.

Garcias Sāctius, Sanctij Garciæ (dicti Abarca) filius,

Garcias Sanct

An. Chriſti. lius, regnũ Aragoniæ, patre fatis functo, his tẽporib⁹
Eliasrex Aragoniæ & Nauarræ. obtinuit. Tremuli cognomen à tremore, quo futura bella præſentiſcens corripiebatur, aſſecutus eſt: tametſi in prælio fortis eſſet & intrepidus. Regnauit annis XXVIII. quũ ab humanis diſceſſit. In eccleſia S. Ioãnis de la Pennya ſepultus eſt, Sanctiũ filiũ relinquens, qui in regno ſucceſſit.

Raymundus Borrellus Barcinonen. Raymundus Borrellus, in patris Borrelli demortui locũ, in Comitatu Barcinonæ, per hæc tẽpora ſuffectus eſt. Huic Berengariũ filiũ vnicũ Ermeſenda vxor peperit: qui ab eo Comitatũ obtinuit. Vir fuit Raymundus Borrellus, in re militari ſtrennuus. Nã ab Alfonſo Legionis rege cõtra Mauros accitus, in vlteriorẽ Hiſpaniã libẽter profectus eſt, & præcipua parte Comitũ ac mili-

Corduba ciu. tũ Cathaloniæ inſtructus, iuxta Cordubã, eidẽ Alfonſo, magnos etiã ductãte exercitus ſe cõiũxit. Vbi cũ Mauris cõflictu habito, ſtrẽnuè pugnatũ eſt, & victoria cõſecuta, in Cathaloniã Raymũdus Borrellus

Ermengaudus Comes Vrgellen. cũ omnibus equitibus ſuis rediјt, præter Ermengaudũ fratrẽ ſuũ, Vrgelli Comitẽ, qui præliũ primus ingreſſus, à Mauris multis cõfoſſus vulneribus cecidit. Obijt aũt Raymũdus Barcinonẽ reuerſus, anno regni ſui XXIIII. & à parta Chriſtianis ſalute MXVII.

999 VEREMVNDVS II.

Veremundus II, Rex. VEremundus, eo nomine ſecundus, Ordonij tertij filius, affectato regno Legionẽſi potitus eſt, anno ſalutis humanæ DCCCCLXXXXVIIII.

In quem ducto Almanzor Maurorum rex exercitu, primo quidem congreſſu pulſus eſt, ſed inſtaurato prælio Veremundum vicit, atque in fugam vertit. In qua expeditione Legionem vrbem expugnauit. Aggreſſus exinde prouinciam Galliciæ, Compoſtellanam diripuit eccleſiam. A corpore tamen diui Iacobi apoſtoli abſtinuit, perterritus (vt ferunt) quodam fulgore diuinitus apparente; ex eoque metu ſoluta aluo, cum incidiſſet in morbum dyſenteriæ, huic bello finem dedit. Poſt hæc autem Veremundus & Garcias, coniunctis copiis magnam Almanzori cladem intulere. Itaque parta victoria Veremundo ceſſit. Quapropter animi dolore conſternatus Almanzor, paulo poſt è vita deceſſit. Veremundus autem hac victoria elatus, ſuperbè nimis ac crudeliter erga omnes ſe habuit: & Compoſtellanum Ouetenſemq; præſules, in carcerem coniecit. Cæterum Ouetenſem paulo poſt, viſo portento quodã admonitus, liberauit: facinusq; ſuũ deteſtatus, aliis cõpenſauit officiis. Nã S. Iacobi loca ſacra, quæ ab hoſtibus diruta fuerãt, reſtituit. Duas habuit vxores: ex priore, Alfonſum filiũ: ex poſteriore, Teraſiam filiam reliquit. quumq; annis ſeptenis regnaſſet, diem clauſit extremum.

An. Chriſti.
Almanzor Rex Maurorum in Hiſpania.
Legio, Leon, Cõpoſtella, ciui.

ALFONSVS V. 1006

Alfonſus eo nomine quintus, mortuo Veremundo, in Legionis regno ſucceſſit, anno ſalu-

Alfonſus V. Rex.

An. Chriſti. tis humanæ M VI. Hic adoleſcens cum eſſet, prauo ductus conſilio, Teraſiam ſororem pertinaciſſime recuſantem, ad nuptias Abdalæ, qui Saracenis Toleti imperabat, auxilia ab eo pactus contra regem Cordubæ, compulit. Verum enimuero Teraſia virgo ſancta, infidelis viri nuptias congreſſumque detrectauit. Quæ quanquam ſæpe precibus, ſæpe minis vexata fuiſſet, mox tamen eo extincto liberata, ſeſe Deo in cœnobio perpetuo dicauit. Vrracam, Garciæ Ennici regis Aragoniæ filiam, Alphonſus duxit vxorem, ex qua liberi fuerunt, Veremundus, qui patri ſucceſſit: & Sanctia, quæ prius Garciæ filio Sanctij, Comitis Caſtellæ nupta, eo in finibus Legionis interempto, Ferdinandi matrimonium, Sanctij cognomento maioris, regis Nauarræ filij, ſecuta eſt. Qui poſtea rex Caſtellæ appellatus eſt, ac regnum Legionis per vxorem adeptus eſt. Agebatur annus vigeſimus ſextus, ex quo Alphonſus regnare cœpit, quum in oppugnatione Viſei (quod oppidum Mauri præſidio firmatum in Portugalia tenebant) telo vulneratus interijt.

Abdala rex Maurorum Toleti.

Viſeum opp.

Garcias Gundiſſaluus, Comitatui Caſtellæ, defuncto patre Sanctio (vt diximus) per hæc tempora præerat: Huic Sãctia, filia Alfonſi quinti nupta fuit. Quo in finibus Legionis interempto, principatum ſuſcepit eius ſoror Eliura, vxor Sanctij, Nauarræ regis, cognomento maioris.

Garcias Gundiſaluus, Comes Caſtellæ.

Sanctius cognomento Maior, Aragoniæ & Nauarræ rex

Sanctius ma

ra rex, mortuo Garcia Sanctio Tremulo patre, in regnum ſucceßit: vxoresque duas habuit: Primam nomine Eluiram, fœminam nobiliſsimam, ex qua Raymirum genuit, ſibi in regno Aragoniæ ſucceſſorem: qua mortua, aliam ſuperduxit, Sanctij Gondiſſalui Comitis Caſtellæ filiam, nomine Maioram: ex qua liberos habuit, Ferdinandum, poſtea Legionis & Caſtellæ regem: Garciam, Nauarræ: & Sanctium, quem nonnulli Gonſalum nominarunt. Hic rex Vaſconiæ ſiue Sobrarbæ fuit: à quibus ad hoc vſque tempus, cuiuſque prouinciæ deſcendunt ordine reges. Hic Sanctius Maior, quum cum Ferdinando filio ex vxore Sanctia filia Alfonſi eius nominis quinti, Legionis occupaßet regnum, & idem Ferdinandus patri Sanctio curam commiſiſſet, appellari voluit totius Hiſpaniæ Imperator. Mauros ſiquidem omnes à Nauarræ, Aragoniæ, Caſtellæ, Legionis, Portugaliæ, Cantabriæ, & Vaſconum finibus exterminauit: regnauitque annis quatuor & quinquaginta, dum ab humanis exceßit, anno Chriſti MXVIII. Cuius corpus ſepultū iacet in eccleſia S. Saluatoris Ouetanæ ciuitatis, apud Aſtures: Imperatricis autem eius vxoris, in eccleſia S. Ioannis de la Pennya.

An. Chriſti. ior rex Aragoniæ & Nauarræ.

Ferdinandus rex Caſtellæ. Garcias rex Nauarræ. Sanctius rex Sobrarbæ.

VEREMVNDVS. III. 1015

V*Eremundus, huius appellationis tertius, patre Alfonſo interempto, continuo in eius ſubijt*

Veremundus III. *Rex.*

An.Chriſti. *locum,anno humanæ Salutis MXV. Qui non multo poſt, orta diſſenſione inter eum & Ferdinandũ San-*

Carrion opp. *ctiæ ſororis virum,apud Carrionem oppidum, in apertum Martem prorupit:collatisq́; ſignis in acie cecidit,anno Imperij ſui decimo. Ferdinandus itaque victor effectus,vxoris ſuæ prætextu,Legionis regnum occupauit,patriq́; ſuo Sanctio, Aragoniæ Nauarræq́; regi eiuſdem curam commiſit, qui Caſtellam per Eluiram coniugem conſequutus obtinebat. Petrus quidam Compoſtellanus Archiepiſcopus, per hoc*

Petrus Archiepiſcopus Cõpoſtellen. *tempus & fide,& eruditione,& conuerſatione moribusq́; inſignis fuit:& inter cætera cum beatiſſimæ virgini Mariæ addictiſſimus haberetur, nonnulla in eius laudem compoſuit.*

Berengarius Comes Barcinonen. *Berengarius his tẽporibus, anno Ieſu Chriſti M.XVII.mortuo patre Raymundo Borrello, Comitatum Barcinonæ obtinuit. Qui adminiſtratione ſuſcepta,militarem dignitatem, cæteraſq́; virtutes principibus maximè neceſſarias,minus exercuit.Ideoq́; à Sarracenis magnam prouinciæ Tarraconen. partẽ amiſit. Liberos ex vxore ſua Guilia ſuſtulit*

Guillermus Berengarius Comes Minoreſſæ. *Raymundum Berengarium, qui in Comitatu Barcinonenſi ſucceſſit patri:Guillermum Berengarium*

Sanctius Comes Minoreſſæ. *Comitẽ Minoreſſæ:& Sanctium,qui Prior monaſterij Diui Benedicti Bagenſis,& poſt mortem fratris, Comes Minoreſſæ fuit. Obijt autem Berẽgarius anno domini MXXXV. cum adminiſtrationem regni habuiſſet annis duodeuiginti.*

FER-

An. Chriſti. 1025

FERDINANDVS I.

FErdinandus, huius nominis primus, ſuæ prætextu vxoris Sanctiæ (vt diximus) Legionis regnum occupat, anno Chriſti M.XXV. per Eluiram matrem Comitatum Caſtellæ conſequutus. Eluira namque ſucceſſerat fratri Garciæ Gondiſſaluo Comiti, cui Caſtella parebat. Et hucuſque à Pelagio primo regum Legionis & Aſturum titulus durauit, exinde Caſtellæ Legionisq́; dicti ſunt. Hic ex vxore ſua liberos habuit Sanctium, Alſonſum, Garciamq́; & Eluiram: ex pellice autem Ferdinandum, qui in collegium Cardinalium cooptatus eſt. A Mauris itaque Ferdinandus rex Conymbricam ciuitatem potioremq́; Portugalliæ partem recepit. Viuens regna diſtribuit liberis: Sanctioq́; natu maximo Caſtellam, Alfonſo Legionem Aſturiamq́; & Tranſiſimenam: filiabus Vrracæ & Eliuræ contulit Zamoram & Taurum, Alfonſo fratre id petente. Garciæ vero Galliciam & Portugalliam adminiſtrandam dedit. annoque XLVII. menſe VIII. Imperij ſui diē clauſit extremum, in ædem diui Iſidori apud Legionem illatus.

Ferdinandus Rex. Caſtellæ Legionisq́; regnorū initia. Conymbricæ capiu. Sāctius rex Caſtellæ. Alfonſus rex Legionis & Aſturiarum. Garcias rex Galliciæ & Portugaliæ.

Rodericus Viuarius, cognomento Cidus, his temporibus claruit: qui ſæpe victis acie Sarracenis Valētiam recepit, atque ſui iuris fecit. Huius res bellicæ virtute geſtæ, particulari commentario deſcriptæ circumferuntur. à quo (vt ferunt) originem trahūt

Rodericus, Cidus. Valentia ci.

An.Chriſti. *oris Hiſpaniæ ciuitate,quum in fide Chriſti proficientes,ieiunijs,orationibus & vigilijs incumberent, à Mauris martyrium acerbiſſimum fortiſſimè pertulerunt.*

889 ORDONIVS SECVNDVS.

Ordonius II. Rex. ORdonius,eo nomine ſecundus,in defuncti fratris locum ſuffectus,regnum accepit,anno ab Incarnatione Ieſu Chriſti DCCCLXXXIX. Hic prudens & ſagax,victorias plurimas contra Arabes obtinuit,totam fere Luſitaniam deuaſtauit,Alarim caſtrum occupauit:eccleſiam Legionenſem plurimis redditibus ornauit & auxit. Semel tantum à Mauris victus fuit:quo bello Legionenſis & Aſturienſis epiſcopi,viui in hoſtium poteſtatem deuenere,quorum Aſturienſis,iuſſu Abderæ Maurorum regis,apud Cordubam martyrio coronatus eſt. Hic Ordonius quatuor Comites Caſtellæ,qui tūc regi Legionis ſubijciebantur, interpoſita fide publica ad ſe vocatos,iuxta Carrionem oppidum, dolo cepit, & apud Legionem in carcere necari iuſſit.Fuerunt aūt Comites interfecti,Nunius Ferdinandus, Donus Almudus, Aluus Didacus,filius Doni: & Ferdinandus Sul.Ob quod ſcelus Caſtellæ prouincia,quæ hactenus regibus Legionis parebat,à ſubiectione ſe ſubtraxit, quoſdamque ex ſua nobilitate creauit, qui de publicis priuatiſque controuerſiis inter eos cognoſcerent : eoſque Iudices appellari placuit. Ex his

Alarin Caſtrum.

Abdera rex Maurorum Cordubæ.

Aſturienſis epiſcopus martyr.

Nunius Donus, Almudus, Aluus, Didacus, Ferdinandus Sul Comites.

his alteri Nunio Raſurauo nomen fuit, à quo Ferdinandus Conſaluus: alteri Layno Caluo, vnde Rodericus Didacus cognomento Cidus, viri bellica virtute illuſtriſsimi, originem duxere. Ordonius itaque, quum ex coniuge filios, Alfonſum Raymirumq́; reliquiſſet, anno octauo ſui principatus, menſe ſexto diem clauſit extremum. An. Chriſti.

FROILLA II. 898

FRoilla, eo nomine ſecundus, Alfonſi Magni filius, poſt mortem Ordonij ſui fratris, in ſe principatum tranſtulit, anno Salutis humanæ naturæ DCCCLXXXXVIII. Quo tamen, vt fraude quæſito (quum ad liberos Ordonij regnum pertineret) diutius frui non potuit. Nam vno poſt anno duobusque menſibus, lepræ morbo correptus interijt, quatuor relinquens filios, Alfonſum, Raymirim, Ordonium, & Froillam nomine paterno. Froilla II. Rex.

ALFONSVS IIII. 899

ALfonſus, eius nominis quartus, mortuo patre Froilla, in imperium ſucceſſit anno Chriſti DCCCLXXXXVIIII. Qui monaſterium ingreſſus, in religiõis verba iurauit, regnũq́; Raymiri fratri dimiſit: ſed paulo poſt facti pœnitens, religionẽ quã profeſſus erat aſpernatus, regnũ quo ceſſerat Alfonſus, IIII. Rex.

An. Chriſti. *repetijt. Vnde à fratre Raymiro captus, oculis effoſſis luce priuatus eſt: Ordonio filio, cui cognomen Malus, ex Imena ſuperſtite relicto, ſui regni anno V. menſe VII. At Raymirus hanc crudelitatem pietate constructi à ſe templi penſauit, in quo eum honorificè tumulauit. His temporibus prouincia Caſtellæ, à Romanis olim Caſtellorum præfectis, Caſtellæ nomen accepit: & à iudicibus à nobilitate ſua (vt diximus) creatis, regi cœpta eſt.*

Caſtellæ nomen vnde. Caſtella à Iudicibus regebatur.

904 RAYMIRIS II.

Raymirus II. Rex.

Raymiris eius nominis ſecundus, fratre Alfonſo quarto concedente, rerum potitus eſt, anno humanæ ſalutis DCCCCIIII. Hic duos habuit filios: Ordonium & Sanctium, quorum vterque deinceps poſt patrem imperarunt. Hic Raymiris ſociatus Ferdinando Gondiſaluo primo Caſtellæ Comite (quem Comitatum in feudum à rege Legionis tenuit) apud Oſmam ciuitatem, contra Arabes victoria glorioſa potitus eſt: & rurſus apud Simancas grauiſſimo bello cõmiſſo, LXXX. milibus Arabum trucidatis, Abenayrum Sarracenum, Cæſarauguſtæ regem viuum cœpit. Raymiris itaque in principatu ſuo annis vndeuiginti, duobusque menſibus regnauit, dum ab humanis exceſſit.

Ferdinandus Gõdiſaluus Comes Caſtellæ. Oſma, Sunnaca ciu. Abenayrus rex Maurorũ Cæſarauguſtæ.

Ennicus Ariſta, Aragoniæ & Nauarræ primus rex.

912 *Ennicus, cognomento Ariſta, ex Gothica gente, vel (vt alij volunt) ex Comitatu Bigorrenſi, per hæc tempora, hoc eſt, anno Domini DCCCCXII. ex monti-*

montibus Pyrenæis cum exercitu deſcendens, magnas Maurorum copias deleuit: & victor in Nauarram rediens, princeps à Nauarris & Aragonibus eligitur: vbi armorum certaminibus ardens, fatis conceſsit, & Garciam Ennicum filium reliquit. An. Chriſti.

Miron (vt diximus) filius Iamfredi ſecundi, mortuo patre per hoc tempus, anno Ieſu Christi DCCCCXII. *in Comitatu Barcinonenſi ſucceſſit. Hic per annos XVII. principatum continua pace gubernauit: liberos ex vxore tres habuit: Iamfredum, quem ſibi ſucceſſorem reliquit: Oliuanum, qui* Comes *Biſulduni, Roſsilionis & Ceritaniæ fuit: & Mironem, Gerundæ comitem & Epiſcopum. Obijt Miron Comes Barcinonæ, anno domini* DCCCCXXIX. *& filijs admodum paruulis, Sunyerum fratrem ſuum tutorem & principatus gubernatorem inſtituit.* Miron Comes Barcinonen. Oliuanus Comes Biſulduni. Miron Epiſcopus & Comes Gerunden.

ORDONIVS III. 916

ORdonius eo nomine tertius, filius natu maximus Raymiris, mortuo patre regnum ſuſcepit, anno ab aduentu Chriſti* DCCCCXVI. *Vrracam, filiam Ferdinandi Gondiſalui Caſtellæ* Comitis, *vxorem duxit. Quem Ordonium quum Sanctius eius frater, Garciæ regis Nauarræ, matris ſuæ fratris, eiusque auunculi Ferdinandi Gondiſalui opibus, è regno deturbare tentaſſet, conſiliaque non ſucceſſiſſent: Ordonius Vrracam vxorem dimiſit, aliamque ſuperduxit. Cæterum quia Gallæcia fauebat Sã-* Ordonius III. Rex.

 ctio

An. Chriſti. *ctio fratri, Ordonius congregato exercitu Gallecos perdomuit. Et quum annis XXV. regnaſſet, Veremũdum relinquens filium, naturæ conceſſit.*

Garcias Ennicus rex Aragoniæ & Navarræ. *Garcias Ennicus, patre Ennico Ariſta defuncto, in Aragoniæ regnum per hæc tempora ſucceſſit: Vir non minus armis ſtrenuus, quam vita & moribus integer. Cui nupta fuit Vrraca, fœmina virtutibus & genere nobiliſſima, ex qua natus fuit Sanctius Garcias, cognomento Abarca, ſorte (vt hiſtoria Aragonum narrat) caſo Vrracæ ventre: qui in regno ſucceſſit.*

941 ## ORDONIVS IIII.

Ordonius IIII. Rex. *ORdonius, huius nominis quartus, regnare cœpit, anno ab incarnatione Chriſti* DCCCCXXXXI. *Huic cognomentum fuit Malus, filiusque fuit Alfonſi quarti, vt diximus. Et quia regium iniuſtè ſibi nomen arrogauit, populus* Sanctium Ordo-*nij tertij filium in regem petebat: qui nõ multo poſt apud* Cordubam, *Ordonium prælio victum interemit. Quamdiu regnauerit hic Ordonius, minime ob eius temporum perturbationem conſtat: ſed ab aliquibus anni XX. ei dantur.*

Iamfredus III. Comes Barcinonen. Sunyerus Comes Vrgellẽ. Iamfredus *eo nomine tertius, his temporibus pa*tre Mirone *defuncto, in* Comitatu Barcinonæ *ſub* patruo Sunyero *tutore,* Vrgellen. *Comite, annos XVI. permanſit: ætatem vero pupillarem egreſſus, annis XIX. in principatu fuit. Hic ab humanis diſcedens,*

ſcedens, abſque liberis, dominium reliquit Borrello Sunyeri Comitis Vrgellen. filio, patrueli ſuo, quod Oliuanus eius frater ad gubernandum minus eßet idoneus, propter linguæ balbutientis impedimentũ. Non enim vocem poterat emittere, niſi prius terram manibus effodißet: vnde cognomine Abreta fuit appellatus. Obijt Iamfredus anno domini DCCCCLXIIII. Ermengaudus, Sunyeri ſupradicti Comitis Vrgelli filius, Epiſcopus Vrgellenſis, per hæc tempora claruit: vir adeo pius, vt merito in Sanctorum numerum relatus ſit. Cuius natale Kalendis Nouembris celebratur. An. Christi. Ermengaudus Epiſcopus Vrgellen.

SANCTIVS I. 961

Sanctius, eo nomine primus, Craßus ab habitu corporis cognominatus, filiusque Ordonij Tertij, regnare cœpit anno ſalutis humanæ naturæ DCCCCLXI. Hic quum tantam ſaginæ molem vix ferret, ad eamque leuandam nihil intentatum relinqueret, Cordubam Abderamari regiam, qui Sarracenis imperabat, impetrata prius ab eo pace, anno regni ſui XIII. profectus eſt. Vbi inter medicorũ experimẽta, quorũ magna turba apud Abderamarũ erat, herbæ cuiuſdam vi ad maciem deductus, haud ita multo poſt exceßit, non ſine veneni dati ſuſpicione: filium Raymirum relinquẽs. Viuens Caſtellam, quam Ferdinandus Gondißaluus à rege Legionis in feudum tenebat, ex fœdere liberam eſſe iußit. Sanctius I. Rex. Abdemarus rex Maurorum, Cordubæ. Caſtella libera à feudo Legionis.

San-

An. Chriſti. Sanctius Garcias rex Aragoniæ & Nauarræ.

Sanctius Garcias cognomento Abarca, mortuo patri in regnum ſucceßit Aragoniæ: vxoremque duxit Todam, ex qua liberos vtriuſque ſexus quinque habuit: Garciam Sanctium, qui in regnum ſucceßit: Vrracam, quæ nupſit Alfonſo regi Legionis: Sanctiam, quæ Raymiro Caſtellæ: Mariam, quæ Ordonio Legionis: & Blanquam, quæ Nugno Comiti Cantabriæ. Fuit Sanctius bellicoſißimus: ſiquidem Mauris victis, ac depulſis à Cantabris & Pyrenæorum montium finibus, ad Naiaram ciuitatem peruenit. Regnauit Sanctius, dum ab humanis diſceßit, annis LVI. filium Garciam Sanctium relinquēs hæredem: eiuſq; corpus in eccleſia S. Ioannis de la Pennya humatum eſt.

Borrellus Comes Barcinonen. Barcinonen. ciuitas à Mauris capta.

Borrellus, mortuo Iāfredo fratre patruele (vt diximus) his temporibus principatum obtinuit Barcinonæ: quo tempore Mauri ciuitatem Barcinonam Kal. Iulij, anno Christi DCCCCLXXXV. *occupauerant. ſed eodem anno Borrellus eam recuperauit, & Sarracenos á tota prouincia Barchinonenſi breui tempore eiecit: ibiq; reliquo vitæ ſuæ tempore tranquilliſſimé vixit, & finem Maurorum bellis impoſuit. Liberos ex vxore duos habuit: Raymundum Borrellum, qui patri ſucceßit, & Ermengaudum,*

Ermengaudus Comes Vrgellen.

qui Vrgelli comes fuit: principatumque tenuit annis XXVIII. obijt vero anno Christi DCCCCXCIII.

(:)

RAY-

An. Chriſti.

RAYMIRIS III. 974

RAymiris eo nomine tertius, Sanctio patre defuncto, in principatu ſucceſſit, anno humanæ ſalutis DCCCCLXXIIII. Aetatis annum agens quintum, ex conſilio matris, cum Arabibus pacem iniјt. Gundriedum Normannorum regem, littoribus Galliciæ magna claſſe appulſum, vrbesq́; & municipia vaſtantem, cum Sanctio Gundiſſaluo Caſtellæ Comite, eorum nauigijs ſuccenſis, ad vnum interemit. Interim Arabes, violata pace, quæ inter eos & Raimyrim ſancita erat, Zamoram aggreſſi funditus ſubuerterunt. Vrracam nobili ortam loco, duxit vxorem Raymiris, tametſi ætate & actibus puer, inſolentius ſe gereret: quapropter Galleci, contēpta regis ætate, Veremundum regis Ordonij filium, regem apud Compoſtellam ſibi creauerunt. Contra quem valido exercitu progreſſus Raymiris, prælio commiſſo vtrinque inuicti diſceſſere, non ſine graui vtriuſque gentis cæde. Obijt Raymiris apud Legionem ciuitatem, nullis ex ſe liberis relictis, quū regnaſſet annis XXV.

Raymiris III. Rex.

Normāni in Hiſpaniam.

Zamora ci.

Galleci contra regem.

Sanctius Gondiſſaluus, mortuo patre Ferdinando, in Comitatu Caſtellæ ſucceſſit. Ex vxore ſua ſuſcepit Garciam Gondiſſaluum, & Eluiram, quæ nupta fuit Sanctio regi Arragoniæ & Nauarræ cognomento Maiori.

Sanctius Gōdiſaluus Comes Caſtellæ.

Garcias Sāctius, Sanctij Garciæ (dicti Abarca) filius,

Garcias Sanct

An. Chriſti. lius, regnū Aragoniæ, patre fatis functo, his tēporib⁹
Elius rex Aragoniæ & Nauarra. obtinuit. Tremuli cognomen à tremore, quo futura bella præſentiſcens corripiebatur, aſſecutus eſt: tametſi in prælio fortis eſſet & intrepidus. Regnauit annis XXVIII. quū ab humanis diſceſſit. In eccleſia S. Ioānis de la Pennya ſepultus eſt, Sanctū filiū relinquens, qui in regno ſucceſſit.

Raymundus Borrellus Barcinonen. Raymundus Borrellus, in patris Borrelli demortui locū, in Comitatu Barcinonæ, per hæc tēpora ſuffectus eſt. Huic Berengariū filiū vnicū Ermeſenda vxor peperit: qui ab eo Comitatū obtinuit. Vir fuit Raymundus Borrellus, in re militari ſtrennuus. Nā ab Alfonſo Legionis rege cōtra Mauros accitus, in vlteriorē Hiſpaniā libēter profectus eſt, & præcipua parte Comitū ac mili-

Corduba ciu. tū Cathaloniæ inſtructus, iuxta Cordubā, eidē Alfonſo, magnos etiā ductāte exercitus ſe cōiūxit. Vbi cū Mauris cōflictu habito, ſtrēnuè pugnatū eſt, & victoria cōſecuta, in Cathaloniā Raymūdus Borrellus

Ermengaudus Comes Vrgellen. cū omnibus equitibus ſuis rediȷt, præter Ermengaudū fratrē ſuū, Vrgelli Comitē, qui præliū primus ingreſſus, à Mauris multis cōfoſſus vulneribus cecidit. Obiȷt aūt Raymūdus Barcinonē reuerſus, anno regni ſui XXIIII. & â parta Chriſtianis ſalute MXVII.

999 VEREMVNDVS II.

Veremundus II. Rex. VEremundus, eo nomine ſecundus, Ordonij tertij filius, affectato regno Legionēſi potitus eſt, anno ſalutis humanæ DCCCCLXXXXVIIII. In

In quem ducto Almanzor Maurorum rex exercitu, primo quidem congreſſu pulſus eſt, ſed inſtaurato prælio Veremundum vicit, atque in fugam vertit. In qua expeditione Legionem vrbem expugnauit. Aggreſſus exinde prouinciam Galliciæ, Compoſtellanam diripuit eccleſiam. A corpore tamen diui Iacobi apoſtoli abſtinuit, perterritus (vt ferunt) quodam fulgore diuinitus apparente; ex eoque metu ſoluta aluo, cum incidiſſet in morbum dyſenteriæ, huic bello finem dedit. Poſt hæc autem Veremundus & Garcias, coniunctis copiis magnam Almanzori cladem intulere. Itaque parta victoria Veremundo ceſſit. Quapropter animi dolore conſternatus Almanzor, paulo poſt è vita deceſſit. Veremundus autem hac victoria elatus, ſuperbè nimis ac crudeliter erga omnes ſe habuit: & Compoſtellanum Ouetenſemq; præſules, in carcerem coniecit. Cæterum Ouetenſem paulo poſt, viſo portento quodã admonitus, liberauit: facinusq; ſuũ deteſtatus, aliis cõpenſauit officiis. Nã S. Iacobi loca ſacra, quæ ab hoſtibus diruta fuerãt, reſtituit. Duas habuit vxores: ex priore, Alfonſum filiũ: ex poſteriore, Teraſiam filiam reliquit. quumq; annis ſeptenis regnaſſet, diem clauſit extremum.

An. Chriſti. Almanzor Rex Maurorum in Hiſpania. Legio, Leon, Gallicia, Cõpoſtella, ciui.

ALFONSVS V. 1006

Alfonſus eo nomine quintus, mortuo Veremundo, in Legionis regno ſucceſſit, anno ſalutis

Alfonſus V. Rex.

An. Chriſti. tis humanæ M VI. Hic adoleſcens cum eſſet, prauo ductus conſilio, Teraſiam ſororem pertinaciſſime recuſantem, ad nuptias Abdalæ, qui Saracenis Toleti imperabat, auxilia ab eo pactus contra regem Cordubæ, compulit. Verum enimuero Teraſia virgo ſancta, infidelis viri nuptias congreſſumque detrectauit. Quæ quanquam ſæpe precibus, ſæpe minis vexata fuiſſet, mox tamen eo extincto liberata, ſeſe Deo in cœnobio perpetuo dicauit. Vrracam, Garciæ Ennici regis Aragoniæ filiam, Alphonſus duxit vxorem, ex qua liberi fuerunt, Veremundus, qui patri ſucceſſit: & Sanctia, quæ prius Garciæ filio Sanctij, Comitis Caſtellæ nupta, eo in finibus Legionis interempto, Ferdinandi matrimonium, Sanctij cognomento maioris, regis Nauarræ filij, ſecuta eſt. Qui poſtea rex Caſtellæ appellatus eſt, ac regnum Legionis per vxorem adeptus eſt. Agebatur annus vigeſimus ſextus, ex quo Alphonſus regnare cœpit, quum in oppugnatione Viſei (quod oppidum Mauri præſidio firmatum in Portugalia tenebant) telo vulneratus interijt.

Abdala rex Maurorum Toleti.

Viſeum opp.

Garcias Gundiſaluus, Comes Caſtellæ.

Garcias Gundiſaluus, Comitatui Caſtellæ, defuncto patre Sanctio (vt diximus) per hæc tempora præerat: Huic Sãctia, filia Alfonſi quinti nupta fuit. Quo in finibus Legionis interempto, principatum ſuſcepit eius ſoror Eliura, vxor Sanctij, Nauarræ regis, cognomento maioris.

Sanctius ma

Sanctius cognomento Maior, Aragoniæ & Nauarræ rex

ræ rex, mortuo Garcia Sanctio Tremulo patre, in An. Chriſti.
regnum ſucceſſit: vxoresque duas habuit: Primam ior rex Arago
nomine Eluiram, fœminam nobiliſſimam, ex qua niæ & Na-
Raymirum genuit, ſibi in regno Aragoniæ ſucceſſo- uarræ.
rem: qua mortua, aliam ſuperduxit, Sanctij Gondiſ-
ſalui Comitis Caſtellæ filiam, nomine Maioram: ex
qua liberos habuit, Ferdinandum, poſtea Legionis & Ferdinandus rex Caſtellæ.
Caſtellæ regem: Garciam, Nauarræ: & Sanctium, Garcias rex
quem nonnulli Gonſalum nominarunt. Hic rex Vaſ- Nauarræ.
coniæ ſiue Sobrarbæ fuit: à quibus ad hoc vſque tem Sanctius rex
pus, cuiuſque prouinciæ deſcendunt ordine reges. Sobrarbæ.
Hic Sanctius Maior, quum cum Ferdinando filio ex
vxore Sanctia filia Alfonſi eius nominis quinti, Legi-
onis occupaſſet regnum, & idem Ferdinandus patri
Sanctio curam commiſiſſet, appellari voluit totius
Hiſpaniæ Imperator. Mauros ſiquidem omnes à Na
uarræ, Aragoniæ, Caſtellæ, Legionis, Portugaliæ,
Cantabriæ, & Vaſconum finibus exterminauit: reg-
nauitque annis quatuor & quinquaginta, dum
ab humanis exceſſit, anno Chriſti MXVIII.
Cuius corpus ſepultū iacet in eccleſia S. *Salua-*
toris Ouetanæ ciuitatis, apud Aſtures: Impe-
ratricis autem eius vxoris, in eccleſia S. *Ioannis de*
la Pennya.

V E R E M V N D V S. III. 1015

V*Eremundus, huius appellationis tertius, patre* Veremundus
Alfonſo interempto, continuo in eius ſubijt III. Rex.

An. Chriſti. 1025

FERDINANDVS I.

Ferdinandus, huius nominis primus, ſuæ prætextu vxoris Sanctiæ (vt diximus) Legionis regnum occupat, anno Chriſti M.XXV. per Eluiram matrem Comitatum Caſtellæ conſequutus. Eluira namque ſucceſſerat fratri Garciæ Gondiſſaluo Comiti, cui Caſtella parebat. Et hucuſque à Pelagio primo regum Legionis & Aſturum titulus durauit, exinde Caſtellæ Legionisq́ʒ dicti ſunt. Hic ex vxore ſua liberos habuit Sanctium, Alſonſum, Garciamq́ʒ & Eluiram: ex pellice autem Ferdinandum, qui in collegium Cardinalium cooptatus eſt. A Mauris itaque Ferdinandus rex Conymbricam ciuitatem potioremq́ʒ Portugalliæ partem recepit. Viuens regna diſtribuit liberis: Sanctioq́ʒ natu maximo Caſtellam, Alfonſo Legionem Aſturiamq́ʒ & Tranſimenam: filiabus Vrracæ & Eluiræ contulit Zamoram & Taurum, Alfonſo fratre id petente. Garciæ vero Galliciam & Portugalliam adminiſtrandam dedit. annoque XLVII. menſe VIII. Imperij ſui diē clauſit extremum, in ædem diui Iſidori apud Legionem illatus.

Ferdinandus Rex.

Caſtellæ Legionisq́ʒ regnorũ initia.

Conymbrica ciu.

Sāctius rex Caſtellæ.

Alfonſus rex Legionis & Aſturiarum.

Garcias rex Galliciæ & Portugaliæ.

Rodericus Viuarius, cognomento Cidus, his temporibus claruit: qui ſæpe victis acie Sarracenis Valētiam recepit, atque ſui iuris fecit. Huius res bellica virtute geſtæ, particulari commentario deſcriptæ circumferuntur. à quo (vt ferunt) originem trahũt

Rodericus, Cidus.

Valentia ci.

An. Chriſti. *Mendozæ familiæ. Raymiris filius Sanctij, cognomento Maioris, mortuo patre, per hoc tempus in regno ſucceſsit Aragoniæ. Vxorem duxit Ermiſendam, alio nomine Gilbigam, Armemacis & Bigorræ Comitis filiam: ex qua liberos habuit duos: Sanctium, qui ſucceſsit in regno: & Gondiſsaluum, qui Iaccenſis epiſcopus fuit. Habuit & filias totidem: Teraſiam, quæ nupſit Comiti Prouinciæ: & Sanctiã, quæ Comiti Toleſano. habuit præterea ſpurium nomine Sanctium, cui Ayuarium & alia oppida cum ſuis confinibus dederat, & Comitis titulo ornauerat. His temporibus occiſo Sancio, rege Vaſconiæ ſiue Sobrarbæ, abſque liberis, Raymiri Vaſcones ſeſe tradiderunt. quæ cauſa fuit, vt à Ferdinando rege Caſtellæ fratre occideretur, anno regni ſui XLVI. ab incarnatione Chriſti MLXIII. Cuius corpus, vna cum vxore ſua, requieſcit in eccleſia S. Ioannis* de la Pennya.

Mendoze familia. Raymiris rex Aragoniæ. Gōdiſſaluus, epiſcopus Iaccenſis. Sãctius, Comes Ayuarin. Sãctius, rex Vaſconiæ, ſiue Sobrarba.

Raymundus Berengarius eo nomine primus, defuncto patre Berengario, anno domini Ieſu Chriſti M.XXXV. in principatu ſiue Comitatu Barcinonæ ſucceſsit. Hic militari virtute præclarus, non ſolum partem Barcinonæ principatus à Mauris occupatam, recuperauit, ſed etiam Maurorum reges duodecim, campeſtri prælio victos, ſibi tributarios fecit: vnde ſubiugator Hiſpaniæ, ac murus Chriſtiani populi, Auguſtusq; sereniſsimus denominatus eſt. Vxores habuit duas: ex altera nomine Heliſabeta, Petrum

Raymundus Berengarius, Comes Barcinonen.

trum Raymundum, & Berengarium Raymundū: ex altera dicta Almodes, Raymundum Berengarium habuit: quorum Petrus Raymundus periјt veneno, à nouerca (vt aiunt) dato. Raymundus Berengarius itaque Comes, quum annis XLII. regnaſſet, à vita migrauit VI. Kalendas Iunij, anno Chriſti M. LXXVI. & in eccleſia Cathedrali Barcinonæ à ſe condita ſepultus fuit, vnà cum Almode coniuge, in cuius ſepulchro, quod adhuc cernitur, intus Epigrãma reconditum eſt. Hic eſt Raymundus Berengarius, Princeps Barcinonæ, Comes Gerundenſis & marchio Auſonenſis, qui mortuo patre Berengario Comite, non tantum partem Barcinonæ principatus à Mauris occupatam recuperauit, verum etiam reges duodecim Maurorum, campeſtri prælio victos, ſibi tributarios fecit: vnde cognomen ſortitus eſt, Propugnator & Murus Chriſtiani populi. *Hic vnà cum Almode Comitiſſa coniuge ſua, conſtitutiones* Cathaloniæ, *vulgo* Vſatges, *condidit. Eccleſiam hanc cathedralem Barcinonenſem, ſedente Guilaberto pontifice, ſub honore ſanctæ Crucis, ſanctæq; Eulaliæ* XIIII. *Kal. Decemb. anno ab incarnatione* Ieſu *Chriſti MLVIII. condidit, Priuilegiaq; plura conceſſit, terminos epiſcopatui præfixit, eandemq; eccleſiam pluribus muneribus redditibusq; dotauit.*

An. Chriſti.

Barcinonæ ſedis ædificatio.

Garcias rex Nauarræ.

Garcias rex Nauarræ, ex numero eiuſdem regni

An. Chriſti. ſextus, filius Sanctij, cognomento Maioris, his tempo ribus congregato exercitu Caſtellam ingreditur: cui occurrit Ferdinandus rex frater cum copijs ſuis. & inito prælio, cum Garcias inſolens eſſet, & ſuorum animos non haberet, in eo bello victus & cæſus eſt: Cui ſucceſſit Sanctius eius filius. Hic Garcias Blancam filiam genuit, quæ coniunx fuit Sanctij Regis Caſtellæ, cognomento Deſiderati.

1073 SANCTIVS II.

Sanctius, II. Rex.

SAnctius, eo nomine ſecundus, cognomento Deſideratus, mortuo Ferdinando patre, in regnum ſucceſſit Caſtellæ, anno Chriſti MLXXIII. Et non cōtentus eo, Legionis regnum ſibi vendicauit: Alfonſo fratre eiecto, qui Toletum ad regem Maurorum ſe recepit, vbi permanſit, donec Sanctio mortuo, à populis ad regni ſucceſſionem reuocatus eſt. Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, duxit vxorem. Is collectis militibus Gallaicos vicit, in eoque prælio Garciam fratrem occidit. Ipſe Sanctius dignum factis vitæ finem ſortitus eſt : nam anno ſexto ſui principatus, à Vellido dolſo per inſidias interemptus fuit.

Vellido dolfo.

Sanctius, rex Aragoniæ.

Sanctius patre Raymiro defuncto, in regno Aragoniæ ſucceſſit, ætate annorum XVIII. Fœliciam vxorem duxit, ex qua tres habuit liberos: Petrum, Alfonſum, & Raymirim: qui omnes regnarunt. Aduerſus Mauros magna prælia geſſit, de quibus multas

tas conſecutus victorias, oppida multa recuperauit, multaque condidit: ſcilicet Stellam, Lunam, Ayerbem, pluraque alia. Bellum quoque geſſit cum Garcia patruo, rege Nauarræ, quem vicit & occidit, & a Nauarræ populis rex appellari voluit. Hic in oppugnatione Oſcenſis ciuitatis, ſagitta percuſſus occubuit, anno ſui principatus XXXXV. *Cuius corpus primum in eccleſia Caſtrimontis Aragonum iacuit, exinde in monaſterium* S. *Ioannis* de la Pennya *tranſlatum fuit. Ferunt huius temporibus corpus beati Andaletij ſiue Indaletij, Almariæ ciuitatis Epiſcopi, ab eadem ciuitate, in eccleſiã ſancti* Io*annis* de la Pennya *deportatum. Hic Andaletius diui Iacobi apoſtoli fuit diſcipulus, & vnus è primis, quos in Hiſpania S.* Iacobus *ad fidem conuerterat.* An. Chriſti. Stella, Luna, Ayerbe, oppi. Andaletius epiſc. Almariæ. Indaletius, epiſ. Almariæ.

Raymundus Berengarius, huius appellationis ſecundus, per hoc idẽ tẽpus in Comitatu Barcinonæ mortuo patre ſucceſſit: caput ſtupæ cognominatus, à flaua denſaque cæſarie. Cui nupta filia Roberti Guiſcardi, Meſſanæ & Apuliæ ducis, filium Raymundum Berengarium progenuit. Erat hic Raymundus vir militaribus rebus, belliqʒ gerendi fortitudine ſtrenuus. cuius innumeris virtutibus inuidens frater Berengarius, & principatus cupiditate permotus, occultis illi ſtructis inſidijs inter Barcinonam & Gerundam, loco vocato Perxa del ſtor, *eum crudeliter occidit anno ſui regni ſepti-* Raymundus Berengarius, Comes Barcinonen.

An. Chriſti.

mo, à Chriſti Incarnatione autem MLXXXII. Cuius mortem populus vlciſci cupiens, in fratricidam arma conuertit. at Berengarius pœnitentia ductus, in pœnam peccati, Hieroſolymam profectus eſt: vnde reuertens, in itinere defecit.

Hermengaudus, Comes Vrgellenſ.
Balagurium ciui.

Huius Comitis tempore, fuit Vrgelli Comes Hermengaudus, vulgo Gerbus: homo ſtrenuus in armis: qui res præclaras geſſit, & Belagurium ciuitatem, multaq́ oppida deuictis Mauris recuperauit.

Nauarræ regũ Epilogus.
Sãctius, Rex VII.
Raymiris rex VIII.
Garcias rex IX.
Sanctius rex X.
Sanctius rex XI.
Theobaldus rex XII.
Theobaldus rex XIII.
Henricus rex XIIII.
Philippus rex XV.
Ludoicus rex XVI.
Carolus rex XVII.
Philippus II. rex XVIII.

Sanctius filius Garciæ, Nauarræ rex in ordine ſeptimus, per hæc tempora claruit: cui ſucceſſit Raymiris Roderici Cidi gener: huic Garcias Raymiris filius: deinde Sanctius Garcia progenitus, cognomento Sapiens. Poſt quem regnauit Sanctius cognomento Fortis: cui abſque liberis vita functo, Blanca ſoror ſucceſſit, quæ nupſit Theobaldo Campaniæ Comiti. Ab his Theobaldus alter procreatus, matre è viuis ſublata, regno potitus eſt: qui itidem improlis deceſſit: in eius locum ſurrogato Henrico fratre, cognomine Craſſo. Hic genuit filiam Ioannam, quam nuptui tradidit Philippo Pulchro, Frãcorum & Nauarrorũ regi: quẽ ſubſecutus eſt Ludouicus Hutinus filius natu maior. at hærede maſculo à ſe nõ relicto, Carolus, eiuſdẽ Philippi & Ioãnæ ſecũdus filius, vtrunq; regnũ vſurpauit. Quo ſimiliter infata abſq; prole cõceſſo, regni vtriuſq; adminiſtrationẽ Philippꝰ Lõgꝰ, eiuſdem Philippi tertius filius, adeptus eſt. Cumq́ nec hic liberos haberet ſuperſtites, Nauarræ regnũ

ad Io-

ad Ioannam Ludouici Hutini filiam deuenit: quæ Philippi Comitis Aureliæ vxor, maritum vi matrimonij Nauarræ regem vocauit. His ſucceßit Carolus eorum filius, ſimiliter Comes Aurelianenſis: huic autem Carolus eius filius: quo maſculis carente, Blancam filiam vnicam Martino regi Siciliæ matrimonio copularunt. At Blanca mortuo Martino, ex quo nullam ſobolem ſuſceperat, ſecundas contraxit nuptias cum Ioanne, Ferdinandi primi Aragonum regis filio: qui fuit rex XXIII. Poſt quem ſucceſſit Phœbus, XXIIII. rex, idemque vltimus, vt infra habetur. An. Christi. Philippus III. rex XIX. Carolus II. rex XX. Carolus III. rex XXI. Martinus rex XXII. Ioannes, rex XIII. Phœbus, rex XXIIII.

Dominicus, abbas Silenſis, ordinis S. Benedicti, vico Canenſi, regionis Cantabriæ, nobili loco natus, per hæc tempora vitæ ſanctimonia & miraculis clarus extitit, multaque futura prædixit: & cum ex viuis migraret, anno Domini MLXXIIII. eius anima à pueris quibuſdam viſa eſt, triplici corona refulgens, in cœlum euolare. Corpus in eodem monaſterio ſepultum eſt, cuius nomen etiamnum retinet: & Silenſe à frequentibus ſilicibus cognominatur. Dominicus, abbas Silẽſis.

ALFONSVS VI. 1079

Alfonſus, eo nomine ſextus, Sanctij ſecundi frater, quum iam regnum Legionis & Aſturum recepiſſet, à morte fratris obtinuit & Caſtellam, anno ſalutis humanæ MLXXVIIII. Toleti ciuitatẽ longa obſidione redegit in poteſtatem, eandemque Alfonſus VI. Rex. Toleta, ciu.

An. Chriſti. *Chriſtianis incolendam tradidit, vt multa alia, quæ tunc in Caſtellæ, Legionis, Portugaliæq; prouincijs à Mauris recepit. Hoc autem tempore Mauri magnis copijs inſtructi, è* Carthagine *per Hiſpaniam diſcurrentes, omnia vaſtabant: quibus obuiam miſſus infans cum ſeptem Comitibus, apud oppidum, quod*

Alcaçar de Conſuegra. Septem Comitum locus. Alcaçar de Conſuegra *vulgo dicitur, omnes ad vnum interfecti fuere. A quibus occiſis, adhuc locus ille ſeptem Comitum nuncupatur. Calamitatis huius cauſam cum rex ſuorum animis, nimia mollicie effœminatis imputaret, balnea, aliaſq; id genus illecebras, quas Mauri Toleti conſtituerant, ſuſtulit, populum ad priſtinam virtutem & ſeueritatem reducere conatus. Poſt hæc Toletanam Burgenſemq; baſilicã multis donis ornauit.* Sex *habuit Alfonſus vxores, ex quibus deterioris ſexus liberos quinq; genuit: videlicet ex Iſabella, Ludouici regis Franciæ filia, Sanctiã; nuptui traditã Comiti Roderico: qui in*

Ciudad Rodrigo. *ciuitatẽ vulgo* Ciudad Rodrigo, *nouos colonos induxit. Ex Saida filia regis* Sibiliæ, *quæ ſimul ad verũ Dei cultũ Chriſtiã; religionem tranſiens, appellata Maria eſt: Sanctiũ patrui nomine ſuſcepit: qui in acie aduerſus Sarracenos cecidit. Habuit & Vrracam ex regina Conſtancia, quæ Raymundo Berengario Comiti Toloſæ tradita, ex ipſo Comite filium*

Henricus Comes Lotharingia. *nomine Alfonſum genuit. Sed mortuo Comite, iterum nupſit Alfonſo regi Aragoniæ. Suſcepit & Alfonſus ex pellice Tareſiã, quæ nupſit Henrico Comiti*

miti Lotharingiæ, dotata Galliciæ parte, quæ Portugallia nunc appellatur, vnde Portugalliæ reges originem trahunt. Portugallia vero dicta eſt à Gallis, quaſi portus Gallorum. Nam Galli in Hiſpaniam nauigantes, Portugallo ciuitati in Oceano mari & toti regno nomen dedere. Mortuo Henrico ſucceſſit Alfonſus, qui primus eſt Portugalliæ rex appellatus, & primus Vlyſſiponam a Mauris recepit: quorum quinque ſimul regibus vno prælio ſuperatis, quinque ſcutorum, inſigne facti, monumentum poſteris reliquit. Poſt Alfonſum, in dicto regno Portugalliæ ſucceſſit Sanctius, & poſt eius mortem Alfonſus ſecundus, exinde Sanctius ſecundus, cognomento Capella, qui hæredem reliquit Alfonſum filium, huius nominis Tertium. Cui ſucceſſit Dionyſius. Hic Alfonſus Caſtellæ rex anno XLIII. naturæ conceſſit: nullo ſuperſtite filio, præter Alfonſum, quē genuit ex pellice Ximena, quum ſocius expeditionis, in Syriam communi Chriſtianorum conſilio ſuſceptæ, traieciſſet. His temporibus Vrbanus papa ſecundus, Archiepiſcopatum Toletanum primatum inſtituit totius Hiſpaniæ: ac regem Galliciæ, cum omni diœceſi S. Iacobi, anathematis vinculo ligauit, quod Epiſcopum in carcerem, inaudita cauſa, coniecerat.

An. Chriſti. | *Portugalliæ regū origo.* | *Portugallia vnde.* | *Alfonſus primus rex Portugalliæ.* | *Vlyxibona ciui.* | *Inſignia regū Portugalliæ.* | *Sanctius rex II.* | *Alfonſus rex III.* | *Sanctius IIII. rex.* | *Alfonſus rex V.* | *Dionyſius rex VI.* | *Toleti Archiepiſcopatus primarius Hiſpaniæ.*

Per hoc tempus Caſilda ſiue Caſilla virgo, Canonis Toleti regis Mauritaniæ gentis filia claruit, non ſine ſanctitatis opinione: quam Deus multis miraculis

Caſilda ſiue Caſilla Virgo.

An. Chriſti. culis approbatam Chriſtianis indies oſtendebat. Huius natale V. Idus Aprilis celebratur.

Petrus rex Aragoniæ.

Petrus Sanctij filius, patre adhuc viuente, Ribagorciæ & Montiſoniæ regis nomen acceperat: defuncto autem patre Aragonum regnum accepit: vxoremq́; duxit Agnetem, ex qua Petrum filium procreauit, & Iſabellam, quæ ſimul cum fratre teneris annis, & ante patris mortem vitam finiuit. Oſcam ciuitatem, ope Fortunij Lizanæ, cognomento Mace, adiutus, vi expugnauit, & Almozabenum Maurorum regem, id dedecoris vlciſci cupientem, in fugã coegit, capto Garcia fratre regis Caſtellæ, qui Mauris auxilio venerat. In cuius rei gratiam, Vrbanus papa ſecundus, decimas primiciasq́;, & omnia beneficia Iuris patronatus omnium eccleſiarum & ciuitatũ, à quibus infideles hoſtes eiecerat, vt ipſe & ſui ſucceſſores in perpetuum, quibus vellent, conferre poſſent, exceptis epiſcopatibus, conceſſit. Obijt Petrus rex abſq́; liberis, anno ſuæ ætatis XXXV. tertio Kal. Octobris, ab incarnatione Christi MCVIII. eiq́; poſt mortem ſucceſſit Alfonſus frater.

Decimæ conceſſæ Regi Aragoniæ.

Raymundus Bereng. Comes Barcinonen.

Raymundus Berengarius, eius nominis & cognominis Tertius, perempto parente Raymundo Berengario Caput ſtupæ dicto, in comitatu Barcinonæ ſucceſſit. Cuius mater orbata marito, monaſteria duo condidit: alterum ordinis S. Bernardi, in valle Mariæ Comitatus Caprariæ: alterum ordinis S. Benedicti iuxta Gerundam, quod S. Danielis appellatur:

Monaſteriũ vallis Mariæ.

in quo ſanctiſsimam agens vitam, diemq́ clauſit extremum. Fuit autem Raymundus Berengarius, vir omnium virtutum ſplendore praeclarus. Inſulam maiorem Balearium, quam Maioricam vocant, & eius ciuitatem à Mauris poſſeſſam, deuicit: quibus expulſis, inſulanos omnes ad fidem Christi reduxit Kal. Februarij, anno domini MCXIII. Verum dum hic diutius commoratur, Mauri Barcinonam, magnis copijs oppugnarunt: quo in Hiſpaniam reuerſo, dum Barcinonenſibus opem implorantibus fert ſuppetias, Genuenſes, quibus inſulae Maioricae cura demandata erat, Mauris magnum auri pondus offerentibus, ciuitatem & inſulam reſtituerunt. Barcinonam cum veniſſet, Mauros ab obſidione fugauit. Ilerdae, Dertoſae & Valenciae reges ſibi tributarios fecit. Vxorem duxit Dulciam, Gilberti Prouinciae Mediolaniq; Comitis filiam, quae duos peperit filios: Raymundum Berengarium, qui mortuo patre in Comitatum ſucceſsit: & Berengarium, qui Comes Prouinciae fuit, filiamq; procreauit Berengariam, quae nupſit Alfonſo eius nominis ſexto, regi Caſtellae, Legionis & Toleti. Obijt aetate poſtrema iam ſenio retardatus, anno quinquageſimo principatus ſui, ab incarnatione Christi MCXXXI. Hoſpitalis Hieroſolymitani ordinis, in domo pauperum, ſibi habitus induit, quibus eius corpus inuolutum iacet in monaſterio Riuipulli.

An. Christi. Monaſterium S. Danielis. Balearis, inſula.

Odo Epiſcopus Vrgellenſis, claro genere Comitum

Odo, epiſc. Vrgellen.

An.Chriſti. tum Pallarienſium, & glorioſo ſanguine Barcinonenſium, & magnanimorum Aquitaniæ Comitum ortus, hac tempeſtate claruit: qui vita & conuerſatione ſanctiſſimus, ob meritorum ſuorum excellentiam, Catalogo ſanctorum aſcriptus fuit. Cuius feſtum pridie Kal. Iulij celebratur.

1106 ALFONSVS VII.

AlfonſusVII. Rex.

ALfonſus, huius appellationis ſeptimus, rex Aragoniæ, mortuo Alfonſo ſexto, prætextu vxoris Vrracæ Alfonſi filiæ, Caſtellæ Legioniſque regnum obtinuit, anno humanæ ſalutis MCVI. Et principatibus regniſque coniunctis, Imperatoris nomine appellari voluit. Hic comparatis magnis exercitibus, Mauros à Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbili, quam nunc Calatayut Hiſpani vocant, Turiaſſone, Borgia, multiſque oppidis alijs eiecit. Condidit & plura, inter quæ Burgum Pampilonis: Numantiam vero, quam Scipio Africanus olim deleuerat, Soriam vocans reſtaurauit. Condidit & Almazanum, Berlangam, Bilforatum. Hic etſi bellicoſus, in rebus tamen diuinis negligentior: nam ſæpius equos in eccleſiis velut in ſtabulis habebat. Ideoque (vt fertur) cum Fragam oppugnaret, anno regni ſui XX. iudicio Dei repente occiſus, nec mortuus nec viuus apparuit, abſque liberis, anno domini MCXXVI. Claruit per hæc tempora Ioannes cognomento Ortega, Quintana oppido Burgenſis ditionis oriun-

Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbilis, Calatayut ciu. Turiaſſone, Borgia, Burgum, Pampilon, Soria, Numantia, Almazana, Berlāga, Bilforatū ci.

Ioannes Ortega.

oriundus, qui ob vitæ ſanctitatem, Chriſti confeſſoribus connumerari meruit. eius feſtum quarto nonas Iunij *celebratur.* An. Chriſti.

ALFONSVS VIII. 1126

A*Lfonſus, eo nomine octauus, filius Raymundi Berengarij Comitis Toloſæ, & Vrracæ, Alfonſi ſexti Legionis Caſtellæq; regis filiæ, mortuo Alfonſo Septimo Aragoniæ rege, qui prætextu vxoris* Vr*racæ, Legionis* C*aſtellaque regna ſuſceperat, in eius locum ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCXXVI. liberoſque habuit ex* V*rraca vxore,* S*anctium, qui rex Caſtellæ: Ferdinandum, qui* R*ex Legionis fuit: & Heliſabetam. Ex Berenguella conſorte ſecunda, Raymundi* C*omitis Barcinonæ filia, Beatricem, Ludouico* VII. *regi Franciæ collocatam. Hic Alfonſus ab expeditione Hieroſolymitana rediens, quum domum applicuiſſet, anno quinquageſimo poſt initum regnum, morbo conſumptus eſt ad Baezam, ſub arbore quadam montis, cui nomen eſt vulgo de Muladar.* Alfonſus VIII. Rex. Ferdinandus II. Rex Legionis.

Auicenna Hiſpalenſis, medicæ artis ſcientiſſimus, per hæc tempora claruit: & Auerrois Cordubenſis, qui multo plura, quam cæteri Arabum, in Ariſtotelem commentatus eſt. Auicenna, Auerrois medici.

Raymiris filius S*anctij, mortuo fratre Alfonſo, per hæc tempora in regno ſucceſſit, à proceribus Aragoniæ electus. Hic iam diu in* G*allia, in mona-* Raymiris rex Aragoniæ.

ſterio

An. Chriſti. ſterio S. Pontij de Tomerijs, religiōi S. Benedicti ſeruiebat: & impetrata à ſummo Pontifice facultate, vxorem duxit filiam Comitis Peitei, ex qua vnicam progenuit Petronellam filiam, quā Raymundo Barcinonenſium Comiti in vxorem dedit, & Aragoniæ regno dotauit. Hic Raymiris in Oſcenſi ciuitate magnam ædificauit eccleſiam, quæ S. Petri veteris dicitur: vbi monachos S. Benedicti ordinis cum redditibus inſtituit, & in ea poſt reſignationem regni, ad vltimum vitæ diem permanſit: ibiq; ſepultus eſt anno MCXLVII. regni vero XIX. Raymundus, mortuo patre Raymundo Berengario, Comitatum Barcinonæ, per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti M. CXXXI. accepit. Ei nupta fuit Petronilla alias Vraca (vt Iacobus Marquilles ait) Raymiris monachi Aragonum regis filia, ex qua ſuſcepit Alfonſum, qui patri ſucceſſit: & Sanctium Roſillionis & Ceritaniæ Comitem, filiasq; totidem: Dulciam, quæ Sanctio regi Portugalliæ nupta fuit, Alteram Hermengaudo Comiti Vrgellen. collocatam. Hic Raymundus, mortuo rege Raymiro ſocero, prætextu vxoris in regno Aragoniæ ſucceſſit. Veruntamen non regis ipſe, ſed principis Aragoniæ nomen aſſumpſit. Nam Raymiris rex Aragoniæ, ſocer ipſius, ijs conditionibus regnum renunciauit, vt non rex, ſed princeps diceretur, & Comes Barcinonæ: In prælijs vero armis ſiue inſignibus eiuſdem Comitis vteretur, quæ ſunt in cāpo aureo baculi quarto rubri. Almeriam ciuitatem,

Eccleſiæ S. Petri veteris Oſcen. ædificatio.

Raymūdus, Comes Barcinonen.

Sāctius Comes Roſillionis & Ceritaniæ.

Sāctius, rex Portugalliæ.

Hermengaudus Comes Vrgellen.

Cathaloniæ cū Aragonia vnio.

Barcinon. inſignia.

Abde-

Abderam priſcis temporibus nuncupatam, ad Alfonſum Caſtellæ regem ſororium ſuum, cõtra Mauros inſtructo exercitu profectus, VI. Kal.*Nouemb. anno Chriſti* MCXLV.*Dertoſam pri.* Kal. *Ian.* MCXLVIII.*Ilerdam & Fragam ciuitates,* Kal. *Nouemb.* MCXLIX.*& alia plura loca á Mauris occupata recuperauit, eorum regibus occiſis. Trecentas eccleſias ædificauit, & magnis reditibus dotauit: fuit enim princeps Chriſtianiſſimus, & in rebus, quæ diuinum cultum fidemque catholicam augere videbantur, tam liberalis, quam feruens & pius. Hic Berengario fratre á ſuis populis occiſo, Comitatum prouinciæ recepit: & in necis eius vltionem, Arletũ ciuitatem & alia complura oppida caſtellaque deleuit. Hinc in Hiſpaniam reuerſus, obijt apud Gerũdam ciuitatem in Burgo, qui dicitur S. Danielis, imperij ſui* XXXVI. VIII.*Idus Aug. anno domini* M. CLXII.*Cuius corpus in monaſterium Riuipulli delatum, honorifice ſepultum fuit. poſt cuius mortem Alfonſus eius filius, in regno Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.*

An. Chriſti. Almeria, Abdera, ci. Dertoſa, Ilerda, Fraga, ci.

Comitatus Prouinciæ cũ Cathalonia.

Barcinonæ Comitũ Epilogus, poſt Carolum Magnum Imperatorem.

Barcinonæ Comitum epilogus.

Iamfredus I.	*annis LX.*
Iamfredus II.	*annis XXVII.*
Miron III.	*annis XVII.*
Iamfredus IIII.	*annis XXXV.*

An. Chriſti. *Borrellus V. annis LX.*
Raymundus Borrellus VI. annis XXIIII.
Berengarius VII. annis XXXVIII.
Raymundus Bereng. VIII. annis XLII.
Raymundus Bereng. IX. annis VII.
Raymundus Bereng. X. annis L.
Raymundus princeps Aragoniæ & Comes Barcinonæ. XI. annis XXXVI.

Monaſteriũ S. Crucum in Cathaloniq. Guillermus Raymundus de Mõtcada. Galerandus pinos. Poncius de Cabrera. Petrus Alemany. Oldegarius Epiſcopus Barcinonen.

Per hoc tempus monaſterium Sanctarum Crucũ in Catalonia, ordinis S Bernardi, à Guillermo Raymundo de Montcada, Galerando de piños, Poncio de Cabrera Vicecomite, & Petro Alemanij conſtructum fuit, qui ſuis ſumptibus illud dotauerunt.

Oldegarius Tarraconenſis Archiepiſcopus, Barcinonenſisque adminiſtrator ſiue Epiſcopus per hoc idem tempus, fide, doctrina ac miraculis plurimum valuit: obijtq́; Barcinonæ in Cathedrali eccleſia ſepultus, anno ab Incarnatiõe Chriſti MCXXXVI. ſexta Martij. Cuius anniuerſariũ quolibet anno, dicta die, in eadem eccleſia celebratur.

1176 SANCTIVS III.

Sanctius III. Rex.

SAnctius eo nomine tertius, cognomento Deſideratus, filius Alfonſi Octaui, mortuo patre in Caſtellæ regno ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCLXXVI. Hic viuente adhuc patre vxorem duxit Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, ex qua filium vnicum

nicum nomine Alſonſum genuit. Ordinem militum de Calatraua inſtituit, in regione Toletana, loco & prouincia Calatraua, vbi cœnobium templariorum fuerat. quumque vno tantum regnaſſet anno, diem clauſit in Arabia pro Chriſtiana fide, in ea fortiter bellum gerens, vt quidam ſcribunt. Alſonſus ſiue Ildefonſus, Raymundi principis Aragoniæ filius, primus fuit rex Aragonum, & Barcinonæ Comes, poſt principatuum vnionem, appellatus eſt. Multa ac præclara opera edidit: Monaſterium Populeti in Catalonia à fũdamentis ædificauit ac dotauit. Turolium ciuitatem condidit, & Ruſsilionem, quam Perpinianum vocant: vel potius reſtaurauit: nam Turolium vulgo Tuyr, Turruptia, ſiue Tintana olim appellabatur: Perpinianum vero, antiquitus Ruſsinum, vulgo Roſsellon. Vxorem duxit Sanctiam, Alſonſi Caſtellæ regis dicti Imperatoris filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſex habuit: Petrum, qui in regno Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſsit: Alſonſum, qui Comes Prouinciæ: & Ferdinandum, primo monachum Populeti, deinde Abbatem montis Aragonum. filias totidem: Conſtantiam, quæ Vngariæ regis vxor fuit: quo mortuo, Frederico nupſit Romanorum Imperatori: Leonoram, Comiti Toloſano traditam: & Sanctiã, filij Comitis Toloſæ cõiugem. Obijt Alſonſus rex, quũ annis XXXIIII. regnaſſet, in oppido Perpiniano.

An. Chriſti. Calatrauæ ordinis Inſtitutio.

Alſonſus rex Aragoniæ.

Populeti monaſterium.

Turiolum, Roſsilonum, Perpinianũ, ciu.

Turruptia Tintana, Tuyr, Ruſsinum, Roſſellon, ci.

Alſonſus, Comes Prouinciæ.

An.Chriſti. VII.Kal.Maij, anno Chriſti MCXCVI. ſepultus in monaſterio Populeti.

Berengarius Archiepiſc. Tarraconen. Anni incarnationis in chartis & inſtrumentis.

Berengarius de villa mulorum, Archiepiſcopus Tarraconæ, per hoc tempus, cum ſuffraganeis ſuis Concilium apud Tarraconem celebrauit, anno Chriſti MCLXXX. cuius & Concilij conſtitutione, annus Dominicæ incarnationis in chartis & inſtrumētis notariorum ſcribi præceptus eſt, quum antea anni Francorum regum ſcriberentur.

1177 ALFONSVS IX.

Alfonſus IX. Rex.

Alfonſus, huius nominis nonus, cognomento Bonus, Sanctio patre mortuo, Caſtellæ regnum obtinuit, anno ab incarnatione Chriſti MCLXXVII. Hic in Arabas bellum mouit, qui per id tempus Hiſpaniam vlteriorem ex Mauritania inuaſerunt, anno domini MCCXII. Sed primo parum proſperè: nā

Bætica Granata, prou.

Sarraceni Bæticam, quæ nūc Granatæ eſt regnum, ſubegerunt, tenueruntque iam inde prouinciam ipſam, vſque ad ætatem Ferdinandi eius nominis quinti. Mox Alfonſus ordinem militum S. Iacobi de Spa-

S. Iacobi de Spata ordinis inſtitutio. Vbeda, ci.

ta inſtituit, & auctis opibus, ingenti prælio Sarracenos vicit. Vbedāq; ciuitatē XII. Kal. Aug. anno Chriſti MCCXII. recuperauit: Miramolinū Maurorū ducē, cōmiſſo ad Toloſam prælio vicit, in quo ducēta milia Arabū rumor eſt cecidiſſe, & crucē è cœlo apparuiſſe, ex quo prælio triumphum Petrus Aragonum rex obtinuit. Eo tempore Alfonſus Rodericū præſulem

lem Toletanum Romam miſit, ad impetrandas in expeditionem contra Mauros collationes. Vxorem duxit Alfonſus Leonoram, Henrici regis Angliæ filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſeptem genuit: Sanctium, qui puerilibus annis: Ferdinandum, qui adulta iam ætate in fata conceſſerunt: Henricum, qui patri ſucceſſit: Blancam, quæ nupſit Ludouico cognomine VII. regi Francorum, ex quo Ludouici regis Francorum, qui poſt mortem conſecratus eſt, mater efficitur. Ad hæc Berengariam, quæ iuncta fuit Alfonſo Legionis regi: Vrracam, quæ regi Portugalliæ: & Leonoram, quæ regina fuit Aragonum, vxorque Iacobi Aragoniæ regis. Alfonſus itaque anno XXXVIII. ex quo regnare cœperat, diem clauſit extremum. An. Christi. Rodericus Archiepiſc. Toletanus.

Dominicus vir ſanctitate inſignis, ac religionis Chriſtianæ quaſi matutinum ſydus, per hæc tempora in Caligurio ciuitate Hiſpaniæ natus, ex Canonico regulari à Deo vocatus, cum XII. fratribus ſocijs prædicatorum ordinem incredibili feruore fundauit, qui per Honorium tertium Pōtificem maximū, anno Chriſti MCCXVIII. approbatus & confirmatus fuit. Dominicus, pater prædicatorum.

Petrus, filius Alfonſi Aragoniæ regis, annum agens XX. mortuo patre, per hoc idem tempus gubernacula regni Comitatusq́; Barcinonæ ſuſcepit. Cui nupta fuit Maria Guillermi Montiſpeſſulani filia, & Conſtantinopolitani Imperatoris neptis, ex Petrus, Rex Aragoniæ.

An. Chriſti. *qua Iacobum filium vnicum Kal. Febru. anno domini* MCXCVI. *in Montepeſſulano habuit: & ex pellice Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit. Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud* Idubedam *ciuitatem, quæ nunc* Vbeda *dicitur, contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit: qui quum in bello gerendo fortiſſimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azynei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S. Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus, habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes, à ſuis longè remotus, inſequitur, ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſſimè pugnans, occiſus eſt, anno Chriſti* MCCXIII. *& regni ſui* XVII. *Cui* I*acobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.*

Guillermus Raymundus de Mõtcada.

Idubeda, Vbeda, ciu.

HENRICVS I.

1215

Henricus, I. Rex.

HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo, in eius locum ſuffectus eſt, anno ſalutis humanæ MCCXV. Is biennio poſt apud Palentiam vrbem, dum cum ſodalibus luderet, coctо latere fortuito vulnus in capite accepit: ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis. His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniã pro-

Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniã.

profectus

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto inuiſeret. Cui Henricus Berengariam ſororem, Alfonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iunxit. An. Chriſti.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Barcinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. CCXXIX. expulſis Sarracenis recuperauit, inſulam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum exercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fugatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq́ue, Murciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxorem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis filiam, ex qua Alſonſum progenuit filium, qui iuuenis è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa, ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confirmari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quāobrem vxorem duxit Hiolesiam, ſiue Ardeuram, Vngariæ regis filiā, ex qua filios peperit tres: Petrū, qui patri ſucceſsit in Aragoniæ regno & Valenciæ, principatuque Barcinonæ: Iacobū, qui rex fuit Balearium; id eſt, Maioricarum, Comeſque Roſſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani: & Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus prælium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Peperit & filias quinque Iſabellam, quę conſors fuit Philippi

Iacobus rex Aragoniæ.

Maiorica à Mauris recepta.

Valencia capta.

Iacobus Rex Maioricarū.

Sanctius, Archiepiſcop. Toleti.

An. Chriſti. lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Ruſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xericæ fecit, in regno Valentiæ. Ex alijs vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixar obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Caſtrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obijtq; Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.

Ius regum Francorũ Cathalonia trãſtulit ad reges Aragonũ.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(∴)

FER-

An.Chriſti. 1217

FERDINANDVS III.

Ferdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſſit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII. vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Bætica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſſime geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis editā iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorā procreauit. Hic quum annis XLV. regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Ferdinandus III. Rex.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſsiponenſi in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio nono papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

An. Chriſti.

Bernardus presbyter Cõpoſtella.

Bernardus, presbyter Compoſtellanus, iuris vtriuſque eruditiſſimus, per hoc idem tempus claruit. Conſcripſit in iure Canonico quædam laudẽ digniſſima, quæ in magna habentur auctoritate. Item ſuper quinque libris Decretalium, lib. 5.

Raymundus de Pennya forti, Barcinonen.

Raymundus de pennya forti, natione Cathalanus, ordinis prædicatorum, Tertius magiſter generalis hac ætate claruit, in diuinis ſcripturis ſufficienter edoctus, ac Iuris Canonici ſcientia inſtructus: ſcripſit in decretales lib. 5. Item ſummæ de Caſibus lib. 3. Conſtitutiones ordinis lib. 1.

Hugo Barcinon Cardinalis.

Hugo Barcinonenſis, ordinis prædicatorum, & S. Sabinæ Cardinalis presbyter, vir doctrina ac vitæ ſanctitate conſpicuus, per hoc tempus in magna fuit exiſtimatione. ſcripſit in totum vetus ac nouum teſtamentum lib. LXXIII. & ſummam de Caſibus valde vtilem, Religionis ordinationes & conſtitutiones ſub regulari obſeruantia in ordinem extantem redegit.

1262 ## ALFONSVS X.

Alfonſus, X. Rex.

ALfonſus, huius appellationis decimus, Ferdinando patri ſucceſſit anno ſalutis humanæ MCCLXII. Vxoremque duxit Violantam, Iacobi Aragonum regis filiam, ex qua filiam primo Berengariam, mox liberos alios ſeptem habuit: Ferdinandum

Cerdæ familia.

cognomento dela Cerda, cui Blanca diui Ludouici regis Francorum filia nupſit, & patre viuente ab humanis

humanis diſceſſit, ex vxore relinquens Alfonſum & Ferdinandum de la Cerda, *à quibus domus* de la Cerda *originem trahit:* Sanctium, *qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motifferrati filiam duxit vxorem, & multa contra Mauros bella fortiſsimè geſſit: poſtremo Iacobum, Petrum, Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum, quas vocant Partidas, alijs inſuper abditis illuſtratisque ſenſibus, vt ex vſu videbatur, in volumen redegit. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in eius fide perſtitit: vnde priuilegio conſecuta eſt, vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit, in dotem filiæ Beatricis, quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit, ne cogerentur conuentibus adeſſe, qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur, quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Impeatore ſententijs, ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret, vitandi belli cauſa. Anno XV. poſt electionem ſuam, ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni, anno Chriſti MCCLXVIII. ex Aphrica ſoluētes vtraſque Hiſpanias opprimūt: ſed Chriſtiani Crucesignati, eos facta irruptione maxima cæde profligarūt. Hic Alfonſus Aſtronomiā ſideralēque ſciētiā profitebatur, vnde ab eo tabulæ extāt Alfōſinæ. Imperatorē*

An. Chriſti.

Legū Hiſpaniarum, quas partidas vocāt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

An. Chriſti. *tum Pallarienſium, & glorioſo ſanguine Barcinonenſium, & magnanimorum Aquitaniæ Comitum ortus, hac tempeſtate claruit: qui vita & conuerſatione ſanctiſsimus, ob meritorum ſuorum excellentiam, Catalogo ſanctorum aſcriptus fuit. Cuius feſtum pridie Kal. Iulij celebratur.*

1106 *ALFONSVS VII.*

Alfonſus VII. Rex.

*A*LFONSUS, *huius appellationis ſeptimus, rex Aragoniæ, mortuo Alfonſo ſexto, prætextu vxoris Vrracæ Alfonſi filiæ, Caſtellæ Legionisque regnum obtinuit, anno humanæ ſalutis MCVI. Et principatibus regnisque coniunctis, Imperatoris nomine appellari voluit. Hic comparatis magnis exercitibus, Mauros à Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbili, quam nunc* Calatayut *Hiſpani vocant, Turiaſſone, Borgia, multisque oppidis alijs eiecit. Condidit & plura, inter quæ Burgum Pampilonis: Numantiam vero, quam Scipio Africanus olim deleuerat, Soriam vocans reſtaurauit. Condidit & Almazanum, Berlangam, Bilforatum. Hic etſi bellicoſus, in rebus tamen diuinis negligentior: nam ſæpius equos in eccleſiis velut in ſtabulis habebat. Idéoque (vt fertur) cum Fragam oppugnaret, anno regni ſui XX. iudicio Dei repente occiſus, nec mortuus nec viuus apparuit, abſque liberis, anno domini MCXXVI. Claruit per hæc tempora* Ioannes *cognomento Ortega, Quintana oppido Burgenſis ditionis oriun-*

Cæſarauguſta, Tudela, Daroca, Bilbilis, Calatayut ciu. Turiaſſone, Borgia, Burgum, Pampilon, Soria, Numantia, Almaẓana, Berlāga, Bilforatū ci.

Ioannes Ortega.

oriundus, qui ob vitæ ſanctitatem, Chriſti confeſſoribus connumerari meruit. eius feſtum quarto nonas Iunij celebratur. An. Chriſti.

ALFONSVS VIII. 1126

Alfonſus, eo nomine octauus, filius Raymundi Berengarij Comitis Toloſæ, & Vrracæ, Alfonſi ſexti Legionis Caſtellæq; regis filiæ, mortuo Alfonſo Septimo Aragoniæ rege, qui prætextu vxoris Vrracæ, Legionis Caſtellæque regna ſuſceperat, in eius locum ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCXXVI. liberosque habuit ex Vrraca vxore, Sanctium, qui rex Caſtellæ: Ferdinandum, qui Rex Legionis fuit: & Heliſabetam. Ex Berenguella conſorte ſecunda, Raymundi Comitis Barcinonæ filia, Beatricem, Ludouico VII. regi Franciæ collocatam. Hic Alfonſus ab expeditione Hieroſolymitana rediens, quum domum applicuiſſet, anno quinquageſimo poſt initum regnum, morbo conſumptus eſt ad Baezam, ſub arbore quadam montis, cui nomen eſt vulgo de Muladar. Alfonſus VIII. Rex. Ferdinandus II. Rex Legionis.

Auicenna Hiſpalenſis, medicæ artis ſcientiſſimus, per hæc tempora claruit: & Auerrois Cordubenſis, qui multo plura, quam cæteri Arabum, in Ariſtotelem commentatus eſt. Auicenna, Auerrois medici.

Raymiris filius Sanctij, mortuo fratre Alfonſo, per hæc tempora in regno ſucceſſit, à proceribus Aragoniæ electus. Hic iam diu in Gallia, in mona- Raymiris rex Aragoniæ.

ſterio

An. Chriſti. ſterio S. Pontij de Tomerijs, religioſi S. Benedicti ſeruiebat: & impetrata à ſummo Pontifice facultate, vxorem duxit filiam Comitis Peitei, ex qua vnicam progenuit Petronellam filiam, quã Raymundo Barcinonenſium Comiti in vxorem dedit, & Aragoniæ regno dotauit. Hic Raymiris in Oſcenſi ciuitate magnam ædificauit eccleſiam, quæ S. Petri veteris dicitur: vbi monachos S. Benedicti ordinis cum redditibus inſtituit, & in ea poſt reſignationem regni, ad vltimum vitæ diem permanſit: ibiq; ſepultus eſt anno MCXLVII. regni vero XIX. Raymundus, mortuo patre Raymundo Berengario, Comitatum Barcinonæ, per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti M. CXXXI. accepit. Ei nupta fuit Petronilla alias Vraca (vt Iacobus Marquilles ait) Raymiris monachi Aragonum regis filia, ex qua ſuſcepit Alfonſum, qui patri ſucceſſit: & Sanctium Roſillionis & Ceritaniæ Comitem, filiasq; totidem: Dulciam, quæ Sanctio regi Portugalliæ nupta fuit, Alteram Hermengaudo Comiti Vrgellen. collocatam. Hic Raymundus, mortuo rege Raymiro ſocero, prætextu vxoris in regno Aragoniæ ſucceſſit. Veruntamen non regis ipſe, ſed principis Aragoniæ nomen aſſumpſit. Nam Raymiris rex Aragoniæ, ſocer ipſius, ijs conditionibus regnum renunciauit, vt non rex, ſed princeps diceretur, & Comes Barcinonæ: In prælijs vero armis ſiue inſignibus eiuſdem Comitis vteretur, quæ ſunt in cãpo aureo baculi quarto rubri. Almeriam ciuitatem, Abde-

Eccleſiæ S. Petri veteris Oſcen. ædificatio.

Raymũdus, Comes Barcinonen.

Sãctius Comes Roſillionis & Ceritaniæ.

Sãctius, rex Portugalliæ.

Hermengaudus Comes Vrgellen.

Cathaloniæ cũ Aragonia vnio.

Barcinon. inſignia.

Abderam priſcis temporibus nuncupatam, ad Alfonſum Caſtellæ regem ſororium ſuum, cõtra Mauros inſtructo exercitu profectus, VI. Kal. Nouemb. anno Chriſti MCXLV. *Dertoſam pri. Kal. Ian.* MCXLVIII. *Ilerdam & Fragam ciuitates, Kal. Nouemb.* MCXLIX. *& alia plura loca á Mauris occupata recuperauit, eorum regibus occiſis. Trecentas ecclesias ædificauit, & magnis reditibus dotauit: fuit enim princeps Chriſtianiſſimus, & in rebus, quæ diuinum cultum fidemque catholicam augere videbantur, tam liberalis, quam feruens & pius. Hic Berengario fratre á ſuis populis occiſo, Comitatum prouinciæ recepit: & in necis eius vltionem, Arletũ ciuitatem & alia complura oppida caſtellaque deleuit. Hinc in Hiſpaniam reuerſus, obijt apud Gerũdam ciuitatem in Burgo, qui dicitur S. Danielis, imperij ſui* XXXVI. VIII. *Idus Aug. anno domini* M. CLXII. *Cuius corpus in monaſterium Riuipulli delatum, honorifice ſepultum fuit. poſt cuius mortem Alfonſus eius filius, in regno Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.*

An. Chriſti. Almeria, Abdera, ci. Dertoſa, Ilerda, Fraga, ci.

Comitatus Prouinciæ cũ Cathalonia.

Barcinonæ Comitũ Epilogus, poſt Carolum Magnum Imperatorem.

Barcinonæ Comitum epilogus.

Iamfredus I.	*annis LX.*
Iamfredus II.	*annis XXVII.*
Miron III.	*annis XVII.*
Iamfredus IIII.	*annis XXXV.*

An. Chriſti. *Borrellus V. annis LX.*
Raymundus Borrellus VI. annis XXIIII.
Berengarius VII. annis XXXVIII.
Raymundus Bereng. VIII. annis XLII.
Raymundus Bereng. IX. annis VII.
Raymundus Bereng. X. annis L.
Raymundus princeps Aragoniæ & Comes Barcinonæ. XI. annis XXXVI.

Monaſteriũ S. Crucum in Cathaloniq. Guillermus Raymundus de Mõtcada. Galerandus pinos. Poncius de Cabrera. Petrus Alemany. Oldegarius Epiſcopus Barcinonen.

Per hoc tempus monaſterium Sanctarum Crucũ in Catalonia, ordinis S Bernardi, à Guillermo Raymundo de Montcada, Galerando de pinos, Poncio de Cabrera Vicecomite, & Petro Alemarij conſtructum fuit, qui ſuis ſumptibus illud dotauerunt.

Oldegarius Tarraconenſis Archiepiſcopus, Barcinonenſisque adminiſtrator ſiue Epiſcopus per hoc idem tempus, fide, doctrina ac miraculis plurimum valuit: obijtq; Barcinonæ in Cathedrali eccleſia ſepultus, anno ab Incarnatiõe Chriſti MCXXXVI. ſexta Martij. Cuius anniuerſariũ quolibet anno, dicta die, in eadem eccleſia celebratur.

1176 SANCTIVS III.

Sanctius III. Rex.

S*Anctius eo nomine tertius, cognomento Deſideratus, filius Alfonſi Octaui, mortuo patre in Caſtellæ regno ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCLXVI. Hic viuente adhuc patre vxorem duxit Blancam, Garciæ Nauarræ regis filiam, ex qua filium vnicum*

nicum nomine Alſonſum genuit. Ordinem militum de Calatraua inſtituit, in regione Toletana, loco & prouincia Calatraua, vbi cœnobium templariorum fuerat. quumque vno tantum regnaſſet anno, diem clauſit in Arabia pro Chriſtiana fide, in ea fortiter bellum gerens, vt quidam ſcribunt. Alſonſus ſiue Ildefonſus, Raymundi principis Aragoniæ filius, primus fuit rex Aragonum, & Barcinonæ Comes, poſt principatuum vnionem, appellatus eſt. Multa ac præclara opera edidit: Monaſterium Populeti in Catalonia à fundamentis ædificauit ac dotauit. Turolium ciuitatem condidit, & Ruſilionem, quam Perpinianum vocant: vel potius reſtaurauit: nam Turolium vulgo Tuyr, *Turruptia, ſiue Tintana olim appellabatur : Perpinianum vero, antiquitus Ruſinum, vulgo* Roſsellon. *Vxorem duxit Sanctiam, Alſonſi Caſtellæ regis dicti Imperatoris filiam, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſex habuit : Petrum, qui in regno Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit: Alſonſum, qui Comes Prouinciæ: & Ferdinandum, primo monachum Populeti, deinde Abbatem montis Aragonum. filias totidem : Conſtantiam, quæ Vngariæ regis vxor fuit : quo mortuo, Frederico nupſit Romanorum Imperatori: Leonoram, Comiti Toloſano traditam : & Sanctiã, filij Comitis Toloſæ cõiugem. Obijt Alſonſus rex, quũ annis XXXIIII. regnaſſet, in oppido Perpiniano.*

An. Chriſti. Calatrauæ ordinis Inſtitutio.

Alſonſus rex Aragoniæ.

Populeti monaſterium. Turiolum, Roſsilonum, Perpinianũ, ciu. Turruptia Tintana, Tuyr, Ruſinum, Roſſellõ, ci.

Alſonſus, Comes Prouinciæ.

Ty 2 VII. Kal.

An. Chriſti. VII. Kal. Maij, anno Chriſti MCXCVI. ſepultus in monaſterio Populeti.

Berengarius Archiepiſc. Tarraconen. Anni incarnationis in chartis & inſtrumentis.

Berengarius de villa mulorum, Archiepiſcopus Tarraconæ, per hoc tempus, cum ſuffraganeis ſuis Concilium apud Tarraconem celebrauit, anno Chriſti MCLXXX. cuius & Concilij conſtitutione, annus Dominicæ incarnationis in chartis & inſtrumẽtis notariorum ſcribi præceptus eſt, quum antea anni Francorum regum ſcriberentur.

1177 ALFONSVS IX.

Alfonſus IX. Rex.

ALfonſus, huius nominis nonus, cognomento Bonus, Sanctio patre mortuo, Caſtellæ regnum obtinuit, anno ab incarnatione Chriſti MCLXXVII. Hic in Arabas bellum mouit, qui per id tempus Hiſpaniam vlteriorem ex Mauritania inuaſerunt, anno domini MCCXII. Sed primo parum proſperè: nã

Bætica Granata, prou.

Sarraceni Bæticam, quæ nũc Granatæ eſt regnum, ſubegerunt, tenueruntque iam inde prouinciam ipſam, vſque ad ætatem Ferdinandi eius nominis quinti. Mox Alfonſus ordinem militum S. Iacobi de Spata inſtituit, & auctis opibus, ingenti prælio Sarracenos vicit. Vbedãq; ciuitatẽ XII. Kal. Aug. anno Chriſti MCCXII. recuperauit: Miramolinũ Maurorũ ducẽ, cõmiſſo ad Toloſam prælio vicit, in quo ducẽta milia Arabũ rumor eſt cecidiſſe, & crucẽ è cœlo apparuiſſe, ex quo prælio triumphum Petrus Aragonum rex obtinuit. Eo tempore Alfonſus Rodericũ præſulem

S. Iacobi de Spata ordinis inſtitutio.

Vbeda, ci.

lem Toletanum Romam miſit, ad impetrandas in An. Chriſti.
expeditionem contra Mauros collationes. Vxorem Rodericus
duxit Alfonſus Leonoram, Henrici regis Angliæ fili- Archiepiſc.
am, ex qua liberos vtriuſque ſexus ſeptem genuit: Toletanus.
Sanctium, qui puerilibus annis: Ferdinandum, qui
adulta iam ætate in fata conceſſerunt: Henricum,
qui patri ſucceſſit: Blancam, quæ nupſit Ludouico
cognomine VII. *regi Francorum, ex quo Ludouici*
regis Francorum, qui poſt mortem conſecratus eſt,
mater efficitur. Ad hæc Berengariam, quæ iuncta
fuit Alfonſo Legionis regi: Vrracam, quæ regi Portu
galliæ: & Leonoram, quæ regina fuit Aragonum,
vxorque I*acobi Aragoniæ regis. Alfonſus itaque an-*
no XXXVIII. ex quo regnare cœperat, diem clauſit
extremum.

Dominicus vir ſanctitate inſignis, ac religionis Dominicus,
Chriſtianæ quaſi matutinum ſydus, per hæc tempo- pater prædi-
ra in Caligurio ciuitate Hiſpaniæ natus, ex Canoni- catorum.
co regulari à Deo vocatus, cum XII. fratribus ſocijs
prædicatorum ordinem incredibili feruore funda-
uit, qui per Honorium tertium Pōtificem maximū,
anno Chriſti MCCXVIII. approbatus & confirma-
tus fuit.

Petrus, filius Alfonſi Aragoniæ regis, annum a- Petrus, Rex
gens XX. *mortuo patre, per hoc idem tempus gu-* Aragoniæ.
bernacula regni Comitatusq́; Barcinonæ ſuſcepit.
Cui nupta fuit Maria Guillermi Montiſpeſſulani fi-
lia, & Conſtantinopolitani Imperatoris neptis, ex

An.Chriſti. qua Iacobum filium vnicum Kal.Febru.anno domini MCXCVI.in Monte peſſulano habuit:& expellice Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit. Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud Idubedam ciuitatem, quæ nunc Vbeda dicitur, contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit:qui quum in bello gerendo fortiſſimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azynei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S.Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus, habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes, à ſuis longè remotus, inſequitur, ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſſimè pugnans, occiſus eſt, anno Chriſti MCCXIII. & regni ſui XVII. Cui Iacobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.

Guillermus Raymundus de Mõtcada.

Idubeda, Vbeda, ciu.

HENRICVS I.

1215 Henricus, I. Rex.

HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo, in eius locum ſuffectus eſt, anno ſalutis humanæ MCCXV. Is biennio poſt apud Palentiam vrbem, dum cum ſodalibus luderet, cocto latere fortuito vulnus in capite accepit: ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis. His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniã profectus

Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniã.

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto inuiſeret. Cui Henricus Berengariam ſororem, Alfonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iunxit. An. Chriſti.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Barcinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. CCXXIX. *expulſis Sarracenis recuperauit, inſulam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum exercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fugatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq; Murciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxorem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis filiam, ex qua Alſonſum progenuit filium, qui iuuenis è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa, ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confirmari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quãobrem vxorem duxit Hioleſiam, ſiue Ardeuram, Vngariæ regis filiã, ex qua filios peperit tres: Petrũ, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno & Valenciæ, principatuque Barcinonæ: Iacobũ, qui rex fuit Balearium; id eſt, Maioricarum, Comeſque Roſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani: & Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus prælium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Peperit & filias quinque Iſabellam, que conſors fuit Philippi*

Iacobus rex Aragoniæ.

Maiorica à Mauris recepta.

Valencia capta.

Iacobus Rex Maioricarũ.

Sanctius, Archiepiſcop. Toleti.

An. Chriſti. lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Ruſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xericæ fecit, in regno Valentiæ. Ex alijs vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixar obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Caſtrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obijtq; Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.

Ius regum Francorũ Cathalonia trãſtulit ad reges Aragonũ.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(·)

FER-

An. Chriſti.

FERDINANDVS III. 1217

Ferdinandus III. Rex.

FErdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſſit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII. vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Bætica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſſimè geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis æditã iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorã procreauit. Hic quum annis XLV. regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſſiponenſi in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio nono papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

humanis diſceſsit, ex vxore relinquens Alfonſum & Ferdinandum de la Cerda, *à quibus domus* de la Cerda *originem trahit: Sanctium, qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motiſſerrati filiam duxit vxorem, & multa contra Mauros bella fortiſsimè geſsit: poſtremo Iacobum, Petrum, Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum, quas vocant Partidas, aliјs inſuper abditis illuſtratiſque ſenſibus, vt ex vſu videbatur, in volumen redegit. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in eius fide perſtitit: vnde priuilegio conſecuta eſt, vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit, in dotem filiæ Beatricis, quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit, ne cogerentur conuentibus adeſſe, qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur, quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Imperatore ſententijs, ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret, vitandi belli cauſa. Anno* XV. *poſt electionem ſuam, ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni, anno Chriſti* MCCLXVIII. *ex Aphrica ſoluẽtes vtraſque Hiſpanias opprimũt: ſed Chriſtiani Crucesignati, eos facta irruptione maxima cæde profligarũt. Hic Alfonſus Aſtronomiã ſideralẽque ſciẽtiã profitebatur, vnde ab eo tabulæ extãt Alfõſinæ. Imperatorẽ*

An. Chriſti.

Legũ Hiſpaniarum, quas partidas vocãt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

An. Christi. torem Conſtantinopolitanum à Sultano captum, ingenti ære collato redemit. moriensq; hic excellens rex anno 25. principatus ſui, Murciæ condi voluit.

Petrus Portugalen. Ioannes papa XXI. Petrus Portugalen. epiſcopus Tuſculanus, medicus & philoſophus præſtantiſſimus, primò S. Romanæ eccleſiæ Cardinalis, poſtmodum papa Ioannes XXI. per hæc tempora claruit.: ſcripſit medicis non contemnenda opuſcula, inter quæ opuſculum, quod medici Theſaurum pauperum appellant. Item problematum lib. 1. Canones medicinæ lib. 1. & Epiſtolarum ad diuerſos, lib. 1.

Garcias Hiſpanus. Garcias Hiſpanus, luculentiſſimus legum explanator, tempeſtate hac etiam viguit, qui & ſuper Decretalibus egregium opus & alia plura compoſuit. Petrus filius Iacobi Aragoniæ Regis, defuncto patre, per hæc tempora in regno Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit. Huic, patre adhuc viuente, tradita fuit Conſtantia, Manfredi vtriuſque Siciliæ regis filia, cuius prætextu regna hæc Siciliæ obtinuit. Habuitq; ex ea liberos vtriuſque ſexus ſex: Alfonſum, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno: Iacobum, qui primo rex Siciliæ fuit: & Petrum, qui abſque principatu vitam degit: Iſabeæam, quæ nupſit Dionyſio regi Portugalliæ: & Conſtantiam, vel (vt alij volunt) Violantam, quæ coniunx fuit Roberti Neapolis regis. Petrus itaque, quum apud Villafrancam, oppidum Comitatus Barcinonæ permaneret, diem clauſit anno ætatis ſuæ LV. tertio Idus Nouemb.

Petrus rex Aragoniæ. Siciliæ regni vnio cum Aragonia. Iacobus, rex Siciliæ.

Nouemb. anno domini MCCLXXXVI. *cuius corpus ad monaſterium ſanctarum crucium fuit deportatum, & reconditum, Alfonſo filio in regni ſucceſſionem hærede conſtituto.* An. Chriſti.

SANCTIVS IIII. 1287

Sanctius, eo nomine quartus, adhuc viuo patre (vt fama habetur) regem Caſtellæ ſe geſſit, & mortuo ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCLXXXVII. *Contra Mauros fœliciter dimicans, eis Tariffam, olim Carteiam vocatam, ademit. Regem Feſſæ Maurum, ex Africa contra Hiſpaniam magna claſſe ſoluentem, nauali bello ſuperauit. Mariam infantis Alfonſi filiam, cognomento de Molinà, fratriſq; Ferdinandi tertij, vxorem duxit, liberoſq; quatuor, Ferdinandum, Petrum, Philippum, & Henricum ex ea procreauit. Is itaque quum annis regnaſſet* VIII. *fato functus eſt.* Sanctius IIII. Rex. Tariffa, Carteia ciu. Molinæ familia.

Alfonſus, huius appellationis ſecundus, Petro patre defuncto, per hæc tempora in Aragoniæ regno Comitatuq; Barcinonæ ſucceſſit. Homo liberalitate fortitudineq; præſtantiſſimus fuit, & ideo Largus cognominatus. Iacobum patruum, qui aduerſus Petrum regem Aragonum patrem ſuum, Gallis adhærebat, regno Maioricarum priuauit. quo regno potitus, alteram Balearium, quæ Minorica appellatur, depulſis ab inſula Sarracenis, ditioni ſuæ ſubegit. Alfonſus II. rex Aragoniæ. Maioricarũ regnum cum Aragonia. Minorica, Minorca inſula.

Vxo-

An. Chriſti. *Vxorem nunquam duxit, ideoque Caſtus cognominatus: & ſic moriens anno ætatis ſuæ* XXVII. *abſq; liberis, Barcinonæ* XV. *Iulij, Iacobum fratrem Siciliæ regem hæredem inſtituit, anno Chriſti* MCC
1292. LXXXXII. *in eccleſia monaſterij fratrum minorũ Barcinonæ, in tumulo matris ſepultus.*

1295.

FERDINANDVS IIII.

Ferdinandus IIII. Rex.

FErdinandus Sanctij filius, cognomine quartus, regnum accepit anno ſalutis humanæ* MCC LXXXXV. *quod annum agens nonum, per matrem adminiſtrabat. Vnde huius pueritia, illius ſexu contempto, plures in eum arma ſumpſerunt. Nam contra Alfonſum* dela Cerda, *qui ſe Caſtellæ regẽ dictitabat, ac reges Nauarræ, Portugalliæ, & Aragoniæ, grauia bella per legatos geßit. Ex Conſtantia Portugalliæ regis filia, Alfonſum genuit, qui Caſtellæ regno ſucceßit: & Leonoram, quã Aragoniæ regi Alfonſo locauit. quumque annis* XIII. *regnaßet, & nocte quadam dormire crederetur, in fata admodum iuuenis corruit.*

Dionyſius, Rex Portugalliæ.

Militum Ieſu Chriſti ordinis Inſtitutio.

Alfonſus Rex Portugalliæ.

Dioniſius, Alfonſi decimi, regis Caſtellæ Legionisque nepos, his temporibus in Portugallia regnabat, qui milites Ieſu Chriſti, ſub ordine Ciſtercienſi, apud oppidum Tomarium Luſitaniæ inſtituit ſub magiſtro. Dicto regi ſucceßit Alfonſus, huius nominis quartus, eius filius ex vxore ſua Iſabella

bella, Petri Aragonum regis filia. Alfonſo autem Petrus Ferdinandus. An. Chriſti. Petrus rex Portugalliæ.

Iacobus Siciliæ rex, filius Petri Aragonum regis, mortuo Alfonſo fratre regnum Aragoniæ principatumque Barcinonæ obtinuit, Fredericum fratrem in Sicilia regem relinquens. Vxorem duxit Mariã, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam. Cum qua nondum deflorata, ob conſanguinitatis gradum coniunctiſsimum (erat enim ſororis filia) iuſſu Romani Pontificis diuortium fecit. Exinde Blancam Caroli Neapolitanorum regis filiam duxit, ex qua liberos quinque genuit: Iacobum, cum nupſit Leonora, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filia (ſed ea intacta, ad ordinem S. Ioannis Hieroſolymitani ſe contulit: inde magiſter ordinis Monteſani electus) Alfonſum, cui Tireſia neptis Vrgelli Comitis, Guillermi Dãtẽſæ filia, nupta fuit, & Vrgelli Comitatũ prætectu vxoris obtinuit, ac in regno patri ſucceſsit: Petrũ primo Comitem Pratenſium, deinde Empuriarum: Raymundum Berengarium, Comitem Pratenſium Ribagorciarumque: & Ioannem, qui primo Toleti Archiepiſcopus, poſtea Tarraconenſis, Alexandriæque Patriarcha eſt habitus. Filias totidem: Conſtantiã quæ Emanueli regis Caſtellæ filio nupſit: Mariam, quæ Petro Caſtellæ infanti: Blancam, quæ præfuit monialibus monaſterij Xixeni, ordinis S. Ioannis. Violantam, quæ fuit conſors Tarentino principi: & Iſabellã, quæ fuit vxor Aſturiæ ducis.

Iacobus, rex Aragoniæ. Fredericus, rex Siciliæ. Guillermus Dantenſa. Petrus, Comes Emporiarum. Ioannes Archiepiſ. Toleti & Tarracon.

Ex

An. Chriſti. Ex pellice autem habuit Iacobum, qui filiam Lupi

Iacobus Comes Lunæ. Lunæ, nomine Ioannam, in matrimonium duxit: & Comitatum Lunæ cum ea accepit. Duxit præterea Iacobus rex, defuncta Blanca, Eliſendam, nobilis Petri de Montcada filiam, quæ mortuo rege, monaſterium monialium de Petris albis, ordinis S. Claræ, iuxta Barcinonam à fundamentis inſtruxit ac dotauit, & ibi requieſcit.

De Petris albis monaſterij ædificatio.

Aduerſus Federicum fratrem Siciliæ regem, nauali prælio in Siculo mari decertans, Siculos profligauit, rebusque proſperè confectis in Hiſpaniam reuerſus, cum Valentiæ conuentum celebraſſet, Barcinonæ aliquamdiu commoratus, obijt Pridie Kal. Nouemb. anno Chriſti MCCCXXVII. ætatis ſuæ LXVI. in eccleſia monaſterij ſanctarum Crucium ſepultus. Alfonſum filium hæredē & ſucceſſorem inſtituit, Iacobo primogenito abdicato, qui contra Sardos rebellantes in Sardinam à patre miſſus, expeditionem Sardiniæ, ſimul & regnorum ſucceſſionem recuſauit.

1308 ALFONSVS XI.

Alfonſus XI. Rex.

ALfonſus, huius nominis vndecimus, in patris Ferdinandi quarti locum ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCCCVIII. ductaque Maria, Dionyſii Portugalliæ regis filia, Petrum genuit: ex Leonora de Guzman pellice, Henricum & Federicum: ex his Henricum Traſtamaræ Comitem, Federicum verò diui Iacobi magiſtrum inſtituit. Præterea

Henricus Comes Traſtamaræ.

Didacum: quorum vltimos duos Petrus eorum frater interimendos curauit. Alfonſus itaque in Arabas animi impetum conuertens, aduerſus Almoacenum & Hynzephinum, Bellamarini & Granatæ reges, oppido Alcala (quod Regale vocant) recuperato, fœliciter dimicauit. Calatrauæ magiſtrum, leuibus de cauſis delatum, interfici iuſſit. Ordinem militum de la Banda, apud ciuitatem Burgenſem inſtituit. Obijt in obſidione Caſtri de Gibralter, eo die Veneris, quo dominicæ paſsionis memoriam recolimus, quum regnaſſet annis XLII.

An. Chriſti.

Militũ de la Banda, ordo.

Ordinem nouum militiæ Chriſti, ea tempeſtate Ioannes XXII. *Pont. Max. inſtituit, qui militare ſub* Chriſto *dicerentur in Luſitania, & Sarracenis reſiſterent, Baticam & Aphricam incolentibus. Huius autem militiæ præfectus in Marino, Syluenſis diœceſis oppido, locum repoſitum habet, vbi principalis domus conſtituta, & militibus omnia bona Templariorum, annuente rege Portugalliæ, conceſſa: quo liberius militiæ Chriſti vacarent. Cuius cenſor & moderator eſt abbas Archobaſiani monaſterij Ciſtercienſis ordinis, Vlyſſiponenſis diœceſis: qui conſcribendi & exautorandi milites facultatem habet.*

Militũ Chriſti ordo in Portugallia.

Alfonſus Hiſpalenſis epiſcopus, ordinis Heremitarũ diui Auguſtini, doctor celeberrimus, per hoc idẽ tempus claruit, cuius quidẽ doctrina eſt in precio. Hac etiam ætate Aluarus frater Minorũ Hiſpanus, clarus habetur.

Alfonſus, Epiſcopus Hiſpalẽſis.

Aluarus, frater Minorum.

An. Chriſti. Alfonſus rex Aragonum, Sardinia, Aragoniæ coniungitur.

Alſonſus rex Aragonum, viuente patre Iacobo in Sardiniam profectus, eam breui tempore imperio patris ſubegit: multis tamen prælijs habitis, in quibus animi fortitudinem mirabilem, & rei militaris induſtriam, & Ducis magni officium oſtentauit. Cæſaraugustæ coronam regni accepit anno Chriſti MCCCXXVII. Ex Tireſia vxore (de cuius coniugio fuit Comes Vrgelli & Vicecomes Agerenſis) liberos genuit: Petrum, qui patri ſucceſſit: Iacobum, cui Comitatum Vrgelli dedit: Fredericum & Alfonſum, & alios duos, & filiam Tireſiam. qui primis ætatis annis è vita migrarunt. Omnes Cæſaraugustæ iacet in eccleſia S. Franciſci ordinis Minorum, apud altare maius, iuxta tumulum matris. Mortuaque Tireſia ad quintum Kal. Nouemb. anno domini MCCCXXVII. Leonoram, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam, duxit vxorem, ex eaq́; genuit Ferdinandum Dertoſæ Marchionem: Ioannem, qui obijt apud auũ in Caſtella: & Conſtantiam, quæ nupſit Iacobo vltimo Maioricarum regi. Alfonſus itaque apud Barcinonam diem clauſit extremum, nono Februarij, anno Chriſti MCCCXXXVI. qui iacet Ilerdæ, in monaſterio S. Franciſci ordinis Minorum. Poſt cuius mortem, Petrus eius filius in regnis ſucceſſit. His temporibus Ioannes papa XXII. Cæſaraugustanam eccleſiam ſibi dilectam in metropolitanam erexit, aſſignatis ſibi quinque Cathedralibus eccleſiis, ex vndecim, quæ Tarraconen. ſubſunt.

Iacobus Comes Vrgelli.

Ferdinandus, Comes Dertoſæ.

Cæſarauguſtana eccleſia in Archiepiſcopatum.

Petrus

Petrus de Perpiniano, natione Cathalanus, ordi- An. Chriſti. his Carmelitarum, per hoc idem tempus claruit, & Petrus de in ſcripturis diuinis non mediocriter eruditus, ædidit Perpiniano. multa cõmendatione digna, e quibus feruntur Quæſtiones in lib. ſummarum pulcherrimæ. Item in totum pſalterium opus grande, & Sermones varij.

PETRVS. 1350

Petrus Rex.

PEtrus, *Alfonſo patre mortuo, imperij Caſtellæ Legionisq́; habenas ſuſcepit, anno à natiuitate Chriſti MCCCL. Blancam, Borbonij ducis filiam, in vxorem duxit, quam inſtigãte pellice dimiſit. Hic nota crudelitatis à multis accuſatur. nam Federicũ fratrem, diui Iacobi militiæ præfectum, obtruncauit. Rubeum Granatæ regem, hoſpitem, ſuam opem implorantem, theſauris inhians, quos ſecum aduexiſſe putabatur, iugulauit. Exinde fratres Telius, Sãctius, & Henricus ad Aragonum regem ſe recipiũt, impetratoq́; auxilio Caſtellæ fines adoriuntur. vnde Petrus Anglorum copijs adiutus, inito aduerſus Hẽricum prælio, eum regni finibus exegit. qui inſtaurato Francorum copijs exercitu, Petrum regem ſuperauit, ſtrictoq́; gladio confodit, vndeuigeſimo ſui principatus anno.*

Terræmotus maximi adeo in Hiſpania, his temporibus, id eſt, anno Chriſti MCCCLVII. *fuerunt, & præſertim Hiſpali & Cordubæ, vt maxima earum vrbiũ ædificia corruerint, ingentemq́; homi-* Terræmotus maximus. 1357

An. Chriſti. qua Iacobum filium vnicum Kal. Febru. anno domini MCXCVI. in Montepeſſulano habuit: & expellice Conſtantiam, quæ Guillermo Raymundo de Montcada nupta fuit. Hic Petrus in vlteriorem Hiſpaniam apud Idubedam ciuitatem, quæ nunc Vbeda dicitur, contra Mauros duce Miramamolino auxilium regi Caſtellæ tulit: qui quum in bello gerendo fortiſſimus haberetur, deuictis Sarracenis victoriam inſignem reportauit. Hinc Romam profectus, corona panis azynei ab Innocentio papa tertio, in eccleſia S. Pancratij coronatus eſt. Poſtea vero Roma inſtructo exercitu diſcedens, contra Simonem dominum Montisfortis & Toloſanum Comitem progreſſus, habito conflictu eos deuicit. in quo dum Gallos fugientes, à ſuis longè remotus, inſequitur, ab hoſtibus ferè ſolus interceptus, fortiſſimè pugnans, occiſus eſt, anno Chriſti MCCXIII. & regni ſui XVII. Cui Iacobus filius in regnum Aragoniæ Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit.

Guillermus Raymundus de Mõtcada. Idubeda, Vbeda, ciu.

HENRICVS I.

1215 Henricus, I. Rex.

HEnricus eo nomine primus, Alfonſi noni filius, patre mortuo, in eius locum ſuffectus eſt, anno ſalutis humanæ MCCXV. Is biennio poſt apud Palentiam vrbem, dum cum ſodalibus luderet, cocto latere fortuito vulnus in capite accepit: ex eoque biduo poſt morte occubuit abſque liberis. His temporibus Ioannes Hieroſolymitanus rex in Hiſpaniã profectus

Ioannes rex Hieroſolymæ in Hiſpaniã.

profectus eſt, vt Galliciæ apoſtoli ædem voto inuiſeret. Cui Henricus Berengariam ſororem, Alfonſo Legionis regi olim nuptam, matrimonio iunxit. An. Chriſti.

Iacobus huius nominis primus, perempto patre, vt diximus, regnum Aragoniæ Comitatumque Barcinonæ obtinuit. Fortunatus & fœlicis memoriæ, ob res magnificè geſtas, appellatus eſt. Hic ciuitatem Maioricam pridie Kal. Februarij, anno domini M. CCXXIX. expulſis Sarracenis recuperauit, inſulam totam obtinuit: Et in Hiſpaniam victor cum exercitu reuerſus, IIII. Kal. Octob. MCCXXXVIII. fugatis Mauris, Valenciam vrbem, prouinciamq́; Murciæ, vſque ad nouam Carthaginem adeptus eſt. Vxorem duxit Leonoram, Alfonſi noni Caſtellæ regis filiam, ex qua Alſonſum progenuit filium, qui iuuenis è vita migrauit: & diuortio facto à Gregorio papa, ob conſanguinitatem gradus, non ſolum non confirmari matrimonium voluit, ſed etiam diſſoluit. quãobrem vxorem duxit Hioleſiam, ſiue Ardeuram, Vngariæ regis filiã, ex qua filios peperit tres: Petrũ, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno & Valenciæ, principatuque Barcinonæ: Iacobũ, qui rex fuit Balearium; id eſt, Maioricarum, Comeſque Roſſillionis, & Ceritaniæ, ac dominus Montis peſſulani: & Sanctium, qui Toleti Archiepiſcopus prælium contra Mauros ingreſſus, occubuit. Peperit & filias quinque Iſabellam, que conſors fuit Philippi

Iacobus rex Aragoniæ.

Maiorica à Mauris recepta.

Valencia capta.

Iacobus Rex Maioricarũ.

Sanctius, Archiepiſcop. Toleti.

An. Chriſti.

Ius regum Francorũ Cathalonia trãſtulit ad reges Aragonũ.

lippi regis Franciæ, cui Carcaſſonam in dotem tradidit, quum antea ceſſiſſet iure, ſi quod ei competeret in Laletania (quæ Gottolania nunc eſt) & Ruſinone, vt habet Michael Ritius Neapolitanus. Violantam, quæ nupſit Alfonſo X. Caſtellæ regi: Conſtantiam, quæ fuit vxor Emanuelis fratris regis Caſtellæ: Mariam & Leonoram, quæ à vita paruulæ diſceſſerunt. Ex pellice vero Tereſia, Ioannis Bidauræ filia, genuit Petrum, cui caſtrum Ayerbæ dedit: & Iacobum, quem dominum caſtri Xericæ fecit, in regno Valentiæ. Ex alijs vero fœminis ſuſcepit Petrũ Ferdinandum, cui nupta fuit filia regis Nauarræ, & oppidum Ixàr obtinuit à patre, à quo titulum & cognomen accepit: & Ferdinandum Sanctium, cui oppidum Caſtrum dedit, à quo eius ſucceſſores à Caſtro cognominantur. Fuit Iacobus rex, in re militari ſtrenuus, omnique genere probitatis ornatus. Ordinem beatæ Mariæ de Mercede Barcinonæ inſtituit, ſub regula S. Dominici, interuentione Raymundi de Pennya forti, Barcinonen. generalis magiſtri ordinis S. Dominici. Obijtq; Iacobus rex Algeiræ, quod oppidum eſt Valentiæ, ætatis ſuæ LXXX. VIII. Idus Auguſti. anno ab incarnatione Chriſti MCCLXXVI. in monaſterio Populeti ſepultus.

Ordinis beatæ Mariæ de mercede inſtitutio.

(·:·)

FER-

An.Chriſti. 1217

FERDINANDVS III.

Ferdinandus, eo nomine tertius, Alfonſi Legionis regis filius, mortuo Henrico, in eius locum ſucceſſit, anno ab incarnatione Chriſti MCCXVII. vtroque regno Legionis & Caſtellæ potitus. Vir fuit in militaribus rebus ſtrenuus: nam ab omnibus fere Hiſpaniæ finibus Mauros exegit: Hiſpali, Corduba, Vandalia, & Bætica magna ex parte recuperatis: præter Granatæ regem, quem ſibi fecit ſtipendiarium. De cuius rebus fortiſſimè geſtis Rodericus Archiepiſcopus Toletanus magnam confecit hiſtoriam. Vxorem duxit Beatricem, Germanorum Imperatoris, vel (vt alij dicunt) Brabantiæ ducis filiam: quæ liberos ſex ei peperit: Alfonſum, Fredericum, Emanuelem, Philippum (qui Chriſtianam regis Daciæ filiam duxit vxorem) Sanctium, & Henricum. qua mortua, ſibi Ioannam ex Comite Pontis æditā iunxit: ex qua Ludouicum & Leonorā procreauit. Hic quum annis XLV. regnaſſet, apud Hiſpalim ciuitatem à ſe recuperatam, diem clauſit extremum, anno domini MCCLXII.

Ferdinandus III. Rex.

Hiſpalis, Corduba ci.

Antonius de Padua, ciuitate Vlyſſiponenſi in Portugallia oriundus, ordinis minorum, his temporibus claruit. Vir vtique ſanctus, & multis virtutibus decoratus: à Gregorio nono papa in ſanctorum conſortium confeſſorum honorificè relatus, cuius natale Idibus Iunij celebratur.

Antonius de Padua Vlyxbonen.

humanis diſceßit, ex vxore relinquens Alfonſum & Ferdinandum de la Cerda, *à quibus domus* de la Cerda *originem trahit: Sanctium, qui poſt eum regnauit: Ioannem, qui Margaritam Marchionis Motiſſerrati filiam duxit vxorem, & multa contra Mauros bella fortißime geßit: poſtremo Iacobum, Petrum, Leonoram & Mariam. Alfonſus itaque Leges Hiſpaniarum, quas vocant Partidas, alijs inſuper abditis illuſtratisque ſenſibus, vt ex vſu videbatur, in volumen redegit. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in eius fide perſtitit: vnde priuilegio conſecuta eſt, vt ſeptem coronas inſignibus ſuis imponeret. Algarbij Comitatum Alfonſo Portugaliæ regi dedit, in dotem filiæ Beatricis, quam ex pellice genitam ei collocauerat, quæ Dionyſium peperit. Immunes præterea reges Portugaliæ fecit, ne cogerentur conuentibus adeſſe, qui Hiſpanorum lingua Curiæ vocantur, quibus ex fœdere regi Legionis & Caſtellæ aſtringebantur. Variantibus in creando Imperatore ſententijs, ei Imperium vltro delatum eſt, ſuadente etiam Pontifice vt capeſſeret, vitandi belli cauſa. Anno XV. poſt electionem ſuam, ſuo Iuri renunciauit apud Belgradum. His temporibus Sarraceni, anno Chriſti MCCLXVIII. ex Aphrica ſoluẽtes vtraſque Hiſpanias opprimũt: ſed Chriſtiani Cruceſignati, eos facta irruptione maxima cæde profligarũt. Hic Alfonſus Aſtronomiã ſideralẽque ſciẽtiã profitebatur, vnde ab eo tabulæ extãt Alfõſinæ. Imperatorẽ*

An. Chriſti.

Legũ Hiſpaniarum, quas partidas vocãt, copulatio.

Portugalliæ regni libertas.

Sarraceni in Hiſpanias.

An. Chriſti. torem Conſtantinopolitanum à Sultano captum, ingenti ære collato redemit. moriensq; hic excellens rex anno 25. principatus ſui, Murciæ condi voluit.

Petrus Portugalen. Ioannes papa XXI. Petrus Portugalen. epiſcopus Tuſculanus, medicus & philoſophus præſtantiſſimus, primò S. Romanæ eccleſiæ Cardinalis, poſtmodum papa Ioannes XXI. per hæc tempora claruit: ſcripſit medicis non contemnenda opuſcula, inter quæ opuſculum, quod medici Theſaurum pauperum appellant. Item problematum lib. 1. Canones medicinæ lib. 1. & Epiſtolarum ad diuerſos, lib. 1.

Garcias Hiſpanus. Garcias Hiſpanus, luculentiſſimus legum explanator, tempeſtate hac etiam viguit, qui & ſuper Decretalibus egregium opus & alia plura compoſuit. Petrus rex Aragoniæ. Petrus filius Iacobi Aragoniæ Regis, defuncto patre, per hæc tempora in regno Comitatuque Barcinonæ ſucceſſit. Huic, patre adhuc viuente, tradita fuit Conſtantia, Manfredi vtriuſque Siciliæ regis filia, Siciliæ regni vnio cum Aragonia. cuius prætextu regna hæc Siciliæ obtinuit. Habuitq; ex ea liberos vtriuſque ſexus ſex: Iacobus, rex Siciliæ. Alfonſum, qui patri ſucceſſit in Aragoniæ regno: Iacobum, qui primo rex Siciliæ fuit: & Petrum, qui abſque principatu vitam degit: Iſabeæam, quæ nupſit Dionyſio regi Portugalliæ: & Conſtantiam, vel (vt alij volunt) Violantam, quæ coniunx fuit Roberti Neapolis regis. Petrus itaque, quum apud Villafrancam, oppidum Comitatus Barcinonæ permaneret, diem clauſit anno ætatis ſuæ LV. tertio Idus Nouemb.

Nouemb. anno domini MCCLXXXVI. cuius corpus ad monaſterium ſanctarum crucium fuit deportatum, & reconditum, Alfonſo filio in regni ſucceſſionem hærede conſtituto.

An. Chriſti.

SANCTIVS IIII. 1287

Sanctius IIII. Rex.

Sanctius, eo nomine quartus, adhuc viuo patre (vt fama habetur) regem Caſtellæ ſe geſſit, & mortuo ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCLXXXVII. Contra Mauros fœliciter dimicans, eis Tariffam, olim Carteiam vocatam, ademit. Regem Feſſæ Maurum, ex Africa contra Hiſpaniam magna claſſe ſoluentem, nauali bello ſuperauit. Mariam infantis Alfonſi filiam, cognomento de Molinà, fratriſq; Ferdinandi tertij, vxorem duxit, liberoſq; quatuor, Ferdinandum, Petrum, Philippum, & Henricum ex ea procreauit. Is itaque quum annis regnaſſet VIII. fato functus eſt.

Tariffa, Carteia ciu.

Molinæ familia.

Alfonſus, huius appellationis ſecundus, Petro patre defuncto, per hæc tempora in Aragoniæ regno Comitatuq; Barcinonæ ſucceſſit. Homo liberalitate fortitudineq; præſtantiſſimus fuit, & ideo Largus cognominatus. Iacobum patruum, qui aduerſus Petrum regem Aragonum patrem ſuum, Gallis adhærebat, regno Maioricarum priuauit: quo regno potitus, alteram Balearium, quæ Minorica appellatur, depulſis ab inſula Sarracenis, ditioni ſuæ ſubegit.

Alfonſus II. rex Aragoniæ.

Maioricarũ regnum cum Aragonia.

Minorica, Minorca inſula.

Vxo-

An. Chriſti. *Vxorem nunquam duxit, ideoque Caſtus cognominatus: & ſic moriens anno ætatis ſuæ* XXVII. *abſq; liberis, Barcinonæ* XV. *Iulij, Iacobum fratrem Siciliæ regem hæredem inſtituit, anno Chriſti* MCC
1292. LXXXXII. *in eccleſia monaſterij fratrum minorũ Barcinonæ, in tumulo matris ſepultus.*

1295. FERDINANDVS IIII.

Ferdinandus IIII. Rex. FErdinandus Sanctij filius, cognomine quartus, regnum accepit anno ſalutis humanæ MCC LXXXXV. *quod annum agens nonum, per matrem adminiſtrabat. Vnde huius pueritia, illius ſexu contempto, plures in eum arma ſumpſerunt. Nam contra Alfonſum* de la Cerda, *qui ſe Caſtellæ regẽ dictitabat, ac reges Nauarræ, Portugalliæ, & Aragoniæ, grauia bella per legatos geſſit. Ex Conſtantia Portugalliæ regis filia, Alfonſum genuit, qui Caſtellæ regno ſucceſſit: & Leonoram, quã Aragoniæ regi Alfonſo locauit. quumque annis* XIII. *regnaſſet, & nocte quadam dormire crederetur, in fata admodum iuuenis corruit.*

Dionyſius, Rex Portugalliæ. Militum Ieſu Chriſti ordinis Inſtitutio. Alfonſus Rex Portugalliæ. *Dioniſius, Alfonſi decimi, regis Caſtellæ Legionisque nepos, his temporibus in Portugallia regnabat, qui milites Ieſu Chriſti, ſub ordine Ciſtercienſi, apud oppidum Tomarium Luſitaniæ inſtituit ſub magiſtro. Dicto regi ſucceſſit Alfonſus, huius nominis quartus, eius filius ex vxore ſua Iſa-*

bella

bella, Petri Aragonum regis filia. Alfonſo autem Petrus Ferdinandus. An.Chriſti. Petrus rex Portugalliæ.

Iacobus Siciliæ rex. filius Petri Aragonum regis, mortuo Alfonſo fratre regnum Aragoniæ principatumque Barcinonæ obtinuit, Fredericum fratrem in Sicilia regem relinquens. Vxorem duxit Mariã, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filiam. Cum qua nondum deflorata, ob conſanguinitatis gradum coniunctiſſimum (erat enim ſororis filia) iuſſu Romani Pontificis diuortium fecit. Exinde Blancam Caroli Neapolitanorum regis filiam duxit, ex qua liberos quinque genuit: Iacobum, cum nupſit Leonora, Alfonſi decimi Caſtellæ regis filia (ſed ea intacta, ad ordinem S. Ioannis Hieroſolymitani ſe contulit: inde magiſter ordinis Monteſani electus) Alfonſum, cui Tireſia neptis Vrgelli Comitis, Guillermi Dãtẽſæ filia, nupta fuit, & Vrgelli Comitatũ prætectu vxoris obtinuit, ac in regno patri ſucceſſit: Petrũ primo Comitem Pratenſium, deinde Empuriarum: Raymundum Berengarium, Comitem Pratenſium Ribagorciarumque: & Ioannem, qui primo Toleti Archiepiſcopus, poſtea Tarraconenſis, Alexandriæque Patriarcha eſt habitus. Filias totidem: Conſtantiã quæ Emanueli regis Caſtellæ filio nupſit: Mariam, quæ Petro Caſtellæ infanti: Blancam, quæ præfuit monialibus monaſterij Xixeni, ordinis S. Ioannis. Violantam, quæ fuit conſors Tarentino principi: & Iſabellã, quæ fuit vxor Aſturiæ ducis.

Iacobus, rex Aragoniæ. Fredericus, rex Siciliæ.

Guillermus Dantenſa.

Petrus, Comes Emporiarum.

Ioannes Archiepiſ. Toleti & Tarracon.

Ex

An. Chriſti. Ex pellice autem habuit Iacobum, qui filiam Lupi Lunæ, nomine Ioannam, in matrimonium duxit: & Comitatum Lunæ cum ea accepit. Duxit præterea Iacobus rex, defuncta Blanca, Eliſendam, nobilis Petri de Montcada filiam, quæ mortuo rege, monaſterium monialium de Petris albis, ordinis S. Claræ, iuxta Barcinonam à fundamentis inſtruxit ac dotauit, & ibi requieſcit. Aduerſus Federicum fratrem Siciliæ regem, nauali prælio in Siculo mari decertans, Siculos profligauit, rebusque proſperè confectis in Hiſpaniam reuerſus, cum Valentiæ conuentum celebraſſet, Barcinonæ aliquamdiu commoratus, obijt Pridie Kal. Nouemb. anno Chriſti MCCCXXVII. ætatis ſuæ LXVI. in eccleſia monaſterij ſanctarum Crucium ſepultus. Alfonſum filium hæredẽ & ſucceſſorem inſtituit, Iacobo primogenito abdicato, qui contra Sardos rebellantes in Sardinam à patre miſſus, expeditionem Sardiniæ, ſimul & regnorum ſucceſſionem recuſauit.

Iacobus Comes Lunæ.

De Petris albis monaſterij ædificatio.

1308 ALFONSVS XI.

Alfonſus XI. Rex.

Alfonſus, huius nominis vndecimus, in patris Ferdinandi quarti locum ſucceſſit, anno humanæ ſalutis MCCCVIII. ductaque Maria, Dionyſii Portugalliæ regis filia, Petrum genuit: ex Leonora de Guzman pellice, Henricum & Federicum: ex his Henricum Traſtamaræ Comitem, Federicum verò diui Iacobi magiſtrum inſtituit. Præterea

Henricus Comes Traſtamaræ.

Didacum:quorum vltimos duos Petrus eorum fra- ter interimendos curauit. Alfonſus itaque in Arabas animi impetum conuertens, aduerſus Almoacenum & Hynzephinum, Bellamarini & Granatæ reges, oppido Alcala (quod Regale vocant) recuperato, fœliciter dimicauit. Calatrauæ magiſtrum, leuibus de cauſis delatum, interfici iuſſit. Ordinem militum de la Banda, apud ciuitatem Burgenſem inſtituit. Obijt in obſidione Caſtri de Gibralter, eo die Veneris, quo dominicæ paſsionis memoriam recolimus, quum regnaſſet annis XLII. *An. Chriſti.* *Milit. de la Banda, ordo.*

Ordinem nouum militiæ Chriſti, ea tempeſtate Ioannes XXII. Pont. Max. inſtituit, qui militare ſub Chriſto dicerentur in Luſitania, & Sarracenis reſiſterent, Bæticam & Aphricam incolentibus. Huius autem militiæ præfectus in Marino, Syluenſis diœceſis oppido, locum repoſitum habet, vbi principalis domus conſtituta, & militibus omnia bona Templariorum, annuente rege Portugalliæ, conceſſa: quo liberius militiæ Chriſti vacarent. Cuius cenſor & moderator eſt abbas Archobaſiani monaſterij Ciſtercienſis ordinis, Vlyſſiponenſis diœceſis: qui conſcribendi & exautorandi milites facultatem habet. *Militū Chriſti ordo in Portugallia.*

Alfonſus Hiſpalenſis epiſcopus, ordinis Heremitarũ diui Auguſtini, doctor celeberrimus, per hoc idẽ tempus claruit, cuius quidẽ doctrina eſt in precio. Hac etiam ætate Aluarus frater Minorũ Hiſpanus, clarus habetur. *Alfonſus, Epiſcopus Hiſpalẽſis.* *Aluarus, frater Minorum.*

Petrus de Perpiniano, natione Cathalanus, ordinis Carmelitarum, per hoc idem tempus claruit, & in ſcripturis diuinis non mediocriter eruditus, edidit multa cõmendatione digna, e quibus feruntur Quæſtiones in lib. ſummarum pulcherrimæ. Item in totum pſalterium opus grande, & Sermones varij. An. Chriſti. Petrus de Perpiniano.

PETRVS. 1350

PEtrus, Alfonſo patre mortuo, imperij Caſtellæ *Legioniſq; habenas ſuſcepit, anno à natiuitate* Chriſti MCCCL. *Blancam, Borbonij ducis filiam, in vxorem duxit, quam inſtigãte pellice dimiſit. Hic nota crudelitatis à multis accuſatur. nam Fredericũ fratrem, diui Iacobi militiæ præfectum, obtruncauit. Rubeum Granatæ regem, hoſpitem, ſuam opem implorantem, theſauris inhians, quos ſecum aduexiſſe putabatur, iugulauit. Exinde fratres Telius, Sãctius, & Henricus ad Aragonum regem ſe recipiũt, impetratoq; auxilio Caſtellæ fines adoriuntur. vnde Petrus Anglorum copijs adiutus, inito aduerſus Hẽricum prælio, eum regni finibus exegit. qui inſtaurato Francorum copijs exercitu, Petrum regem ſuperauit, ſtrictoq; gladio confodit, vndeuigeſimo ſui principatus anno.* Petrus Rex.

Terræmotus maximi adeo in Hiſpania, his temporibus, id eſt, anno Chriſti MCCCLVII. *fuerunt, & præſertim Hiſpali & Cordubæ, vt maxima earum vrbiũ ædificia corruerint, ingentemq; homi-* Terræmotus maximus. 1357

An. Chriſti. num multitudinem oppreſſerint. Egidius Magnus, Hiſpalenſis Epiſcopus, & Sabinus Cardinalis digniſſimus, ex nobiliſſima Hiſpaniarum familia Carrilla natus, iiſdem temporibus ob res magnas ſtrenuè à ſe geſtas, apud Innocentium papam ſextum, aliosque ſummos proceres, maximo eſt habitus in precio: cuius virtute confiſus Innocentius, ex Auinione in Italiam, ad multos tyrannos et eccleſiæ Romanæ rebelles comprimendos, legatus miſſus eſt: & Romam cum omni apparatu veniens, inprimis Carolum Imperatorem coronauit. Quo coronato, omnes vrbes & oppida, quæ Tyranni, inſtigante Bauaro, occupauerant, breui recepit. Hic optimus ac Chriſtianiſſimus pater, multa Italiæ bona exemplo digniſſima maximè Bononiæ contulit: nam in ea vrbe Collegium impenſis proprijs conſtruxit, cui & redditus magnos, pro ſcholaſticis Hiſpanis pauperibus perpetuò alendis, aſſignauit.

Egidius Hiſpalenſis Epiſcopus Cardinalis.

Carillæ familia.

Petrus 4. Rex Aragoniæ.

Petrus huius appellationis quartus, cognomento Cerimonioſus, in Aragonia per hoc tempus, mortuo patre Alfonſo, regni gubernationem ſuſcepit. Hic adoleſcens annos fere XVI. natus, viuente patre, ad montes Pyrenæos ſe contulit inſidias Leonoræ nouercæ veritus, quæ ſtudebat, vt Ferdinandus eius filius, poſt Alfonſi regis obitum, in regno ſuccederet. Sed regno ſuſcepto, Ferdinandum fratrem, qui multos Aragoniæ populos ad rebellionem concitauerat, occidit: ac nonnullos Aragoniæ nobiles, qui Ferdinandi factionem ſecuti

cuti fuerāt, Cæſaraugustæ capite puniuit. Vxores duxit quatuor, quarum prima fuit Maria Nauarræ regis filia, ex qua Ioannem habuit, quæ vxor fuit Emporiarum Comitis: & alteram filiam, quæ paruula migrauit a vita. Peperit et Petrum filium, qui natus paucis diebus obijt. Mortua Maria, Leonoram Portugalliæ regis filiam duxit: quæ post confectas nuptias, per breui ſpacio temporis, obijt. Inde Leonoram duxit, regis Siculorum filiam, ex qua Ioannem & Martinum filios genuit, quorum alter ei ſucceſsit in regnis, alter dux fuit Montiſalbi. Suſcepit & filiā Leonoram, quæ nupſit Ioanni Henrici Castellæ regis filio. Leonoraquoque defuncta, rex iam ſenio confectus, amore cuiuſdam mulieris viduæ deperditus, nomine Sibillæ Forcianæ, in Emporiarū prouincia natæ, eam demum duxit vxorem, quæ filiam peperit vnicam nomine Iſabellam, coniugio traditam Iacobo Comiti Vrgelli & Vicecomiti Agerenſi. Hic Petrus Henrico Traſtamaræ Comiti, Castellæ regi fratri inuiſo opem ferre non deſtitit, cuius auxilio Henricus Petrum fratrem Castellæ regem (vt diximus) occidit. Poſtea vero Petrus rex Aragoniæ, in Sardiniam tranſit rebellantem, & Genuenſes, ad quos Sardi defecerant, multis cladibus affecit. Hinc in Hiſpaniā reuerſus, Iacobum Balearium regem, ſuæ ſororis maritum, propterea quod ei obſequium denegauit, Maioricarum, Ruſsilionis, & Ceritaniæ principatibus, quos nomine ſuo tenebat in feudo,

An. Christi.

Martinus, Dux Montiſalbi.

Iacobus, Comes Vrgelli.

Sardiniam tranſit rex Aragoniæ.

Maiorica, Aragoniæ coniungitur.

An. Chriſti. do, ſpoliauit: quas prouincias Aragoniæ regno coniunxit.

Anni à natiuitate in chartis initio. His quoque temporibus apud Perpinianum oppidum, in Curia generali, XXV. Decemb. MCCCLI. fuit determinatum in Cathalonia, ne Calendæ à notarijs in chartis ſcriberentur, nec ab incarnatione annus Domini, ſed à natiuitate inchoaretur. Præfuit autem rex Petrus annis LI. Barcinonæ moriens V. Ianuarij, anno Chriſti MCCCLXXXVII. natus annos LXXII. Corpus autem delatum eſt in monaſterium Populeti.

1369 HENRICVS II.

Henricus, II. Rex. Cerdæ familia. HEnricus, eo nomine ſecundus, Alfonſi vndecimi filius, interempto Petro, regno potitus eſt anno ſalutis humanæ MCCCLXIX. Huic nupta fuit Ioanna, infantis Ioannis Emanuelis dela Cerda filia, ex qua Ioannem genuit, qui poſt patrem regnauit: & Leonoram, quæ nupſit regi Nauarræ. Regnauitque Henricus annis octo, quum è vita migrauit apud S. Dominicum dela Calçada, Calagurritanen. diœceſeos.

Ferdinandus, Rex Portugalliæ. Ferdinandus, filius Petri, in Portugalliæ regno per hoc tempus imperium regebat, cui ſucceſſit Ioãnes eius ex pellice filius. Hic Ferdinandus ex vxore ſua vnicam habuit filiam, quæ coniunx fuit Ioannis regis Caſtellæ, eo nomine Primi.

IOAN-

An. Chriſti.

IOANNES I. 1377

IOannes, eo nomine primus, Henrico patri ſucceſſit, anno a natiuitate Chriſti MCCCLXXVII. Hic vxorem duxit Leonoram, Petri Aragonum regis filiam, ex qua Henricum, qui patri ſucceſſit, & Ferdinandum regem, poſtea Aragonum, ſuſcepit: qua mortua, Beatricem Ferdinandi Portugalliæ regis vnicam filiam ſuperduxit. defunctoq; Ferdinando ſocero, dum ius vxoris proſequitur, magna manu Portugalliæ fines ingreſſum, Ioãnes Ferdinandi ex pellice filius, infecta re exercitum reducere coegit: ſeq; Portugalliæ regem creauit. Hic Ioannes rex Caſtellæ, Henrico filio dedit in vxorem Catharinam ducis Lancaſtrienſis Angli filiam, atque illum principem Aſturum declarauit: Obijtque equi lapſu oppreſſus, vndecimo ſui principatus anno. Ioannes, I. rex.

Ioannes Nothus in Portugalliæ regnum (vt diximus) mortuo Ferdinando rege, ex religione militari vocatus, per hæc tempora claruit. Hic in omnibus admirabilis extitit: nam tres Inſulas extra orbem eiectas, quas vulgo Diſperſas vocant, regno conquiſiuit: & Suram munitiſſimam Aphricæ vrbem vi cœpit: & alia multa confecit, ex quibus peperit ſibi immortalem gloriam apud omnem poſteritatem. Filios ex cõiuge habuit: Eduardum, qui patri ſucceſſit in regno, & Petrum infantem, Leonoramque filiã, quæ nupſit Petro Aragonum regi: Ferdinandum, Ioannes rex Portugalliæ.

Zz 4 virum

An. Chriſti. virum ſanctitate præclarum, quem ob religionem & vitæ abſtinentiam inter beatos retulerunt: Ioannem, regem Cypri: & Henricum, qui in Antlantico mari primus nouas reperit inſulas. ampliandi ſiquidem regni paterni deſiderio, quod anguſtis limitibus circumſcribi videbat, Oceanum Hiſpanicũ magna claſſe coſmographorum perſuaſione ingreſſus, varias inſulas ab hominibus nunquam habitatas, admuenit: inter quas ea, quæ vulgo de Madera nuncupatur, ſaccaro proferendo eſt aptiſſima. In hanc & multas alias nouos primus induxit colonos ex Luſitania. Inſulam vero S. Georgij de Picho, Flandris habitandam cenſuit.

Inſulæ extra orbem.

Madera inſula.

S. Georgij de picho inſula.

Ioãnes, I. rex Aragoniæ. Ioannes, eius appellationis primus, Petro Aragonum regi defuncto, in Aragonia, Comitatu Barcinonæ, & alijs regnis ſucceſſit. Vxorem duxit Matthæam, Arminiacenſis Comitis filiam, ex qua genuit filiam nomine Ioannam, quæ nupſit Matthæo Foxæ Comiti. Defuncta Matthæa, Violantam ducis Ebaris filiam vxorem duxit, quæ peperit Iacobum Delſinum Gerundæ dictum, qui puer Cæſarauguſtæ obijt: Adhæc Violantam, quæ nupſit Ludouico Neapolis regi, & Andegauenſium duci.

Iacobus Delfinus Gerũdæ.

Iudæorum perſecutio. His temporibus populi Barcinonẽſis principatus, Aragones, Baleares & Valentini tumultuãtes aduerſus Iudæos inſurrexerunt, exceptis Cæſarauguſtæ ciuibus: quos regis præſentia compeſcuit. Qua perſecutione in Iudæorum perniciem violenter exacta,

cta,rex ſeditionis authores capite puniuit, & alios magna bonorum parte mulctauit. Ad Baleares cum regina profectus, Maioricarum ciues, vt ducenta florenorum milia perſoluerent, coegit. Hinc in Tarraconenſem agrum remeans, in Caſtilionem oppidũ ſe recepit: vbi per aliquot dies commoratus, in ſaltus & montes propinquos venatum profectus, repente è mula, qua vehebatur, mortuus decidit XVIIII. *Maij, anno Chriſti* MCCCXCVI. *cuius corpus ad Populetum monaſterium delatum fuit, iuſſu Martini regis fratris eius.* An. Chriſti.

Benedictus, eius nominis decimus tertius, Petrus de Luna antea vocatus, natione Aragonenſis, per hoc idem tempus, mortuo Clemente papa VII. *in Schiſmate in papatum ſuffectus eſt, qui annis* XXI. *vſque ad concilium Conſtantiæ ſedit.* Benedictus XIII. papa, Petrus de Luna.

HENRICVS III. 1388

Henricus, huius nominis tertius, patri ſucceſſit Ioanni in regno Caſtellæ, duodecimo ætatis ſuæ anno, à natiuitate verò Ieſu Chriſti MCCCLXXXVIII. *Hic ex Catharina, quam ei nupſiſſe diximus, duas filias habuit, Mariam, & Catharinã: exinde Ioannem, qui mortuo patre regnum obtinuit. Mariam filiam nepoti ſuo iunxit Alfonſo Ferdinãdi filio. Obijt Henricus Toleti morbo ſolutus, quũ annis* XVI. *regnaſſet: ætatis ſuæ* XXVIII. Henricus, III. Rex.

Eduardus, filius Ioannis regis, hac ætate in Luſitania rerum potiebatur. Hic ex vxore ſua Iſabella, Eduard9. rex Portugalliæ.

An. Chriſti. Ferdinandi eius nominis primi, Aragonum regis filia, filium genuit Alfonſum, filiaſque duas: Leonorã: quæ nupſit Frederico Imperatori, eius nominis tertio: & Ioannã, quæ fuit vxor Hẽrici Caſtellæ regis, eius appellationis quarti.

Iacobus Toletanus. Iacobus ordinis Eremitarum, Theologus excellentiſſimus, natione Toletanus, per hoc tempus floruit, & vniuerſam fere ſcripturam ſacram explanauit. Edidit & inſigne volumen Sophologium inſcriptum, opus diuinæ ſapientiæ exquirendæ peraccommodum, & multa alia.

Martinus rex Aragoniæ. Martinus, frater Ioãnis Aragoniæ regis, defuncto fratre in regno ſucceſſit. Hic regnante Ioanne, Mariam Lunæ Comitis filiam vxorem duxerat, ad quã mortuo patre abſque filio ſucceſſore Comitatus Lunæ iure deuenerat. ex hac coniuge Martinum habuit

Martinus, rex Siciliæ. filium, qui Frederici Siciliæ regis filiæ matrimonio coniunctus eſt. Et Frederico ſocero ſine virili prole defuncto, prætextu vxoris Siciliæ regnũ obtinuit. Hic Martinus ſenior cũ filio in Siciliam traiecit, ibique permanſit, donec de morte fratris Ioannis regis legatos accepit, & tunc Barcinonam delatus eſt, inde Cæſaraugustam peruenit, vbi rex ab omnibus ſalutatus fuit Idibus Maij, anno Chriſti MCCCXCVIII. Mortua exinde Maria coniuge, duxit Margaritam Pratarum Comitis filiam, ex qua nullam prorſus habuit prolem. Diſceſſit his temporibus ad humanis Martinus rex Siciliæ, V Kal. Septemb. anno domini

ni MCCCCIX. poſt cuius mortem, Martinus pater menſes ferme decem ſuperuixit, & e vita migrauit in monaſterio vallis Domicillæ prope Barcinonam, XXXI. Maij, anno Ieſu Chriſti MCCCCX. Cuius corpus ad Populetum monaſterium delatum fuit, regnauitq; annis XIIII. An. Chriſti.

Vincentius Cathalanus, ordinis prædicatorum, Theologus Valentiæ oriundus, ex familia Ferreriorum originem ducens, iiſdem temporibus non ſolũ celebri doctrina, ſed ſingulari ſanctitate inſignis fuit: tandem anno Chriſti MCCCCXVIII. *ex hoc ſæculo migrauit. Et quum poſt mortem plurimis miraculis claruerit, Calixtus papa eius nominis tertius, eiuſdem conterraneus, anno Ieſu Chriſti* M. CCCCLV. *in ſanctorum confeſſorum numero eũ aggregauit, eiuſque feſtum Nonis Aprilis celebrari iuſſit. Scripſit ſermones Quadrageſimales ac feſtiuos, quos non minori eruditione, quam doctrina refertos poſt ſe reliquit.* Vincentius Ferra.

IOANNES II. 1404

Ioannes, huius appellationis ſecundus, defuncto patre in regno Caſtellæ ſucceſſit, anno Chriſti M. CCCCIIII. *adhuc infans in cunis: eiusque rem Catharina mater & Ferdinandus patruus adminiſtrauit, donec ad quatuordecim annos perueniret, quo gubernacula regni ſubijt. Mariamque Ferdinandi patrui filiam duxit vxorem, ex qua Henricũ genuit,* Ioannes, II. Rex.

An. Chriſti. genuit. quæ cum maturè deceſſiſſet, alteram ſuperduxit nomine Iſabellam, Ioannis infantis filij Ioannis regis Portugalliæ filiam, ex qua Alfonſum, qui adoleſcens obijt, & Iſabellam reginam catholicam procreauit. Henricum filium viuens in regni conſortium aſſumpſerat, quum anno imperij ſui L. diem clauſit extremum. de eius rebus geſtis & vita, ſatis longa circunfertur hiſtoria.

Alfonſus, rex Portugalliæ. Alfonſus V. filius Eduardi regis Portugalliæ, princeps manſuetus & magnanimitate prudentiáq́; ſingulari præditus: per hoc tempus, id eſt, anno Chriſti MCCCCLV. poſt mortem patrui tutoris, Petri infantis agnominati, regnum paternum accepit. quo mortuo, Ioannes eius filius regnauit.

Lupus de Olineto Hiſpalē. Lupus de Olineto Hiſpalenſis, ordinis monachorum diui Hieronymi generalis prior, diuinarum ſcripturarum eruditiſſimus, per hæc tempora ſuum ordinem ſemicollapſum, verbo, exemplo ac doctrina mirificè inſtaurauit, & nonnulla opuſcula lectu digniſſima edidit. Regulam ex dictis diui Hieronymi collectam per capitula diſtinxit: quam Martinus papa quintus approbans, ipſius ordinis profeſſoribus obſeruandam tradidit. Deinde ſermones vtiles, & alia quædam compoſuit. Obijt in vrbe Romana, ſepultus in eccleſia S. Alexij in monte Auentino.

S. Hieronymi ordinis reformatio.

Ioannes Segobrienſis. Ioannes Segobrienſis, vir moribus & doctrina illuſtris, ſummos ſacræ theologiæ profeſſores eruditione ac doctrina æquauit. qui acceptum à Nicolao

ponti-

pontifice eius nominis quinto Epiſcopatum Cæſarienſem renuens, ad altiſsimos Hiſpaniæ montes ſeceſſit, & ibidem paruo in monaſterio magnæ ſanctitatis vitam exegit: ibiq; ne ocio marceſceret, viris ex Hiſpania accitis linguæ Arabicæ peritiſsimis, librum Alchoranum egregio ſtilo in noſtram tranſtulit linguam, ipſiusq; mendacia veris ac varijs rationibus & argumentis refellit. Ferdinandus Ioannis huius nominis primi, vlterioris Hiſpaniæ regis filius, per hoc idem tempus prætextu matris Leonoræ, Petri Aragonum regis filiæ (vt diximus) in regno Aragoniæ Comitatuq; Barcinonæ ſucceſsit III. nonas Septembris, MCCCCXII. quo die coronatus fuit. Princeps omni virtutum genere cumulatiſsimus, ab omnibus Hiſpaniæ populis merito celebratur. Martino enim Aragonum rege auunculo ſuo mortuo, ab Aragoniæ magnatibus per legatos accitus eſt, vt regni titulum & coronam acciperet. Leonoram Alburquerqui Comitis vlterioris Hiſpaniæ admodum diuitis filiam vxorem duxit, ex qua fœliciſsima orta eſt proles. Quinque enim ei filij nati ſunt omnibus naturæ donis præſtantes: Alſonſus, qui patri omnibus ſucceſsit in regnis, ſuaq; virtute ac proprio labore Neapolitanum regnum adeptus eſt: Ioannes, qui prætextu vxoris Blancæ Nauarram obtinuit: Henricus, equitum S. Iacobi ordinis magiſter: Sanctius, qui Alcantaræ & Calatrauæ militiæ præfecturas geſsit: & Petrus, qui Neapolitano bello perijt. filiæ quoque

An. Christi.

Hiſpanica Alcorani refutatio.

Ferdinādus, Rex Aragoniæ.

Ioannes, Rex Nauarræ.

An. Chriſti. quoque duæ: Maria, quæ nupſit Io. ini regi Caſtellæ: & Leonora, quæ vxor fuit Eduardi Portugalliæ regis. Sigiſmundus Imperator his temporibus in Hiſpaniam venit, vt ſchiſma iam diuturnum, Ferdinandi ope & conſilio adiutus tolleret. Sed Benedictus decimus tertius papa in ſua permanſit pertinacia, & ex oppido Perpiniano in Inſulam Peniſculæ apud Valentiam ſe recepit. Tunc Sigiſmundus ex Hiſpania ad imperium reuerſus eſt: Ferdinandus vero Barcinonam venit: hinc in Aragoniam proficiſcens, in Equalato oppido à vita deceſſit, ſecunda Aprilis, anno Chriſti MCCCCXVI. ætatis vero XXXXIII. qui ſepultus eſt in monaſterio Populeti. Leonora autem vxor in vlteriorem redijt Hiſpaniam, Monaſteriumq́; S. Ioannis dominarum, Methimnæ (quæ vulgo del Campo) condidit, vbi perſancte vixit annos XIX. & diem clauſit quinta Ianuarij, anno domini MCCCCXXXV.

Sigiſmūdus Imperator in Hiſpaniam.

Alfonſus, rex Aragoniæ.

Alfonſus Ferdinandi Aragoniæ regis filius, iure primogenituræ paternum regnum obtinuit. Hic bellicarum rerum gloriam pacis laudibus præferens, ad regnum Neapolitanum animum adiecit: ad quod magna claſſe deuectus, præfectum arcis maritimæ ad proditionē pellexit. inde contra Renatum eiuſdem Neapolis regem exercitum mouens, Neapolitanam vrbem longa & duriſſima obſidione adeo fatigauit, vt multi fame & inedia perierint. Tandem noctu per cuniculū furtim militibus intromiſſis, vrbē cœpit: ac breui tem-

tempore proceribus domitis, vniuerſum regnum in ſuam poteſtatem redegit. Hic ſine controuerſia, regum principumque omnium, quos noſtra ætas tulerit, & ſapientiſſimus & fortiſſimus habitus eſt. Rex inter voluptates moderatus, inter adulatores firmus: inter vana pleraque principum exercitia, doctrinæ ſtudia haud omiſit. Eius facta & laudes, Laurentius Valla & Bartholomæus Faccius, duo præſtantiſſimi viri fideq; digniſſimi facundiſſimè ſcripta reliquerunt. Vxorē duxit Alfonſus Mariam, Henrici Caſtellæ regis patrui ſui filiam, ex qua nullam prolem ſuſcepit. Ex concubina autem filium genuit Ferdinandum, quem primū Calabriæ ducem, & in Apuliæ regno ex teſtamento moriens hæredem inſtituit. Habuit filias duas, Mariam & Leonoram, quarum prior vxor fuit Marchionis Ferrariæ, poſterior filij Ducis Sueſſani. Obijt Alfonſus Neapoli in Caſtro nouo, XXVII. Iulij, anno Chriſti MCCCCLVIII. ætatis ſuæ LXV. Per hoc idem tempus mortuo Peniſculæ Petro de Luna, qui dicebatur Benedictus papa XIII. duo Cardinales Egidiū cognomēto Munyos, Barcinonē. Canonicū, genere nobilē, pontificē delegūt, Clemētemq; octauū appellant: qui ſtatim Alphōſi regis hortatu & Cardinales creauit, & ſecit quæ à pontificibus fieri cōſueuerūt. Verū quū Martinus papa quintus, in gratiā cū Alfonſo rediiſſet (erant enim hoſtes prius) iubente Alfonſo Egidius ſtatim omnia pontificatus iura

An. Chriſti.

Egidius Munyos.

An. Chriſti. iura depoſuit. erga quem clementia ac benignitate Martinus poſtea vſus, eum Maioricenſem epiſcopum declarauit. Cardinales autem ab Egidio creati, ſponte Cardinalatū ſe abdicarunt.

Nicolaus Euboicus, Epiſc. Saguntinus. Nicolaus Euboicus Saguntinus Epiſcopus, per hoc tempus, nō minus Græcis quàm Latinis literis eruditus, floruit.

Alfonſus Borgia. Calixtus III. Papa. Alfonſus Borgia, natione Cathalanus, patria Valentinus, iiſdem temporibus papa creatus eſt, Calixti tertij nomine ſibi impoſito. Vir fuit magni cōſilij, & vtriuſque iuris peracutus doctor. ſedit annis tribus, ac menſibus totidem, diebus XVI.

Ioānes Mena. Ioannes Mena, Hiſpanorum poetarum celeberrimus, claruit ſub Ioanne ſecundo. Scripſit metro Hiſpano opus varium, omniq; eruditionis genere refertum, poſteritatiq; adeo admirandum, vt non iniuria inter tot poetas Caſtellani vatis cognomentum meruerit: quod & elegantiſſima eius carmina luce clarius indicant.

1454 HENRICVS IIII.

Henricus IIII. Rex. HEnricus, eo nomine quartus, Ioannis principatu ſinito, in regno Caſtellæ patri ſucceſſit, anno ſalutis humanæ MCCCCLIIII. ætatis ſuæ XXXI. Blancam Ioannis Aragonum regis filiam matrimonio ſibi iunxit: eaq; dimiſſa, Ioannam Eduardi Portugalliæ regis filiam ſuperduxit: qua dubium pepereritne, an ſibi puellam Iſabellam ſuppoſuerit,

rit, quæ vulgo pro regis filia colebatur. Hic ſobrino ſuo, regis Portugalliæ filio, qui patri ſucceſſurus erat, Iſabellam eius filiam collocauit. Sed ſoror Henrici Iſabella, ſuaſu quorundam principum, clam fratre, à Ferdinando, Ioannis Aragonum regis filio, in vxorem duci curabat: nam rumor erat, Iſabellam, quæ filia Henrici putabatur, à matre fuiſſe ſuppoſitam: quum ſatis conſtaret, Henricum genitalibus eſſe debilem, neque per naturam patrem fieri poſſe. Et ſic Ferdinandus, mortuo Henrico abſque liberis, cum coniuge Iſabella Henrici ſorore, regno Caſtellæ potitus eſt. An. Christi

Ioannes Rex Portugalliæ

Ioannes, filius Alfonſi, qui per idem tempus in Portugallia regnum paternum obtinebat, filium habuit Alfonſum, qui viuente patre Iſabellam, Ferdinandi eo nomine quinti regis Caſtellæ filiam, duxit vxorem. qui Alfonſus adhuc ſponſus, dum pertinatius equum currendo vrgeret, ex eo delapſus infœliciter interijt. quapropter Ioannes pater eius ſine liberis deceſſit. Cui ſuffectus eſt Emanuel, ex prole regia genitus, et eidem regi Ioanni cognationis arctiſſimo vinculo coniunctus: qui Iſabellam ſupradictã viduatam duxit vxorem. Quæ quum Cæſarauguſtæ Michaelem filium peperiſſet, ſubinde magno dolore partus obijt mortem. Michael autem nondum annos duos attigerat, cum Granatæ Bæticæ è viuis ſublatus eſt. Cæterum Ferdinandus ad retinendum Emanuelis regis affinitatem, ei Mariam filiam, ſo-

 roremque

An. Chriſti. roremque ſupradicta Iſabellæ, miſsis legatis, in matrimonium dedit.

Ioannes ij. Rex Aragoniæ

Ioannes cognomine ſecundus, Ferdinandi ſuperioris regis Aragonum ſecundo genitus, Alfonſique prædicti frater, decedente Alfonſo ſine legitimis filijs, in regnis Aragoniæ, Siciliæ, cæteriſque principatibus citerioris Hiſpaniæ per hoc tempus ſucceſsit. Hunc principem præclaræ & eximiæ bonitatis fuiſſe tradunt, & Chriſtianæ religionis præcipuum aſſertorem, clementia inſuper animique magnitudine præcellentiſsimum. Qui annum agens fere vigeſimum (vt diximus) Blancam Caroli Nauarræ regis filiam duxit vxorem: ex qua filium nomine Carolum habuit, qui patre adhuc viuente fatis exceſsit: et filias duas: Blancam, quæ nupſit Henrico Caſtellæ principi, Ioannis ſecundi filio, cum quo deinde diuortium fecit, illius experta naturæ defectum, & in Nauarram reuerſa paucis diebus deceſsit ab humanis: & Leonoram Gaſtono Comiti Foxano collocatam, quæ mortuo patre, Nauarræ regnum hæreditario iurè conſecuta, poſt dies XV. quibus regni adminiſtrationem ſumpſerat, diem clauſit extremum. Ob temporis breuitatem Gaſtonus in ſerie regum non ponitur. Defuncta Blanca coniuge, Ioannam Federici Almirãtis Caſtellæ filiam duxit, ex qua totidem genuit liberos: ſcilicet Ferdinandum, qui patri in regnis ſucceſsit: Ioannam, quam Ferdinandus Neapolitanorum rex duxit vxorem: & Marinam, quæ nata

Carolus Rex Nauarræ

Gaſtonus rex Nauarræ.

paucis

paucis diebus obijt. Ex pellice autem Caſtellana, pro genuit Ioannem, qui Archiepiſcopus fuit Cæſarauguſtanus: & Alfonſum ducem Villæformoſæ. Ex fæmina item Nauarra ſuſcepit Ferdinandum & Mariam, qui puerilibus annis e vita migrarunt: & Leonoram comitem Lirini, quæ nupſit Ioanni Comeſtabili Nauarræ: & Alfonſum, qui paruus defunctus eſt. De principe iſto plurima & prope infinita referuntur ſummæ virtutis monimenta, quæ breuitati ſtudentes omittimus. Tandem de deo atque hominibus bene meritus, deficiens in ſenectute bona, Ferdinandum filium iam vlterioris Hiſpaniæ regem, in regnis Aragoniæ & Siciliæ cum Iſabella, Henrici regis ſorore vxore, hæredem dimiſit. Obijtque fœliciſſimus rex Ioannes in ciuitate Barcinonenſi. XVIIII. Ianua. anno Saluatoris Ieſu Chriſti MCCCCLXXIX. Phœbus filius Ioannis, filij Gaſtoni & Leonoræ regis Nauarræ, in regno ſucceſſit Nauarræ, & rex fuit XXIIII. in ordine prædicti regni. Quo ſine prole decedente, Catharina eius ſoror Ioannis filia, in regno ſucceſſit, fuitque matrimonio copulata Ioanni Albretio, olim Nauarrorum vltimo regi, qui propter ſchiſmaticum fauorem, regno priuati fuerunt à Iulio ſecundo ſummo pontifice, & dominationi Caſtellæ regni vnito.

An.Chriſti.

Ioannes Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus.

Alfonſus dux Villæformoſæ.

Phœbus rex Nauarræ.

FERDINANDVS. V. 1477

Ferdinandus V. rex.

FErdinandus, eo nomine quintus, Ioannis Aragonum regis vnicus filius, prætextu vxoris Iſa-

An. Chriſti. *bellæ, adhuc adoleſcens, patreque viuente, mortuo Henrico, Hiſpaniæ vlterioris rex efficitur, anno Salutis humanæ MCCCCLXXVII. & Ioanne rege patre defuncto, non ſolum regni Aragoniæ, ſed in pleriſque regnis principatum obtinuit. Qui paribus auſpicijs cum coniuge adminiſtrabat omnia, & partē Bæticæ, quam Granatam vocant, à Mauris ſeptingento octoginta annos occupatam, receperunt: pulſiſque Sarracenis & Machumetica ſuperſtitione, templa Deo Opt. Max, condiderunt anno Chriſti MCCCCXCII. & de omni regno tandem cum magna nominis gloria triumpharunt. Vnde Ferdinandus Catholici cognomentum ſortitus fuit. Hic apud Granatam Sanctam fidem ciuitatem conſtruxit.*

Sancta fides Ciuitas.

Fortunatas Oceani meridionalis inſulas, anno domini MCCCCXC. regno Hiſpaniarum addidit, quæ ad mirandæ fertilitatis eſſe perhibentur. Adhæc inſulæ quatuor proximæ, videlicet Sancti Saluatoris, Sanctæ Mariæ Conceptionis, Ferdinandæ, & Hiſpaniolæ, anno Chriſti MCCCCLXXXXIII. per Chriſtophorum Columbum, Hiſpanæ claſſis Imperatorem, in India extra orbem in Oceano ſparſæ, inuentæ & captæ fuerunt: et quo Romanorum arma olim penetrare non potuerunt, illuc hodie Hiſpanorum peruenit victoria, vt Petrus Martyr et alij quidam fuſiſſimè narrant. Iſabella itaque regina ex Ferdinando vnicum filium Ioannem peperit, cui Margaretā de Auſtria, Maximiliani Imperatoris filiam, collocauit

Inſulæ. extra orbem

uit

uit:ſed hic nulla ſuſcepta prole,ſuperſtitib.parẽtibus, An. Chriſti.
diẽ clauſit extremũ.Habuit filias quatuor: Iſabellã, quæ nupſit Alfonſo,Ioãnis Portugaliæ regis filio:quo vita defuncto,Emanueli regi Portugaliæ coniuncta fuit:Ioannam,quam Philippus Magnus Archidux Auſtriæ,dux Eduorum ſeu Burgundionum,Comeſque Flandrenſium,Maximiliani Imperatoris filius vxorem duxit: Mariam,quæ poſt mortem Iſabellæ ſororis ſuæ,nupſit Emanueli,vt diximus,Portugalliæ regi.Quarta verò & vltima fuit Catharina,quæ Arturo Angli regis filio nupſit: ſed mortuo Arturo, Henrico Regi tradita fuit,qui ex ea Mariam filiam habuit,quæ adhuc innupta viuit: iam nunc autem electa Regina Angliæ. Ex pellice autem Ferdinandus genuit Alfonſum, Cæſarauguſtæ & Montis regalis Archiepiſcopum. Ferdinandus itaque mortua Iſabella cõiuge,vlterioris Hiſpaniæ regina,quæ omnibus ingens ſui deſiderium reliquerat,quũ XXVII. regnaſſet annis,aliam nomine Germanam, Ducis à Nabona filiam duxit vxorem: & ad regna Aragoniæ ſe cõferens,Neapolim petiuit,in vlteriore Hiſpania relicta Ioanna, eius primogenita, cum Philippo viro ſuo regnante,iure hæreditario.Sed Philippo defuncto,in Hiſpaniam rediens,gubernationis nomine cum Ioanna filia regina, Imperium recuperauit,atque ibidem ab humanis exceſſit.XXII. Ianuarij, anno Chriſti MDXVI.cuius corpus vnà cum Iſabella vxore Granatam ciuitatem detulerunt.

An. Chriſti. Et ſic Aragonum regnum ſuæ diuutrnitatis finem accepit, poſtquam ſub XXV. regibus DCIIII. annis regnatum fuit: quorum iterum nomina & tempora ſubijcere placuit.

Aragonum regum epilogus.

Aragoniæ regum Epilogus.

Ennicus Ariſta.	i.	annis	vij.
Garcias Ennicus.	ij.	annis	x.
Sanctius Garcias i.	iij.	annis	xxxxvi.
Garcias Sanctius.	iiij.	annis	xviij.
Sanctius Maior, ij.	v.	annis	xxxxiiij.
Raymirus i.	vi.	annis	xxxxvi.
Sanctius iij.	vij.	annis.	xxxv.
Petrus i.	viij.	annis	vi.
Alfonſus i.	viiij	annis	xxiiij.
Raymirus ij.	x.	annis	xix.
Raymundus cum Petronilla.	xi.	annis	xv.
Alfonſus ij.	xij.	annis	xxxiiij.
Petrus ij.	xiij.	annis	xxv.
Iacobus i.	xiiij.	annis	lv.
Petrus iij.	xv.	annis	x.
Alfonſus iij.	xvi.	annis	vi.
Iacobus ij.	xvij.	annis	xxxv.
Alfonſus iiij.	xviij.	annis	viij.
Petrus iiij.	xix.	annis	lij.
Ioannes i.	xx.	annis	viiij.
Martinus	xxi.	annis	xiiij.
Ferdinandus i.	xxij.	annis	vi.

Alſon-

Alſonſus v.	*xxiij. annis*	*xxxxij.*	An. Chriſti.
Ioannes ij.	*xxiiij. annis*	*xxi.*	
Ferdinandus ij.	*xxv. annis*	*xxxvij.*	

Franciſcus Ximenes, ordinis minorum Cardinalis, & Archiepiſcopus Toletanus, his temporibus Studiū Compluten. ſuis ſumptibus inſtituit, & dotauit. Franciſcus Ximenes, Archiepiſcopus Toleti.

Emanuel rex per hæc tempora Portugaliā regebat, qui plures Inſulas ab hominibus nunquam habitatas inuenit, & vſque ad AEthiopas peruenit. Hic (vt diximus) Mariam Ferdinandi & Iſabellæ filiam, duxit vxorem: poſt mortem cuius, Ioannes eius filius in paterno regno ſucceßit. Filios habuit Emanuel ex Maria Ioannem, Lodouicum, Ferdinandum, Alfonſum, qui Cardinalis fuit Portugalliæ, Henricum, Eduardum, & Iſabellam, quæ coniunx fuit Caroli Imperatoris regis Hiſpaniæ, & Beatricem conſortem Ducis Sabaudiæ. Habuit etiam Emanuel vxorē aliam, mortua Maria, nomine Leonoram, filiam Philippi regis Caſtellæ, ſororemq́; prædicti Imperatoris, ex qua illi nata eſt Maria, quæ adhuc innupta manet. Leonora verò poſt mortem Emanuelis, Franciſco Gallorū Regi fuit collocata. Emanuel Rex Portugalliæ.

Rodericus, ex Borgia gente nobiliſsima Valentiæ ortus, per hoc tempus ſupremum pontificatum adeptus eſt, Alexander papa eius nominis ſextus agnominatus. Vir magni animi & prudentiæ recolendæ, ac beatiſsimæ memoriæ auunculi ſui, Calixti papæ tertij, ſemper æmulator. Rodericus Borgia, Alexander papa.

An. Chriſti.

PHILIPPVS.

Philippus Rex.

PHilippus, Magnus Eduorum ſeu Burgundionum dux, Archidux Auſtriæ, Comesq; Flandrẽſium, Maximiliani Imperatoris filius, prætextu Ioannæ vxoris ſuæ, mortua Iſabella Ferdinãdi cõſorte, regna vlterioris Hiſpaniæ obtinuit, anno à partu virginis MDIIII. Hic filios ex vxore duos genuit: Carolum Imperatorem nunc fœliciter regnantem, regemque Hiſpaniarum: & Ferdinandum regem Vngariæ & Boemiæ: & filias quattuor: Leonoram, quæ coniunx fuit Emanuelis regis Portugalliæ (vt diximus) quo mortuo, Franciſco Regi Franciæ copulata eſt: & Catherinam, quæ conſors fuit Ioannis regis Portugalliæ: & Iſabellam, quam in vxorem duxit Chriſtiernus, Daniæ & Noruegiæ Rex: & Mariam, quæ nupſit Ludouico Hungariæ. Regi Hic Philippus quum annis duobus regnaſſet, occubuit: et Ioanna eius conſors vna, cum patre Ferdinando, regnum obtinuit, vt ſcripſimus.

Ioannes, III.

Ioannes huius nominis tertius, Emanuelis filius, per hoc tempus regnum Portugaliæ obtinuit. Qui ex Catharina vxore genuit Ioannem, qui in vxorem duxit Ioannam, Caroli Imperatoris & Iſabellæ filiam: & Mariã, quæ nupſit Philippo Hiſpaniarũ Principi: & Vallisoleti diẽ clauſit extremũ, relicto filio Carolo infante.

CA-

CAROLVS.

Ann. Chriſti. 1516.

Carolus Romanorum Imperator, Philippi filius, nunc fœliciter regnans, mortuo Ferdinando, vnà cum eadē Ioanna matre ſua Hiſpaniarum regnum accepit, anno humanæ ſalutis, M.D.XVI. *à condita Hiſpania* IIIMDCLXXXX. *à diluuio magno Noe* IIIMDCCCXXXIII. *& à Creatione mundi, ſecundū Moyſen & Beroſum,* VMCCCCLXXXVIII. *Hic vxorē duxit Iſabellā, Emanuelis Portugalliæ regis filiam, ex qua Philippum Hiſpaniæ principē in oppido Pincia, quod* Valliſoletum, *vulgo* Valladolid *vocant, anno domini* MDXXVII. *die Martis, decimo Calendas Iunias, cum ingēti lætitia totius Hiſpaniæ genuit. Is Mariam, Ioannis Portugalliæ regis filiam, duxit vxorem: ex qua filium habuit* Carolum, *vt diximus, ex cuius partu poſt quatriduum ipſa deceſsit: alter filius nomine Ferdinandus, qui puer deceſsit, non ſine ſummo dolore parentum, & totius Hiſpaniæ lachrymis, anno domini* MDXXXV. *Habuit &* Carolus *Imperator ex Iſabella vxore filias duas: Mariam, quæ locata fuit Maximiliano Bohemiæ Regi, Ferdinandi Romanorū Regis filio: & Ioannā, quæ nupſit Ioāni Portugalliæ Principi. De rebus itaque* Caroli, *quas fœliciter gerere noſtris temporibus perſeuerat, plurimi ſcripſerunt: & quæ poſthac geſturus eſt, Deo fauente, in eius Hiſtoria in lucem largiſsimè & meritò proferentur in poſterum.*

Carolus Imp. & Rex Hiſpaniarum.

Philipp. princeps Hiſpaniarum.

An.Chriſti.

PHILIPPVS II.

PHilippus, eo nomine Secundus Hiſpaniæ Rex, Caroli V. Imperatoris Romanorum Auguſti filius vnicus, & omnium eius regnorum ac principatuum hæres, in Hiſpania natus & educatus, Rempublicam patris mandato iuuenis admodum adijt, eamque prudentiſſimè fœliciſſimeque, ſumma cum nominis ſui gloria, geſſit hactenus, & etiamnum adminiſtrat. Vxores duxit omnino quatuor.

Vxores & liberi.

Quarum prima Maria, Ioannis 3. Luſitanorũ Regis filia, paulò poſt quàm Carolũ Principẽ, in ætatis deinde flore ſublatũ enixa fuiſſet, è viuis exceſſit. Huic alterã eodem nomine coniugem ſuperduxit, Henrici Britanniæ regis octaui filiam. qua cum Angliæ regnum in dotem obtinuit. Sed quum illa partim ætatis ingraueſcentis vitio, partim animi mœrore, varijs ex malis concepto oppreſſa, maturè ſine prole decederet: Elizabetham Henrici Gallorum Regis filiam natu maiorem, pace cum eo conſtituta, vxorem duxit. ex qua filias duas genuit etiamnum ſuperſtites. Hac demum etiam in fata concedente, neptem Auſtriacam, ex Maria ſorore & Maximiliano II. patruele, Romanorum Imperatore progenitam, conſenſu Pontificis Maximi, in matrimoniũ accepit. Hæc illi Carolum Laurentium, feſto S. Laurentij die, peperiſſe dicitur, & plures in poſterũ vberos paritura ſperatur. Duo lõginqua Belgiũ verſus iti-

itinera ſuſcepit: alterum per Liguriam, Inſubres & Germaniam ſuperiorem, tum quum ad Belgij principatum euocaretur à patre: alterum, per Britanniam, cum eius gentis hæredem Mariam, vxorem duceret: & eadem pæne via, qua venerat, in Hiſpaniam rediјt, continua fœlicitate inter proficiſcendum vſus. Poſt cuius poſtremum è Belgio diſceſſum, qui Anno 1559. *contigit, in Hiſpania, regnorum ſuorum meditullio quodam & centro, deinceps aſſiduè manſit, & tranſmarinas prouincias per legatos rexit. Eſt autem Philippus, huius tempeſtatis princeps non tantum potentiſſimus, ſed etiam virtute rebusque geſtis clariſsimus. Moribus ingenioq; mãſuetus, in pauperes egregiè liberalis, eos præſertim, qui pietati & Eccleſiaſticæ diſciplinæ præ cæteris diligenter incumbunt. Pacis & iuſtitiæ ſtudioſiſſimus, Catholicæ Romanæ religionis obſeruantiſſimus, eiuſq; propagator & illuſtrator maximus. Hac ille de cauſa, cum alibi multa ſalubriter ex Sacroſancti Tridentini Concilij præſcripto conſtituit, tum in Belgio tres Archiepiſcopatus, Epiſcopatus verò complures erexit, eoſque viris lectiſſimis & virtute doctrinaq; præſtantiſſimis regendos dedit. Ac ne quod ab hæreticis Eccleſia detrimentum caperet, latas pridẽ à Carolo V. patre de religione leges ſeriò cuſtodiri mandauit: in ſontes autem & refractarios non ſemel grauiter animaduerti curauit. Angliam quoque, quæ Henrico & Eduardo regnantibus, à Catholica*

An. Chriſti.

Itinera Philippi.

Mores & res domi præclarè geſtæ.

An. Chriſti. lica religione defecerat, quum principatum in eo regno per Mariæ nuptias obtineret, Eccleſiæ gremio reſtituit. Ad hæc, quum multas ſubinde religioſorũ hominum Colonias ex orbe noſtro in Barbaras nationes deduxerit, tum delectos etiam aliquot patrũ Societatis greges, qui ſub Salutifero Ieſu nomine mirifice coaluerunt, & ingentibus pro catholica fide ſuſceptis laboribus, longe lateq́; non ita pridem inclareſcere cœperũt, in Floridã, Mexicanam, Peruanam, aliaſque noui orbis prouincias, religionis propagandæ gratia miſit. Quam ad rem, eius permiſſu ac voluntate, locis aliquot oportunis Collegia mox erecta fuerunt, et in dies cõplura fundantur. Iuuentutis præterea curam egregiam habuit, vt ea literis & moribus incorruptiſſimis á prima ſtatim ætate diligenter imbueretur. Hinc in ſingulis Epiſcopatibus Belgij, ex S. Tridentini Concilij decreto, ſeminaria quæ vocant, aut ſcholas inſtitui iuſſit. Nouã apud Duacenſes Academiam, omnium diſciplinarum genere refertam, ampliſſimis priuilegijs & honorarijs propoſitis condidit, vt iuuentus vna cum literis & pietate, Gallicum idioma, cuius in Belgio permagnus eſt vſus, intra ſuas prouincias, minore ſumptu tutoq́; perdiſceret. Auxit & Louanienſem Vniuerſitatẽ profeſſionib. varijs. Huc etiã pertinet, quod Typographiam, literarum altricem & conſeruatricem, ab omni prauorum hominum corruptela in Belgio aſſeruit, eamq́; per probos & idoneos tantum

Religioſorum in nouum orbem deductæ Coloniæ.

Cura erga ſubditorum iuuẽtutem.

tum

rum exercendam auctoritate publica ſanxit. His An.Chriſti.
Plantinum, hominem in primis induſtrium, & de literis optime meritum propoſuit: è cuius officina, regis eiuſdem beneficio, nuper in lucem prodierunt complutenſia Biblia quinque linguarum, non recuſa ſolū ornatius, ſed & Syriaco teſtamento, varijsq́ doctorū hominū cōmentarijs egregiè locupletata. His alijsq́ multis artib. & rationib. quas breuitatis cauſa nunc omittimus, Rempublicam in pace conſtituit, & florentiſſimam efficere conatus eſt.

*Bella vero complura quemadmodum ex vſu tan*tum & neceſſitate publica ſuſcepit, ſic etiam fœliciſſime, ſed per legatos vt plurimum, geſſit. In Gallico, quod primum & difficillimum duxit, cæſis ad Sanctoquintinum, Greuelingam & Dunkerkam multis hoſtiū milibus, & præcipua nobilitatis parte capta, Regē Henricū ad æquas pacis conditiones cōpulit, eaſq́ noua cum ipſo affinitate contracta firmauit. Huius auſpicijs, arcē Africæ munitiſſimāquam vulgo del Peuol di velez adpellant, Garcias Toletanus maris Præfectus, intra paucos dies Turcis eripuit, impoſitoq́ firmo præſidio, tutā à piratis Hiſpaniā reddidit. Fœliciter & Latio pro rege bellum Albanus Dux intulit, vt Taurinis Sueſſanus. ſed æquā deinde pacē Philippus Rex non inuitus admiſit. Memingē præterea, Baleariū inſulā, Metymnecelo duce à Turcis recepit, & arce firmiſſima muniuit, quæ tamē, expugnata mox ab hoſtib. claſſe, rurſus amiſſa ē.* Res bellicæ.

Res

An. Chriſti. *Res Melitenſes, Turcarum armis vehementer affli ctas, & pœne deploratas, oportuno ſubſidio miſſo non recreauit ſolum, ſed actis in fugam hoſtibus, ab interitu vindicauit. Mauros etiam in Bœtica tumul tuantes domuiſſe proſperè dicitur. Poſt exortũ deinde Cypriũ bellũ, coniunctis ex ſacro fœdere, cum Venetis & Pontifice Maximo viribus, Ioannem Auſtriacum fratrem in Turcas, qui claſſem in Corinthiaco ſinu numeroſam habebant, ire iuſſit. Is hoſtes nihil tale metuentes fortiter aggreſſus, memorãda ad omnem poſteritatem victoria pœnè prius oppreſſit, quam aduentare crederetur, & vniuerſa fere claſſe partim capta, partim depreſſa, cæſisq; multis hoſtiũ milibus, Turcas totius maris imperio exuit. Accidit inſignis hæc pugna pridie Nonas Octobris, Anno Chriſti 1571. Eodem porrò menſe poſt biennium, dum inter ſe Mauri de regno contendunt, Illuſtriſſimus Princeps Auſtriacus, à fratre cum valida claſſe miſſus in Africam, nullo prohibente, Tunetum, regni caput, ingreditur, & in deditionem ac cepta Biſarta, firmoq; munita præſidio, Muleaſſeni iuniorem, legitimum hæredem in regno confirmat, Amidam vero tyrannum, cum vxore & liberis in Siciliam captiuum abducit. Hæc victoriarum Philippi ſumma, hic trophæorum curſus ferè perpetuus fuit: quem tamen ipſum (vt nihil in humanis eſt firmum) aduerſi ſubinde caſus interruperunt. Nam vno & eodem anno, patrem, amitas duas, & coniu-*

Res aduerſæ Philippi.

gem, vna cum regni Britannici inſignibus amiſit. An. Chriſti.
Tunetani regni poſſeſſione, poſt annũ, quam illud ceperat, euerſa Turcarum armis Gouleta, (quod vnicum Africæ propugnaculum inuictum credebatur) excluſus eiectusq́; fuit. In hæreditarijs quoque Belgij prouincijs, anno 1566. fœdos, Inquiſitionis Hiſpanicæ profligandæ prætextu, tumultus ab inquietis quibuſdam hominibus excitatos, & horrendam rerum ſacrarum cultusq́; diuini profanationem expertus eſt: quos motus tamen ſexto demum menſe, præter omnium expectationem, ita componi curauit à ſorore Margaritha (quæ tum ijs locis cum imperio præſidebat) vt æterno ſilentio pœnitus obrui potuiſſe videri potuerint, niſi Ducis Albani nimia ſeueritas & Hiſpanorum militum intoleranda tyrãnis cicatricem obductam poſt refricuiſſet, & exitiali funeſtoq́; bello, quod multos iam annos, proh dolor, durat, occaſionem dediſſet. Is enim dux, Regis ſorori ſucceſſor in Belgium miſſus, vbi pacatam regionem magnis ſtipatus copijs ingreſſus eſt, primũ infirmas Geuzicorum motuum reliquias, partim iudiciorum ſeueritate, partim armis domuit: deinde præſidia locis oportunis aduerſus vim omnem diſpoſuit. poſtremo, ſecundis rebus elatior factus, infauſta tributa ſubiectis vniuerſis fruſtra deprecantibus imperare pertinaciter cœpit. Vnde factum eſt, vt potior eorum pars, atrociſsimis Hiſpanorum militum iniurijs grauiſſime exacerbata, defecerit prorſus, & omnem ſalutis

An. Chriſti. *lutis & libertatis recuperandæ ſpem in armis poſuerit. Quibus innumera proſcriptorum & exulum multitudo, non ex plebe tantum, ſed etiam ex nobilitate Belgica ſeſe coniunxit. Et in his Auraicus princeps cum fratribus Naſſouijs, principem locum obtinuit, qui magnas Germanorum copias in Gelriam, Brabantiam & Hannoniam fratri Ludouico, qui Montibus, Hannoniorum primaria ciuitate, grauiter obſeſſus ab Albano tenebatur, mox adduxit. Sed quum Ludouicus a Gallis deſertus tandem ſe dederet, & exercitus principis fuſus pugatuſque eſſet: debellatū plane videri tū poterat. niſi, quod inſecuta deinde Mechliniæ Zutphaniæq́ direptio, & iniuſta Nardenſium cædes, contra pacta iusq́ gentiū perpetrata, nutantes Hollandorum & Zelandorum animos, qui ſoli victoris exercitu ſuperandi reſtabant, tot ſociorum ſtragibus exacerbatos, extrema pro ſalute tentare compulerunt. Hinc igitur Albanus Harlemum, non perinde munitam Hollandiæ ciuitatem, poſt arctam ſeptē menſium obſidionem atque inediam, incolumitate ciuibus data vix tandem reeepit: Alcmariam acriter oppugnatam non ſine probro deſeruit. Middelburgum inſuper, Zelandiæ caput, in hoſtium poteſtatem venit. Vario denique Marte, multis vtrimque datis acceptisq́ cladibus, tum ab Albano duce, qui mox in Hiſpaniam inglorius cum ingenti præda reuerſus eſt, tum ab*

eius

eius ſucceſſore Lud. Requeſentio tentata res fuit. Interiectum quoque de pace colloquium Rege permittente, magnā bonis omnibus diſſidij componendi ſpem fecit: ſed conatui non reſpondit euentus. Subitus porrò Gubernatoris interitus, Reipub. Belgicæ ſummam ad delectos quoſdam ex ordinibus proceres detulit. qui dum, recuperata per deditionem Ziriczæa (Zelandiæ oppido) motuum ſedandorum conſilia agitant, importuna ſeditione Hiſpani militis, nouis turbis inuoluuntur. Sed ne latius malum hoc ſerperet, Ordines plerique cum Auraicæ Principe certis conditionibus pacem ineunt, & coniunctis viribus externi militis iugum excutere ſtatuunt. Hoc animaduerſo miles Hiſpanus, qui paulo ante Reip. hoſtis declaratus, firmiora loca præſidio tenebat, primò Traiectū ad Moſam, deinde Antuerpiā, firmo Ordinū præſidio pridiè firmatā, copijs, quas vndique maximas celerrime pro tempore contraxerat, ex arce inuadit, & ingenti hominū perpetrata ſtrage diripit. In qua clade Antuerpiēſi, cæſa dicūtur hominū ad nouē milia quingēti, ſubmerſa quatuor millia, idq́; 4. Nouembris, Anno 1576. Hic quinquennalis ab Albano Duce relicti belli ſtatus, hæc plus quam tragica rerum in Belgio facies erat: cum Rex Philippus, vt Catholicum Principem decet, tot tantisq́; ſuorum calamitatibus finem imponere, & vires ſuas in Turcos, Chriſtiani nominis hoſtes perpetuos, conuertere deſiderans, Ioannem Auſtria-

cum fratrem, militari gloria clariſſimum, per celeres equos cum ſumma poteſtate in Belgium ablegauit. Vbi nunc pacandæ conſtituendæq́ue Reipub. ſedulam cum ordinibus operam nauare dicitur. Faxit miſericors Deus, vt laudatiſſimus tum Regis Optimi, tum fratris illuſtriſſimi conatus, fœlicem exitum, & Eccleſiæ Reique publicæ ſalutarem obtineat. Viuit etiamnum in Hiſpania Philippus, annum ætatis agens LI. & vt diu Reipubli. præſit, optimi cuiuſque votis expetitur. De rebus eius in America geſtis, præter ea quæ ſupra ſcripſimus, nihil compertum habemus. Scribent alij copioſe, in poſterum, quæ ſummus hic Heros, ad Chriſtianæ Reipublicæ ſalutem & dignitatem, æterna memoria digna geſſerit. Nobis hæc pauca velut digito demonſtraſſe, & hiſtoriæ ſtudioſis delibaſſe ſufficit.

GENEALOGIA SIVE LINEA SVCCESSIONIS REGVM HISPANIAE, AB ADAMO VSQVE AD DILVVIVM: ET DENICEPS PER TEMPORVM SERIEM, AD NOSTRAM VSque ætatem deducta. Nunc recens in hunc ordinem redacta. In qua diuerſi Principum & ducum militarium catalogi continentur.

Ad potentiſſimum & Catholicum Principem Philippum Secundum, Hiſpaniæ Regem &c.

Geneſeos capite 5.	Anni vitæ.
1. Adamus, vixit annos	930.
2. Seth	912
3. Enos	905.
4. Cainam	910.
5. Malaleel.	895.

6. *Iaret* 961.
7. *Enoch* 365.
8. *Matuſalem* 969.
9. *Lamech* 777.
10. *Noe* 950.

Ab orbe condito, vſque ad diluuium, elapſi ſunt anni 1656.

1, *Iaphet tertius filius* Noe.
2. *Tubal quintus filius Iaphet, & nepos* Noe, *primus Hiſpaniæ cultor & Rex, anno poſt diluuium* 143. *regnauit annis* 155.
3. *Iberus poſt diluuium regnauit* 37.
4. *Iubalda, anno diluuij* 336. *regnauit* 64.
5. *Brigus, an. diluuij* 400. *regnauit* 52.
6. *Tagus, anno* 452. *a dilu. regnauit* 35.
7. *Betus, anno a diluuio* 482. *regnauit* 31.
8. *Deabus, an. a dilu.* 514. *regnauit* 33.
9. *Gerion an. a diluuio* 549. *regnauit* 42.
10. *Hercules, cognomēto Orus Lybius, in Hiſpaniā venit anno poſt diluuium* 658.
11. *Hiſpalus an. a diluuio* 590. *regnauit* 17
12. *Hiſpanus an. a diluuio* 608. *regnauit* 32.

Ab hoc Hiſpano, Prouincia iſta, quæ prius ab I*bero Rege nominabatur* I*beria, Hiſpaniæ nomen obtinuit, quod in hunc vſque diem perdurat: nimirum quod præclarus & multis virtutum ornamentis inſignis* P*rinceps fuerit, ſuaſque ditiones plurimum illuſtrauerit.*

Hercules,

13. *Hercules, anno diluuij 640. reuerſus ad imperium, regnauit.* 19.
14. *Heſperus, an. dilu. 669. regnauit* 11.
15. *Atlas, an. diluuij 682. regnauit* 13.
16. *Sicorus, an. diluuij 695. regnauit* 46.
17. *Sicanus, an. dilu. 726. regnauit* 31.
18. *Siceleus, an. dilu. 757. regnauit.* 40.
19. *Luſus, an. diluuij 801. regn.* 31.
20. *Siculus, an. a diluuio 832. reg.* 60.
21. *Teſta, an. diluuij 893. reg.* 74.
22. *Romus an. dilu. 968. reg.* 33.

Hic Valentiam vrbem nobilem et Regni metropolim, Romam olim a ſe vocatam, condidit, circa annum diluuij. 970.

23. *Palatus poſt dil. 1001. reg.* 29.
24. *Cacus a diluuio 1001.* regnauit.* 36.

**Sic in Italica tabula numerus hic impreſſus erat.*

Duorum iſtorum regum temporibus, venit in Hiſpaniam Hercules Græcus, patria Thebanus, & multa ibidem oppida, præcipue vero ciuitatem Gibraltarenſem fundauit, & Cadiz vrbem, Gades veteribus appellatam, illuſtrem admodum reddidit.

26. *Eritreus, anno diluuij 1061. regnauit* 88.
Melicola, anno a dil. 1131. regnauit 74.
Abidus anno dilu. 1292. regn. 35.

Hactenus enumerauimus priſcos Hiſpaniæ Reges,

& itineribus per 26. aut 28. annos ex Hiſpani[illegible] ſuc-ceſſerint. Deſtituta porro ſucceſſore Hiſpani[illegible] anno poſt vniuerſale diluuium 1332. ante natum vero Chriſtum milleſimo. Ingens illa, quam ſupra narrauimus, multoq́ nobiliſſima ſiccitas, circa annum à diluuio 1332. contigiſſe legitur, & ante Domini noſtri Ieſu Chriſti natalem 1009.

POPVLI SIVE NATIONES EXTERNAE, *quæ poſt ingentem illam ſiccitatem, in Hiſpaniam migrarit eamq; occupatã rexerunt vſq; ad ſucceſſion ẽ Regũ Gottorũ.*

Celtarũ ſiue Frãcorũ in Hiſpaniã aduẽtus. Vaſæ.

Lydorum in Hiſpaniam aduentus. Fran. Tarapha.

Thracum in Hiſpaniã aduentus. Franc. Tarapha.

Rhodienſium aduentus. Fran. Tarapha. Vaſæus.

In hanc ætatem, vel paulò certè ſuperiorẽ, incidiſſe legitur memorabile illud Pyreneorum ſiue Perineorum montium incendium: quod à Paſtoribus factum eſſe, teſtis eſt Diodorus Siculus lib. 6. Vaſæus, & alij.

Aduentus Phrygum. Fran. Tarapha.

Cypriorum aduentus. Tarapha.

Phœnicum aduentus. Franc. Tarapha. Vaſ.

Celtiberorum aduentus. Tarapha.

Aegyptiorum aduentus. Tarapha.

Mileſiorum aduentus. Tarapha.

Carum aduentus. Tarapha.

Lesbiorum aduentus. Tarapha.

Phocenſium aduentus. Tarapha.

Nabuchodonoſoris aduentus. Tarapha.

Græcorum aduentus. Vaſæus.

His ſucceſſerũt irruptiones & bella Carthaginenſium. Vaſæus cap. 11. M. P. Medina. Franciſcus Tarapha, & alij.
Aduentus Argantonij. Vaſæus.
Opes repertæ hoc tempore.
Conſentiunt multi hiſtorici. &c.
Amilcaris Barcinonis aduentus.
Aſdrubalis aduentus.
Annibalis aduentus.
Cn. Scipionis aduentus. Vaſæus.

Conſules à Romanis inuecti in Hiſpaniam. Cuius deinceps imperium penes Imperatores ſequentes fuit. D. P. Antonius Beuterus parte 2. Vaſæus cap. 12. M. P. Medina capite 11. Franciſcus Tarapha & alij.

CATALOGVS IMPERATORVM, qui Dominatum & Imperium Hiſpaniæ tenuerunt, eamque per Præfectos & Præſides adminiſtrauerunt paulo ante Natalem Domini noſtri Ieſu Chriſti, donec tandem à Gothis occuparetur, &c. Vaſæus capite 13. Franciſcus Tarapha. D. P. Antonius Beuterus parte 2. & complures alij.

1. *C. Iulius Cæſar.*
2. *Octauianus Auguſtus, Cæſar.*

Hic

Hic Saldubam inſtaurauit, & à ſuo nomine Cæſaraugustam appellauit, quæ nunc Saragoſſa dicitur, Ciuitas primaria, & iure meritoq; ſancta cognominata, & inſignis Aragonum regni metropolis. Quod accidiſſe potuit circa annum à diluuio 2276. aut 2286. vt alijs placet: ante Chriſtum verò natum, 42. Franciſcus Tarapha.

NASCITVR CHRISTVS DOMInus noſter, creator & Saluator mundi, Anno Imperij ſupradicti Imperatoris Octauiani Auguſti quadrageſimo ſecundo, Diluuij anno 2305.

3. *Tiberius Auguſtus.*

Benedictiſsima Virgo, glorioſa & ſancta Maria, Domina noſtra, & Regina angelorum, in ripa fluminis Ebri, propè Cæſaraugustam Aragonum vrbem, in columna marmorea, glorioſo Apoſtolo Iacobo apparuit. Qui eodem deinceps in loco, Sacellum Angelicum iuſsus exſtruxit, & eius honori ac nomini conſecrauit, quod Diuæ virginis à columna Cæſaraugustana cognominant: ob pylam ſiue columnam, in qua videndam ipſa ſe præbuit. Quod quidem miraculum contigiſſe perhibetur circa annum Imperij Tiberij 20. Anton. Beuterus in Chron. cap. 23. Hoc de miraculoſo caſu multa in eadem S. Eccleſiæ tabulæ ſuperſunt.

4. *Caius Caligula.*

5. *Claudius.*

Anno imperij huius Claudij primo, capite multatus ab Herode Ieroſolymæ fuit Sanctus Iacobus Apoſtolus, vna cum Ioſia, qui in ipſo necis momento conuerſus fuit. Sanctum eius corpus in Hiſpaniam deinceps adductum eſt, & Compeſtellæ re conditũ, vrbe Galliciæ, ſic olim dicta, quæ nunc ſancti Iacobi nomen adepta eſt, celebrata plurimum continuo peregrinorum hominum concurſu, qui religionis ergò eo cõmeant, vt ſanctiſſimi ſimul, & glorioſi Hiſpaniæ Protectoris & Anteſignani corpus inuiſant. Factum autem hoc eſt anno nati Chriſti 43.

Diſcipulos glorioſus Apoſtolus Sanctus Iacobus ſeptem, aut vt alijs placet, nouem habuit: qui diuerſis in locis Hiſpaniæ, dum ſanctamq́; Catholicã Domini noſtri Ieſu Chriſti fidem feruenter ac ſedulo propagant, martyrij palmam adepti ſunt.

1. *Athanaſius.*
2. *Theodorus.*

Hi duo diſcipuli, ad miniſterium ſupradictæ Eccleſiæ, quæ Diuæ Virgini in columna Cæſaraugustana dedicata fuit, remanſerunt ſuperſtites.

1. *Torquatus, Gadibus martyrum paſſus eſt.*

2. Se-

2. *Secundus, Albæ.*
3. *Andaleƈtius, Almeriæ.*
4. *Teſiſontes, Vergi.*
5. *Cecilius, Eliberi.*
6. *Eufraſius, in oppido Iaen.*
7. *Sicilius, Cazorlæ.*

Hi ſeptem, ijs, quos dixi, locis martyrio vitam finiuerunt. Vincentius part. 2. libro nono, capite 6.

6. *Nero.*

Anno Imperij Neronis ſupremo, eiuſdemque mandato, Diuis Apoſtolis Petro & Paulo, caput, vno eodemque die truncatum fuit, Anno Chriſti 70.

7. *Sergius Galba.*
8. *Otho.*
9. *Vitellius.*
10. *Veſpaſianus.*
11. *Titus.*
12. *Domitianus.*
13. *Nerua.*
14. *Traianus.*
15. *Adrianus.*
16. *M. Antonius Pius.*
17. *M. Antonius Aurelius.*
18. *Commodus.*
19. *Helius Pertinax.*

20. *Seuerus.*
21. *Caſsianus, cognomento Antonius Caracalla.*
22. *Macrinus Opilius.*
23. *M. Aurelius Antonius, cognomẽto Heliogabalus.*
24. *Alexander Seuerus.*
25. *Maximinus Iulius.*
26. *Gordianus.*
27. *Philippus.*
28. *Decius.*
29. *Gallus Hoſtilianus & Voluſianus.*
30. *Valerianus & Galienus.*
31. *Claudius 2.*
32. *Aurelianus.*
33. *Tacitus.*
34. *Florianus.*
35. *Probus.*
36. *Carus vna cum filijs.*
37. *Diocletianus & Maximinus.*

Horum temporibus quoniam inſtituta aduerſus Eccleſiam tertia fuit perſecutio, Cæſarauguſtæ, Deciano Præſide, martyrium ſubierunt, vna cum S. Engratia, equites decem & octo: quorum hæc ſunt nomina.

Sancta Engratia.

1. *Sanctus Lupertius Tius.*
2. *S. Quintilianus.*
3. *S. Caſsianus.*

4. S.

4. *S.Matutinus.*
5. *S.Publius.*
6. *S.Vrbanus.*
7. *S.Fauſtus.*
8. *S.Martianus.*
9. *S.Succeſſus.*
10. *S.Felix.*
11. *S.Ianuarius.*
12. *S.Primitiuus.*
13. *S.Enotus.*
14. *S.Sicilianus.*
15. *S.Optatus.*
16. *S.Frontonius.*
17. *S.Apodemius.*
18. *S.Sicilius.*

Quiquidem omnes Cæſaraugustæ ſepulti ſunt, in quodam inſignis Eccleſiæ Doctoris D.Hieronymi *monaſterio, quod* S. *Engratiæ nominant. Sunt ibidem ſepulta corpora Sancti Lamberti & innumerabilium Martyrum, qui Cæſarauguſtani dicuntur, & in eadem Imperatorum perſecutione, quam aduerſus Eccleſiam mouerunt, à Deciano martyres effecti ſunt. Qui Decianus Valentiæ* S. *Vincentium martyrio affecit, et* S. *Valeriũ, Cæſarauguſtæ tũc tẽporis Epiſcopũ, ob ſenilem ætatem exilio damnauit.*

38. *Conſtantius & Galerius.*

39. *Conſtantinus magnus.*

Hic omniũ Imperatorum primus Chriſtianus *fuit.*

ſuit. Idem ille ciuitatem Romanam cum omnibus, quæ Pontifices Romani hodie poſſident, alijſq; pluribus, quæ iam pridem amiſerunt, eccleſiæ donauit. Sedem imperij Conſtantinopolim, vrbem à ſuo nomine ſic appellatam, cum olim vocaretur Bizantium, tranſtulit. Fuit bonus & præclarus Princeps.

40. Conſtantinus, Conſtantius, Conſtans.
41. C. Iulianus Apoſtata.
42. Iouinianus.
43. Valentinianus & Valens.
44. Gratianus & Valentinianus.
45. Valentinianus & Theodoſius.
46. Theodoſius vna cum filijs.
47. Arcadius & Honorius.
48. Honorius cum Theodoſio.

De ſupradictis Imperatoribus multi ſcripſerunt hiſtorici, vt & de cæteris, qui ordine ſunt ſubſecuti, vſque ad Catholicum & Chriſtianiſſimum Imperatorem Carolum Quintum, Hiſpaniæ Regem, ſanctæ & benedictæ memoriæ: quorum nomina, cum à tot ac tantis eorum vitæ prolixè deſcriptæ ſint, hic prolixitatis euitandæ cauſa prætereo. Vnum excipio, quem placiturum non dubito, ſi legatur, tam ob elegantiam ſtili, quo vſus eſt, quàm ob hiſtoriæ ſuæ de Imperatorum vitis amplitudinem. Appellatur is Petrus Meſsias, Hiſpalenſis, ex equeſtri ordine vir nobilis. Cuius opus, Hiſpanico primum idiomate con-

conſcriptum, non minori diligentia quam fide, M. Alfonſus Vlloa Italice vertit, frequenter à nobis ſupra productus in medium. Quo etiam authore conſcriptã habemus Caroli Quinti vitam, imperatoris glorioſiſsimi: cuius anima perenni gaudio fruatur in cœlis.

Alanorum in Hiſpaniam aduentus. *Vaſæus cap.* 14. *Fran. Tarapha.*

Vandalorum in Hiſpaniam aduentus. *Vaſæus, Franciſcus Tarapha.*

Sueuorum in Hiſpaniam aduentus. Vaſæus. c. 14. *Franciſcus Tarapha.*

Gottorum in Hiſpaniam aduentus. Anno Domini noſtri Ieſu Chriſti. 343. *aut vt alijs videtur,* 400. *D.P. Antonius parte* 2. *Vaſæus c.* 15. *Franciſcus. Tarapha. M.P. Medina c.* 11.

CATALOGVS REGVM GOTTO*rum, qui in Hiſpania regnarunt, vſque ad Infantem ſiue Sanctum Regem D. Pelagium. Vaſæus, Franciſcus Tarapha. D.P. Antonius parte ſecundo, & alij.*

		Anno Chriſti.
1.	*Radagaiſus. Anno D.N.*	308.
2.	*Attanaricus. Anno. D.N.*	309.
3.	*Alaricus. Anno. D.N.*	382.

At-

4. *Ataolfus,an.D.N.* 411.
5. *Sigericus.anno Domini noſtri.* 416.
6. *Vallia,anno Domini Noſtri* 417.
7. *Teoredus,anno Domini Noſtri* 439.
8. *Turiſmondus,anno Domini Noſtri* 453.
9. *Teodoricus,anno Domini.Noſtri.* 454.
10. *Enricus, anno Domini Noſtri* 467.
11. *Alaricus.2.anno Domini Noſtri* 484.
12. *Siſalettus.anno D.N.* 507.
13. *Theodoricus2.anno.D.N.* 511.
14. *Amalaricus.Anno D.N.* 526.
15. *Theodius.anno D.N.* 531.
16. *Teodiſcus.anno D.N.* 548.
17. *Aquila.anno D.N.* 549.
18. *Attanagildus.anno D.N.* 554.
19. *Luiba.anno D.N.* 568.
20. *Leouigildus.anno D.N.* 569.
21. *Riccaredus,primus Gotthorum Rex Catholicus,anno D.N.* 586.
22. *Luiba 2.anno D.N.* 601.
23. *Vitericus.anno D.N.* 603.
24. *Gundimarus.an.D.N.* 610.
25. *Siſebutus Rex Chriſtianiſſimus.* 612
26. *Riccaredus 2.an.D.N.* 620
27. *Suintilla. Primus hic Hiſpaniæ Monarchiam obtinuit expulſis inde Romanis. anno Domini N.* 621
28. *Rechimerus.an.D.N.* 629.

29.*Si-*

29. *Siſenandus, an. D.N* 631.
30. *Suintilla, 2. an. D.N.* 636.
31. *Tulga, an. D.N.* 642.
32. *Cindaſuindus, an. D.N.* 644.
33. *Receſuindus, an. D.N.* 660.
34. *Bamba. religioſiſſimus hic Princeps fuit. Animaduertit in aliquot ſibi rebelles, & reformauit in Toletano Concilio fines Epiſcopatuũ Hiſpaniæ, multaque notatu digna in regno ſuo geſſit, anno D. N.* 672.
35. *Pringius, an. D.N.* 682.
36. *Egipta, an. D.N.* 689.
37. *Vitiſa, an. D.N.* 704.
38. *Coſta, an. D.N.* 707.
39. *Rodericus. an. D.N:* 713.

Catalogus hic è Vaſæo deſumptus eſt. Alij nonnihil in numero variant. Fuit hic Rodericus Gottorum poſtremus Rex, cuius ætate Hiſpania fuit amiſſa, & Iuliani Comitis proditione à Mauris, qui in eam inuaſerunt, miſerè vaſtata atque direpta. Petrus Antonius Beuterus Chronici parte prima, cap. 28. Verum coeuntes in vnum Chriſtiani, reſumptis animis ac viribus, recuperare eandem cœperunt in Aſturijs, Legione & Iaccetanis Aragoniæ montibus: vnde vim vi repellentes, infidelibus ab Hiſpania paulatim expulſis, quamuis longo poſt interuallo temporum, amiſſa tandem loca recuperauerunt, quemadmodum infra dicetur. Hinc illa re-

gnorum Hiſpaniæ varietas, quæ hodieque perſeuerat, originem habet.

Maurorum in Hiſpaniam aduentus, anno. D.N. 717.

Reſtauratio Hiſpaniæ. Anno Natalis Dom.N. Ieſu Chriſti 721. M.P. Antonius Beuterus loco ſupradicto.

CATALOGVS REGVM LEGIONIS, & Caſtellæ, ab Infante ſiue Sancto Rege Pelagio, ad chriſtianiſsimi Regis Philippi, domini noſtri, imperium vſque deductus, ſine vlla ſtirpis interruptione ſiue defectu, ſed ſeruata ſemper ſerie ſucceſsiōis à patre ad filium aut filiam, nepotem, cognatum aut cognatam, nulla extra familiam ipſorum regni translatione facta. Vaſæus cap. 16. M. P. Medina, cap. 22. Tarapha. D.P. Antonius Beuterus 1. & 2. parte, & complures alij.

Faſila, Cantabriæ Dux, Infantis ſiue ſancti Regis Pelagij pater.

1. Pelagius Rex Sanctus. Electus & proclamatus fuit in Regem, Anno D.N. 717. regnauit annos ſedecim. Mortuus eſt in Cangas, anno 732. Alij dicunt, anno 737. Princeps hic fuit & religione & militari virtute clariſsimus. Ideoq; Mauris ſemper, ad extremū uſq; vitæ ſpiritum, fortiſsime reſtitit.

2. Faſila, Ann. D.N. 732. Regnauit biennium: filius fuit Pelagij: diſceſsit abſque liberis maſculis. cui ſucceſsit in regno ſoror Ormiſsinda, Pelagij Regis filia,

lia quæ Alfonſo Cantabriæ Ducis filio nupſit. Cognominatus is fuit

3. *Alfonſus Catholicus. An. D.N.* 734.
4. *Froila.* 753.
5. *Aurelius.* 766.
6. *Silus.* 772.
7. *Alfonſus 2. cognomento Caſtus.* 780.

Hic Carolum Magnum Imperatorem in Ronceſualle, Bernardi Carpij nepotis virtute & atque ſolertia vicit. Qui quidem Imperator, cum magno Gallorum aliarumq́; nationum exercitu, in Hiſpaniam venerat, vt Alfonſum regno pelleret: ſed fuſus fugatusq́; fuit. In quo prælio ceciderunt duodecim Palatini, idq́; proditione ac dolo Galli cuiuſdam Comitis, Gani nomine, qui in cauſa fuerat, vt Imperator in itinere diutius hæreret, quam vt ſuis, qui commiſſo iam prælio valde periclitabantur, tempeſtiuè poſſet ſuccurrere. *

* *hi numeri videntur mendoſi.*

8. *Mauregatus.* 780.
9. *Bermudus.* 78c.
10. *Ramirus.* 823.
11. *Ordonius.* 827.
12. *Alfonſus 3. cognomento Magnus.* 838.
13. *Garcias.* 883.
14. *Ordonius 2.* 885.
15. *Froila 2.* 895.

Horum Regum temporibus quoſdam ſibi Iudices Caſtellani fecerunt, penes

quos Caſtellæ eſſet adminiſtratio: Nonium videlicet Nuneſium Raſuram, Lainum Caluum, auum Roderici Viuarienſis, quē alio nomine Cidum Ruidiazium appellare ſolent, Ducis Hiſpani fortiſſimi & inuictiſſimi, qui Valentiam vrbem à Mauris recepit. D. P. Anton. Beuterus Chronici parte 1. ca. 34. Hos Iudices alij Lainum Caluum, & Flauium Caluum nominant.

16. *Alfonſus* 4. 895.

17. *Ramirus* 2. 901.

Huius ætate floruit Comes Fernandus Gondiſſaluus, qui admirandis aduerſus Mauros facinoribus editis, magnam nominis claritatem adeptus eſt.

18. *Ordonius* 3. 920.

19. *Ordonius* 4. 925.

20. *Sanctius cognomento Craſſus ſeu* Pinguis. 930.

Huius Regis ætate, Caſtella *Legionis dominatui, Fernandi Gondiſſalui Comitis dexteritate, liberata fuit. Hic Rex nobiles certo quodam tributo, quod vna cum oppidanis & ruſticis, in ſumptus belli Maurici, quotannis pendere ſolebant, exemit.*

21. *Ramirus* 3. 940.

Regis huius tempeſtate mortuus eſt fortiſſimus Comes Fernandus Gondiſſaluus, 940. *& ſeptem* In*fantium Laræ hiſtoria, tēpore* Comitis *Garciæ* Fer*nan-*

nandi à Caſtella facta eſt. D. P. Ant. Beute. Chron. parte 1. cap. 34.

22. *Bermudus 2.* 965.

Hic Rex Archiepiſcopum S. Iacobi tauro obijciendum curauit, à quo tamen à ille ſe liberauit.

23. *Alfonſus 5.* 982.

24. *Bermudus 3.* 1006.

Huius Regis tempore, Caſtella, Nauarra coniuncta fuit, matrimonio Sanctij Nauarræ Principis, cum Eluira filia Sanctij Fernandij Caſtellæ Comitis, cui ipſa ſucceſſit, Garcia coniugis ſuæ fratre defuncto. Coniuncta quoque Legio cum Nauarra & Caſtella fuit, per connubium Fernandi ſupradictorum filij, cum Sanctia ſorore Bermudi 3. cui mortuo illa ſucceſſit in Legionenſi regno. Habuit præterea regnum Aragoniæ, quod frater eius Ramirus poſſidebat, qui ſine hærede legitimo deceſſit è viuis. Ideoque Magnus, & Hiſpaniæ Monarcha nominatus fuit. Regnare cœpit anno Domini N. Ieſu Chriſti, 1017. regnauit annos 40. Hiſpaniam tributo, quod ei Henricus Quartus imperator & Vrbanus Papa imperabant, liberauit, idque opera, virtute & ſolertia Cidi Ruidiazij, de quo ſupra diximus, quem ipſe magnis honorib. affecit & equeſtri dignitate donauit. à quo Cido deinde res admiratione digna perpetratæ ſunt, vt ex ipſius hiſtoria conſtat. Rex iſte Fernandus tres habuit filios, inter quos ſua regna diuiſit, Sanctium videlicet, Garciam & Alfonſum. In

quo quidem Alſonſo regna ſimul omnia coniuncta manſerunt.

Sanctia.

25.	*Ferdinandus, cognomento Magnus.*	1017.
26.	*Sanctius 2.*	1063,
27.	*Vrraca.*	
28.	*Alfonſus 7.*	1107.
29.	*Alfonſus 8.*	1126.
30.	*Sanctius 3.*	1146.
31.	*Fernandus 2.*	1160.
32.	*Alfonſus 9.*	1177.

Rex iſte Miramamolinum Maurorum Regem magno & memorabili prælio ſuperauit, in quodam Hiſpaniæ loco, quem Toloſæ Nauas adpellãt. Regno præfuit annos 53. Feſtũ diem ſanctæ Crucis inuexit, & perpetuò ſeruandum ſtatuit. 1212. Hunc omnium primum inſignibus ſuis inſeruiſſe perhibent caſtrum aureum in campo rubeo: eo quod magno illo prælio victor extitiſſet. Ordinem equitum glorioſi Apoſtoli ſancti Iacobi inſtituit, quorum inſigne eſt, gladius ſanguinolentus: propterea quod eodem prælij die, benedictus Apoſtolus per aerem equo candido vectus, gladium geſtare conſpectus ſit in ſubſidium Chriſtianorum, totum cruentatum & ſtillantem Maurorum ſanguine, quos inter pugnandum occiderat: quodq; illi hoc pacto victoriam obtinuerint. Hanc igitur ob rem, & ob alia complura, ab eodem glorioſo Apoſtolo Iacobo in ſe collata beneficia, Hiſpani illum optimo iure, non ſolum olim in anteſigna

nũ, Patronũ & Diuũ tutelarem ſuſceperunt, ſed etiamnũ habent & pro tali agnoſcunt ac venerãtur.

33. *Henricus.* 1213.

34. *Fernandus* 3. 1216.

35. *Alfonſus* 10. 1251.

Hic Rex Sapientis cognomen adeptus eſt. Aſtrologus fuit excellentiſsimus. Septipartitũ opus Iuris Ciuilis Hiſpanorum, Hiſtoriam generalem, Librũ Theſauri, Tabulas Alfonſinas (opus ſanè mirabile) alioſq; complures libros in lucem edidit.

36. *Sanctius* 4. 1284.

37. *Ferdinandus* 4. 1295.

38. *Alfonſus* 11. 1310.

39. Petrus cognomento Crudelis 1350.

Hic ſupra modum crudelis fuit, & per ſolam crudelitatem atque tyrannidem, pleroſq; Hiſpaniæ barones ac proceres capite multauit.

40. *Henricus* 2. 1369.

41. *Ioannes* 1. 1379.

42. *Ioannes* 2. 1407.

43. *Henricus* 4. 1454

Hic Aragonia Caſtella coniungitur, per matrimonium Ferdinandi cognomento Catholici Aragonum Regis, cum Iſabella Catholica, Henrici 4. Regis ſorore. Nam cum Henricus prolem maſculã & legitimũ ſucceſſorẽ nõ haberet, Caſtellæ Legioniſq; regnorũ hæreditatẽ adiuit Iſabella Regina Catholica.

45. *Ferdinandus Rex Catholicus.* 1471.

Fuit iſte Fernãdus bon⁹ & præclar⁹ Princeps: ideoq;

ſubditis ſuis chariſsimus. De quo confirmare hoc poſſumus, eum omnium, qui Hiſpaniã huc vſque rexerunt, & fortunatiſsimum fuiſſe & Chriſtianiſsimũ. Nam præter cæteras fœlicitates, quibus abundè cumulatus à Deo fuit, ipſius ætate nouus Mundus repertus eſt (qui ob terrarum regnorumq́; magnitudinem, huius orbis reſpectu, id nomen obtinuit) tot ante hac ſæculis incognitus. Accidit autem id anno 1492. *Quo anno Granatæ regnum imperio ſuo adiecit, profligatis inde, totaq́; adeo Hiſpania, Mauris, qui eam per annos* 778. *peccatis incolarum ita merentibus, poſſederant. Eodem illo anno, Hebræos vniuerſos, quorum ingens & infinitus prope numerus erat, Hiſpaniæ finibus excedere iuſsit. Et vt Hæreticos, Mauros & Hebræorum reliquias è ſuo regno pœnitus euelleret, ſanctum Inquiſitionis officium inſtituit. Quod inuentum profectò ſaluberrimum & optimum fuit, aduerſus noxias illas plantas, quibus grauiter inficiebatur nobilis illa & Chriſtiana Prouincia, iam inde à Diui Iacobi temporibus, ſanctæ Catholicæ fidei myſterijs, inter primas orbis regiones, imbuta. Quam fidem accepit ab illo benedicto Sanctoq́; Apoſtolo, qui Glorioſæ Virginis Mariæ, Angelorum reginæ mandato, eam ibi promulgaturus aduenit. Idem quoque Princeps, Regum Hiſpaniæ ſepulchrum Granatæ exſtruxit, vbi cum Iſabella coniuge, & alijs Hiſpaniæ Regibus, qui poſt in regno ſucceſſerunt, ſepultus eſt. Regnum præterea*

Neapolitanum & Nauarræum, iniuſtis poſſeſſoribus eiectis, ſubegit. Aliaque multa commemoratione digna fecit, quæ breuitatis cauſa hic omittuntur.

Iohanna, Regum Catolicorum filia, (quod nulli parentibus filij ſucceſſoreſue legitimi ſupereſſent) Caſtellæ & Aragonum regnum accepit, mortuo iam fratre Ioanne, qui Margaretam Maximiliani Imperatoris filiam in vxorem duxerat. Quæ quidem Ioanna deinceps Philippo nupſit, Imperatoris eiuſdem filio Archiduci Auſtriæ. Eaque ratione omnes eius ditiones, principatus ac tituli, cum Aragoniæ Caſtellæq́ regnis, in illud corpus, quod hodieq́ videmus, vniti fuerunt.

46. *Philippus.* 1506.

47. *Carolus.* 1516.

Fuit hic Carolus, Imperator & Princeps Chriſtianiſſimus, optimus, atque fortiſſimus. Eius ætate reperta fuit ingens illa Iucatana Prouincia, quæ noua poſtmodũ Hiſpania dicta fuit: itẽ regnũ Peruuicum. Alia præterea multa notatu digna ſub eius imperio contigerunt, quæ fusè ſatis ab Alſonſo Vlloa conſcripta ſunt, in eius vita, quam quiſquis voluerit, conſulat.

48. *Philippus 2. Caroli filius. Viuit etiamnum.*

SOBRARBORVM, RIPAGORTIAE, *& Nauarræ Regum Catalogus.*

1. *Garcias Ximenius, in Regem electus an. D.N. 724. obijt an. 758.*

2. Gar-

2.	*Garcias Ennicus,an.D.N.*	758.
3.	*Fortunus Garcias.*	802.
4.	*Sanctius Garcias.*	815.
5.	*Ignicus Ariſta.*	835.
6.	*Garcias Ignigus.*	870.
7.	*Sanctius Auarca.*	891.
8.	*Garcias Sanctius Abarca.*	927.
9.	*Sanctius Maior.*	962.

CATALOGVS COMITVM ARAGO-*niæ, qui Regum Sobrarborum temporibus vixerunt.*

1. *Aznar.*
2. *Galindus.*
3. *Simenius Aznar.*
4. *Simenius Garces.*
5. *Garcias Aznares.*
6. *Fortunus Ximenez.*

Quædam Regis huiuſce filia, Vrraca ſiue Blanca nomine, Garciæ Ennico, Sexto Sobrarbenſium & Nauarræ Regi nupſit. Doct. Pet. Anton. Beuterus parte 2. de Comitibus his tractat.

CATALOGVS REGVM ARAGONIAE.

1.	*Ramirus.*	1018.
2.	*Sanctius.*	1058.
3.	*Petrus.*	1094.
4.	*Alfonſus.*	1108.
5.	*Ramirus 2.*	1126.

Petronia, alias Vrraca, Ramiri Regis cognomen

to

to Monachi filia, eo quod pater nullos liberos maſculos, neque legitimum ſucceſſorem haberet, in Aragoniæ regno ſucceſſit: quæ deinde Ramoni Berengario Barchinonenſium Comiti nupſit. Atque hoc pacto Catalaunia cum Aragonia coaluit.

6. *Ramon Berengarius.* 1145.
7. *Alfonſus.* 1169.
8. *Petrus 2.* 1203.
9. *Iacobus Victor aut expugnator, cognomentò Sanctus.* 1213.
10. *Petrus 3. cognomento Francicus.* 1276.
11. *Alfonſus 3.* 1286.
12. *Iacobus 2.* 1292.
13. *Alfonſus cognomento Benignus.* 1327.
14. *Petrus 4. cognomento Cerimonioſus, ſiue Pugiunculus.* 1335.
15. *Ioannes, cognomento venuſtatis & elegantiarum Amator.* 1387.
16. *Martinus.* 1396.
17. *Fernandus, cognomento Honeſtus.* 1410.
18. *Alfonſus 5. cognomēto Magnanimus.* 1416.
19. *Ioannes 2.* 1458.
20. *Ferdinandus 2. cognomento Catholicus.* 1479.

Hic ille fuit, qui Iſabellam Caſtellæ reginam vxorem habuit, vt ſupra narratum eſt.

Iohanna eiuſdem Ferdinandi filia, quæ Philippo Maximiliani Imperatoris filio nupſit.

21. *Phi-*

21.	*Philippus.*	1504.
22.	*Carolus, qui & Imperator fuit.*	1516.
23.	*Philippus 2. Viuit.*	1558

CATALOGVS COMITVM BARCInonenſium.

1.	*Bernardus, mortuus eſt. Anno D.N.*	839.
2.	*Iofredus, mortuus eſt.*	858.
3.	*Iofredus Villoſus, obijt.*	912.
4.	*Miron.*	929.
5.	*Godefredus aut Iofredus.*	964.
6.	*Borellus.*	993.
7.	*Ramon Borellus.*	1017.
8.	*Berengarius Borellus.*	1035.
9.	*Ramon Berengarius.*	1076.
10.	*Ramon Berengarius. 2.*	1093.
11.	*Ramon Berengarius. 3.*	1131.
12.	*Ramon Berengarius. 4.*	1262.

CATALOGVS NOVEM PRISCORVM *Equitum, qui natione Teutones, Catalauniam ingreſſi ſunt, viri non minus genere, quam virtutum ornamentis illuſtres: quorum hæc ſunt nomina.*

Ottogerus Golantes, cognomento Catalaunus, qui Guyennæ Præfectus fuit, & nouem horum equitum caput ac dux.

1. No-

1. *Nopiſer Moncada.*
2. *GuilhelmusCeruera.*
3. *Galceranus Gerau Pinus.*
4. *Guilhelmus Ramon Ceruellus.*
5. *Hugo Mataplana.*
6. *Petrus Alemanus.*
7. *Ramon Angleſola.*
8. *Gisbertus Ribelles.*
9. *Berengarius Rogerius Eril.*

Quorum familia, variis multorum ſcriptis celebrata, etiamnum in Catalaunia ſupereſt.

FINIS.

CHRONICI IOANNIS VASAEI BRVGENSIS ADPROBATIO, SIVE PVBLICVM

de eo clariſſimorum totius Hiſpaniæ & Luſitaniæ virorum teſtimonium atque iudicium.

HOc opus prius in Portugallia iuſſu Reuerendiſſimi Cardinalis & Sereniſſimi Principis D.Henrici Infantis Portugalliæ, & in omnibus regnis ac ditionibus Regis fratris ſui, ſummi de fide Catholica iudicis, fuit examinatum Eboræ, vbi & lucubratum, ab admodum Reuerendo D.Emanuele Sancto, epiſcopo Targenſi ac Sacræ Theologiæ Doctore grauiſſimo, & approbatum. Poſtea vero etiam Valladoliti mandato Sereniſſimi D.Maximiliani Boemiæ Regis, à viro vndecunque doctiſſimo, Ioãne Geneſio Sepulueda, oratore, philoſopho, Theologo conſummatiſſimo, & Caroli Quinti Imperatoris hiſtoriographo: qui non ſolum probauit, ſed etiam multa in eo ſe reperiſſe ſcitu digna, & ad veram Hiſpaniæ laudem pertinentia, chirographo ſuo teſtatus eſt.

INDEX RERVM INSIGNIVM CHRONICI, IOANNIS VASAEI BRVGENSIS, IN QVO PR. PRAEAMBVLA SIGNIFICAT, SIC ENIM APPELLARE LIBVIT. QVI NVMErus

capitis numero ſubijcitur, in quarto & ſexto capite ordinem commonſtrat eorum, qui ibi deſcribuntur, in alijs annum oſtendit vel à diluuio, vel ab vrbe condita. Vbi duntaxat vnum numerum inuenies, annum intellige natiuitatis CHRISTI. *Sicubi hæ literæ. P.M.F. apponentur, P. principium capitis denotat. M. medium. F. finem.*

A.

ABDALIA *Miramolinus Hiſpaniæ.* 876.
Abdemelic Sarracenorum tyrannus. 685.
Abderaciuitas quæ? Pr. cap. 20.
Abderamen Hiſpaniæ Imperium occupat, & Miramolinum ac Cordubæ Regem ſe appellat. 757.
Abderamen Miramolinus Chriſtianos perſequitur. 950.
Abderamen Miramolinus. 45. filios, & 42. filias reliquit. 839.

Ab-

Abdulaziz Roderici Regis vxorem ducit, & Hiſpali ſedem regni conſtituit.717. & à ſuis occiditur.719.
Abigaus presbyter Hiſpanus.388.
Abubacar Arabum Rex.628.
Abulenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Abundius Auitus Hiſpanus.388.
Acephali dicti, quia ſine autore.619.
Acephalorum hæreſis à S. Iſidoro deſtruitur. Ibid.
Accitanus epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Acilia familia Cordubæ.39.
Acliulphi ingratitudo & ſupplicium.457.
Adenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Adham dux Hiſpaniæ.720.
Adriani Imperatoris in Chriſtianos benignitas. 119.
Adriani Imp. periculum cum laude vitatum. Ibid.
Adrianus Hiſpanus ſuſcipit imperium. Ibid.
Aegidius Zamorenſis. Pr.cap.4.58.
Aera quot annis prior anno CHRISTI. *Pr. cap.22.*
Aera vnde dicta eſt. Ibid.
Aera vocabulum antiquum. Ibid.
Aeræ vſus quando ſublatus. Ibid.
Africanum bellum. Pr.cap.11.512.
Agabrenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Agalienſe monaſterium Toleti, nunc eccleſia Coſmæ & Damiani.652.

Aga-

*Agapetus ex milite Cordubenſis epiſcopus.*618.
Agapius epiſcopus.Ibidem.
*Agathenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.*20.
Agragenſis epiſcopatus qui? Ibidem.
*Aguila Gothorum Rex.*549.
Aguila violati ſepulchri S. Aciſcli pœnas luit.Ibid.
Aiub Hiſpaniæ regnum Cordubam transfert. 719.
Alahor dux Hiſpaniæ. Ibid.
*Alani indomiti Carthaginem repetunt.*422.
*Alanorum in Hiſpaniam aduentus,regnum & inte ritus.Pr.cap.*14.
*Alanquera ab Alanis dicitur.*422.
*Alaricus Gothorum Rex creatur.*386.& 483.& *eius mors.*412.
*Alaricus Gothorum Rex occiſus.*509.
*Alaricus Romam capit ac diripit.*412.
*Alcobacienſis monaſterij laus.Pr.cap.*6.2.
Alcoraxi Rex Hiſpalenſis. 965.
Alexandri Magni templum Gadibus. Pr.cap. 12. 693.
*Alexij Salmancæ Zamorenſis laus.*67.
*Alfonſi Decimi Chronica.Pr.cap.*4.24.
*Alfonſi Sancti ſcripta.Pr.cap.*4.5.
Alfonſi Vndecimi Chronica. Pr.cap.4.25.
*Alfonſus à Carthagena.Pr.ca.*4.14.
*Alfonſus à Palentia ſcriptor Hiſpaniæ.Pr.ca.*4.12.
Alfonſus Caſtus, Legionis & Auſturiarum Rex. 783.

Alfonſus Caſtus moritur.824.
Alfonſus Caſtus regno pellitur.783. *& reſtituitur*.791.
Alfonſus Caſtus Sarracenos magna ſtrage affecit. 793.
Alfonſus Catholicus, Legionis & Aſturiarum Rex. 737. *& mors eius beata*.756.
Alfonſus Magnus Compoſtellanam eccleſiam D. Iacobi quadrato lapide conſtrui iubet. 843.
Alfonſus Magnus Legionis & Aſturiarum Rex. 841.
Alfonſus Quartus Legionis & Caſtellæ Rex.899.
Alfonſus Quartus omiſſo regno vitam monaſticam profitetur, & paulo poſt pœnitentia ductus in carcerem conijcitur. Ibi.
Alfonſus Quintus, Legionis & Caſtellæ Rex. 983.
Alfonſus Quintus ſororem inuitam Regi Sarraceno nuptum dat, & miraculum de ea re, Ibidem.
Alfonſus Quintus Viſeum obſidens, ex ictu ſagittæ moritur.1010.
Alſonſus Venerus.Pr.cap.4.39.
Alibatam Hiſpaniæ Miramolinus *&* Cordubæ Rex.704.
Almanzor a Ferdinando Gundiſaluo Comite *Caſtellæ magna clade affectus*.924.
Almanzor Compoſtellam *deuaſtat, ſed non impune*.975.
Almanzor grauis hoſtis Chriſtianorum.965.

Almanzor iterum à Ferdinando Gundiſaluo Caſtellæ Comite vincitur, amiſſo ferè toto exercitu. 931.
Almanzor turpiter victus, præ dolore vitam inedia finiuit. 981
Almanzoris mors. 963.
Aloiſia Sygææ laus & multiplex linguarum ſcientia. Pr. cap. 9.
Aloiſii Lippomani epiſcopi laus. 260.
Amalaricus à Francis occiditur. 530.
Amalaricus Gothorum Rex. 526.
Amilcar dux in Hiſpaniam mittitur. Pr. cap. 11. 516. & *occiditur*. Ibidem.
Anæ fluuij deſcriptio. Pr. cap. 8. 4.
Andeca Sueuorum regnum occupat. 583.
Andreæ Reſendij laus. Pr. cap. 6. 1 c. & cap. 22. & an. 350.
Angli ad CHRISTVM *conuertuntur*. 616.
Annæa familia Cordubæ. 39.
Annibal dux Hiſpaniæ, & illius odium in Romanos. Pr. cap. 11. 532.
Annibal Saguntinos expugnat. Pr. cap. 11. 534.
Annibalis vxor Hiſpana. Pr. cap. 11. 532.
Annorum homo trecentorum à Luſitanis in India *repertus*. Pr. cap. 10. 129.
Antheri Papæ epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ. 241.
Antonij Nebriſſenſis laus. Pr. c. 4. 20. & c. 10. 967.
Antonini locus ex itinerario reſtitutus à Reſendio. 106.

Antoninus Verus Imperator, ex Hiſpania oriundus. 163.
Aquæ Flauiæ, vulgo Chaues oppidum Portugalliæ. 107.
Aquilius Seuerus Hiſpanus. 374.
Aprugius Pacenſis epiſcopus. 532.
Arabes in Galliam Gothicam ducunt. 720.
Arabum ducentæ naues in Hiſpaniam appulerunt, ſed diſsipatæ ſunt. 676.
Arabum exercitus in Hiſpania duce Tarif. 713.
Arabum regni annus primus. 617.
Arabum regnum in Maroan & Abdaliam diuiſum. 681.
Aragonia vnde dicta. Pr. cap. 18.
Aragoniæ regnum quando inſtitutum. 1000.
Aragoniæ Regum catalogus. Ibid.
Aragonum hiſtoriam ſcripſit Frat. Galbertus Monachus. Pr. cap. 4. 29.
Arcadius & Honorius in Hiſpania nati. 397.
Archiepiſcopus olim dicebatur ſolus Romanus Pontifex. Pr. cap. 21.
Arcobrica dux in Hiſpania. Pr. cap. 20.
Arcobricenſis epiſcopatus qui? Ibid.
Arganthonius. Pr. cap 10. 129.
Argenteæ viæ inſtaurator Imperator Hadrianus. 106.
Argimundus perfidiæ pœnas luit. 589.
Aſdrubal Amilcaris gener, dux Hiſpaniæ. Pr. c. 11. 524.

524.fœdus cũ Romanis facit.ibi.& occiditur.ibi.
Aſdrubalis clypeus prægandis.Pr.12.542.
Aſindonenſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Aſnar primus Argoniæ Comes.771.
Aſtigi ciuitas,vulgo Ecija.Pr.cap.20.
Aſturica condita.Pr.cap.10.1139.
Aſturicenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Aſturius Toletanus epiſcopus.402.
Athanagildus Gothorum regnum tyrannicè occupat.553.
Athanaricus Gothorum Rex Conſtantinopoli moritur.385.
Athanaricus Rex Gothos Chriſtianos perſequitur. 369.
Athanaſii Magni elogium de Oſio epiſcopo.342.
Athaulphus Compoſtellanus epiſcopus,& de eo miraculum inſigne.831.
Athaulphus Gothorum Rex.413
Athaulphus Placidiam Theodoſii Magni filiam ducit.414.
Athaulphus Rex Barcinone occiditur,& illius epitaphium.417.
Attila à Turiſmundo victus.455.
Attila Hunnorum Rex.452.
Auca ciuitas Hiſpaniæ.Pr.cap.20.
Aucitanus epiſcopatus trãſlatus in Burgenſem.Ibi.
Audentius epiſcopus Toletanus.388.
Auguſta ciuitas quæ? Pr.cap.20.

Auguſti & Caſaris differentia.395.
Auguſtum in Hiſpania Indorum & Scytharum legati adeunt.Pr.c.12.726.
Auraſius Toletanus præſul floret.609.
Aurelius Legionis & Aſturiarum Rex.767.
Aurienſis epiſcopatus qui? Pr.cap.20.
Auſonenſis epiſcopatus qui? Ibi.
Autumar Arabum Rex.653.
Auxitanus epiſcopus qui? Pr.ca.20.
Auzenſis epiſcopatus.Ibi.
Azaman Arabum Rex.653.

B.

Bacchus in Hiſpania.Pr.ca.10.967.
Badaiocenſis epiſcopatus.Pr.ca.21.
Baleares inſulæ domitæ. Pr.ca.12.631.
Bamba Gothorum Rex.672.
Bamba relicto regno, vitam monaſticam profitetur.681.
Bambæ regis initia, nouarum rerum ſtudio turbata ſunt.673.& victoria eius.Ibi.
Bamba Toletanam vrbem turribus & ædificijs ornat.673.
Bardulia, quæ nunc Caſtella vetus.824.
Barcino ab Amilcare Barca cõdita. Pr.c.11.616.
Barcino recuperatur.819.& iterum a Mauris capitur.920.
Barcinonenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.

Baſsetania regio.Ibi.
Baſsitanus epiſcopatus. Ibidem. Baſtitania. Ibi.
Baſtitanus epiſcopatus.Ibi.
*Belilla Chriſti famula.*77.
*Bellum inter Francos & Gothos.*501.
*Bellum ſeruile in Hiſpania.*767.
*Bernardus Carpienſis à Regis obſequio deficit.*815.
*Bernardus Carpienſis, Caroli Caſti ex ſorore nepos.*809.
Bernardus Carpienſis Carpium communit. 844. *& idem mortuo patre ac amiſſo Carpio, Hiſpania exulat.Ibi.*
*Bernardus primus Zamorenſis epiſcopus.Pr. cap.*21.
*Beroſus Chaldæus & de eo iudicium.Pr.cap.*4.17.
*Beterrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Betica quæ & vnde dicta.Pr.cap.*8.2.
*Betis fluuius vnde dictus.Pr.cap.*10.482.
*Bigaſtrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Bigerra olim, nunc Beiar.Ibi.
Bigerrenſis epiſcopatus.Ibi.
Bilbilis vulgo Calataiud. 90.
*Blaſii epiſcopi Lerienſis laus.Pr.cap.*21.
Bletiſa olim, quæ nunc Ledeſma dicitur. Pr. c. 10. 400.
*Bonoſus educatione Hiſpanienſis.*278.
*Bracara olim vna è quatuor præcipuis Hiſpaniæ ciuitatibus.Pr.cap.*20.
*Bracara Chriſtianis reſtituitur.*737.

*Bracaræ direptio lamentabilis.*457.
Bracaræ monumenta Imperatorum *Romanorum.* 137.& 239.
*Bracaræ origo & laus.Pr.cap.*11.455.
*Bracarenſi archiepiſcopo qui epiſcopi olim paruerint.Pr.cap.*20.
*Bracarenſis archiepiſcopatus.*Ibid.
Bracaris expugnandis 40. *annos impenderunt Romani.Pr.cap.*12.617.
*Bracarenſis archiepiſcopus qua de cauſa primatum ſibi vendicat.Pr.cap.*20.& *cap.*21.
Bracarorum olim frequentia & vires. Pr.cap. 12. 575.
Braulius ſiue Braulio, epiſcopus Cæſarauguſtanus. 637.
Breuiarium trium lectionum, à Didaco Neila *Canonico Salmaticenſi compoſitum.Pr.cap.*7.
*Brica ſiue Briga, Hiſpanis oppidum ſignificat. Pr. cap.*10.400.
*Britonorum epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Britoleenſis epiſcopatus.*Ibid.
Burdunellus Tyrannus. 497. *& illius mors.*498.
*Burgenſis epiſcopatus.Pr.cap.*21.

C.

CAEſarauguſta à Gallis obſeſſa.*542.
Cæſarauguſta multis martyribus clara. 306.

Cæſar-

Cæſarauguſta in gratiam Auguſti Principis ſic appellata.Pr.cap.22.
Cæſarauguſta prius Salduba dicebatur. Pr.*ca.*20.
*Cæſarauguſtæ laus.Pr.cap.*20.
Cæſarauguſtanus epiſcopatus.Ibid.
*Cæſaris & Auguſti differentia.*395.
Calagurris vrbis pertinax conſtantia. Pr. cap. 12. 684.
*Calagurritanus epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Calataiud ab Aiub *Mauro dicitur.*90.
Calixtus 2.*Papa, Alfonſi Hiſpaniæ Imperatoris patruus.Pr.cap.*21.
Candida maſſa martyrum Cæſarauguſtanorum. 306.
Candida maſſa martyrum C*arthaginenſium.*257.
*Canius poeta Hiſpanus.*90.
*Cantabriam Lacones occupant.Pr.cap.*10.1139.
*Cantabri à Tiberio ad vrbanos Mores perducuntur.*16.
Cantabros oppugnat Auguſtus. Pr. cap. 12.726. *& in prouinciæ formam redigit.Ibid.*
*Carcaſſonenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Cardinales in eccleſia Toletana quando primum inſtituti.Pr.cap.*21.
*Caroli Magni clades in Hiſpania.*809.
Carolus Magnus C*æſarauguſtam obſidet.*778.
*Carolus Martellus Francorum Rex, Sarracenos vincit funditù.*730.

*Carolus Martellus inſigni victoria Sarracenorum exercitus fundit.*736.

*Carolus Nauarræ Infans, hiſtoriam ſcripſit Nauarræ.*Pr.*cap.*4.30.

*Carraccenſes nunc Guadalaiarenſes.*Pr.20.

*Carteia Libertinorum Colonia.*Pr.*cap.* 12.583.

Carthaginenſes Hiſpania pulſi .Pr.*cap.*12.549.

*Carthaginenſes opibus Hiſpaniæ freti, Siciliam inuadunt.*Pr.*c.*11.489.

*Carthaginenſes quandiu Hiſpaniæ ante Romanos dominati ſunt.*Pr.*cap:*12.535.

*Carthaginenſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*20.

Carthaginenſis prouincia quinta Hiſpaniæ .Pr. *cap.* 22.*in epiſtola Reſendij.*

*Caſtella iterum in fidem Regum Legionenſium venit.*905.

*Caſtella libera & immunis fit.*937.

Caſtella ob occiſos ſuos Comites *,a fide Regum Legionenſium recedit.*896.

Caſtella per duos iudices regitur .898.

*Caſtella regno Legionenſi vnitur.*1020.

*Caſtella regnum efficitur.*1011.

*Caſtellæ iudices.*Pr.*cap.*16.*&*.898.

*Caſtellæ nobilitas aucta.*941.

*Caſtellæ primus Comes.*Pr.*c.*16.*& an.*905.

Caſtellæ Regum catalogus.Ibi.

*Caſtulonenſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*20.

*Catalaunica pugna.*453.

*Catalonia vnde dicitur.*422.
*Cato Conſul Hiſpaniæ. Pr.cap.*12.559.*& qua frugalitate prouinciam rexit. Ibidem.*
*Catonis triumphus de Hiſpania. Pr.cap.*12.560.
*Catralaucenſis epiſcopatus. Pr cap.*20.
Caurienſis epiſcopatus. Ibid.
Celtæ iu Hiſpaniam. Pr.cap. 10.1350.
*Celtæ in Portugalliam Interamnem & Galleciam. Pr.cap.*11.455.
*Celtiberi in Luſitaniam & Beticam. Pr. cap.*10. 1554.
*Celtibericum bellũ Romanos terret. Pr.c.*12.603.
*Cereus Paſchalis quare benedicatur.*633.
*Certamen ſingulare inter Regem Francorum. & Gothorum.*501.
*Charidami promontorium. Pr.c.*8.2.
*Chintilla Gothorum Rex.*636.
*Chriſtiani à Sarracenis ad vallem Iuncariam vincuntur.*895.
Cidus vnde appellatus Rodericus Dias. Pr. cap. 4. 26.
*Cimbri in Hiſpaniam. Pr.cap.*12.651.
*cindaſiunthus Gothorum Rex.*642.
*Cindaſiunthus Rex moritur.*652.
*Ciuitatenſes Hiſpaniæ populi.*467.
*Ciuitatenſis epiſcopatus. Pr.cap.*21.
*Cixilia Toletanus præſul floret.*744.

Claudij Luſitaniæ ducis victoria inſignis contra Francos. 588.
Clotildis Francorum Regum ſoror, Amalarico Gothorum Regi nubit. 515.
Clotildis, quia catholica, maleà Gothis tractatur. 530.
Clunia olim, quæ nunc Crunna. *Pr.cap.* 8. 14.
Cluuius Rufus magiſtratus in Hiſpania. 70.
Colibrienſis epiſcopatus. Pr.cap. 20.
Collegium S. Saluatoris, Salmanticæ à quo inſtitutum. Pr.cap. 4. 9.
Colubraria inſula. Pr.cap. 10. 88. *vr.con.*
Columella Hiſpanus. 67.
Complutenſis eccleſiæ laus. Pr.cap. 20.
Complutenſis epiſcopatus. Ibid.
Compoſtella à Veremundo *Rege inſtaurata.* 963.
Compoſtella cathedrali ſede donatur, 798. *& Pr. cap.* 21.
Compoſtella olim Liberum donum dicebatur. 44.
Compoſtella quando primum mœnibus ac turribus, vallo & foſſa munita. 941.
Compoſtellana D. Iacobi eccleſia conſecratur. 877
Compoſtellana eccleſia Metropolitana facta. Ibidem.
Compoſtellana hiſtoria. Pr.cap. 4. 9.
Compoſtellana ſedes Metropolitana. Pr.cap. 21.
Compultenſe monaſterium in Gallecia. 655.

Co-

Conantius ſiue Tonantius Palentinus epiſcopus. 639.
Concilia generalia prouinciarum ante concilium Nicenum. 326.
Concilio Sardicenſi qui epiſcopi Hiſpani interfuerunt. 352.
Concilium Arianorum Toleti ſub Leouigildo. 579.
Concilium Ariminenſe Arianorum. 354.
Concilium Bracarenſe primum. 536.
Concilium Bracarenſe ſecundum. 564.
Concilium Bracarenſe tertium. 675.
Concilium Cæſarauguſtanum. 517.
Concilium Hiſpalenſe primum. 590.
Concilium Hiſpalenſe ſecundum. 619.
Concilium Gerundenſe. 517.
Concilium Ilerdenſe. 525.
Concilium Illeberitanum. 338.
Concilium Lucenſe. 564.
Concilium Nicenum. 318. Epiſcoporum. 324.
Concilium Sardicenſe. 352.
Concilium Syrmienſe Arianorum. 355.
Concilium Taraconenſe. 516.
Concilium Toletanum primum. 402.
Concilium Toletanum ſecundum. 530.
Concilium Toletanum tertium. 589.
Concilium Toletanum quartum. 633.
Concilium Toletanum quintum. 637.
Concilium Toletanum ſextum. 638.
Con-

Concilium Toletanum ſeptimum.646.
Concilium Toletanum octauum.652.
Concilium Toletanum nonum.654.
Concilium Toletanum decimum.655.
Concilium Toletanum vndecimum.675.
Concilium Toletanum duodecimum.681.
Concilium Toletanum decimum tertium. 684.
Concilium Toletanum decimum quartum.685.
Concilium Toletanum decimum quintum.689.
Concilium Toletanum decimum ſextum.693.
Concilium Toletanum decimum ſeptimum.694.
Concilium Valentinum.525.
Conimbrica ab Almanzore cap.987.
Conimbricenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Conſtantini Magni mors.341.
Conſtantinus Magnus ante Concilium Nicenum baptizatus.Ibi.
Conſtantinus Magnus de tota Hiſpania bene meritus.Ibi.
Conſtantinus Magnus Hiſpaniam à Barbaris pacatam reddit.338.
Conſtantinus Magnus obijt Catholicus.341.
Corduba Marcelli ædificium.Pr.cap.20.
Cordubenſes plateæ ac viæ lapideo pauimento ſternuntur .835.
Cordubenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Cordubenſis Meſquita ædificari cœpta.787.
Cordubenſis regni finis.1002.

Craſtinus dux Hiſpaniæ.424.
Crux aurea ab angelis fabrefacta, in Ouetenſi S. Saluatoris eccleſia reponitur.792.
Cypriani locus emendatus.Pr.20. *Suffetulanus*.

D.

Dacianus igni conflagrauit.306.
Damaſus Papa moritur.387.
Damaſus S.Hiſpanus Papa.369.
Damaſus S.Papa Vimaranenſis.Ibid.
Damiani à Guoes Luſitani laus.Pr.c.4.21.
Decianus Poeta Hiſpanus.90.
Dertoſanus epiſcopatus.Pr.c.20.
Deuſdedit Papa *ad epiſcopos Hiſpaniæ ſcribit*. 613.
Deuterius epiſcopus Arianus.501.
Dexter Barcinonenſis præfectus prætorij.388.
Dianienſis epiſcopatus.Pr.c.20.
Didaci Neilæ laus.Pr.c.7.
Didaci Sygæi laus.Pr.c.9.
*Dieghus à Valera. Pr.c.*4.27.
Dieghus Henricus à Caſtello,ſcripſit vitam Henrici Quarti Regis Caſtellæ.Pr.cap.4.35.
Dionyſii Papæ epiſtola ad Cordubenſem epiſcopum. 270.
D.Cypriani locus reſtitutus.Pr.cap.20.
D.Iacobi militaris ordo inſtituitur.825.

D.Iacobo vota ſoluuntur,Ibid.
D.Iacobus Apoſtolus,Raniniro in ſomnis ſe Hiſpaniæ defenſorem affirmat. Ibi.
Diuinæ vltionis exemplum formidabile. 355. & 920.
Dominicæ orationis virtus & efficacia.633.
Dominici diei obſeruatio à ſabbato olim incipiebatur.516.
Dominus Elenenſis epiſcopus claret.570.
Dracontij Hexameron.651.
Dumienſe monaſterium à S. Martino Bracarenſi præſule conditum.564.
Dumienſis epiſcopatus. Pr.cap.20.
Dumienſis epiſcopatus alius à Mindonienſi.694.
Durij deſcriptio. Pr.cap.8.6.

E.

EBora Sertorio antiquior.Pr.cap.12.683.
Eborenſis aquæductus Sertorius primus autor. Ibidem.
Eborenſis Breuiarij laus.Pr. cap.5.litera B.
Eborenſis eccleſia metropolitana facta. Pr. cap. 20.
Eborenſis epiſcopatus,& eius antiquitas.ibidem.& 338.
Eburicus Sueuorum Rex.582.
Ebuſus inſula nullum animal noxium gignit aut ſuſtinet.Pr.cap.10.vrb.cond.88.

*Eccleſiarum immunitas à Siſebuto Rege in Hiſpania ſtatuitur.*612.
*Eclipſis ſolis in Hiſpania.*719.*&*905.
*Egabrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Egarenſis epiſcopatus.Ibidem.
*Egica Gothorum Rex.*688.
*Egobinenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
Egoſa vrbs Hiſpaniæ.Ibid.
Eliberitanus epiſcopatus.Ibid.
Eliocrocenſis epiſcopatus.Ibid.
Elnenſis epiſcopatus.Ibid.
*Emanuelis Sancti epiſcopi Targenſis laus.Pr.ca.*4.15.
*Emer Arabum Rex.*631.
*Emerita Auguſta condita.Pr.cap.*12.726.
*Emeritenſis ſedes metropolitana.Pr.cap.*20.
Eminienſis epiſcopatus.Ibid.
*Ennicus Ariſta, primus Rex Nauarræ.*839.
Eoricus ſiue Euricus Gothorum *Rex.*469.*& illius geſta.*470.
*Epiſcopatuum Hiſpaniæ diuiſio ſub Conſtantino Magno.*338.
*Epiſcopi ſancti tempore Maurorum in Hiſpania.*717.
*Epiſcoporum electio erat Regum Hiſpaniæ, tempore Gothorum.*681.
*Eredicus à Francis occiditur.*464.
*Ergauica, vulgo Alcanniz.Pr.cap.*20.

Ergauicenſis epiſcopatus.Ibi.
Eringius Gothorum Rex, & quomodo ad regnum peruenerit, & quid de eo ſentiendum ſit. 681.
*Erythrea.Pr.cap.*10.1071.
*Euangelium vt ante offertorium dicatur, ſtatutum.*525.
*Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, cum clero ſuo pro fide catholica exulat.*476.
*Eugenius Carthaginenſis epiſcopus, & eius pro fide certamen.*472.
Eugenius Sanctus, primus Toletanus epiſcopus. 97.
*Eugenius Toletanus præſul.*637.
*Eugenius Toletanus præſul ſanctus, D. Alſonſi auunculus.*651.
*Eunenſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*21.
*Euricus Gothorum Rex moritur.*483.
*Eutropius abbas, deinde epiſcopus.*583.*&* 590.
Eutichianus Papa ad epiſcopos Hiſpanos ſcribit. 284.

F.

F*Aſila Cantabria dux, à* V*itiza claua percuſſus obijt.*698.
*Faſila Legionis Rex.*735.
*Faſila Rex in venatu ab vrſo laniatur.*737.
Felix Ceſarauguſtanus epiſcopus, D. *Cypriani elogio commendatus.*256.

Ferdinandi Antolini pietas miraculo comprobata. 941.

*Ferdinandi Perez à Guzman Valerius Scholaſticus.Pr.cap.*4.28.

*Ferdinandus a Pulgar hiſtoriam Catholicorum Regum ſcripſit.*Pr.c.4.36.

*Ferdinandus à Gundiſaluus Caſtellæ Comes, à Rege Legionenſi per fraudem captus, iterum ab vxore admirabili virtute liberatur.*936.

Ferdinandus Gundiſaluus Caſtellæ Comes, Almanzorem duobus prælijs D. Iacobi præſidio vincit,& pene ad internecionem cædit. 924. *&.* 941.

Ferdinandus Gundiſaluus per fraudem à Rege Nauarræ capitur,& à Sanctia Regis filia liberatur. 932.

*Ferdinandus Gundiſaluus,primus Caſtellæ Comes ac dominus.*905.*& eius mors.*941.

*Feruentia fluuius admirabilis,omnia abſorbens.Pr.cap.*8.8.

*Filij quando primum hæredes patrum apud Arabes.*819.

*Florentia S.Iſidori ſoror.*567.

*Floriani à Campo laus.Pr.cap.*4.41.

*Fontes baptiſmales in Hiſpania diuinitus repleri ſo ſiti.*571.

Fortunius Garſias , tertius Suprarbrorum Rex. 802.

Franciſci à Lodoſa nobilis Nauarri laus. Pr. *cap.* 17.
Franciſci à Nauarra, epiſcopi Pacenſis laus. Pr.ca. 20.
Franciſci à Stuniga, Ducis Beiarrenſis laus. Ibid.
Franciſci Bobadiliæ Cardinalis laus. Ibid. cap. 21.
Franciſci Ximenij Cardinalis laus. Ibid. cap. 20.
Franci Hiſpanias ingreſſi opprimuntur. 531.
Francorum regnum in 4. *Reges diuiſum.* 515.
F. Franciſci à Victoria laus. Pr. cap. 6.7. *& Ibidem mors eius defletur.*
F. Franciſci Forerij laus. 67.
F. Franciſcus à Valladolid laudatur. 306.
Froila fratrem occidit. 757.
Froila Legionis & Aſturiarum Rex. 756.
Froila Legionis & Aſturiarum Rex. 898. *& idem lepra percuſſus obijt. Ibid.*
Froila occiſus à fratre. 767.
Froila Ouetenſem ciuitatem condit, & epiſcopali ſede ornat. 757.
Froila Rex ſacerdotes celibatum ſeruare cogit. 756.
Froila Sarracenos memorabili victoria cadit. 757.

G.

Gaditani in Hiſpaniam. Pr. cap. 11.235.
Gaditanus epiſcopatus. Pr. cap. 21.

Galba

*Galba Imperator in Hiſpania ſalutatur.*70.
*Galbertus monachus Aragonenſis, hiſtoriam ſcripſit Aragonum.Pr.cap.*4.29.
*Gallecia quarta prouincia Hiſpaniæ. Pr.cap.*22.*in epiſt.Reſendij.*
Galſonta Athanagildi Regis filia, nupta Regi Francorum, in mariti lecto mortua inuenta eſt. 566.
*Gangrenſe concilium.*324.
Garſia Comite *Caſtellæ occiſo, Sanctius Maior* Rex Nauarræ, Comitatum Caſtellæ *vxoris nomine poſſidet.*1011.
Garſias Eniecus Secundus Nauarræ *Rex.*860.
Garſias Ennicus, Suprarbrorum ſecundus Rex. 758.
*Garſias Ferdinandus Caſtellæ Comes.*941.*&*. 988.
*Garſias Legionis & Aſturiarum Rex.*887.
Garſias Tremulus Nauarræ *Rex.*927.
Garſias Tremulus Rex Nauarræ, *a Comite Caſtellæ captus.*933.
Garſias Ximenius, in Pyrenæis *montibus Rex ſalutatur.*716.
*Gaſparis a Caſtro laus.*Pr.*cap.*7.*& an.*100.
Gaſparis a Cuniga epiſcopi Segobienſis laus.Pr.ca. 20.
Gauderit Comes *Gothorum Hiſpanias obtinet.* 475.

Georgij Cœlij laus.Pr.cap.1.&6.5.
Gerabricenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Germani inuadunt Hiſpaniam.265.
Gerontius presbyter, quia epiſcopo aduerſabatur, quomodo diuinitus caſtigatus.636.
Gerundenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Geryones frater.Pr.cap.539.
Geſalaricus Gothorum Rex, ignauus ac degener. 509.
Getæ ijdem, qui Gothi.Pr.cap.15.& 369.
Gibraltaris vocabulum vnde.713.
Giennenſis epiſcopatus.Pr.cap.21.
Gilimer Vandalorum tyrannus.523.
Giſerici crudelitas in ſuos.445.
Giſerici crudelitas in vxorem.452.
Giſericus Carthaginem per dolum occupat. 442.
Giſericus fit Arianus.441.
Giſericus imperij perturbationem procurat. 469.
Giſericus moritur, & illius de ſucceſſione regni inſtitutum.Ibid.
Giſericus Rex victus nauali prælio.469.
Giſericus Romam inuadit & ſpoliat.457.
Giſericus Siciliam vaſtat.443.
Giſericus Vandalorum Rex nothus. 429. & 430.
Gogidiſcus Vandalorum primus Rex in Hiſpania. 410.

410.
*Goſuintha primum Athanagildi, deinde Leouigildi vxor.*567.
Goſuintha Regina Ariana. 588.
Gothi ad internecionem caſi apud Septam. 546.
Gothi ante Valentis tempora Chriſtum non norũt. 326.
*Gothi Dertoſam ingreſſi.*506.
*Gothi fraude Stiliconis caduntur.*412.
*Goth, iidem qui Getæ.*Pr.cap.15.& 369.
Gothi in factiones diuiſi·377.
*Gothi iterum in duas factiones diuiſi.*399.
*Gothi in Italiam.*407.
Gothi in Veſogothos & Oſtrogothos diuiſi. Pr.ca. 15.
Gothi qui, & quomodo in Hiſpaniam venerunt. Ibidem.
*Gothi quomodo hæreſi Ariana imbuti.*377.
Gothis Gallia & Hiſpania conceduntur. 412.
*Gothorum clades in Italia.*407.
Gothorum epiſcopus Theophilus *interfuit concilio* Niceno.326.
*Gothorum excidium.*714.
Gothorum gens Arianam hæreſim abiurat. 589.

Gothorum in Hiſpania Regum catalogus, Pr. cap. 15.
Gothorum regnum quandiu durauit. 714.
Granata vnde dicta. Pr. cap. 20.
Granatenſis Archiepiſcopatus. Pr. cap. 21.
Graci ex Sicilia in Hiſpaniam. Pr. cap. 10. 13.
Graci in Hiſpaniam ab excidio Troia. Pr. cap. 10. 1139.
Gregorij S. Eliberitani epiſcopi precatio contra Oſium. 355.
Gregorius Eliberitanus Betica epiſcopus. 374.
Gregorius S. Eliberitanus epiſcopus, etiam ethnico iudici formidabilis. 355.
Guadicenſis epiſcopatus. Pr. cap. 21.
Guardienſis epiſcopatus. Ibid.
Guidila leuita. 685.
Gundemirus cauit, ne violarentur, qui ad templa confugerent. 610.
Gundemirus Gothorum Rex. Ibi.
Gundemirus Rex moritur. 612.
Gundericus Toletanus praſul, eruditione, ſanctitate, miraculis clarus. 702.
Gundericus Vandalorum Rex. D. Vincentij templum Hiſpali deripere volens, damone correptus interijt. 429.
Gundeſundus epiſcopus Compoſtellanus, & de illo res notanda. 920.
Gundiſalui Comitis perfidia in Regem ſuum. 940.

Gundiſaluus Ferdinandus ab Oueto, Hiſtoriam ſcripſit Indiarum Occidentalium. *Pr.cap.*4.37.
Guntamundus Chriſtianos *perſequitur.*477.
Guntamundus Vandalorum Rex. Ibi.

H.

Habidis mirabiles caſus. Pr.cap. 10. 1216.
Hadrianus Imperator, vide Adrianus.
Halthatam Cordubæ Rex quo aſtu Toletanos rebelles puniuit, & imperata facere coegit. 809.
Helladius Toletanus præſul, vir ſanctus. 616.
Henrici Cardinalis & Infantis Portugalliæ *laus.* Pr.*cap.*6.1.*& alibi ſæpe.*
*Henrici Glareani laus.*Pr.*cap.*12.575.
Henrici Quarti Caſtellæ Regis hiſtoriam ſcripſit Dieghus Henricus *à Caſtello.*Pr.*cap.*4.35.
*Henricus Portugalliæ Comes, & primi Regis pater, Biſuntinus, nõ Conſtantinopolitanus, neque Hungarus. Pr.cap.*19.
*Hercules in Hiſpania.*Pr.*cap.*10.539.*& templũ illius apud Gadeis, Ibi. & mors ac ſepultura. Ibi.* 639.
*Hermanni Buſchij laus.*70.
Hermanni Contracti locus reſtitutus, 260.*&,* 306.
Hermemberga V*icterici Regis filia, Mediomatricũ Regi nupta, intacta remittitur.*607.
Hermenegildi martyrium. 584.
Hermericus Sueuorũ Rex mortuus. 433.*&* 440.

Hermigildus Compoſtellanus *epiſcopus*, *& de eo res miranda*.920.
Herminius mons.Pr.c.10.400.
Herodes in Hiſpania moritur.39.
Heſperia dicta Hiſpania.Pr.c.10.658.
Hiſpalenſis ſedes metropolitana.Pr.cap.20.
Hiſpalis à Cæſare amplificata, *& quando primum celebris eſſe cœpit*.Ibid.
Hiſpalis ab Hiſpale condita, *à Cæſare inſtaurata*. Pr.cap.10.590.
Hiſpalis nobile emporium,*tempore Strabonis*. Ibidem.
Hiſpani aduerſus Romanos *rebellant*.278.
Hiſpani Brugis pro ciuibus habentur.Pr.cap.3.
Hiſpani cuiuſdam in ferendis tormentis & celandis ſocijs conſtantia. 29.
Hiſpani pro militari teſſera, Dei ac D. Iacobi numen implorant.825.
Hiſpani quando primum ſuo nomine bella contra Romanos gerere cœperunt.Pr.cap.12.558.
Hiſpani queruntur de magiſtratibus Romanis. Pr. cap.12.583.
Hiſpani ſerui taciturnitas,*fides & patientia*.Pr.ca. 11.524.
Hiſpani ſub Sarracenis tributarij viuunt. 717.
Hiſpania a quot Regibus poſt Mauros poſſeſſa. Pr. cap.

cap.8.16.
Hiſpania Babylonia Miramolino parere deſiuit. 757.
*Hiſpania Citerior & vlterior quos habuerint terminos.*Pr.*cap.*8.14.
*Hiſpania & Gallia, nerui & vires Romani Imperij.*Pr.*cap.*9.*& an.*272.
Hiſpania ex duabus prouincijs vnica. Pr. *cap.* 12. 583.
*Hiſpania in duas prouincias, citerorem & vlteriorem, diuiſa.*Pr.*c.*12.557.
Hiſpania in poteſtatem Sarracenorum venit. 714.
*Hiſpania in quinque prouincias diuiſa ſub Conſtantino.*338.
*Hiſpania Latij iure donatur.*72.
*Hiſpania omnibus opibus diſpoliatur.*714.
*Hiſpania, poſt Arianam, nulla hareſi publice infecta fuit.*601.
Hiſpania poſterius in ſex prouincias diuiſa. Pr. *cap.* 22.*in epiſtola Reſendij.*
Hiſpania primum prouincia Conſularis. Pr.*cap.*8.13.
Hiſpania quando primum in duas prouincias Pratorias diuiſa. Ibidem.
*Hiſpania quomodo poſt natalem Chriſti adminiſtrata.*Pr.*c.*13.*per totum.*

Hiſpa-

Hiſpania regio ſalubris & temperata. Pr. *cap.* 9.1.
Hiſpania Romanis commeatum ſuppeditat. Pr. *ca.* 12.551.
Hiſpania rurſus in duas prouincias diuiſa. Pr. *cap.* 12.587.
Hiſpania ſiccitate & frumenti inopia laborat. 982.
Hiſpania tyrannum nec adidit, nec aliunde incurrentem viuum dimiſit. Pr. *cap.* 12.683.
Hiſpaniæ calamitas ſub gentibus Barbaris. 414.
Hiſpaniæ clades miſerabilis. 714.
Hiſpaniæ Coſſ. Proconſules, Prætores. Pr. *cap.* 12. *per totum.*
Hiſpaniæ conuentus iuridici. Pr. *cap.* 8.14.
Hiſpaniæ deſcriptio. Pr. *cap.* 8.1.
Hiſpaniæ diuiſio. Ibi. 2.
Hiſpaniæ diuiſio ſub Conſtantino Magno, Ibidem. 15.
Hiſpaniæ fertilitas. Pr. *cap.* 9.2.
Hiſpaniæ laus. Pr. *cap.* 1. M. & *cap.* 9. *per totum.*
Hiſpaniæ laus ab opulentia. Pr. *cap.* 9.3.
Hiſpaniæ laus a fide & pietate in ſuos Reges. Ibidem. 6.
Hiſpaniæ laus a religionis antiquitate. Ibidem. 5.

Hi-

*Hiſpaniæ laus a ſtudijs literarum.*Ibid.7.
Hiſpaniæ laus a virtute bellica.Ibid.4.
Hiſpaniæ mirabilis ſiccitas.Pr.*cap*.10.1250.
Hiſpaniæ opulentia & copia metallorum.Pr. *cap*. 9.3.
Hiſpaniæ Reges & Principes *a Thubal vſq; ad Carthaginenſes*.Pr.*cap*.10.*per totum*.
Hiſpaniam Pompeius *inuadit*.Pr.12.695.
Hiſpaniam quomodo Barbari inter ſe diuiſerunt. 415.
Hiſpanicarum rerum ſcriptores.Pr.*cap*. 4.*per totum*.
Hiſpanorum ad Alexandrum Magnum legatio.Pr. *cap*.11.535.
Hiſpanorum auxilio Cæſar contra Gallos vtitur. Pr.*cap*.12.695.
Hiſpanorum diuitiæ quantæ olim fuerunt.cap. 10. 1500.
Hiſpanorum laus a ſtudijs literarum. Pr. *cap*.9.7.
Hiſpanorum legatio noui generis. Pr. *cap*. 12. 583.
Hiſpanorum pietas & fides in Reges ſuos. Pr. *cap*. 9.6.
Hiſpanorum religio antiqua.77.
Hiſſen Hiſpaniæ Miramolinus & Rex Cordubæ. 787.
Hiſtoriæ laus.Pr.*cap*.1.M.

Hiſto-

Hiſtoriæ neceſſaria eſt veritas.Pr.cap.4.44.
Hizit Arabum Rex.678.
Homerus in Hiſpania.Pr.cap.10.1307.
Homar Arabum Miramolinus.720.
Homo trecentorum annorum à Luſitanis in India repertus.Pr.cap.10.129.
Honorichus Chriſtianos perſequitur.472.
Honorichus Chriſtianos ſecundo crudelius perſequitur.476.
Honorichus iudicio Dei percuſſus, miſerabili morte ſublatus eſt.477.
Honorichus Vandalorum in Africa Rex.470.
Humeiæ ambitio.1003.
Honorius & Arcadius in Hiſpania nati.397.
Hormiſda Papa Saluſtio Hiſpalenſi, & Ioanni Tarraconenſi vices ſuas committit.517.

I.

IAcobi Apoſtoli corpus in Hiſpaniam appulit. 44.
Iacobi Apoſtoli in Hiſpania diſcipuli. 37. & 44.
Iacobi Apoſtoli ſepultura.44.
Iacobi Apoſtoli corpus reuelatur.798.
Iacobo Apoſtolo Hiſpaniæ tutela commiſſa. 825.
Iacobi Hallenſis laus. Pr. cap.4.26. & cap.6. 10.

*Iacobi Teuij laus.Pr.cap.*4.32.
*Iacobus Apoſtolus.*Vide *D.Iacobus in litera.D.*
*Iacobus Apoſtolus decollatur.*44.
Iacobus Apoſtolus ex Hiſpania in Iudæam redit. 37.
Iacobus Apoſtolus in Hiſpania prædicat Euangelium. 37.
*Iberus fluuius.*Pr.*c.*8.12.
Iberus fluuius vnde dictus.Pr.cap. 10.299.
*Idacius epiſcopus.Pr.cap.*4.1.*& an.*420.
*Idnabala Cæſarauguſtæ regulus,expulſus regno,reſtituitur à Carolo Magno.*778.
*Idololatriam primus Oſiris induxit Hiſpaniæ. Pr. cap.*10.514.
*Idolorum templa diruta.*401.
*Ierabrica quæ?*Pr.*cap.*20.
Ignis e mari ortus in Hiſpaniam diffunditur. 939.
*Ihabea dux Hiſpaniæ.*737.
Ildericbus V*andalorum Rex Catholicus.*516.
Ildericbus Vandalorum Rex regno deturbatur. 523.
*Ilerda a Troianis condita.*Pr.*cap.*10.1139.
*Ilerdenſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*20.
Ilicenſis ſiue Ilicitanus epiſcopatus.ibi.
Ilipa ciuitas quæ? ibi.
Ilipenſis epiſcopatus.ibi.
Illiberis Hiſpaniæ oppidum.ibi.

Illi-

Illiberitanus epiſcopatus,Ibi.

Illiturgin Giennenſem ciuitatem putant.Pr.cap. 12.559.

*Immontinenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.

Imopyrenæus epiſcopatus.Ibi.

*Imperatorum,qui Hiſpaniæ dominati ſunt,catalogus.Pr.cap.*13.

*Impuritanus epiſcopatus.Pr.cap.*20.

*Infantes dicuntur Hiſpanis Regum filij,*965.

*Innocentij Papæ epiſtola ad epiſcopos Toletanæ Synodi.*416.

*Interamnis Portugalliæ laus.Pr.ca.*8.10.

*Ioannes Abbas.Pr.cap.*4.1.

*Ioannes Abbas poſtea epiſcopus Gerundenſis,Scalabitanus,*589.

*Ioannes Annius Viterbienſis & de eo iudicium.Pr.cap.*4.17.

*Ioannes Cæſarauguſtanus epiſcopus.*623.

*Ioannes Emeritenſis presbyter.*577.

*Ioannes epiſcopus Gerundenſis.Pr.c.*4.13.

*Ioannis a Toleto Cardinalis laus.Pr.cap.*21.

*Ioannis Bernardi Calagurritani epiſcopi laus.Pr.cap.*20.

*Ioannis Ferdinandi laus.Pr.cap.*4.33.

*Ioannis Geneſii Sepuluedæ laus.Pr.cap.*7.*& cap.*22.*in fine.*

*Ioannis Quignonij Cancellarij Salmanticenſis laus.Pr.cap.*3.

*Iornandis locus reſtitutus.*456.
*Irenes Sanctæ martyrium.*653.
*Iria Flauia, vulgo Padron.*44.
*Irienſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*20.
*Irienſis epiſcopatus quando inſtitutus.*798.
Irienſis ſedes Compoſtellam tranſlata. Ibidem, & *an.*798.
*Irienſium epiſcoporum catalogus.*798.
*Iſcan Arabum Miramolinus.*725.
*Iſidori S. mors.*637.
*Iſidori S. operum catalogus.*Ibi.
Iſidori S. opera vitiata à Theodiſco, Hiſpalenſi præſule hæretico 643.
*Iſidorus Iunior, eſt Hiſpalenſis epiſcopus, non Pacenſis.*Pr.*cap.*4.9.
Iſidorus Pacenſis epiſcopus.ibi.
Iſidorus S. *Hiſpalenſis Archiepiſcopus*. *Pr. cap.* 4.
*Iſidorus Senior, Cordubenſis epiſcopus.*420.
*Italicenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Ithacius epiſcopus Hiſpanus.*388.
*Iudæi, aut qui ex Iudæis ſunt, ne officia publica appetant, cauetur.*633.
Iudæi etiam inuiti baptizati, cogendi ſunt ad ſeruandam fidem.ibi.
Iudæi ex Hieroſolymis in Hiſpaniam miſsi. 137.
*Iudæi Gallia expelluntur.*616.

Iudæi Hiſpania pelluntrr.Ibid.
*Iudæi in Regem conſpirant.*694.
Iudæi quandiu in Hiſpania ſynagogas habuerunt. 137.
*Iudæi vltro ritus Iudaicos in Hiſpania abiurauerunt.*636.
Iudæo Chriſtianus *ne ſeruiat, cautum à Siſebuto.* 621.
Iudæorum filij, à parentibus perfidis, poſt decimum ſeptimum ætatis annum, arceri iubentur. 694.
*Iudæorum in Hiſpania ſynagogæ, à tempore Hadriani Imp.*137.
Iudæus officio publico ne fungatur, cautum eſt Con*cilio* Toletano*tertio.*589.
*Iugaſtrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*20.
*Iugundis S.Hermenegildi vxor.*578.
Iu*liani ab Alba epiſcopi* Portalegrenſis *laus. Pr.ca.* 6.4.*&* c.21.
Iuliani Comitis pacta impia cum Sarracenis. 712.
*Iuliani Comitis ſupplicium.*714.
Iulianus Comes *à Mauris occiditur.*718.
*Iulianus Eborenſis epiſcopus.*566.
Iulianus Lucas Toletanus *Diaconus. Pr. capite* 4. 7.
I*ulianus Pomerius.*450.
*Iulianus Toletanus Archiepiſcopatus. Pr.capite.*4. 6.

Iulianus Toletanus præſul, quem Pomerium cognominant. 685.
Iulianus Toletanus præſul ſcripta ſua defendit. 689.
Iulius Hyginus Polyhiſtor. Pr. cap. 12. 745.
Iunius Anneus Gallio ſe interficit. 66.
Iuſtinianus Imp. Beleſario duce Africam occupat. 526.
Iuſtinianus Valentinus epiſcopus. 540.
Iuſtinus Hiſtoricus, non videtur fuiſſe Hiſpanus. 140.
Iuſtus Toletanus præſul, à miniſtris altaris ſui, laqueo ſtrangulatus. 636.
Iuſtus Vrgellitanus epiſcopus. 540.
Iuuenalem Hiſpaniæ aliqui adſcribunt. 92.
Iuuencus presbyter Hiſpanus. 329.
Iuzef dux Hiſpaniæ. 753.
Izit Arabum Miramolinus. 720.

L.

LAbrionenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Lacobricæ duæ. Ibid.
Lacobricenſis epiſcopatus. Ibid.
Lacobriga oppidum. Pr. c. 8. 7.
Lambria Flauia, oppidum Portugalliæ Interamnis. Ibid. & c. 20.
Lamecenſis epiſcopatus. Pr. c, 20.
Latro Portius orator Hiſpanus. 50.

Laurentius à Padilia ſcripſit de Sanctis Hiſpaniæ. Pr.c.4.40.
Leander S. claret, & D. Gregorio familiaris eſt. 584.
Leander S. concilij Toletani tertij ſummam ſuſtinet. 589.
Leander S. Sueuos aqua ſalutari tingit. 584.
Leandri S. mors. 603.
Ledeſma olim Bletiſa dicebatur. Pr. *cap.* 10. 400.
Legio Germanica vel potius Gemina (vulgo Leon) conditur. 107.
Legionenſium Regum catalogus. Pr. *cap.* 16.
Legionenſis epiſcopatus. Pr.c.20.
Legionenſis epiſcopatus quando reſtitutus. an. 989.
Legionum Romanarum nomina. 107.
Leopoldus Cordubenſis epiſcopus, Maximiliani Imp. filius. Pr.*cap.*20.
Leouigildus à fratre in ſocietatem regni acceptus. 567.
Leouigildus hæreſeos ſuæ pœnitentia ducitur. 585.
Leouigildus Hiſpalim obſidet. 582.
Leouigildus moritur. 585.
Leouigildus primus Gothorum Regum, ſolio & purpura regali vſus eſt. Ibi.
Leouigildus ſolus regnat. 574.

*Leouigildus Sueuorum regnum occupat.*584.
*Leouigildus Sueuos infeſtat.*574.
*Lepti Neptenſis epiſcopi martyrium.*476.
*Lerienſis epiſcopatus.*Pr.c.21.
Lethe fluuius Hiſpaniæ, nunc Limia. Pr. *cap.* 12. 617.
Liberati abbatis & ſex fratrum martyrium. 473.
Licinianus epiſcopus veneno extinctus. 590.
*Licianus poeta Hiſpanus.*90.
Limia fluuius olim Oblinio dictus. Pr. *capite* 12. 617.
Littorius Comes, *dum aruſpicum reſponſis nimis fidit, turpiter periit.*442.
*Lotonenſis epiſcopatus.*Pr.*cap.*20.
Lucani infantis cunas apes circumuolitant. 39.
Lucanus à Nerone *poſt mortem honoratur.* 66.
*Lucanus moritur.*Ibi.
Lucanus naſcitur Cordubæ. 39.
Lucanus vtrum Senecam *philoſophum auum, an patruum habuerit.*50.
Lucas Tudenſis *epiſcopus.* Pr.*c.*4.10.
*Lucenſis epiſcopatus.*Pr.*c.*20.
*Lucinius Beticus nobilis & pius.*388.
*L.Flori lapſus.Pr.c.*12.535.
*L.Flori locus excuſſus.Pr.cap.*12.618.
*L.Flori locu reſtitutus.Pr.cap.*12.575.
L.Mar-

L.Martius res in Hiſpania reſtituit. Pr.cap. 12 541.
Lucij Papæ epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ. 256.
L.Piſo Prætor ab agreſti quodam occiditur. 26.
Lucius poëta Hiſpanus. 90.
Luiba Gothorum Rex. 566.
Luiba Gothorum Rex. 571.
Luiba Ricaredi filius, Rex Gothorum. 601.
Luſidius diaconus, quia epiſcopo ſuo inobediens, in reprobum verſus ſenſum. 637.
Luſitani Romanis terrori ſunt. Pr.cap. 12.610.
Luſitani vnius contra multos Romanos notabile factum. Ibid.
Luſitania impropriè capitur pro Portugallia. Pr.c. 8.10.
Luſitania vnde dicitur, & illius deſcriptio. Pr. c.8. 3.& 4.& *cap.* 10.969.
Luſitaniæ flumina. Pr.cap. 8.4.
Luſitaniæ fons memorabilis omnia abſorbens. Pr.c. 8.
Luſitaniæ mons admirabilis. Ibid.
Luſitaniæ Tranſtaganæ religionis antiquitas 566.
Luſitanorum Ciamenſium virile reſponſium. Pr.c. 12.617.

M.

MAgalonenſis epiſcopatus. Pr.ca. 20.
Mahometes Cordubæ docere cœpit. 605.

Ma-

Mahometes Miramolinus Hiſpaniæ, & illius apophthegma.874.
Mahometes mortuus & ſepultus in inferno. 628.
Mahometes naſcitur.580.
Mahometes Rex à ſuis ſalutatur.617.
Mahometes ſectam ſuam inchoat.620.
Mahometes tres vxores primum, deinde octodecim habuit.610.
Mahometica ſecta Iudæorum commentum.620.
Maiorianus Imp.*in Hiſpaniam venit.460.*
*Malacitanus epiſcopatus.*Pr.*c.20.*
M.Craſſus in Hiſpania latet.Pr.cap.12.668.
M.Vnicus poeta Hiſpanus.90.
Maria virgo B.Alfonſo apparet.662.
Mariæ Portugalliæ Infantis laus. Pr.cap.6.4.& cap.9.
Mariæ virgi.imago, quæ eſt ad amnem Lupi, à S. Gregorio. B. Leandro miſſa. 584.
Mariæ virginis feſtum, quod in Hiſpāia celebratur, octauo die ante natiuitatem CHRISTI inſtitutum.655.
Marinæus Siculus,Pr.*cap.4.18.*
Marius Aretius *Syracuſanus, dialogum ſcripſit de Hiſpania.*Pr.*cap.4.16.*
Maroan Arabum Miramolinus.750.
Maroan Arabum Rex Conſtantino Pogonato Imp. *tributum ſoluit.681.*

*Martialis poeta Hiſpanus.*90.

Martini ab Azpilcueta doctoris Nauarri laus.Pr.c 6.6.& c.17.

Maſdra Sueuorum Rex.457.& 458.

*Mater vna quatuor habuit filios epiſcopos, vita & ſcriptis claros.*540.

Maula *Arabum* Rex.681.

*Mauregatus Legionis & Aſturiarum regnum inuadit.*783.*& Barbarorum auxilia nefario tributo redimit.ibi.*

*Mauri Hiſpaniam vaſtant.*163.

Mauſona Emeritenſis epiſcopus metropolitanus. 590.

Maximini Imperatoris *monumēta Bracaræ.*239.

*Maximus epiſcopus Cæſarauguſtanus.*Pr.*ca.* 4.3.

*Maximus epiſcopus Cæſarauguſtanus claret.*610.

Maximus martyr prope Tarraconem. 239.

*Maximus tyrannus in Hiſpania.*414.

*Maximus tyrannus imperium occupat & occiditur.*457.

*Medobriga.Pr.c.*10.400.

Melciadis Papæ *epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ.* 315.

*Menteſa vulgo Montijo.*Pr.*c.*20.

*Menteſana ſedes in Giennenſem tranſlata.Pr.c.*20. & 21.

Menteſanus epiſcopatus.ibi.

*Meſquitas appellant Mauri templa ſua.*787.

Mi-

Michael Ritius Neapolitanus, de Regibus ſcripſit Hiſpaniæ.Pr.ca.4.15.
Michaelis Leermæ laus.Pr.cap.6.9.
Mindonienſis epiſcopatus Pr.cap.21.
Mindonienſis epiſcopatus, quando inſtitutus. 898.
Miraculum de Abbate quodam. 583.
Miraculum de baptiſmo cuiuſdam Ariani. 501.
Miraculum de Beato Montano præſule Toletano, admodum inſigne. 530.
Miraculum de epiſcopo quodam Ariano. 583.
Miraculum de epiſcopis, qui excisis linguis loquuti ſunt. 530.
Miraculum de Ferdinando Antolino notabile. 941.
Miraculum de fontibus in feſto Paſchæ, 571.
Miraculum de morte Sanctij Craſſi Regis. 940.
Miraculum de quodam anulum ex igne tollente. 583.
Miraculum de ſorore Alfonſi Quinti, Sarraceno nuptum data. 983.
Miraculum de tauro indomito in epiſcopum miſſo. 831.
Miraculum de vacca, viduæ cuidam per vim ablata. 920.
Miraculum in morte Hermenegildi martyris. 584.
Mirandenſis epiſcopatus.Pr.cap.21.

Miro Sueuorum Rex. 568.
Mirobriga. Pr. *cap.* 10.400.
Monachorum ducentorum martyrium. 941. & 950.
Monaſterium S. Facundi nobile. 306.
Monaſterium Sancti Martini Compoſtellæ quando inſtitutum. 920.
Monaſterium s. Petri à Cardenia, *deſolatum & inſtauratum.* 941.
Monaſtica obſeruantiæ regula quando in Hiſpaniam inducta. 569.
Mons rugijt inſtar tauri in Gallia Gothica. 562.
Montani epiſcopi caſtitas miraculo comprobata. 530.
Montanus Toletanus epiſcopus. Ibi.
Mozarabes Chriſtiani, qui inter Mauros ſuis legibus viuebant. 717.
Mozarabici officij deſcriptio. Ibi.
Munda fluuius. Pr. *cap.* 8.7.
Munda oppidum. Ibi.
Munuza Pelagij ſororem vitiat. 716.
Muza Abenheazim ab Ordonio vincitur. 832.
Muza Arabum dux in Hiſpaniam *venit.* 715.
Myrtilis quæ? Pr. *cap.* 8.5.

N.

N *Abanis* Luſitaniæ *fluuius.* 653.
Narbo Gothis proditur. 458.

*Narbonenſis ſedes metropolitana.*Pr.*ca*.20.
Natalis Dominici nocte candida nubes illuxit Hiſpaniæ.1.
Nauarra vnde dicta.Pr.c.17.*in fine*.
Nauarræ hiſtoriam ſcripſit Carolus Nauarræ Princeps.Pr.*cap*.4.30.
Nauarræ Regum catalogus.Pr.c.17.
Nebriſſa à Baccho condita.Pr.*cap*.10.967.
Nebriſſa Antonio Nebriſſenſi ciue, quàm Baccho cõditore, celebrior.Ibi.
Nemauſenſis epiſcopatus.Pr.c.20
Nereis in Oliſiponenſi litore viſa.16.
Nerium promontorium, hobie Finis terræ dicitur. Pr.*cap*.8.12
Neruam Imperatorem aliqui Hiſpaniæ adſcribunt. 98.
Nicolai Clenardi laus.Pr.*cap*.6.5.*&* an.620.
Noe in Hiſpania.Pr.*cap*.10.288.
Nonij Aluari Pereira Comitis laus.Pr.*cap*.4.33
Nontinus Gerundenſis epiſcopus.634.
Normanni Galleciam depopulantur & oppreſſi ſunt.941.
Normanni in Hiſpania funduntur.827.
Nouellus epiſcopus Complutenſis.578.
Nouienſis epiſcopatus.Pr.c.20.
Nouium Galleciæ oppidum.Ibi.
Numantia quæ & vbi.Pr.*cap*.12.621.
Numantiæ diſcordia exitio fuit.Pr.*cap*.12.622.

*Numantiæ excidium.Pr.cap.*12.621.
*Numantini belli cauſa.Pr.cap.*12.516.
*Numantini Romanos fortitudine,iuſtitia,fide vicerunt.*Pr.*cap.*12.618.
*Numantinorum fides maior & humanitas, quam Romanorum.Pr.cap.*12.617.
*Numantinos Romani metuunt.*Pr.*cap.*12.618.

O.

O*Bliuio fluuius Hiſpaniæ,cuius nomen Romanis ominoſum.Pr.cap.*12.617.
Ocelum oppidum Hiſpaniæ ad Durium. Pr.cap. 20.
*Oeaſo promontorium.Pr.cap.*8.12.
*Officij Mozarabici deſcriptio.*717.
*Oligitis vrbs conditur.*622.
Oliſipo à Chriſtianis *bis capta.*792.
*Oliſippo ab Vlyſſe condita.Pr.cap.*10.1139
Oliſipponenſis ſedes quando metropolitana facta. Pr.*cap.*20.
Oliſipponis laus.Ibid.
*Olympius in S.Trinitatem blaſphemans,cœlitus per cutitur.*499.
*Olympus epiſcopus Hiſpanus.*388.
*Onienſe monaſterium conditum.*988.
*Oppas Archiepiſcopus à Pelagio captus.*718.
Oppas Vitizæ frater,Hiſpalenſis præſul, pulſo Sindere-

deredo,in Toletanam ſedem intruditur. 709.
Orationis Dominicæ virtus & efficacia.633.
Orcelis Hiſpaniæ ciuitas.Pr.cap.20.
Ordo militaris D.Iacobi inſtituitur.825.
Ordonius Legionis & Aſturiarum Rex.831.
Ordonius Quartus cognomento Malus, Legionis & Aſturiarum Rex.929.
Ordonius Rex Cauriam & Salmanticam expugnat. 835.
Ordonius Secundus Comites Caſtellæ per fraudem occidit.896.
Ordonius Secundus, Legionis & Aſturiarum Rex. 890.& illius in Sarracenos res geſtæ. Ibid.
Ordonius Tertius, Legionis & Aſturiarum Rex. 924.
Oretani qui ſint? Pr.cap.20.
Oretanus epiſcopatus.Ibidem.
Oſcæ gymnaſium à Sertorio inſtitutum. Pr.ca.12. 683
Oſcenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Oſiris primus idololatriam induxit Hiſpaniæ. Pr.c. 10.514.
Oſii Cordubenſis epiſcopi exitus & finis terribilis. 355.
Oſij Cordubenſis epiſcopi laus.342.& 352.
Oſium Cordubenſem D.Auguſtinus catholicum dicit.355.
Oſius Concilio Sirmienſi ſubſcripſit.Ibidem.

Oſius Cordubenſis epiſcopus interfuit concilio Niceno, imo præfuiſſe videtur. 326.
Oſius Gangrenſi concilio interfuit. Ibid.
Oſius interſuit concilio Illiberitano. 338.
Oſius pro fide catholica miſſus in exilium. 342.
Oſius ſabellianum dogma deſtruxit. 324.
Oſius vtrum præſedit Sardicenſi concilio. 352.
Oſſonoba quæ & vbi. Pr. cap. 20.
Oſſonobenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Oſtrogothorum Imperium in Italia deletum. 553.
Otho Legatus Luſitaniæ. 61.
Ouetenſis eccleſia metropolitana fit. 877.
Ouetenſis ſedes primum epiſcopalis, deinde aliquan diu metropo. Pr. ca. 21.
Ouetum ciuitas epiſcoporum dicta, & quare, 877.
Oxomenſis epiſcopatus. Pr. c. 20.

P.

PAcenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Pacianus epiſcopus Barcinonenſis. 350.
Palentia inſtauratur & cathedralem dignitatem recipit. 1011.
Palentinus epiſcopatus. Pr. c. 20.
Patientiæ in tormentis exemplum ſingulare. 26. & Pr cap. 11. 524.
Pauli Oroſii laus. 398.
Paulina, Senecæ philoſophi vxor. 67.

Paulinus poeta, in Hiſpaniam adſequendam vitã monaſticam venit. 382.
Paulus Aemilius, Prætor Hiſpaniæ cum dignitate Conſulari. Pr.cap.12.563.
Paulum Apoſtolum in Hiſpania prædicaſſe Euangelium, plurimorum autorum teſtimonijs aſtruitur. 67.
Paulus dux Bambæ, proditionis pœnas dedit. 673.
Paulus Oroſius Hiſpanus hiſtoriam ſcribit. 398.
Pax Auguſta, vulgo Badaioz. Pr.cap. 20.
Pax Iulia, vulgo Begia. Ibi.
Pelagij Sanctij martyriũ, Cordubæ ſub Abderamine. 895.
Pelagius Cõpoſtellanus epiſcopus, merito ſuo epiſcopatu pulſus. 963.
Pelagius Rex à Sarracenis pppugnatur, & Dei auxilio fundit hoſtium exercitum. 717.
Pelagius Rex inſignia Gothorum dimittit, & alia accipit. 722.
Pelagius Rex liberandæ Hiſpaniæ animum adijcit. 716.
pelagius monachus ſanctus. 924.
pelagius Rex Legionem Mauris eripit. 722.
pelagius Rex moritur. 735.
Pelagius Rex ſalutatur, & ſuos ad liberandam patriam hortatur. 716.
Pelgaius Ouetenſis epiſcopus. Pr.cap.4.8.

Per-

Perſecutio Chriſtianorum ſub Conſtantio.342.
Perſecutio decima.306.
Perſecutio in Chriſtianos quinta.200.
Perſecutio octaua.257.
Perſecutio ſexta.239.
Peſtis in Hiſpania.542.
Petri à Caſtro epiſcopi Salmanticenſis laus.Pr.ca. 20.
Petri à Medina laus.Pr.cap.43.
Petri à Villalon laus.Pr.cap.68.
Petri Margalli Luſitani laut.Pr.aap.6.8.
Petri Antonij Beuteri laus.Pr.c.4.42
Petrus de Natalibus hæreſiarchas damnatos pro ſanctis martyribus ponit.388.
Petrus Martyr Mediolanenſis ſcripſit de nouo orbe, in Indijs occidentalibus reperto.Pr.c.4.19.
Petrus Orator Cæſarauguſtanus.360.
Petrus Pulcher Toletanus præſul.748.
Phocenſes in Hiſpaniam. Pr.cap.10.vrb. cond. 204.
Phœnicum cum Hiſpanis commercia. Pr.cap.10. 1500.
Pietatis in coniugem exemplum ſingulare.933.et 936.
Pietatis in fratrem exemplum.831.
Plancentinus epiſcopatus.Pr.cap.20.
Plinij locus reſtitutus.pr.cap.8.8.
Plinius Secundus procurauit in Hiſpania.112.
Pom-

*Plutarchi lapſus.*Pr.*cap.*12.560.
P*ompelo ciuitas Nauarræ Chriſtianis reſtituitur.* 758.
P*ompelo condita.*Pr.*cap.*12.684.
P*ompelonenſis epiſcopatus.Pr.ca.*20.
P*omponius Mela Hiſpanus.*44.
*Pontis Traiani autor & antiquitates.*106.
P*ortalegrenſis epiſcopatus.Pr.cap.*21.
P*ortentum natum.*462.
P*ortugallenſis epiſcopatus.Ibidem.*
*Portugallia improprie Luſitania dicitur.*Pr.*cap.*8. 10.
*Portugallia quando regni titulum accepit.*Pr.*cap.* 19.
*Portugalliæ tranſmontana.Pr.cap.*8. 11.
P*ortugalliæ diuiſio.Pr.cap.*8. 10.
P*ortugalliæ Interamnis(quæ eſt inter Durium & Minium fluuios)laus.ibi.*
P*ortugalliæ Regum catalogus.*Pr.*cap.*19.
*Potamius Bracarenſis præſul ſeipſum præſulatu abdicat.*655.
Prælium funeſtum Gothorum cum Arabibus. 714.
P*rælium graue inter Gothos & Francos.*509.
*Primatus Hiſpaniæ in quibus eccleſiis fuerit.*Pr.*ca.* 21.
Primum bellum Punicum *quoto anno vrbis condita.*Pr.*cap.*11.489.

priſcilianus Abulenſis epiſcopus.382.
priſcillianus damnatus.388.
Probus Imp.permittit Hiſpanis vites habere & vinum conficere.278.
Promontorium ſacrum nunc S.Vincentij promontorium dicitur.757.
proſperi Aquitanici locus reſtitutus.442.
Proſperi Aquitanici locus emendatus. 382.&.387.&.417.&.421.
Prudentij locus reſtitutus.350.
Prudentij quanta autoritas.394.
Prudentius claret.388.
Prudentius poeta naſcitur.350.
Ptochodochium Compoſtellæ inſtitutum,à Siſnando epiſcopo ſancto.920.
Punicum bellum ſecundum.Pr.cap.12.535.
Pyrenæi montes vnde dicuntur. Pr.cap.10.1380.
Pyrenæi montis incendium.Ibid.

Q.

Q.Fabij crudelitas.Pr.cap.12.613.
Quintianus Eborenſis epiſcopus.338.
Quintilianus Calaguritanus, Romam perducitur. 71.
Quintilianus Romæ ſcholam inſtituit.90.
Q.Metellus humanitatem victoriæ præfert. Pr.ca. 12.612.

R

RAnimiri Regis pietas in fratrem.831.
Ranimirus Legionis & Aſturiarum Rex. 824.
Ranimirus primus Aragonum Rex.1000.
Ranimirus Rex D.Iacobi auxilio Sarracenos memorabili prælio fundit.825.
Ranimirus ſecundus abdicato regno pie moritur. 924.
Ravimirus ſecundus Legionis & Aſturiarum Rex. 905.
Ranimirus tertius Legionis & Aſturiarum Rex. 941.
Raphael Volaterranus. Pr.cap.4.23.
Receſiunthus Gothorum Rex.647.
Receſiunthus Rex moritur.672.
Recciarius magnã Hiſpaniæ partẽ deuaſtat.450.
Recciarius Sueuorum Rex.448.
Rechila Sueuorum in Hiſpania Rex.437.&.440.
Rechila Sueuorum Rex moritur.447.
Rechimirus à patre in regni ſocietatem cooptatus. 629.
Reges Gothorum, ante Leouigildum cum aliјs nobilibus conſeſſũ & veſtitũ habebãt cõmunẽ.585.
Regi ſuo exitium molientes quomodo puniendi. 589.673.693.694.
Regia vbs quæ dicatur 469.

Regni Arabum annus primus.617.
Regni Cordubenſis finis.1003.
Regni ſucceſsio qualis apud Gothos.622.
Regni ſucceſsio qualis apud Vandalos à Geſerico inſtituta.468.
Remiſmundus Gothorum Regis filiam duxit vxorem.469.
Remiſmundus Luſitaniam & Oliſiponem diripit. Ibidem.
Remiſmundus Sueuorum Rex.464.
Rhodienſes in Hiſpaniam.Pr.cap.10.1350.
Rhoſuita virgo Saxonica D. Pelagij vitam ſcripſit carmine.895.
Ricaredi victoria contra Gallos.584.
Ricaredus a Iudæis pecunia corrumpi non potuit.590.
Ricaredus Gothorum Rex.685.
Ricaredus Rex à.D.Gregorio laudatur & munera accipit.590.
Ricaredus Rex catholicus efficitur.585.
Ricaredus Rex moritur.601.
Ricaredus.II.*Rex Gothorum*.621.
Ricopolis (vulgo Ripol) conditur.577.
Roderici Diaz Cidi hiſtoria,Pr.cap.4.26.
Roderici Gothorum Regis epitaphium.714.
Roderici Toletani error. 483.&.531.&.685.&.831.
Roderici Toletani locus reſtitutus.509.&. 580.

Roderici Velazquez, in Gundiſaluū Guſtium leuirum ſuum, & filios eius, deteſtanda perfidia. 969. ſed non inulta. Ibi.
Rodericus à Pina, ſcriptor hiſtoriæ Regum Portugalliæ. Pr. cap. 4. 31.
Rodericus Gothorum Rex, Iuliani Comitis filiam vitiat. 711.
Rodericus Gothorum Rex vitioſus & infelix. Ibidem.
Rodericus, Romanorum auxilio, pulſo Vtiza, *Gothorum regnum occupat. 710.*
Rodericus Toletanus Archiepiſcopus. Pr. c. 4. 11.
Rodoſindus Compoſtellanus *epiſcopus, vir ſanctus. 941.*
Roma capta ab Alarico Gothorum Rege. 412. & ab Athaulpho Rege. 413. poſtea à Giſerico Vandalorum Rege. 457.
Rufus Feſtus Auienus poeta Hiſpanus. 306. in fine.
Rutgerij Reſcij laus. Pr. cap. 1. P.

S.

Sabinus Hiſpalenſis epiſcopus ſede ſua pellitur. 441, & reſtituitur. 457.
Saci in Hiſpania. 490.
Saguntum à quibus conditum. Pr. cap. 10. 539. & vrb. cond. 13.
Salmantica à Teucro condita. Pr. cap. 1 139.
Salmanticæ laus. Pr. cap. 20.

Salmanticenſis epiſcopatus.Ibidem.
*Sanctia Nauarræ Regisfilia, Ferdinando Gundiſaluo Comiti Caſtellæ nubit.*932.
*Sanctiæ, Regis Nauarræ filiæ, admirabilis in maritum pietas & fides.*932.&.936.
Sanctij Abbatis cum monachis ſuis martyrium. 941.&.950.
Sanctij Auarcæ Regis Nauarræ mirabilis natiuitas. 860.
*Sanctius Auarca Rex Nauarræ.*891.
*Sanctius Auarca ſecundum aliquos fatali morte ſublatus, ſecundum alios occiſus.*927.
Sanctius Caſtellæ Comes matrem cogit haurire poculum, quod ipſi parauerat veneno infectum. 988.
*Sanctius Comes Bernardi Carpienſis pater.*809.
*Sanctius Craſſus à ſagina curatus ad maciem deducitur.*929.
Sanctius Craſſus, Legionis & Aſturiarum Rex.Ibi.
*Sanctius craſſus veneno tollitur.*940.
Sanctius Craſſus precibus vxoris a purgatorio liberatur.Ibi.
*Sanctius Garſias quartus Suprarbrorum Rex, & Aragoniæ Comes.*815.
*Sanctius Maior Rex Nauarræ, & Hiſpaniæ Imperator.*962.
Sãctius Maior qua occaſione Palẽtiam inſtaurauit. 1012.

Sanctius Maior vxoris nomine Caſtellam obtinet. 1011.
S. *Abundius martyr.* 306.N.
S. *Abundius martyr.* Ibid. M.
S. *Aciſclus martyr.* Ibidem.
S. *Adulphus martyr.* Ibid.
S. *Aemilianus martyr.* Ibid.
S. *Aemilianus floret.* 555.
S. *Alfonſus Toleta. præſul.* 662.
S. *Alfonſus dictus os aureum, & ancora fidei,* 671.
S. *Alfonſus hæreſim Heluidij in Hiſpania repullulãtem extirpauit.* 662
S. *Alfonſus librum elegantem de perpetua B. Mariæ virginitate ſcripſit.* Ibid.
S. Alodia *martyr.* 950.
S. *Anaſtaſius martyr.* 306. Q.
S. *Apodemius martyr.* 306. A.
S. *Aquilinus martyr.* 306. F.
S. *Arcadius martyr.* 441.
S. *Archilochus martyr.* 200.
S. *Athanaſius Iacobi Apoſtoli diſcipulus.* 44.
S. *Athanaſius martyr.* 306. M
S. *Auguſtius Diacon⁹ mar.* 257
S. *Auguſtini mors.* 440.
S. *Aurelius martyr.* 950.
S. *Baſſia ſiue Beſſia mar.* 306. F
S. *Beturius martyr ibid.*
S. *Cæcilianus martyr.* Ibid. B.
S. *Caius confeſſor Cæſarauguſtanus.* Ibid. A.
S. *Carpophorus martyr. ibid.* N
S. *Caſtianus martyr.* Ibid. T.
S. *Cecilius primus Illiberitanus epiſcopus* 44.
S. *Centolla martyr.* 306. S.
S. *Cheledonius mart. ibid.* G.
S. *Chriſtetis martyr. ibid.* K.
S. *Chriſtophorus mart.* Ibid. M.
S. *Claudius mart.* Ibi. R.
S. *Crementius confeſſor Cæſarauguſtanus.* Ibid. A.
S. *Creſcentia martyr.* 950.
S. *Cteſiphon primus Abderitanus epiſcopus.* 44.
S. *Cucuſas mart.* 306. C.
S. *Cypriani epiſtola ad Legionenſes, Aſturicenſes & Emeritenſes,* 256.
S. *Dominicus nõ Calagurri, ſed Calaroga natus.* Pr. c. 20.
Sanctus Donatus Abbas, primus monaſticæ vitæ regulam

lam in Hiſpaniam induxit, quomodo ſit intelligendum. 569.
S. Donata martyr. 306. F.
S. Encratis, vulgo Engratia martyr. Ibidem. A.
S. Eſtertius martyr. Ibi. L
S. Euentius martyr. Ibi.
S. Eugenius primus epiſcopus Toletanus. 97.
S. Eugenius Toletanus præſul. 651.
S. Eulalia Barcinonenſis martyr. 306. C.
S. Eulalia martyr apud Emeritam. Ibidem. L.
S. Eulogius Diaconus martyr. 257.
S. Eulogius martyr. 306. M.
S. Euphemia martyr. Ibi. Q.
S. Euphraſius primus Illiturgitanus epiſcopus. 44.
S. Euroſia martyr. 950.
S. Eutychius martyr apud Aſtam. 306. O.
S. Eutychius martyr in Africa. 441
S. Facundus martyr. 306. S.
S. Faudila martyr. Ibi. M.
S. Fauſtus martyr. Ibi.
S. Felix Complutenſis martyr. Ibi. Q.
S. Felix Gerundenſis martyr. Ibi. D.
S. Felix martyr. 200.
S. Felix martyr apud Cæſarauguſtam. 306. A.
S. Felix martyr apud Carthaginem. Ibi. F.
S. Felix martyr Cordubenſis. 950.

*S.Fides martyr.*306.*L.*
S.Firmini ciuis & epiſcopi Pompelonenſis paſſio. 156.
S.*Firmini epiſcopi corpus inuentum.*377.
S.*Flora martyr.*306.*M.*
*S.Florentius martyr.*Ibi.N.
S.*Fortunatus martyr.*200.
S.*Fronto martyr.*306.*A.*
*S.Fructuoſus Bracarenſis præſul.*655.
S.*Fructuoſus martyr Tarraconenſis epiſcopus.* 257.
S.*Fulgentius epiſcopus S.Iſidori frater* 590.
S.*Fulgentius multa pro fide catholica patitur.* 490.
S.*Generoſa martyr.*306.F.
S.*Georgius martyr.*950.
S.*Germanus martyr.*306.O.
S.*Gerontius martyr.*Ibi.
S.*Helena martyr.Ibi.*S.
S.*Heleus martyr.*Ibi.M.
S.*Helias martyr.Ibi.*
S.*Hemeterius martyr,apud Calagurrim.* Ibidem. G.
S.*Hermenegildi martyrium.*584
S. *Heſychius primus Cartheſanus epiſcopus.* 44.
S.*Hieremias martyr.*306.M.
S.*Honorius martyr.*Ibi.O.

S.Ianuarius martyr.Ibi.M.
S.Ianuarius martyr,apud Carthaginem. Ibidem. F.
S.Inachus abbas.1011.
S.Indalentius primus Vrcitanus epiſcopus.44.
S.Ioannes martyr.306.M.
S.Irenes martyrium,in Luſitania.653.
S.Iſaac martyr.306.M.
S.Iſidori Etymologiarum locus reſtitutus.616.
S.Iſidori mors,eruditio,opera.637.
S.Iſidorus collegium Hiſpali extruxit.Ibi.
S.Iſidorus epiſcopum hæreticum conuertit.619.
S.Iſidorus martyr.306.M.
S.Iulia Barcinonenſis martyr.ibi.C.
S.Iulia martyr apud Emeritam.ibi.L.
S.Iulia martyr Oliſiponenſis.Ibi.P.
S.Iulianus martyr.Ibi.T.
S.Iulius martyr.ibi.
S.Iulius martyr Cæſarauguſtanus.Ibi.A.
S.Iuſta virgo & martyr.Ibi.N.
S.Iuſtus martyr.Ibi.H.
S.Lambertus martyr.Ibi.A.
S.Laureanus, Hiſpalenſis archiepiſcopus martyr. 544.
S.Laurentij paſſio.257.
S.Leander Hiſpalenſis præſul, S.Gregorio familiaris.584.
S.Leander in cœlum tranſlatus.603.

S.*Leocadia martyr* 306.I.
S.*Leonegildus martyr*.Ibi.M.
S.*Leonis Papa epiſtola ad S.Turibium*.450.
S.*Letarius martyr*. 306.F.
S.*Linoſa martyr*.950.
S.*Lucius diaconus martyr*.306.M.
S.*Lupercus martyr Cæſarauguſtanus*.ibi.A.
S.*Lupercus martyr Legionenſis*.ibi.R.
S.*Lucretia martyr*.ibi.L.
S.*Mācius* CHRISTI *diſcipulus Eboræ paßus*, 100.
S.*Marcellus ex Centurione martyr*.306.R.
S.*Maria martyr*.Ibi.M.
S.*Martialis martyr Cæſarauguſtanus*, Ibidem.A.
S.*Martialis martyr Cordubenſis*.ibi.M.
S.Martinus *Bracarenſis præſul*.564.
S.*Maxima martyr*.306.P.
S.*Maximus martyr*.Ibi.M.
S.*Minutius diaconus martyr*.Ibi.
S.*Narcißus martyr*.Ibi.
S.*Narcißus martyr apud Gerundam* .260.
S.*Natalia martyr*.950.
S.*Natalius martyr*.306.F.
S.*Nona*.12.*martyrum mater, & Marcelli martyris vxor*.Ibi.R.
S.*Nunilo martyr*.950.
S.*Olympiadus martyr* 306.M.
S.*Optatus martyr*.Ibi.A.
S.*Orontius martyr*.Ibi.T.

S.Pan-

S. Pantaleonis martyris corpus in ciuitate Portugallenſi conditur.Ibid.P.
S.Parmenius martyr Cordubenſis.257.
S.*Paſchaſius martyr*.441.
S.*Paſtor martyr*.603.*H.*
S.*Paula virgo & martyr.Ibidem.O.*
*S.*Paulillus *martyr*.441.
S.Paulus Diaconus martyr.306.*M.*
*S.*Paulus Narbonenſis *epiſcopus, Pauli Apoſtoli diſcipulus*.67.
*S.*Pelagij *martyris corpus à Mauris repetitum, Legione deponitur*.937.
S.*Pelagij martyrium*.895.
S.Perfectus presbyter martyr.306.*M.*
S.Petrus martyr Cordubenſis.Ibid.
S.*Petrus martyr Hiſpalenſis. Ibidem*.N.
S.*Petrus primus Bacarenſis epiſcopus*.44.
S.*Pineuius confeſſor*.681.
S.*Primitiuus*.306.*A.*
S.Primitiuus martyr.Ibidem.S.
S.Probus martyr.441.
S.Prudentius epiſcopus Tarraconenſis,*alius à* Pru*dentio poeta*.306.*in fine.*
*S.Publius martyr.*Ibid. *A.*
*S.Quintilianus martyr.*Ibid.
*S.Ruſina virgo & martyr.Ibid.*N.
S.Rufus Dertoſanus epiſcopus.67.
S.Sabina Eborenſis martyr.306.K.
S.

S.Sabina martyr Emeritenſis.Ibid.L.
S.Salomon martyr.Ibi.M.
S.Secundus martyr.Ibid.
S.Secundus primus Abulenſis epiſcopus.44.
S.Seruandus martyr.306.O.
S.Seuerus Barcinonenſis epiſcopus.Ibid.E.
S.Speratus martyr.Ibid.H.
S.Stephanus martyr.Ibid. O.
S.Succeſſus martyr.Ibid.A.
S.Theogenes martyr.Ibid.L.
S.Theodorus Iacobi Apoſtoli diſcipulus.44.
S.Torquatus martyr apud Bracaram.306.Q.
S.Torquatus primus Accitanus epiſcopus.44.
S.Turibius epiſcopus Aſturicenſis.450.
S.Valerianus Africæ epiſcopus.451.
S.Valerius Cæſarauguſtanus epiſcopus.306. B.
S.Veriſſimus martyr.Ibid.P.
S.Victor Leuita martyr.Ibid. T.
S.Victor martyr.950.
S.Victor martyr apud Emeritam.306.L.
S.Victor martyr Bracarenſis.Ibid.Q.
S.Victoria martyr.Ibid.M.
S.Victoricus martyr.Ibid.R.
S.Vigildus martyr.Ibid.M.
S.Vincentij martyris corpus é Valentia in montem ſacrum defertur.757.
S.Vincentij martyris tunica, in Galliam pro magnis exuuijs deportata.542.

S.Vin-

Senecæ philoſophi ſenectus. Ibid.
Sentica. Pr. ca. 10. 400.
Serenus proconſul Hiſpaniæ, damnatus & relegatus. 24.
Sergius monachus Mahometis adiutor. 620.
Sertorij occiſores male pereunt. Pr. cap. 12 683.
Sertorius domeſtica fraude oppreſſus & occiſus. Ibidem.
Sertorius Luſitaniæ imperium accipit. Pr. cap. 12. 673.
Seruitanum monaſterium conditum. 569.
Setabis, nunc Xatiua. Pr. cap. 20.
Setabienſis epiſcopatus. Ibid.
Seuerianus Theodorici Regis filius, & S. Leandri atque Iſidori pater. 525. & 567.
Seuerus Imperator Quæſtor Beticæ. 195.
Seuerus Malacitanus epiſcopus. 580.
Sextilius Hæna poeta Cordubenſis. 1.
Sex. Marius è ſaxo Tarpeio deijcitur. 35.
Sibarienſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
Sic, olim prænomen ſiue titulus dignitatis. Pr. cap. 10. 727.
Sigericus Gothorum Rex. 417.
Silingi in Betica extincti. 441.
Silius poeta Hiſpanus. 70.
Silo, Legionis & Aſturiarum Rex. 774.
Silonis epitaphium. 792.

Sinderedus Toletanus præſul eccleſiã deſerit.712.
Siritius Papa ad Himerium Tarraconenſem præſulem ſcribit.387.
Siſebuti in victos clementia.621.
Siſebutus Gothorum Rex optimus.612.
Siſebutus Iudæos Hiſpania expellit.616.
Siſebutus moritur.621.
Siſibertus Toletanus præſul.690. & idem epiſcopatu pulſus, & quare.662.&.693.
Siſnandus Compoſtellanus archiepiſcopus, vir ſanctus.929.
Siſnandus ſeptimus Compoſtellanus epiſcopus, quomodo mortuus.941.
Sitalenſis epiſcopatus. Pr.cap.20.
Sixti Papæ epiſtola ad epiſcopos Hiſpaniæ.266.
Soles tres Cordubæ in cœlo viſi.747.
Solini locus reſtitutus. Pr.cap.11.489.
Solis eclipſis.655.
Solomonis ſupellex pretioſiſſima, a Gothis poſſeſſa. (509.
Stephanus, Hiſpaniæ præfectus in concilio Gerundenſi diſcinctus.530.
Strabo tempore Auguſti & Tiberij. Pr.cap.13.
Sublantia diruta.107.
Sueui a Vandalis obſidentur.423.
Sueui Ariana hæreſi infecti.464.
Sueui in factiones diuiſi.458.
Sueui iterum in duos Reges diuiſi.460.
Sueui ſoli potiuntur Hiſpania.433.

Sueuorem in Hiſpania Regum catalogus.Pr.c.15.
Sueuorum in Hiſpaniam aduentus & regni ſedes, Pr.ca.14.
Sueuorum regni finis.584.
Suſſetulenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Suintilla Gothorum Rex.621.
Suintilla ſecundum alios mortuus, ſecundum alios regno pulſus.631.
Suintilla Vaſcones domat.622.
Syluenſis epiſcopatus.Pr.c.21.
Synagoga in Hiſpania, à tempore Hadriani Imperatoris, vſque ad Ferdinandum Quintum.137.
Synodus, vide Concilium.

T.

TAbetanus epiſcopatus.Pr.c.20.
Taciturnitatis & fidei exemplum ſingulare. Pr.ca.11.524.&.an.26.
Tagi fluuij deſcriptio.Pr.cap.8.5.
Tagus fluuius vnde dictus.Pr.cap.10.452.
Taio ſiue Talo Cæſarauguſtanus epiſcopus, Romã ad quærenda Moralia D.Gregorij miſſus.446.
Taraſia ſoror Alfonſi Quinti, quomodo à nuptijs Regis Sarraceni diuinitus liberata.983.
Tarraconenſes templum Auguſto ſtruere permittuntur.16.
Tarraconenſis prouincia, etiam tempore Gothorũ catholica.525.
Tarraconenſis prouinciæ deſcriptio.Pr.c.8.12.

Tar-

Tarraconenſis ſedes metropolitana. Pr. *cap.* 20.
*Tarraconenſis prouincia, propter magnitudinem, trifariam diuiſa.Pr.c.*22. *In epiſtola Reſendij.*
*Tarraconis laus.Pr.cap.*20.
Tarteſſum oppidum ab Ionibus conditum. Pr. *cap.* 10.13.
*Tarteſſus Hiſpaniæ fluuius, qui nūc Betis.Ibi.*1500.
*Templū dominæ noſtræ del pilar Cæſarauguſtæ:*37.
*Termes oppidum inter Cluniam & Vxamam.*26.
Termeſtini in Hiſpania citeriori.Ibi.
*Terræ motus magnus.*628.
*Theodiſclus Gothorum.Rex.*548.
*Theœdiſcus Græcus, Hiſpalenſis præſul, ad Mahometicam ſectam deſciuit, epiſcopatu propter flagitia abdicatus.*643.
*Theodofredus Dux, Roderici Regis pater.*710.
*Theodomirus Sueuorum Rex catholicus.*563.
*Theodoredus fœdus cum Romanis rumpit.*439.
*Theodoredus Gothorum Rex.*437.
*Theodoredus Gothorum Rex occiditur.*453.
*Theodoricus Emeritam diſpoliaturus, à S. Eulalia terretur.*457.
*Theodoricus Gothorum Rex.*456.
*Theodoricus Gothorum Rex occiditur.*469.
*Theodoricus Gothorum Rex primus in Hiſpania regnat.*457.*& Sueuos fundit.Ibidem.*
*Theodoricus Oſtrogothorum Rex, ex Hiſpania in Italiam reuertitur.*525.

Theodoricus Oſtrogothorum Rex, in Hiſpania pro nepote regnat. 511.
Theodoſij Auguſti mors & laus. 397.
Theodoſii Brigantiæ Ducis laus. Pr. cap. 8. 11.
Theodoſius Comes, Theodoſii Auguſti pater, ante mortem baptizatus. 379.
Theodoſius ex Hiſpania ad ſuccurendum Reip. accitus, & Orienti præfectus: 382.
Theodoſius Imperator Theſſalonicæ baptizatus. Ibidem.
Theudius Gothorum Rex. 531.
Theudius occiſus, quia occiderat. 547.
Theudius Rex, licet Arianus, tamen eccleſiæ propitius: 530.
Thoaba dux Hiſpaniæ. 752.
Thormis fluuius. Pr. c. 8. 6.
Thubal primus Hiſpaniæ Princeps. Pr. c. 10. 143.
Thuriſmundus Gothorum Rex. 453. idem occiſus
Tiberianus Beticus. 388.
Tiberius templum ſibi ab Hiſpanis fieri non permittit. 26.
Tiraſſonenſis epiſcopatus. Pr. cap. 20.
T. Liuij locus reſtitutus. Pr. cap. 12. 567. & Ibidem. 575.
T. Liuius tribus locis reſtitutus. Pr. cap. 11. 489.
Toletana ſedes metropolitana, & illius laus. Pr. ca. 20.
Toletani contra Miramolinum rebellant. 809.
To-

*Toletanus Archiepiſcopus Carthaginenſi ſucceſſit, in dignitate metropolitana.*338.
*Toletum quando primum à Romanis captum .Pr. cap.*12.561.
*Toletum Sarracenis proditur.*715.
Tonantius ſiue Conantius Palentinus epiſcopus. 639.
*Toribij Lupi epiſcopi Mirandenſis laus.Pr.cap.*21.
*Traiani anima per D.Gregorium ab inferis liberata dicitur.*100.
*Traiani in Chriſtianos perſecutio mitigatur.*109.
*Traiani pons,vulgo Alcantara.*106.
*Traianus Hiſpaniam ædificijs nobilitat.*Ibi.
Traianus Imperator *Hiſpanus.*100.
*Traianus vrbes Hiſpaniæ in edito ſitas diruit.*107.
Tranſtaganæ L*uſitaniæ religionis antiquitas.*566.
*Traſamundus Chriſtianos perſequitur.*489.
Traſamundus Vandalorum Rex.Ibi.
*Triton prope Oliſiponem canere auditus.*16.
*Triumphus primus de Hiſpanis.Pr.cap.*12.559.
Trogus P*ompeius neque tempore Antonini Pij,neque Hiſpanus fuiſſe videtur.*140.
*Tuccitanus epiſcopatus.*Pr.*c.*20.
*Tude condita.Pr.ca.*10.1139.
*Tudenſis epiſcopatus.Pr.c.*20.
*Tulcas Gothorum Rex.*641.
*Tullicenſis epiſcopatus.*Pr. *ca.*20.

Turannius Graccula Hiſpanus.44.
Tyde, quæ nunc Tude, à Tydeo Diomedis patre condita.Pr.cap.10.1139.
Tyrij in Hiſpania.Pr.cap.10.1500.
Tyriorũm Gades colonia.Ibidem.

V

VAca fluuius.Pr.cap.8.7.
Valens à Gothis viuus combuſtus, & meritò. 381.
Valens necromantia vſus multos occidit.379.
Valẽtia datur Romanis militibus.Pr.cap.12.616.
Valentiæ origo.Pr.cap.10.967.
Valentina ſedes metropolitana.Pr.cap.20.
Valentinianus Imperator occiditur.457.
Valeria eadẽ, quæ Cõcia ſiue Cõchà.Pr.cap.20.
Valeriani Imperatoris ignominioſa ſeruitus. 260.
Valerienſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Valerij Maximi lapſus.Pr.cap.12.535.
Vandali Africam deuaſtant.437.
Vandali cum Alanis & Sueuis in Hiſpaniam veniunt.410.
Vandali in Africam.430.&.433.
Vandali in Beticam tranſeunt.424.
Vandali quando & quandiu & vbi in Hiſpania dominati ſunt.Pr.c.14.
Vandalis in Africa pax data.438.
Vandalorũ perſecutio in Chriſtiãos in Africa.451.
Vandalorum regnum deletum.526

Vel

Vellenſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Veremundi Regis inceſta matrimonia.965.
Veremundus Legionis & Aſturiarum Rex.789.
Veremundus Legionis & Aſturiarum Rex,delatoribus deditus.965. (1010.
Veremũdus tertius, Legionis & Aſturiarum Rex.
Verus Hiſpalenſis archiepiſcopus.760.
Veſcienſis epiſcopatus.Pr.ca.20.
Vettonia ſexta prouincia Hiſpaniæ.Pr.cap.22.In epiſtola Reſendij.
Via Argentea à quo ſtrata,vel ſaltẽ reſtituta.106.
Vibij Paciaci Hiſpani fides & benignitas in Marcũ Craſſum.Pr.ca.12.668.
Victericus Gothorum Rex.603.
Victericus Rex inter epulas occiditur.609.
Victoriacum conditur.580.
Vigilantius hæreticus.388. (579.
Vincẽtius Cæſarauguſtanus ex epiſcopo apoſtata.
Vincentius,vide S.Vincentius in litera.S.
Viriatus per proditionem occiditur.Pr.c.12.614. & cædes eius à Senatu improbatur.Ibi.
Viriatus Hiſpaniæ dux.Pr.cap.12.608.
Viſenſis epiſcopatus.Pr.cap.20.
Vitiza Gothorum Rex flagitioſus 701.& illius effrenis improbitas.703.
Vitiza Hiſpaniæ oppida muris nudat, & armorum vſum tollit.707.
Vldila epiſcopus Arianus.588.
Vlit Arabum Miramolinus.707.

Vlphilas Gothorum epiſcopus, & Gothicarum literarum inuentor. 377.
Vnicus poeta Martialis conſanguineus. 97.
Vrbicua vrbs Hiſpaniæ, hodie Arbeca. P.c. 12. 572.
Votorum D. Iacobi inſtitutio & confirmatio. 825.
Vrcitanus epiſcopatus. Pr.ca. 20.
Vrgellenſis epiſcopatus. Ibi.
Vuallia Alanos delet. 421.
Vuallia cum Honorio pacem facit. 419.
Vuallia Rex Gothorum. 418. *Vuallia mors.* 437.
Vxama hodie Oſma. Pr.c. 20.
Vxamam Pompeius euertit. Pr.ca. 12. 684.

X.

XAnthi Nebriſſenſis laus. Pr.cap. 4. 11.
Xiſtus Papa in Hiſpaniam venit, & inde diuos Laurentium ac Vincentium Romã duxit. 257.

Z.

ZAcynthus olim, quæ poſtea Saguntus. Pr.cap. 10. 539.
Zamora vnde dicta. 884.
Zamorenſis epiſcopatus, quando primum inſtitutus. Pr.cap. 21.
Zenon, martyr & epiſcopus Veronenſis. 260.
Zuleima Arabum Miramolinus. 718.

FINIS.